

Wrocław miasto spotkań

RAPORT O STANIE GMINY 2022

Szanowni Państwo,

wypełniając zobowiązanie spoczywające na prezydencie miasta, oddaję w Państwa ręce kolejny już *Raport o stanie gminy*, podsumowujący wszystko to, co wydarzyło się w roku 2022 w naszym mieście. To ważne podsumowanie. Widzę to jako prezydent Wrocławia, ale także jako socjolog. Raport, choć z konieczności zwięzły, ubierający sumę zdarzeń z całego roku w liczby, słupki i wykresy, pokazuje nam miejsce, w którym znajdujemy się jako wspólnota tworząca miasto. Apeluję o to podczas każdej prezentacji raportu – niech suche liczby i obrazowe wykresy nie przesłonią nam realnych ludzi, którzy za nimi stoją. Wrocław, nasze miasto, to nie tylko mury budynków, tysiące nasadzonych drzew, kilometry nowych tras tramwajowych czy odnowionych ulic i chodników. Wrocław to nade wszystko wrocławianki i wrocławianie. Wspólnota.

Gdy z 2022 rokiem wiązaliśmy duże nadzieje na wyjście z pandemicznego zastoju i rozbudzenie na powrót gospodarki i turystyki, 24 lutego Federacja Rosyjska rozpętała pełnoskalową wojnę w Ukrainie, realnie trwającą od roku 2014. Skutki tej wojny w najdotkliwszy sposób odczuwają nasi wschodni sąsiedzi. Także do Wrocławia dotarła fala uchodźców wojennych. W pierwszej linii pomocy stanęła wówczas, wspomniana już przeze mnie, wrocławska wspólnota. Tysiące, najczęściej anonimowych, osób niosło pomoc na wrocławskim Dworcu Głównym, dalece wyprzedzając działania jakichkolwiek instytucji. Wiele więcej osób wspierało potrzebujących, donosząc potrzebne sprzęty, odzież, środki higieny czy jedzenie. Moje najsilniejsze skojarzenie, które budziło się, gdy patrzyłem na zeszłoroczne zaangażowanie mieszkańców, to wydarzenie sprzed 25 lat, którego rocznicę również wspominaliśmy. Myślę o powodzi, czasie, w którym Wrocław stał się – zdaniem wielu naukowców – rzeczywistą wspólnotą, zebraną wokół walki ze wspólnym zagrożeniem. W roku 2022 staliśmy się wspólnotą zebraną wobec wyzwania, jakim była skuteczna pomoc ludziom w potrzebie. Wrocławianki i wrocławianie zdali ten egzamin po raz kolejny bardzo dobrze.

Wojna w Ukrainie zdeterminowała wiele kolejnych wyzwań, którym – również jako wspólnota – musieliśmy sprostać. Od szybkiego przeorganizowania systemów pomocowych i działań edukacyjnych, poprzez wdrożenie planu długofalowego wsparcia, do stawienia czoła ryzyku kryzysu energetycznego i zderzenia z inflacją, która równo sięgnęła tak do portfeli mieszkańców, jak i do kasy miasta.

Do tej pory – a wierzę, że tę tendencję utrzymamy – wspólnie sprostaliśmy wszystkim tym wyzwaniom. I choć nie wiemy, co jeszcze przed nami, choć wciąż jeszcze mierzymy się z konsekwencjami światowych kryzysów minionego roku, to chcę Państwu powiedzieć, że to właśnie rok 2022 sprawił, że stałem się jeszcze bardziej dumny z Wrocławia i jego mieszkańców. Za wszystkie te działania, także w tym miejscu, serdecznie Państwu dziękuję. Wierzę, że poradziwszy sobie z wyzwaniami rozpoczętymi w roku 2022, wspólnie wprowadzimy Wrocław w czas ponownego wzrostu.

Dziękuję Radnym Rady Miejskiej Wrocławia, moim współpracownikom w Urzędzie Miejskim i jego jednostkach, ale także wszystkim Państwu za wrocławską wspólnotę, dziękuję, że jesteście razem w najważniejszych momentach Wrocławia.

Prezydent Wrocławia

WPROWADZENIE	11	
FINANSE GMINY	19	
ZARZĄDZANIE SAMORZĄDOWE	33	
GOSPODARKA, INWESTYCJE, RYNEK PRACY	41	
PLANOWANIE PRZESTRZENNE, ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	57	
REWITALIZACJA I OCHRONA ZABYTKÓW	71	
EDUKACJA	77	
KULTURA	97	
POMOC SPOŁECZNA	113	
OCHRONA ZDROWIA	129	
PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	141	
SPORT	155	
TURYSTYKA I PROMOCJA	165	
ŚRODOWISKO	175	
MOBILNOŚĆ	193	
INFRASTRUKTURA	215	
MIENIE KOMUNALNE	227	
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	247	
WSPÓŁPRACA	259	
WYKAZ STRATEGII, POLITYK I PROGRAMÓW MIEJSKICH	271	

WPROWADZENIE	11
FINANSE GMINY	19
BUDŻET MIASTA.....	20
DOCHODY I WYDATKI MIASTA	21
DOCHODY WŁASNE MIASTA	25
SUBWENCJE OGÓLNE, DOTACJE, WSPÓŁFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH	26
WPŁYWY ZE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH W WYNIKU REALIZACJI ZADAŃ.....	30
ZADŁUŻENIE MIASTA I KOSZTY OBSŁUGI	30
ZARZĄDZANIE SAMORZĄDOWE.....	33
PRACA URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIA W OKRESIE PANDEMII COVID-19.....	35
MIEJSKIE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE	35
SPÓŁKI Z UDZIAŁEM GMINY WROCŁAW	35
RADY SPOŁECZNE PRZY PREZYDENCIE	36
PEŁNOMOCNICY I DORADCY PREZYDENTA	37
UDZIAŁ MIESZKAŃCÓW W ZARZĄDZANIU MIASTEM	37
TRANSFORMACJA CYFROWA I E-USŁUGI.....	38
OCHRONA KONSUMENTÓW	39
GOSPODARKA, INWESTYCJE, RYNEK PRACY	41
PRODUKT KRAJOWY BRUTTO.....	42
STRUKTURA BRANŻOWA.....	43
PARKI TECHNOLOGICZNE I STARTUPY	44
RYNEK PRACY	45
RYNEK POWIERZCHNI BIUROWYCH I HANDLOWYCH	48
INWESTYCJE SAMORZĄDU WROCŁAWIA	51
WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORCÓW	53
HANDEL OKRĘŻNY	54
PLANOWANIE PRZESTRZENNE, ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	56
MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	58
MIESZKALNICTWO.....	60
STANDARD ZAMIESZKIWANIA	63
BUDOWNICTWO NIEMIESZKALNE	65
CENY LOKALI MIESZKALNYCH	66
CENY NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWYCH.....	68
ARCHITEKTURA	68
NAGRODY I NOMINACJE	69
REWITALIZACJA I OCHRONA ZABYTKÓW	71
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI.....	72
DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE I REMONTOWE.....	73
OCHRONA ZABYTKÓW.....	73
ZABYTKOWE POJAZDY KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ.....	74
PARK KULTUROWY STARE MIASTO	74

EDUKACJA	77
PRZECIWDZIAŁANIE PANDEMII I ŚRODKI FINANSOWE PRZEZNACZONE NA TEN CEL.....	80
PROGRAM WSPARCIA DZIECI I RODZIN UCHODźCÓW W POLSCE – UNICEF	80
EDUKACJA PRZEDSZKOLNA	81
EDUKACJA SZKOLNA.....	85
STYPENDIA	89
EDUKACJA SPORTOWA	89
DORADZTWO ZAWODOWE.....	90
ORGANIZOWANIE I FINANSOWANIE CZASU WOLNEGO.....	90
KADRA NAUCZYCIELSKA.....	90
WSPÓŁPRACA JEDNOSTEK OŚWIATOWYCH Z UCZELNIAMI WYŻSZYMI.....	91
WSPÓŁPRACA MIASTA Z UCZELNIAMI WYŻSZYMI	91
SZKOLNICTWO WYŻSZE.....	92
INSTYTUCJE NAUKOWE I OŚRODKI B&R	95
INICJATYWY W DZIEDZINIE SZTUCZNEJ INTELIGENCJI	95
KULTURA	97
FINANSE	99
INSTYTUCJE KULTURY	99
DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI KULTURY	101
KLUBY I OŚRODKI KULTURY	104
MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA IM. TADEUSZA RÓŻEWICZA	106
NAGRODY I ODZNACZENIA	107
WROCŁAWSKA NAGRODA POETYCKA SILESIIUS	109
STYPENDIA	109
MECENAT I PROMOCJA	110
WSPÓŁPRACA Z ARTYSTYCZNYMI SZKOŁAMI WYŻSZYMI	111
WDRAŻANIE POSTANOWIEŃ STRATEGII KULTURA – OBECNA!	111
WSPARCIE KULTURY Z POWODU PANDEMII.....	111
WSPARCIE OBYWATELI UKRAINY PRZEZ INSTYTUCJE I OŚRODKI KULTURY W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM NA TERYTORIUM UKRAINY	112
POMOC SPOŁECZNA	113
REALIZOWANE FORMY POMOCY SPOŁECZNEJ	116
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ I DZIENNE DOMY POMOCY	119
OŚRODEK WSPARCIA: DOM DLA MATEK Z MAŁOLETNIMI DZIEĆMI I KOBIET W CIĄŻY W MIEJSKIM OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ	120
INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	120
RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	120
WSPARCIE RODZIN, DZIECI I MŁODZIEŻY	122
ZASIŁKI I POMOC W NATURZE	123
PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE.....	125
USŁUGI OPIEKUŃCZE I SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE	125
ŚWIADCZENIA NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.....	126
PROGRAMY RESOCJALIZACJI OSÓB SKAZANYCH I ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	128

OCHRONA ZDROWIA	129
NAGRODY	132
PROMOCJA ZDROWIA I PROFILAKTYKA CHORÓB	132
PROGRAMY OPIEKI OKOŁOPORODOWEJ I WSPARCIA RODZIN	132
PROGRAMY PROFILAKTYKI CHORÓB DZIECI I MŁODZIEŻY	133
CENTRA ROZWOJU I AKTYWNOŚCI DZIECI I MŁODZIEŻY	134
PROGRAMY PROMOCJI ZDROWIA I PROFILAKTYKI CHORÓB U DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW WROCŁAWIA	135
PROGRAMY PROFILAKTYKI CHORÓB OSÓB STARSZYCH	136
WROCŁAWSKA AKADEMIA PIERWSZEJ POMOCY	136
OPIEKA NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3	137
PROGRAMY WSPARCIA DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH	138
PROGRAMY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY	139
WSPARCIE DLA UCHODźCÓW Z UKRAINY	140
PROGRAMY WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	140
PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	141
KONSULTACJE I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA	142
CENTRA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ	143
WROCŁAWSKI BUDŻET OBYWATELSKI	144
FUNDUSZ OSIEDLOWY	147
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	147
DOTACJE CELOWE NA REALIZACJĘ ZADAŃ PUBLICZNYCH ZLECONYCH ORGANIZACJOM POZARZĄDOWYM	148
MIKROGRANTY	149
WOŁONTARIAT	150
NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA	150
DIALOG MIĘDZYKULTUROWY – WSPARCIE INTEGRACYJNE UCHODźCÓW	151
DZIAŁANIA SKIEROWANE DO ŚRODOWISKA SENIORÓW	152
POZOSTAŁE POLITYKI INTEGRACJI I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ	154
SPORT	155
INFRASTRUKTURA SPORTOWA	156
WROCŁAWSKI TOR WYŚCIGÓW KONNYCH	158
STADIONY WROCŁAWIA	158
WROCŁAWSKIE CENTRUM TRENINGOWE SPARTAN (WCT Spartan)	159
WROCŁAWSKI PARK WODNY (WPW Aquapark)	160
WAŻNIEJSZE IMPREZY SPORTOWE I PROGRAMY	160
PROGRAM STYPENDIÓW I NAGRÓD SPORTOWYCH	162
FINANSE	163
TURYSTYKA I PROMOCJA	165
BAZA NOCLEGOWA	166
BADANIA RUCHU TURYSTYCZNEGO	167
TURYSTYKA REKREACYJNA	168
TURYSTYKA BIZNESOWA	169
PROMOCJA MIASTA	171
PROGRAM NASZ WROCŁAW	173
WSPARCIE OBYWATELI UKRAINY	173

ŚRODOWISKO	175
ZIELEŃ W MIEŚCIE	184
DOCHODY I WYDATKI NA ZARZĄDZANIE ZIELENIĄ	188
WODA W MIEŚCIE	189
ENERGIA W MIEŚCIE.....	189
PROGRAMY I PROJEKTY UE	191
GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM	191
OPIEKA NAD ZWIERZĘTAMI	192
DZIKIE ZWIERZĘTA	192
MOBILNOŚĆ.....	193
POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI	195
MASTERPLAN DLA CENTRUM	195
STREFA CZYSTEGO TRANSPORTU	195
KOMUNIKACJA SAMOCHODOWA	196
WJAZD DO MIASTA POJAZDÓW CIĘŻAROWYCH	199
TRANSPORT DROGOWY OSÓB I RZECZY	200
RUCH PIESZY	200
RUCH ROWEROWY	201
KOMUNIKACJA PUBLICZNA	203
TRANSPORT KOLEJOWY	210
PORT LOTNICZY	211
TRANSPORT WODNY	213
WSPIERANIE ROZWOJU ELEKTROMOBILNOŚCI	213
OGÓLNODOSTĘPNE PUNKTY ŁADOWANIA POJAZDÓW ELEKTRYCZNYCH I STACJE TANKOWANIA GAZEM ZIEMNYM	214
INFRASTRUKTURA	215
SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ.....	216
SYSTEM ODBIORU I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW	217
MIEJSKI SYSTEM GOSPODAROWANIA WODAMI OPADOWYMI I ROZTOPOWYMI	218
WOLUMEN I STRUKTURA SPRZEDAŻY WODY I ODBIORU ŚCIEKÓW	218
JAKOŚĆ WODY I ŚCIEKÓW.....	219
INWESTYCJE I REMONTY MPWIK	219
INWESTYCJE WSPÓŁFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW UE.....	220
DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA	220
UDOSKONALENIA DZIAŁANIA SYSTEMU WODNO-ŚCIEKOWEGO MIASTA WROCŁAWIA	221
GOSPODAROWANIE ODPADAMI	222
DZIAŁANIA EDUKACYJNE DOTYCZĄCE SEGREGACJI ODPADÓW.....	224
ENERGIA – PLANOWANIE ENERGETYCZNE W GMINIE WROCŁAW	224
GRUPA ZAKUPOWA ENERGII ELEKTRYCZNEJ	224
GRUPA ZAKUPOWA PALIWA GAZOWEGO.....	225
ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII – PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ	225
DODATKI ENERGETYCZNE.....	225
DOTACJE NA WYKONANIE PRZYŁĄCZY KANALIZACYJNYCH	226

MIENIE KOMUNALNE	227
ZASÓB KOMUNALNY	228
ZARZĄDZANIE ZASOBEM KOMUNALNYM	229
GOSPODAROWANIE KOMUNALNYM ZASOBEM LOKALI MIESZKALNYCH	230
ZASÓB LOKALI SPÓŁKI TOWARZYSTWO BUDOWNICTWA SPOŁECZNEGO WROCŁAW SP. Z O.O.	232
SPOŁECZNA INICJATYWA MIESZKANIOWA WROCŁAW SP. Z O.O.	232
REALIZACJA PROGRAMU WYMIANY ŹRÓDEŁ OGRZEWANIA W GMINNYM ZASOBIE MIESZKANIOWYM	232
POMOC OBYWATEŁOM UKRAINY PRZYBYŁYM DO WROCŁAWIA W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM NA TERYTORIUM UKRAINY	233
OBRÓT NIERUCHOMOŚCIAMI GMINY WROCŁAW	234
CMENTARZE KOMUNALNE	244
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	247
KOMENDA MIEJSKA POLICJI WE WROCŁAWIU	248
KOMENDA MIEJSKA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ	249
STRAŻ MIEJSKA WROCŁAWIA.....	250
WYDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA I ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIU	252
WSPARCIE OBYWATELI UKRAINY W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM NA TERYTORIUM UKRAINY	255
OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA	256
KWALIFIKACJA WOJSKOWA	256
ŚWIADCZENIA NA RZECZ OBRONY	256
OBRONA CYWILNA.....	257
OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA	257
ZADANIA W ZAKRESIE USUWANIA I PRZECHOWYWANIA POJAZDÓW USUWANYCH Z DRÓG WROCŁAWIA NA PODSTAWIE USTAWY PRAWO O RUCHU DROGOWYM	257
WSPÓŁPRACA	259
WSPÓŁPRACA SAMORZĄDOWA	260
ZINTEGROWANY TRANSPORT	262
ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE WROCŁAWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO (ZIT WrOF) W PERSPEKTYWIE 2014–2020.....	264
ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE WROCŁAWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO (ZIT WrOF) W PERSPEKTYWIE 2021–2027	265
PLANOWANIE PRZESTRZENNE	267
ZINTEGROWANA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	268
WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA	268
WYDARZENIA.....	269
KONSULATY	270
WYKAZ STRATEGII, POLITYK I PROGRAMÓW MIEJSKICH	271
WYBRANE STRATEGIE, POLITYKI I PROGRAMY MIEJSKIE	273
AKTY PRAWNE WYDANE PRZEZ RADĘ MIEJSKĄ WROCŁAWIA I PREZYDENTA WROCŁAWIA	278
POROZUMIENIA W SPRAWACH WYKONYWANIA ZADAŃ PUBLICZNYCH ZAWARTE Z JEDNOSTKAMI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO I ORGANAMI ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ	283
ŹRÓDŁA INFORMACJI	285

WPROWADZENIE

Niniejszy *Raport* jest swego rodzaju portretem stolicy Dolnego Śląska w wielorakich przekrojach według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r., jednak w odniesieniu do niektórych aspektów bazuje na danych z 2021 i 2020 r., co wynika z rytmu publikacji danych przez urzędy statystyczne. Konsekwencją przyjętej w niniejszym raporcie formuły jest uwzględnienie w nim dziedzin, na które samorząd miasta na prawach powiatu nie ma bezpośredniego wpływu albo ma wpływ bardzo ograniczony. Dobrym przykładem ilustrującym to założenie są dane i oceny dotyczące demografii miasta. Raport, podobnie jak jego poprzednie edycje, nie jest więc oceną działalności wrocławskiego samorządu, jego jednostek organizacyjnych, w tym Urzędu Miejskiego Wrocławia. Nie jest też sprawozdaniem z realizacji przez władze miasta zadań przypisanych im na mocy obowiązującego prawa.

Miniony rok był czasem stopniowego słabnięcia wpływu pandemii COVID-19 na życie gospodarcze i społeczne miasta, jednakże znacznie większą niż pandemia moc oddziaływania na procesy zachodzące w przestrzeni miejskiej miała wojna za wschodnią granicą Polski. Konsekwencją eskalacji działań wojennych w Ukrainie były istotne zmiany w strukturze etnicznej wrocławskiego społeczeństwa, a wiele działań miejskich zogniskowanych było wokół wsparcia na rzecz Ukrainy. Z szacunków Unii Metropolii Polskich wynika, że liczba mieszkających we Wrocławiu Ukraińców według stanu z maja 2022 r. przekroczyła 250 tys. i stanowili oni aż 28% populacji stolicy Dolnego Śląska. Już przed eskalacją konfliktu zbrojnego w Ukrainie w lutym 2022 r. Ukraińcy byli zdecydowanie najliczniejszą grupą wśród mieszkających we Wrocławiu obcokrajowców; z braku odpowiednich badań bardziej precyzyjna ich liczba nie została ustalona. Sporządzane według różnych metod szacunki wskazują jednak, że ukraińska mniejszość liczyła w 2021 r. co najmniej 100 tys. osób. W 2022 r. jej udział w całej populacji Wrocławia uległ podwojeniu. Masowe przybywanie w ciągu kilku miesięcy uciekających przed wojną uchodźców zza wschodniej granicy, głównie kobiet z dziećmi, spowodowało istotne zmiany w gospodarczej i społecznej tkance miasta. Ich ilustracją był m.in.

szybki wzrost liczby firm zakładanych przez Ukraińców bądź z udziałem ukraińskiego kapitału. Zamieszkanie we Wrocławiu licznej grupy imigrantów z Ukrainy znacząco zwiększyło popyt na dobra konsumpcyjne, co zrekompensowało, jakkolwiek prawdopodobnie tylko czasowo, negatywny wpływ wzbierającej przez cały miniony rok inflacji na popyt dóbr konsumpcyjnych. Inną konsekwencją masowego przybycia do stolicy Dolnego Śląska ludności ukraińskiej było częściowe złagodzenie coraz bardziej dotkliwie odczuwanego przez wrocławskich pracodawców deficytu pracowników.

Oprócz pozytywnych skutków osiedlenie się we Wrocławiu dużej liczby uchodźców przed wojną obywateli Ukrainy spowodowało także zmniejszenie dostępności do niektórych usług publicznych, w szczególności w obszarze ochrony zdrowia. Pojawiły się również problemy wynikające z nałożenia nowych zadań na miejski system edukacji. Nagły wzrost liczby mieszkańców stolicy Dolnego Śląska był, obok wysokiego poziomu inflacji, jedną z istotnych przyczyn znacznej podwyżki cen zakupu i najmu mieszkań we Wrocławiu w 2022 r.

Mimo znacznego spadku zakażeń COVID-19 w 2022 r. utrzymały się negatywne tendencje w strukturze demograficznej Wrocławia występujące w ostatnich kilku latach. Dane dotyczące stanu ludności w minionym roku, mimo że niekompletne – na dzień publikacji Raportu opublikowano jedynie statystyki za pierwsze półrocze – pozwalają jednak na sformułowanie wniosków odnośnie do najważniejszych procesów w obszarze demografii. W porównaniu z pierwszym półroczem 2021 r. nieco zmniejszyła się liczba zgonów: z 4468 do 4042, co niewątpliwie było konsekwencją wygaszania pandemii COVID-19. W efekcie stopa umieralności spadła z 13,3‰ do 12‰, jakkolwiek nadal stosowny wskaźnik był mniej korzystny niż w całej dekadzie 2010–2019, kiedy to nie przekraczał 11‰. W województwie dolnośląskim poziom umieralności był identyczny jak we Wrocławiu, a w skali kraju tylko nieznacznie wyższy i wynosił 12,4‰. Jednocześnie spadła liczba żywych urodzeń – z 3511 w okresie styczeń–czerwiec 2021 r. do 3354 w pierwszych 6 miesiącach minionego roku. W rezultacie w pierwszej połowie 2022 r., podobnie jak w całym 2020 i 2021 r., przyrost naturalny miał wartość ujemną –2,0‰. Zarówno w skali województwa, jak i kraju stosowne dane były jeszcze mniej korzystne, odpowiednio: –5,2 i –4,3‰.

Konsekwencją wysokiego poziomu umieralności był spadek przeciętnej prognozowanej długości trwania życia wrocławian w momencie urodzenia – w przypadku kobiet z 82,9 lat w 2019 r. do 82,3 lat w 2020 r. i 81,1 lat w 2021 r., zaś mężczyzn odpowiednio z 75,6 lat do 74,2 lat i 73,3 lat (dane za 2022 nie zostały jeszcze opublikowane). Obniżenie przeciętnej długości dalszego trwania życia jest zauważalne we wszystkich grupach wiekowych, jednak w największym stopniu, z oczywistych powodów, dotyczy starszych wrocławian. Odpowiednie dane dla kobiet w wieku 60 lat kształtowały się na poziomie: 25,3 lat w 2019 r., 24,5 lat w 2020 r. i 23,8 lat w 2021 r., zaś mężczyzn w tym samym wieku: 20,3 lat, 19,1 lat i 18,7 lat w 2021 r.

Stan ludności ustalany jest na podstawie bilansów, dla których punktem odniesienia są wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań. Rezultaty Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 r. pokazały istotne niedoszacowanie liczby wrocławian w statystykach sporządzanych w oparciu o metodę bilansową. Wynika z nich, że pod koniec grudnia 2020 r. mieszkańców Wrocławia było 641,9 tys., a rok później – 642,7 tys. Tymczasem bazując na danych zebranych w trakcie spisu powszechnego z 2021 r., GUS zrewidował wielkość populacji stolicy Dolnego Śląska według stanu z 31 grudnia tego roku, ustalając ją na 674,3 tys. Rewizja objęła także rok 2020 – liczbę mieszkańców Wrocławia na koniec tego roku oszacowano na 673,6 tys. Ze względu na brak możliwości określenia dokładnej liczby mieszkańców miasta istotne jest korzystanie z różnych metod szacowania. Na podstawie poziomu zużycia wody Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. oceniło liczbę mieszkańców Wrocławia w 2022 r. na 841,3 tys.

Radykalny wzrost wielkości populacji miasta był tylko jednym z wielu problemów z obszaru demografii. Wzrost umieralności spowodował w ostatnich kilku latach spadek tempa starzenia się populacji. Do jego intensyfikacji z kolei przyczynia się systematycznie zmniejszająca się stopa żywych urodzeń.

Realizacja zadań publicznych przez każdy szczebel samorządu terytorialnego w decydującej mierze zależy od jego sytuacji budżetowej. Rok 2022, mimo dobrej kondycji wrocławskiej gospodarki, której sporo miejsca zostanie poświęcone w dalszej części niniejszego Raportu, był zdecydowanie mniej korzystny dla budżetu Wrocławia niż rok 2021. O ile wpływy do miejskiego budżetu w 2021 r. wyniosły **6 193,6 mln zł**, to w 2022 r. osiągnęły poziom **6 147,4 mln zł**. Nawet nominalnie była to mniejsza kwota niż 12 miesięcy wcześniej, a realnie wobec średniorocznej inflacji spadek wyniósł ok. **15%**. Trzeba odnotować, że znaczna jego część była skutkiem przeniesienia, począwszy od czerwca 2022 r., wypłaty świadczeń w ramach programu *Rodzina 500+* z gmin na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. To rozwiązanie spowodowało zmniejszenie dotacji z tego tytułu dla budżetu Wrocławia o kwotę **374 mln zł**. Jednocześnie jako dochód Gminy w 2021 r. zaksięgowano przekazaną przez rząd w ostatnim miesiącu ww. roku kwotę 181,8 mln zł z tytułu częściowej, co należy podkreślić,

rekompensaty za redukcję dochodów miasta w 2022 r. z udziału w podatku PIT, będącą pochodną Polskiego Ładu. Analogiczny transfer środków, w wysokości 207,3 mln zł, miał miejsce w roku 2022 i dotyczył rekompensaty za 2023 r. Gdyby skorygować o te kwoty dochody budżetu odpowiednio w roku 2021 i 2022, odliczając jednocześnie dotację na wypłatę świadczeń w ramach programu *Rodzina 500+* w celu sprowadzenia do wspólnego mianownika danych dotyczących dochodów budżetu Wrocławia za 2021 i 2022 r., to dochody budżetu miasta przedstawiają się następująco: 2021 r. – **5 363,9 mln zł** i 2022 r. – **5 847,6 mln zł**. To oznacza ich wzrost r/r o 9%. Te liczby pokazują, że Wrocław, podobnie jak inne największe polskie miasta, został pozbawiony owoców wzrostu gospodarczego w 2022 r. Ponadto nie można stracić z pola widzenia faktu, że większość samorządowych wydatków, w szczególności inwestycyjnych, przypada na drugą połowę roku budżetowego, w której poziom inflacji przekroczył 17%. Jeszcze bardziej dotkliwe mogą okazać się konsekwencje systemu finansowania samorządów w bieżącym 2023 r., co spowoduje, że sytuacja miejskich finansów będzie najmniej korzystna od dekady.

Mimo wspomnianych niekorzystnych uwarunkowań o charakterze zewnętrznym, do których należy także dodać wzrost oprocentowania zaciągniętych przez miasto kredytów, skutkujący zwiększeniem kosztów obsługi długu publicznego, podjęte przez władze Wrocławia działania sprawiły, że globalny wzrost zadłużenia miasta był nominalnie niewielki – z **3 682,9 mln zł** w 2021 r. do **3 757,2 mln zł** w 2022 r. Znacznie natomiast zwiększył się roczny koszt obsługi długu – z **26,1 mln zł** w 2021 r. do **140,9 mln zł** w 2022 r.

W minionym roku wrocławski samorząd (bez przedsięwzięć miejskich spółek) przeznaczył na działania inwestycyjne **944,3 mln zł**. Nominalnie była to kwota większa niż **864,2 mln zł** w 2021 r. W ujęciu realnym oznaczała jednak kilkuprocentowy spadek. Jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy były wspomniane wyżej konsekwencje finansowe Polskiego Ładu dla budżetu miasta oraz radykalny wzrost kosztów usług publicznych realizowanych przez miasto. Wobec powyższych uwarunkowań poziom nakładów na inwestycje należy uznać za w pełni odpowiadający aktualnym możliwościom finansowym Wrocławia. Należy przy tym odnotować, że ponad 50% nakładów inwestycyjnych przeznaczono w 2022 r. na przedsięwzięcia transportowe, co było odzwierciedleniem pierwszorzędного znaczenia tego obszaru działalności wrocławskiego samorządu. Do najważniejszych inwestycji realizowanych w minionym roku w obszarze transportu należy zaliczyć kontynuację budowy Alei Wielkiej Wyspy i nowych mostów Chrobrego oraz tras: autobusowo-tramwajowej na Nowy Dwór (tzw. TAT) oraz tramwajowej na Popowice. Obie inwestycje tramwajowe mają zostać ukończone w bieżącym roku. Budowa nowych linii tramwajowych i skojarzone z nią zakupy przez MPK Sp. z o.o. nowych pojazdów trakcyjnych przyczyni się do istotnego zwiększenia roli ekologicznego transportu szynowego w przemieszczaniu się mieszkańców Wrocławia.

W 2022 r. realizowano kolejne przedsięwzięcia w ramach polityki rowerowej wrocławskiego samorządu. Wybudowano łącznie prawie **6,5 km nowych tras rowerowych**, w tym: 4 km dróg dla rowerów oraz pasów rowerowych, ponad 2 km ciągów pieszo-rowerowych oraz dopuszczono na ponad 700 m ulic jazdę pod prąd dla rowerzystów. Dodatkowo wprowadzono strefy uspokojonego ruchu na ponad 13 km ulic, dzięki czemu na koniec 2022 r. suma długości **tras przyjaznych rowerzystom** (łącznie tras rowerowych oraz ulic objętych strefami ruchu uspokojonego) wynosiła ponad **1405 km**.

Ważnym procesem zachodzącym w obszarze transportu był radykalny w porównaniu z 2021 r. wzrost do **2,9 mln** (o 103%) liczby pasażerów obsługiwanych we wrocławskim porcie lotniczym. Nadal jednak nie został osiągnięty poziom z 2019, ani nawet z 2018 r. Z usług Portu Lotniczego Wrocław S.A. w 2022 r. skorzystało o 19% osób mniej niż w rekordowym dotychczas roku 2019. Radykalny wzrost cen biletów lotniczych i prawdopodobna stagnacja gospodarcza skłaniają do pesymizmu w ocenie możliwości poprawy tego rekordu lub nawet osiągnięcia podobnego rezultatu w bieżącym roku.

Od kilku lat poprawa jakości powietrza jest jednym z priorytetów wrocławskiego samorządu. W 2022 r. Gmina Wrocław kontynuowała realizację kompleksowego programu działań antysmogowych, którego celem jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. W minionym roku dokonano wymiany źródeł ogrzewania w 98 budynkach stanowiących w 100% własność Gminy Wrocław (w 771 mieszkaniach). Dodatkowo zarządcy komunalni sfinansowali likwidację pieców w mieszkaniach komunalnych znajdujących się we wspólnotach mieszkaniowych. Łącznie w 2022 r. zlikwidowano 1320 pieców w 1016 mieszkaniach komunalnych. W 2021 r. była to liczba 1250 w 947 mieszkaniach, a w 2020 r. – 382 w 294 mieszkaniach. Stosowne działania były prowadzone także w odniesieniu do mieszkań o innym statusie niż komunalne. Prowadzono także liczne działania informacyjne w zakresie doradztwa energetycznego. W wyniku realizacji **programów ucieplnienia budynków gminnych** podłączono do miejskiej sieci ciepłowniczej i zamontowano urządzenia do pomiaru zużycia ciepła oraz wody w kolejnych **51 budynkach** stanowiących **własność gminy Wrocław**, obejmujących **797 lokali** mieszkalnych i użytkowych. W budynkach

wspólnot mieszkaniowych **z udziałem gminy Wrocław** były prowadzone działania analogiczne – w **25 budynkach** podłączono do sieci ciepłowniczej **245 lokali mieszkalnych**. W sumie w **2022 r. zlikwidowano rekordową liczbę pieców pozaklasowych – ponad 4 tys. sztuk**. Do końca 2024 r. planuje się likwidację wszystkich tego typu pieców w zasobie komunalnym. Całkowity koszt realizacji programu antysmogowego wyniesie 330 mln zł. Jednocześnie zintensyfikowano działania ukierunkowane na zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego miasta. Polegały one m.in. na kontrolach domowych pieców grzewczych i przydomowych kotłowni oraz miejsc prowadzenia działalności gospodarczej w celu wykrywania przypadków spalania materiałów niedozwolonych prawem oraz spalania odpadów w przydomowych instalacjach grzewczych. Poza standardowymi kontrolami wykorzystywano także drony, co pozwalało ujawnić przypadki nielegalnego spalania na większym obszarze. W wyniku podjętych działań radykalnie spadła liczba mandatów za wykroczenia i wniosków do sądów.

Jakość powietrza jest pochodną zarówno intensywności emisji zanieczyszczeń, jak i warunków klimatycznych. W związku z tym dane z poszczególnych lat nie są do końca porównywalne. Niemniej jednak w dłuższej perspektywie czasowej dostarczają one istotnych informacji. O ile w przypadku **pyłu zawieszonego PM₁₀ odnotowano w 2022 r. 21 dni z przekroczeniami normy dobowej, czyli znacznie poniżej dopuszczalnego limitu 35 dni**, to wynik w odniesieniu do **średniorocznego stężenia pyłu PM_{2,5}** jest już na granicy normy, która wynosi od 2020 r. **20 µg/m³**. Należy jednak podkreślić, że w grupie największych polskich miast tylko Warszawa legitymuje się nieco lepszym rezultatem.

W 2022 r. kontynuowano także przedsięwzięcia służące adaptacji miasta do zmian klimatu, w tym realizacji błękitno-zielonej infrastruktury (BZI) oraz racjonalnego korzystania z wód opadowych. W porównaniu do roku poprzedniego zrealizowano niemal dwa razy więcej inwestycji w zakresie BZI. Przyczyniły się one m.in. do wzrostu o 35 ha powierzchni terenów zieleni we Wrocławiu.

Warty odnotowania jest fakt uczestnictwa Wrocławia od kwietnia 2022 r. w **Misji Neutralnych i Inteligentnych Miast do 2030**. Celem misji jest wsparcie i promocja blisko 100 europejskich miast w transformacji systemowej w kierunku osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2030 r. Na potrzeby realizacji misji zawiązano Koalicję Polskich Miast Misji – Wrocławia, Warszawy, Krakowa, Łodzi i Rzeszowa. Również w kwietniu 2022 r. Wrocław przystąpił do Paktu o Miejskiej Polityce Żywnościowej, zwanego **Paktem Mediolańskim**. Sygnatariuszami Paktu Mediolańskiego jest 225 miast z całego świata (z Polski – Wrocław i Warszawa), które zobowiązały się do troski o zrównoważony system żywnościowy.

Rok 2022 był zasadniczo korzystny dla gospodarki Wrocławia. Ze względu na brak najnowszych danych dotyczących PKB stolicy Dolnego Śląska dokładniejsza ocena stanu lokalnej gospodarki nie jest możliwa. O jej dobrej kondycji w sposób pośredni zdają się świadczyć szacunki PKB Polski wskazujące na utrzymanie się tendencji wzrostowej. W 2022 r. polska gospodarka miała urosnąć o **4,9%**, co jest wprawdzie wartością niższą niż wynik z 2021 r. wynoszący **5,7%**, ale w tym przypadku punktem odniesienia był 2020 r. – rok wybuchu pandemii COVID-19, w którym odnotowano spadek PKB o **2,5%**.

Na generalnie korzystną sytuację gospodarki Wrocławia w 2022 r. wskazują, obok PKB Polski, mierniki o charakterze stricte lokalnym. Należy jednak zaznaczyć, że w większości przypadków mają one cząstkowy i na dodatek w znacznej mierze prowizoryczny charakter. Jednym z nich jest wartość przychodów wrocławskich firm ogółem. Wstępne dane dotyczące wyników wrocławskich przedsiębiorstw w 2022 r. są pozytywne: w okresie I–IX (brak danych za IV kwartał) przychody ogółem zwiększyły się o 23,1% (z 66,2 mld do 81,5 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Ponieważ średnioroczna stopa inflacji wyniosła w 2022 r. 14,4%, wzrost przychodów wrocławskich firm należy uznać za zdecydowanie ponadprzeciętny. Również saldo wyniku finansowego brutto (przychody minus koszty) ogółem w pierwszych 9 miesiącach 2022 r. przewyższało o 19,6% stosowną wartość dla okresu I–IX 2021 r. Także w tym wypadku skala wzrostu zasługuje na podkreślenie, mimo że nie była tak spektakularna, jak w odniesieniu do przychodów.

W strukturze gospodarczej Wrocławia nadal najważniejszą rolę odgrywały przedsiębiorstwa zakwalifikowane do sekcji G PKD (handel i naprawa samochodów). W 2021 r. ich przychody wyniosły 46,7 mld zł, co stanowiło 40% przychodów wrocławskich firm ogółem (dane za 2022 r. nie zostały jeszcze opublikowane). Drugą pod względem wielkości przychodów branżą był przemysł z kwotą 30,5 mld zł (26,1% przychodów wrocławskiej gospodarki ogółem w 2021 r.). Na podkreślenie zasługuje systematycznie rosnące znaczenie w lokalnej ekonomii firm z sekcji Informacja i komunikacja (sekcja J PKD). O ile w 2015 r. ich przychody wyniosły **3 mld zł**, to w 2021 r. wzrosły do **7,6 mld zł**, co sprawiło, że obecnie zaliczane do niej przedsiębiorstwa są, po handlu i przemyśle, trzecim najważniejszym segmentem gospodarki. O jej coraz większym znaczeniu

świadczy szybko rosnące przeciętne wynagrodzenie w tej kategorii przedsiębiorstw, przekraczające w grudniu minionego roku **12,3 tys. zł.** W tym samym czasie przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wynosiło nieco mniej niż **7,7 tys.**

Na dobrą kondycję wrocławskiej gospodarki w 2022 r. wskazuje także rosnąca liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON. Ich liczba zwiększyła się w porównaniu z 2021 r. o 5,8% – ze 133 806 do 141 611. Do optymizmu skłania szczególnie odwrócenie wieloletniej tendencji spadkowej w grupie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Podobnie należy ocenić wzrost w pierwszych trzech kwartałach 2022 r. (brak danych za IV kwartał tego roku) nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach aż o **19,1%**. Jest wysoce prawdopodobne, że wrocławska gospodarka odrobiła już straty, których przyczyną była pandemia COVID-19.

Obraz gospodarki w skali całego kraju w 2022 r. przysłania fakt, że decydujący wpływ na dobry jej wynik miały osiągnięcia w pierwszym półroczu. Ostatni kwartał minionego roku był już czasem radykalnego odwrótu od tendencji wzrostowej z pierwszych 6 miesięcy. W porównaniu z III kwartałem 2022 r. odnotowany został w tym okresie spadek PKB o **2,4%**. Dostępne prognozy dotyczące 2023 r. wskazują, że ta niekorzystna tendencja utrzyma się w I kwartale 2023 r., co będzie oznaczało, że polska gospodarka znalazła się po raz pierwszy od wielu lat, jeśli weźmie się w nawias rok wybuchu pandemii COVID-19, w stanie technicznej recesji. Jest prawdopodobne, że w następnych kwartałach dojdzie do poprawy koniunktury, ale jej skala będzie bardzo skromna. W rezultacie prognozy dotyczące całego roku oscylują między 0,1% (prognoza PKO BP) a 0,7% (prognoza NBP). Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Komisja Europejska oceniają, że będzie to poziom 0,3 i 0,4%. Tylko nieco większy ma być wzrost w 2024 r. Nie można wykluczyć, że polska gospodarka w całym 2023 r. znajdzie się w stanie recesji. **Nie ulega wątpliwości, że niekorzystne procesy w obszarze gospodarki będą odczuwalne w 2023 r. również we Wrocławiu. Rok 2022 był zatem prawdopodobnie ostatnim okresem relatywnie intensywnego wzrostu lokalnej gospodarki w pierwszej połowie 3. dekadę XXI w. Negatywne konsekwencje tego stanu rzeczy odczuje również budżet miasta i w konsekwencji jego mieszkańcy.**

Mimo generalnie korzystnej koniunktury w gospodarce Wrocławia w ostatnich dwóch latach pojawiły się oznaki kryzysu w budownictwie mieszkaniowym. W 2022 r. oddano do użytku wyraźnie mniej mieszkań niż w roku poprzednim: 2022 r. – **9131**, 2021 r. – **11 012**. Oznacza to spadek r/r aż o 17,1%. Szybki wzrost ceny metra kwadratowego nowo budowanych mieszkań (z **8019 zł w 2021 do 11 384 zł** w ostatnim kwartale 2022 r., czyli aż o **42%**) spowodował, że wynik finansowy branży był relatywnie korzystny, jakkolwiek znacząco gorszy niż w 2021 r. Jeszcze większym powodem do niepokoju jest radykalny spadek wydanych pozwoleń na budowę w 2022 r. w porównaniu z 2021 r., który i tak był wyraźnie mniej korzystny niż w 2019 r.: 2022 – **1462**, 2021 – **2109**, 2020 – **2980**, 2019 – **3099**. Powyższe dane wskazują na zdecydowane zmniejszenie się liczby nowo wybudowanych mieszkań w najbliższych latach. Jego najważniejszą przyczyną będzie wspomniany wzrost ceny metra kwadratowego i jednocześnie malejąca z powodu inflacji liczba potencjalnych nabywców mieszkań we Wrocławiu mających zdolność kredytową, co spowodowało pojawienie się bariery po stronie popytu. W kontekście masowego przybycia uchodźców z Ukrainy ta niekorzystna tendencja będzie prowadzić do pogłębienia się trudności na rynku mieszkaniowym.

Regres w budownictwie mieszkaniowym niekoniecznie będzie oznaczał kryzys całej branży budowlanej. Pozytywny scenariusz jest możliwy pod warunkiem istotnego wzrostu inwestycji publicznych. Osiągnięcie tego celu będzie jednak wymagać odblokowania środków z Krajowego Planu Odbudowy i uruchomienia funduszy strukturalnych z nowej perspektywy finansowej UE.

Sektorem bardzo mocno dotkniętym ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19 była niewątpliwie turystyka. W tym kontekście należy odnotować, że w 2022 r. ruch turystyczny we Wrocławiu był bliski powrotu do stanu z 2019 r., czyli sprzed pandemii. W 2022 r. liczba odwiedzających stolicę Dolnego Śląska turystów i odwiedzających w wieku 18+ wyniosła 4,8 mln, podczas gdy w 2019 r. ok. 5 mln. Uwzględniając dzieci i młodzież poniżej 18. roku życia – łączna liczba turystów i odwiedzających Wrocław w 2022 r. wyniosła 5,8 mln. Najbardziej atrakcyjnym obiektem nadal był **wrocławski ogród zoologiczny (ZOO Wrocław)**, kolejne miejsca na liście najczęściej zwiedzanych obiektów zajmowały **Centrum Edukacji Ekologicznej Hydropolis** i **Panorama Raławicka**. W grupie największych polskich miast Wrocław jest jedynym obok Warszawy i Gdańska ośrodkiem, w którym w porównaniu z 2019 r. zwiększyła się baza noclegowa. Popandemicznej odbudowie ruchu turystycznego sprzyjała niewątpliwie intensywna promocja Wrocławia polegająca m.in. na udziale w licznych targach turystycznych oraz organizacji wizyt studyjnych dziennikarzy, blogerów i touroperatorów.

Jednym z najważniejszych i największym w wymiarze finansowym zadaniem samorządu Wrocławia, pochłaniającym **2 mld zł**, czyli ponad 30% wydatków budżetu miasta, jest edukacja. W 2022 r. subwencja oświatowa pokrywała zaledwie 48% nakładów na ten obszar. Tymczasem przed

wrocławskim systemem edukacyjnym pojawiły się nowe wyzwania. Najpoważniejszym z nich był gwałtowny wzrost zapisanych do wrocławskich placówek oświatowych dzieci ukraińskich, co było oczywiście rezultatem eskalacji konfliktu zbrojnego za naszą wschodnią granicą w lutym 2022 r. Większość z nich nie znała języka polskiego, co poważnie utrudniało ich włączenie do obowiązującego w naszym kraju systemu edukacyjnego. Nic nie pozwala przypuszczać, że jest to jedynie chwilowy problem.

Za niewątpliwy sukces polityki edukacyjnej wrocławskiego samorządu należy uznać zwiększenie o **993** liczby miejsc w przedszkolach publicznych, co sprawiło, że odsetek dzieci w wieku 3–5 lat uczęszczających do przedszkoli publicznych w stosunku do liczby dzieci ogółem w tym przedziale wiekowym wzrósł z **81%** w roku 2021 do **85,9%** w roku minionym. Biorąc pod uwagę istnienie sporej liczby przedszkoli niepublicznych, można uznać problem dostępności do opieki przedszkolnej we Wrocławiu za rozwiązany, jakkolwiek nie zawsze lokalizacja poszczególnych placówek jest dla rodziców satysfakcjonująca.

Ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID-19 wyniki egzaminów zdawanych przez wrocławskich uczniów w 2022 r. są, podobnie jak w latach 2020 i 2021, nieporównywalne z latami poprzedzającymi pandemię.

W 2022 r. należy odnotować wyraźny wzrost liczby uczestników zinstytucjonalizowanych form życia kulturalnego w porównaniu z 2021 r., choć w skali globalnej nie został jeszcze osiągnięty poziom z 2019 r. W niektórych jednak placówkach kultury, przede wszystkim w **Teatrze Muzycznym Capitol** i w **Ośrodku Pamięć i Przyszłość**, liczba widzów/zwiedzających była w 2022 r. większa niż w 2019 r.

Sport należy do tych obszarów aktywności społecznej, które najwolniej wracają do stanu sprzed pandemii. W 2022 r. Wrocław nie był gospodarzem żadnej imprezy sportowej rangi mistrzostwa świata, ewentualnie mistrzostwa Europy, wyjąwszy światowy championat w brydżu sportowym. Jeśli w warstwie organizacyjnej trudno byłoby doszukiwać się szczególnych sukcesów wrocławskiego sportu w 2022 r., to na poziomie sportowej rywalizacji bilans jest wyraźnie bardziej korzystny. Niewątpliwie największym osiągnięciem było zdobycie przez koszykarzy Śląska Wrocław po raz 18. tytułu mistrza Polski w koszykówce, po upływie 20 lat od poprzedniego championatu.

Ochrona zdrowia jest obok edukacji najważniejszą usługą publiczną, albowiem jej beneficjentem jest cała populacja. Samorząd Wrocławia z powodu decyzji podjętych pod koniec lat 90. ma ograniczony wpływ na stan zdrowia publicznego w mieście. Wspomniane decyzje polegały na prywatyzacji zdecydowanej większości placówek podstawowej opieki zdrowotnej i przekazaniu samorządowi województwa wszystkich podlegających wojewódzkiej administracji rządowej szpitali. W konsekwencji najważniejszym zadaniem władz Wrocławia w sferze ochrony zdrowia od przełomu XX i XXI w. była realizacja programów z zakresu promocji zdrowia oraz szeroko rozumianej profilaktyki chorób i uzależnień oraz zdrowia psychicznego. W 2022 r. skorzystało z nich łącznie ponad **136 tys.** wrocławian.

Jak już wyżej stwierdzono, w minionym roku odnotowano wprawdzie we Wrocławiu spadek stopy umieralności z 13,3‰ do 12‰, ale nadal jest ona wyższa niż w całej dekadzie poprzedzającej wybuch pandemii, w której nie przekraczała 11‰. Z perspektywy mieszkańców miasta głównym problemem jest dostępność lekarzy specjalistów. Model finansowania usług medycznych sprawia, że jego rozwiązanie leży w gestii administracji rządowej.

Masowe przybycie uchodźców z Ukrainy było wielkim wyzwaniem dla całej samorządowej administracji, w szczególności jednak dla służb socjalnych miasta. Musiały one sprostać nowym, nierealizowanym wcześniej zadaniom, których lista jest bardzo długa. Szczegółowe omówienie poszczególnych przedsięwzięć znajduje się w analitycznej części niniejszego Raportu. Mimo skali problemów wynikających z masowego charakteru migracji nie doszło do żadnych poważniejszych zakłóceń w funkcjonowaniu miejskiego organizmu. Trzeba z całą mocą podkreślić, że ogromna w tym zasługa mieszkańców Wrocławia, którzy spontanicznie włączyli się w wielką akcję udzielania pomocy uchodźcom z Ukrainy. Gdyby nie ich zaangażowanie, za które należą się im gorące podziękowania, pojawiłyby się trudne do przewyższenia perturbacje. Ponieważ nic nie wskazuje na rychłe zakończenie wojny rosyjsko-ukraińskiej, trzeba uznać, że masowa obecność ludności ukraińskiej we Wrocławiu nie będzie krótkotrwałym zjawiskiem.

W 2022 r. kontynuowano proces wdrażania partycypacyjnego modelu zarządzania Wrocławiem. Jedną z wprowadzonych w trakcie bieżącej kadencji form organizacji życia społecznego są Centra Aktywności Lokalnej (CAL). Na koniec minionego roku, podobnie jak na koniec roku 2021, we Wrocławiu działało **19** CAL-i współfinansowanych przez Gminę Wrocław.

Trwałe miejsce w modelu zarządzania miastem ma **Wrocławski Budżet Obywatelski (WBO)**. Proces selekcji zgłoszonych projektów jest wartościowym sondażem preferencji wrocławian odnośnie

do wagi zadań publicznych lokalnego samorządu. Podobnie jak w latach poprzednich, zdecydowanie najczęściej wrocławianie wybierali projekty dotyczące zagospodarowania terenów zieleni miejskiej i rekreacji. Na realizację **WBO w 2022 r. przeznaczono 31 mln zł** (o 6 mln zł więcej niż w 2021 r.), **z czego 10 mln zł na projekty osiedlowe** o wartości do 1 mln zł każdy, a **21 mln zł na projekty ponadosiedlowe** o wartości do 3 mln zł za pojedynczy projekt. W 2022 r. łącznie oddano **86 750 głosów** (o 3183 mniej niż w 2021 r.), z czego zdecydowaną większość oddano drogą elektroniczną. Z **362** projektów zgłoszonych do WBO w 2022 r. do etapu głosowania zakwalifikowało się **167**. Ostatecznie do realizacji wybrano **17 projektów**.

W 2022 r. kontynuowano realizację zadań zgłoszonych przez rady osiedla do **I edycji Funduszu Osiedlowego**. Ze **143 projektów** skierowanych do realizacji w 2021 r. w trakcie realizacji było w 2022 r. 95 projektów, z których ukończono 37. W marcu 2022 r. rozpoczęto nabór projektów do **II edycji Funduszu Osiedlowego**. Do końca minionego roku **27 rad osiedli zgłosiło 199 zadań**. Obecnie część z nich jest na etapie oceny merytorycznej. Powyższe dane upoważniają do wyciągnięcia wniosku, że utworzenie **Funduszu Osiedlowego** było oczekiwaną inicjatywą.

W 2022 r. uczyniono kolejny krok w procesie zacieśniania współpracy Wrocławia z gminami i powiatami Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego (WrOM) – obszaru obejmującego 44 gminy i 8 powiatów dawnego województwa wrocławskiego, w celu efektywniejszej koordynacji procesów rozwojowych w regionie. Przedstawiciele Wrocławia kontynuowali spotkania z samorządowcami WrOM-u. Bardziej sformalizowaną formą współpracy międzygminnej Wrocławia były działania Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej S.A. (ARAW), Stowarzyszenia Aglomeracja Wrocławska (StAW) oraz Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT WrOF).

Największe znaczenie miały przedsięwzięcia realizowane w ramach ZIT WrOF. Podobnie jak w poprzednich latach, głównym obszarem współpracy pozostawał transport. Na podkreślenie zasługuje zakończenie prac nad **Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia** (ang. *Sustainable Urban Mobility Plan – SUMP*), przygotowanym dla 38 gmin będących w obszarze funkcjonalnym Wrocławia, w tym 37 gmin z obszaru województwa dolnośląskiego oraz gminy Brzeg, który kompleksowo integruje zagadnienia mobilności z ochroną środowiska i rozwojem przestrzennym. Ważnym działaniem były także prace nad **projektem Strategii ZIT WrOF na lata 2021–2027**. Jej przygotowanie jest warunkiem skorzystania ze środków funduszy strukturalnych z nowej perspektywy finansowej UE.

Ponadto w zakresie współpracy międzygminnej **uruchomiono 2 nowe linie** kursujące w obrębie granic administracyjnych Wrocławia oraz gminy Kąty Wrocławskie. Uruchomiono **dodatkowe kursy na wybranych liniach międzygminnych** oraz kontynuowano bieżące konsultacje, modyfikacje przebiegów linii, badania napełnień pasażerów, zmiany rozkładów jazdy w celu dostosowania ich do aktualnych potoków pasażerskich i potrzeb gmin. W celu wdrożenia idei **Wrocławskiej Kolei Metropolitalnej (WKM)** przeprowadzono szereg spotkań i konsultacji z samorządami, podpisano porozumienia w sprawie finansowania tzw. Dolnośląskich Kolei Aglomeracyjnych.

We wprowadzeniu do niniejszego Raportu pominięto wiele działań dotyczących obszarów, które są ważne dla funkcjonowania Wrocławia, lecz mają charakter rutynowy, powtarzalny. Przykładem może być wydawanie różnych decyzji administracyjnych czy też pobór podatków i opłat lokalnych. Podkreślono natomiast w nim to, co było novum w działaniach wrocławskiego samorządu, oraz zwrócono uwagę na obszary, w których odnotowano istotny postęp i znacznie rzadziej regres. Szczegółową informację o najważniejszych aspektach kondycji Wrocławia Czytelnicy niniejszego Raportu znajdą w jego części analitycznej. Na najbardziej ogólnym poziomie można pokusić się o stwierdzenie, że mimo wstrząsu, jakim były konsekwencje brutalnej wojny za wschodnią granicą Polski, rok 2022 byłby relatywnie korzystnym okresem w najnowszych dziejach Wrocławia, gdyby nie zapowiedzi nadciągającej stagnacji, jeśli nie recesji, polskiej gospodarki. Będzie ona odczuwalna również w skali lokalnej. Pierwsze sygnały wyraźnego pogorszenia się sytuacji gospodarczej pojawiły się w IV kwartale minionego roku.

Nowością w analitycznej części *Raportu* jest wskazanie, które z 17 celów sformułowanych w Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 były wdrażane poprzez realizację polityk i programów miejskich w poszczególnych dziedzinach funkcjonowania miasta (<https://www.un.org.pl>).

FINANSE GMINY

W 2022 r. polityka finansowa Wrocławia realizowana była na podstawie następujących dokumentów:

- uchwała budżetowa na rok 2022 (Uchwała nr XLVII/1232/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 grudnia 2021 r.),
- wieloletnia prognoza finansowa Miasta (Uchwała nr XLVII/1233/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 grudnia 2021 r.).

Do najważniejszych elementów polityki finansowej Miasta w 2022 r. należały m.in.:

- zapewnienie finansowania przedsięwzięć uwzględnionych w wieloletniej prognozie finansowej Miasta Wrocławia,
- zapewnienie środków umożliwiających szybkie i efektywne działania związane z kryzysem uchodźczym będącym skutkiem wojny w Ukrainie,
- realizacja projektów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej w ramach alokacji 2014–2020 oraz bieżące monitorowanie prac nad wdrażaną perspektywą finansową 2021–2027,
- zapewnienie finansowania priorytetowych zadań, programów i projektów bieżących,
- zapewnienie udziału mieszkańców w procesie decyzyjnym dotyczącym wydatkowania środków na realizację miejskich inwestycji poprzez Wrocławski Budżet Obywatelski (WBO), Program Inicjatyw Rad Osiedli (PIRO) i Fundusz Osiedlowy.

BUDŻET MIASTA

Wpływy do budżetu w 2022 r. wyniosły **6 147 436 139 zł**, natomiast wydatki osiągnęły poziom **6 552 787 580 zł**, co daje deficyt budżetu na poziomie **405 351 441 zł**, czyli o ponad **216 970 917 zł niższy, niż pierwotnie planowano**.

Niższy niż planowano poziom deficytu budżetu jest wynikiem m.in. przekazania w ostatnim kwartale 2022 r. dodatkowych środków z PIT, w wysokości 207 mln zł, stanowiących częściową rekompensatę ubytku dochodów Miasta jaki nastąpił na skutek Polskiego Ładu, wyższego niż pierwotnie planowano wykonania dochodów z tytułu opłat oraz wpływów ze sprzedaży składników majątkowych Gminy. Istotny wpływ na realizację budżetu miasta w 2022 r. miała eskalacja agresji Rosji na Ukrainę, a przede wszystkim jej skutki w postaci niespotykanego od zakończenia II wojny światowej kryzysu uchodźczego oraz negatywnego wpływu na sytuację gospodarczą zarówno w wymiarze krajowym, jak i ogólnosiwiatowym. Po zaostrzeniu konfliktu zbrojnego w Ukrainie do Wrocławia

przyjechały tysiące uchodźców z tego kraju. Zorganizowanie w krótkim czasie odpowiedniej ilości miejsc noclegowych, wyżywienia, transportu czy punktów informacyjnych stanowiło dla Miasta duże wyzwanie organizacyjne i finansowe. Jednocześnie w 2022 r. odnotowano w Polsce 14,4% wzrost cen oraz najwyższy od 2002 r. poziom stóp procentowych. Powyższe czynniki istotnie wpłynęły na wzrost kosztów związanych z bieżącym utrzymaniem miasta.

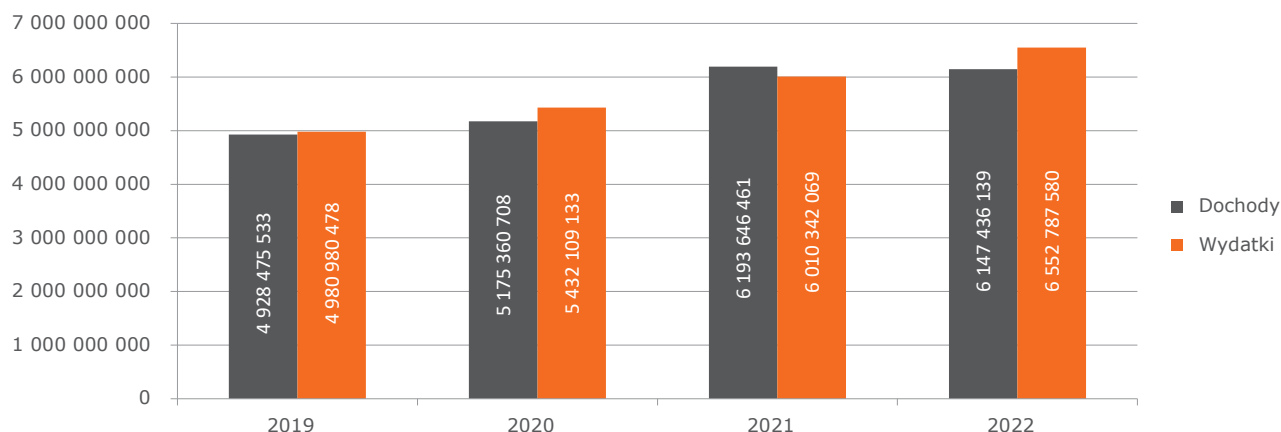
DOCHODY I WYDATKI MIASTA

Niezmienne najważniejszym źródłem dochodów Wrocławia są dochody własne, uzyskane m.in. z udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (PIT, CIT), podatków i opłat lokalnych, majątku oraz świadczonych przez Miasto usług. W 2022 r. dochody własne były o 1,4% większe, niż planowano, i o 3,3% większe niż w roku 2021. Należy zaznaczyć, że wzrost dochodów własnych jest wynikiem m.in. wyższych dochodów z tytułu podatków i opłat, sprzedaży składników majątkowych czy wysokich wpływów z tytułu rozliczenia podatku VAT. Największym źródłem dochodów własnych Miasta są dochody z tytułu udziału w PIT. Pomimo otrzymania w ostatnim kwartale 2022 r. dodatkowych środków z tego tytułu łączne wykonanie dochodów z PIT było niższe niż w roku 2021.

Pozostałą część dochodów, tj. 33%, stanowiły wpływy uzyskane z dotacji celowych z budżetu państwa, subwencji ogólnej, dotacji i środków na finansowanie wydatków związanych z realizacją zadań współfinansowanych ze środków europejskich oraz pozostałych dotacji. W 2022 r. w związku z realizacją zadań współfinansowanych ze środków UE do budżetu miasta wpłynęło **191 815 751 zł**, z czego 171 536 250 zł stanowiły wpływy z tytułu realizacji projektów infrastrukturalnych, a 20 279 500 zł z tytułu realizacji projektów społecznych, w tym międzynarodowych.

W związku z eskalacją wojny w Ukrainie została nawiązana współpraca z **Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF)** w sprawie reagowania na pilne potrzeby dzieci i rodzin uchodźców w Polsce. W ramach tych środków miasto otrzymało **42 177 932 zł**.

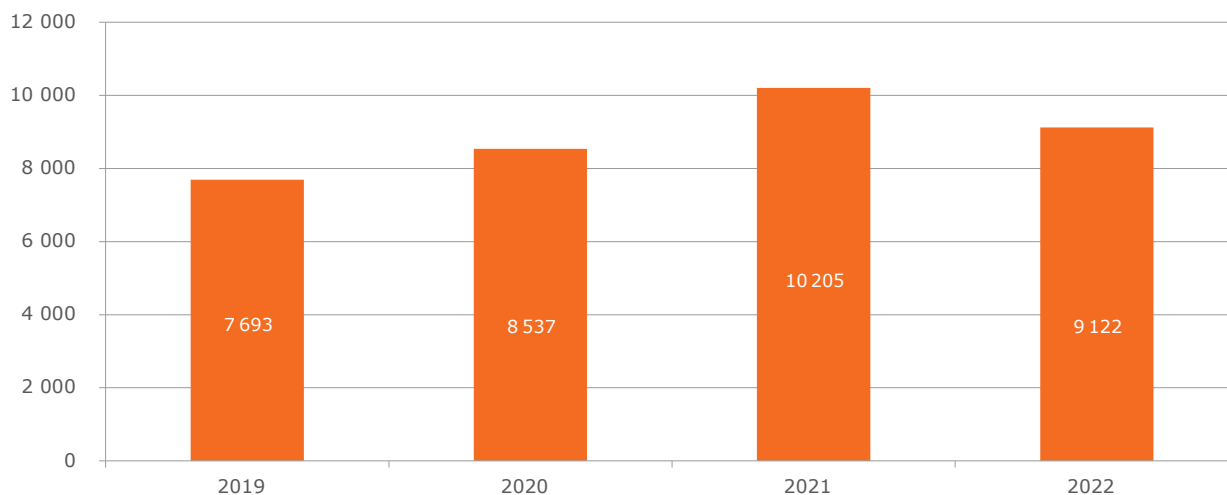
Wykres 1. Dochody i wydatki Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

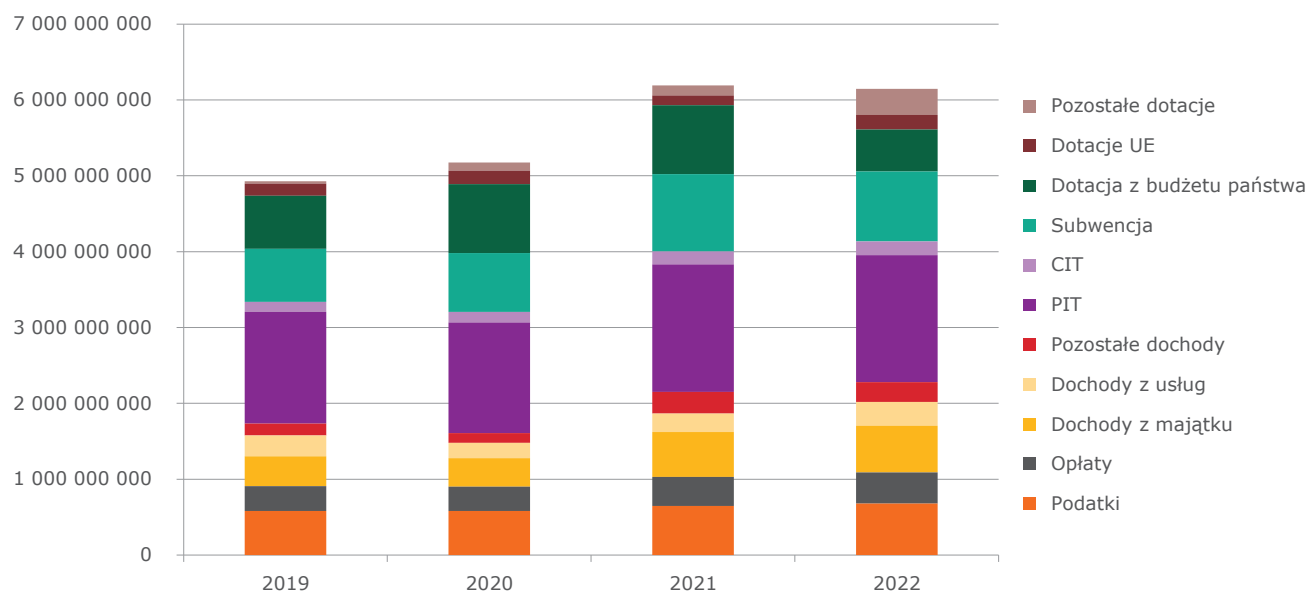
Dynamika wpływów per capita (czyli na 1 mieszkańca) do budżetu w latach 2019–2022 wynosiła 7%, co oznacza spadek z 14% w latach 2018–2021. Spadek dochodów per capita wynika przede wszystkim z przejęcia przez ZUS, począwszy od czerwca 2022 r., wypłaty świadczeń w ramach programu *Rodzina 500+*, a także ze wzrostu liczby mieszkańców Wrocławia spowodowanego m.in. napływem obywateli z Ukrainy, a także rozwojem biznesu i wzrostem liczby miejsc pracy. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 Wrocław stał się jednym z 3 największych miast w Polsce, zaraz po Warszawie i Krakowie, wyprzedzając tym samym Łódź.

Wykres 2. Dochody Wrocławia na 1 mieszkańca w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

Wykres 3. Struktura dochodów Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

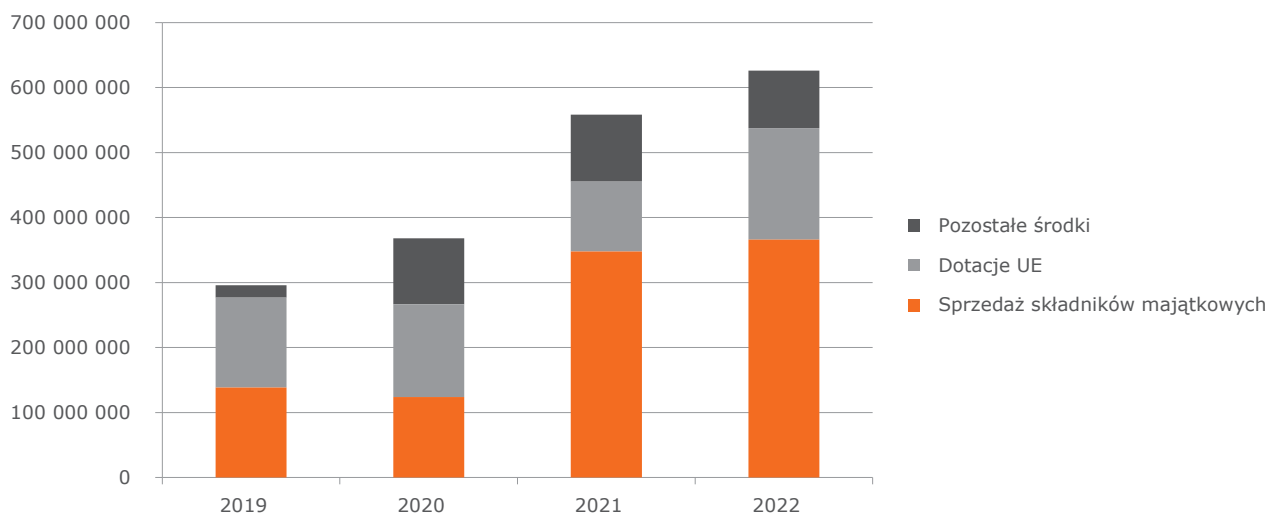

Źródło: UMW

Dochody jednostek samorządu terytorialnego dzielone są na dochody bieżące oraz majątkowe. Do dochodów majątkowych zalicza się m.in. dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku czy dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Dochody bieżące to wszystkie pozostałe, niebędące majątkowymi.

Struktura dochodów majątkowych Wrocławia w 2022 r. pokazuje ich wzrost w porównaniu z latami poprzednimi, co związane jest przede wszystkim z wyższymi wpływami z tytułu dotacji i środków pozyskanych na inwestycje, w tym z tytułu dotacji ze środków europejskich, a także wyższych wpływów z tytułu sprzedaży składników majątkowych.

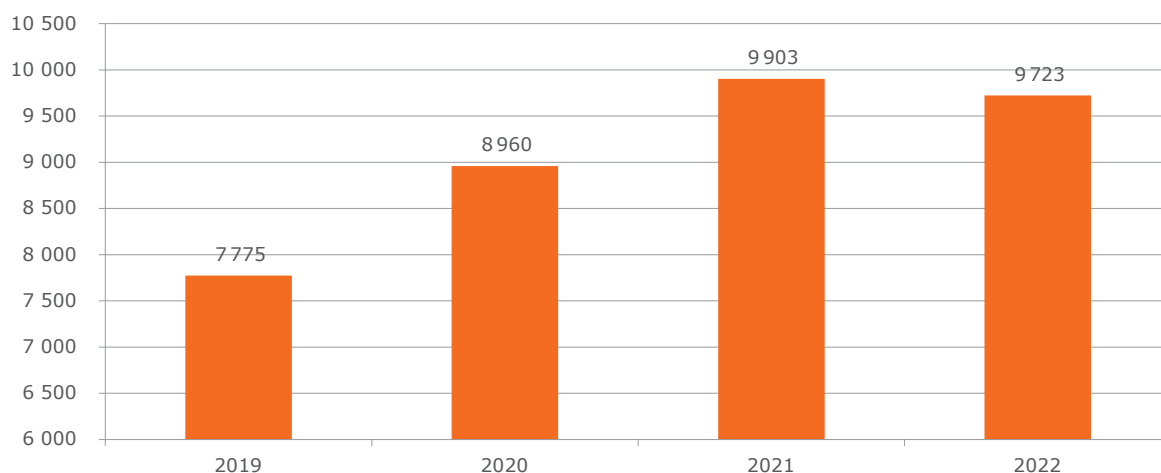
Wykres 4. Struktura dochodów majątkowych Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

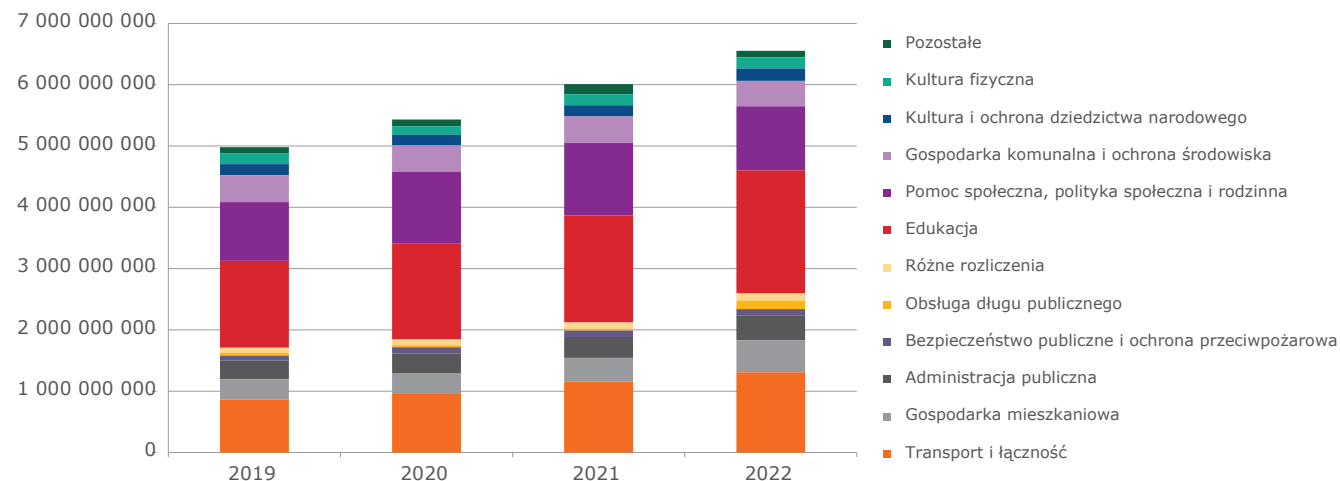
W 2022 r. Gmina Wrocław poniosła wydatki na realizację zadań własnych, zleconych i powierzonych w łącznej wysokości **6 552 787 580 zł**, z czego **5 329 420 260 zł** przeznaczono na wydatki bieżące, natomiast **1 223 367 319 zł** na wydatki majątkowe. W stosunku do roku 2021 wydatki wzrosły o 9%, natomiast w stosunku do roku 2020 – o 21%.

Wykres 5. Wydatki Wrocławia na 1 mieszkańca w latach 2019–2022 (w zł)

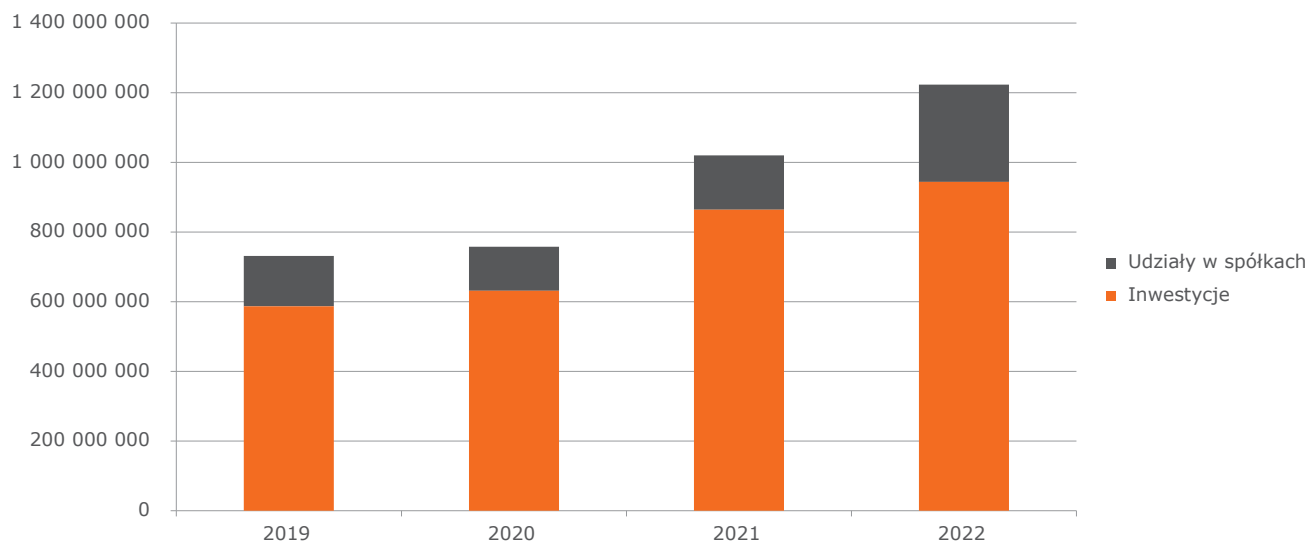
Źródło: UMW

Wykres 6. Struktura wydatków Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

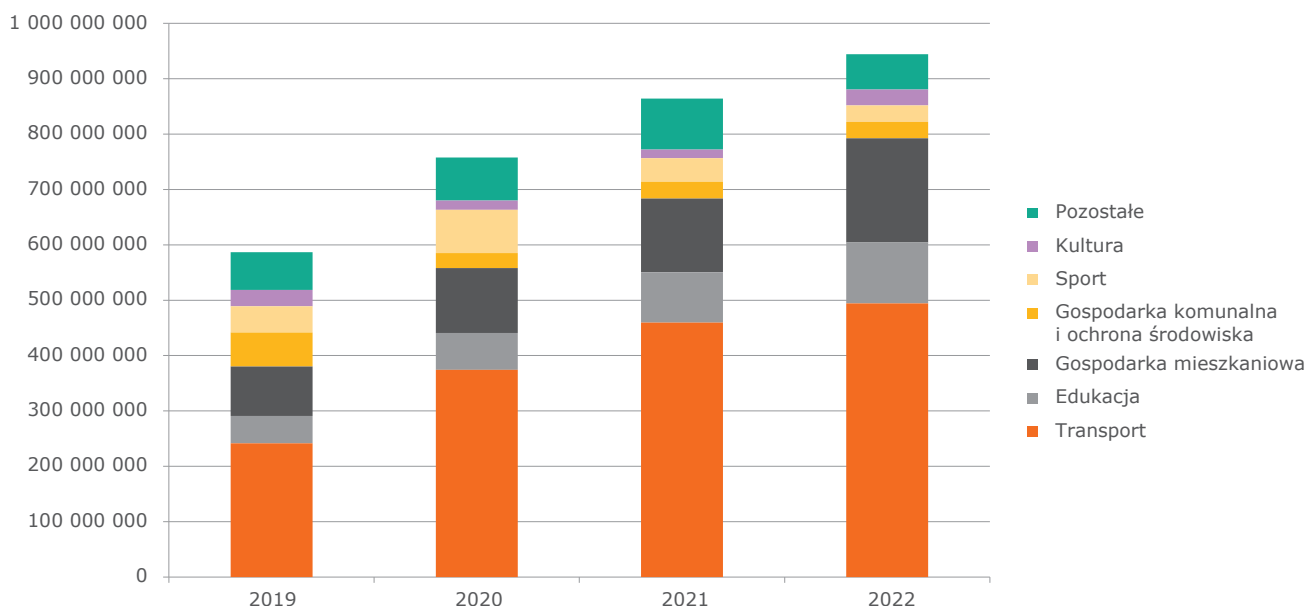
Wykres 7. Struktura wydatków majątkowych Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

Na realizację zadań inwestycyjnych wydano w 2022 r. kwotę w wysokości **944 268 856 zł**. Najwięcej inwestycji dotyczyło transportu (**494 047 782 zł**), gospodarki mieszkaniowej (**187 834 213 zł**), oświaty (**110 387 223 zł**), sportu (**29 852 682 zł**) oraz gospodarki komunalnej (**29 763 000 zł**).

Wykres 8. Nakłady inwestycyjne Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

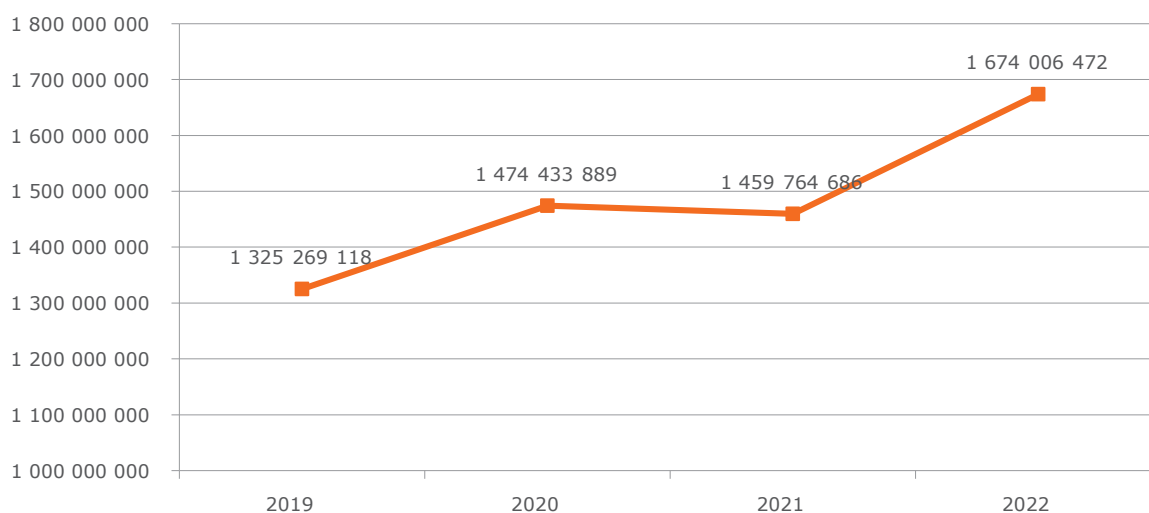

Źródło: UMW

DOCHODY WŁASNE MIASTA

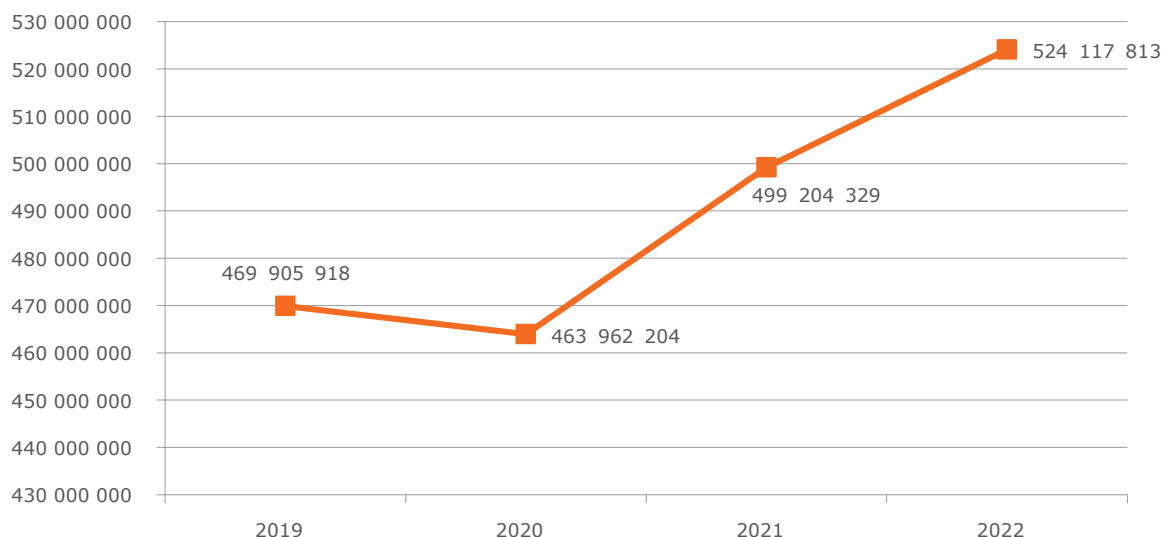
Do dochodów własnych zaliczamy wszystkie dochody z wyłączeniem subwencji i dotacji. W 2022 r. największe źródło stanowiły dochody z tytułu udziału w PIT (1 674 006 472 zł, w tym 207 371 013 zł rekompensaty), które w 2022 r. stanowiły 40% dochodów własnych, oraz podatki i opłaty lokalne (1 090 449 489 zł), które kształtowały się na poziomie 26%, z czego z tytułu samego podatku od nieruchomości uzyskano dochody w kwocie 524 117 813 zł, to jest 13% dochodów własnych. Porównując poziom dochodów własnych uzyskanych przez Gminę Wrocław w 2022 r. do dochodów z tego tytułu w roku 2021, zauważalny jest ich wzrost o 132 223 476 zł r/r. Najwyższy wzrost odnotowano z tytułu dochodów z usług (o 27,2% r/r), co było m.in. wynikiem wzrostu wpływów z komunikacji miejskiej. Ponadto Miasto zrealizowało wyższe wpływy z tytułu podatków (o 4,7% r/r) i opłat lokalnych (7,4% r/r), a także sprzedaży składników majątkowych (o 5,3% r/r).

Wykres 9. Udział Wrocławia w PIT w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

Wykres 10. Dochody Wrocławia z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

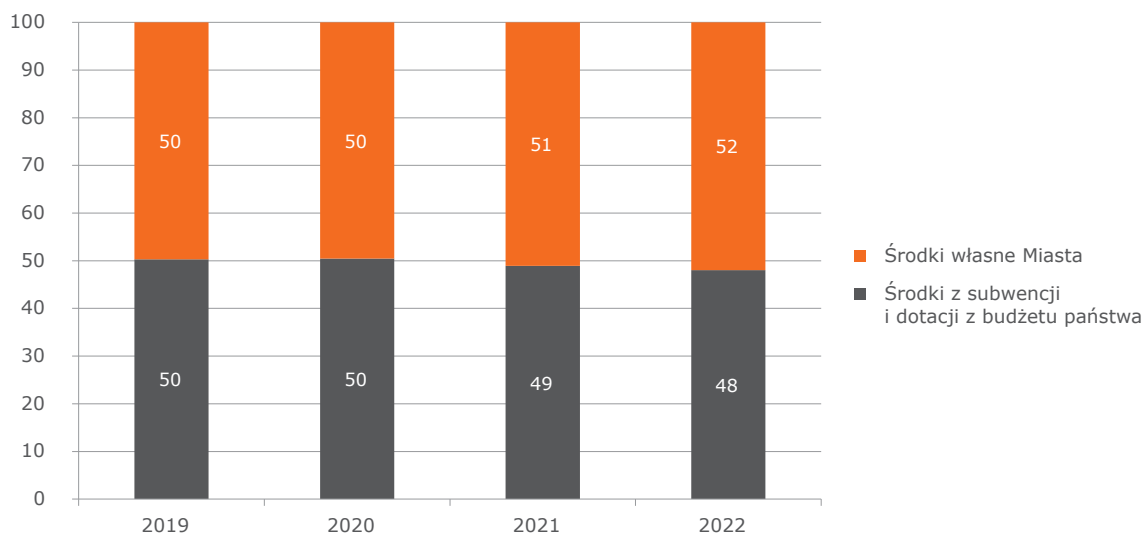
SUBWENCJE OGÓLNE, DOTACJE, WSPÓŁFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH

Dochody z tytułu subwencji i dotacji uległy zmniejszeniu względem roku 2021. Łączny spadek dotacji i subwencji wyniósł **178 mln zł** i wynika m.in. z przejęcia przez ZUS począwszy od czerwca ubiegłego roku wypłaty wsparcia w ramach programu *Rodzina 500+*.

W celu pokrycia wydatków bieżących związanych z finansowaniem oświaty Gmina Wrocław otrzymuje z budżetu państwa subwencję oświatową i dotację przedszkolną. Z roku na rok zwiększa się wielkość środków przeznaczanych na finansowanie oświaty zarówno z budżetu państwa, jak i z budżetu Wrocławia. W 2022 r. przeznaczono na ten cel ze środków własnych Gminy **984 mln zł**, czyli o **141 mln zł** więcej niż w roku ubiegłym.

Więcej informacji na ten temat znajduje się w rozdziale EDUKACJA na stronie 77.

Wykres 11. Stopień pokrycia wydatków bieżących związanych z finansowaniem oświaty we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)

Źródło: UMW

W 2022 r. złożono wnioski o dofinansowanie dla **57** projektów oraz podpisano **42** umowy o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania **107 930 409,82 zł**. Monitorowano realizację pod kątem zapisów umów o dofinansowanie łącznie **211** projektów, dla których podpisano umowy o dofinansowanie w roku 2022 i w latach wcześniejszych.

W zakresie projektów infrastrukturalnych podobnie jak w latach poprzednich w 2022 r. monitorowano europejskie i krajowe źródła finansowania wspierające inwestycje miasta w obszarach infrastruktury drogowej, infrastruktury edukacyjnej, cyfryzacji, rewitalizacji, infrastruktury społecznej, termomodernizacji, transportu zeroemisyjnego oraz niskoemisyjnego, a także zieleni oraz ochrony bioróżnorodności. Dużo uwagi w 2022 r. poświęcono analizie oraz przygotowaniu aplikacji w ramach krajowego Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych oraz Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. W zakresie projektów społecznych monitorowano takie obszary jak edukacja, włączenie społeczne, rynek pracy czy ochrona środowiska, a także elementy systemu żywnościowego. W związku z przekształceniem się konfliktu w Ukrainie w pełnoskalową wojnę pojawiło się nowe wyzwanie – zapewnienie szerokiego wsparcia dla dużej liczby uchodźców przybyłych na Dolny Śląsk po 24 lutego 2022 r., w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. W ramach projektów społecznych pozyskiwano także środki z programów krajowych (PFRON, MRIPS, NFOŚiGW).

W celu przeciwdziałania skutkom społecznym pandemii COVID-19 Komisja Europejska uruchomiła fundusz REACT-EU. Gmina Wrocław realizuje 4 projekty w ramach powyższego funduszu.

Tabela 1. Programy monitorowane w 2022 r.

Charakter programu	Źródło finansowania
Programy infrastruktury twardej	Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
	Rządowy Program Odbudowy Zabytków
	Program Operacyjny Polska Cyfrowa
	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020
	Fundusze Norweskie i EOG 2014–2021
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021–2027
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027
	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021–2027
	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027
	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020
Programy społeczne	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020
	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027
	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021–2027
	ERASMUS+
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Programy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
	Programy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
	Program Operacyjny Polska Cyfrowa
	INFOSTRATEG
	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020

Charakter programu	Źródło finansowania
Programy międzynarodowe	HORYZONT EUROPA
	URBACT
	ELENA
	LIFE
	Fundusze Norweskie i EOG 2014–2021
	European City Facility (EUCF)
	ERA-NET Cofund
	Interreg Europa Środkowa
	Interreg Region Morza Bałtyckiego
	Citizens, Equality, Rights and Values (CERV)
	Kreatywna Europa
	Digital Europe
	Connecting Europe Facility (CEF)
	EU4Health
	Fundusz Wyszehradzki
	European Urban Initiative
	Driving Urban Transitions

Źródło: UMW

W 2022 r. złożono wnioski o dofinansowanie **14** projektów infrastrukturalnych na łączną kwotę dofinansowania **262 364 990,36 zł**. W tym samym okresie podpisano umowy o dofinansowanie dla 4 projektów infrastrukturalnych na łączną kwotę dofinansowania **80 698 084,33 zł**. Nadzorowano realizację łącznie 68 projektów pod kątem wypełniania zapisów umów o dofinansowanie (w tym projektów w okresie trwałości oraz projektów, wobec których wszczynano kontrole). W 2022 r., podobnie jak w latach poprzednich, monitorowano projekty, które przeszły w tzw. okres trwałości. Zgodnie z umowami o dofinansowanie trwałość projektów analizowana jest przez 5 lat od dnia dokonania płatności końcowej na rzecz beneficjenta. Nieutrzymanie projektu w trwałości wiąże się z koniecznością zwrotu dofinansowania. Prace w okresie trwałości polegają m.in. na przedkładaniu właściwym instytucjom dokumentów wymaganych umową o dofinansowanie, np. oświadczeń o kwalifikowalności podatku VAT, informowaniu o generowaniu/niegenerowaniu dochodu, monitorowaniu rzeczowego zakresu projektu, przeprowadzaniu analiz dotyczących możliwych do dokonania zmian, jak również informowaniu właściwych instytucji o wszelkich modyfikacjach w projekcie.

W roku 2022 złożono wnioski o dofinansowanie **43** projektów społecznych, podpisano **38** umów o dofinansowanie na łączną kwotę **27 232 325,49 zł**. Nadzorowano pod kątem wypełniania zapisów umów o dofinansowanie realizację łącznie **140** projektów społecznych, wśród których znajdują się projekty finansowane ze źródeł krajowych, projekty partnerskie oraz międzynarodowe (w tym w ramach programu ERASMUS+).

Tabela 2. Zestawienie środków europejskich pozyskanych dla projektów infrastrukturalnych w latach 2017–2022 (w zł)

Rok podpisania umowy o dofinansowanie	Liczba projektów	Aktualna wartość całkowita	Aktualna kwota dofinansowania	Wkład własny
2017	38	1 358 492 872,33	687 472 157,55	671 020 714,78
2018	13	122 470 793,04	61 935 136,30	60 535 656,74
2019	5	28 431 620,40	19 376 511,43	9 055 108,97
2020	4	41 958 891,09	31 988 468,76	9 970 422,33
2021	8	111 728 924,30	97 415 699,87	26 666 895,04
2022	4	92 197 205,00	80 698 084,33	11 499 120,67
Razem	72	1 755 280 306,16	978 886 058,24	788 747 918,53

Źródło: UMW

Tabela 3. Zestawienie środków europejskich pozyskanych dla projektów społecznych oraz międzynarodowych w latach 2017–2022 (w zł)

Rok podpisania umowy o dofinansowanie	Liczba projektów	Aktualna wartość całkowita dla miasta	Aktualna kwota dofinansowania dla miasta)	Wkład własny
2017	28	49 714 719,51	45 941 318,68	3 773 400,83
2018	35	32 661 115,60	31 011 680,26	1 649 435,34
2019	46	41 835 133,15	38 167 514,22	3 667 618,93
2020	31	47 715 281,62	42 281 342,19	2 725 179,28
2021	23	9 875 566,07	8 907 833,50	967 732,57
2022	33	23 292 315,49	21 944 918,43	1 347 397,06
Razem	196	205 094 131,44	188 254 607,28	14 130 764,01

Źródło: UMW

Powyższe zestawienia zawierają kwoty na dzień 31 grudnia 2022 r. i uwzględniają aneksy podpisane w minionym roku, także dla projektów, dla których umowy o dofinansowanie podpisano w latach poprzednich.

WPŁYWY ZE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH W WYNIKU REALIZACJI ZADAŃ

W roku sprawozdawczym na konto Gminy Wrocław wpłynęło **191 815 751 zł**, z czego **171 536 250 zł** stanowiły wpływy z tytułu realizacji projektów infrastrukturalnych, a **20 279 500 zł** z tytułu realizacji projektów społecznych, w tym międzynarodowych.

Tabela 4. Wpływy na konto Gminy Wrocław z tytułu realizacji projektów infrastrukturalnych w latach 2019–2022 (w zł)

Rok	Kwota wpływu
2019	137 623 712
2020	143 208 778
2021	107 552 105
2022	171 536 250

Źródło: UMW

Tabela 5. Wpływy na konto Gminy Wrocław z tytułu realizacji projektów społecznych i międzynarodowych w latach 2019–2022 (w zł)

Rok	Kwota wpływu
2019	27 117 531
2020	34 198 302
2021	21 300 067
2022	20 279 500

Źródło: UMW

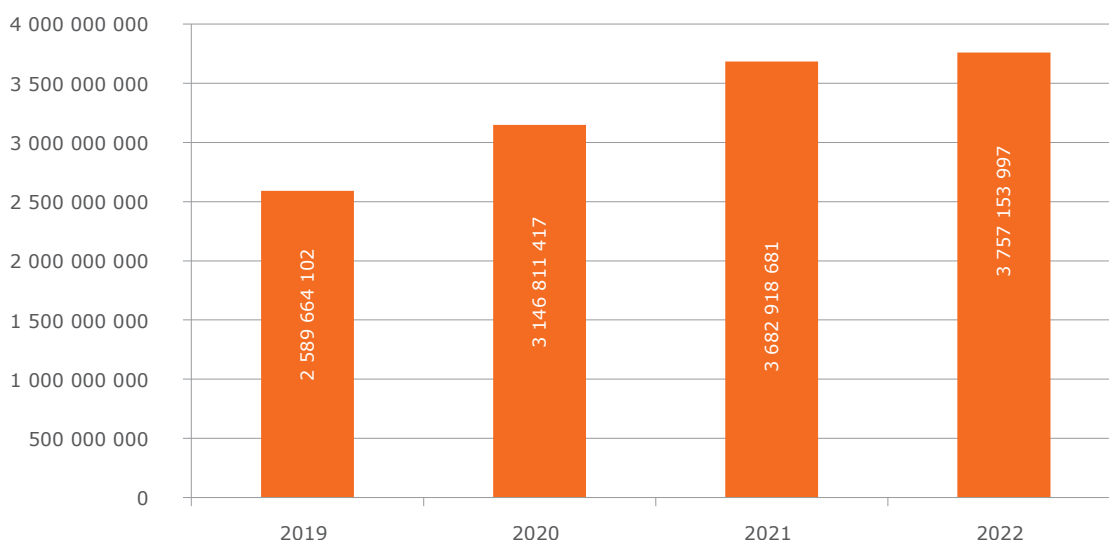
ZADŁUŻENIE MIASTA I KOSZTY OBSŁUGI

Obok zapewnienia finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych oraz wydatków bieżących priorytetem w zakresie polityki finansowej na rok 2022 było korzystanie z możliwie jak najkorzystniejszych i jednocześnie najtańszych źródeł finansowania. Znaczny wzrost stóp procentowych (stopa referencyjna wzrosła o 5%), z jakim mieliśmy do czynienia na przestrzeni minionego roku, istotnie wpłynął na wysokość kosztów obsługi zadłużenia. Wydatki Wrocławia z tego tytułu wyniosły w ubiegłym roku 141 mln zł, co w porównaniu z rokiem 2021 daje wzrost o 540%. Niemniej jednak dzięki prowadzeniu od lat aktywnej polityki finansowej, polegającej m.in. na pozyskiwaniu preferencyjnych źródeł finansowania, tj. kredytu z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Miasto zdołało ograniczyć negatywny wpływ związany z globalnym wzrostem oprocentowania. W 2022 r. Gmina Wrocław zaciągnęła zobowiązania finansowe na łączną kwotę **411 541 418 zł**, z czego **297 mln zł** w Europejskim Banku Inwestycyjnym, w oparciu o preferencyjne warunki finansowania, korzystniejsze niż w przypadku kredytów pozyskiwanych na rynku krajowym. Środki te zostały przeznaczone m.in. na zapewnienie wkładu własnego do projektów współfinansowanych ze środków UE, a także na prefinansowanie wydatków związanych z tymi projektami. Ponadto potrzeby finansowe Gminy w 2022 r. były finansowane przychodami z:

- niewykorzystanych w 2021 r. środków pieniężnych na wydzielonym rachunku bieżącym budżetu, wynikających z rozliczenia dochodów i wydatków nimi finansowanych związanych ze szczególnymi zasadami wykonywania budżetu – w wysokości 81 626 298 zł,
- rozliczenia środków określonych w art. 5 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i dotacji na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem tych środków – w wysokości 11 831 286 zł,

- wolnych środków stanowiących nadwyżkę środków pieniężnych na rachunku budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikającą z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych – w łącznej wysokości 429 264 007 zł.

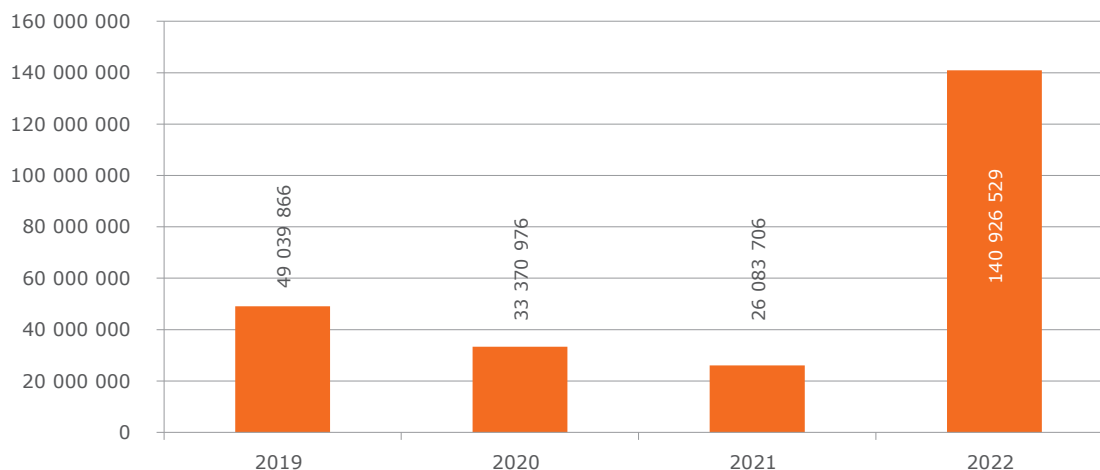
Wykres 12. Zadłużenie ogółem Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

Zadłużenie Wrocławia wyniosło na koniec 2022 r. **3 757 153 997 zł**, natomiast koszty związane z jego obsługą wyniosły **140 926 529 zł**.

Wykres 13. Koszt obsługi zadłużenia Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

ZARZĄDZANIE SAMORZĄDOWE

Kluczowym organem zarządzania gminą Wrocław jest Urząd Miejski Wrocławia (UMW). Ważne jest stałe podwyższanie jakości funkcjonowania jego komórek na wszystkich poziomach, profesjonalizacja w wykonywaniu zadań oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników w celu osiągania coraz wyższej jakości zarządzania oraz obsługi mieszkańców (w 2022 r. 83,34% z 2107 zatrudnionych w UMW osób miało wyższe wykształcenie).

Po pozytywnych wynikach audytu przeprowadzonego przez akredytowane jednostki zewnętrzne Urząd Miejski Wrocławia otrzymał oświadczenie weryfikatora środowiskowego potwierdzające przynależność do grona instytucji zarejestrowanych w rejestrze EMAS oraz utrzymał certyfikat w zakresie Systemu Zarządzania Jakością (ISO 9001:2015) i Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy (ISO 45001:2018). W ślad za zmianami w strukturze organizacyjnej w 2022 r. zmieniono regulaminy w 9 komórkach organizacyjnych UMW.

Dostosowując budynki UMW do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przeprowadzono montaż wielkopowierzchniowej pętli indukcyjnej wraz z nagłośnieniem w Sali Ślubów w budynku USC przy ul. P. Włodkowica na potrzeby osób z dysfunkcją słuchu, remont strefy wejścia i drzwi wejściowych do budynku przy pl. Nowy Targ – w uzgodnieniu z koordynatorem dostępności architektonicznej UMW. W celu poprawy jakości obsługi klientów powstało nowe Centrum Obsługi Mieszkańca w Centrum Handlowym Magnolia Park, w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, mogli ubiegać się o nadanie nr. PESEL.

W okresie 24 lutego–31 grudnia 2022 r. we Wrocławiu nr PESEL nadano ok. 70 tys. obywateli Ukrainy, z czego ok. 7 tys. przed 16 marca 2022 r., tj. przed wejściem w życie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, natomiast 63 226 w okresie 16 marca–31 grudnia 2022 r.

Ponadto w roku 2022:

- nadano nr PESEL cudzoziemcom, w tym obywatelom Ukrainy, w trybie ustawy o ewidencji ludności – w liczbie ponad 20 tys.,
- zameldowano na pobyt stały i czasowy ok. 23 tys. obywateli Ukrainy, z czego połowa to osoby ze statusem UKR,

- wydano obywatelom Ukrainy ponad 40 tys. zaświadczeń potwierdzających ich dane w rejestrze PESEL (do ZUS, MOPS, edukacji),
- wydano obywatelom Ukrainy ok. 3 tys. tablic na wywóz samochodów z uwagi na zniesienie ceł w Ukrainie (do czerwca 2022),
- obywatele Ukrainy złożyli ponad 500 wniosków o rejestrację działalności gospodarczej,
- obywatele Ukrainy złożyli ponad 5 tys. wniosków w sprawie wymiany dokumentów dot. uprawnień dla kierowców.

W okresie 21 marca–30 września 2022 r. przed budynkami UMW przy ul. G. Zapolskiej, pl. Nowy Targ i al. M. Kromera ustawiono mobilne punkty fotograficzne, w których uchodźcy z Ukrainy mogli nieodpłatnie wykonać zdjęcia na potrzeby nadania numeru PESEL i wydania dowodu osobistego. W sumie wykonano 31 975 zdjęć.

PRACA URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIA W OKRESIE PANDEMII COVID-19

W okresie 1 stycznia–15 maja 2022 r. ze względu na obowiązujący stan zagrożenia epidemicznego utrzymano model działania UMW z roku poprzedniego. Umożliwiono pracę zdalną oraz zdalną obsługę informatyczną pracownikom UMW oraz jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław. Udostępniono narzędzia do komunikacji (poczta elektroniczna, możliwość prowadzenia wideokonferencji itd.) i zapewniono dostęp do systemów wspierających obsługę procesów w UMW. We wszystkich budynkach UMW zapewniono środki bezpieczeństwa i na bieżąco dokonywano zmian zasad i zaleceń bezpiecznej pracy. Z dniem 16 maja 2022 r. zniesiono większość ograniczeń związanych z dostępem klientów do budynków UMW.

MIEJSKIE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

W 2022 r. UMW obsługiwał w zakresie kadrowym kierowników 44 miejskich jednostek organizacyjnych, w tym: instytucji kultury (24), Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej (1), Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej i Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego oraz jednostek i zakładów budżetowych (prowadził także akta osobowe zastępców kierowników, których zgodnie ze statutem jednostki powołuje i odwołuje Prezydent Wrocławia).

W związku ze zmianami w strukturze i zakresie zadań w 2022 r. zmieniono regulaminy organizacyjne 11 miejskich jednostek organizacyjnych.

SPÓŁKI Z UDZIAŁEM GMINY WROCŁAW

Ważnym elementem zarządzania samorządowego są spółki kapitałowe z udziałem Gminy Wrocław. Prezydent sprawuje nadzór właścicielski nad ich działalnością przy uwzględnieniu wielkości udziału Gminy Wrocław w kapitale zakładowym tych spółek.

Tabela 6. Udziały i akcje Gminy Wrocław w spółkach prawa handlowego, stan na 31 grudnia 2022 r.

Lp.	Nazwa spółki	Liczba udziałów/ akcji Gminy Wrocław (w szt.)	Wartość nominalna udziału/akcji (w zł)	Kapitał Gminy Wrocław (w zł)	Udział Gminy w kapitale zakładowym (w %)	Kapitał zakładowy spółki (w zł)
1.	MPWiK S.A.	9 606 762	50	480 338 100	100,00	480 338 100
2.	MPK Sp. z o.o.	471 385	675	318 184 875	100,00	318 184 875
3.	TBS Wrocław Sp. z o.o.	339	759 858	257 591 862	100,00	257 591 862
4.	Wrocławskie Mieszkania Sp. z o.o.	44 288	1 000	44 288 000	100,00	44 288 000

Lp.	Nazwa spółki	Liczba udziałów/ akcji Gminy Wrocław (w szt.)	Wartość nominalna udziału/akcji (w zł)	Kapitał Gminy Wrocław (w zł)	Udział Gminy w kapitale zakładowym (w %)	Kapitał zakładowy spółki (w zł)
5.	Wrocławskie Inwestycje Sp. z o.o.	8 500	1 000	8 500 000	100,00	8 500 000
6.	Stadion Wrocław Sp. z o.o.	953 513	1 000	953 513 000	100,00	953 513 000
7.	Wrocławskie Centrum Treningowe SPARTAN Sp. z o.o.	142 481	500	71 240 500	100,00	71 240 500
8.	Wrocławski Park Wodny S.A.	106 288 633	1	106 288 633	100,00	106 288 633
9.	ZOO Wrocław Sp. z o.o.	231 939	1 000	231 939 000	100,00	231 939 000
10.	WP HALA LUDOWA Sp. z o.o.	488 686	500	244 403 000	100,00	244 403 000
11.	WKS Śląsk Wrocław S.A.	99 586	1 000	99 586 000	99,54	100 046 000
12.	ARAW S.A.	33 828 990	1	33 828 990	99,22	34 094 990
13.	Ekosystem Sp. z o.o.	14 013	1 000	14 013 000	97,92	14 311 000
14.	Wrocławski Park Technologiczny S.A.	238 602	100	23 860 200	94,78	25 174 500
15.	Port Lotniczy Wrocław S.A.	203 683	500	101 841 500	49,24	206 830 000
16.	SIM Wrocław Sp. z o.o.	610 129	50	30 506 450	39,67	76 891 400
17.	DCM DOLMED S.A.	1 717 255	1	1 717 255	7,32	23 452 939
18.	Data Techno Park Sp. z o.o.	4 000	50	200 000	2,21	9 044 400

Źródło: UMW

RADY SPOŁECZNE PRZY PREZYDENCIE

Pracę Prezydenta Wrocławia wspierają powoływane przez niego rady społeczne. Ich rolą jest doradzanie i opiniowanie. W sumie przy Prezydencie Wrocławia funkcjonuje obecnie 19 rad społecznych. W ich skład wchodzi urzędnicy, radni miejscy, przedstawiciele grup społecznych, środowisk zawodowych, biznesowych, twórczych, sportowych i naukowych. Należą do nich ponadto członkowie ruchów miejskich i organizacji pozarządowych.

PEŁNOMOCNICY I DORADCY PREZYDENTA

W 2022 r. Prezydent Wrocławia powołał:

- Pełnomocnika ds. zarządzania obszarem wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – Hala Stulecia we Wrocławiu,
- Pełnomocnika ds. Gospodarowania Wodami Opadowymi i Roztopowymi we Wrocławiu.

Na koniec roku 2022 r. Prezydent Wrocławia współpracował z 9 pełnomocnikami i 6 doradcami.

UDZIAŁ MIESZKAŃCÓW W ZARZĄDZANIU MIASTEM

RADY OSIEDLI

We Wrocławiu działa 48 rad osiedli – samorządowych jednostek pomocniczych, które reprezentują mieszkańców wobec organów i jednostek organizacyjnych Gminy. Zasiada w nich ok. 700 radnych. Rady występują z wnioskami do władz miasta, podejmują inicjatywy w sprawach dotyczących lokalnej społeczności, wnoszą uwagi do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, opiniują ważne dla mieszkańców kwestie związane z komunikacją miejską czy z inwestycjami na osiedlu.

26 października 2022 r. odbyły się wybory członków nowego Zespołu ds. reformy ustroju samorządowych jednostek pomocniczych Wrocławia, który będzie kontynuował zapoczątkowane w latach poprzednich zmiany w kierunku większego upodmiotowienia rad osiedli jako reprezentantów lokalnej społeczności, a z drugiej strony jako jednostek pomocniczych Gminy. W skład zespołu weszło 6 osób wskazanych przez Prezydenta Wrocławia oraz 7 przedstawicieli zarządów rad osiedli. Zespół ma zająć się m.in. uregulowaniem kompetencji radnych osiedlowych, a także systemu ich pracy (m.in. wysokością diet). Reforma ustroju rad osiedli docelowo zmierza do decentralizacji zarządzania Gminą, pogłębiania subsydiarności, policentryczności i podmiotowości osiedli oraz rozszerzonej partycypacji mieszkańców w zarządzaniu gminą.

W 2022 r. Centrum Usług Informatycznych opracowało *System Osiedla – Baza Informacji*, który umożliwi zebranie w jednym miejscu wielu informacji dotyczących osiedli i zapewni kierownictwu miasta oraz wszystkim zainteresowanym jednostkom organizacyjnym szybki dostęp do nich.

FORMY GRUPOWEGO I INDYWIDUALNEGO WSPÓŁZARZĄDZANIA

Mieszkańcy mogą wносить petycje do Rady Miejskiej Wrocławia (RMW) i Prezydenta Wrocławia. W 2022 r. złożono 41 petycji: 29 do Prezydenta Wrocławia, 10 do RMW, a 2 petycje zostały złożone do rozpatrzenia zarówno przez Prezydenta Wrocławia, jak i RMW. Obywatele uczestniczą też w konsultacjach projektów uchwał RMW. Sprawują kontrolę nad pracą urzędu poprzez składanie skarg i wniosków. W 1 stycznia–31 grudnia 2022 r. w Centralnym Rejestrze Skarg i Wniosków UMW (CRSiW) zarejestrowano ogółem 142 skargi oraz 114 wniosków (w 2021 r. – 136 skarg oraz 38 wniosków). 114 skarg i 109 wniosków dotyczyło komórek organizacyjnych UMW, natomiast 27 skarg i 5 wniosków odnosiło się do zadań realizowanych przez jednostki organizacyjne UMW. Niezależnie od skarg i wniosków zarejestrowanych w CRSiW Zespół ds. Skarg i Wniosków Wydziału Spraw Obywatelskich w 2022 r. odnotował 48 skarg w zakresie zadań wykonywanych przez spółki prawa handlowego z udziałem Gminy Wrocław, które przekazał do rozpatrzenia właściwym organom tych spółek.

Mieszkańcy mają także prawo zaskarżania uchwał RMW i decyzji administracyjnych UMW do organów nadzorczych i sądów administracyjnych. Formą kontroli, a zatem współzarządzania, jest także składanie wniosków o udostępnienie informacji publicznej. W 2022 r. w UMW rozpatrzono i udzielono odpowiedzi na 1119 wniosków o udostępnienie informacji publicznej. Wnioski składane były pisemnie, w formie dokumentu elektronicznego poprzez platformę ePUAP, pocztą elektroniczną na adresy Kancelarii Ogólnej Urzędu i komórek organizacyjnych UMW oraz poprzez formularz wniosku dostępny na stronie BIP. Wydano 1 decyzję odmawiającą udostępnienia informacji publicznej. Urząd udzielił także ok. 3 tys. odpowiedzi na zapytania mediów lokalnych, krajowych i zagranicznych. W tej puli znajdują się nagrania dla stacji telewizyjnych, stacji radiowych, odpowiedzi na e-maile i telefony z redakcji gazet oraz portali internetowych. W całym 2022 r. do mediów wysłanych zostało ok. 600 komunikatów dotyczących pracy poszczególnych departamentów i wydziałów UMW oraz prezydenta Wrocławia.

TRANSFORMACJA CYFROWA I E-USŁUGI

W 2022 r. kontynuowano prace związane z zagadnieniem sztucznej inteligencji (AI) oraz wykorzystaniem tej technologii w procesie rozwoju oraz zarządzania miastami i obszarami metropolitalnymi. Temu tematowi poświęcone było, współorganizowane przez UMW, piąte już seminarium eksperckie. W marcu 2022 r. odbył się Hackathon AI Wrocław *Gospodarowanie wodą w mieście przy wsparciu sztucznej inteligencji – szanse, prognozy i optymalizacja*.

W ubiegłym roku w ramach projektu współfinansowanego ze środków europejskich Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT WrOF) pn. *System transformacji cyfrowej i procesowej w Departamencie Strategii i Rozwoju Miasta Urzędu Miejskiego Wrocławia* budowano 3 zintegrowane systemy: System Wsparcia Obsługi Spraw, System Zarządzania Procesami oraz Hurtownię Danych wraz z powiązaniem narzędziem raportowo-analitycznym. Projekt obejmuje m.in. uruchomienie 13 e-usług dla klientów Wydziału Architektury i Zabytków oraz zautomatyzowanie kilkudziesięciu procesów w Departamencie Strategii i Rozwoju Miasta UMW

Dalszej rozbudowie podlegał wrocławski System Informacji Przestrzennej (SIP). Rozpoczęto przygotowania do stworzenia Zintegrowanej Platformy Zarządzania JST. Celem tego pilotażowego projektu jest powstanie platformy integracyjnej dla systemów miejskich. Kontynuowano wykorzystanie detekcji satelitarnej w celu wsparcia weryfikacji powierzchni podlegających potencjalnemu opodatkowaniu – licząc z rokiem poprzednim, poddano jej ponad 90% powierzchni miasta. Trwały prace nad wykorzystaniem zdjęć satelitarnych i analiz do innych celów, np. badania retencji czy wykrywania nielegalnych wysypisk odpadów.

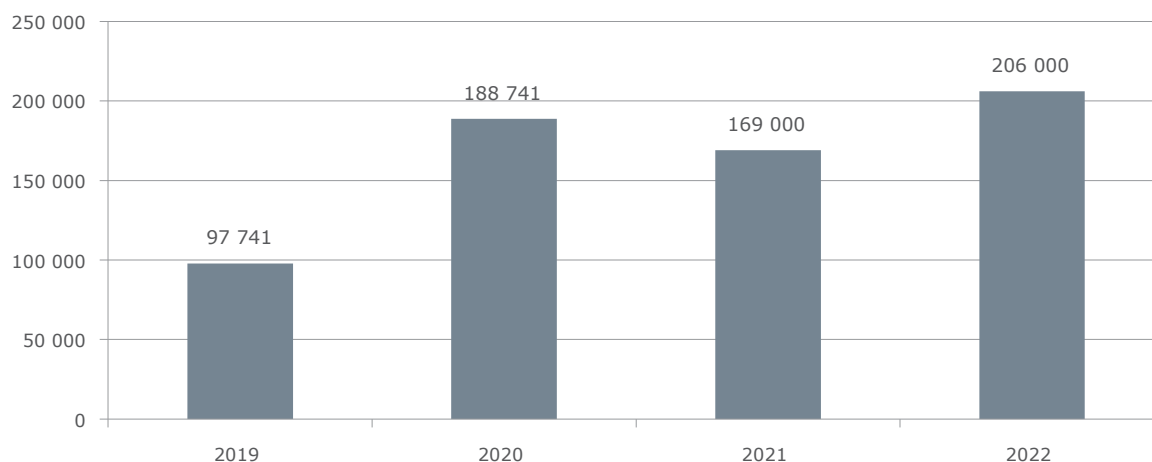
W ramach środków europejskich ZIT WrOF Gmina Wrocław pracowała nad stworzeniem zintegrowanego systemu do obsługi gospodarki odpadami komunalnymi we Wrocławiu, jak również systemu do zarządzania zasobem zieleni miejskiej we Wrocławiu: e-platforma Zieleń we Wrocławiu.

W 2022 r. roku Prezydent Wrocławia powołał zespół do spraw opracowania jednolitych standardów i funkcjonalności zintegrowanego systemu informatycznego do zarządzania nieruchomościami pozostającymi w zarządzie Gminy Wrocław.

W 2022 r. realizowano program *Cyfryzacja Odpowiedzialna Społecznie*. Zrealizowano 15 różnorodnych zadań i projektów z obszaru uspołeczniania cyfryzacji. Odbiorcami programu były 2743 osoby uczestniczące bezpośrednio i ponad 52 tys. osób uczestniczących pośrednio (za pomocą artykułów, mediów społecznościowych, radia i telewizji).

Obecnie we Wrocławiu udostępnionych jest kilkadziesiąt e-usług pozwalających na sprawną i efektywną obsługę w wielu załatwianych sprawach. W 2022 r. wśród mieszkańców odnotowano dalszy wzrost zainteresowania e-usługami. Liczba wniosków skierowanych do UMW oraz Centrum Usług Informatycznych za pośrednictwem internetowej platformy ePUAP wyniosła ponad 206 tys.

Wykres 14. Liczba wniosków skierowanych do UMW i CUI w latach 2019–2022

Źródło: UMW

W 2022 r. w Zarządzie Geodezji, Kartografii i Katastru Miejskiego (ZGKiKM) we Wrocławiu 58% wniosków złożonych zostało za pomocą e-aplikacji, umożliwiającej załatwienie spraw w pełni elektronicznie. Ponadto 63% wydanych przez ZGKiKM dokumentów stanowiły dokumenty elektroniczne.

W 2022 r. powstał system elektronicznej rekrutacji do żłobków. Uruchomiono Czat Wideo – narzędzie informatyczne umożliwiające nawiązywanie kontaktu audiowizualnego pomiędzy pracownikiem UMW a klientem. Za pośrednictwem Czatu Wideo możliwa jest rejestracja konta, a także aktywacja Statusu Podatnika i Statusu MAX w ramach programu Nasz Wrocław.

W związku z napływem do Wrocławia uchodźców z Ukrainy opracowano system informatyczny do obsługi, gromadzenia i weryfikowania wniosków o świadczenia pieniężne otrzymywane za ich zakwaterowanie i wyżywienie.

W 2022 r. MPWiK kontynuowało (w ramach środków ZIT WrOF) realizację projektu *E-usługi publiczne*, polegającego na wdrożeniu dwóch systemów informatycznych: wspomagającego proces obsługi klientów oraz służącego poprawie procesów zarządzania gospodarką wodomierzową. Towarzystwo Budownictwa Społecznego Wrocław Sp. z o.o. realizowało (także w ramach środków ZIT WrOF) projekt wdrażania 16 e-usług publicznych polegający na stworzeniu Systemu Informatycznego oraz integracji tego Systemu z Platformą Usług Administracji Publicznej ePUAP.

W 2022 r. uruchomiono pilotażowe projekty związane z ideą SmartCity:

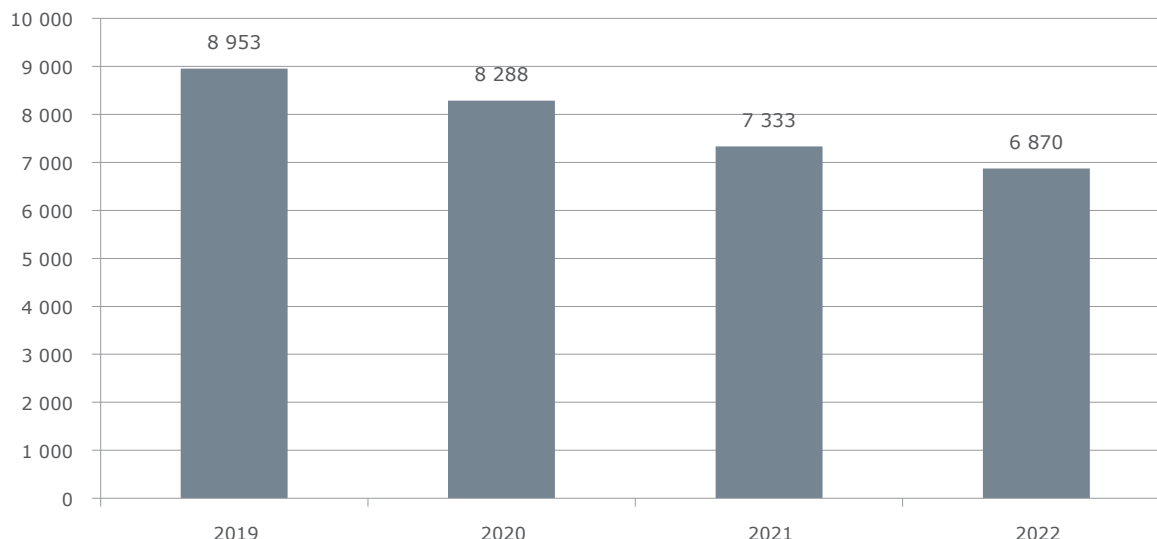
- aplikację mobilną Deeptraffic dla kierowców, która informuje o aktualnych warunkach drogowych, czasie podróży, wydarzeniach i zdarzeniach (np. roboty drogowe), aby pomóc w codziennym poruszaniu się po mieście,
- aplikację mobilną ParkSpace Eco działającą dzięki współpracy UMW z firmą LOSA; aplikacja usprawni korzystanie z usługi płatnego parkowania w niemal 7 tys. miejsc,
- program miejski *Bądź bezpieczna. Mobilne KTG dla mieszkanki Wrocławia od 36. tygodnia ciąży*; mieszkanki Wrocławia mogły skorzystać z programu, w ramach którego Miasto bezpłatnie udostępniło im bezprzewodowe urządzenia telemedyczne KTG Carebits,
- monitorowanie (we współpracy z firmą INPEAK) ruchu rowerowego polegające na bezpłatnym testowaniu technologii dostarczającej dane dotyczące ruchu rowerowego oraz ruchu pieszych,
- dostęp (dzięki umowie z firmą Neptis S.A.) do platformy analizującej ruch drogowy w mieście.

OCHRONA KONSUMENTÓW

W 2022 r. Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów UMW (BRK) obsłużyło łącznie 6870 zgłoszeń w sprawach konsumenckich: wniosków, zapytań, pism kierowanych do wiadomości, pism wymagających przekazania zgodnie z właściwością miejscową oraz w ramach współpracy w obszarze ochrony konsumentów. Klienci kierowali wnioski i zapytania do rzecznika w formie tradycyjnej – telefonicznie i pisemnie – oraz elektronicznej, w tym za pośrednictwem platformy ePUAP, która odnotowała wyraźne zwiększenie liczby spraw wpływających. Ta forma prowadzenia spraw przejawia tendencję wzrostową.

W latach ubiegłych liczba zgłoszeń konsumenckich kształtowała się następująco: w 2021 r. – 7333 zgłoszeń, 2020 r. – 8288 zgłoszeń. Należy podkreślić, że obserwowany od kilku lat spadek całkowitej liczby zgłoszeń konsumenckich wiąże się ze wzrostem wiedzy i świadomości konsumenckiej, szybkości i powszechności dostępu do informacji przez Internet i inne media. Podobnie jak w latach ubiegłych wraz ze spadkiem liczby udzielanych porad w sprawach prostych zaobserwowano zwiększenie liczby spraw o skomplikowanym, wielowątkowym charakterze.

Wykres 15. Liczba zgłoszeń w sprawach konsumenckich w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Obok pomocy prawnej w rozwiązaniu konkretnego problemu ważnym elementem systemu ochrony konsumentów była profilaktyka, czyli edukacja konsumencka.

Na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego Wrocławia (odesłanie do strony znajduje się także na miejskim portalu Wrocław.pl – <https://www.wroclaw.pl/portal/miejski-rzecznik-konsumentow-we-wroclawiu>) prowadzony jest serwis dla konsumentów, gdzie publikowane są m.in. bieżące ogłoszenia, ważne informacje i komunikaty, dane kontaktowe specjalistycznych instytucji – pomocne konsumentom w dochodzeniu ich roszczeń, a także wzory pism, porady, przepisy prawa oraz filmy edukacyjne. Serwis udostępniono w angielskiej i ukraińskiej wersji językowej. Stronę jest na bieżąco aktualizowana, np. w marcu 2022 r. (w związku z napływem uchodźców z Ukrainy) zamieszczono poradnik konsumencki *Twoje prawa w Polsce. Vademecum konsumenta w języku polskim i ukraińskim oraz dane kontaktowe infolinii konsumenckiej dla konsumentów posługujących się językiem ukraińskim*.

W 2022 r. kontynuowano realizację projektu mającego na celu usprawnienie pracy oraz podniesienie jakości usług świadczonych w BRK. Projekt dotyczył przyłączenia BRK do funkcjonującego w urzędzie systemu kolejkowego. System umożliwił zarządzanie obsługą konsumentów zgłaszających się do BRK osobiście poprzez udostępnienie automatu biletowego, jak i na wprowadzenie wizyt umawianych z wyprzedzeniem za pośrednictwem strony www.bez-kolejki.um.wroc.pl. System został dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, umożliwia także obsługę konsumentów w języku angielskim i ukraińskim.

**GOSPODARKA,
INWESTYCJE,
RYNEK PRACY**

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO

Dane o PKB dla podregionów NUTS 3 (do tej kategorii jednostek statystycznych zaliczane są największe polskie miasta) GUS publikuje dopiero po upływie dwóch lat. Najnowsze dotyczą 2020 r. Ze względu na restrykcje związane z pandemią COVID-19 i rozpędzającą się inflacją nie są one jednak miarodajne. Wynika z nich, że 2020 r. produkt krajowy brutto (PKB) dla największych miast polskich nominalnie zwiększył się, jednak w wartościach realnych (po uwzględnieniu inflacji) wszędzie zauważalny jest jego spadek. W 2020 r. Wrocław był 3. miastem w Polsce z najwyższym globalnym PKB (po Warszawie i Krakowie), a także 3. pod względem wskaźnika PKB na jednego mieszkańca (po Warszawie i Poznaniu).

Tabela 7. Produkt krajowy brutto w wybranych miastach w Polsce w latach 2019–2020 (w zł) (ceny bieżące)

	PKB miasta (w mln)		Na 1 mieszkańca	
	2019	2020	2019	2020
Warszawa	314 341*	323 632	163 059*	173 885
Kraków	77 903*	80 111	100 541*	99 946
Wrocław	66 928*	67 633	104 313*	100 131
Poznań	64 375*	66 488	120 148*	120 985
Łódź	52 838*	54 306	77 398*	80 086
Szczecin	23 859*	29 217	70 597*	73 039

* dane skorygowane przez GUS w relacji do poprzedniej edycji *Raportu*

Źródło: GUS

STRUKTURA BRANŻOWA

Wstępne dane dotyczące wyników wrocławskich przedsiębiorstw w 2022 r. są pozytywne: w okresie od stycznia do września (brak danych za IV kwartał) przychody ogółem zwiększyły się o 23,1% (z 66 189,9 do 81 492,4 mln zł) w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Ponieważ średnioroczna stopa inflacji wyniosła w 2022 r. 14,4%, można założyć, że wzrost przychodów wrocławskich firm był znaczący. Saldo wyniku finansowego brutto (przychody minus koszty) ogółem w pierwszych 9 miesiącach 2022 r. przewyższało o 19,6% stosowne dane dla okresu styczeń–wrzesień 2021 r.

W strukturze gospodarki Wrocławia dominują usługi i handel: według danych GUS, uwzględniających jednak jedynie przedsiębiorstwa zatrudniające więcej niż 9 pracowników, przychody w branżach zaliczanych do sektora usług stanowiły w 2021 r. prawie 70% przychodów ogółem wrocławskich firm; mniejsze znaczenie miał przemysł (26,1% przychodów ogółem), a zwłaszcza budownictwo (5,1% przychodów ogółem). Znikomą rolę odgrywało natomiast rolnictwo i leśnictwo – działalność gospodarcza przedsiębiorstw zakwalifikowanych do tej branży generowała w 2021 r., podobnie jak w latach poprzednich, zaledwie 0,3% przychodów wrocławskich firm ogółem. W sekcjach PKD obejmujących usługi zdecydowanie największą część przychodów osiągały przedsiębiorstwa zaliczane do sekcji G PKD (handel i naprawa samochodów). Stanowiły one w 2021 r. aż 40% ogółu przychodów wrocławskich przedsiębiorstw uwzględnionych w statystykach GUS. Wcześniej ich udział był jeszcze większy (40,2% w 2019 r. i 43,5% w 2015 r.). Najszybciej natomiast rosły przychody firm zakwalifikowanych do sekcji J PKD (Informacja i komunikacja) – z 3 mld zł w 2015 r. i 5 mld zł w 2019 r. do 7,6 mld zł w 2021 r. (dane za 2022 r. nie są jeszcze dostępne). O ile w 2015 r. stanowiły one 3,7% przychodów wrocławskich przedsiębiorstw, to w 2019 r. już 5%, a w 2021 r. – 6,5%. Na rosnące znaczenie tej sekcji w lokalnej gospodarce wskazują także wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w przypisanych do niej firmach, zdecydowanie najwyższe spośród wszystkich sekcji PKD. W 2015 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w tej branży miało wartość 6891,9 zł, w 2022 r. już 11 320,5 zł, by w grudniu minionego roku osiągnąć 12 344,5 zł. Dowodem dobrej kondycji przedsiębiorstw z tej branży jest także rosnąca ich rentowność, zarówno brutto, jak i netto: w 2015 r. wynosiła ona 6,9 i 6,1%, w 2019 r. już 9,4 i 8,5%, a 2021 r. osiągnęła poziom odpowiednio 12,3 i 10,8%. W konsekwencji Wrocław jest 3. najważniejszym w Polsce (po Warszawie i Krakowie) ośrodkiem w branży Informacja i komunikacja.

Wyraźny natomiast regres w porównaniu z 2019 r., ostatnim okresem przed pandemią COVID-19, odnotowały sekcje K (Działalność finansowa i ubezpieczeniowa) – spadek przychodów w wartościach nominalnych z 5 055,1 mln zł w 2019 r. do 4 396,9 mln zł 2 lata później) oraz H (Transport i gospodarka magazynowa) – spadek przychodów w wartościach nominalnych z 3 140,8 mln zł w 2019 r. do 3 037,2 mln zł w 2021 r. Regres przedsiębiorstw z sekcji Transport i gospodarka magazynowa jest pochodną restrykcji wprowadzonych w związku z pandemią koronawirusa COVID-19. Należy jednak odnotować, że wstępne dane za 2022 r. wskazują na kontynuację negatywnych tendencji w tej branży. Sumaryczny wynik finansowy zakwalifikowanych do tej sekcji przedsiębiorstw jest od kilku lat ujemny.

Ważnym miernikiem gospodarczej kondycji jednostek samorządu terytorialnego jest liczba podmiotów gospodarczych. W 2021 r. w rejestrze REGON było ich odnotowanych 133 806, a rok później – 141 611, co oznacza wzrost r/r o 5,8%. Skala wzrostu była największa w grupie polskich miast powyżej 500 tys. mieszkańców. Tendencja wzrostowa jest zauważalna we wszystkich kategoriach podmiotów gospodarczych. Szczególnie godne odnotowania jest przełamanie wieloletniej tendencji spadkowej w grupie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. W 2022 r. ich liczba osiągnęła poziom 4455, w 2021 r. tego typu podmiotów było zarejestrowanych 4293, co oznacza wzrost r/r o 3,8%. W kategorii spółek handlowych ogółem (akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością) wzrost r/r wyniósł 5,5% – ich liczba zwiększyła się z 31 317 w 2021 r. do **33 051** w roku następnym. Najwyższy jednak poziom wzrostu odnotowano w kategorii osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – wyniósł on 7,3% (z 80 245 w 2021 r. do **86 135** w 2022 r.).

Pozytywnym sygnałem jest także bardzo istotny wzrost inwestycji w przedsiębiorstwach, aż o **19,1%**, w pierwszych trzech kwartałach 2022 r. (brak danych za IV kwartał tego roku) w porównaniu z analogicznym okresem 2021 r. Faktem zasługującym na podkreślenie jest skala zwiększenia nakładów inwestycyjnych w miesiącach styczeń–wrzesień w 2021 r. w porównaniu z tym samym okresem 2020 r. – aż o 23,6%; skumulowany wzrost w okresie I–III kwartał 2020 r. i I–III kwartał 2022 r. wyniósłby zatem **47,2%**. W liczbach bezwzględnych nakłady inwestycyjne miałyby wartość 5 446,1 mln zł w 2020 r., 6 731,4 mln zł w 2021 r. i 8 015,9 mln zł w 2022 r. (we wszystkich latach dane za pierwsze trzy kwartały). Tymczasem w całym 2019 r., ostatnim przed pandemią COVID-19, zamknęły się one kwotą zaledwie 5 998,4 mln zł.

Korzystne tendencje w życiu gospodarczym stolicy Dolnego Śląska odzwierciedla także zwiększenie się rentowności brutto i netto wrocławskich firm z 6% i 5,2% w pierwszych trzech kwartałach 2021 r. do 7% i 6,1% w analogicznym okresie 2022 r. W grupie miast powyżej 500 tys. mieszkańców były to najwyższe wartości.

We Wrocławiu w 2022 r. zarejestrowano **14,3 tys.** nowych podmiotów (w 2021 r. – 11,7 tys.), natomiast wykreślono z rejestru **5,6 tys.** (w 2021 r. – 7,7 tys.). Spośród **141 611** podmiotów gospodarczych we Wrocławiu **86 135** stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w tym zagraniczne – **4896**), **33 051** – spółki handlowe, **22 425** – pozostałe formy prawne działalności (stan na 31 grudnia 2022 r.).

Na koniec 2022 r. w województwie dolnośląskim najwięcej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było zarejestrowanych we Wrocławiu – **86,1 tys.**

Tabela 8. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem w wybranych miastach w Polsce w latach 2019–2022 (w %)

Miasto	2019	2020	2021	2022
Szczecin	68,6	68,7	68,7	68,9
Łódź	69,3	69,3	69,1	68,8
Gdańsk	67,6	67,8	67,8	68,1
Bydgoszcz	67,9	67,1	66,4	65,9
Kraków	62,8	62,7	62,6	62,9
Wrocław	59,7	59,9	60,0	60,8
Poznań	61,1	61,0	60,7	60,8
Warszawa	55,6	55,2	54,8	54,7

Źródło: GUS

PARKI TECHNOLOGICZNE I STARTUPY

We współczesnej gospodarce szczególne znaczenie mają firmy ukierunkowane na rozwój nowych technologii produkcyjnych i usługowych. Miejscem ich koncentracji są parki technologiczne. Wrocławski Park Technologiczny S.A. (WPT) jest jedną z największych tego typu instytucji w Polsce. W WPT działają firmy innowacyjne, przedsiębiorcy i naukowcy z sektora badawczo-rozwojowego, a także spółki lokujące tu swoje działy badawczo-rozwojowe. Miejsce dla siebie znajdują tutaj zarówno startupy, przedsiębiorstwa z sektora MŚP, jak i duże, międzynarodowe firmy. WPT na początku stycznia 2022 r. do dyspozycji przedsiębiorców oddał dodatkowe **650 m² powierzchni laboratoryjnych**, wyposażonych w nowoczesny sprzęt pozwalający na prowadzenie zaawansowanych prac badawczo-rozwojowych, znajdujących się w rozbudowanym Laboratorium Chemii i Biotechnologii. Łącznie w 2022 r. oddane zostało do użytku 977 m² powierzchni. Do grona klientów WPT S.A. dołączyło 15 nowych innowacyjnych firm, a zespół WPT wykonał ponad **250 usług badawczo-analitycznych**. Zorganizowano też **30 szkoleń laboratoryjnych**.

W 2022 r. do społeczności ponad 200 firm działających w WPT dołączyło 35 firm z różnych branż, wynajmując w 2022 r. **4730 m² powierzchni biurowych**.

W 2022 r. w ramach projektu WPT *Bez mikro nie ma makro* przeprowadzono badania wrocławskiej mikroprzedsiębiorczości i opublikowano **raport Wrocławska mikroprzedsiębiorczość** prezentujący wyzwania oraz potrzeby lokalnych mikrofirm. Ponadto rozpoczęto realizację projektu **Sektor Innowacji**, w ramach którego innowatorzy – przedsiębiorcy, naukowcy czy studenci – mogą uzyskać od ekspertów z WPT bezpłatne wsparcie w rozwoju swoich pomysłów. W ramach projektu uruchomiono stronę internetową www.sektorinnovacji.pl, odbywają się również **spotkania Wrocławskie Innowacje**. W 2022 r. odbyło się **6 wirtualnych spotkań**, które zostały wyświetlone prawie **11 tys. razy**, a z oferty wsparcia eksperckiego skorzystało kilkudziesięciu innowatorów.

Ponadto w 2022 r. na terenie WPT rozpoczęła działalność **Strefa Informacji Biznesowej**, w ramach której specjaliści z WPT oraz różnych urzędów i instytucji z otoczenia biznesu (**20 podmiotów** z całej Polski) udzielają przedsiębiorcom realnego, fachowego i bezpłatnego wsparcia, jak również oferowane są szkolenia i warsztaty. **Dotychczas odbyło się 35 różnego typu wydarzeń, w których wzięło udział 450 osób.** Przedsiębiorcy działający w WPT skorzystali w 2022 r. z pomocy de minimis o wartości **1 mln zł.**

W ramach działalności Dolnośląskiego Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości i Integracyjnego Inkubatora Przedsiębiorczości SKRZYŃIA odbyło się **98 różnego typu wydarzeń poświęconych startupom.**

W grudniu 2022 r. WPT podpisał z Komisją Europejską umowę dotyczącą realizacji projektu **WRO4digITa! EDIH Wrocław.** Budżet przeznaczony na realizację projektu to ponad 5 mln euro. Dzięki realizacji tego projektu dolnośląskie firmy i jednostki administracji publicznej będą mogły skorzystać z bezpłatnych usług eksperckich w celu transformacji cyfrowej prowadzonej działalności.

Koordynatorem miejskiej polityki startupowej we Wrocławiu jest Agencja Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej S.A. (ARAW). W 2022 r. kontynuowane były działania związane z pełnieniem roli lokalnego animatora ekosystemu startupów. Organizowano lub współorganizowano wydarzenia i spotkania biznesowe: Wolves Summit 2022, Przemysł 4.0 Made in Wrocław, 7. edycję Startup Wrocław: Evolutions, strefę Expo i wydarzenie networkingowe kierowane do środowiska startupowego, w ramach Made in Wrocław 2022.

Wrocławski ekosystem biznesowy, w którego skład wchodzi startupy, uczelnie wyższe, inkubatory i akceleratory przedsiębiorczości, coworkingi, jak również reprezentanci dojrzałych przedsiębiorstw, stale umacnia swoją silną pozycję na arenie międzynarodowej. Efektem tego jest pozycja miasta jako znaczącego ośrodka nowych technologii zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej oraz wyróżnienia przyznane w branżowych rankingach, m.in. **1. miejsce w rankingu fundacji Startup Poland** (najwięcej zarejestrowanych startupów w kraju), jako największy ekosystem startupowy w Polsce.

Wyróżnienia i miejsca Wrocław uzyskał również:

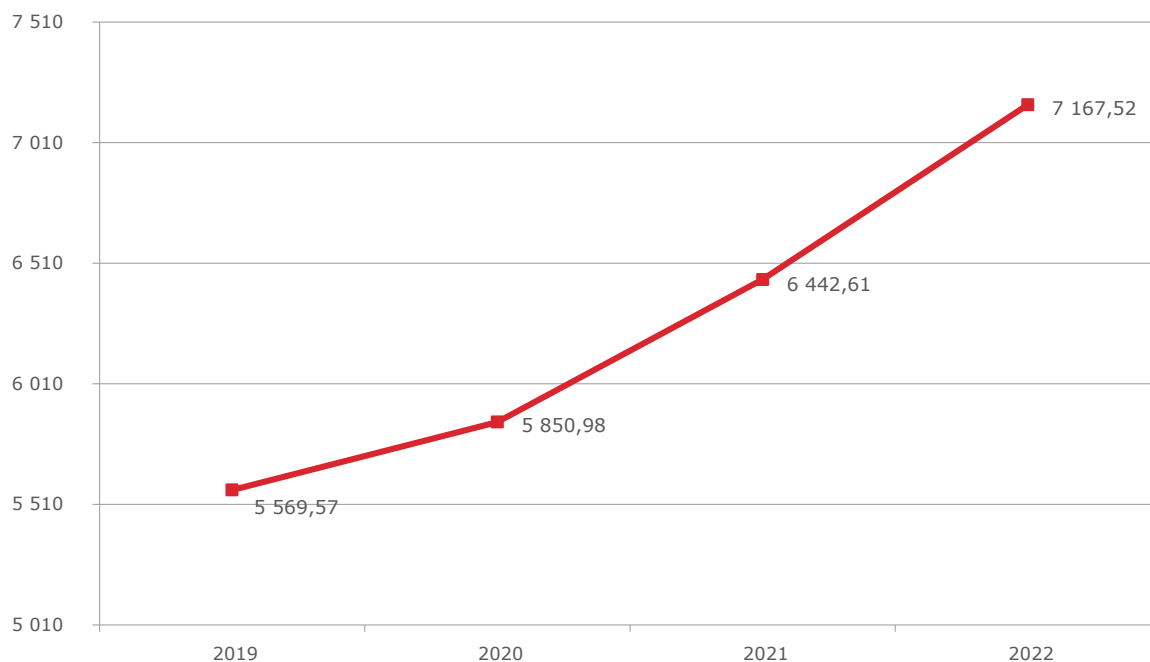
- jako wschodząca gwiazda hubów technologicznych – nr 1 w Polsce, nr 2 w Europie, nr 8 na świecie według raportu *The next generation of tech ecosystems opracowanego przez Dealroom*,
- 2. miejsce w rankingu *Polskie Miasta Przyszłości 2050*, opracowanym przez Grupę Saint-Gobain i Polskie Towarzystwo Studiów nad Przyszłością,
- w rankingu fDi Mid-Sized European Cities of the Future 2022/23 – 1. miejsce w kategorii Business Friendliness (średniej wielkości miasta europejskie pod kątem przyjazności dla biznesu), 3. miejsce w kategorii – Overall (ranking ogólny europejskich miast średniej wielkości), 4. miejsce w kategorii – Economic potential (ranking miast europejskich średniej wielkości pod kątem potencjału gospodarczego),
- w rankingu menedżerów dotyczącym oceny lokalizacji do prowadzenia biznesu według raportu ABSL *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2022* – 1. miejsce,
- w ramach globalnej współpracy Making Cities Resilient 2030 (MCR2030) Wrocław jako jedno ze światowych Centrów Budowania Odporności Miast (Resilience Hubs).

RYNEK PRACY

W roku 2022 przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw we Wrocławiu, według danych GUS, wynosiło **190,8 tys.** osób, podczas gdy w 2021 r. – **181,3 tys.** osób, czyli zwiększyło się r/r o **5,2%**. Jest to kolejny wskaźnik korzystnej sytuacji lokalnej gospodarki.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw we Wrocławiu, według danych GUS, wynosiło w 2021 r. **6442,61 zł**, a w roku 2022 r. wzrosło do **7167,52**, czyli o **11,3%**, co nie rekompensowało jednak średniorocznego wzrostu cen (14,4%). W 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie we Wrocławiu kształtowało się na poziomie **5850,98 zł**, w 2019 r. – **5569,57 zł**.

Wykres 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto we Wrocławiu w sektorze przedsiębiorstw w latach 2019–2022 (w zł)

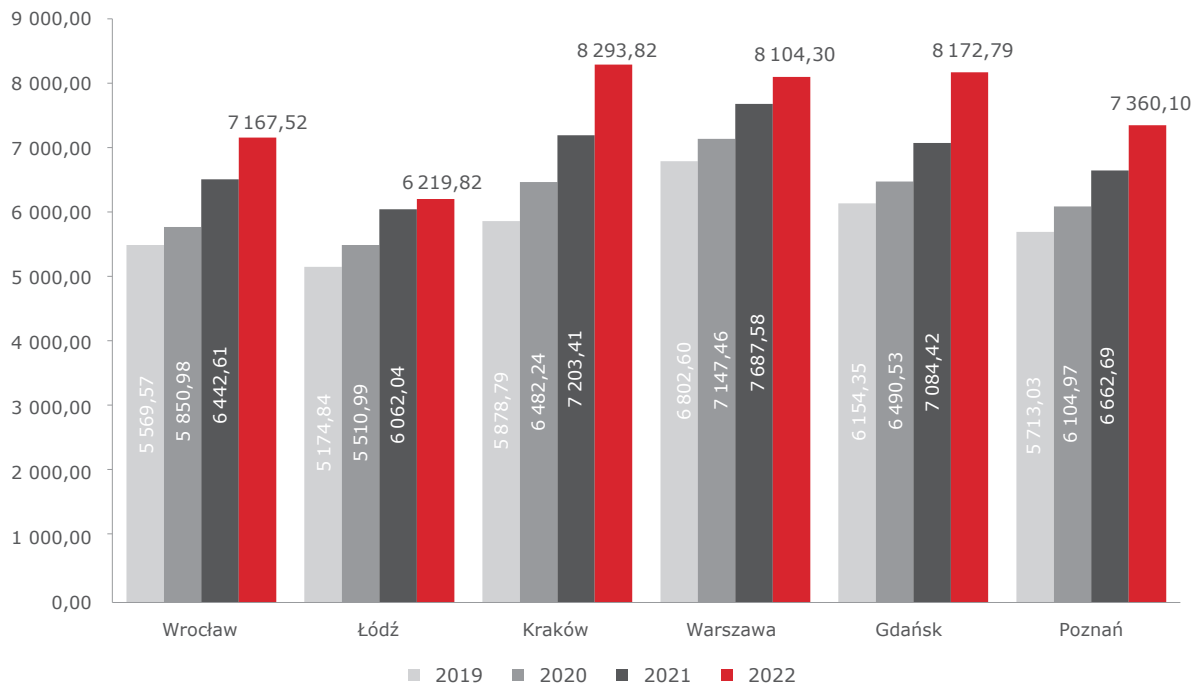
Źródło: GUS

Tabela 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto we Wrocławiu w sektorze przedsiębiorstw dla wybranych branż w latach 2020–2022 (w zł)

Branża	2020	2021	2022
Przemysł	6 475,65	6 930,51	7 734,27
Budownictwo	5 803,23	6 393,55	6 914,84
Handel i naprawa pojazdów samochodowych	5 159,62	5 655,52	6 144,53
Transport i gospodarka magazynowa	5 219,23	5 440,78	6 629,90
Zakwaterowanie i gastronomia	4 316,78	4 761,50	5 155,44
Informatyka i komunikacja	9 157,11	10 255,86	11 320,48
Obsługa rynku nieruchomości	5 681,43	6 223,76	6 229,90
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	7 372,11	7 920,98	8 981,94
Administrowanie i działalność wspierająca	4 284,02	4 760,40	5 310,12
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4 873,80	5 033,14	5 662,35

Źródło: GUS

Wykres 17. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w wybranych miastach Polski w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy we Wrocławiu (PUP) na dzień 31 grudnia 2022 r. w stolicy Dolnego Śląska zarejestrowanych było 6402 bezrobotnych wobec 9467 rok wcześniej. Stopa bezrobocia we Wrocławiu pod koniec roku 2022 wynosiła 1,6% i zmniejszyła się w porównaniu do poprzedniego roku o 0,4 punktu procentowego. W największych polskich miastach niższą stopę bezrobocia odnotowano jedynie w Poznaniu (1%) oraz w Warszawie i Katowicach (1,4%).

W 2022 r. we Wrocławiu największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 35–44 lata (28%) oraz w wieku 45–54 lata (23,8%). W strukturze bezrobotnych niezmiennie największy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (38,2%), a w dalszej kolejności z wyższym (30,8%).

W 2022 r. PUP posiadał 40 682 oferty pracy i aktywizacji zawodowej, w tym 1601 dla osób z niepełnosprawnością. Oferty zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej stanowiły 97,7% (39 746 ofert), natomiast pozostałe 936 obejmowało miejsca aktywizacji zawodowej (staże i prace społecznie użyteczne), zaś 1094 stanowiły oferty na subsydiowane miejsca pracy.

Najwięcej ofert pracy było w grupach zawodów: pozostali robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle – 8185 miejsc pracy; pracownik produkcji – 3052 miejsca pracy; robotnik magazynowy – 2757 miejsc pracy; pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani – 1788 miejsc pracy; pozostali pracownicy zajmujący się sprzątaniem gdzie indziej niesklasyfikowani – 947 miejsc pracy; pracownik ochrony fizycznej – 761 miejsc pracy; pomocniczy robotnik przemysłowy – 717 miejsc pracy; pozostali operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji i przetwórstwa metali – 646 miejsc pracy; pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych – 618 miejsc pracy; monter elektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego – 600 miejsc pracy. Od początku roku 2022 wydatkowano na finansowanie programów rynku pracy kwotę 21 137 242,94 zł. Najwięcej środków finansowych przeznaczono na dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej (**10 075 876,60 zł**), staże (**4 426 962,25 zł**) oraz Krajowy Fundusz Szkoleniowy (**2 728 616,94 zł**).

W 2022 r. PUP w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego (RPO WD) 2014–2020 zrealizował projekt *Aktywizacja osób bezrobotnych powyżej 30. r. życia w Powiecie Wrocławskim oraz powiecie m. Wrocław*, w ramach którego wydatkowano łącznie 6 809 097 zł. Wsparciem aktywizacyjnym objęto 342 osoby bezrobotne, w tym 197 kobiet.

W 2022 r. kontynuowano realizację rozpoczętego w październiku 2021 r. w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) projektu *Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Powiecie Wrocławskim (VI) oraz powiecie m. Wrocław (VI)* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Na działania w projekcie w 2022 r. wydatkowano kwotę 5 547 552,67 zł.

Wychodząc naprzeciw potrzebom uchodźców z Ukrainy, którzy w związku z agresją Rosji na terytorium ich ojczyzny przyjechali do Polski, 2 marca 2022 r. otwarto przeznaczony dla nich specjalny punkt informacyjny w Centrum Aktywizacji Zawodowej Urzędu Pracy.

Pracownicy PUP brali udział w pracach grupy roboczej – rynek pracy, Społecznego Sztabu Pomocy, powołanej przez organizacje pozarządowe oraz Wrocławską Radę Działalności Pożytku Publicznego, jak również w webinarach dotyczących procedury legalnego zatrudnienia obywateli Ukrainy. Do udziału w Targach Pracy, które odbyły się 13 i 14 czerwca, zostali również zaproszeni pracodawcy deklarujący zainteresowanie zatrudnieniem obywateli Ukrainy, co dało możliwość bezpośredniego kontaktu poszukujących pracy z pracodawcami. 25 października 2022 r. zorganizowano spotkanie informacyjne dla obywateli Ukrainy na temat projektu *Praca bez granic*, realizowanego przez Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy oraz Fundację Ukraina.

Od 1 listopada 2022 r. PUP jest partnerem projektu *Praca i kompetencje – Kompetentsiyy ta robota* o wartości 3 586 453,61 zł. Głównym celem projektu jest zwiększenie szans uchodźców wojennych z Ukrainy przybyłych na teren województwa dolnośląskiego poprzez umożliwienie im uzyskania kwalifikacji oraz kompetencji w ramach programu aktywizacji zawodowej. Projekt dotyczy 180 migrantów z Ukrainy (w tym 144 kobiet). Zakres działania PUP w tym projekcie to poradnictwo zawodowe, w tym opracowanie Indywidualnego Planu Działania – to plan działań obejmujący podstawowe usługi rynku pracy wspierane instrumentami rynku pracy w celu zatrudnienia bezrobotnego lub poszukującego pracy, m.in. kursy językowe, szkolenia zawodowe, pośrednictwo pracy oraz staże uczestników projektu.

Wrocławski Zakład Aktywności Zawodowej (WZAZ) działa jako samorządowy zakład budżetowy Gminy Wrocław od 2008 r. Podstawowym zadaniem WZAZ jest rehabilitacja zawodowa i społeczna zatrudnionych w zakładzie osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym (bez względu na rodzaj schorzenia) i umiarkowanym (tylko upośledzenie umysłowe, choroby psychiczne lub autyzm) poprzez prowadzenie działalności usługowej i wytwórczej, osób zatrudnionych we WZAZ. WZAZ świadczył usługi: poligraficzne, gastronomiczne i cateringowe oraz porządkowe; pracownicy zajmowali się m.in. obsługą techniczną szkoleń, konferencji i imprez okolicznościowych, a także kompletowaniem Wyprawki Wrocławskiej i Niezbędnika Senioralnego.

RYNEK POWIERZCHNI BIUROWYCH I HANDLOWYCH

Według danych pozyskanych z wrocławskiego oddziału międzynarodowej korporacji CBRE, eksperta w dziedzinie nieruchomości komercyjnych, w 2022 r. inwestycje na polskim rynku nieruchomości komercyjnych osiągnęły wartość **5,84 mld euro** (całkowita wartość inwestycji), czyli o 2% więcej niż w roku 2021. W 2022 r. odnotowano nieco niższą niż w 2021 r. liczbę transakcji inwestycyjnych – 124 (2021 r. – 164 transakcje), co wskazuje na utrzymującą się płynność rynku (rekordowy pod tym względem był rok 2019, kiedy to przedmiotem transakcji były nieruchomości warte ponad 7,8 mld euro). Największym zainteresowaniem wśród podmiotów inwestujących w rynek nieruchomości w Polsce cieszyły się sektor magazynowy, mieszkania na wynajem oraz biura.

Tabela 10. Inwestycje na polskim rynku nieruchomości w 2022 r. (w euro)

	Wrocław	Warszawa	Inne lokalizacje	Polska
Handel	22 000 000	52 862 000	1 352 755 000	1 427 617 000
Biura	292 175 000	1 052 560 000	694 490 000	2 039 225 000
Przemysł i logistyka	93 631 000	59 830 000	1 857 546 000	2 011 007 000
Inne	96 220 000	107 528 511	161 541 489	365 290 000
Razem	504 026 000	1 272 780 511	4 066 332 489	5 843 139 000

Źródło: CBRE

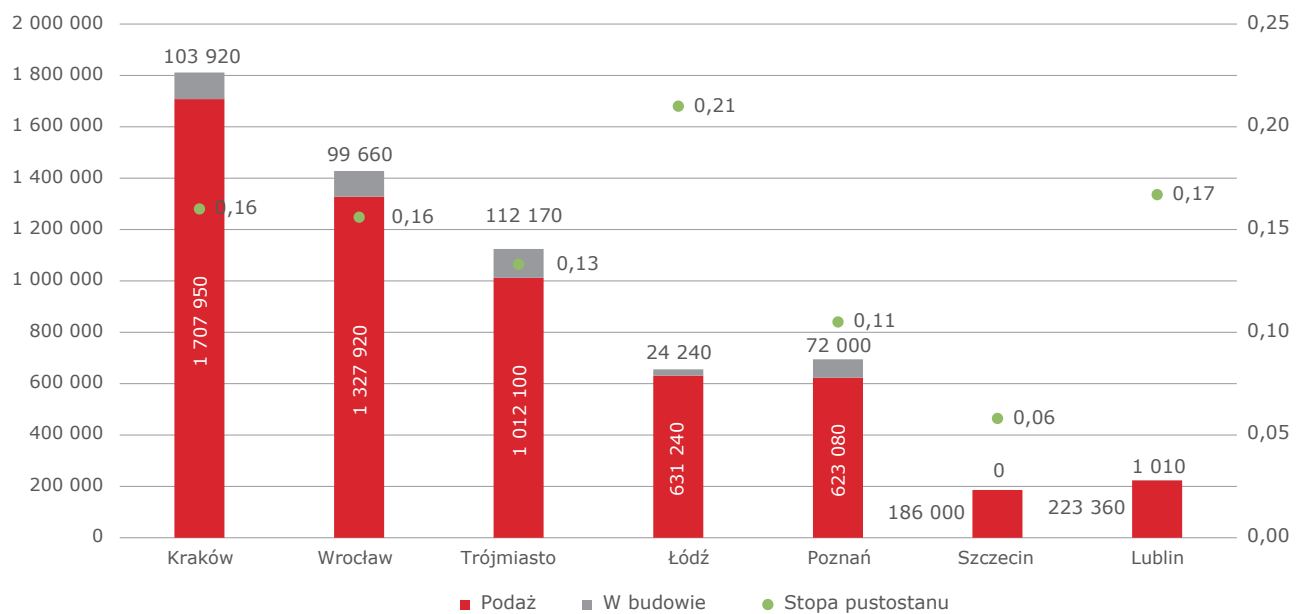
Z miast regionalnych Wrocław zajmuje 2. miejsce (po Krakowie) pod względem istniejącej powierzchni biurowej (1 327 920 m²), natomiast w zakresie powierzchni biurowej w budowie Wrocław w 2022 r. znalazł się na 3. miejscu (99 660 m²), po Trójmieście i Krakowie.

Tabela 11. Podaż powierzchni biurowej w miastach regionalnych w 2022 r. (w m²)

	Kraków	Wrocław	Trójmiasto	Łódź	Poznań	Szczecin	Lublin
Podaż	1 707 950	1 327 920	1 012 100	631 240	623 080	186 000	223 360
W budowie	103 920	99 660	112 170	24 240	72 000	–	1 010
Stopa pustostanu (w %)	16,0%	15,6%	13,3%	21,0%	10,5%	5,8%	16,7%

Źródło: CBRE

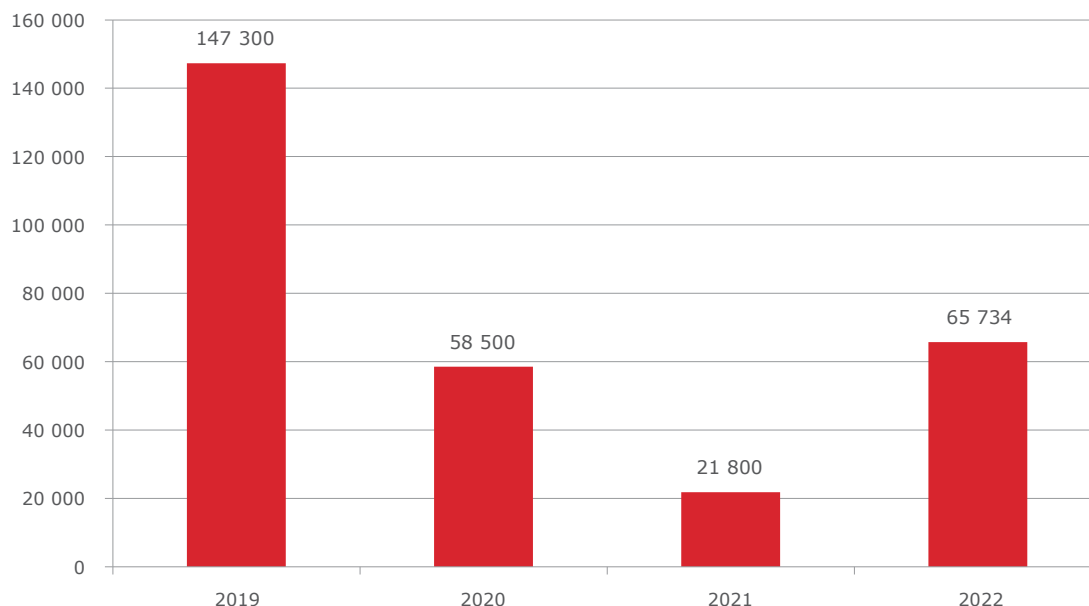
Wykres 18. Podaż powierzchni biurowej w miastach regionalnych w 2022 r. (w m²)

Źródło: CBRE

W 2022 r. we Wrocławiu oddano do użytkowania 65 734 m² nowej powierzchni biurowej, co przerwało tendencję spadkową, notowaną od 2020 r.

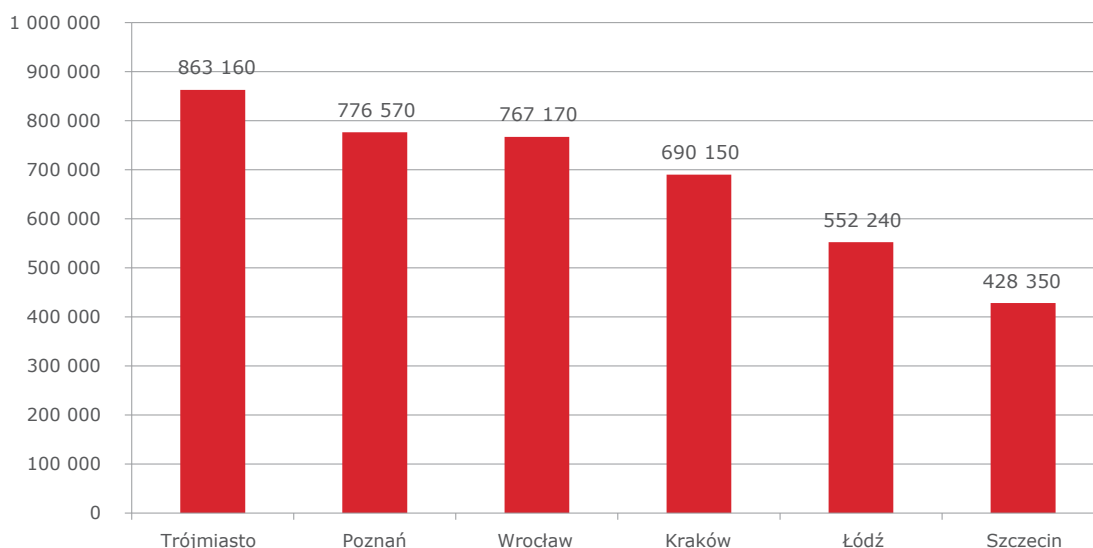
Wykres 19. Podaż nowej powierzchni biurowej we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w m²)

Źródło: CBRE

W 2022 r. Wrocław dysponował 767 170 m² GLA (gross leasable area – powierzchnia najmu brutto) powierzchni handlowej, co plasowało go na 3. miejscu wśród miast regionalnych, po Trójmieście i Poznaniu.

Wykres 20. Podaż powierzchni handlowej w miastach regionalnych w 2022 r. (w m²)

Źródło: CBRE

Rok 2022 r. okazał się niekorzystny dla inwestorów. Wojna w Ukrainie, olbrzymi wzrost stóp procentowych, kryzys energetyczny, a wreszcie galopująca inflacja spowodowały wyhamowanie decyzji zakupowych. Wartość nieruchomości sprzedanych w trybie przetargowym pod usługi i aktywność gospodarczą w 2022 r. wyniosła **19 319 820 zł** i była ponad pięciokrotnie niższa niż w 2021 r. Więcej na ten temat w rozdziale MIENIE KOMUNALNE na stronie 227.

INWESTYCJE SAMORZĄDU WROCŁAWIA

Na realizację zadań inwestycyjnych wydano w 2022 r. kwotę w wysokości **944 268 856 zł**. Najwięcej inwestycji dotyczyło transportu (**494 047 782 zł**), gospodarki mieszkaniowej (**187 834 213 zł**), edukacji (**110 387 223 zł**), sportu (**29 852 682 zł**), gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (**29 763 000 zł**) oraz kultury (**28 808 987 zł**).

Tabela 12. Wybrane zadania i programy inwestycyjne realizowane przez Gminę Wrocław w 2022 r. (w tys. zł)

Nazwa zadania	Poniesione wydatki
Rozbudowa Systemu Zarządzania Ruchem we Wrocławiu	8 735
Program poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej	52 891
Budowa i przebudowa oświetlenia ulic oraz miejsc niebezpiecznych	1 643
Program Ruchu Pieszego	2 757
Program rowerowy	5 640
Budowa i przebudowa infrastruktury sportowej w obiektach oświatowych	15 987
Budowa boisk piłkarskich o sztucznych nawierzchniach	3 554
Bloki żywienia	11 067
Program budowy i przebudowy żłobków	19 064
Budowa i kompleksowa przebudowa szkół podstawowych	58 328
Budowa i kompleksowa przebudowa przedszkoli	6 078
Budowa i kompleksowa przebudowa szkół ponadpodstawowych	13 764
Przebudowa pomieszczeń na potrzeby Centrum Neuropsychiatrii Neuromed	6 417
Program rozwoju terenów pod mieszkalnictwo	3 498
Budowa wydzielonej trasy autobusowo-tramwajowej łączącej osiedle Nowy Dwór z centrum Wrocławia	59 295
Zintegrowany System Transportu Szynowego w Aglomeracji i we Wrocławiu – etap III	69 578
Zintegrowany System Transportu Szynowego w Aglomeracji i we Wrocławiu – etap IV	41 013
Modernizacja torowisk tramwajowych – TORYWOLUCJA	61 632

Źródło: UMW

W 2022 r. złożono wnioski o dofinansowanie **14** projektów na łączną kwotę dofinansowania **262 364 990,36 zł**. W tym samym okresie podpisano umowy o dofinansowanie dla 4 projektów na łączną kwotę dofinansowania **80 698 084,33 zł**. Nadzorowano realizację łącznie 68 projektów pod kątem wypełniania zapisów umów o dofinansowanie (w tym projektów w okresie trwałości oraz projektów, wobec których wszczynano kontrole). W 2022 r., podobnie jak w latach poprzednich, monitorowano projekty, które przeszły w tzw. okres trwałości. Zgodnie z umowami o dofinansowanie trwałość projektów analizowana jest przez 5 lat od dnia dokonania płatności końcowej na rzecz beneficjenta.

Tabela 13. Wybrane projekty infrastrukturalne rozpoczęte w 2022 r., których beneficjentem jest Gmina Wrocław

Lp.	Tytuł projektu	Lata realizacji	Wartość dofinansowania dla Miasta (w zł)	Wartość całkowita dla Miasta (w zł)	Źródło finansowania	Obszar
1.	Konkurs grantowy Cyfrowa Gmina – Wsparcie dzieci z rodzin popegeerowskich w rozwoju cyfrowym – Granty PPGR	2022–2023	1 097 205,00	1 097 205,00	PO PC 2014–2020	Informatyka
2.	Konkurs grantowy Cyfrowa Gmina	2022	100 000,00	100 000,00	PO PC 2014–2020	Informatyka
3.	Zintegrowana Platforma Zarządzania JST – projekt pilotażowy	2022–2023	21 000 000,00	14 500 879,33	PO PC 2014–2020	Informatyka
4.	Przebudowa ul. Pomorskiej we Wrocławiu	2022–2023	63 093 337,54	66 414 039,52	Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	Drogi
5.	Rewaloryzacja bastionu Sakwowego we Wrocławiu – Etap I	2022–2024	18 851 667,28	26 716 830,00	Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	Rewitalizacja
6.	Szkoła wielu możliwości – wsparcie w rozwoju kompetencji kluczowych uczennic i uczniów SP nr 10, SP nr 20, SP nr 44 i Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 86	2022–2023	413 325,37	487 005,37	RPO WD 2014–2020	Edukacja
7.	Postaw na rozwój – wsparcie w rozwoju kompetencji kluczowych uczennic i uczniów SP nr 76, SP nr 78, SP nr 109, SP nr 113 i Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 116	2022–2023	435 269,48	512 081,75	RPO WD 2014–2020	Edukacja
8.	Przyjazny dostęp – MOPS	2022–2023	234 662,50	234 662,50	PO WER	Włączenie społeczne
9.	Szkolenia i doradztwo dla kadr poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego w województwie dolnośląskim	2022–2023	350 000,00	350 000,00	PO WER	Edukacja
10.	Aktywni w szkole – wsparcie w rozwoju kompetencji kluczowych uczennic i uczniów SP nr 3, SP nr 4, SP nr 81 i Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 87	2022–2023	376 744,39	443 228,70	RPO WD 2014–2020	Edukacja

Lp.	Tytuł projektu	Lata realizacji	Wartość dofinansowania dla Miasta (w zł)	Wartość całkowita dla Miasta (w zł)	Źródło finansowania	Obszar
11.	Pokonać bariery – wsparcie w rozwoju kompetencji kluczowych uczennic i uczniów SP nr 8, SP nr 71, SP nr 84, SP nr 95, SP nr 99 i Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 102	2022–2023	414 779,90	487 976,38	RPO WD 2014–2020	Edukacja
12.	POPOJUTRZE 2.0 – KSZTAŁCENIE – IV nabór	2022–2023	58 204,00	58 204,00	PO WER	Edukacja
13.	Asystent ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkołach Gminy Wrocław	2022–2023	95 544,60	95 544,60	PO WER	Edukacja

Źródło: UMW

WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

Urząd Miejski Wrocławia wspiera przedsiębiorców poprzez działania Punktu Informacji Gospodarczej (PIG) oraz Wrocławskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości (CWP).

W 2022 r. CWP koordynowało realizację Wrocławskiego Pakietu Pomocowego (system ulg podatkowych) dla przedsiębiorców. W CWP można było uzyskać kompleksową informację związaną z ulgami podatkowymi oraz ulgami od zobowiązań cywilnoprawnych, stanowiącymi dochody budżetu miasta. Pomoc obejmowała:

- ulgi od podatku od nieruchomości,
- ulgi od podatku rolnego,
- ulgi od podatku od środków transportowych,
- ulgi od zobowiązań cywilnoprawnych, tj.: użytkowanie, opłaty z tytułu dzierżawy gruntu, najem i dzierżawa lokali, bezumowne korzystanie z gruntu,
- nienaliczanie opłaty prolongacyjnej,
- informowanie o rządowych tarczach antykryzysowych.

Przedsiębiorcy, którzy ograniczyli działalność lub stracili płynność finansową z powodu pandemii COVID-19, mogli skorzystać z pomocy, która obejmowała:

- zwolnienie z podatku od nieruchomości na podstawie Uchwały Rady Miejskiej Wrocławia XXI/560/20 z dnia 9 kwietnia 2020 r.,
- odstępienie od dochodzenia należności dla przedsiębiorców i organizacji pozarządowych (NGO) na podstawie Uchwały Rady Miejskiej Wrocławia XXII/589/20 z dnia 30 kwietnia 2020 r.,
- obniżenie stawki czynszu za dzierżawę gminnego terenu lub lokalu do symbolicznej złotówki oraz możliwość skorzystania z bezpłatnego ogródka gastronomicznego (Zarządzenie Prezydenta Wrocławia 2820 z dnia 27 marca 2020 r.), obniżenie czynszu za lokale użytkowe (Zarządzenie Prezydenta Wrocławia 4220/20 z dnia 4 grudnia 2020 r.).

Obecnie po zażegnaniu kryzysu spowodowanego pandemią i wygaśnięciu wcześniej realizowanych uchwał pomocowych CWP funkcjonuje przede wszystkim jako jednostka informacyjna dla przedsiębiorców. Zainteresowane podmioty mogą uzyskać informacje na temat aktualnie realizowanych pakietów pomocowych, jakie Miasto Wrocław kieruje do lokalnych przedsiębiorców, a także w razie potrzeby mogą liczyć na przekazanie sprawy do odpowiedzialnych za dany rodzaj wsparcia jednostek lub wydziałów UMW.

W 2022 r. PIG oferował wrocławskim przedsiębiorcom kompleksowe informacje o prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym o wymaganych procedurach, zarówno poprzez kontakt bezpośredni

z pracownikami, jak i online, portal Wrocław.pl, a także prowadzenie warsztatów stacjonarnych i webinarów. W 2022 r. rozpoczęto realizację projektu **Akademia Wrocławskiego Przedsiębiorcy (AWP)**, w ramach którego zorganizowano liczne szkolenia dla przedsiębiorców. Uczestnicy projektu mogli również wziąć udział w wydarzeniach organizowanych dla przedsiębiorców, m.in. w Tygodniu Przedsiębiorczości ZUS, II edycji dni dialogu i edukacji międzykulturowej Dialogopolis '22, szkoleniach na start Punktu Informacyjnego o Funduszach Europejskich (PIFE) oraz WPT.

Ponadto przeprowadzono cykl bezpłatnych szkoleń dla uchodźców wojennych z Ukrainy pod nazwą **Polsko-Ukraińska Akademia Przedsiębiorczości (Akademia Przedsiębiorczości)**. Celem projektu było wsparcie obywateli Ukrainy w adaptacji do życia we Wrocławiu, uzyskaniu samodzielności finansowej, w tym – w odnalezieniu się na rynku pracy, a także wzmacnianie postaw przedsiębiorczych i pomoc w zakładaniu własnych firm. W ramach Akademii Przedsiębiorczości **odbyło się 12 spotkań**, w których wzięło udział **200 osób** zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej we Wrocławiu. Projekt zrealizowano przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Izłą Skarbową we Wrocławiu i PIFE. Partnerem strategicznym projektu był Instytut Praw Migrantów przy Fundacji Ukraina.

Obsługa przedsiębiorców w PIG prowadzona jest w językach polskim, angielskim, francuskim, niemieckim i hiszpańskim. Dodatkowo z myślą o obywatelach ukraińskich powstała ukraińska wersja językowa **Przewodnika wrocławskiego przedsiębiorcy**.

HANDEL OKRĘŻNY

W 2022 r. przedsiębiorcy z branży handlowej, gastronomicznej i rozrywkowej kontynuowali działania w celu odbudowy swoich działalności biznesowych po stratach spowodowanych pandemią COVID-19 (firmy z tych branż najdłużej pozostawały całkowicie zamknięte i zostały najdotkliwiej dotknięte przez pandemię). W 2022 r. ponownie odbyły się we Wrocławiu tradycyjne handlowe i gastronomiczne wydarzenia plenerowe, m.in.: Jarmark Świętojański, Jarmark Bożonarodzeniowy, Ręki Dzieła Fest, II Złot Foodtrucków, Wrocławski Festiwal Dobrego Piwa, Jarmark Włoski. Handel powrócił również na targowiska i do hal targowych.

Tabela 14. Liczba miejsc do sprzedaży na targowiskach i w handlu ulicznym organizowana na nieruchomościach komunalnych we Wrocławiu w latach 2019–2022

Lp.	Liczba miejsc do handlu/gastronomii na targowiskach, jarmarkach, w handlu okrężnym	2019	2020	2021	2022
1.	Jarmark Bożonarodzeniowy	213	0	190	200
2.	Jarmark Świętojański	70	0	66	80
3.	Kiermasz Wszystkich Świętych	69	69	69	69
4.	Jarmark Włoski	17	17	15	47
5.	Świąteczny Złot Food Trucków	14	0	0	25
6.	Wrocławski Złot Food Trucków	–	–	–	25
7.	Smaczny Weekend we Wrocławiu	–	–	–	25
8.	Wrocławski Oktoberfest	–	–	–	25
9.	Wrocławska Feta	–	–	–	50
10.	Festiwal Azjatycki	–	–	–	45
11.	Festiwal Pierogów Świata	–	–	–	45
12.	Złot Food Trucków – Psie Pole	–	12	12	24
13.	Targowisko – Lotnicza*	47	47	47	47
14.	Targowisko – Żmigrodzka*	60	60	60	60
15.	Targowisko – Ptasia	30	30	30	30
16.	Targowisko – Skoczylasa	30	30	30	30
17.	Targowisko – Komandorska	120	120	120	120
18.	Targowisko – Niedźwiedzia*	120	120	120	120
19.	Targowisko – Jemiołowa	35	35	35	35
20.	Handel okrężny – całoroczny*	54	59	119	119
21.	Handel okrężny – miejsca sezonowe*	83	86	76	76
	Razem	962	685	989	1 297

*oznacza, że są wolne miejsca

Źródło: UMW

**PLANOWANIE PRZESTRZENNE,
ARCHITEKTURA
I BUDOWNICTWO**

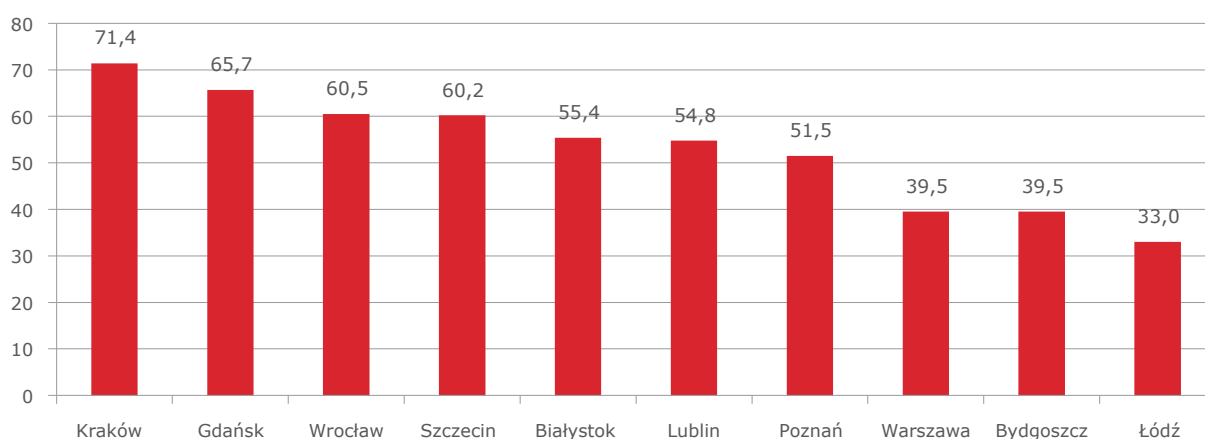

Kierunki polityki przestrzennej miasta określone są w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia* przyjętym Uchwałą nr L/1177/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 11 stycznia 2018 r. (*Studium*).

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na koniec 2021 r. **Wrocław był 3. wśród 10 największych miast w Polsce**, po Krakowie i Gdańsku, pod względem pokrycia powierzchni miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp). W porównaniu z latami 2019 i 2020 Wrocław utrzymał 3. pozycję w tej grupie i odnotował wzrost o 0,7% powierzchni pokrycia miasta planami względem roku 2020.

Wykres 21. Powierzchnia miasta pokryta obowiązującymi mpzp w grupie 10 największych miast w Polsce w 2021 r. (w %)

Źródło: GUS

We Wrocławiu na koniec 2022 r. obowiązywało **516** planów miejscowych – obejmowały one obszar **18 009,03 ha**, stanowiący **61,5%** powierzchni miasta. W 2022 r. w opracowaniu było **118** planów miejscowych, z czego **28** uchwalono (w tym 4 opracowane w trybie zmiany mpzp). W trakcie roku przystąpiono do opracowania **25** planów obejmujących **700,99 ha** (2,4% powierzchni miasta). Powierzchnia Wrocławia objęta mpzp stale rośnie.

Poniższe tabele przedstawiają procentowy udział powierzchni planów uchwalonych i planów będących w opracowaniu w ogólnej powierzchni miasta – stan na 31 grudnia 2022 r.

Tabela 15. Udział mpzp w ogólnej powierzchni Wrocławia na dzień 31 grudnia 2022 r.

Plany	Liczba planów	Powierzchnia (w ha)**	Udział w powierzchni miasta (w %)
Uchwalone od 1995	516	18 009,03	61,5
Uchwalone w 2022	28	345,61	1,2
Uchwalone obowiązujące*	516	18 009,03	61,5
W opracowaniu	90	2 422,59	8,3

* liczba planów obowiązujących nie obejmuje uchwał RMW stanowiących zmianę uchwalonego planu miejscowego

** obszar objęty planami – powierzchnia obszarów planów po scaleniu nałożeń

Źródło: UMW

Tabela 16. Tereny objęte mpzp uchwalonymi po 1 stycznia 1995 r. do 31 grudnia 2022 r.

	II–III kadencja RMW	IV kadencja RMW	V kadencja RMW	VI kadencja RMW	VII kadencja RMW	VIII kadencja RMW	Powierzchnia miasta obecnie objęta mpzp
	procedury z uwzględnieniem uchylonych mpzp						bez uchylonych mpzp*
Powierzchnia miasta objęta planami (w %)	6,1	23,2	17,7	13,1	3,2	4,7	61,5
Powierzchnia miasta objęta planami (w ha)	1 791	6 781	5 193	3 843,65	951,36	1 386,90	18 009,03
Liczba planów uchwalonych	54	113	115	97	85	93	516

* liczba planów obowiązujących nie obejmuje uchwał RMW stanowiących zmianę uchwalonego planu miejscowego

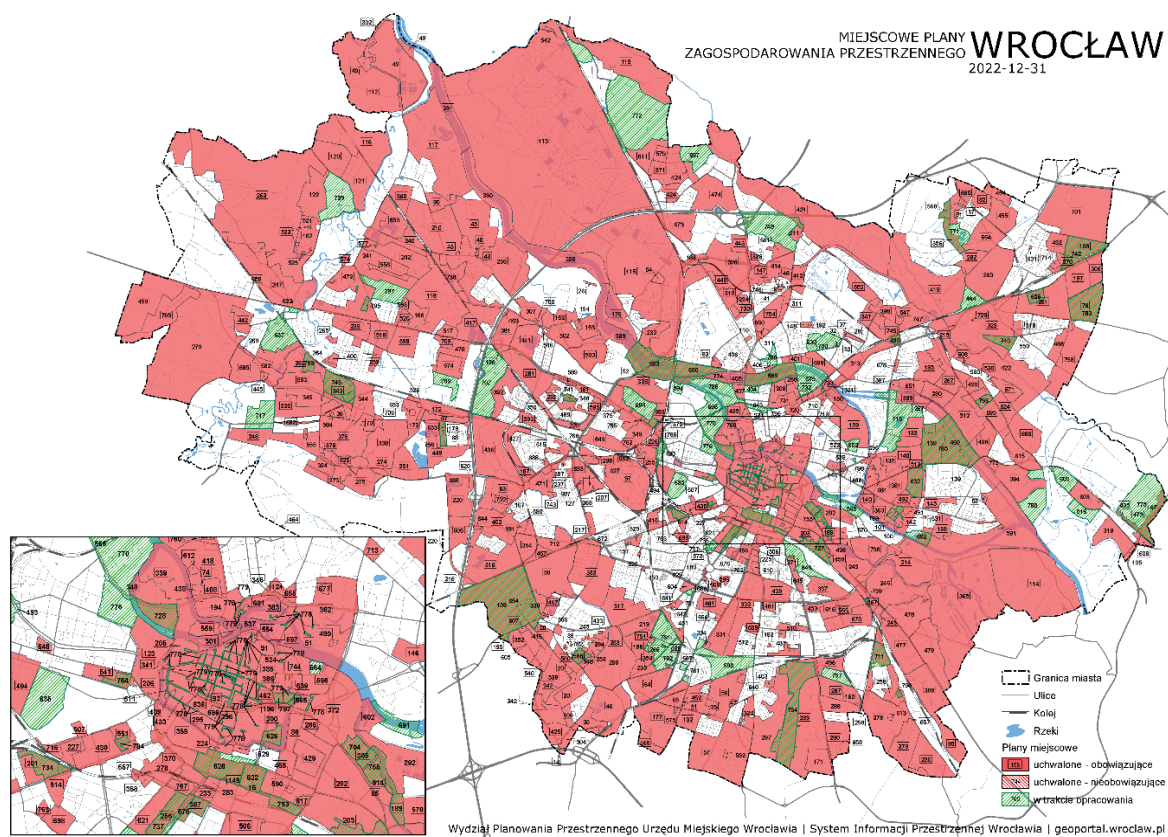
Źródło: UMW

Tabela 17. Liczba mpzp lub zmian mpzp uchwalonych w latach 2019–2022 (z uwzględnieniem mpzp w międzyczasie uchylonych)

Rok	Liczba planów	Powierzchnia (w ha)	Udział w powierzchni miasta (w %)
2019	17	175,01	0,6
2020	28	504,79	1,7
2021	20	361,50	1,2
2022	28	345,61	1,2

Źródło: UMW

Rysunek 1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego we Wrocławiu w 2022 r.

Źródło: UMW, System Informacji Przestrzennej

Gmina Wrocław sukcesywnie dąży do obejmowania kolejnych obszarów miasta planami miejscowymi, co ma wpływ na ład przestrzenny i politykę rozwoju. Kluczowe jest sporządzanie planów miejscowych, które hamują niekontrolowany rozwój miasta, szczególnie w lokalizacjach, gdzie nie ma wymaganej infrastruktury do prawidłowego jego funkcjonowania.

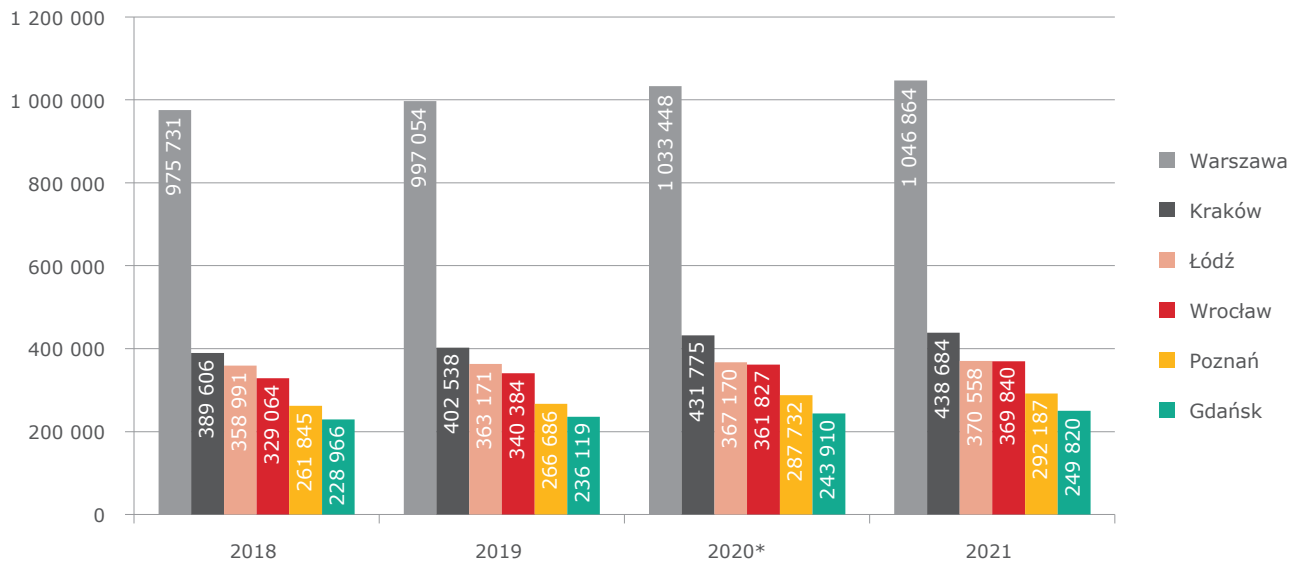
MIESZKALNICTWO

Według danych z GUS w 2022 r. **oddano w Polsce do użytkowania ok. 238,6 tys. mieszkań, czyli o 1,7% więcej niż rok wcześniej**. Wśród inwestorów dominowali deweloperzy, którzy przekazali do eksploatacji 143,8 tys. mieszkań – o 1,3% więcej niż w 2021 r., pozostali to: inwestorzy indywidualni (91 tys.), budownictwo spółdzielcze, komunalne, społeczne czynszowe i zakładowe (w sumie ok. 3,8 tys.). W 2022 r. łączna powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania wyniosła 22,1 mln m², co oznacza wzrost o 1,2% w stosunku do roku poprzedniego. Dynamika wzrostu liczby mieszkań oddanych do użytkowania rok do roku wyniosła 101,7.

Eskalacja agresji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r., jak również zaostrzenie warunków udzielania kredytów hipotecznych wpłynęły na rynek nieruchomości w Polsce. W 2022 r. ceny mieszkań dynamicznie rosły, przy jednoczesnym spadku liczby mieszkań sprzedanych przez firmy deweloperskie. O 10,4% spadła liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Częstkowe dane GUS dotyczące całkowitego zasobu mieszkaniowego za 2022 r. w poszczególnych miastach uniemożliwiają dokonanie oceny trendu na rynku mieszkaniowym. Z danych GUS dotyczących 6 największych miast w Polsce (**wliczając Warszawę**) za lata 2018–2021 wynika, że Wrocław wciąż jest na **4. miejscu** pod względem zasobu mieszkaniowego, z liczbą prawie 370 tys. mieszkań. Pod względem przyrostu liczby mieszkań pomiędzy rokiem 2018 a 2021 **Wrocław plasuje się na 2. miejscu, z przyrostem 12,4%**, zaraz po Krakowie, w którym przybyło w tym czasie 12,6% mieszkań (Poznań – przyrost 11,6%, Gdańsk – 9,1%, Warszawa – 7,3%, Łódź – 3,2%). Według raportu Deloitte (*Property Index 2022*) w Polsce, pomimo panującego w 2021 r. kryzysu z powodu pandemii, oddano do użytku najwięcej, po Francji, mieszkań w Europie w przeliczeniu na 1000 obywateli.

Wykres 22. Liczba mieszkań ogółem w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021

* dane skorygowane przez GUS w relacji do poprzedniej edycji *Raportu*

Źródło: GUS

W 2022 r. we Wrocławiu było 31,7 tys. mieszkań komunalnych (w 2021 r. – 32,7 tys.), co stanowiło ok. 10% całego zasobu mieszkaniowego miasta. Ostatnie dane GUS dotyczące wielkości zasobu komunalnego w dużych miastach pochodzą z 2018 r. i wynika z nich, że – oprócz Łodzi – we wszystkich pozostałych miastach zasób komunalny stanowił mniej niż 10% całkowitego zasobu mieszkaniowego.

Analizując dane Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego (PINB) dla miasta Wrocławia dotyczące liczby mieszkań oddanych do użytkowania we Wrocławiu, zauważyć można, że liczba oddanych do użytkowania lokali mieszkaniowych, która w 2022 r. wyniosła 9131, była mniejsza niż w latach poprzednich (wg GUS: 2019 r. – 11 400, 2020 r. – 11 013, 2021 r. – 11 012).

Tabela 18. Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w m²)

Miasto	2018	2019	2020	2021
Warszawa	1 398 116	1 289 540	1 395 650	1 199 810
Kraków	549 676	730 489	593 051	597 950
Wrocław	543 700	636 554	636 568	652 295
Gdańsk	383 196	421 379	376 585	436 261
Poznań	252 969	315 701	309 288	393 991
Łódź	198 564	280 433	355 461	328 063

Źródło: GUS

We Wrocławiu najwięcej mieszkań – przede wszystkim w budynkach wielorodzinnych – powstaje w ramach budownictwa deweloperskiego. Na rynku mieszkaniowym działa również spółka miejska Towarzystwo Budownictwa Społecznego Wrocław Sp. z o.o. (TBS) i spółka SIM Wrocław Sp. z o.o. (SIM) – wspólny projekt Skarbu Państwa i Gminy Wrocław.

W 2022 r. TBS kontynuowało budowę rozpoczętej w grudniu 2021 r. inwestycji mieszkaniowej na działce zlokalizowanej w Leśnicy (położonej między ulicami Błońską, Uralską, Dolnobrzeską i Marszowicką). Docelowo w ramach inwestycji ma powstać 301 lokali mieszkaniowych i 10 lokali usługowych na wynajem.

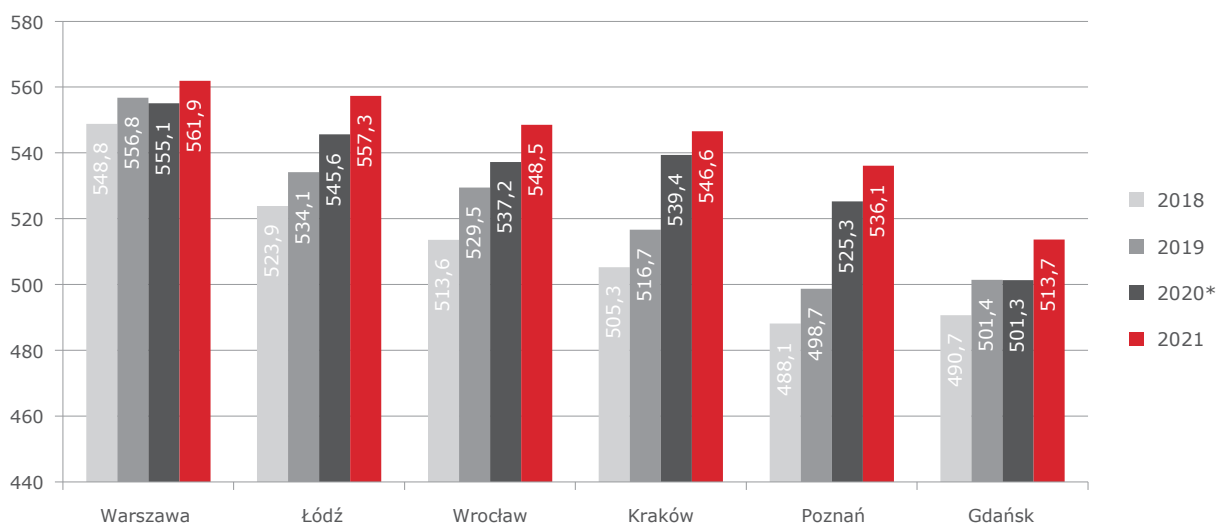
W listopadzie 2022 r. TBS ogłosił przetarg na wybór projektanta inwestycji mieszkaniowej planowanej do zrealizowania na działce na Brochowie (położonej między ulicami Mościckiego, Semaforową, Pakistańską, Wietnamską). W ramach inwestycji planowane jest powstanie co najmniej 150 lokali mieszkalnych.

W 2022 r. SIM zaproponowało wybudowanie 656 lokali mieszkalnych na działkach przy ul. Asfaltowej na osiedlu Jagodno. Pierwszy etap inwestycji obejmuje obszar 2,5 ha w kwartale ulic: Buforowa, Lutosławskiego, Drabika, Asfaltowa. W ramach pierwszego etapu zakłada się powstanie 400 lokali mieszkalnych, a także lokali usługowych, miejsc parkingowych, placów zabaw oraz infrastruktury towarzyszącej.

Więcej na ten temat w rozdziale MIENIE KOMUNALNE na stronie 227.

Z analizowanych danych dotyczących liczby mieszkań na 1000 mieszkańców w największych miastach w Polsce wynika, że we Wrocławiu w 2021 r. liczba ta wyniosła 548,5, co plasuje stolicę Dolnego Śląska na **3. miejscu, po Warszawie i Łodzi**.

Wykres 23. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021

* dane skorygowane przez GUS w relacji do poprzedniej edycji *Raportu*

Źródło: GUS

Zauważalny jest znaczący wzrost powierzchni użytkowej lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych we Wrocławiu w 2021 r.

Tabela 19. Powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych sprzedawanych w ramach transakcji rynkowych we Wrocławiu w latach 2018–2021 (w m²)

Miasto	2018	2019	2020	2021
Warszawa	1 317 641,7	1 311 122,4	1 220 509,9	1 232 689,9
Wrocław	697 228,1	669 980,7	364 423,3	905 336,1
Kraków	581 920,6	671 224,9	598 411,2	814 785,8
Gdańsk	508 849,1	519 554,1	444 639,9	523 440,4
Łódź	367 576,7	377 399,1	398 057,6	458 502,0
Poznań	402 781,3	191 123,5	241 542,1	335 629,8

Źródło: GUS

We Wrocławiu powierzchnia użytkowa budynków zbiorowego zamieszkania oddanych do użytkowania w 2022 r. wzrosła znacząco w porównaniu z rokiem 2021. Tendencja ta, chociaż nie w takiej skali, jest widoczna również w Łodzi, Warszawie i Krakowie. Natomiast spadek nastąpił w Poznaniu i Gdańsku. Znaczący wzrost tej wartości we Wrocławiu w 2022 r. spowodowany został oddaniem do użytkowania m.in. 3 domów studenckich o dużej powierzchni użytkowej.

Tabela 20. Powierzchnia użytkowa budynków zbiorowego zamieszkania oddanych do użytkowania w latach 2019–2022 (w m²)

Miasto	2019	2020	2021	2022
Wrocław	3 403	715	2 099	31 314
Łódź	0	12 467	3 333	3 618
Warszawa	1 772	995	1 936	2 138
Kraków	3 384	2 569	0	1 129
Poznań	924	0	5 442	281
Gdańsk	1 882	9 007	11 141	0

Źródło: GUS

STANDARD ZAMIESZKIWANIA

Od 2018 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania we Wrocławiu zmalała. Minimalnie wzrastała w Łodzi, a zmniejszała się w Poznaniu. Na zbliżonym poziomie utrzymała się w pozostałych największych miastach w Polsce. Wrocław uplasował się na 2. pozycji wśród największych polskich miast, za Poznaniem.

Tabela 21. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w m²)

Miasto	2018	2019	2020*	2021
Poznań	64,5	64,4	63,3	63,2
Wrocław	69,3	68,8	59,4	59,4
Gdańsk	59,2	59,1	59,0	59,0
Warszawa	59,0	59,0	58,7	58,8
Kraków	57,6	57,6	57,7	57,7
Łódź	54,3	54,5	55,3	55,4

* dane skorygowane przez GUS w relacji do poprzedniej edycji *Raportu*

Źródło: GUS

Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie we Wrocławiu maleje z każdym rokiem, co podwyższa standard zamieszkiwania. Według danych GUS w 2021 r. wynosiła ona 1,82. Rokrocznie, od 2017 r., systematycznie spada o ok. 0,05, zatem można się spodziewać obniżenia tego wskaźnika również i w 2022 r. W grupie 6 największych miast w Polsce współczynnik ten jest niższy jedynie w Warszawie i Łodzi, tendencja ta utrzymuje się od lat.

Tabela 22. Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w największych miastach w Polsce w latach 2017–2021

Miasto	2017	2018	2019	2020*	2021
Warszawa	1,85	1,82	1,80	1,80	1,78
Łódź	1,94	1,91	1,87	1,83	1,79
Wrocław	2,00	1,95	1,89	1,86	1,82
Kraków	2,02	1,98	1,94	1,85	1,83
Poznań	2,09	2,05	2,01	1,90	1,87
Gdańsk	2,09	2,04	1,99	1,99	1,95

* dane skorygowane przez GUS w relacji do poprzedniej edycji *Raportu*

Źródło: GUS

Z danych opublikowanych przez GUS wynika, że we Wrocławiu w 2021 r. ok. 87% budynków mieszkalnych było podłączonych do sieci wodociągowej (poziom ten minimalnie wzrósł w stosunku do 2020 r.). Do kanalizacji przyłączonych było ok. 88% budynków (w tym przypadku sytuacja nie zmieniła się w stosunku do 2020 r.). Na tle pozostałych 5 największych miast Polski Wrocław pod względem dostępności infrastruktury technicznej plasuje się na 3. miejscu, zaraz za Gdańskiem i Poznaniem.

Tabela 23. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w %)

Miasto	Wodociąg				Kanalizacja			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Gdańsk	100,0	100,0	100,0	100,0	92,6	92,9	92,3	93,5
Poznań	99,2	98,1	98,2	98,2	93,0	91,9	92,0	91,8
Wrocław	82,9	86,4	86,4	86,5	84,4	88,4	88,4	88,4
Łódź	75,4	76,0	76,1	77,2	52,2	52,5	52,6	53,7
Kraków	77,3	77,9	77,1	75,9	73,0	73,7	72,9	71,8
Warszawa	73,0	73,6	74,1	74,5	61,7	63,1	63,7	64,2

Źródło: GUS

BUDOWNICTWO NIEMIESZKALNE

Biorąc pod uwagę powierzchnię użytkową hoteli oddanych do użytkowania, Wrocław w 2022 r. plasował się na 3. miejscu wśród największych miast w Polsce. **We wszystkich miastach, poza Gdańskiem, powierzchnia użytkowa hoteli oddanych do użytkowania zwiększyła się** względem 2021 r.

Tabela 24. Powierzchnia użytkowa hoteli oddanych do użytkowania w największych miastach w Polsce w latach 2019–2022 (m²)

Miasto	2019	2020	2021	2022
Kraków	29 586	11 723	21 645	67 797
Warszawa	51 459	18 206	17 824	29 041
Wrocław	32 116	35 891	12 059	25 470
Gdańsk	48 026	24 560	22 462	5 510
Poznań	8 153	32	0	2 937
Łódź	139	14 300	0	2 579

Źródło: GUS

W 2022 r. **powierzchnia użytkowa oddanych do użytku budynków handlowo-usługowych** wyniosła we Wrocławiu niespełna 15 tys. m², co dawało mu 6. miejsce w Polsce, po Krakowie, Łodzi, Warszawie, Gdańsku i Poznaniu, w grupie 6 największych polskich miast. W porównaniu do 2021 r. **powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych oddanych do użytkowania się zmniejszyła.**

Tabela 25. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych w największych miastach w Polsce oddanych do użytkowania w latach 2019–2022 (w m²)

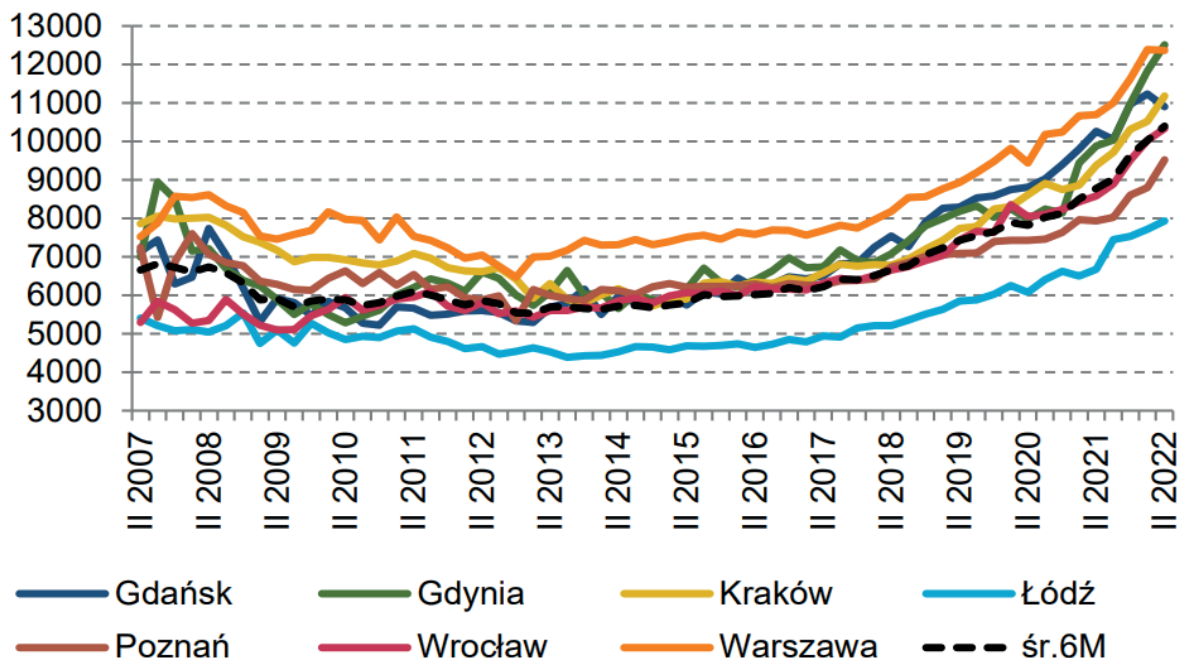
Miasto	2019	2020	2021	2022
Kraków	58 829	81 931	28 227	51 464
Łódź	76 139	62 135	31 390	42 845
Warszawa	121 988	34 736	46 330	32 902
Gdańsk	27 678	13 151	24 058	24 192
Poznań	41 586	11 698	10 320	16 604
Wrocław	35 820	19 361	21 157	14 881

Źródło: GUS

CENY LOKALI MIESZKALNYCH

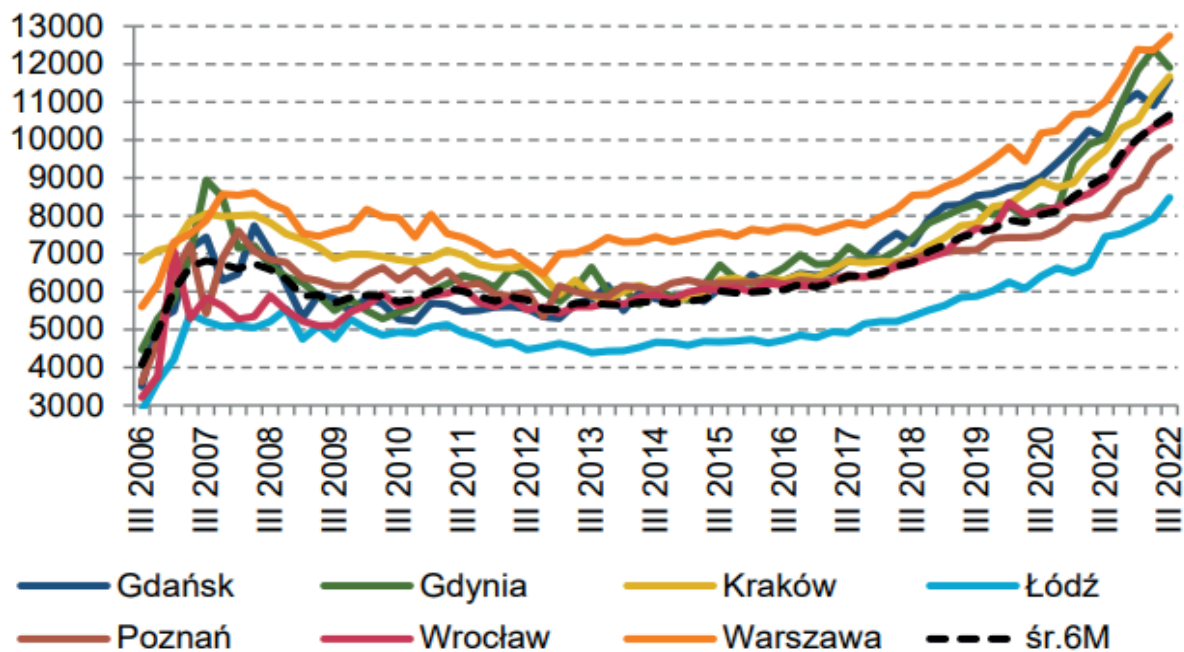
Ceny transakcyjne 1 m² lokalu mieszkalnego w największych miastach Polski, w tym we Wrocławiu, systematycznie rosną od 2015 r. Ceny we Wrocławiu od kilku lat odpowiadają w przybliżeniu średniej cenie dla grupy 6 miast: Gdańska, Gdyni, Krakowa, Łodzi, Poznania oraz Wrocławia, i stabilnie rosną od 2019 r. Ogólna tendencja w największych polskich miastach jest podobna. Wrocławia, w przeciwieństwie do Gdańska czy Warszawy, nie dotknęły wahania cen w II kwartale 2022 r.

Rysunek 2. Ceny transakcyjne 1 m² mieszkań za II kwartał w latach 2007–2022 w największych miastach w Polsce

Źródło: NBP

Rysunek 3. Ceny transakcyjne 1 m² mieszkań za III kwartał w latach 2006–2022 w największych miastach w Polsce

Źródło: NBP

Prezentowane powyżej dane dotyczące ceny rynkowej 1 m² lokalu mieszkalnego odnoszą się do sprzedaży na wolnym rynku (z pewnymi wyłączeniami, np. sprzedaży między stronami spokrewnionymi) oraz sprzedaży przetargowej.

Porównując medianę cen z 2020 r. z wynikiem za rok 2021, można stwierdzić, że Wrocław ponownie znalazł się na 4. miejscu wśród największych polskich miast ze wzrostem mediany cen o ponad 900 zł w stosunku do roku 2020.

Tabela 26. Mediana cen za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w zł)

Miasto	2018	2019	2020	2021
Warszawa	8 144	8 723	9 327	10 495
Kraków	6 511	7 002	8 094	8 869
Gdańsk	6 656	7 193	7 935	8 836
Wrocław	5 906	6 279	7 055	8 019
Poznań	6 191	6 500	6 895	7 630
Łódź	4 434	4 991	5 541	6 145

Źródło: GUS

W 2022 r. dokonano 619 transakcji sprzedaży lokali na rzecz najemców w trybie bezprzetargowym. Odnotowano więc wzrost liczby transakcji w stosunku do lat poprzednich (dla porównania: w 2021 r. – sprzedano 513 lokali, w 2020 r. – 394, w 2019 r. – 395). Z kolei liczba wniosków o wykup lokalu mieszkalnego, które wpłynęły do Urzędu Miejskiego Wrocławia, wyniosła **1190** i była mniejsza o 62% względem 2021 r. Znacząco większa liczba wniosków o wykup lokalu mieszkalnego, które wpłynęły w 2021 r., spowodowana była upływem z dniem 31 grudnia 2021 r. terminu udzielania bonifikat najemcom, którzy wyrazili wolę nabycia lokalu. Ostatecznie Uchwałą nr XLVI/1223/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 listopada 2021 r. termin ten został wydłużony do dnia 31 grudnia 2023 r.

Należy zwrócić uwagę, że rok 2022 był kolejnym, w którym **wzrosła średnia cena 1 m² lokalu mieszkalnego komunalnego** – wyniosła 7 154 zł, a średnia cena nabycia przez najemcę lokalu mieszkalnego po udzieleniu bonifikaty kształtowała się na poziomie **52 948 zł**.

Tabela 27. Zestawienie średnich cen za 1 m² lokalu (w zł) oraz liczba lokali sprzedanych na rzecz najemców w 2022 r. (z podziałem na dzielnice)

Dzielnica	Średnia cena	Liczba lokali sprzedanych na rzecz najemców
Stare Miasto	8 401	103
Śródmieście	7 061	265
Krzyki	7 189	118
Fabryczna	6 542	92
Psie Pole	5 892	41
Wrocław ogółem	7 154	619

Źródło: UMW

Powierzchnia lokali mieszkalnych zbywanych na rzecz najemców mieściła się w przedziale 16–128 m², przeważały mieszkania o wielkości 30–70 m².

W 2022 r. średnia cena 1 m² lokalu w stosunku do ubiegłego roku wzrosła o 11%. Zmiana jest najbardziej widoczna w dzielnicach Krzyki (średnia cena 1 m² wzrosła o 898 zł) oraz Stare Miasto (wzrost o 780 zł).

Temat szerzej opisano w dziale MIENIE KOMUNALNE na stronie 227.

CENY NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWYCH

Według portalu bankier.pl (<https://www.bankier.pl/wiadomosc/Ceny-ofertowe-dzialek-budowlanych-styczen-2023-Raport-Bankier-pl-8478759.html>), na podstawie danych z grudnia 2022 r. udostępnionych przez serwis otodom.pl, działki budowlane o powierzchni do 8 arów staniały we Wrocławiu o 21,2% w stosunku do roku ubiegłego. Największe spadki względem 2021 r. odnotowano w Poznaniu (o 26,1%) i Gdańsku (o 22,6%).

ARCHITEKTURA

Liczba prowadzonych we Wrocławiu w 2022 r. budów, według ewidencji obiektów budowlanych i oddawanych do użytkowania prowadzonej przez PINB, wynosiła 2607.

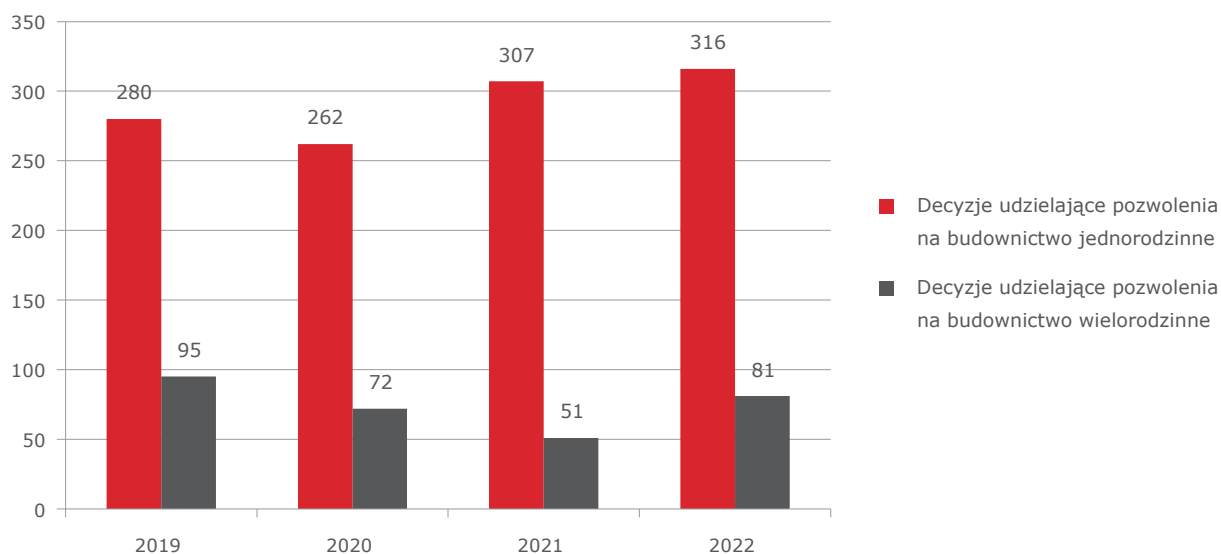
Aktywność na wrocławskim rynku mieszkaniowym obrazuje liczba wydanych decyzji o pozwoleniu na budowę.

Tabela 28. Liczba wydanych decyzji o pozwoleniu na budowę ogółem w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	2022
Decyzje udzielające pozwolenia na budowę, w tym:				
budownictwo jednorodzinne	2 981	2 901	2 023	1 381
budownictwo wielorodzinne	280	262	307	316
	95	72	51	81

Źródło: UMW

Wykres 24. Decyzje udzielające pozwolenia na budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne w latach 2019–2022

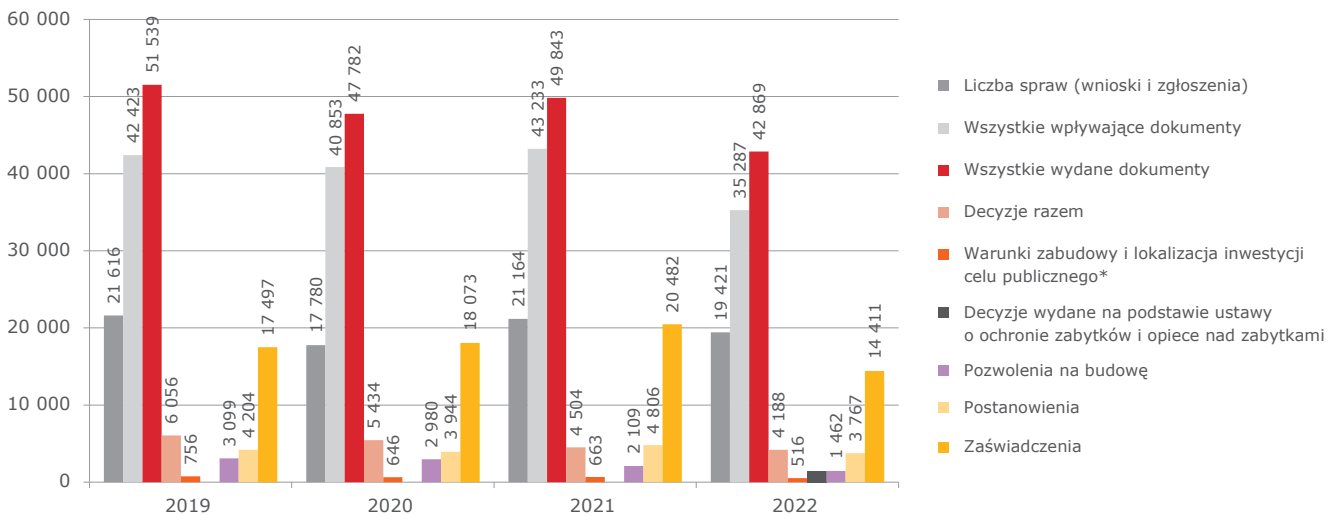

Źródło: UMW

W 2022 r. wydano niespełna 1,4 tys. pozwoleń na budowę. Jest to znaczący spadek w stosunku do poprzedniego roku, sięgający prawie 32%. Mniejsza liczba pozwoleń nie dotyczy jednakże pozwoleń na budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne, gdzie w stosunku do roku 2021 nastąpił wzrost, co widać na wykresie nr 24.

W latach 2018–2022 największą liczbę pozwoleń na budownictwo jednorodzinne wydano w 2022 r. (316), tym samym przekroczono wynik z 2018 r. (314). W budownictwie wielorodzinnym najwięcej decyzji o pozwoleniu na budowę wydano w 2019 r. (95). W 2022 r. wydano 81 pozwoleń na budownictwo wielorodzinne, co jest wynikiem wyższym o 37% względem roku poprzedniego.

Wykres 25. Liczba przyjętych wniosków i wydanych dokumentów przez Wydział Architektury i Zabytków UMW w latach 2019–2022

* wydawane od 2022 r. przez Wydział Planowania Przestrzennego

Źródło: UMW

Z analizy wskaźników przyjętych do monitorowania zadań wynika, że ponad połowę decyzji o pozwoleniu na budowę i zaświadczeń wydano w czasie krótszym niż 50% czasu przewidzianego przez Kodeks postępowania administracyjnego i Prawo budowlane.

NAGRODY I NOMINACJE

W 2022 r. 2 realizacje architektoniczne we Wrocławiu otrzymały nagrodę w organizowanym przez Baumi konkursie **Fasada Roku 2022**, pod honorowym patronatem Stowarzyszenia Architektów Polskich (SARP), Izby Architektów Rzeczypospolitej Polskiej (IARP) oraz Fundacji Twórców Architektury (FTA). W kategorii „budynek jednorodzinny nowy” nagrodę otrzymała realizacja Robyg Jagodno etap B, C, D przy ul. Ady Sari autorstwa pracowni projektowej MAJOR Architekci. Nagrodę w kategorii „budynek wielorodzinny nowy” również otrzymała realizacja z Wrocławia – Perspective Wille Miejskie, która jest kompleksem wielorodzinnych budynków mieszkalnych zlokalizowanym na Kowalach. Za projekt odpowiadał GROUP-ARCH Sp. z o.o.

Pracownia architektoniczna AP Szczepaniak otrzymała nagrodę **European Property Awards 2022** za inwestycję Nowa Manufaktura przy ul. Kościuszki, która została określona najpiękniejszym budynkiem wielorodzinnym w Polsce.

REWITALIZACJA I OCHRONA ZABYTKÓW

Istotny wpływ na jakość życia we Wrocławiu ma prowadzony od lat proces rewitalizacji. Są to działania wielodyscyplinarne zmierzające do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów Wrocławia. Celem jest poprawa uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych, wzrost aktywności mieszkańców i wzmocnienie więzi społecznych, ożywienie gospodarcze i poprawa stanu środowiska.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

W 2022 r. kontynuowano prace przygotowawcze nad **sporządzeniem Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR)**, który będzie służył planowaniu oraz prowadzeniu procesu rewitalizacji. Działania odbywały się w oparciu o Uchwałę nr XXXVIII/1019/21 w sprawie **wyznaczenia obszaru zdegradowanego** (osiedla: Brochów, Kleczków, Księżę, Nadodrże, Ołbin, Plac Grunwaldzki, Przedmieście Oławskie oraz Przedmieście Świdnickie) oraz Uchwałę nr XLII/1082/21 **w sprawie przystąpienia do sporządzenia GPR**. Opracowano procedurę przygotowania GPR, określono cele i kierunki działań, które będą stanowić podstawę do wytyczenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych mających przyczynić się do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji. Kontynuowano realizację projektu pn. *Odkrywamy potencjały obszaru rewitalizacji. Wstęp do Gminnego Programu Rewitalizacji*, prowadzonego we współpracy z Wrocławskim Instytutem Kultury. Składał się on z 3 etapów: tworzenia map sąsiedzkich (będących subiektywnymi przewodnikami, zawierającymi historie oraz opowieści mieszkańców na temat miejsc znajdujących się na obszarze rewitalizacji), animacyjnego mapowania szans i potencjałów oraz zbierania informacji o bieżącej i planowanej działalności osiedlowych liderów i lidererek. Efektem prowadzonych działań było stworzenie m.in. interaktywnej mapy sąsiedzkiej (<https://www.wroclaw.pl/rozmawia/sasiedzka-mapa-osiedli>) oraz raportu, w którym na podstawie informacji zebranych przy wykorzystaniu mapowania i kwestionariuszy przeanalizowano szanse i potencjały obszarów rewitalizacji. Ponadto sporządzono zestawienie formularzy przedsięwzięć rewitalizacyjnych złożonych podczas konsultacji społecznych pn. *Jakie działania w Gminnym Programie Rewitalizacji?*, które odbywały się w IV kwartale 2021 r. Zebrane podczas realizacji projektu informacje stanowią istotne źródło wiedzy na temat osiedli znajdujących się na obszarze rewitalizacji i będą wykorzystywane podczas dalszych prac nad opracowywaniem GPR.

DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE I REMONTOWE

W ramach **Programu rewitalizacji komunalnego zasobu mieszkaniowego** (program stanowi jedno z przedsięwzięć w *Wieloletniej Prognozie Finansowej Miasta*) w 2022 r. wydano kwotę **22 966 800,30 zł**. Środki przeznaczone zostały na remonty lokali, budynków lub ich części, wykonanie dokumentacji projektowych czy zagospodarowanie wnętrz podwórzowych w 185 lokalizacjach na terenie miasta.

W ramach programu zrealizowano prace budowlane przy przebudowie lokalu usługowego na konsulat Ukrainy przy pl. Nankiera.

W 2022 r. wykonano zagospodarowanie wnętrz podwórzowych w następujących lokalizacjach:

- 1) w obrębie ulic: pl. Nowy Targ, Jodłowa, bp. Nankiera, Piaskowa;
- 2) w obrębie ulic: Kotlarska, Łaciarska, Nożownicza, pl. Nowy Targ;
- 3) w obrębie ulic: Ziemowita, Dobra, Legnicka, Nabycińska;
- 4) w obrębie ulic: Oleśnicka, Jedności Narodowej, Żeromskiego, Kluczborska;
- 5) w obrębie ulic: Henryka Pobożnego, Niemcewicza, Ołbińska, Jedności Narodowej;
- 6) w obrębie ulic: Hallera, Księgowa, Makowa, Słonecznikowa;
- 7) w obrębie ulic: Henryka Pobożnego, Trzebnicka, Kazimierza Jagiellończyka, Myśliwska;
- 8) w obrębie ulic: Jedności Narodowej, Ołbińska, Kręta, Słowiańska, Roosevelta;
- 9) w obrębie ulic: Cybulskiego, Pomorska, Dubois, Drobnera;
- 10) w obrębie ulic: Komuny Paryskiej, Pułaskiego, Traugutta, Miernicza 15-27;
- 11) w obrębie ulic: Szczęśliwa, Jemiołowa, Lwowska, Zaporoska;
- 12) w obrębie ulic: Prusa, Poniatowskiego, Oleśnicka, Żeromskiego.

Wnętrza podwórzowe nr 1–10 zrealizowano w ramach **Programu Kompleksowej Modernizacji Podwórek Komunalnych na lata 2021–2024**, który jest elementem **Programu rewitalizacji komunalnego zasobu mieszkaniowego**.

W pierwszej połowie 2022 r. zakończono prace nad dokumentacją projektową wnętrza podwórzowego przy ul. Ruskiej, Włodkowica, św. Antoniego.

W 2022 r. kontynuowano prace analityczne (m.in. w zakresie zarządzania przyszłym procesem inwestycyjnym oraz wykonalności projektu w partnerstwie publiczno-prywatnym) dotyczące adaptacji do nowych funkcji zespołu budynków dawnej zajezdni Popowice przy ul. Legnickiej 65 – **Wrocławskie Centrum Komunikacji i Kultury WROCeK**. Pod nadzorem konserwatorskim zrealizowano prace naprawczo-zabezpieczające dwóch bram zabytkowej hali zajezdni tramwajowej (przywrócono im formę najbardziej zbliżoną do pierwotnej, z zachowaniem właściwego stylu architektonicznego).

OCHRONA ZABYTEKÓW

W 2022 r. na ochronę zabytków przeznaczono kwotę 6,9 mln zł z przeznaczeniem na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane zabytkowych kamienic oraz obiektów sakralnych i świeckich (ruchomych i nieruchomych) wpisanych do rejestru zabytków, położonych na terenie Wrocławia.

Dotacje zostały przyznane na podstawie Uchwały nr LIV/3242/06 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 6 lipca 2006 r. (z późniejszymi zmianami) w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na terenie Gminy Wrocław.

W 2022 r. dokonano remontu 3 kamienic za kwotę 1 931 337,65 zł. Prace konserwatorsko-budowlane wykonano w następujących nieruchomościach:

- ul. Hugona Kołłątaja 9/10 – elewacja frontowa, szczytowa oraz przejście bramowe (budynek Mezonetowiec),
- ul. Tadeusza Kościuszki 51 – sień i klatka schodowa,
- pl. Solny 5 – dach.

Z kwoty 1 931 337,65 zł wydanej na remont kamienic w 2022 r. najwięcej, bo 1 592 127,68 zł, wydano na dokończenie remontu budynku Mezonetowiec. Spadek liczby wyremontowanych kamienic w 2022 r. wynikał z mniejszej liczby złożonych przez właścicieli kamienic wniosków o dofinansowanie remontów z dotacji.

Tabela 29. Kwoty dotacji do remontów kamienic wpisanych do rejestru zabytków w latach 2019–2022 (w zł)

Rok	Kwota dotacji	Liczba kamienic
2019	2 600 072	10
2020	3 172 797	9
2021	3 664 162	5
2022	1 931 337	3

Źródło: UMW

W ramach zadania publicznego z zakresu ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, polegającego na prowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót remontowo-budowlanych obiektów sakralnych oraz świeckich, ruchomych i nieruchomych, zabytków techniki wpisanych do rejestru zabytków, położonych na terenie Wrocławia, wykonano prace konserwatorsko-budowlane w 10 obiektach. Na ten cel przeznaczono kwotę 2 792 357,11 zł. Dofinansowanie otrzymało 10 organizacji pozarządowych. Wykonano m.in. następujące prace:

- w zespole budynków Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej przy pl. bp. Nankiera – remont elewacji wschodniej w wirydarzu C oraz wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- w kościele pw. św. św. Wincentego i Jakuba – prace konserwatorskie ścian wewnętrznych oraz wymiana pokrycia dachowego nad północną częścią nawy bocznej,
- w kościele pw. Michała Archaniola przy ul. B. Prusa we Wrocławiu – ratunkowe prace budowlano-konserwatorskie fragmentu południowej elewacji korpusu nawowego,
- w kościele św. Wojciecha – prace konserwatorskie elewacji i wnętrza kaplicy akademickiej,
- na terenie Fortu Wrocław nr 9 we Wrocławiu – kontynuacja prac rewitalizacyjnych.

Tabela 30. Kwoty dotacji do prac konserwatorskich i remontowych obiektów sakralnych i świeckich wpisanych do rejestru zabytków w latach 2019–2022 (w zł)

Rok	Kwota dotacji
2019	5 168 404
2020	3 435 943
2021	2 430 340
2022	2 792 357

Źródło: UMW

ZABYTKOWE POJAZDY KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ

W 2022 r. w ramach zadania **Chrońmy wrocławskie zabytki komunikacji zbiorowej** wykonano II i III etap odbudowy wagonu silnikowego – tramwaju-opryskiwacza chwastów. Po zakończeniu wszystkich etapów remontu wagon będzie mógł się poruszać po wrocławskich torowiskach, a Wrocław zyska kolejny w pełni sprawny zabytkowy tramwaj. Docelowo po zakończeniu prac tramwaj-opryskiwacz będzie służyć do podlewania wrocławskich zielonych torowisk. Na terenie zajezdni Popowice przy ul. Legnickiej 65 we Wrocławiu zorganizowano 2 wydarzenia o charakterze edukacyjnym, tj. prelekcję dotyczącą historii gospodarczych wagonów tramwajowych wykorzystywanych we Wrocławiu, ze szczególnym uwzględnieniem tramwaju-opryskiwacza, oraz wystawę historycznych tramwajów i autobusów.

PARK KULTUROWY STARE MIASTO

Park Kulturowy Stare Miasto został utworzony na podstawie Uchwały nr LVI/1465/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 10 kwietnia 2014 r. (z późniejszymi zmianami) w celu kompleksowej ochrony przestrzeni publicznej o najwyższych wartościach kulturowych. Przepisy uchwały służą ograniczaniu na tym terenie negatywnych zjawisk, m.in. umieszczania reklam wielkoformatowych, nośników

reklamowych (billboardy, citylighty), reklam o niskiej jakości, zaklejania witryn lokali użytkowych czy handlu w miejscach niewyznaczonych. W 2022 r. usunięto 30 naruszeń wynikających z ww. uchwały RMW.

Tabela 31. Liczba usuniętych naruszeń przepisów uchwały o Parku Kulturowym Stare Miasto w latach 2019–2022

Naruszenia priorytetowe	2019	2020	2021	2022
Reklama wielkoformatowa	0	0	0	0
Citylighty	0	0	0	0
Billboardy	0	1	0	0
Wymiana słupów reklamowych	0	0	0	0
Graffiti	32	1	1	0
Działalność erotyczna w lokalach	12	0	0	0
Naruszenia inne (np. banery, wyklejanki w oknach, stojaki reklamowe, kolorowe parasole w ogródkach gastronomicznych, ulotki, nagabywanie, nielegalny handel) – łącznie	576	53	46	30

Źródło: UMW

EDUKACJA

Oświata jest jednym z najważniejszych i największych zadań samorządu Wrocławia i pochłania prawie 30% budżetu miasta. Gmina Wrocław jest organem prowadzącym przedszkoli, szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz specjalnych, młodzieżowych domów kultury, ośrodków szkolno-wychowawczych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, młodzieżowego ośrodka socjoterapii i młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Samorząd nadzoruje również działalność Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli (WCDN), Centrum Kształcenia Zawodowego i Centrum Kształcenia Ustawicznego.

Rok 2022 naznaczony został zaostrzeniem wojny w Ukrainie, czego konsekwencją była masowa imigracja mieszkańców Ukrainy do Polski, w tym do Wrocławia. Szkoły i placówki edukacyjne stanęły przed ogromnym wyzwaniem związanym z przysposobieniem ukraińskich uczniów do polskiego systemu oświaty.

Na początku roku szkolnego 2022/2023 do placówek oświatowych mających siedzibę we Wrocławiu zapisanych było 8605 dzieci pochodzenia ukraińskiego, które przybyły do Wrocławia po 24 lutego 2022 r. Do przedszkoli poszło 1706 dzieci, do szkół podstawowych 5361, a do szkół ponadpodstawowych 1538 uczniów.

W ramach pomocy obywatelom Ukrainy we Wrocławiu utworzono bazę miejsc w przedszkolach, szkołach, oddziałach przygotowawczych i świetlicach. Udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zorganizowano szkolenia, kursy języka polskiego stacjonarne oraz online, przygotowano materiały informacyjne, zweryfikowano bazę lokalową pod kątem wykorzystania na pobyt uchodźców, organizowano żywienie, prowadzono zbiórki darów w szkołach, włączono do działań wolontariat szkolny i Młodzieżową Radę Miasta Wrocławia, uruchomiono dodatkowe środki finansowe (rządowe i samorządowe).

W 2022 r. w związku z wygasaniem pandemii COVID-19 uczniowie wrócili do nauki stacjonarnej. Kształcenie na odległość obowiązywało w ograniczonym wymiarze. W trybie zdalnym szkoły funkcjonowały od 20 grudnia 2021 r. do 9 stycznia 2022 r., z wyłączeniem przedszkoli, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek oświatowo-wychowawczych. W formie zdalnej od 27 stycznia do 20 lutego 2022 r. kształcili się także uczniowie klas V–VIII szkół podstawowych oraz wszystkich klas szkół ponadpodstawowych. Przedszkolaki i uczniowie klas I–IV szkół podstawowych kontynuowali w tym czasie naukę w trybie stacjonarnym.

W rekrutacji na rok szkolny 2022/2023 po raz kolejny systemem elektronicznego naboru objęto również placówki oświatowe prowadzone przez organ inny niż Gmina Wrocław. W wyniku rekrutacji elektronicznej do wrocławskich placówek oświatowych przyjęto łącznie 34 310 dzieci i uczniów.

Podczas rekrutacji na rok szkolny 2022/2023 kontynuowano możliwość podpisania wniosku za pomocą profilu zaufanego. Z możliwości takiej skorzystało 82% kandydatów do przedszkoli, 80% kandydatów do klas I w szkołach podstawowych oraz 81% kandydatów do szkół ponadpodstawowych.

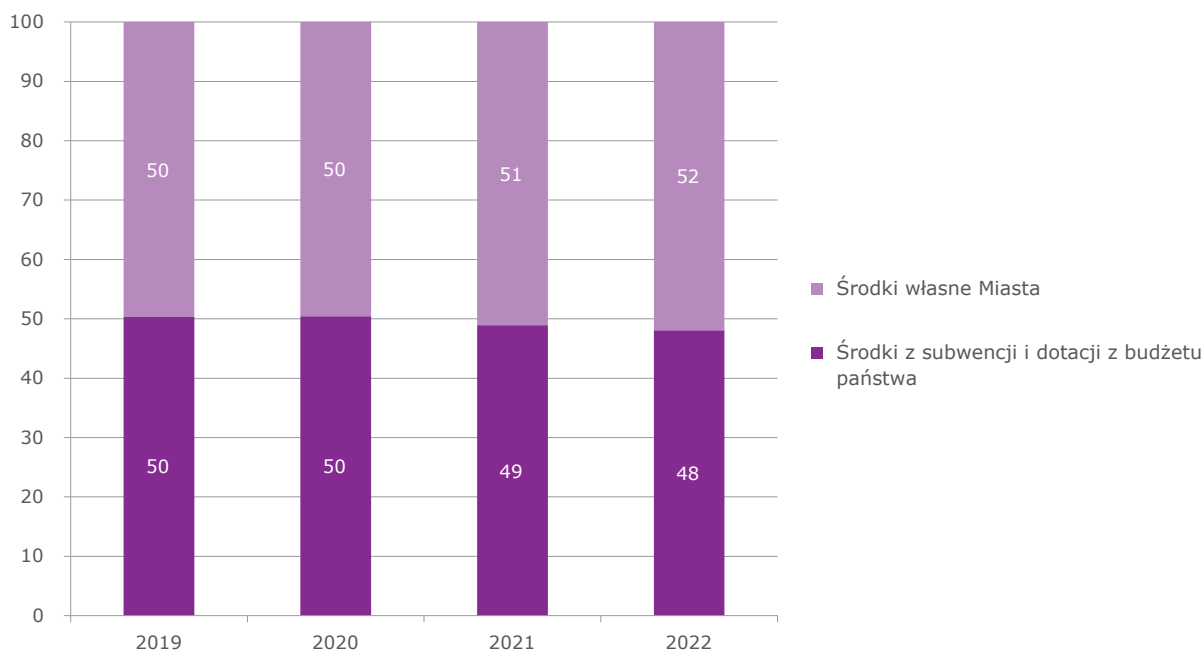
Tabela 32. Liczba szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Miasto w latach 2019–2022

Typ szkoły/placówki	2019	2020	2021	2022
Przedszkola, w tym przedszkola specjalne	111	111	111	111
Szkoły podstawowe, w tym muzyczne i specjalne	96	96	95	94
Gimnazja, w tym gimnazja specjalne	1	1	0	0
Licea ogólnokształcące, w tym licea specjalne	22	22	22	22
Technika	17	17	17	17
Branżowe szkoły I stopnia, w tym specjalne	10	10	10	10
Branżowe szkoły II stopnia	0	9	9	9
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	2	2	2	2
Szkoły policealne	6	6	6	6
Szkoły plastyczne	2	2	2	1

Źródło: UMW

Prowadzenie i utrzymanie placówek oświatowych jest zadaniem własnym Gminy, na które otrzymuje ona subwencję oświatową oraz dotację przedszkolną. W 2022 r. wydatki bieżące poniesione na oświatę opiewały na **2 008 412 003 zł** (co stanowiło ponad 30% budżetu Wrocławia), natomiast kwota subwencji oświatowej oraz dotacji przedszkolnej uzyskana wyniosła **984 mln zł**. Pokryła ona tylko niespełną połowę wydatków przeznaczonych na edukację szkolną i przedszkolną; pozostałą część kosztów oświaty oraz wynagrodzeń dla nauczycieli Gmina Wrocław musiała pokryć z własnego budżetu.

Wykres 26. Stopień pokrycia wydatków bieżących związanych z finansowaniem oświaty we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)

Źródło: UMW

W ramach uzupełnienia sieci szkół we Wrocławiu w 2022 r. **zarejestrowano 39 nowych szkół i placówek niepublicznych**. Natomiast w przypadku 70 szkół i placówek niepublicznych dokonano zmiany we wpisie do ewidencji. Jednocześnie w drodze decyzji administracyjnej wykreślono z ewidencji szkół i placówek niepublicznych 18 szkół i placówek, które nie rozpoczęły działalności w zgłoszonym terminie lub zaprzestały prowadzenia działalności przez okres dłuższy niż 3 miesiące. Ponadto w drodze decyzji administracyjnej wydano 4 zezwolenia osobom fizycznym i prawnym innym niż Gmina Wrocław na założenie publicznych przedszkoli oraz dokonano 15 zmian w zezwoleniach, w 13 publicznych szkołach i placówkach: 10 przedszkolach, 1 szkole podstawowej (3 razy), w 1 liceum ogólnokształcącym i w 1 poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Cofnięto natomiast 1 zezwolenie na założenie publicznego punktu przedszkolnego, z uwagi na zaprzestanie prowadzenia działalności przez okres dłuższy niż 2 miesiące.

PRZECIWDZIAŁANIE PANDEMII I ŚRODKI FINANSOWE PRZEZNACZONE NA TEN CEL

W ramach programu *Laboratoria przyszłości* w 2021 r. uzyskano ze Środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 wsparcie w łącznej wysokości 13 244 480 zł. Organy prowadzące szkoły zobowiązane były do wydatkowania otrzymanego wsparcia w terminie do końca sierpnia 2022 r. Szkoły, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wrocław, wydatkowały w 2021 oraz 2022 r. środki w łącznej wysokości 13 243 904 zł. Wsparcie zostało przeznaczone na zakup wyposażenia stanowisk do pracy narzędziowej, sprzętu, narzędzi, elektronarzędzi, materiałów, innych przedmiotów i pomocy służących rozwijaniu umiejętności podstawowych i przekrojowych dzieci i młodzieży.

PROGRAM WSPARCIA DZIECI I RODZIN UCHODźCÓW W POLSCE – UNICEF

W związku z reakcją Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) na pilne potrzeby dzieci i rodzin uchodźczych w Polsce w dniu 9 czerwca 2022 r. doszło do podpisania *Memorandum o Porozumieniu* między Funduszem a Miastem Wrocław. Na jego podstawie UNICEF przekazał wsparcie na realizację zadań edukacyjnych w wysokości ok. **25 mln zł**.

W obszarze edukacji realizowano następujące zadania:

- **zatrudnienie asystentów dla dzieci z niepełnosprawnościami z Ukrainy** – w przedszkolach i szkołach podstawowych w ramach zadania zatrudniono łącznie 20 asystentów za kwotę 229 tys. zł;
- **zakup materiałów do prowadzenia zajęć w oddziałach przygotowawczych** – szkoły, w których utworzono oddziały przygotowawcze, otrzymały wsparcie w postaci środków finansowych w wysokości 1000 zł na oddział przygotowawczy z przeznaczeniem na zakup materiałów dydaktycznych i wyposażenia; łącznie przeznaczono na ten cel kwotę 65 500 zł;

- **przygotowanie przedszkoli do nowego roku szkolnego** – w związku ze zwiększoną liczbą dzieci przedszkola otrzymały środki finansowe w wysokości 2 tys. zł na oddział przedszkolny z przeznaczeniem na zakup materiałów i wyposażenia; łącznie przeznaczono na ten cel w 2022 r. kwotę 1 364 000 zł;
- **przygotowanie szkół podstawowych i ponadpodstawowych do nowego roku szkolnego** – w związku ze zwiększoną liczbą uczniów szkoły otrzymały po 2 tys. zł na oddział szkolny z przeznaczeniem na zakup materiałów i wyposażenia; łącznie przeznaczono na ten cel kwotę w wysokości 6 288 000 zł;
- **place zabaw i strefy rekreacji** – doposażono place zabaw w urządzenia zabawowe w 21 placówkach oświatowych; łącznie przeznaczono na ten cel kwotę w wysokości 1 081 370 zł;
- **zakup książek w języku ukraińskim do szkolnych bibliotek** – zakupiono książki, lektury, słowniki w języku ukraińskim do szkolnych bibliotek; łącznie przeznaczono na ten cel kwotę w wysokości 240 tys. zł;
- **baza danych do zbierania informacji o ukraińskich nauczycielach** – do końca 2022 r. w bazie zarejestrowano 1557 nauczycieli; przeznaczono na ten cel kwotę 40 tys. zł;
- **szkolenie dla nauczycieli w zakresie stosowania ocen kształtujących i prowadzenia sesji nadrobienia zaległości w nauce dla dzieci** – opracowano dla każdego etapu edukacyjnego programy w zakresie kształcenia kompetencji językowych. Przeprowadzono również szkolenia z zakresu stosowania oceniania kształtującego wspierającego rozwój ucznia. Przeszkolono łącznie 220 nauczycieli. Zadanie realizowane przez WCDN. Łączny koszt 78 tys. zł;
- **utworzenie 5 centrów do nauki zdalnej** – dla ok. 70 uczniów w 5 wrocławskich Młodzieżowych Domach Kultury. Aby uczniowie mogli uczyć się w komfortowych warunkach, sale wyposażono w niezbędne materiały pozwalające na realizowanie obowiązku nauki w systemie ukraińskim; przeznaczono na ten cel 25 tys. zł;
- **zatrudnienie 6 asystentów międzykulturowych** oraz koordynatora do centrów nauki zdalnej, którzy pomagają uczniom z Ukrainy systematycznie uczestniczyć w zajęciach zdalnych. Na wynagrodzenia dla asystentów pochodzenia ukraińskiego przeznaczono kwotę ok. 175 tys. zł;
- **zatrudnienie asystentów międzykulturowych** w szkołach – zatrudniono ponad 120 asystentów międzykulturowych w celu wsparcia uczniów z Ukrainy; łącznie przeznaczono na ten cel kwotę ok. 2 mln zł;
- **treningi podnoszące umiejętności międzykulturowe dla 158 nauczycieli** – opracowano dla każdego etapu edukacyjnego programy w zakresie kształcenia kompetencji międzykulturowych; przeznaczono na ten cel kwotę 78 tys. zł;
- **organizacja półkolonii** – zorganizowano wypoczynek letni w formie półkolonii dla dzieci i młodzieży przyjmującej oraz uchodźczej z Ukrainy. Celem powyższego projektu była integracja uczniów wrocławskich placówek, dla których Gmina Wrocław jest organem prowadzącym, z uczniami pochodzącymi z Ukrainy. Łącznie udział w wypoczynku letnim wzięło 5131 uczniów (w tym ok. 209 dzieci/młodzieży uchodźczej z Ukrainy) w 23 szkołach; łącznie przeznaczono na ten cel kwotę 1 588 587 zł;
- **sprzęt i pomoce szkolne** – do placówek przekazano m.in. zestawy z zabawkami dla przedszkoli, sprzęt sportowy do gier zespołowych, tablety dla oddziałów przygotowawczych, pracownice mobilne oraz laptopy; łącznie przeznaczono na ten cel kwotę ponad 3,6 mln zł.

EDUKACJA PRZEDSZKOLNA

W roku szkolnym 2022/2023 liczba miejsc w placówkach przedszkolnych we Wrocławiu wzrosła i wyniosła 31 619.

Liczbę miejsc w placówkach przedszkolnych zwiększono o **993** (1251 nowych miejsc w 2021 r.), w tym w nowo utworzonych przedszkolach publicznych, prowadzonych przez osoby fizyczne i prawne inne niż Gmina Wrocław, powstało 791 miejsc dla dzieci wieku 3–6 lat.

W ramach akcji *Załącz domowe przedszkole we Wrocławiu*, która ma na celu zwiększenie dostępności do wychowania przedszkolnego, w 2022 r. zarejestrowano 7 niepublicznych punktów przedszkolnych, w których powstało 160 miejsc dla dzieci w wieku 3–6 lat.

Tabela 33. Struktura przedszkoli we Wrocławiu w latach 2020–2022

Przedszkola	Liczba jednostek na rok szkolny			Liczba oddziałów na rok szkolny			Liczba dzieci na rok szkolny		
	2020/21	2021/22	2022/23	2020/21	2021/22	2022/23	2020/21	2021/22	2022/23
Publiczne prowadzone przez JST	111	111	111	711	700	692	16 056	15 831	16 530
Publiczne prowadzone przez organy inne niż JST	46	54	58	252	304	344	5 451	6 733	7 614
Niepubliczne prowadzone przez organy inne niż JST	53	60	63	196	211	222	3 475	3 891	4 239
Punkty przedszkolne	91	83	84	116	112	83	1 570	1 421	1 536
Razem	301	308	316	1 275	1 327	1 341	26 552	27 876	29 919

Źródło: System Informacji Oświatowej (SIO)

W rekrutacji 2022/2023 po raz kolejny podłączono do systemu elektronicznego naboru placówki prowadzone przez organ inny niż Gmina Wrocław (40 przedszkoli). W wyniku rekrutacji elektronicznej przyjętych do przedszkola zostało 5526 nowych dzieci (dzieci, które kontynuowały zajęcia w przedszkolu nie biorą udziału w ponownej rekrutacji).

Podczas rekrutacji 2022/2023 kontynuowano możliwość podpisania wniosku za pomocą profilu zaufanego. Z możliwości takiej skorzystało 82% kandydatów do przedszkoli.

Dodatkowo po I etapie rekrutacji zastosowano algorytm wskazywania miejsc uwzględniający liczbę uzyskanych przez kandydata punktów, preferencje oraz rejon edukacyjny dysponujący wolnymi miejscami. W wyniku zastosowania algorytmu oraz kierowania na pozostałe miejsca w przedszkolach wskazano miejsca dla wszystkich dzieci nigdzie nieprzyjętych w I etapie rekrutacji (910 dzieci).

Tabela 34. Liczba miejsc w placówkach przedszkolnych we Wrocławiu w latach 2019–2022

Rodzaj placówki	2019	2020	2021	2022
Przedszkola publiczne miejskie	16 469	16 687	16 565	16 275
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych publicznych miejskich	1 336	937	556	225
Przedszkola publiczne prowadzone przez inny organ	4 447	5 916	7 007	7 839
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych publicznych prowadzonych przez inny organ	26	22	0	0
Przedszkola niepubliczne	3 664	3 805	4 455	5 223
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych niepublicznych	177	133	162	227
Punkty przedszkolne niepubliczne	1 827	1 909	1 831	1 805

Rodzaj placówki	2019	2020	2021	2022
Punkty przedszkolne publiczne	50	50	50	25
Razem	27 996	29 459	30 626	31 619

Źródło: UMW

Tabela 35. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat uczęszczających do przedszkoli w stosunku do demografii we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)

Rok	Przedszkola publiczne	Przedszkola ogółem
2019	77,4	97,1
2020	79,6	97,7
2021	81,0	100,8*
2022	85,9	104,1*

* wartość wskaźnika dla przedszkoli ogółem, przekraczająca 100%, wynika z różnicy pomiędzy liczbą dzieci zameldowanych we Wrocławiu i liczbą dzieci faktycznie korzystających z oferty przedszkoli (do korzystania z przedszkola meldunek we Wrocławiu nie jest obligatoryjny)

Źródło: UMW

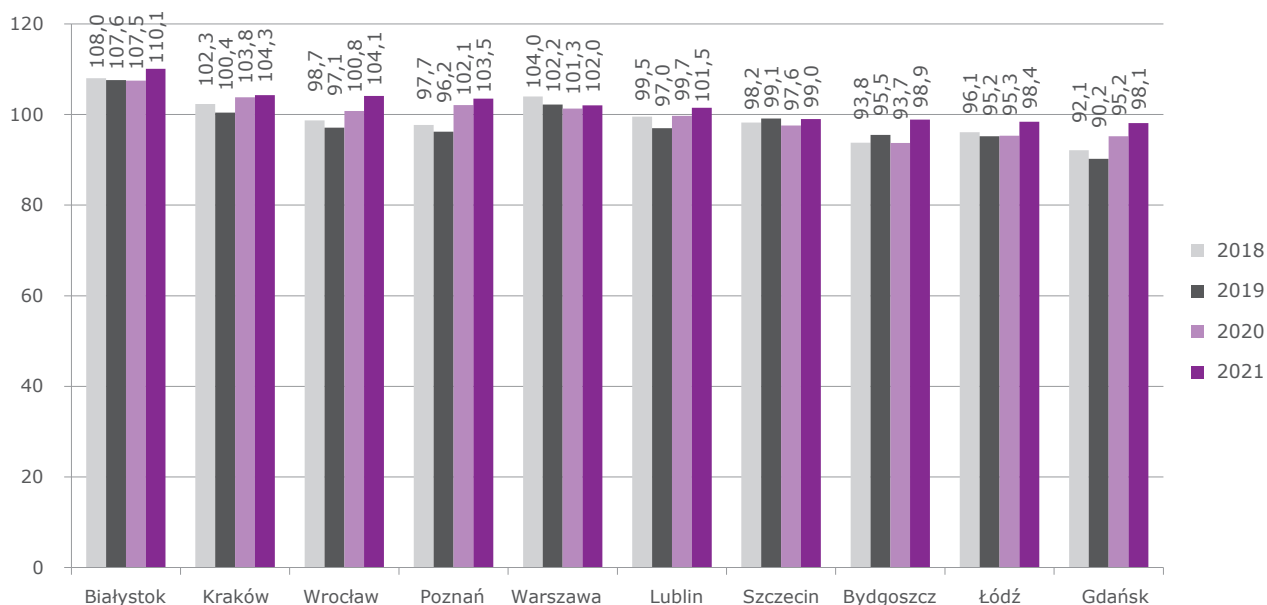
Tabela 36. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 10 największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w %)*

Miasto	2018	2019	2020	2021
Białystok	108,0	107,6	107,5	110,1
Kraków	102,3	100,4	103,8	104,3
Wrocław	98,7	97,1	100,8	104,1
Poznań	97,7	96,2	102,1	103,5
Warszawa	104,0	102,2	101,3	102,0
Lublin	99,5	97,0	99,7	101,5
Szczecin	98,2	99,1	97,6	99,0
Bydgoszcz	93,8	95,5	93,7	98,9
Łódź	96,1	95,2	95,3	98,4
Gdańsk	92,1	90,2	95,2	98,1

* dane za 2020 r. zostały przeliczone na podstawie Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2021 (bilans liczby ludności)

Źródło: GUS

Wykres 27. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 10 największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w %)

Źródło: GUS

Tabela 37. Odsetek miejsc w przedszkolach publicznych we Wrocławiu w relacji do demografii w latach 2019–2022 (w %)

Rok	Odsetek miejsc w przedszkolach publicznych w relacji do demografii
2019	74,9
2020	81,8
2021	87,9
2022	90,3

Źródło: UMW

W celu zwiększenia dostępności placówek przedszkolnych podejmowane są liczne działania, m.in. analizy trendów demograficznych w odniesieniu do rejonów urbanistycznych Wrocławia czy dokonywanie zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poprzez wpisanie funkcji edukacyjnej.

EDUKACJA SZKOLNA

W roku szkolnym 2022/2023 Gmina Wrocław jest organem prowadzącym dla 295 szkół i placówek, do których uczęszcza **75 620** uczniów – stan wg SIO na 30 września 2022 r. (w 2021 r. – 69 790).

Tabela 38. Struktura szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Wrocław w roku szkolnym 2022/2023

Szkoła podstawowa	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia w oddziale
Klasa „0”	209	10	20,9
Klasa I	6 387	297	21,5
Klasa II	6 299	284	22,2
Klasa III	5 985	274	21,8
Klasa IV	6 034	280	21,6
Klasa V	5 847	270	21,7
Klasa VI	5 155	249	20,7
Klasa VII	3 887	198	19,6
Klasa VIII	7 671	363	21,1
Razem	47 474	2 225	21,3

Źródło: SIO

Tabela 39. Struktura szkół ponadpodstawowych prowadzonych przez Gminę Wrocław w roku szkolnym 2022/23

Typ placówki	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia w oddziale
LO	15 989	583	27,4
Technika	9 957	413	24,1
BS I st.	1 794	85	21,1
BS II st.	121	8	15,1
Szkoły artystyczne (LO)	226	16	14,1
SS przysp. do zawodu	35	9	3,9
Szkoły policealne	24	2	12,0
Razem	28 146	1 116	25,2

Źródło: SIO (stan wg SIO na 30 września 2022 r.)

W ramach realizacji **Założeń polityki społeczno-gospodarczej Wrocławia na rok 2022** systematycznie poprawiano stan budynków szkolnych, ich bezpieczeństwo, a także kontynuowano budowę nowej bazy kształcenia oraz realizowano plan oszczędności z tytułu zużycia mediów w placówkach oświatowych.

Całkowity koszt zadań ujętych w planie wydatków majątkowych na rok 2022 wyniósł **110 387 223 zł.**

Ponadto w ramach środków planu remontowego oraz rezerwy celowej Zarząd Inwestycji Miejskich (ZIM) wykonał prace remontowe na kwotę **3 982 866 zł.**

Na usuwanie bieżących awarii została wydatkowana kwota w wysokości **4 372 651 zł.**

Na realizację projektów infrastrukturalnych (np. boiska, place zabaw) wydatkowano **6 505 487 zł.**

MATURY

Jednym z najważniejszych mierników jakości edukacji w placówkach szkolnych są egzaminy końcowe na poszczególnych poziomach kształcenia. W **Strategii Wrocław 2030** wyniki matur na poziomie rozszerzonym zostały wyznaczone jako jeden z kluczowych dziesięciu wskaźników monitorujących jej wdrażanie.

Do egzaminu maturalnego we Wrocławiu przystąpiło 5807 uczniów liceów, techników oraz szkół branżowych II stopnia. Maturę zdało 82,3% uczniów, co stanowi **3. wynik** wśród dużych miast w Polsce, po Warszawie i Krakowie. Egzamin z języka polskiego na poziomie podstawowym zdało 96,37%, matematykę – 83,73%, co stanowi nieco lepszy wynik niż średnie rezultaty w województwie i w Polsce. W roku szkolnym 2021/2022 absolwenci branżowych szkół II stopnia po raz pierwszy mieli możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego. We Wrocławiu z takiej możliwości skorzystało 13 osób (4 otrzymały świadectwo dojrzałości).

Tabela 40. Wyniki matur z przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym w latach 2019–2022

Obszar	Średnia wynikowa dla przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym							
	Język polski				Matematyka			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Polska	55,0%	57,0%	49,0%	55,0%	39,0%	34,0%	31,0%	33,0%
województwo dolnośląskie	58,3%	57,5%	50,0%	58,0%	36,9%	32,6%	28,0%	30,0%
Wrocław*	65,8%	66,2%	55,8%	62,5%	45,9%	41,6%	35,4%	38,98%

* dotyczy wszystkich wrocławskich szkół (różne organy prowadzące)

Źródło: waszaedukacja.pl, oke.wroc.pl, cke.gov.pl

Tabela 41. Zdawalność egzaminu maturalnego we Wrocławiu na tle Dolnego Śląska i Polski – stan na wrzesień 2022 r.

Typ szkoły	Wrocław		Dolny Śląsk		Polska	
	Liczba zdających	Zdawalność (w %)	Liczba zdających	Zdawalność (w %)	Liczba zdających	Zdawalność (w %)
Liceum ogólnokształcące	4 477	84,5	10 741	88,0	165 148	89,3
Technikum*	1 330	71,6	6 377	73,6	104 342	78,1
Razem	5 807	82,3	17 118	82,3	269 490	85,0

* łącznie z absolwentami branżowych szkół II stopnia

Źródło: wasza edukacja.pl oke.wroc.pl, cke.gov.pl

Tabela 42. Zdawalność matur w wybranych polskich miastach na tle Polski i Dolnego Śląska – stan na wrzesień 2022 r.

Miasto	Liczba zdających ogółem	Zdawalność (w %)
Wrocław	5 681	88,4
Warszawa	19 382	88,0
Kraków	8 625	86,0
Łódź	5 594	79,0
Poznań	6 792	89,8
Gdańsk	4 273	78,4
Dolny Śląsk	17 118	82,3
Polska	269 490	85,0

Źródło: cke.gov.pl, oke.wroc.pl, oke.krakow.pl, oke.lodz.pl, waszaedukacja.pl

W rankingu szkół ponadpodstawowych przygotowanym przez „Perspektywy” w 2022 r. z wrocławskich liceów w pierwszej dziesiątce znalazły się **LO nr XIV** im. Polonii Belgijskiej, które zajęło **7. miejsce w Polsce**, oraz **LO nr III** im. Adama Mickiewicza, które zajęło **9. miejsce**.

EDUKACJA SZKOLNA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI

W ramach *Wrocławskiej Strategii Edukacyjnej* realizowano programy mające na celu zminimalizowanie trudności rozwojowych dzieci lub ich całkowite wyeliminowanie, m.in.:

- *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka*, którym objęto 171 dzieci,
- objęcie kształceniem 1045 uczniów w różnym wieku, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w 236 oddziałach integracyjnych, w placówkach prowadzonych przez Gminę; 689 uczniów w różnym wieku, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w 11 szkołach specjalnych,
- objęcie w 159 placówkach nauczaniem włączającym 1007 uczniów w różnym wieku o specjalnych potrzebach edukacyjnych (głównie z autyzmem i zespołem Aspergera, zaburzoną zachowaniem, niepełnosprawnością intelektualną, słabo słyszących i słabo widzących). Uczniom tym przyznano dodatkowe indywidualne godziny rewalidacyjne, realizując zalecenia o potrzebie kształcenia specjalnego (łącznie 1654 godzin tygodniowo),
- kontynuowanie realizacji *Miejskiego Programu Profilaktyki Logopedycznej* (MPPL) w 18 placówkach przedszkolnych i szkolnych, którym objęto 2928 dzieci,
- organizowanie **przewozów dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami** do 46 szkół i placówek oświatowych. W roku szkolnym 2021/2022 od stycznia do sierpnia 2022 r. z **bezpłatnego przewozu zorganizowanego** skorzystało 525 dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami, natomiast w roku szkolnym 2022/2023 – od września do grudnia 2022 r. – 637 dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami.

OBCOKRAJOWCY

W większości szkół organizowano dodatkowe godziny nauki języka polskiego, zajęć wyrównawczych oraz naukę języka i kultury kraju pochodzenia, m.in. dla uczniów pochodzenia ukraińskiego, rosyjskiego, białoruskiego, koreańskiego, brytyjskiego, rumuńskiego, kazachskiego, arabskiego, włoskiego, niemieckiego, wietnamskiego, hiszpańskiego. Ogółem 10 879 uczniom obcokrajowcom przyznano dodatkowo 2978 godzin (2604 godzin języka polskiego i 374 godziny dodatkowych zajęć wyrównawczych).

Na początku roku szkolnego 2022/23 do placówek oświatowych będących w zarządzie Gminy Wrocław zapisanych było 12 651 ukraińskich dzieci. Do przedszkoli – 1989 dzieci (w tym 1302 uchodźców), do szkół podstawowych na różnym etapie kształcenia (klasy 0–VIII) – 8731 dzieci (w tym 5044 uchodźców) i do szkół ponadpodstawowych – 1931 uczniów (z tego 825 osób to uchodźcy).

Większość z nich objęta była dodatkową nauką języka polskiego oraz zajęciami wyrównawczymi.

Przyznano 3,5 etatu na zatrudnienie osób pochodzących z Ukrainy w charakterze **pomocy nauczyciela** (2,5 etatu w szkołach ponadpodstawowych i 1 etat w szkole specjalnej).

Dla osób przybywających z zagranicy, mających trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, tworzone są oddziały przygotowawcze. W roku szkolnym **2022/2023** utworzono 7 oddziałów przygotowawczych (na poziomie I i II klasy liceum) dla 148 uczniów pochodzenia m.in. ukraińskiego, białoruskiego, rosyjskiego, gruzińskiego.

Od września 2022 r. w ramach projektu *Witaj w Polsce! Witaj we Wrocławiu* zorganizowano w 24 szkołach podstawowych łącznie 62 **oddziały przygotowawcze** (w 2021 r. – w 5 szkołach podstawowych działało 26 oddziałów) przeznaczone dla uczniów obcojęzycznych rozpoczynających naukę w polskiej szkole w roku szkolnym 2022/2023. Oddziały przygotowawcze funkcjonują łącznie w 11 szkołach podstawowych oraz w jednym liceum oraz w szkołach kształcących w zawodzie na poziomie:

- klasy I–III – 22 oddziały,
- klasy IV–VI – 25 oddziałów,
- klasy VII–VIII – 15 oddziałów,
- klasy I liceum ogólnokształcącego – 2 oddziały,
- klasy II liceum ogólnokształcącego – 5 oddziałów,
- klasy I technikum – 2 oddziały,
- klasy I branżowych szkół I st. – 4 oddziały.

Naukę w nich pobiera łącznie 1251 uczniów na poziomie szkoły podstawowej (w tym 1165 z Ukrainy) i łącznie 238 uczniów na poziomie szkoły ponadpodstawowej (w tym 230 z Ukrainy). Projekt realizowany jest w ramach **100 zadań Prezydenta**.

Od września 2022 r. w Młodzieżowych Domach Kultury (MDK) i w Centrum Kreatywności Talent (CKT) rozpoczęło działalność 5 Centrów Nauki Zdalnej dla dzieci, które kontynuowały naukę w ukraińskim systemie edukacji. W projekcie przewidziano 6 grup po 12 dzieci, łącznie 72 miejsca.

Uczniowie z Ukrainy łączą się online ze szkołami w Ukrainie – w ten sposób realizując obowiązek nauki w ukraińskim systemie edukacji. Opiekę nad uczniami sprawują asystenci wielokulturowi. Są to nauczyciele z Ukrainy, którzy pomagają uczniom w lekcjach oraz zadaniach domowych. Wspierają ich także w kwestiach organizacyjnych (wychowawca).

SPOŁECZNOŚĆ ROMSKA

W 2022 r. we Wrocławiu do szkoły uczęszczało średnio 161 dzieci pochodzenia romskiego na 166 objętych obowiązkiem szkolnym. Gmina Wrocław prowadzi działania mające na celu integrację dzieci romskich ze środowiskiem szkolnym, zwiększenie efektywności ich nauczania i rozbudzenie motywacji do nauki.

INNE DZIAŁANIA EDUKACYJNE – PODNOSZENIE JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

W 2022 r. z uwagi na ograniczanie obostrzeń związanych z sytuacją pandemiczną w kraju częściowo powrócono do realizacji programów edukacyjnych we Wrocławiu.

W ramach projektu **Akademia Krokieta i Lamy** w ponad 80 wrocławskich przedszkolach i szkołach podstawowych (w klasach I–III) realizowane były zajęcia, które łączyły w sobie edukację, ruch i rozrywkę.

Stowarzyszenie Sędziów Polskich IUSTITIA Oddział we Wrocławiu zrealizowało projekt **Edukacja prawna młodzieży we Wrocławiu**. Projekt ten skierowany był do uczniów 10 szkół ponadpodstawowych. Jego celem jest rozwój świadomości prawnej uczniów. W każdej szkole zrealizowano 4 zajęć prowadzonych przez sędziów na następujące tematy: prawo rodzinne, prawo cywilne, prawo karne, prawo w Internecie.

WCDN z firmą Microsoft zorganizowało dla nauczycieli i uczniów wrocławskich szkół hackathon w Minecraft Education Edition. Celem inicjatywy zatytułowanej **Projekt obywatel – odpowiedzialność i tożsamość** było wspieranie kompetencji społecznych i obywatelskich uczniów wrocławskich szkół z wykorzystaniem innowacyjnych narzędzi i form edukacyjnych. Kompetencje obywatelskie obejmowały m.in. orientację w wydarzeniach społecznych i politycznych, umiejętność komunikowania się w różnych sytuacjach, jasne wyrażanie własnych opinii i przekonań, zdolność wywierania wpływu na otaczający świat, współpracę w grupie. Kompetencje przyszłości to m.in.

umiejętność korzystania z nowych mediów, myślenie niekonwencjonalne i adaptacyjne, umiejętność wyszukiwania nowych, nieszablonowych rozwiązań.

Podjęto współpracę z Domem Anne Frank w Holandii i Fundacją Krzyżowa w zakresie realizacji holenderskiego projektu dotyczącego edukacji demokratycznej pn. **Szkoły Dialogu**. Ze środków miasta realizowany jest pilotaż w SP nr 63, SP nr 81 i SP nr 109. Ideą projektu jest integracja w szkolnym programie wiedzy i umiejętności współpracy, odpowiedzialności, rozwiązywania konfliktów i demokratycznego współistnienia. Realizacja projektu pozwoli na wprowadzenie do społeczności szkolnej innego spojrzenia i podejścia do kultury, w której dzieci i nauczyciele uczą się konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, a także zasad wzajemnego funkcjonowania w społeczności szkolnej oraz budowania relacji.

Od 3 lat realizowany jest projekt **Akademia Przyjaciół Wody** przy współpracy Gminy Wrocław i Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji (MPWiK). Ideą projektu jest potrzeba szerzenia szeroko pojętej świadomości proekologicznej, zwrócenie uwagi na problem zmniejszających się zasobów wody na świecie oraz kształtowanie pozytywnych nawyków oszczędzania wody i jej racjonalne zużycie. W projekcie wzięło udział ponad 6 tys. uczniów przedszkoli i szkół podstawowych (klasy I–III).

Projekt **Szkoła w mieście** został zawieszony do odwołania ze względu na pandemię COVID-19. W roku szkolnym 2021/2022 (II semestr) oraz 2022/2023 (I semestr) w ramach środków na realizację projektu we wrocławskich przedszkolach i szkołach podstawowych z oddziałami „0” kontynuowano realizację zajęć dodatkowych (w szczególności rytmiki).

STYPENDIA

W 2022 r. w ramach *Wrocławskiego Programu Wspierania Uzdolnionych – PROMOVERE TALENTA* przyznano stypendia w kwocie 784 600 zł. Stypendia przyznano 298 uczniom, którzy otrzymali oceny celujące na świadectwie końcowym oraz mogli się wykazać szczególnymi osiągnięciami lub tytułem laureata w ogólnopolskiej olimpiadzie przedmiotowej. W okresie styczeń–czerwiec 2022 r. kontynuowano wypłatę stypendiów przyznanych w roku szkolnym 2020/2021 325 uczniom.

W ramach konkursu Szkolny Nobel przyznano stypendia w 9 dziedzinach 11 uczniom wrocławskich szkół. Wysokość stypendium wyniosła 450 zł miesięcznie dla jednego ucznia w okresie wrzesień–grudzień 2022 r. Od stycznia do czerwca 2022 r. stypendium w ramach konkursu Szkolny Nobel nie było wypłacane, ponieważ, zgodnie z regulaminem, konkurs odbywa się co 2 lata.

W VII edycji ogólnopolskiego projektu **MATURA NA 100 PROCENT** stypendium w kwocie 1 tys. zł przez 10 miesięcy otrzymał 1 laureat – abiturient Liceum Ogólnokształcącego nr XIV; kontynuowano wypłatę stypendium dla abiturienta Liceum Ogólnokształcącego nr V.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji na podstawie złożonego wniosku przyznał Gminie Wrocław dotację celową na realizację w 2022 r. zadania pn. *Stypendium motywacyjne dla uczniów pochodzenia romskiego za wyniki w nauce w ramach Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021–2030*. Koszt całkowity zadania to 21 tys. zł (w tym: z dotacji 17 850 zł, ze środków własnych Gminy – 3150 zł).

EDUKACJA SPORTOWA

We Wrocławiu w 2022 r. realizowano szereg działań mających na celu poprawę zdrowia i kondycji fizycznej dzieci i młodzieży. Były to m. in.:

- utworzenie oddziałów sportowych we wrocławskich szkołach – od września 2022 r. funkcjonuje 127,5 oddziałów sportowych i mistrzostwa sportowego, do których uczęszcza 2747 uczniów,
- **Szkolny Klub Sportowy**, którego ideą jest poprawa sprawności fizycznej, stanu zdrowia, w tym zapobieganie nadwadze i otyłości, promocja zdrowego i aktywnego stylu życia, zwiększenie oferty ogólnodostępnych, bezpłatnych zajęć sportowo-rekreacyjnych; w programie tym wzięło udział 145 grup z wrocławskich szkół i placówek oświatowych,
- we współpracy z sekcją Biegi na Orientację WKS Śląsk Wrocław zrealizowano projekt **Orientuj się** (bieg na orientację był jedną z dyscyplin sportu włączoną do programu Igrzysk Sportów Nieolimpijskich World Games 2017),
- **Spartan dla szkół na lodowiskach** we Wrocławskim Centrum Treningowym Spartan; lekcje wychowania fizycznego obejmowały naukę jazdy na łyżwach i rolkach,
- zajęcia sportowe na basenach we Wrocławskim Centrum Treningowym Spartan i Wrocławskim Parku Wodnym Aquapark,
- realizacja projektu nauki pływania klas III.

DORADZTWO ZAWODOWE

W **Centrum Kształcenia Zawodowego** (CKZ) prowadzono są zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów na każdym etapie edukacyjnym oraz dla nauczycieli i rodziców. W 2022 r. w grupowych zajęciach z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego wzięło udział 5089 uczniów, z indywidualnych porad dla uczniów i ich rodziców skorzystało 239 osób, a w grupowych spotkaniach z rodzicami dotyczących m.in. potrzeb rynku pracy i rekrutacji do szkół wzięło udział 166 osób. Przy CKZ działa Międzyszkolny Ośrodek Wspierania Aktywności Zawodowej (MOWAZ), współpracujący ze wszystkimi doradcami zawodowymi zatrudnionymi we wrocławskich szkołach.

Wrocławskie szkoły zawodowe współpracowały z pracodawcami działającymi w branżach odpowiadających profilowi ich kształcenia. W niektórych z nich dzięki projektowi **Patronat pracodawców nad szkołami** utworzono tzw. klasy patronackie – uczniom oferowano umowy w ramach praktyk zawodowych, staże i stypendia, umożliwiano im udział w konkursach międzyszkolnych, doposażono pracownie. Ponadto dofinansowaniem objęto koszty kształcenia młodocianych pracowników (123 uczniów) przez 95 pracodawców na kwotę 978 753 zł.

W 2022 r. realizowano 9 projektów dofinansowanych z programu unijnego RPO WD 2014–2020, których celem było zwiększenie umiejętności zawodowych, zdobycie doświadczenia i specjalistycznej wiedzy poszukiwanej na rynku pracy we Wrocławiu oraz w regionie. Realizowano m.in. następujące projekty: *Bliżej zawodu*, *Twój czas na staż*, *Wspieramy zawody przyszłości w szkołach województwa dolnośląskiego*, *Uczeń aktywnym uczestnikiem rynku pracy*, *Pracownik przyszłości dla dolnośląskich firm technologicznych*, *Wsparcie Kształcenia Zawodowego – Poprawa Efektów*, *Zawodowa 18*, *Wybieramy lepszą przyszłość* i *Od stażysty do specjalisty*.

ORGANIZOWANIE I FINANSOWANIE CZASU WOLNEGO

W roku szkolnym 2021/2022 w ramach **wypoczynku zimowego** zorganizowano zajęcia dla 3896 uczniów wrocławskich szkół. Na ten cel przekazano z budżetu miasta łącznie kwotę 522 584 zł. W ramach wypoczynku zimowego zorganizowano półkolonie w 19 szkołach podstawowych i w Zespole Placówek Oświatowych nr 3 oraz wypoczynek w formie tzw. otwartych sal w 15 szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Swoją ofertę w czasie ferii zimowych przygotowały 4 Młodzieżowe Domy Kultury oraz Centrum Kreatywności Talent. Uczniowie brali udział w zajęciach sportowych, plastycznych czy teatralnych. W ramach **wypoczynku letniego** ze środków miejskich dofinansowano realizację zadania w 6 szkołach podstawowych, w których przygotowano 559 miejsc. W czasie wakacji, podobnie jak zimą, ofertę przygotowały 4 Młodzieżowe Domy Kultury; skorzystało z niej 2872 uczniów. Wartość środków przeznaczonych na ten cel wyniosła 171 513 zł. Wypoczynek letni i zimowy został zorganizowany zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Edukacji i Nauki.

W **5 Młodzieżowych Domach Kultury** (MDK) z zajęć pozalekcyjnych w kołach, zespołach i grupach skorzystało **9751** dzieci i młodzieży w okresie styczeń–sierpień 2022 r. oraz **8740** dzieci w okresie wrzesień–grudzień 2022 r. W 2022 r. większość imprez i uroczystości odbywała się już w formie stacjonarnej, a w niektórych przypadkach imprezy, konkursy i wernisaże odbywały się w formule hybrydowej. W imprezach i uroczystościach organizowanych w MDK w czasie całego 2022 r. łącznie wzięło udział ok. **26 989** uczestników.

Na funkcjonowanie MDK w 2022 r. przeznaczono **16 377 009 zł** (plan na dzień 31 grudnia 2022 r.).

KADRA NAUCZYCIELSKA

DOSKONALENIE KWALIFIKACJI NAUCZYCIELI

W 2022 r. na doskonalenie zawodowe kadry nauczycielskiej przeznaczono 5 198 450 zł, w tym 198 450 zł na szkolenia branżowe dla nauczycieli teoretycznych i praktycznych przedmiotów zawodowych (art. 70a ust. 1 i art. 70c ust. 11 pkt 3 Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela), 207 938 zł dla WCDN na organizację szkoleń, warsztatów, konferencji dla nauczycieli wrocławskich szkół i placówek oświatowych, 4 792 062 zł dla szkół i placówek oświatowych na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, na podstawie wniosków złożonych przez dyrektorów.

Tabela 43. Doskonalenie zawodowe nauczycieli – finansowanie w latach 2019–2022 (w zł)

Rok	Dofinansowanie do doskonalenia zawodowego nauczycieli	Finansowanie doradców metodycznych
2019	3 771 789	1 424 370
2020	4 587 467	1 398 000
2021	4 989 103	1 445 000
2022	5 198 450	1 500 000

Źródło: UMW

AWANS ZAWODOWY

W 2022 r. przeprowadzono 265 egzaminów na stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego, wydano 274 decyzje – akty nadania stopnia nauczyciela mianowanego, w tym 9 aktów nadania stopnia nauczyciela mianowanego z mocy prawa oraz 1 decyzję w sprawie odmowy nadania stopnia nauczyciela mianowanego z mocy prawa.

WSPÓŁPRACA JEDNOSTEK OŚWIATOWYCH Z UCZELNIAMI WYŻSZYMI

W 2022 r. w ramach współpracy z uczelniami wyższymi realizowano projekty upowszechniające i propagujące naukę poprzez zabawę oraz popularyzujące matematykę i inne przedmioty ścisłe:

- XXV Dolnośląski Festiwal Nauki we współpracy z Kolegium Rektorów Uczelni Wyższych,
- we współpracy z Instytutem Matematycznym Uniwersytetu Wrocławskiego kontynuowano projekt **Wrocławski Portal Matematyczny** dostępny pod adresem www.matematyka.wroc.pl,
- wspólnie z Uniwersytetem SWPS podjęto realizację projektu systemowego zapobiegania przemocy rówieśniczej w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych o nazwie **System Przeciwdziałania Przemocy Rówieśniczej – RESQL**, dający szansę na skuteczne przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej w szkole. RESQL to system do anonimowego zgłaszania przemocy rówieśniczej, przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Do pilotażowego wdrożenia projektu zgłosiło się 14 szkół podstawowych i 3 szkoły ponadpodstawowe,
- licea ogólnokształcące (LO nr VII i XIV) kontynuowały współpracę z Uniwersytetem Medycznym w ramach zawartych porozumień.

WSPÓŁPRACA MIASTA Z UCZELNIAMI WYŻSZYMI

Urząd Miejski Wrocławia jako pierwszy, i jak dotąd jedyny, w Polsce posiada w strukturach **Biuro Współpracy z Uczelniami Wyższymi (BWU)**. W ramach Biura utworzono, finansowane przez samorząd, **Wrocławskie Centrum Akademickie (WCA)**, które jest pierwszą inicjatywą tego typu w Polsce. WCA jest łącznikiem pomiędzy samorządem miasta i środowiskiem akademickim. Udziela pomocy w realizacji projektów naukowo-badawczych i w nawiązywaniu współpracy uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym. **WCA** koordynuje realizację **Miejskiego Programu Wsparcia Partnerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki oraz Sektora Aktywności Gospodarczej MOZART**. Jego celem jest finansowe wspieranie partnerstw przedstawicieli sektora naukowego i przedsiębiorców działających we Wrocławiu, umożliwiając firmom dostęp do intelektualnego potencjału naukowców, a naukowcom możliwość pracy w środowisku biznesowym i wykorzystania swojej wiedzy w praktyce. W efekcie współpracy powstają nowe produkty i usługi, firmy zwiększają obroty i dochody, powstają nowe miejsca pracy również w działach „badania i rozwój”. Jednocześnie ma to korzystny wpływ na praktykę dydaktyczną pracowników wrocławskich uczelni i instytutów naukowych. Do udziału w XI edycji (2022/2023) komisja zakwalifikowała 20 partnerstw naukowo-biznesowych, a od początku funkcjonowania programu do końca 2022 r. miasto przyznało dofinansowanie prawie **300** partnerstwom na kwotę ponad **11 mln zł**.

Ponadto **WCA** koordynuje:

- miejski **Studencki Program Stypendialny**, na który w 2022 r. przeznaczono 867,5 tys. zł, będący wsparciem dla najzdolniejszych studentów i doktorantów w pracy naukowej oraz umożliwiający im rozwijanie pasji badawczych i talentów;
- przyznawanie **Nagrody Naukowej Prezydenta Wrocławia** za wybitne osiągnięcia w integracji środowisk akademickich naukowych i artystycznych. W 2022 r. Kapituła przyznała 2 nagrody: prof. Michałowi Jędrzejewskiemu (Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta) oraz prof. dr. hab. Aleksandrowi Weronie (Politechnika Wrocławska);
- działalność **Akademii Młodych Uczonych i Artystów** (AMUiA), której celem jest wspieranie wybitnych młodych naukowców i artystów. Jest ona ciałem doradczym ds. nauki Prezydenta Wrocławia. Wrocław wspiera członków AMUiA w poszukiwaniu sponsorów projektów naukowych i promujących naukę, udziela rekomendacji w staraniach o zewnętrzne dofinansowanie badań lub przyznanie grantów. Najważniejszym projektem AMUiA w 2022 r. była konferencja *Wymiary Samotności* zorganizowana wspólnie z WCA i Instytutem Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego. Konferencja wpisywała się w cykl wydarzeń organizowanych we Wrocławiu w ramach *Wrocławskiego Roku Dobrych Relacji – Przeciw Samotności*, ogłoszonego z inicjatywy Prezydenta Wrocławia;
- Konkurs **Wrocławska Magnolia** adresowany jest do absolwentów wrocławskich uczelni, którzy w pracach magisterskich poruszają tematykę poprawy szeroko rozumianej jakości życia mieszkańców Wrocławia, w tym ochrony środowiska i zdrowia człowieka. W 2022 r. oceniano 24 prace. 1. miejsce przypadło absolwentce Politechniki Wrocławskiej, 2. miejsce absolwentce Akademii Sztuk Pięknych, a 3. ex aequo absolwentkom Akademii Sztuk Pięknych i Uniwersytetu Medycznego.

W 2022 r. prężnie działał projekt *Study In Wrocław*, do którego rekrutowano kolejnych studentów.

SZKOLNICTWO WYŻSZE

Wrocław jest jednym z największych ośrodków akademickich w Polsce. W roku akademickim 2022/2023 w mieście działało 30 uczelni wyższych, w tym 11 uczelni publicznych. Uczelnie publiczne to: Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Akademia Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki, Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie – filia we Wrocławiu oraz Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu.

Wrocław jest głównym ośrodkiem akademickim w regionie. Podobnie jak inne ośrodki akademickie również Wrocław zaczyna odczuwać spadek liczby studentów wynikający z wchodzenia na rynek kolejnego rocznika niżu demograficznego.

W roku akademickim 2021/2022 liczba studentów we Wrocławiu wynosiła **107,7 tys.**, w tym na największych pod względem liczby studentów wrocławskich uczelniach:

- Politechnice Wrocławskiej – 22,9 tys. (spadek o 2,8% w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku),
- Uniwersytecie Wrocławskim – 21,9 tys. (spadek o 5,3% w stosunku jw.),
- Wyższej Szkole Bankowej – 18,2 tys. (wzrost o 2,0% r/r).

Jednym ze sposobów określenia prestiżu, znaczenia i osiągnięć uczelni są powszechnie uznawane w kraju i na świecie rankingi najlepszych szkół wyższych. W **Strategii Wrocław 2030 miejsce uczelni wyższych w rankingach stanowi jeden z dziesięciu wskaźników monitorujących jej wdrażanie.** W rankingu szkół wyższych przygotowanym przez „Perspektywy” w 2022 r. 2 wrocławskie uczelnie – Politechnika Wrocławska i Uniwersytet Wrocławski – znalazły się w pierwszej dziesiątce uczelni wyższych w kraju, natomiast kolejne 3 w pierwszej pięćdziesiątce.

Tabela 44. Miejsce w rankingu szkół wyższych w rankingu „Perspektywy” w latach 2019–2022

Uczelnia	2019	2020	2021	2022
Uniwersytet Wrocławski	8.	10.	13.	10.
Politechnika Wrocławska	6.	6.	6.	7.
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu	13.	12.	17.	20.
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	22.	25.	23.	25.
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	44.	45.	38.	45.

Źródło: „Perspektywy”

W rankingu The Center for World University Rankings (CWUR) 2 wrocławskie uczelnie – Uniwersytet Wrocławski i Uniwersytet Medyczny – znalazły się w pierwszej dziesiątce uczelni polskich, a w światowym zestawieniu Uniwersytet Wrocławski pozostał w 8. setce. CWUR to czołowa organizacja konsultingowa zajmująca się doradztwem politycznym, strategicznym, świadcząca usługi konsultingowe uczelniom wyższym oraz rządów dążącym do poprawy wyników nauczania oraz badań naukowych. Publikowane co roku przez CWUR globalne rankingi uniwersytetów są uznawane za miarodajne na całym świecie ze względu na ich obiektywizm, przejrzystość i spójność.

Tabela 45. Miejsce wrocławskich szkół wyższych w rankingu CUWR w latach 2019–2022

Uczelnia	World Rank				National Rank			
	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Uniwersytet Wrocławski	928.	833.	865.	832.	9.	5.	7.	8.
Politechnika Wrocławska	929.	976.	941.	999.	10.	10.	11.	11.
Uniwersytet Medyczny	900.	940.	931.	926.	7.	8.	10.	10.

Źródło: The Center for World University Rankings (CWUR)

W najnowszym rankingu szanghajskim GRAS Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu utrzymał swoją pozycję między 801–900, a Politechnika Wrocławska pozycję między 901–1000. Wyniki Shanghai's Global Ranking of Academic Subjects (GRAS) publikowane są od 2009 r. przez Shanghai Ranking Consultancy. W zestawieniu uczelnie oceniane są w 54 dziedzinach, z zakresu nauk przyrodniczych, inżynierii, nauk o życiu, nauk medycznych oraz nauk społecznych. W 2022 r. sklasyfikowano ponad 1800 uczelni z 96 krajów i regionów.

Uniwersytet Medyczny w obszarze „medycyna kliniczna oraz zdrowie publiczne” notowany był na pozycjach 201–300, Politechnika Wrocławska w obszarze „matematyka” notowana była na pozycji 201–300, a „inżynieria mechaniczna” – 301–400. Uniwersytet Wrocławski najlepiej oceniany był w kategorii „matematyka i ekologia” (odpowiednio pozycja 301–400 i pozycja 401–500).

RankPro World University Ranking jest prestiżowym zestawieniem najlepszych uczelni z Europy, Afryki, Azji, Ameryki Północnej i Południowej. W tym światowym rankingu brane są pod uwagę różnorodne kryteria. W rankingu RankPro Uniwersytet Wrocławski w roku akademickim 2022/23 znalazł się na **3. miejscu w Polsce** (za Uniwersytetem Jagiellońskim i Uniwersytetem Warszawskim) i 239. w Europie. RankPro bazuje na wskaźnikach świadczących o poziomie kształcenia. Są to m.in. liczba studentów w relacji do liczby wykładowców akademickich, programy studiów, odsetek profesorów w stosunku do całej kadry, a nawet liczba noblistów czy wielkość zasobów bibliotecznych.

OBCOKRAJOWCY

Liczba studentów zagranicznych ogółem we Wrocławiu zwiększa się. W roku akademickim 2021/2022 studiowały we Wrocławiu ogółem 8254 osoby z zagranicy.

OSIĄGNIĘCIA NAUKOWCÓW ORAZ STUDENTÓW

Wrocławskie uczelnie mają w swoich szeregach wybitnie uzdolnionych naukowców i studentów, których osiągnięcia i badania zostały docenione na arenie krajowej i międzynarodowej.

Wybitne osiągnięcia wrocławskich studentów i naukowców w 2022 r. to m.in.:

- **student Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu** został jako 1 z 3 wrocławian wyróżnionych w rankingu *25 under 25* przygotowanym przez magazyn „Forbes”, prezentującym 25 najzdolniejszych młodych Polaków, którzy nie ukończyli 25. roku życia,
- na łamach „Nature Communications” ukazał się artykuł opisujący przełomowe odkrycie na polu badań kwantowych: po raz pierwszy w historii udało się uzyskać ekscytany w izolatorze topologicznym. Ten sukces to m.in. zasługa grupy naukowców z PWr pod kierunkiem dr. hab. inż. Marcina Syperka, prof. uczelni. Członkiem zespołu jest stypendysta wrocławskiego studenckiego Programu Stypendialnego (stypendium im. Maxa Born’a, 2022), student Politechniki Wrocławskiej,
- **dr Grzegorz Bury** (wyróżnienie – stypendium im. Jana Mozrzymskiego, 2019 r.) z Instytutu Geodezji i Geoinformatyki Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu został laureatem Nagrody Prezesa Polskiej Agencji Kosmicznej na najlepszą pracę dyplomową z zakresu badań kosmicznych. Naukowca UPWr doceniono za wyznaczenie precyzyjnych orbit satelitów Globalnych Nawigacyjnych Systemów Satelitarnych (GNSS),
- naukowcy z Katedry Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu pod kierownictwem **dr Magdaleny Zienowicz** otrzymali prestiżowe międzynarodowe wyróżnienie za projekt iluminacji Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego we Wrocławiu,
- **dr Agnieszka Krawczyk-Łebek** z Katedry Chemii Żywności i Biokatalizy na XVI Międzynarodowej Wystawie Wynalazków „IWIS 2022” zdobyła złoty medal, a otrzymane przez nią w procesie biotransformacji nowe glikozydy flawonoidowe o potencjalnym działaniu przeciwdrobnoustrojowym – tytuł Najlepszego Polskiego Wynalazku,
- **Chathura Perera** zdobył nagrodę Interstudent 2022 w XII edycji konkursu organizowanego przez Fundację Edukacyjną Perspektywy,
- **prof. Alina Wieliczko** i **prof. Krzysztof Kubiak** zostali uhonorowani medalem Merito de Wratislavia,
- nagrodę Super Diament Wrocławia otrzymał absolwent Uniwersytetu Przyrodniczego **Artur Salamon**, który opatentował interaktywną laskę dla niewidomych,
- Złotą Synapsę za najbardziej znaczący artykuł o tematyce psychiatrycznej otrzymał zespół z Katedry Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego. Wyróżnienie zostało przyznane na podstawie wskaźnika cytowań (IF), a wręczenie nagrody odbyło się podczas XVI Międzynarodowego Kongresu Psychiatria Medforum w Wiśle,
- **prof. Piotr Ponikowski** – rektor Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu – po raz 8. z rzędu znalazł się w prestiżowym zestawieniu najczęściej cytowanych naukowców świata *Highly Cited Researchers w 2022*,
- dwoje naukowców z Uniwersytetu Wrocławskiego zostało nagrodzonych przez wrocławski oddział PAN nagrodą Iuvenes Wratislaviae 2022. W obszarze nauk humanistyczno-społecznych i artystycznych **dr Dominika Grzesik** z Instytutu Historii za monografię *Honorific culture at Delphi in the Hellenistic and Roman Periods* oraz w obszarze nauk o życiu, ścisłych i technicznych **dr hab. Bartosz Jakub Szyszko** z Wydziału Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego za „porfiryne jako nietypowe ligandy, przełączniki makrocycliczne oraz elementy konstrukcyjne układów supramolekularnych”.

INSTYTUCJE NAUKOWE I OŚRODKI B&R

We Wrocławiu działa ponad 100 centrów badawczo-rozwojowych i IT oraz ponad 50 akredytowanych laboratoriów badawczych. Najważniejszymi placówkami są:

- oddział Polskiej Akademii Nauk z 2 samodzielnymi placówkami naukowymi oraz 6 terenowymi jednostkami placówek naukowych,
- Wojskowy Instytut Techniki Inżynieryjnej (WITI) im. profesora Józefa Kosackiego,
- Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławiu,
- Centrum Badawczo-Rozwojowe NOVASOME Sp. z o.o. nadzorowane przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii,
- Polski Ośrodek Rozwoju Technologii (wcześniej Centrum Badań EIT+), włączony do ogólnopolskiej Sieci Badawczej Łukasiewicz zrzeszającej prawie 40 placówek badawczo-rozwojowych.

Centrum Badawczo-Rozwojowe NOVASOME nawiązało współpracę z Wydziałem Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego. Celem współpracy jest wspieranie środowiska nauki i biznesu, zwiększenie rozwoju badawczo-rozwojowego i naukowego obu jednostek, przyspieszenie rozwoju gospodarki, a także niwelowania negatywnych zjawisk na rynku pracy.

W 2022 r. Wrocław znalazł się na czele polskich miast w kategorii wschodzących gwiazd hubów technologicznych w opublikowanym raporcie ***The next generation of tech ecosystems*** przygotowanym przez **Dealroom**, który ocenia miasta na podstawie dostępności kapitału, innowacyjności i jakości lokalnych ośrodków akademickich, rozwoju ekonomicznego oraz tempa rozwoju startupów.

INICJATYWY W DZIEDZINIE SZTUCZNEJ INTELIGENCJI

W 2022 r. kontynuowano realizację działań związanych z zagadnieniem **sztucznej inteligencji** oraz wykorzystaniem tej technologii w zarządzaniu miastem i obszarem metropolitalnym. Zorganizowano kolejną edycję seminarium eksperckiego ***Sztuczna inteligencja w rozwoju miast i obszarów metropolitalnych***. Jednym z bloków tematycznych była prezentacja rozwiązań nagrodzonych w towarzyszącym seminarium Hackathonie AI pt. *Gospodarowanie wodą w mieście przy wsparciu sztucznej inteligencji – szanse, prognozy i optymalizacja*.

KULTURA

Wrocław jest jednym z największych ośrodków kulturalnych i intelektualnych w Polsce. Miasto ma wielowiekową tradycję związaną z rozwojem kultury i sztuki. Potencjał ludzki i organizacyjny w połączeniu z miejscami o potencjale kulturotwórczym oraz odpowiednio kreowana polityka w tym obszarze odgrywają ważną rolę w życiu miasta.

W 2022 r. realizowano cele polityki kulturalnej zapisane w dokumencie programowym *Kultura – Obecna!*, jak m.in. podtrzymanie prestiżu wrocławskiej kultury, zapewnienie warunków rozwoju pola kultury, zapewnienie wzrostu uczestnictwa w sferze wrocławskiej kultury.

Do najważniejszych **marek kulturalnych** Wrocławia należą: Narodowe Forum Muzyki wraz z Międzynarodowym Festiwalem Wroclavia Cantans, Teatr Muzyczny Capitol z Przeglądem Piosenki Aktorskiej czy też instytucje od kilkunastu lat prowadzone przez organizacje pozarządowe, jak kino Nowe Horyzonty z Międzynarodowym Festiwalem Filmowym Nowe Horyzonty, Centrum Sztuki WRO ze słynnym Biennale WRO czy obchodzone każdego roku Święto Wrocławia. Wrocław promuje także uczestnictwo w kulturze poprzez wydarzenia odbywające się w plenerze. W 2022 r. ponownie zorganizowano festiwal Vertigo Summer Jazz i Vertigo Summer Blues, dla których scenerię stanowiły parki, dachy prestiżowych budynków, nadodrzańskie plaże czy wyspa Daliowa.

W 2022 r. kontynuowano proces uspołeczniania polityki kulturalnej Wrocławia. Realizowano prace nad poszerzaniem pola współpracy wrocławskich instytucji kultury (sieciowanie instytucji kultury). Rozpoczęła działalność nowa instytucja kultury – **Wrocławski Instytut Kultury** – która wzmacnia społeczne funkcje kultury, w tym poprzez rozwój dziedzictwa Europejskiej Stolicy Kultury. Wrocławski Instytut Kultury opracowywał **Diagnozę Wrocławskiej Kultury** – trwające między czerwcem a grudniem działanie badawcze, które miało na celu lepsze poznanie obecnego kształtu i zmapowanie potrzeb wrocławskiego środowiska kulturalnego. Rezultaty badania mają się stać pewnego rodzaju „mapą drogową” przyszłych działań i pomóc we wprowadzeniu w proces tworzenia wieloletniego programu dla rozwoju lokalnej kultury.

W 2022 r. Rada Miejska Wrocławia podjęła uchwały o połączeniu instytucji kultury: Strefy Kultury Wrocław z Ośrodkiem Działań Twórczych Firlej, Ośrodka Postaw Twórczych z Centrum Kultury Zamek i Wrocławskiego Instytutu Kultury z Klubem pod Kolumnami. Nowo powstałe instytucje: **Strefa Kultury Wrocław, Ośrodek Postaw Twórczych Zamek i Wrocławski Instytut Kultury** rozpoczną działalność 1 stycznia 2023 r.

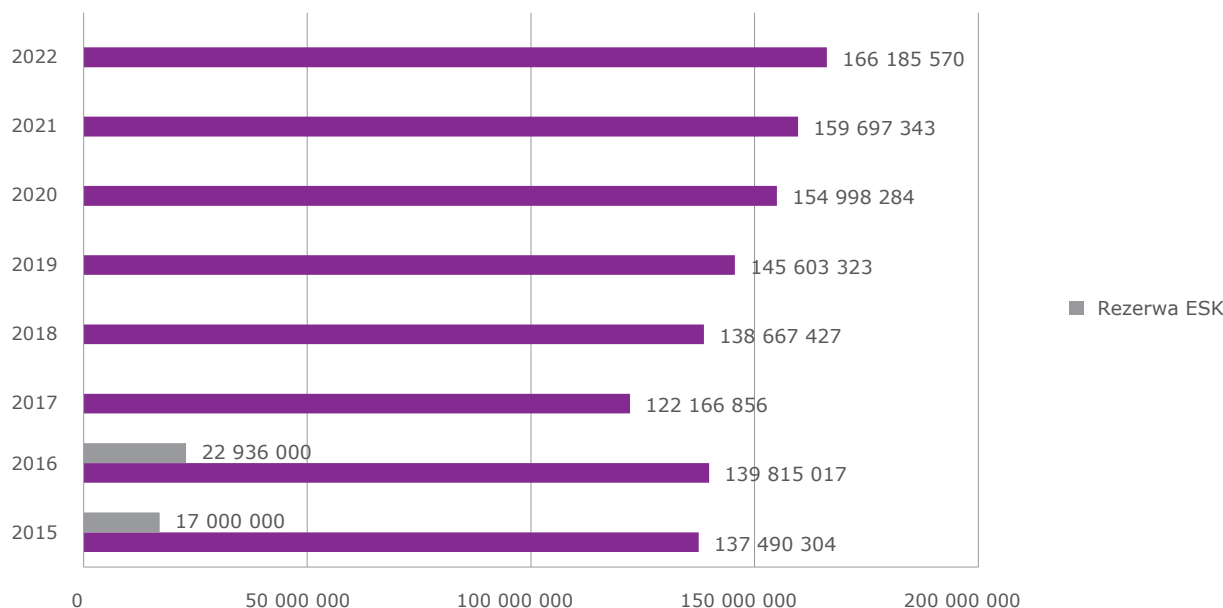
Rok 2022 to wciąż jeszcze rok z czasowymi ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19, która w istotny sposób wpłynęła na sposób prowadzenia całości polityki kulturalnej miasta, ale i czas kryzysu związanego z wojną w Ukrainie i działaniami na rzecz uchodźców.

Rok 2022 ogłoszony został przez Radę Miejską Wrocławia **Rokiem Edyty Stein**. Ośrodek Pamięć i Przyszłość był wiodącą instytucją miejską realizującą jego założenia i koordynującą organizację wydarzeń.

FINANSE

W roku 2022 na finansowanie kultury ze środków Gminy Wrocław przeznaczono kwotę **166 185 570,20 zł**.

Wykres 28. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na kulturę w Gminie Wrocław w latach 2015–2022 (w zł)

Źródło: UMW

INSTYTUCJE KULTURY

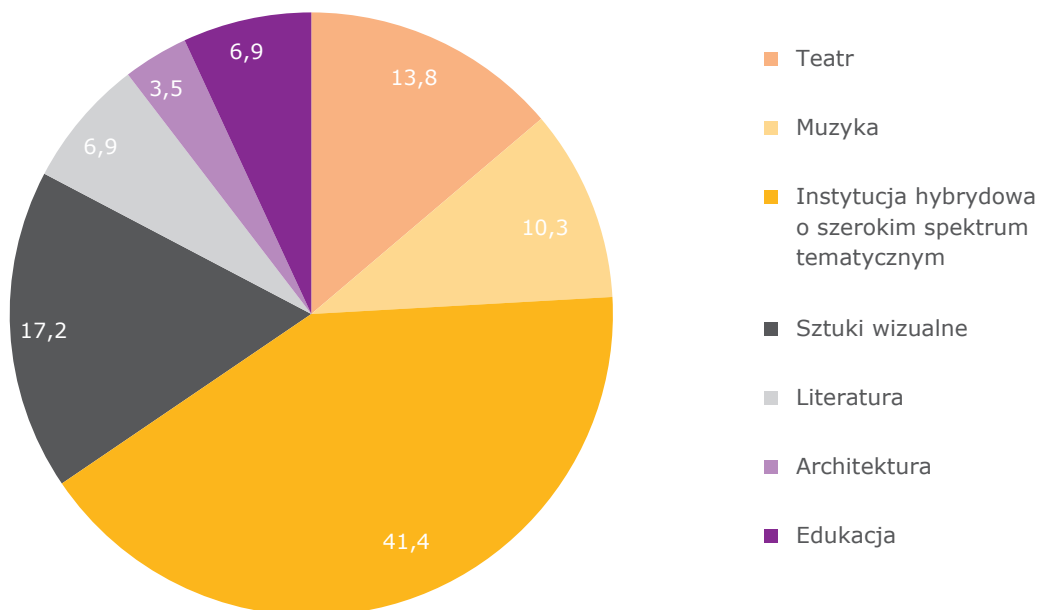
W 2022 r. na terenie miasta działały publiczne i niepubliczne instytucje kultury, z czego **28** prowadził lub współprowadził samorząd Wrocławia. Były to:

- Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego,
- Teatr Muzyczny Capitol,
- Wrocławski Teatr Lalek,
- Wrocławski Teatr Współczesny im. Marii i Edmunda Wiercińskich,
- Instytut im. Jerzego Grotowskiego,
- Muzeum Miejskie Wrocławia,
- Muzeum Współczesne Wrocław,
- Muzeum Architektury,
- BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej,
- Galeria Miejska,
- Galeria Entropia,
- Ośrodek Pamięć i Przyszłość (w tym Centrum Historii Zajezdnia),
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Różewicza,
- Strefa Kultury Wrocław,
- Centrum Kultury Agora,
- Centrum Kultury Wrocław-Zachód,
- Centrum Kultury Zamek,
- Klub Muzyki i Literatury,
- Klub Pod Kolumnami,
- Ognisko Kultury Plastycznej,
- Ośrodek Działań Artystycznych Firlej,

- Ośrodek Działań Twórczych Światowid,
- Ośrodek Postaw Twórczych,
- Wrocławski Dom Literatury,
- Wrocławski Klub Anima,
- Wrocławski Klub Formaty,
- Wrocławscy Kameraliści Cantores Minores Wratislavienses,
- Wrocławski Instytut Kultury.

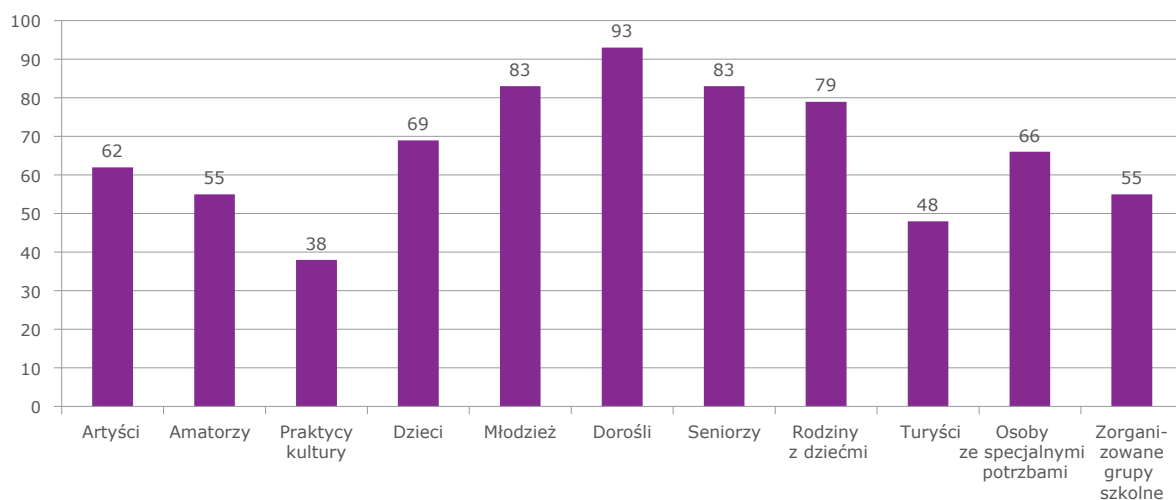
Niepubliczne instytucje kultury (m.in. teatry, małe centra, galerie prowadzone przez fundacje, stowarzyszenia, podmioty gospodarcze, grupy nieformalne – twórcze kolektywy) w istotny sposób wzbogacają kulturalną ofertę miasta. Z wieloma z nich Gmina Wrocław ściśle współpracuje lub obejmuje swoim patronatem organizowane przez nie wydarzenia.

Wykres 29. Profil działalności instytucji kultury prowadzonych przez Gminę Wrocław w 2022 r. (w %)

Źródło: UMW

Wykres 30. Grupy odbiorców, do których wrocławskie instytucje kultury w 2022 r. kierowały swoją ofertę (w %)

Źródło: UMW

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI KULTURY

Tabela 46. Instytucje artystyczne i wystawiennicze oraz liczba widzów i odwiedzających w latach 2019–2022

Instytucja	Liczba odwiedzających/ widzów	Liczba odwiedzających/ widzów	Liczba odwiedzających/ widzów online	Liczba wyświetleń online	Liczba odwiedzających/ widzów	Liczba odwiedzających/ widzów online	Liczba odwiedzających/ widzów	Liczba odwiedzających/ widzów online
	2019	2020			2021		2022	
Narodowe Forum Muzyki	233 228	60 121	893 600	1 723 366	75 604	906 800	194 389	–
Teatr Muzyczny Capitol	89 555	32 093	368 368	3 363 130	64 982	641 723	103 679	1 961
Wrocławski Teatr Lalek	47 807	15 543	95 000	94 244	23 422	17 751	48 067	–
Wrocławski Teatr Współczesny	19 223	7 901	10 770	10 770	9 343	600	16 148	–
Instytut im. Jerzego Grotowskiego	3 750	1 295	16 818	16 818	2 684	3 274	4 311	243
Muzeum Miejskie Wrocławia	192 127	48 470	23 881	48 470	68 734	44 393	143 094	–
Muzeum Współczesne Wrocław	38 930	16 562	97 096	97 096	17 767	18 804	29 350	–
Muzeum Architektury	42 495	8 843	106 757	58 069	16 055	168 954	41 139	8 931
BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej	47 503	42 332	46 022	46 022	14 353	3 981	30 353	349
Galeria Miejska	18 555	1 544	14 100	18 500	2 738	–	11 311	–
Galeria Entropia	6 198	1 495	294 535	19 035	1 469	9 232	2 688	–
Ośrodek Pamięć i Przyszłość	155 044	190 491	66 854	67 924	676 167	29 292	182 949	29 755
Razem	894 415	426 690	2 033 801	5 563 444	973 318	1 034 804	807 478	41 239

Źródło: UMW

W 2022 r. z okazji obchodów **Roku Edyty Stein** odbył się cykl 8 koncertów zespołu **Wrocław Baroque Ensemble pt. Edyta Stein – Gwiazda Europy** w miejscach związanych z tą postacią. Zespół wystąpił wraz z chórem NFM w Lublińcu, Gliwicach, Wrocławiu, Oświęcimiu, Echt w Holandii, Goerlitz, Paryżu oraz Kolonii.

Chór Narodowego Forum Muzyki (NFM) wziął udział w uroczystej inauguracji **organów Englera w bazylice pw. św. Elżbiety**, które odbudowano po 46 latach (organy uległy zniszczeniu podczas pożaru bazyliki w 1976 r.). Od dnia inauguracji instrumentu 27 stycznia 2022 r. do końca roku odbyło się **29 bezpłatnych koncertów**, w których wzięło udział łącznie ok. **12 tys. osób**. Na odbudowanym instrumencie grali zarówno wybitni organiści z Polski i ze świata (Karol Mossakowski – Polska/Francja, Nathan Laube – USA, Arkadiusz Bialic – Kraków, Pavel Kohout – Czechy, Hanna Dys – Gdańsk, Stefan Kiessling – Niemcy, Marek Fronc – Legnica, Agnieszka Tarnawska – Poznań, Tomasz Głuchowski – Wrocław), jak i studenci polskich i zagranicznych uczelni muzycznych.

W roku 2022 **Wrocławska Orkiestra Barokowa** zrealizowała trasę koncertową z renomowaną Orchester Wiener Akademie oraz hollywoodzkim aktorem **Johnem Malkovichem** w Austrii, Finlandii, Hiszpanii oraz w Serbii. Wraz z wybitnym kontratenorem Timem Meadem orkiestra wystąpiła podczas gali Fryderyki 2022.

W ramach **Jazztopad Festival w Nowym Jorku** prezentowano polską scenę jazzową i improwizowaną w najbardziej znaczących i ikonicznych miejscach związanych z muzyką jazzową w tym mieście: **Dizzy's Club** w Jazz at Lincoln Center, **The Owl, Barber**.

W 2022 r. zespół **Narodowego Forum Muzyki (NFM) Filharmonii Wrocławskiej** przygotował **34** programy koncertowe w ramach sezonu oraz 4 koncerty wyjazdowe.

W 2022 r. NFM zdobyło prestiżowe nagrody i nominacje, m.in. **Fryderyk 2022 w kategorii Album Roku – Muzyka Współczesna**, nominacja **International Classical Music Award 2023** dla Wrocławskiej Orkiestry Barokowej, nominacje do nagrody **Fryderyk 2022 w kategoriach Album Roku – Muzyka Dawna** oraz **Album Roku – Najwybitniejsze Nagranie Muzyki Polskiej**, nominacja dla NFM Filharmonii Wrocławskiej **International Classical Music Award 2023**: w kategorii Contemporary Music I miejsce i nagroda specjalna kompozytora Zapro Zaprova za najlepsze wykonanie utworu *Alleluia* dla Chóru Chłopięcego NFM podczas Ohird Choir Festival w Macedonii.

Wrocławscy Kameraliści wykonali **23** koncerty we Wrocławiu i innych miastach, koncert współczesnej muzyki cerkiewnej w Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku, a także zarejestrowali 2 koncerty w formie zapisu video.

W 2022 r. w **Teatrze Muzycznym Capitol** miały miejsce 3 premiery:

- **Cesarz** w reżyserii Ceziego Studniaka na podstawie dzieła Ryszarda Kapuścińskiego pod tym samym tytułem;
- **Priscilla, Królowa Pustyni. Musical**. Teatr Capitol, jako pierwszy teatr na świecie, uzyskał zgodę na przeniesienie akcji musicalu do innego kraju i przedstawienie losów bohaterów w polskich realiach;
- **Gala Światowych Musicali II: Bohaterowie wyobraźni**.

Kolejna, **42. edycja Przeglądu Piosenki Aktorskiej (PPA)** cieszyła się ogromną popularnością – w trakcie **10** dni PPA zaprezentowano **49** wydarzeń artystycznych, w których uczestniczyli artyści z kraju i zagranicy oraz ponad **13 tys.** widzów.

Do **Wrocławskiego Teatru Lalek** po pandemicznej przerwie powrócił **Przegląd Nowego Teatru dla Dzieci**. Podczas 5 dni **6. edycji** Przeglądu odbyło się **56** wydarzeń – 17 spektakli z Polski i Czech, 3 przedstawienia w ramach wydarzeń specjalnych, 29 bezpłatnych warsztatów w Ogrodzie Sztuk, w tym 6 spotkań warsztatowych wprowadzających do spektakli oraz 6 spotkań publiczności z twórcami przedstawień. Wszystkie spektakle w ramach 6. Przeglądu Nowego Teatru dla Dzieci obejrzało łącznie blisko **2500** osób, a w warsztatach wzięły udział **732** osoby. Odbyły się 4 premiery: *Opowieści z Wielkich Bloków* (8+), tekst Ewa Mikuła, reżyseria Marta Streker; *Kulka* (1+), *[BEZ] RUCH* (13+), tekst i reżyseria: grupa ROBIMY pod opieką Nataszy Sołtanowicz, Marianny Syski, Joanny Kowalskiej, Katarzyny Krajewskiej; *Sen nocy letniej* (10+), tekst i reżyseria: krofta/wojtyszko.

W 2022 r. we **Wrocławskim Teatrze Współczesnym (WTW)** premierę miało 7 sztuk:

- *Wyszedł z domu. Tak zwana komedia* (na podstawie sztuki Tadeusza Różewicza), reż. Marek Fiedor;
- *W co wierzą Polacy* (na podstawie książki Tomasza Kwaśniewskiego), reż. Szymon Kaczmarek;

- *Widzę nic* (na podstawie monodramu Filipa Zawady), reż. Paweł Palcat, koprodukcja Teatr im. H. Modrzejewskiej w Legnicy;
- *Woda w usta* (na podstawie sztuki Sandry Szwarco), reż. Lena Frankiewicz;
- *Wyskubki* (na podstawie wierszy i opowiadań Tadeusza Różewicza), reż. Paweł Kamza;
- *Syrena. Anatomia miłości* (na motywach opowiadania Amandy Lee Koe), tekst i dramaturgia Zuzanna Bojda, reż. Daria Kopiec;
- *Męczeństwo i śmierć Jean Paul Marata przedstawione przez zespół aktorski przytułku w Charenton pod kierownictwem pana de Sade*, dramat Petera Weissa, reż. Marcin Libera.

Dzień Teatru poświęcony został upamiętnieniu współpatronki WTW – **Marii Wiercińskiej** (aktorki, tancerki, reżyserki teatralnej i radiowej, wykładowczyni PIST i PWST). Współpracująca z WTW **Agnieszka Jakimiak** (jako autorka, reżyserka i członkini jury Konkursu Dramaturgicznego STREFY KONTAKTU) została **nominowana do Paszportu Polityki w kategorii „Teatr”**.

W 2022 r., po kilku latach starań, **Instytut im. Jerzego Grotowskiego** zrealizował **InlanDimensions International Arts Festival 2022 – Azja nie istnieje**. Festiwal ten to największy interdyscyplinarny festiwal w Europie Środkowej, który odrzuca podział na Europę i Azję, tworząc koncepcję teatru i filmu eurazjatyckiego. We Wrocławiu zrealizowano 3 spektakle wybitnych twórców współczesnego teatru eurazjatyckiego: **Przerwany sen** Eksperymentalnego Kolektywu Teatralnego Zuni Icosahedron (reż. Danny Yung), **Obywatele Seulu** Zespołu Teatralnego Seinendan (reż. Hirata Oriza) oraz powracającą po niemal 40 latach do Polski **Stację wodną** Kolektywu Teatralnego SEAMI (reż. Kim Seil).

Muzeum Architektury we Wrocławiu jest jedyną instytucją muzealną w Polsce poświęconą w całości historii architektury oraz architekturze współczesnej. W 2022 r. muzeum zaprezentowało **14** wystaw czasowych (12 we Wrocławiu i 2 za granicą) oraz przygotowało szereg spotkań, wykładów i zajęć edukacyjnych. 2022 r. był dla Muzeum Architektury kolejnym ważnym rokiem w działaniach międzynarodowych. Po pokazach twórczości Jadwigi Grabowskiej-Hawrylak w Nowym Jorku oraz w Lizbonie i Porto, wystawy przygotowane przez muzeum zostały zaprezentowane w 2022 r. w Dubaju (pawilon polski na Wystawie Światowej EXPO 2020) i w Mediolanie (pawilon polski na Triennale Sztuk Dekoracyjnych i Architektury Współczesnej).

14 maja 2022 r. odbyła się we Wrocławiu kolejna edycja **Nocy Muzeów**. W wydarzeniu udział wzięło **76** instytucji, zorganizowano ponad **150** wydarzeń towarzyszących. Najliczniej odwiedzane były muzea (Pałac Królewski odwiedziło ponad **5 tys.** osób, Ratusz – **4 tys.** osób, Arsenał – **4 tys.** osób). Dużą frekwencję odnotowano w Centrum Historii Zajezdźni (**4,5 tys. osób**).

Wrocławskie **Biuro Wystaw Artystycznych (BWA)** w maju 2022 r. wspólnie z Regionalnym Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej we Wrocławiu oraz Biurem Parlamentu Europejskiego we Wrocławiu – zorganizowało konferencję poświęconą **Nowemu Europejskiemu Bauhausowi**. Głównym założeniem Nowego Europejskiego Bauhausu jest stworzenie nowego stylu życia, w którym projektowanie przestrzeni i przedmiotów uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju, w tym m.in. ochronę klimatu czy inkluzyjność.

W 2022 r. 2 hasła towarzyszyły działaniom **Ośrodka Pamięć i Przyszłość**. Pierwsze z nich to **Rzeka i mosty** ukazujące Odrę jako ważny punkt odniesienia: jako granicę, o którą toczyły się spory, ale też jako przestrzeń współpracy i budowania mostów (w rozumieniu dosłownym i metaforycznym). Zorganizowano wystawę **Odra-most. Odra-granica** i poszerzono ofertę wystawy głównej Centrum Historii Zajezdźni o sekcję dotyczącą powodzi w 1997 r. Drugim tematem wiodącym był temat **Edyta Stein – św. Teresa Benedykta od Krzyża**, co związane było z ogłoszeniem przez Radę Miejską Wrocławia roku 2022 Rokiem Edyty Stein. Zrealizowano m.in. cykl koncertów **Gwiazda Europy**, wystawę **Edyta Stein wielkość w codzienności**, konkurs Wrocławski Almanach Filmowy *Historie Edyty Stein*.

Innymi ważnymi i znaczącymi instytucjami kultury we Wrocławiu są m.in. Opera Wrocławska, Teatr Polski, Muzeum Narodowe z Panoramą Raclawicką i Muzeum Sztuki Współczesnej, Hydropolis, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Synagoga pod Białym Bocianem, jedyne w Polsce Muzeum Poczty i Telekomunikacji, Muzeum Archidiecezji Wrocławskiej oraz Wrocławski Teatr Pantomimy im. Henryka Tomaszewskiego.

KLUBY I OŚRODKI KULTURY

Na terenie Wrocławia funkcjonują liczne kluby i ośrodki kultury, które prowadzą działania w dziedzinie animacji społeczno-kulturalnej, edukacji kulturalnej i promocji wydarzeń artystycznych.

Tabela 47. Liczba odbiorców zajęć w latach 2019–2022

Instytucja	2019		2020			2021			2022	
	Liczba odbiorców	Liczba zajęć	Liczba odbiorców	Liczba zajęć	Liczba odbiorców online	Liczba odbiorców	Liczba zajęć	Liczba odbiorców online	Liczba odbiorców	Liczba zajęć
Ośrodek Postaw Twórczych	1 610	305	733	83	178	868	121	3 300	2 539	356
Wrocławski Klub Formaty	16 356	313	–	36	109	14 812	67	15 570	38 480	90
Klub Muzyki i Literatury	16 062	361	576	–	5 457	935	67	21 564	1 716	79
Wrocławski Klub Anima	4 439	509	7 339	1 056	4 899	5 038	856	5 000	3 046	1 581
Klub Pod Kolumnami	175	27	881	155	261 183	740	102	10 000	700	22
Centrum Kultury Zamek	560	42	–	28	15 111	548	39	17 000	570	36
Ośrodek Działań Artystycznych Firlej	2 691	542	1 750	16	90 670	605	50	63 509	1 991	208
Centrum Kultury AGORA	2 150	90	3 806	60	–	4 120	91	2 149	5 744	331
Ośrodek Działań Twórczych Światowid	438	49	2 285	21	126 494	2 220	44	39 161	3 382	45
Centrum Kultury Wrocław-Zachód	2 700	20	740	665	34 100	1 596	24	29 317	2 000	16
Razem	47 181	2 258	18 110	2 120	538 201	31 482	1 461	206 570	60 168	2 764

Źródło: UMW

Tabela 48. Liczba widzów imprez kulturalnych w latach 2019–2022

	2019		2020			2021			2022	
Instytucja	Liczba widzów	Liczba imprez	Liczba widzów	Liczba imprez	Liczba wyświetleń	Liczba widzów	Liczba imprez	Liczba wyświetleń	Liczba widzów	Liczba imprez
Ośrodek Postaw Twórczych	9 550	51	820	6	85 432	3 269	30	5 299	7 741	20
Wrocławski Klub Formaty	12 110	99	2 144	32	5 829	4 050	64	15 570	14 960	36
Klub Muzyki i Literatury	8 065	99	8 976	138	5 457	11 663	191	21 564	12 890	152
Wrocławski Klub Anima	4 439	509	1 280	52	–	4 539	10	5 000	5 786	11
Klub Pod Kolumnami	3 075	39	970	83	–	930	23	10 000	3 500	110
Centrum Kultury Zamek	560	42	–	28	15 111	75 950	21	17 000	45 000	31
Ośrodek Działań Artystycznych Firlej	2 691	542	1 750	16	90 670	5 358	28	63 509	3 234	22
Centrum Kultury AGORA	14 811	41	1 200	65	18 046	13 130	39	2 149	11 150	90
Ośrodek Działań Twórczych Światowid	4 897	67	1 221	21	126 494	2 083	26	39 161	3 783	33
Centrum Kultury Wrocław-Zachód	12 800	–	2 570	126	34 100	2 702	68	29 317	7 500	66
Razem	72 998	1 489	20 931	567	381 139	123 674	500	208 569	115 544	571

Źródło: UMW

W roku 2022 **Ośrodek Działań Twórczych Firlej** był po raz 5. organizatorem międzynarodowego festiwalu **Sąsiedzi**. Polscy artyści mieli okazję zaprezentować swoją twórczość w Czechach, na Słowacji i na Węgrzech. W ramach projektu zrealizowano **4** koncerty.

W 2022 r. odbyła się **18. edycja Wrocławskich Dni Fantastyki** organizowanych przez Centrum Kultury Zamek, będących najstarszym dolnośląskim festiwalem poświęconym szeroko pojętej fantastyce (literaturze, filmowi, komiksowi oraz grom planszowym i komputerowym). Dni Fantastyki corocznie łączą zarówno fanów, jak i twórców fantastyki – pisarzy, aktorów, twórców komiksu czy reżyserów.

Misją **Wrocławskiego Domu Literatury (WDL)** jest upowszechnianie czytelnictwa realizowane poprzez organizowanie licznych wydarzeń promujących literaturę. W 2022 r. w WDL zorganizował **136** spotkań literackich w klubie Proza, **39** wydarzeń w różnych miejscach poza klubem Proza, **187** wydarzeń online, a także przygotowano **39** podcastów. **22 września 2022 r.** we Wrocławiu została podpisana deklaracja założycielska **Sieci Światowych Stolic Książki UNESCO**. Wrocław był jednym z inicjatorów powołania tej nowej prestiżowej międzynarodowej sieci zrzeszającej byłe,

przyszłe i obecne Światowe Stolice Książki UNESCO. Obecnie się zrzesza **15** miast z całego świata. We współpracy z Fundacją Olgi Tokarczuk i Wydawnictwem Literackim 2 czerwca 2022 r. WDL zorganizował premierę książki **Empuzjon**, pierwszej powieści Olgi Tokarczuk opublikowanej po otrzymaniu przez nią literackiej Nagrody Nobla. Rozmowę z autorką poprowadził rektor Uniwersytetu Śląskiego prof. Ryszard Kosiński. Premiera *Empuzjonu* była wydarzeniem unikatowym na skalę kraju – spotkaniem autorskim o najwyższej frekwencji w Polsce po 1989 r. (wzięło w nim udział **3 tys.** osób na żywo, transmisję online natomiast obejrzało niemal **38 tys.** osób, po spotkaniu Noblistka podpisała ponad tysiąc książek).

Począwszy od lutego 2022 r., **Strefa Kultury Wrocław** rozpoczęła samodzielne funkcjonowanie po wyodrębnieniu z jej struktur Wrocławskiego Instytutu Kultury.

Strefa Kultury Wrocław zaangażowana była w organizację licznych wydarzeń, w tym festiwali: **WROsound, Międzynarodowego Festiwalu Teatrów dla Dzieci Dziecinada, Dolnośląskiego Festiwalu Improwizacji Teatralnej DOLi, Avant Art Festival, Festiwalu Piosenki Młodzieżowej KAROLEK 2022** (30., jubileuszowa edycja), festiwalu **Jazz nad Odrą**, festiwalu **Non Sola Scripta**. Rozwijała się także współpraca z Leszkiem Możdżerem przy jego autorskim cyklu *Idzie nowe! Leszek Możdżer przedstawia*, w ramach którego artysta postanowił zapraszać w każdym miesiącu młodych pianistów.

Podczas 4. edycji **Kinomuralu**, unikatowego wydarzenia łączącego kino i sztukę z tkanką miejską, ponad 70 artystów i artystek z całego świata zaprezentowało swoje animacje na kamienicach historycznego Przedmieścia Odrzańskiego. Na 6 tematycznych ścianach wyświetlonych zostało kilkadziesiąt dzieł audiowizualnych. W ramach wydarzenia po raz pierwszy ogłoszony został otwarty nabór prac na konkurs dla twórców audiowizualnych z całego świata. Laureatami zostali: Kamil Wójcik, Tsz-wing HO, Miodrag Manojlović, Alexander Fingrutd, Arash Akbari, Aleksei Martyniuk, Marta Ciołkowska, Marek Hajduk, Katsiaryna Kardash, Fierbinteanu, Pepon Meneses & Laura Ginès Bataller, mammasONica / Luca Pulvirenti, Zuzanna Michalska, Wojciech Puławski, Wojciech Siejak, Muriel Sago, Anita Szprych – Omurike Wolterr.

W celu kontynuacji działalności Kina Nowe Horyzonty, projektu kulturalnego o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej, Gmina zawarła umowę na wynajem powierzchni przy ul. Kazimierza Wielkiego 19/23 (w skład której wchodzi kino i powierzchnia biurowa), a także umowę ze Stowarzyszeniem Nowe Horyzonty na realizację zadania publicznego pod nazwą *Kino Nowe Horyzonty we Wrocławiu w latach 2022–2026*. W 2022 r. w ramach działalności Kina Nowe Horyzonty zaprezentowano premierowo ponad **160** filmów i zrealizowano ponad **60** wydarzeń adresowanych do różnych grup widzów. W listopadzie 2022 r. Kino Nowe Horyzonty było reprezentantem Polski w projekcie **Europa Cinemas – Miesiąc Filmu Europejskiego**. Inicjatywa **Miesiąc Filmu Europejskiego** zapoczątkowana została w 2022 r. przez Europejską Akademię Filmową we współpracy z siecią kin Europa Cinemas. W ciągu 4 tygodni w ponad 100 obiektach kinowych w całej Europie zorganizowano wydarzenia poświęcone filmom europejskim.

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA IM. TADEUSZA RÓŻEWICZA

Miejska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Różewicza (MBP) we Wrocławiu to sieć **38** filii bibliotecznych, w tym Centrum Biblioteczno-Kulturalne FAMA i MultiCentrum, służące rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców.

W 2022 r. MPB wdrożyła najnowocześniejszy system informatyczny **Alma** i rozpoczęła współkatalogowanie zbiorów z Biblioteką Narodową – Centralną Biblioteką Państwa. Wkład MBP do połączonych katalogów to ponad **121 tys.** unikalnych rekordów bibliograficznych (na 333 tys. przekazanych do Biblioteki Narodowej) – najwięcej z nich dotyczy literatury dla dzieci, literatury obcojęzycznej, głównie w językach angielskim i ukraińskim, oraz zbiorów specjalnych: audiobooków i gier planszowych. W 2022 r. w systemie bibliotecznym zarejestrowanych było **111 677** aktywnie korzystających z usług czytelników (w 2021 r. – 103 430).

MBP zapewnia dostęp do **851 653** egzemplarzy zbiorów w filiach oraz zdalny dostęp do **195 920** ebooków, **33 341** audiobooków i podcastów na różnych platformach: IBUK LIBRA (literatura specjalistyczna z różnych dziedzin wiedzy), EBSCO eBooks Public Library (literatura w językach obcych), EBSCO eBooks Open Access MonographCollection, EMPIK GO i LEGIMI.

W ofercie kulturalno-edukacyjnej MBP w 2022 r. znalazło się 3797 różnorodnych wydarzeń, w których uczestniczyło 62 106 osób. MBP była organizatorem: Festiwalu Feminatywa, Wrocławskiego Festiwalu Podróżniczego im. Olgierda Budrewicza Równoleżnik Zero, Cyrkowego Festiwalu Podwórkowego CYRKOPOL. Zrealizowano 14 odcinków vloga literackiego *Z Mediateki*, które obejrzało 6764 widzów. Wrocławskie biblioteki odwiedziło łącznie 797 689 osób.

Wykres 31. Liczba czytelników MBP oraz wypożyczeń z oferty MBP online w latach 2019–2022

źródło: UMW

NAGRODY I ODZNACZENIA

WRATISLAVIA GRATO ANIMO

Od 2016 r. przyznawane są **Odznaki Honorowe Wrocławia – Wrocław z wdzięcznością *Wratislavia Grato Animo***. Odznaki przyznaje Prezydent Wrocławia po zasięgnięciu opinii Konwentu Odznaki za zasługi w działalności publicznej na rzecz rozwoju Wrocławia.

Laureaci w roku 2022 to:

Złota Odznaka Honorowa Wrocławia: Wrocławski Teatr Komedia, Państwowa Szkoła Muzyczna II stopnia im. Ryszarda Bukowskiego we Wrocławiu, Bohdan Aniszczyk, Erazm Humienny, Olga Walewska-Siekierka, Jarosław Broda, Krzysztof Turkowski, Jerzy Filak, Aleksander Gleichgewicht, Krzysztof Grzelczyk, Sławomir Najnigier, Renata Otolińska, Zenon Pałka, Jan Sobczyk, Mirosław Spychalski, Danuta Stołęcka.

Srebrna Odznaka Honorowa Wrocławia: Anna Józefiak-Materna, Janusz Nałęcki, Andrzej Ociepa, Iwona Makowiecka, Krzysztof Głowacki, Kazimierz Górniak, Bolesław Musiał, Krzysztof Bąkowski, Wiesław Cupała, prof. Rafał Eysymontt, Helena Gleichgewicht, Marek Adamkiewicz, Mirosław Jasiński, Wiesław Kęcik, Beata Pałka, Adam Lipiński, Danuta Szczepańska, Joanna Turkowska, prof. Marek Zybura, śp. Maki Sakata.

Brązowa Odznaka Honorowa Wrocławia: Marta Kowalska-Fic, Zbigniew Hajłasz, Alicja Badowska, Andrzej Baworowski, Rafał Bubnicki, Jolanta Bujwid, Anna Bujwid, Paweł Kasprzak, Michał Gabryel, Waldemar Fydrych, Andrzej Kiełczewski, Jarosław Klimek, Jacek Leśków, Jolanta Piątek, Iwona Timingeriu, Halina Wojnarska, Cezary Buśko, Halina Spasowska.

NAGRODA PREZYDENTA WROCŁAWIA

Nagroda Prezydenta Wrocławia przyznawana jest osobom i instytucjom za działalność i osiągnięcia w mijającym roku. Nagroda jest przyznawana corocznie 24 czerwca – w dniu Święta Wrocławia, a zarazem patrona miasta, św. Jana Chrzyciela.

W 2022 r. nagrodzono:

- **Annę Barton** – za zbudowanie rozpoznawalnej marki Lody Barton i przykład społecznej odpowiedzialności biznesu;
- **Olę Malinkiewicz** – za wybitną działalność naukową i lokowanie gospodarki Wrocławia w światowej sieci powiązań;

- **Renatę Piwko-Wolny** – za działalność społeczną i kreowanie współpracy pomiędzy wrocławskimi osiedlami;
- **Huberta Hurkacza** – za wybitne osiągnięcia sportowe i promowanie Wrocławia na arenie międzynarodowej;
- **Bogusława Litwińca** – za działalność artystyczną i kształtowanie kulturalnego oblicza Wrocławia.

NAGRODA WROCŁAWIA

Nagroda Wrocławia to nagroda, którą Rada Miejska przyznaje osobom i instytucjom za całokształt ich pracy na rzecz miasta. Nagroda jest przyznawana corocznie, podobnie jak Nagroda Prezydenta Wrocławia, 24 czerwca – w dniu Święta Wrocławia.

W 2022 r. nagrodę otrzymali:

- **Adam Komar** – prezes Fundacji „Potrafię Pomóc” – za wieloletnią działalność społeczną na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
- **Lechosław Kazimierz Stefanow** – założyciel dyskusyjnego Klubu „Spotkanie i Dialog” – za działalność na rzecz przemian demokratycznych;
- **Andrzej Ziemiański** – związany z Wrocławiem autor literatury fantasy i science fiction;
- **Dortmundzko-Wrocławsko-Lwowska Fundacja im. św. Jadwigi** – za wieloletnią praktyczną realizację idei pojednania polsko-niemieckiego i ukraińskiego;
- **Fundacja Ukraina** – powstała we Wrocławiu – za wszechstronne wspieranie migrantów pochodzenia ukraińskiego w integracji z polskim społeczeństwem.

CIVITATE WRATISLAVIENSI DONATUS

Tytuł Honorowego Obywatela Wrocławia przyznaje Rada Miejska Wrocławia wybitnym osobom odgrywającym istotną rolę w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym miasta.

W roku 2022 tytuł Civitate Wratislaviensi Donatus otrzymała **prof. Alicja Chybicka**.

WROCŁAWSKA NAGRODA ARTYSTYCZNA 2022

Prezydent Wrocławia ufundował nagrody dla laureatów Wrocławskiej Nagrody Artystycznej (10 tys. zł dla każdego laureata, łącznie **50 tys. zł**) w kategoriach:

- teatr:
 - **Grzegorz Mazoń** za „wszechstronny talent muzyczny i aktorski, którym od lat wzbogaca wrocławskie życie teatralne, czego kolejnym dowodem jest *Kulka* we Wrocławskim Teatrze Lalek”;
 - **Łukasz Twarkowski** za „reżyserię spektaklu *Rothko* w Dailes Theatre w Rydze, inscenizacyjny majstersztyk z jedenastoma nominacjami i pięcioma nagrodami teatralnymi w Łotwie. Za kształtowanie nowego języka teatru, opisującego doświadczenie człowieka w świecie zdominowanym przez nowe technologie oraz za promocję Wrocławia w całej Europie”;
- muzyka poważna:
 - **Ewa Vesin** za „doskonałą Toscę, którą uwodzi publiczność światowych scen operowych, także w spektaklu Opery Wrocławskiej”;
- muzyka rozrywkowa:
 - **Zespół Bluszcz** (Jarosław Zagrodny i Roman Zagrodny) za „świetne piosenki, których refreny zapadają w pamięć, sprawne korzystanie z kanonów rodzimej muzyki rozrywkowej i rozpoznawalny, nieustannie rozwijany styl, który składa się na album *Nowy pop*”;
- sztuki wizualne:
 - **Lech Twardowski** za „konsekwentną postawę twórcy programowo niezależnego, a w szczególności za dzieło *Czarne na czerni* – monumentalną instalację wystawioną w Centrum Sztuk Performatywnych Piekarnia, będące oryginalną syntezą wieloletnich poszukiwań spójnego uniwersum sztuk pięknych, performatywnych i medialnych”.

LITERACKA NAGRODA EUROPY ŚRODKOWEJ ANGELUS

W 2022 r. Angelus został przyznany **Edwardowi Pacewiczowi** (150 tys. zł), tłumaczowi **Danielowi Warmuzowi** (40 tys. zł) oraz autorom nominowanych książek: **Katarzynie Surmiak-Domańskiej, Andrzejowi Stasiukowi, Alehierdowi Bacharewiczowi, Kapce Kassabovej, Zoltánowi Nagyowi, Jaroslavowi Rudišowi** (po 5 tys. zł).

WROCŁAWSKA NAGRODA POETYCKA SILESIOUS

W 2022 r. Silesius został przyznany **Marcinowi Sendeckiemu** za całokształt twórczości (100 tys. zł), **Krzysztofowi Siwczykowi** w kategorii książka roku (50 tys. zł), **Marcie Stachniałek** za debiut roku (15 tys. zł), ponadto nominowanym za debiut: **Michałowi Krawczykowi, Antoninie Tosiek** (po 5 tys. zł) oraz nominowanym za książkę roku: **Małgorzacie Lebdzie, Joannie Liczner** (w publikacjach **Joannie Mueller**), **Dariuszowi Sońnickiemu, Katarzynie Zwolnej-Plusie** (po 5 tys. zł).

NAGRODY WARTO 2022

W 2022 r. w ramach plebiscytu „Gazety Wyborczej” nagrody (10 tys. zł dla każdego laureata, łącznie **50 tys. zł**), których fundatorem jest Gmina Wrocław, w poszczególnych kategoriach otrzymali:

- muzyka: Filip Dudek;
- sztuki wizualne: Yurii Ivan Bilei;
- literatura: Szymon Krzysztof Bira;
- teatr: Adam Stoyanov;
- film: Martyna Majewska.

STYPENDIA

W 2022 r. ogłoszono 2 nabory wniosków na stypendia artystyczne Prezydenta Wrocławia, które przeznaczone są na realizację przedsięwzięć w następujących dziedzinach: film, literatura, muzyka, taniec, teatr, sztuki wizualne i upowszechnianie kultury. Stypendia przyznawane są osobom, które ukończyły 18. rok życia, których miejscem zamieszkania lub tworzenia jest Wrocław lub realizującym projekt wprost dotyczący Wrocławia. W wyniku rozstrzygnięcia pierwszego naboru w 2022 r. przyznano **15** stypendiów na II półrocze 2022 r. w kwocie 2,5 tys. zł brutto miesięcznie. W listopadzie 2022 r. rozstrzygnięto konkurs na przyznanie stypendiów na I półrocze 2023 r. i cały rok 2023. Stypendia w kwocie 2,5 tys. zł brutto miesięcznie przyznano **25** osobom.

STYPENDIA DLA MŁODZIEŻY UCZĄCEJ SIĘ DO 30. ROKU ŻYCIA

W 2022 r. po rozpatrzeniu 159 wniosków przyznano **143** stypendia artystyczne na rok szkolny i akademicki 2022/2023, w tym:

- **10** stypendiów dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w wysokości 300 zł miesięcznie na okres 10 miesięcy (od września 2021 r. do czerwca 2022 r.);
- **15** stypendiów dla studentów krajowych uczelni wyższych w wysokości 400 zł miesięcznie na okres 9 miesięcy (od października 2021 r. do czerwca 2022 r.);
- **2** stypendia na studia za granicą w wysokości 600 zł miesięcznie na okres 9 miesięcy (od października 2021 r. do czerwca 2022 r.);
- **9** stypendiów uczniowskich przyznanych na okres 2 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wyплата jednorazowa – 600 zł);
- **15** stypendiów uczniowskich przyznanych na okres 3 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wyплата jednorazowa – 900 zł);
- **28** stypendiów uczniowskich przyznanych na okres 4 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wyплата jednorazowa – 1200 zł);
- **8** stypendiów studenckich przyznanych na okres 3 miesięcy w kwocie 400 zł miesięcznie (wyплата jednorazowa – 1200 zł);
- **15** stypendiów uczniowskich przyznanych na okres 5 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wyплата jednorazowa – 1500 zł);
- **3** stypendia studenckie przyznane na okres 4 miesięcy w kwocie 400 zł miesięcznie (wyплата jednorazowa – 1600 zł);

- **12** stypendiów uczniowskich przyznanych na okres 6 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wypłata jednorazowa – 1800 zł);
- **6** stypendiów studenckich przyznanych na okres 5 miesięcy w kwocie 400 zł miesięcznie (wypłata jednorazowa – 2 tys. zł);
- **3** stypendia uczniowskie przyznane na okres 7 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wypłata jednorazowa – 2100 zł);
- **7** stypendiów uczniowskich przyznanych na okres 8 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wypłata jednorazowa – 2400 zł);
- **8** stypendiów studenckich przyznanych na okres 6 miesięcy w kwocie 400 zł miesięcznie (wypłata jednorazowa – 2400 zł);
- **1** stypendium krajowe uczniowskie przyznane na okres 9 miesięcy w kwocie 300 zł miesięcznie (wypłata jednorazowa – 2700 zł);
- **1** stypendium krajowe studenckie przyznane na okres 7 miesięcy w kwocie 400 zł miesięcznie (wypłata jednorazowa – 2800 zł).

MECENAT I PROMOCJA

W 2022 r. Gmina Wrocław dofinansowała różnego rodzaju inicjatywy kulturalne, m.in. działania promocyjne i edukacyjne oraz działania na rzecz upowszechniania literatury i dialogu międzykulturowego.

Tabela 49. Wysokość kwoty przekazanej na kulturę na inicjatywy organizacji pozarządowych w latach 2019–2022 (w zł)

	Kwoty przekazane na kulturę na inicjatywy organizacji pozarządowych
2019	20 540 897,61
2020	18 321 319,36
2021	19 289 038,40
2022	17 463 000,74

Źródło: UMW

Na realizację zadania w ramach ogłoszonego konkursu przeznaczono **1 479 995 zł**. Przyznano dotację **82** podmiotom. Łącznie w otwartych konkursach ofert oraz naborach ofert dofinansowano ponad **70** projektów, wśród których znalazły się:

- Festiwal Kultury Żydowskiej „Simcha”;
- Energia Dźwięku;
- Teatr Formy;
- Maj z Muzyką Dawną;
- Ethno Jazz Festival;
- Festiwal Muzyki Kameralnej Wieczory w Arsenale;
- Industrial Festival;
- Przegląd Sztuki SURVIVAL;
- prowadzenie i realizacja działań programowych Centrum Sztuki WRO;
- prowadzenie działalności kulturalnej w wyremontowanych (w ramach projektu europejskiego) oficynach przy ul. Roosevelta 5a i przy ul. Kazimierza Jagiellończyka 10a;
- prowadzenie Teatru Ad Spectatores;
- prowadzenie Teatru Układ Formalny;
- Be together;
- festiwal MIASTOmovie;
- Polish Cinema for Beginners;
- organizacja Komediiowego Festiwalu WROCEK;
- Kino Plenerowe na Rynku we Wrocławiu;
- X Międzynarodowy Festiwal Teatrów dla Dzieci Dziecinada;
- Prowadzenie teatru integracyjnego ARKA;
- promocja Wrocławia poprzez realizację projektu Lelenfant;
- Międzynarodowy Festiwal Filmowy Nowe Horyzonty;
- Festiwal Filmu Amerykańskiego;
- Kino Nowe Horyzonty;

- Festiwal Skovoroda FEST;
- Mandala Performance Festival.

Gminę Wrocław dofinansowała następujące publikacje (płyty i książki):

- *Claritango* – Jakub Bokun, Krzysztof Pelech;
- *Imago* – Kama Salach;
- *Festiwal Bodźców* – zespół Hurt z udziałem wrocławskich producentów muzycznych, m.in. Igora Pudły, Macieja Wasi, Andrzeja Markowskiego, Agima Dzeljilji;
- *2061* – Marek Pędziwiatr;
- *TRIANGLE!* – muzyka perkusyjna Grażyny Pstrokońskiej-Nawratil;
- *See me in color, but pain me all black* – Sofinka (Zofia Imiela);
- *Wrocławska Niezależna Scena Muzyczna 1990–2000* – książka autorstwa Pawła Piotrowicza;
- *40 lat Kawiarni Artystycznej pod Kalamburem* – monografia.

WSPÓŁPRACA Z ARTYSTYCZNYMI SZKOŁAMI WYŻSZYMI

W 2022 r. w ramach współpracy z **Akademią Sztuk Pięknych** dofinansowane zostały działania artystyczne, m.in.:

- organizacja Ogólnopolskiego Przeglądu Sztuki Książki;
- organizacja Międzynarodowego Sympozjum Sztuki „Było jest i będzie. Zmiana”;
- dofinansowanie gabloty ekspozycyjnej przeznaczonej na cele prezentacji wystaw czasowych we Wrocławiu;
- przygotowanie i realizacja imprezy kulturalnej Triennale Rysunku;
- przygotowanie i wydanie numeru 88. pisma artystycznego „Format”;
- wydawnictwo albumowe – Małgorzata Dajewska z cyklu Wrocławskie Środowisko Artystyczne;
- wydawnictwo albumowe – Natalia LL z cyklu Wrocławskie Środowisko Artystyczne;
- wydanie katalogu wystaw prezentowanych w Galerii Sztuka na Miejscu.

W ramach współpracy z **Uniwersytetem Wrocławskim** dofinansowane zostały działania artystyczne poprzez wydanie numeru czasopisma „Quart. Kwartalnik Instytutu Historii Sztuki UWr” częściowo poświęconego wrocławskiej i dolnośląskiej architekturze przemysłowej i przemysłowej.

W ramach współpracy z **Akademią Muzyczną** dofinansowane zostały działania artystyczne:

- wydanie płyty *Od Haendla do McCartneya* zespołu Wratistavia Brass Quintet;
- organizacja Festiwalu Wyobraźni Muzycznej;
- organizacja kursów mistrzowskich w zakresie kameralistyki;
- umieszczenie logotypów Gminy Wrocław na płycie *TRIANGLE! utwory perkusyjne* Grażyny Pstrokońskiej-Nawratil.

W ramach **Programu Integracyjnego Uczelni Artystycznych Wrocławia** (Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu, Akademii Muzycznej we Wrocławiu oraz Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu) zrealizowano **11** spektakli, zarówno dużych – dyplomowych, jak i małych form dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz dorosłej publiczności. Łącznie spektakle zrealizowane w ramach programu wystawiono na scenie Teatru AST **46** razy, obejrzało je **3250** osób. Program Integracyjny Uczelni Artystycznych Wrocławia umożliwia studentom konfrontacje z widzami w profesjonalnych warunkach teatralnych.

WDRAŻANIE POSTANOWIEŃ STRATEGII KULTURA – OBECNA!

Kultura – Obecna! to dokument programowy określający cele oraz priorytetowe zadania polityki kulturalnej Wrocławia na lata 2018–2020+, w tym Wydziału Kultury UMW jako podmiotu koordynującego. Działania w ramach strategii *Kultura – Obecna!* realizowane były m.in. w miejskich instytucjach i domach kultury.

W 2022 r. kontynuowano proces sieciowania wrocławskich instytucji kultury. Nowym istotnym zadaniem było przystąpienie do opracowania **Diagnozy Wrocławskiego Pola Kultury**, która jest pierwszym etapem tworzenia nowego dokumentu programującego politykę kulturalną miasta.

WSPARCIE KULTURY Z POWODU PANDEMII

W 2022 r. utrzymano **99-procentową** ulgę w czynszu dla artystów wynajmujących pracownie od Gminy Wrocław.

WSPARCIE OBYWATELI UKRAINY PRZEZ INSTYTUCJE I OŚRODKI KULTURY W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM NA TERYTORIUM UKRAINY

Instytucje i ośrodki kultury w różny sposób zaangażowały się w udzielanie pomocy i wsparcia uchodźcom z Ukrainy, m.in. poprzez:

- organizację wydarzeń o charakterze charytatywnym, z których dochód był przeznaczony na pomoc Ukrainie lub uchodźcom z Ukrainy przebywającym w Polsce (Wrocławski Teatr Współczesny, Teatr Muzyczny Capitol, Ośrodek Postaw Twórczych, Wrocławski Klub Formaty, Centrum Kultury Agora, Centrum Kultury Zachód, Ośrodek Działań Twórczych Światowid, Instytut im. J. Grotowskiego, Wrocławski Dom Literatury);
- zapewnienie własnej bazy lokalowej na miejsca noclegowe lub zbiórki rzeczy dla uchodźców, organizacja punktów informacyjnych itp. (Wrocławski Teatr Współczesny, Teatr Muzyczny Capitol, Narodowe Forum Muzyki, Ośrodek Działań Artystycznych Firlej, Wrocławski Klub Formaty, Klub Pod Kolumnami, BWA Wrocław, Centrum Kultury Zamek, Ośrodek Działań Twórczych Światowid, Instytut im. J. Grotowskiego, Ognisko Kultury Plastycznej, Ośrodek Pamięć i Przyszłość, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocławski Dom Literatury, Muzeum Miejskie Wrocławia);
- tłumaczenie swojej oferty kulturalnej na język ukraiński, prezentowanie kultury i historii Ukrainy (Wrocławski Teatr Współczesny, Teatr Muzyczny Capitol, Wrocławski Teatr Lalek, Narodowe Forum Muzyki, Wrocławsy Kameraliści, Ośrodek Działań Artystycznych Firlej, Klub Muzyki i Literatury, BWA Wrocław, Strefa Kultury Wrocław, Instytut im. J. Grotowskiego, Ośrodek Pamięć i Przyszłość, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocławski Dom Literatury, Muzeum Miejskie Wrocławia, Muzeum Współczesne, Wrocławski Instytut Kultury);
- organizację świetlicy lub zajęć dla dzieci uchodźców (Teatr Muzyczny Capitol, Wrocławski Teatr Lalek, Narodowe Forum Muzyki, Ośrodek Działań Artystycznych Firlej, Wrocławski Klub Formaty, Wrocławski Klub Anima, Galeria Entropia, Centrum Kultury Agora, Centrum Kultury Zamek, Ośrodek Działań Twórczych Światowid, Strefa Kultury Wrocław, Instytut im. J. Grotowskiego, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocławski Dom Literatury, Muzeum Miejskie Wrocławia, Muzeum Architektury);
- naukę języka polskiego dla uchodźców (Ośrodek Działań Artystycznych Firlej, Centrum Kultury Agora, Ośrodek Działań Twórczych Światowid, Ośrodek Pamięć i Przyszłość, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocławski Dom Literatury);
- inne działania, m.in. przekazanie uchodźcom darmowych biletów na wydarzenia czy też zatrudnienie obywateli Ukrainy.

POMOC SPOŁECZNA

Miasto to nie tylko beneficjent dóbr wypracowanych przez jego obywateli, ale również podmiot oferujący wsparcie osobom będącym w trudnych sytuacjach życiowych. Wsparcie to ma wymiar zarówno materialny, ale coraz częściej również mentalny, oparty na podnoszeniu umiejętności przewidywania problemów i własnych ograniczeń.

Raporty Najwyższej Izby Kontroli oraz instytucji pozarządowych monitorujących kondycję społeczną w Polsce wskazują, że od 2015 r. systematycznie spada poziom ubóstwa w naszym kraju. Wskaźnik ten utrzymywał się w sprzyjającym trendzie do 2019 r. W 2022 r. głównymi determinantami wpływającymi na potrzeby społeczne były słabnąca pandemia COVID-19 i zaostrzenie wojny w Ukrainie, a w konsekwencji przybycie do Polski setek tysięcy uchodźców.

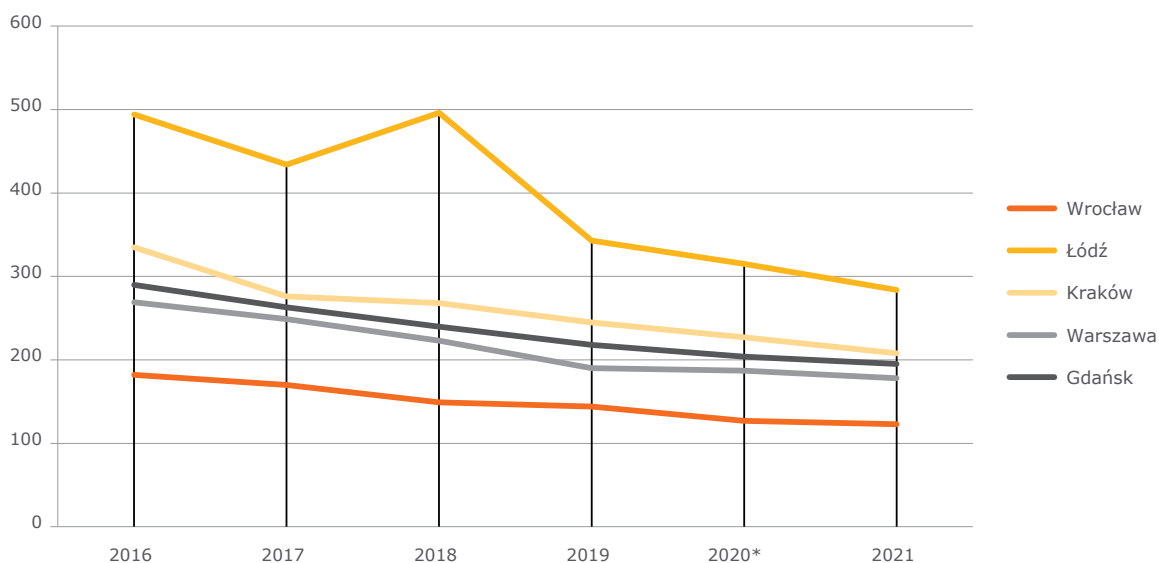
We Wrocławiu głównymi podmiotami działającymi w zakresie wsparcia społecznego są Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) i Miejskie Centrum Usług Socjalnych (MCUS) we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi Gminy Wrocław.

W 2022 r. **21,77% mieszkańców Wrocławia** korzystało z różnych form pomocy społecznej oferowanych przez MOPS. Nieznaczny wzrost wartości względem 2021 r. (20,64%) pomimo korzystania z pomocy społecznej przez uchodźców z Ukrainy spowodowany był wypełnieniem przez nich luki w liczbie korzystających ze świadczenia wychowawczego *Rodzina 500+*. Od 2022 r. świadczenie to jest wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (w poprzednich latach było ono wypłacane przez MOPS).

Równocześnie szacuje się, że tylko ok. **3% wrocławian korzystało z pomocy ze względu na trudności związane z ubóstwem**. Łącznie na realizację zadań ustawowych związanych z pomocą społeczną Wrocław (jako Gmina i Powiat) wydał w 2022 r. **591 723 915,74 zł** (bez środków PFRON).

Według danych GUS liczba osób korzystających z pomocy społecznej spadała z roku na rok. Wśród największych miast w Polsce to we Wrocławiu od lat notowano najniższe wskaźniki beneficjentów pomocy w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (GUS BDL).

Wykres 32. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w największych miastach Polski w latach 2016–2021

* dane skorygowane przez GUS w relacji do poprzedniej edycji Raportu

Źródło: GUS

Instytucjonalny wymiar polityki społecznej realizowanej przez samorząd Wrocławia przedstawia Tabela 50.

Tabela 50. Zasoby pomocy społecznej samorządu Wrocławia w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	2022
Liczba całodobowych domów pomocy społecznej (DPS)*	13	13	13	13
Liczba miejsc w całodobowych domach pomocy społecznej*	1 116	1 116	1 116	1 116
Liczba miejsc chronionych	1	1	2	2
Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych	36	35	38	37
Liczba środowiskowych domów samopomocy	6	7	7	7
Liczba ośrodków interwencji kryzysowej	3	3	2	2
Liczba dziennych domów pomocy (DDP)*	12	12	12	12
Liczba schronisk	11	10 + 1 dom dla matek z dziećmi	10 + 1 dom dla matek z dziećmi	10 + 1 dom dla matek z dziećmi
Liczba noclegowni dla osób bezdomnych	1	1	1	1

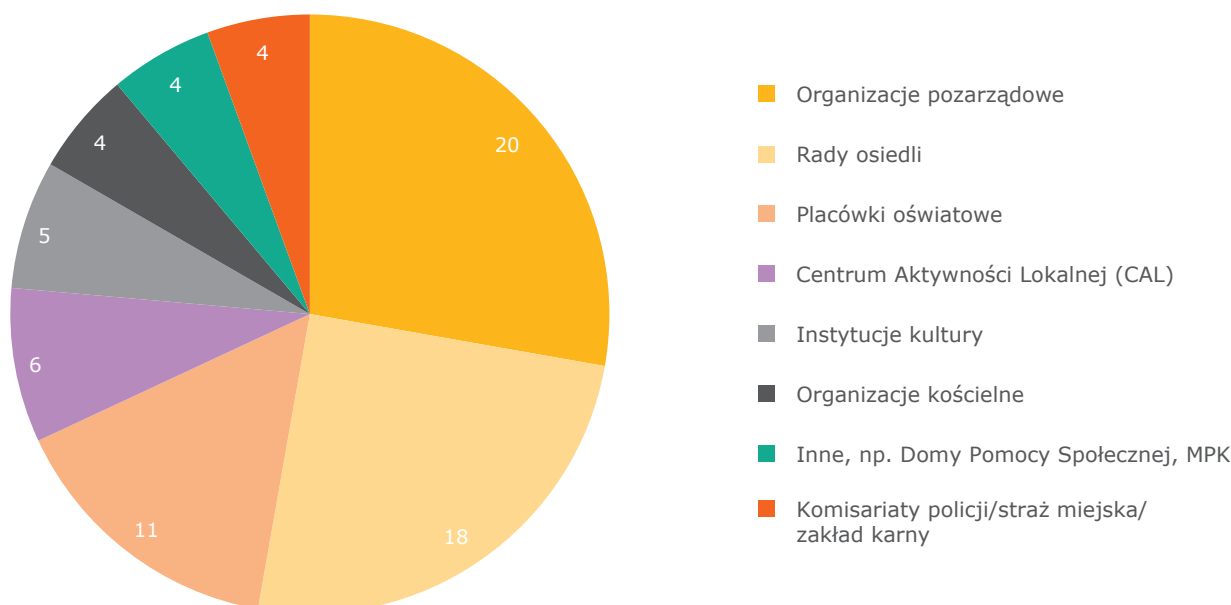
	2019	2020	2021	2022
Liczba miejsc w noclegowniach całorocznych/+w okresie zimowym	649/+155	649/+155	602/+130	602/+130
Liczba posiłków wydawanych w noclegowniach	1 430	1 430	1 430	1 430

* dane dot. DPS i DDP uwzględniają liczbę placówek prowadzonych przez MCUS i przez organizacje pozarządowe (NGO)

Źródło: UMW

Najczęściej działania środowiskowe MOPS realizował wspólnie z podmiotami takimi jak organizacje pozarządowe (20 podmiotów), rady osiedli (18), szkoły podstawowe i przedszkola (11). W dalszej kolejności współpraca prowadzona była z Centrami Aktywności Lokalnej (CAL), instytucjami kultury (domy kultury, biblioteki, muzea), policją, strażą miejską, podmiotami kościelnymi oraz innymi podmiotami działającymi na terenie Wrocławia.

Wykres 33. Podmioty współpracujące z MOPS w realizacji działań środowiskowych w 2022 r.

Źródło: UMW

REALIZOWANE FORMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) realizuje gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych.

W 2022 r. łączna liczba osób lub rodzin korzystających z różnych form pomocy wypłacanych przez MOPS wyniosła **146 691** (w 2021 r. – 132 377), czyli **21,77% mieszkańców Wrocławia** (w 2021 r. – 20,64%), z czego:

- **7872 osoby** w rodzinie korzystały z wypłacanych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej zasiłków (w 2021 r. – 8130 osoby),
- **3891 gospodarstw domowych** otrzymało dodatek do wydatków mieszkaniowych (w 2021 r. – 2973 gospodarstwa),
- **474 osoby** korzystały z dodatku energetycznego (w 2021 r. – 1402 osoby),
- **10 049 rodzinom** wypłacono świadczenia rodzinne (w 2021 r. – 10 882 rodzinom),
- **1823 osoby** otrzymały wypłaty z funduszu alimentacyjnego (w 2021 r. – 2042 osoby),
- **44 745 dzieci średniomiesięcznie** skorzystało ze świadczenia wychowawczego (w 2021 r. – 106 670 dzieci). Tak duży spadek względem 2021 r. wynika ze zmian prawnych dotyczących świadczenia wychowawczego *Rodzina 500+*, które od 2022 r. wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS),

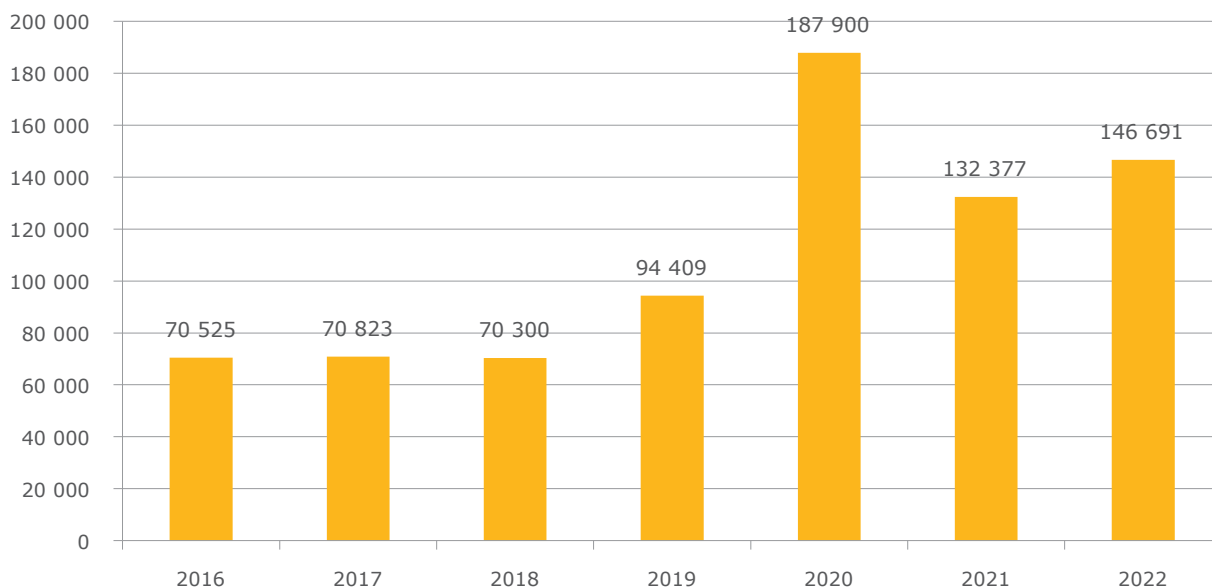
- **250 rodzin** skorzystało z pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów (w 2021 r. – 150 rodzin),
- **85** osób korzystało ze świadczenia dla żołnierzy,
- **99** osób otrzymało świadczenie *Za życiem*,
- **509** osób skorzystało ze świadczenia w ramach Karty Polaka,
- **20 691** osób otrzymało dodatek osłonowy,
- **9879** osobom wypłacono dodatek węglowy,
- **1166** osób korzystało z dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła,
- **45 158** obywateli Ukrainy skorzystało ze świadczeń w różnych formach (pieniężnych i rzeczowych) przyznanych im w związku z sytuacją wojenną w Ukrainie.

W porównaniu do poprzednich lat w 2022 r. wzrosła liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych wypłacanych przez MOPS, co spowodowane zostało m.in. napływem uchodźców w związku z eskalacją konfliktu zbrojnego w Ukrainie.

W 2022 r. w związku z wejściem w życie nowego świadczenia – dodatku osłonowego – dodatki energetyczne nie były przyznawane; wypłacane były jedynie do wygaszenia świadczenia z decyzji przyznających dodatek energetyczny w 2021 r. na podstawie Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385 ze zm.) oraz Uchwały nr XXII/1906/04 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 kwietnia 2004 r. w sprawie upoważnienia dyrektora MOPS do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej nienależących do zadań z zakresu pomocy społecznej, zmienionej Uchwałą nr XXXV/2335/05 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 17 marca 2015 r. oraz Uchwałą nr L/1258/13 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 28 listopada 2013 r.

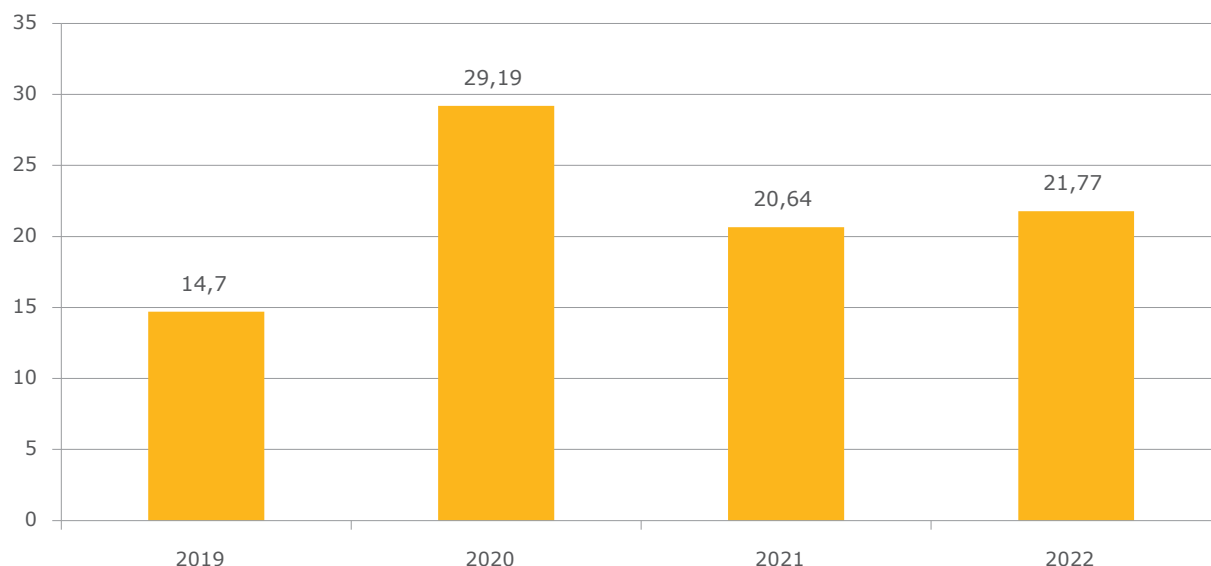
Biorąc pod uwagę dane we wskazanym zestawieniu, należy pamiętać, że jedna osoba może korzystać z kilku form pomocy, dlatego szacuje się, że pomocą z powodu ubóstwa powiązanego z innymi trudnościami życiowymi objęte jest ok. **3% mieszkańców Wrocławia**.

Wykres 34. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej we Wrocławiu w latach 2016–2022

Źródło: UMW

Wykres 35. Odsetek mieszkańców Wrocławia korzystających z pomocy społecznej w latach 2019–2022 (w %)

Źródło: UMW

W 2022 r. na realizację zadań ustawowych MOPS wydatkował **591 723 915,74 zł** (w tym projekty – **1 198 949,14 zł**). Spadek względem 2021 r. wynikał ze zmian prawnych dotyczących świadczenia wychowawczego *Rodzina 500+*, które od 2022 r. wypłaca ZUS.

Tabela 51. Wydatki na pomoc społeczną różnych szczebli administracyjnych w latach 2019–2022 (w zł)

	2019	2020	2021	2022
Zadania zlecone gminie	549 019 462,45	749 307 897,33	746 695 196,95	433 941 900,15
Zadania własne gminy	105 944 424,48	107 697 907,06	110 864 901,87	117 345 274,35
Zadania własne powiatu	28 452 948,10	28 439 153,39	29 242 283,57	29 317 891,62
Zadania zlecone powiatowi	9 968 302,08	11 277 271,97	13 642 956,77	11 118 849,62
Zadania powierzone gminie	X	X	30 030,00	X
Razem (bez PFRON)	693 385 137,11	896 722 229,75	900 475 369,16	591 723 915,74
PFRON (PFRON+AS) + Fundusz Solidarnościowy	12 198 033,42	14 421 931,21	15 760 039,28	17 730 989,06

Źródło: UMW

W 2022 r. MOPS pozyskał **11 985 100,50 zł** ze środków zewnętrznych w ramach: programu *Asystent rodziny na rok 2022*, programu wieloletniego *Senior+* na lata 2021–2025, programu *Opieka wytchnieniowa*, programu *Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej*, programu *Korpus Wsparcia Seniora*, projektu współfinansowanego ze środków UE *Przyjazny dostęp – MOPS* oraz środków finansowych z UNICEF (wkład własny Gminy Wrocław do dofinansowanych w 2022 r. projektów wynosił łącznie **857 726,24 zł**). Wzrost kwoty pozyskanego finansowania zewnętrznego względem 2021 r. wynikał przede wszystkim z uczestniczenia w działaniach UNICEF na rzecz osób z terenów objętych wojną.

Tabela 52. Środki zewnętrzne pozyskane przez MOPS w latach 2019–2022 (w zł)

	2019	2020	2021	2022
Środki zewnętrzne pozyskane przez MOPS	10 278 279,54	11 589 235,42	3 366 051,02	11 985 100,50

Źródło: UMW

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ I DZIENNE DOMY POMOCY

Dzienny Dom Pomocy (DDP) to ośrodek wsparcia dla osób, które z powodu wieku, stanu zdrowia lub innych przyczyn potrzebują wsparcia, a rodzina lub inne osoby bliskie nie są w stanie tej opieki zapewnić. DDP świadczą usługi opiekuńcze w ramach dziennego pobytu, usługi specjalistyczne i wspomagające oraz zapewniają co najmniej 1 posiłek.

Domy Pomocy Społecznej (DPS) to placówki, do których kierowane są osoby wymagające **całodobowej opieki** z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, gdy pomoc środowiskowa nie może zapewnić im niezbędnego wsparcia.

Tabela 53. Liczba miejsc w placówkach pomocy społecznej dziennej i całodobowej w 2022 r.

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów	Liczba miejsc
Dzienny Dom Pomocy	12	404
Dom Pomocy Społecznej	13	1 116
Środowiskowy Domy Samopomocy	7	223
Ośrodek Opiekuńczo-Adaptacyjny	1	129
Mieszkanie chronione	2	12

Źródło: UMW

W DPS w 2022 r. umieszczono **251** osób. Średni miesięczny koszt utrzymania jednego mieszkańca DPS wahał się od 4173,10 zł (DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych, ul. Grunwaldzka 104) do 6974,21 zł (DPS dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie „Arka II”). W 2022 r. Gmina Wrocław skierowała 24 osoby do ośrodków pomocy społecznej w innych powiatach. Łącznie w ośrodkach pomocy poza Wrocławiem przebywały 282 osoby.

DPS i DDP prowadzone są przez MOPS, MCUS oraz organizacje pozarządowe. W 2022 r. budżet na funkcjonowanie domów pomocy społecznej wyniósł **67 925 804,70 zł**. Gmina Wrocław poniosła koszty związane z odpłatnością za osoby (mieszkańcy Wrocławia) umieszczone w DPS w innych powiatach w wysokości **11 260 691,37 zł**.

W 2022 r. MCUS kontynuował i zakończył 2 projekty dofinansowane ze środków UE:

- **Mój drugi dom – zapewnienie wsparcia dla osób niesamodzielnych w dziennych domach pomocy we Wrocławiu** – celem projektu było utrzymanie 120 nowych miejsc (po 30 w każdym DDP) i usług opiekuńczych w 4 DDP. Grupę docelową stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym – osoby niesamodzielne, w szczególności starsze oraz ich opiekunowie faktyczni, najczęściej członkowie rodzin. Od początku trwania projektu (2019 r.) wsparciem objęto łącznie 263 osoby, w tym 17 osób rozpoczęło udział w 2022 r.;
- **Każdego dnia bezpieczniej w dziennych domach pomocy** – głównym celem projektu było podniesienie jakości usług socjalnych świadczonych w DDP poprzez transfer, zaadoptowanie i wdrożenie nowego modelu zapobiegania następstwom nieszczęśliwych zdarzeń i ich skutkom. Realizacja projektu zapewniona była w 8 DDP. W projekcie uczestniczyło łącznie 97 osób (pracowników i klientów DDP, członków rodzin oraz opiekunów faktycznych).

Opiekę dzienną dla **225** osób świadczyło **7** środowiskowych domów samopomocy (ŚDS).

Formę opieki całodobowej stanowiły **2 mieszkania chronione**, których budżet zgodnie z planem w 2022 r. wynosił 250 048 zł.

OŚRODEK WSPARCIA: DOM DLA MATEK Z MAŁOLETNIAMI DZIEĆMI I KOBIET W CIĄŻY W MIEJSKIM OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ

Wrocław posiada 2 ośrodki wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Jeden z nich prowadzony jest przez Stowarzyszenie Misja Dworcowa im. ks. Jana Schneidera, a drugi przez MOPS (w dwóch lokalizacjach). Na koniec 2022 r. w jednej z lokalizacji ośrodka prowadzonego przez MOPS przebywało 21 osób, w tym 13 dzieci w wieku 1–11 lat, w drugiej, w osobnych mieszkaniach, przebywało 14 rodzin z dziećmi (48 osób, w tym 31 dzieci w wieku 0–18 lat). Trzy rodziny przeprowadziły się do wskazanych lokali socjalnych, a 8 kolejnych oczekuje na zakończenie remontu i podpisanie z Gminą Wrocław umowy o lokal socjalny. 4 rodziny wyprowadziły się do rodzin z nimi spokrewnionych.

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

W 2022 r. we Wrocławiu funkcjonowało 37 placówek opiekuńczo-wychowawczych (z czego 2 w ciągu roku zostały zlikwidowane z powodu rezygnacji dyrektorów). Na koniec 2022 r. placówek było 35 z łączną liczbą miejsc 393. W 2022 r. do wszystkich placówek opiekuńczo-wychowawczych skierowano **274 nowych wychowanków, w tym 45 dzieci z Ukrainy przybyłych do Wrocławia w związku z zaostrzeniem konfliktu zbrojnego na terytorium tego państwa**. Na koniec 2022 r. we wrocławskiej pieczy zastępczej przebywało 28 dzieci ukraińskich.

W ramach Wrocławskiego Centrum Opieki i Wychowania działało 13 placówek opiekuńczo-wychowawczych łączących zadania socjalizacyjne i interwencyjne o łącznej liczbie 178 miejsc dla wychowanków. W strukturze Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych *Dziecięcy Dom* funkcjonowało 8 placówek zapewniających łącznie 86 miejsc, w tym: 3 placówki łączące zadania typu interwencyjnego i typu socjalizacyjnego, 2 placówki łączące zadania typu interwencyjnego i typu specjalistyczno-terapeutycznego, a także (od 1 kwietnia 2022 r.) 3 placówki typu rodzinnego. Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych *Dziecięcy Dom* od 1 kwietnia 2022 r. przejął także, w wyznaczonych obszarach, wspólną obsługę pozostałych 7 placówek typu rodzinnego. Na terenie miasta funkcjonowały także placówki prowadzone przez organizacje pozarządowe na podstawie umów zawartych z Gminą Wrocław, tj. Stowarzyszenie SIEMACHA (4 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego), Ewangelickie Centrum Diakonii i Edukacji im. ks. Marcina Lutra (2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego), Towarzystwo *Nasz Dom* (1 placówka opiekuńczo-wychowawcza).

W 2022 r. Rada Miejska Wrocławia podjęła **uchwałę w zakresie zwiększenia wysokości środków finansowych** na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego funkcjonujących na terenie Wrocławia.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

W system rodzinnej pieczy zastępczej wchodzi zawodowe, spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Rodzinną pieczę zastępczą we Wrocławiu w większości sprawują rodziny spokrewnione z dzieckiem.

W 2022 r. do różnych form rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Wrocławia zostało przyjętych łącznie **141** dzieci (w 2021 r. – 146), natomiast **146** opuściło rodzinną pieczę zastępczą. Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że w ostatnich latach zwiększa się odsetek wychowanków powracających do swoich rodzin biologicznych oraz przysposabianych. W przypadku większości dzieci żyje przynajmniej jedno z rodziców biologicznych, a powodem umieszczenia w pieczy zastępczej są najczęściej różnego rodzaju uzależnienia rodziców oraz ich bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 54. Liczba dzieci przyjętych do różnych form rodzinnej pieczy zastępczej prowadzonych przez samorząd Wrocławia w latach 2019–2022

	W rodzinach zastępczych spokrewnionych				W rodzinach zastępczych niezawodowych				W rodzinach zastępczych zawodowych				W rodzinnych domach dziecka				Razem napływ dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej			
Rok	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Liczba dzieci umieszczona w pieczy zastępczej, z tego:	53	62	72	54	28	40	41	48	25	15	26	21	8	19	7	18	114	137	146	141
z rodziny naturalnej	47	52	54	44	22	31	28	31	15	11	16	10	2	7	2	0	86	101	100	85
z rodzinnej pieczy zastępczej	0	6	6	4	2	2	7	7	0	0	1	3	4	7	4	2	6	15	18	16
z instytucjonalnej pieczy zastępczej	6	4	12	6	4	7	6	10	10	4	9	7	2	5	1	16	22	20	28	39
Dzieci pozostawione w Oknie Życia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1

Źródło: UMW

Liczba rodzin zastępczych zawodowych (17 rodzin) utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat i pomimo prowadzenia wielu działań na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego kandydatów jest zbyt mało w stosunku do potrzeb. Za rok 2022 statystyki rodzin prezentują się następująco:

- rodziny spokrewnione: liczba rodzin – 429, liczba dzieci – 522,
- rodziny niezawodowe: liczba rodzin – 159, liczba dzieci – 196,
- rodziny zastępcze zawodowe łącznie: liczba rodzin – 17, liczba dzieci – 36,
- rodzinne domy dziecka: liczba rodzin – 3, liczba dzieci – 25,
- rodzinna piecza zastępcza – łącznie: liczba rodzin – 608, liczba dzieci – 779.

Tabela 55. Rodzinna piecza zastępcza we Wrocławiu w latach 2019–2022

Rok	Rodziny spokrewnione		Rodziny niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe łącznie		Rodzinne domy dziecka		Rodzinna piecza zastępcza łącznie	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2019	470	575	182	222	14	35	5	28	671	860
2020	448	543	153	188	15	30	5	32	621	793
2021	436	531	158	196	15	35	4	22	613	784
2022	429	522	159	196	17	36	3	25	608	779

Źródło: UMW

W 2022 r. przyznano rodzinom zastępczym oraz rodzinnym domom dziecka świadczenia w łącznej wysokości **8 829 440 zł**.

Tabela 56. Wydatki na świadczenia związane z utrzymaniem różnych form rodzinnej pieczy zastępczej we Wrocławiu w 2022 r. (w zł)

Forma rodzinnej pieczy zastępczej	Kwota wydatkowania	Liczba podopiecznych*	Średnia kwota wydatkowania w przeliczeniu na 1 dziecko rocznie
Rodziny zastępcze spokrewnione	4 994 810	587	8 509,05
Rodziny zastępcze niezawodowe	2 781 457	242	11 493,62
Rodziny zastępcze zawodowe	592 752	56	10 584,86
Rodzinne domy dziecka	444 524	40	11 113,10
Rodziny pomocowe	15 897	13	1 222,85

* liczba podopiecznych uwzględnia dzieci przebywające w pieczy zastępczej w dniu 31 grudnia 2022 r. oraz dzieci, które w 2022 r. przebywały w pieczy zastępczej, ale opuściły ją przez koniec roku

Źródło: UMW

W 2022 r. Rada Miejska Wrocławia podjęła **uchwałę w zakresie podniesienia wysokości świadczeń pieniężnych** dla rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka.

WSPARCIE RODZIN, DZIECI I MŁODZIEŻY

W ramach pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi działają tzw. asystenci rodzin (AR). MOPS niezmiennie od kilku lat dysponuje 20 etatami dla AR, a w 2022 r. także jednym dodatkowym w ramach wsparcia Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci UNICEF. W 2022 r. udzielali oni pomocy 335 rodzinom i przeprowadzili 501 ocen sytuacji rodzin. W ramach procedury Niebieskiej Karty utworzono 194 grupy robocze.

Tabela 57. Liczba rodzin i asystentów rodzin funkcjonujących w ramach wsparcia pomocy społecznej w latach 2019–2022

Rok	2019	2020	2021	2022
Liczba asystentów	20	20	20	20
Liczba rodzin	335	311	338	335
Liczba przeprowadzonych okresowych ocen sytuacji rodziny przez asystentów	376	473	480	501
Liczba grup roboczych związanych z AR w ramach procedury Niebieskiej Karty	158	103 + 57 zdalnie	191	194

Źródło: UMW

W 2022 r. asystenci rodziny oprócz bezpośredniej pracy w środowisku zamieszkania rodzin włączyli się w działania związane z wojną w Ukrainie. Asystent zatrudniony w ramach wsparcia Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci UNICEF w 2022 r. objął wsparciem **5** rodzin pochodzenia ukraińskiego.

POMOC SPOŁECZNA DLA CUDZOZIEMCÓW

Na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa Rada Miejska Wrocławia ustaliła zakres pomocy obywatelom Ukrainy, którzy w związku z działaniami wojennymi przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przebywają na terenie Wrocławia.

44 275 obywatelom Ukrainy przybyłym do Wrocławia po 24 lutego 2022 r. przyznano świadczenia pieniężne na łączną kwotę 13 282 500 zł.

Tabela 58. Realizacja jednorazowego świadczenia pieniężnego dla obywateli Ukrainy w 2022 r. (w zł)

	Kwota	Średnia miesięczna liczba rodzin/osób
Świadczenia rodzinne	1 503 623	348 rodzin
Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe opłacane za uprawnionych klientów	52 723	17 osób
Dodatek z tytułu wielodzietności wypłacany ze środków Gminy Wrocław	48 058	37 rodzin

Źródło: UMW

Ponadto w 2022 r. podjęto decyzję o zapewnieniu warunków do osiedlenia się we Wrocławiu 4 rodzinom i jednemu repatriantowi z **Kazachstanu**.

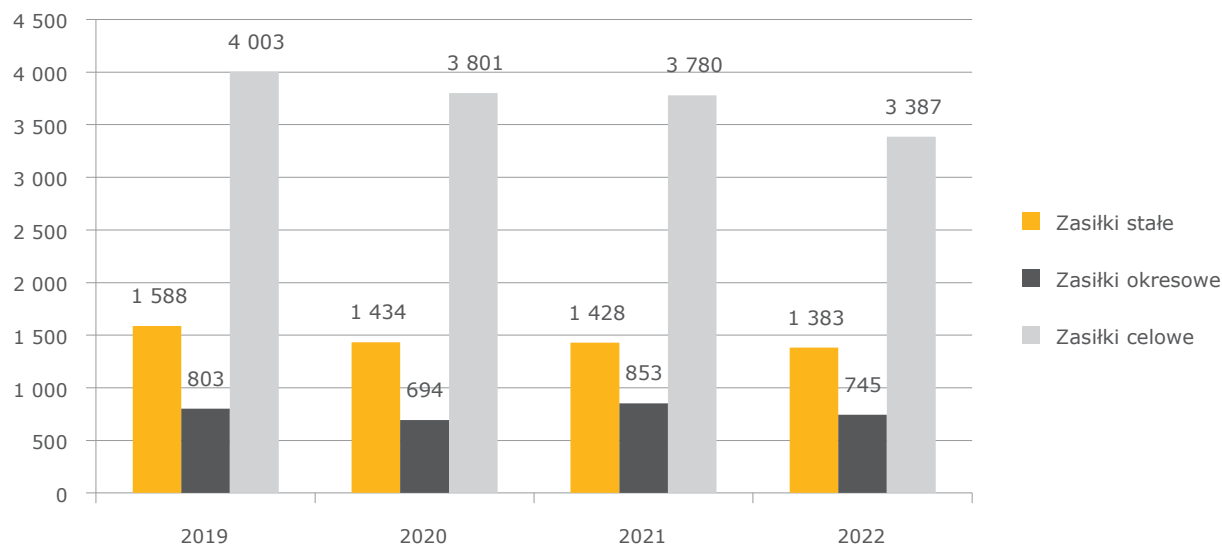
ZASIŁKI I POMOC W NATURZE

W ramach pomocy społecznej Gmina Wrocław przekazuje potrzebującym pomocy różnego rodzaju zasiłki i ofertę wsparcia w naturze. Zasiłki występują w trzech formach:

- **zasiłek stały** – przysługuje osobom całkowicie niezdolnym do pracy, których dochody są niewystarczające; tego zasiłku nie można pobierać jednocześnie z dodatkiem z tytułu samotnego wychowywania dziecka – średnia wysokość tego zasiłku w 2022 r. wynosiła **576,82 zł** (w 2021 – 518,86 zł),
- **zasiłek okresowy** – przysługuje osobom, które przejściowo znalazły się w szczególnie trudnej sytuacji, nie mają żadnych dochodów lub ich dochody są niewystarczające na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, w trakcie długotrwałej choroby czy niepełnosprawności – średnia wysokość tego zasiłku we Wrocławiu w 2022 r. wynosiła 488,15 zł (w 2021 r. – 422,18 zł),
- **zasiłek celowy** – przyznawany na pokrycie określonych wydatków, takich jak: zakup żywności, leków, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobne remonty czy koszty leczenia (w przypadku korzystania ze świadczenia *Rodzina 500+* przysługiwał niższy zasiłek na żywność) – średnia wysokość tego zasiłku w 2022 r. wynosiła 320,87 zł (w 2021 r. – 282,84 zł).

Wielkość zasiłków stałych, okresowych oraz celowych kształtowała się na wyższym poziomie w porównaniu do lat ubiegłych. Równocześnie maleje liczba osób pobierających zasiłki.

Wykres 36. Liczba osób pobierających zasiłki w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Tabela 59. Rodzaje świadczeń finansowanych z budżetu Gminy Wrocław w latach 2019–2022 (w zł)

Rodzaj świadczenia	Liczba osób korzystających z pomocy				Kwota świadczenia			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Zasiłki celowe	4 003	3 801	3 780	3 387	7 329 083	7 985 399	7 828 034	6 697 553
Zasiłki okresowe	803	694	583	745	1 652 010	1 586 313	1 978 793	2 143 971
w tym dotacje z budżetu państwa					1 317 333	1 270 325	1 498 081	1 518 016
Zasiłki celowe, w tym w ramach programu wsparcia finansowego gmin w zakresie dożywiania <i>Pomoc państwa w zakresie dożywiania</i>	1 725	1 302	1 774	1 302	1 090 329	1 111 751	2 289 477	1 713 255
w tym liczba dzieci korzystająca z posiłku	436	406	179	194				
w tym dotacja					585 440	663 726	1 441 549	1 031 295

Źródło: UMW

Pomoc w zakupie żywności realizowana była m.in. poprzez program **Posiłek w szkole i w domu**. MOPS przeznaczył w 2022 r. na ten cel 1 713 255 zł (w 2021 r. – 2 289 478 zł), z czego Gmina Wrocław partycypowała w ok. 40% kosztów.

Tabela 60. Rodzaje i wysokość świadczeń finansowanych z budżetu państwa w 2022 r. (w zł)

Rodzaj świadczenia	Liczba osób korzystających z pomocy	Kwota świadczenia
Zasiłek stały (zadanie własne gminy dotowane przez państwo w 100%)	1 383	8 144 187
Składki na ubezpieczenie zdrowotne ZUS (zadanie własne gminy dotowane przez państwo w 100%)	1 297	688 799
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (zadanie zlecone gminy dotowane przez państwo w 100%)	30	797 177

Źródło: UMW

PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

W 2022 r. liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną była najmniejsza od kilku lat i wynosiła 731 (w 2021 r. – 1169). W zakresie poprawy ich funkcjonowania dokonano 132 interwencji. W 2022 r. radykalnie zwiększyła się skala poradnictwa specjalistycznego. Poradnictwo specjalistyczne: prawne, psychologiczne, pedagogiczne, psychiatryczne, specjalistów pracy zespołowej oraz poradnictwo specjalistyczne na rzecz osób niesłyszących i doradztwo w ramach aktywizacji społeczno-zawodowej prowadzono dla **2514** osób i rodzin.

Tabela 61. Praca socjalna i poradnictwo specjalistyczne w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	2022
Praca socjalna	2 417	2 560	1 169	731
Interwencja kryzysowa	160	133	160	132
Poradnictwo specjalistyczne	2 088	2 035	2 034	2 514

Źródło: UMW

W 2022 r. obywatele Ukrainy mogli korzystać z poradnictwa psychologicznego za pośrednictwem MOPS. Z bezpłatnego wsparcia psychologicznego skorzystało **1119 osób**, w tym 2 osoby wspierali psycholodzy MOPS, a 1117 osób korzystało z pomocy psychologów z organizacji pozarządowych. Łączna kwota wydatkowana na wsparcie psychologiczne wyniosła 67 925,84 zł.

USŁUGI OPIEKUŃCZE I SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE

W 2022 r. Gmina Wrocław świadczyła usługi opiekuńcze dla **2342 osób** (w 2021 r. – 2572). Zauważalny jest rokroczny trend spadkowy całkowitego czasu świadczenia usług. Ponadto nastąpił wzrost stawek za opiekę. Realizacja polityki świadczenia usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, obejmuje współpracę z pracownikami organizacji pozarządowych, a odbywa się w formie pracy socjalnej, usług opiekuńczych, świadczeń finansowych, rzeczowych, w naturze oraz wspierania osób i rodzin poprzez konsultacje i poradnictwo specjalistyczne. Beneficjentami pomocy pozostają najczęściej osoby samotne i obłożnie chore.

Tabela 62. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2019–2022

Rok	Koszt usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych ogółem (w zł)	Liczba osób objętych pomocą	Liczba wypracowanych godzin usług	Wpływy z odpłatności klientów (w zł)
2019	20 272 309	2 931	1 122 964	3 219 453
2020	24 598 530	2 621	1 053 813	3 679 184
2021	23 818 317	2 572	988 725	4 097 258
2022	25 904 680	2 342	914 553	4 385 070

Źródło: UMW

Od 2013 r. realizacją specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie gminy Wrocław zajmuje się Wrocławskie Centrum Zdrowia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Realizuje on kompleksową obsługę osób wymagających wsparcia, zarówno zdrowotnego, jak i opiekuńczego. Z tej formy pomocy w 2022 r. skorzystało **31 osób**.

Tabela 63. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2019–2022

Rok	Środki z rezerwy budżetowej wojewody (w zł)	Liczba osób objętych pomocą	Liczba godzin świadczenia usług
2019	848 843	43	21 065
2020	985 000	38	23 676
2021	985 000	26	20 762
2022	800 400	31	17 625

Źródło: UMW

ŚWIADCZENIA NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Szacowanie liczby osób z niepełnosprawnościami jest utrudnione z uwagi na istnienie przenikających się systemów orzekania o niepełnosprawności dla celów zawodowych i rehabilitacyjnych. W tym drugim przypadku zadanie orzecznictwa jest realizowane przez powiat. Zgodnie z zawartymi porozumieniami Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu obejmuje zasięgiem swojego działania powiat wrocławski oraz powiat miasto Wrocław. W 2022 r. przyjęto ogółem **9106** wniosków w sprawie wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności. Wydano ogółem **7212** orzeczeń.

W obszarze działań na rzecz poprawy funkcjonowania osób z niepełnosprawnością w życiu miasta realizowane są działania mające na celu zwiększanie dostępności do przestrzeni miejskiej, instytucji publicznych oraz aktywności zawodowej, w tym m.in.:

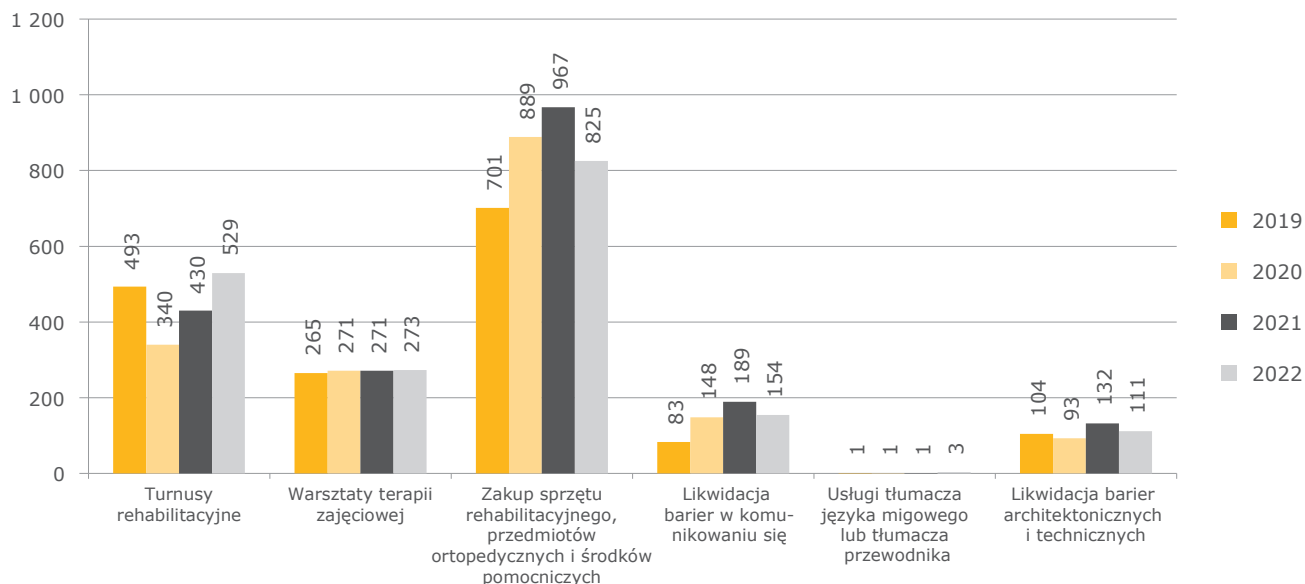
- działania na rzecz wspierania aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w tym zakładania własnych firm w ramach *Integracyjnego Inkubatora Przedsiębiorczości SKRZYNIA* we Wrocławskim Parku Technologicznym,
- rekomendowanie podmiotów gospodarczych do przystąpienia do współpracy z *Inkubatorem Przedsiębiorczości SKRZYNIA* na zasadach rezydencji,
- konkurs otwarty *Zatrudnienie wspomagane osób z niepełnosprawnością* – zatrudnienie wspomagane skuteczną formą włączania osób z niepełnosprawnością w rynek pracy,
- przyjęcie uchwałą projektu *Programu działań Gminy na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2023–2029* (projekt przyjęty uchwałą 24 listopada 2022 r.),
- prace nad dostosowaniem katalogu mebli miejskich do wymogów wynikających z Wrocławskich Standardów Dostępności Przestrzeni Miejskich.

W ramach pomocy osobom z niepełnosprawnościami realizowano różne formy wsparcia, w tym m.in.:

- **Opieka wytchnieniowa** – w ramach pobytu dziennego lub pobytu całodobowego zrealizowano 6400 godzin opieki wytchnieniowej dla członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami dorosłymi ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub dziećmi z niepełnosprawnościami z orzeczeniem o niepełnosprawności (łączna wartość projektu: 909 792 zł, w tym 116 640 zł wkładu własnego);
- **Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej** – w ramach zadania zrealizowano 45 122 godziny usług asystenckich dla pełnoletnich mieszkańców Wrocławia posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub równoważnym do wymienionych, które wymagają wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym (łączna wartość projektu: 2 536 214 zł, w tym 325 156 zł wkładu własnego);
- **Aktywny Samorząd** – program dążący do wyeliminowania lub zmniejszenia ograniczeń uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym oraz w dostępie do edukacji (planowana kwota wydatków: **3 700 308,35 zł**, z czego na koniec 2022 r. wypłacono kwotę **1 472 442,11 zł**);
- **Azyl – usługi opiekuńcze dla osób niesamodzielnych** – program dążący do zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług społecznych. W ramach zadania utworzono 20 miejsc opieki i świadczenia usług opiekuńczych oraz bytowych dla 240 osób w całodobowej placówce krótkookresowego pobytu (łączna wartość projektu: 3 815 999 zł, w 95% dofinansowany ze środków UE);
- **SAMO-Dzielnia edycja 2.** – projekt mający na celu zaspokojenie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w zakresie usług asystenckich (łączna wartość projektu: 4 212 393 zł, w 97% dofinansowany ze środków UE).

W 2022 r. ogłoszono 1. edycję otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego **REHABILITACJA SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZLECANA ZE ŚRODKÓW PFRON**. Z oferty skorzystało ok. **11 186** bezpośrednich beneficjentów (oraz 26 151 użytkowników wyszukiwarki www.niepełnosprawnik.pl, w tym 4876 z Wrocławia).

Wykres 37. Liczba uczestników zadań dofinansowanych w ramach pomocy osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom w latach 2019–2022

Źródło: UMW

PROGRAMY RESOCJALIZACJI OSÓB SKAZANYCH I ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Jednym z obszarów interwencji pomocowej jest wsparcie osób w kryzysie bezdomności. W ramach pomocy realizowane są we Wrocławiu następujące programy:

- **TRAMPOLINA – mieszkania wspomagane** – projekt został zakończony 31 grudnia 2021 r. Od stycznia 2022 r. rozpoczął się okres utrzymania trwałości rezultatów projektu. 7 mieszkań, z których korzystali uczestnicy projektu, pozostaje zamieszkałych przez osoby, które po zakończeniu udziału w projekcie nie miały możliwości przeniesienia się do lokali socjalnych. Każda z osób, które zdecydowały się na pozostanie w mieszkaniu, miała złożony wniosek o lokal socjalny w Wydziale Lokali Mieszkalnych w Urzędzie Miejskim Wrocławia;
- **Droga do domu** – program współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, którego celem głównym jest wypracowanie i wdrożenie nowego modelu w zakresie wsparcia w wychodzeniu z bezdomności. W 2022 r. kontynuowano spotkania w ramach Miejskiej Grupy Eksperckiej, a zaplanowane działania zrealizowane zostały zgodnie z harmonogramem;
- **Housing first – najpierw mieszkanie** – program współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, którego celem głównym jest wdrożenie nowej metody przeciwdziałania bezdomności *Housing first*. W 2022 r. wydłużono 3., 4. i 5. etap, co spowodowało zakończenie projektu 31 października 2022 r.

W 2022 r. kontynuowano także realizację projektu **KompAS**. Od początku trwania projektu (2021 r.) wsparciem objęto łącznie 173 osoby, w tym 94 rozpoczęły udział w 2022 r. Grupą docelową projektu są osoby korzystające ze świadczeń MOPS we Wrocławiu, zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym: min. 75% osób bez zatrudnienia (biernych zawodowo, bezrobotnych), min. 34% osób z niepełnosprawnością, min. 20 kobiet – ofiar przemocy w rodzinie.

W lipcu 2022 r. z sukcesem zakończono projekt **Droga do samodzielności**, polegający na stworzeniu 30 miejsc świadczenia usług społecznych w ramach 6 mieszkań treningowych na obszarze Wrocławia. Grupą docelową projektu były osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Od 2021 r. Wrocław jest pierwszym w Polsce Miastem Sprawiedliwości Naprawczej. „Stolica Dolnego Śląska otrzymała ten tytuł za upowszechnianie mediacji, konsultacji społecznych oraz użytecznych prac społecznych prowadzonych przez osoby z orzeczoną karą ograniczenia wolności” (<https://samorząd.pap.pl/kategoria/aktualnosci/wroclaw-otrzymal-tytul-miasta-sprawiedliwosci-naprawczej>). Wrocławskie Centrum Integracji realizuje zadanie własne Gminy Wrocław, polegające na **organizacji warunków wykonywania nieodpłatnych, kontrolowanych prac na cele społeczne przez osoby skazane na karę ograniczenia wolności**. W 2022 r. **1186 osób skazanych** (przeszło 18% mniej skierowanych przez Sądy Rejonowe niż w 2021 r.) odpracowało **117 368 godzin** na rzecz społeczności lokalnej. Od marca 2022 r. osoby skazane zostały zaangażowane w prace organizowane na rzecz pomocy uchodźcom z Ukrainy w domu czasowego pobytu „Pancernik”.

OCHRONA ZDROWIA

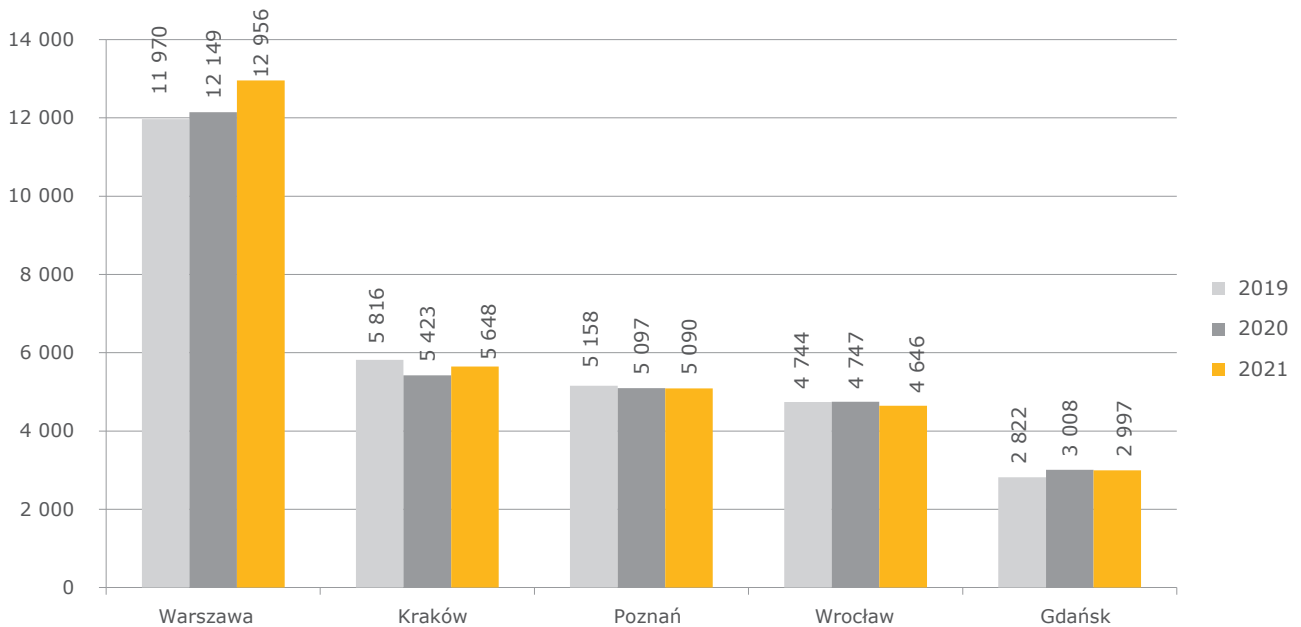

Gmina Wrocław od wielu lat realizuje programy z zakresu polityki zdrowotnej, promocji zdrowia, profilaktyki chorób i uzależnień oraz zdrowia psychicznego. W 2022 r. z programów skorzystało ponad **136 tys.** mieszkańców Wrocławia (w 2021 r. – 120 tys.). W środowisku dzieci i młodzieży szkolnej zrealizowano **33** programy, w których udział wzięło **67 852** uczniów, **2112** nauczycieli i **8453** rodziców (w 2021 r. odpowiednio: 29 programów, 38 931 uczniów, 1455 nauczycieli i 1973 rodziców). Udzielono **63 487** porad specjalistycznych oraz konsultacji w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki chorób i uzależnień.

W 2022 r. przyjęto dokument *Kierunki działań w zakresie zdrowia publicznego dla mieszkańców Wrocławia na lata 2022–2026*.

Według danych GUS w 2021 r. we Wrocławiu liczba łóżek w szpitalach ogólnych wynosiła **4646** (w 2020 r. – 4747). Dla porównania w Poznaniu – 5090 łóżek, w Krakowie – 5648 łóżek, a w Gdańsku – 2997 łóżek. We Wrocławiu na koniec 2021 r. liczba pracowników medycznych **na 10 tys. mieszkańców** wynosiła: **103,8 lekarzy** (w 2020 r. – 130,4), **147,6 pielęgniarek i położnych** (w 2020 r. – 116,5). Dla porównania w 2021 r. liczba lekarzy oraz pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców wynosiła: w Poznaniu – 106,5 lekarzy, 181,2 pielęgniarek i położnych, w Krakowie – 106,1 lekarzy, 184 pielęgniarek i położnych, w Gdańsku – 93 lekarzy, 98 pielęgniarek i położnych.

Wykres 38. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w największych miastach w Polsce w latach 2019–2021

Źródło: GUS

Tabela 64. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców w największych miastach w Polsce w latach 2019–2021

Miasto	2019	2020	2021
Kraków	169,8	168,9*	106,1
Warszawa	149,5	146,9*	112,7
Wrocław	129,7	130,4*	103,8
Poznań	109,8	115,6*	106,5
Gdańsk	106,8	103,1*	93,0

* dane za rok 2020 zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2021

Źródło: GUS

W 2022 r. na zakup sprzętu dla wrocławskich szpitali i innych podmiotów leczniczych Gmina Wrocław przeznaczyła **436 433,15 zł**. Uniwersytecki Szpital Kliniczny przy ul. Borowskiej otrzymał na zakup oksymetru tkankowego TCPO2 dla Kliniki Angiologii, Nadciśnienia Tętniczego i Diabetologii kwotę **198 240 zł**; Dolnośląski Szpital Specjalistyczny im. T. Marciniaka przy ul. Fieldorfa otrzymał kwotę **119 400 zł** na zakup mobilnego aparatu USG dla Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii; Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przy ul. Ołbińskiej otrzymał kwotę **65 981,15 zł** na zakup stacjonarnego cyfrowego aparatu rentgenowskiego oraz jego montaż i uruchomienie; Centrum Neuropsychiatrii NEUROMED przy ul. Białowieskiej otrzymało kwotę **52 812 zł** na zakup cewy magnetycznej do neuroterapii osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Ponadto, w ramach wsparcia podmiotów działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, kontynuowano modernizację budynku przy ul. Franklina Delano Roosevelta, gdzie działa poradnia profilaktyki, leczenia i terapii uzależnień dla młodzieży MONAR. Modernizacja pozwoli na dostosowanie budynku do wymogów Narodowego Funduszu Zdrowia i pozyskanie finansowania na działalność poradni psychologiczno-psychiatrycznej. Koszt modernizacji w 2022 r. wyniósł **100 tys. zł**.

NAGRODY

Prof. Piotr Ponikowski, rektor Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu i dyrektor Instytutu Chorób Serca Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego, po raz 8. znalazł się w rankingu *Top Medicine Scientists* – prestiżowym zestawieniu najlepszych naukowców z całego świata.

PROMOCJA ZDROWIA I PROFILAKTYKA CHORÓB

Edukacja zdrowotna, planowanie i realizowanie różnorodnych działań profilaktycznych, tworzenie warunków ułatwiających i zachęcających do prozdrowotnego stylu życia to ważne elementy polityki miasta. W 2022 r. przyjęto dokument *Kierunki działań w zakresie zdrowia publicznego dla mieszkańców Wrocławia na lata 2022–2026*. Dokument dotyczy planowanych na lata 2022–2026 zadań mających na celu ochronę i promocję zdrowia oraz poprawę jakości życia mieszkańców Wrocławia.

W 2022 r. na zadania w tym obszarze wydatkowano kwotę **9 968 555,30 zł**.

Realizowane programy edukacyjne, polityki zdrowotnej, promocji zdrowia oraz profilaktyki chorób stanowiły odpowiedź na problemy wywołane najczęstszymi chorobami i schorzeniami cywilizacyjnymi: stylem życia, złymi nawykami żywieniowymi, niepłodnością, cukrzycą, chorobami sercowo-naczyniowymi, nowotworami oraz chorobami psychicznymi i adresowane były do poszczególnych środowisk wymagających wsparcia, dorosłych, dzieci i młodzieży szkolnej.

PROGRAMY OPIEKI OKOŁOPORODOWEJ I WSPARCIA RODZIN

W 2022 r. (od kwietnia do grudnia) do **Programu leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego** zgłosiło się 228 par, z czego 127 zostało zakwalifikowanych do procedury. Z 228 par 120 skorzystało z jednej z proponowanych interwencji. Łącznie dzięki *Programowi* w latach 2019–2022 urodziło się 182 dzieci.

Tabela 65. Liczba par, które skorzystały z Programu leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego w latach 2019–2022 (dane liczbowe wg stanu z ostatniego dnia każdego roku realizacji zadania)

Rok	Liczba par, które skorzystały z programu	Liczba par zakwalifikowanych	Liczba potwierdzonych ciąż
2019	165	274	43 ciążę, w tym 6 bliźniaczych
2020	178	192	62 ciążę, w tym 8 mnogich
2021	154	170	57 ciąż, w tym 7 mnogich
2022	120	127	44 ciążę, w tym 5 mnogich

Źródło: UMW

W 2022 r. uruchomiono program miejski **Bądź bezpieczna. Mobilne KTG dla mieszkank Wrocławia od 36. tygodnia ciąży**. W ramach programu 294 przyszłe mamy otrzymały bezprzewodowe urządzenia telemedyczne KTG Carebits, wykonały 5586 badań, które przesyłały do Centrum Monitoringu Położniczego. Na podstawie badań przeprowadzono 5 interwencji ratujących życie.

Kontynuowano program **OD-ŻYJ** adresowany do kobiet ciężarnych, matek dzieci z wrodzoną wadą rozwojową. W ramach programu umożliwiono skorzystanie z konsultacji psychologa, kardiologa dziecięcego, genetyka, neonatologa, neurologa oraz fizjoterapeuty, pielęgniarki lub położnej. W 2022 r. w programie wzięły udział **102** kobiety ciężarne.

W ramach **Wrocławskich szkół rodzenia** realizowano program świadomego rodzicielstwa i macierzyństwa. W 2022 r. w zajęciach z ginekologiem, neonatologiem, stomatologiem oraz psychologiem w **4 szkołach rodzenia** uczestniczyło **708** osób, w tym **357** kobiet ciężarnych oraz **351** osób towarzyszących.

We **Wrocławskiej Szkole Rodzenia dla osób z niepełnosprawnością** kobiety z niepełnosprawnością intelektualną, fizyczną czy sensoryczną wraz z osobami towarzyszącymi pod opieką specjalistów zdobywały praktyczną i teoretyczną wiedzę z zakresu wzmacniania zdrowia

przed planowaną ciążą, przebiegu ciąży, porodu, łagodzeniu bólu porodowego, karmienia piersią, opieki nad noworodkiem. W zajęciach uczestniczyło **25 osób**, w tym kobiety ciężarne, kobiety planujące potomstwo oraz osoby towarzyszące.

Realizowano również program wsparcia rodzin wychowujących wieloraczki, z którego w 2022 r. skorzystało 5 rodzin.

W 2022 r. działał punkt konsultacyjny ds. FAS/FASD przeznaczony dla rodzin biologicznych, rodzin zastępczych lub rodzin adopcyjnych, w których istniało podejrzenie wystąpienia u dzieci zespołu FAS lub FASD. Dzieci pozostawały pod całościową opieką specjalistów: psychologa, psychoterapeuty, psychiatry dziecięcego, logopedy oraz specjalisty wczesnego wspomaganie rozwoju, opiekunowie otrzymali rzetelną wiedzę oraz wsparcie psychoedukacyjne. Z usług punktu skorzystało **45 dzieci** oraz niemal dwukrotnie więcej opiekunów. Tematyka zespołów FAS/FASD została również poruszona na konferencji naukowej, w której udział wzięło ponad 150 osób. Konferencję zorganizowała fundacja Pozytywka przy wsparciu finansowym Miasta.

W 2022 r. w programach edukacyjnych dotyczących rodzicielstwa, macierzyństwa oraz opieki nad matką i dzieckiem uczestniczyło **2066 osób**. Z różnych form wsparcia, pomocy, zajęć i konsultacji skorzystało **5885 osób**, działały **24** punkty poradnictwa rodzinnego, w których udzielono ponad **12 784 porad specjalistycznych**. Dla par i rodzin zorganizowano warsztaty, wykłady i grupowe formy wsparcia, w których wzięło udział **680 osób**.

PROGRAMY PROFILAKTYKI CHOROÓB DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2022 r. kontynuowano realizację wieloletniego programu polityki zdrowotnej **zapobiegania próchnicy zębów**. Wzięło w nim udział **75 wrocławskich przedszkoli** (w 2021 r. – 55), w których opieką objętych zostało ok. **12 tys. dzieci** (w 2021 r. – 6 tys.). Program realizowany był również w **13 szkolnych gabinetach dentystycznych**. Przeprowadzono **280** grupowych zajęć edukacyjnych dotyczących profilaktyki próchnicy zębów, **54** spotkania edukacyjne z rodzicami, **1622** indywidualnych zajęć z profilaktyki i higieny jamy ustnej, **2992** badania stomatologiczne, **670** zabiegów stabilizacji próchnicy zębów mlecznych, **6679** zabiegów lakowania zębów stałych, **662** zabiegi leczenia próchnicy. W 2022 r. w programie wzięło udział **6520 uczniów wrocławskich szkół podstawowych** (w 2021 r. – 6326).

W celu **zapobiegania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży** we wrocławskich placówkach opiekuńczych i edukacyjnych realizowano programy promocji zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. W 2022 r. do udziału w programie **Uczeń w formie** zgłosiło się **26 wrocławskich szkół podstawowych**. Podczas indywidualnych konsultacji ze specjalistami od żywienia, warsztatów żywieniowych i zajęć z aktywności fizycznej uczniowie i ich rodzice mogli zdobyć wiedzę w zakresie **profilaktyki nadwagi i otyłości, odpowiedzialności za zdrowie i zdrowy styl życia**. W ciągu roku przeprowadzono **1413** konsultacji (w 2021 r. – 1418). Dietetycy prowadzili również online warsztaty żywieniowe (**700** wejść). Odbýwały się zajęcia z aktywności fizycznej, m.in. zajęcia na basenie, zajęcia ze sztuk walki, zajęcia taneczne. W ramach zadania przygotowano materiały edukacyjne dla rodziców dzieci z nadwagą i otyłością dotyczące: zaburzeń odżywiania, wspierania dziecka z nadwagą i otyłością, jedzenia pod wpływem emocji, opracowania planu zmiany nawyków żywieniowych. W przedszkolach i szkołach odbywały się zajęcia edukacyjne z zakresu zdrowego i racjonalnego odżywiania, w których wzięło udział **4390** uczniów. Prowadzono również edukację zdrowotną w formie zdalnej na portalu społecznościowym *Wrocław dba o zdrowie*.

W ramach **Programu promocji zdrowego żywienia i aktywności fizycznej we wrocławskich placówkach opiekuńczych i edukacyjnych** specjaliści ds. żywienia współpracowali z dyrektorami, intendentami, kucharzami, agentami sklepików szkolnych w zakresie zmiany asortymentu oraz żywienia w stołówkach przedszkolnych i szkolnych. Od 2014 r. placówki, które wprowadziły zalecane zmiany otrzymywały (na 2 lata) **certyfikat zdrowego i racjonalnego żywienia**. Aktualne certyfikaty zdrowego żywienia posiada **168 placówek edukacyjnych**, w tym: **21 żłobków, 86 przedszkoli, 59 szkół podstawowych, 2 szkoły ponadpodstawowe**. Od 2019 r. przyznawane są również **złote certyfikaty** dla stołówek, które wyróżniają się najwyższą jakością w zakresie dbałości o przebieg procesu żywienia oraz stosowanych produktów. Dotychczas przyznano je **48** wrocławskim **placówkom edukacyjnym**. Od 2017 r. realizowany jest program **certyfikacji w zakresie promowania aktywności fizycznej**. Certyfikat przyznawany jest placówkom edukacyjnym współpracującym ze specjalistami w zakresie realizacji kryteriów certyfikacyjnych. Jednostki ubiegające się o certyfikat oceniane są pod kątem organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych i zajęć pozalekcyjnych z zakresu aktywności fizycznej, uczestnictwa w programach promujących aktywność fizyczną, doskonalenia zawodowego nauczycieli wychowania fizycznego

z zakresu edukacji zdrowotnej. Aktualne certyfikaty posiada **78** placówek edukacyjnych. Ponadto realizowano wieloletni **Wrocławski Program Sieci Przedszkoli i Szkół Promujących Zdrowie**, którą tworzy **68** przedszkoli oraz **79** szkół ze wszystkich poziomów nauczania. We wszystkich tych placówkach powołano koordynatorów ds. promocji zdrowia.

W ramach wieloletniego **Programu profilaktyki cukrzycy i zaburzeń metabolicznych** przeprowadzono szkolenia nauczycieli, które dotyczyły m.in. opieki, żywienia oraz postępowania z dzieckiem chorym na cukrzycę. W szkoleniach udział wzięły łącznie **454 osoby** (w 2021 r. – 408).

W 2022 r. kontynuowano wieloletni **Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)**. Przeciwko HPV **zaszczepiono 7079 dziewcząt oraz chłopców** urodzonych w latach 2008–2009 i starszych, którzy w poprzednich edycjach programu z przyczyn zdrowotnych nie mogli być zaszczepieni wraz z rówieśnikami.

Cele realizacji **Programu promowania zdrowia psychicznego w populacji dzieci, młodzieży i dorosłych wrocławian** to przeciwdziałanie kryzysom zdrowia psychicznego i depresji w populacji dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Wrocławia, edukacja zdrowotna i społeczna, wsparcie specjalistyczne, upowszechnianie wiedzy o zdrowiu psychicznym. W 2022 r. przeprowadzono w formie hybrydowej cykl warsztatów profilaktycznych **Żyj zdrowiem**. W warsztatach wzięło udział **2832 uczniów**. Beneficjentami **Programu wsparcia psychologicznego młodzieży zagrożonej kryzysem zdrowia psychicznego** są dzieci i młodzież z grup podwyższonego ryzyka, ich rodzice i opiekunowie. Z programu od września do grudnia 2022 r. skorzystało **600 osób**.

W 2022 r. realizowano również **programy profilaktyki uzależnień**, których celem było m.in. kształtowanie zachowań asertywnych, wzmacnianie systemu wartości społecznych, obniżenie skłonności do podejmowania ryzykownych zachowań związanych ze środkami psychoaktywnymi. Łącznie w programach wzięło udział ok. **16 tys. uczniów** (w 2021 r. – 11 814), **552 rodziców, 936 nauczycieli**.

Kontynuowano realizację programów zintegrowanej profilaktyki uzależnień, HIV/AIDS, ryzykownych zachowań seksualnych i przemocy **Archipelag skarbów** oraz **Archipelag skarbów – Wyprawa odkrywców**. Programy skierowane były do uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz I klas szkół ponadpodstawowych, rad pedagogicznych i rodziców. W 2022 r. uczestniczyło w nich **19 szkół (1782 uczniów, 146 nauczycieli, 102 rodziców)**. W przeprowadzonej wśród młodzieży diagnozie problemów i pozytywnego potencjału wzięło udział **783 uczniów**.

CENTRA ROZWOJU I AKTYWNOŚCI DZIECI I MŁODZIEŻY

Centra rozwoju i aktywności dzieci i młodzieży prowadzone są przez stowarzyszenia, fundacje, parafie, rady osiedli. W 2022 r. w **23 centrach** opieką wychowawców było objętych ok. **1500 dzieci i młodzieży w wieku szkolnym**.

Dzieci i młodzież uczestniczyły w zajęciach edukacyjnych, profilaktycznych, ogólnorozwojowych, taneczno-ruchowych, artystycznych, imprezach okolicznościowych oraz w zorganizowanym wypoczynku podczas ferii zimowych i wakacji letnich. W 2022 r. kontynuowano realizację projektu **Centrowe działania integracyjne – promocja, rozwój i współpraca**. Przeprowadzono **6 spotkań** merytorycznych dla organizatorów centrów, odbyło się **29 konsultacji** indywidualnych. Wychowawcy centrów uczestniczyli w **3 szkoleniach i 2 kursach**. W 2022 r. w imprezach integracyjnych wzięło udział ponad **300 osób**.

W celu pomocy rodzicom, opiekunom prawnym dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym oraz niewygodnych wychowawczo realizowano projekt, który miał za zadanie zapewnienie opieki i wsparcia dzieciom i młodzieży z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, szczególnie niezaradnym życiowo, zagrożonym uzależnieniami i przemocą. W 2022 r. z programu skorzystało **30 uczestników**. W ramach zadania prowadzone były również warsztaty profilaktyki uzależnień dla dzieci w wieku 11+, konsultacje pedagogiczne dla dzieci do lat 10, a rodzice i opiekunowie prawni dzieci mogli wziąć udział w warsztatach umiejętności wychowawczych.

W 2022 r. realizowany był projekt przeznaczony dla **dzieci i młodzieży z Ukrainy**. W czasie wolnym od nauki szkolnej zapewniono opiekę nad dziećmi i młodzieżą, organizowano zajęcia wspomagające rozwój zainteresowań, integrację oraz naukę języka polskiego. Organizowano zajęcia krajoznawczo-turystyczne, także poza Wrocławiem. Opieka i wsparcie dla dzieci i młodzieży z Ukrainy zostały zapewnione **w 20 lokalizacjach**. W programie uczestniczyło **415 beneficjentów**.

PROGRAMY PROMOCJI ZDROWIA I PROFILAKTYKI CHOROÓB U DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW WROCŁAWIA

W 2022 r. kontynuowano realizację programów prozdrowotnych **skierowanych do kobiet**. Realizowano wieloletni **program profilaktyki raka piersi u kobiet**. Program składał się z dwóch modułów: edukacyjnego i diagnostycznego. Moduł edukacyjny realizowany był przez grupę wyszkolonych pielęgniarek i położnych, które prowadziły indywidualną naukę samobadania piersi dla **3633 kobiet**. W ramach modułu diagnostycznego z konsultacji onkologicznej skorzystało **5966 kobiet** (w 2021 r. – 4928), na leczenie szpitalne operacyjne lub skojarzone skierowano **171 kobiet** (w 2021 r. – 188). Wykonano **2596 badań USG, 1804 mammografie**. Z porad lekarzy genetyków skorzystało **69 kobiet**, a ze wsparcia psychologa **128 kobiet**.

Prowadzone było wielospecjalistyczne poradnictwo zdrowotne dla kobiet z **endometriozą**. Z indywidualnych konsultacji specjalistycznych skorzystało **78 kobiet**, z edukacji zdrowotnej **218 kobiet** i **216 osób personelu** medycznego, **6200 osób** było odbiorcami strony internetowej klinikaendometriozy.pl. Pilotażowo realizowany był **Program edukacji zdrowotnej kobiet w okresie menopauzy**, z którego skorzystało **185 kobiet**.

Promowano **badania profilaktyczne mężczyzn** w kierunku chorób nowotworowych w grupach wiekowych 18–20 lat, 40+ oraz 50+. W ramach kampanii zdrowotnej **Profilaktyka chorób nowotworowych u mężczyzn** przeprowadzono 3 webinary edukacyjne oraz 2 debaty. Do ośmiu punktów laboratoryjnych na bezpłatne badania zgłosiło się **176 mężczyzn**. Nagrano spot wideo promujący kampanię, udostępniany w serwisie YouTube, gdzie wygenerował **15 tys.** wyświetleń. Wyemitowano także 2 audycje radiowe na antenie Radio Wrocław i Radio RAM, w których specjaliści budowali świadomość dbania o męskie zdrowie.

W 2022 r. zrealizowano **Program profilaktyki nowotworów skóry**, w szczególności czerniaka złośliwego, z którego skorzystało 1530 osób.

W ramach projektu **Akademia Walki z Rakiem** organizowano grupy wsparcia, kluby pacjenta, udzielano konsultacji indywidualnych z psychologiem/psychoterapeutą.

Zespoły specjalistów – pielęgniarek, rehabilitantów i psychologów – prowadziły edukację zdrowotną, promocję zdrowia i profilaktykę chorób w środowisku domowym chorego. Prowadzono działania edukacyjno-profilaktyczne mające na celu poprawę jakości opieki nad osobami przewlekle chorymi przebywającymi w środowisku domowym. Od września do grudnia 2022 r. opieką i wsparciem objęto **138 osób** przewlekle i nieuleczalnie chorych przebywających w środowisku domowym, a także ich rodziny i opiekunów.

Od września 2022 r. rozpoczął się pilotażowy program polityki zdrowotnej **Zabezpieczenie płodności na przyszłość u mieszkańców Wrocławia chorych onkologicznie na lata 2022–2023**. Jego adresatami są mieszkańcy Wrocławia w wieku 18–40 lat, u których stwierdzono ryzyko utraty płodności w związku ze zdiagnozowaną chorobą nowotworową. W ramach programu beneficjenci mają prawo skorzystać z dofinansowania do jednej procedury zabezpieczenia płodności na okres 24 miesięcy. W 2022 r. do programu zgłosiło się 7 osób.

Kontynuowano program rozszerzenia dostępu do **rehabilitacji sercowo-naczyniowej** w ramach wtórnej prewencji chorób sercowo-naczyniowych. Uczestnicy programu – osoby po przebytym zawałe mięśnia sercowego lub po zabiegach wykonanych na naczyniach wieńcowych – brali udział w zajęciach ruchowych połączonych z instruktażem samodzielnego wykonywania ćwiczeń. W programie wzięło udział **236 osób, w tym 79 osób po przechorowaniu COVID-19**.

W wieloletnim **programie profilaktyki cukrzycy i zaburzeń metabolicznych** w 9 Punktach Edukacyjnych na terenie Wrocławia udzielono **2211 porad**. W programie profilaktyki powikłań cukrzycy **Stopa cukrzycowa** udzielono **719 porad**. Realizowano również program edukacji zdrowotnej i wspierania osób chorych na cukrzycę i ich opiekunów. Prowadzono działania edukacyjne, informacyjne i wspierające, podnoszące poziom wiedzy dotyczącej samoopieki, samoobserwacji i samopielęgnacji. W 2022 r. w grupowych zajęciach edukacyjnych dla osób chorych na cukrzycę, ich rodzin i opiekunów **wzięło udział 396 osób**.

Ponadto prowadzono działania edukacyjno-profilaktyczne mające na celu poprawę jakości opieki nad osobami przewlekle chorymi przebywającymi w środowisku domowym. Zespół specjalistów – pielęgniarek, rehabilitantów i psychologów – prowadził edukację zdrowotną, promocję zdrowia i profilaktykę chorób w środowisku domowym chorego. W okresie od września do grudnia 2022 r. opieką i wsparciem objęto **138 osób** przewlekle i nieuleczalnie chorych przebywających w środowisku domowym oraz ich rodziny i opiekunów. Kontynuowano różnego rodzaju programy

wsparcia osób z doświadczeniem choroby psychicznej oraz ich rodzin i opiekunów w procesie zdrowienia, osób zagrożonych depresją, z zespołami depresyjnymi oraz ich rodzin i opiekunów. Działania koncentrowały się na budowaniu pozytywnych relacji z otoczeniem oraz aktywizacji społecznej uczestników.

PROGRAMY PROFILAKTYKI CHOROÓB OSÓB STARSZYCH

W sezonie epidemicznym 2022–2023 kontynuowano program szczepień ochronnych **przeciw grypie – zaszczepiono 4300 osób**.

W 2022 r. opieką psychologiczną objęto **483 osoby** w wieku 60+ (w 2021 r. – 730), u których wystąpiły problemy psychogeriatryczne. Prowadzone były grupy wsparcia, warsztaty, zajęcia aktywności ruchowej oraz psychoedukacyjne indywidualne i grupowe. Ze wsparcia dla opiekunów osób z zaburzeniami psychogeriatrycznymi skorzystało ok. **349 osób**.

W 2022 r. funkcjonował **Telefon Seniora** – odebrano i przeprowadzono ponad 12 tys. rozmów z seniorami.

Pod koniec 2022 r. podpisano umowę z firmą Telemedycyna Polska S.A., która w ramach usługi udostępni 500 wrocławskim seniorom specjalne urządzenia mobilne z „przyciskiem życia” oraz stacjonarne urządzenia głośnomówiące. Specjalny przycisk na opasce umożliwi wezwanie natychmiastowej pomocy w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia. Z kolei urządzenie głośnomówiące pozwoli skontaktować się z ratownikiem medycznym. Dodatkowo dla 50 osób przewidziana jest usługa zdalnego wsparcia psychologicznego.

W 2022 r. odbył się cykl autorskich warsztatów **Warsztatownia Uwaga Seniora – Klinika Pamięci**. Zrealizowano 88 spotkań, podczas których uczestnicy poznali metody usprawniające procesy myślowe, mechanizmy działania emocji i stresu, nauczyli się pracy ze swoim ciałem i poznali sposoby radzenia sobie z napięciami z wykorzystaniem muzyki, ćwiczeń, aktywności. Odbyło się 40 godzin spotkań z psychologiem w ramach grupy wsparcia oraz 5 wykładów dla osób zainteresowanych problematyką choroby Alzheimera.

Realizowano program **Łóżka wytchnienia** polegający na zapewnieniu chorym (przebywającym w środowisku domowym) czasowej, stacjonarnej opieki pielęgnacyjnej, umożliwiającej bezpośrednim opiekunom załatwienie spraw osobistych, domowych, a także odpoczynku.

Poprawie jakości życia seniorów służy projekt **Taxi 75 plus**. Wrocławianie powyżej 75. roku życia mogą skorzystać z bezpłatnego transportu, aby dojechać do urzędów państwowych, samorządowych oraz specjalistycznych placówek medycznych. W 2022 r. do programu zapisały się **1702 osoby**, zrealizowano **12 578 przejazdów**.

WROCŁAWSKA AKADEMIA PIERWSZEJ POMOCY

To cykl szkoleń dla mieszkańców Wrocławia w różnym wieku, odbywających się w przestrzeni całego miasta we współpracy i pod opieką merytoryczną wrocławskiego Uniwersytetu Medycznego. Całość projektu wpisana była w kampanię społeczną wspierającą nabywanie umiejętności reagowania w sytuacjach zagrażających zdrowiu lub życiu. W okresie od stycznia do grudnia 2022 r. zorganizowano 92 wydarzenia edukacyjne, w których udział wzięło 18 124 osoby. Fanpage edukacyjny o tematyce pierwszej pomocy obserwowały 1292 osoby.

Tabela 66. Liczba wydarzeń, podczas których przeprowadzono szkolenia z udzielania pierwszej pomocy w latach 2019–2022

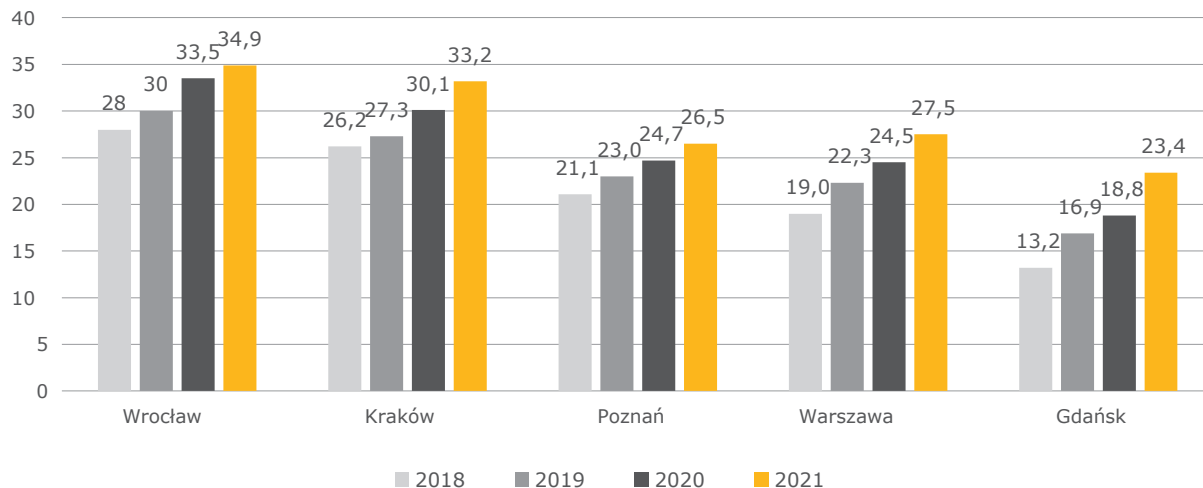
Rok	Liczba wydarzeń	Liczba uczestników
2019	92	2 910
2020	35	1 275
2021	92	6 727
2022	92	18 124

Źródło: UMW

OPIEKA NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

Począwszy od 2019 r., odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych we Wrocławiu przekracza 30%. Pod tym względem Wrocław pozostaje liderem wśród dużych miast.

Wykres 39. Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w największych miastach w Polsce 2018–2021 (w %)

Źródło: GUS

W 2022 r. na realizację zadania opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 wydatkowano kwotę **29 319 520 zł** (w 2021 r. – 29 140 840 zł, a w 2020 r. – 26 179 740,63 zł).

Wskaźnik dostępności miejsc w instytucjach opieki w stosunku do liczby dzieci w wieku od 20. tygodnia życia do lat 3 uprawnionych do opieki wzrósł i w 2022 r. **wynosił 62,5%** (w 2021 r. – 53,64%, w 2020 r. – 43,64%). **Wskaźnik miejsc dofinansowanych przez Gminę Wrocław** w 2022 r. w stosunku do wszystkich miejsc opieki **wynosił 68,27%** (w 2021 r. – 69,15%, a w 2020 r. – 73,21%).

Opieka nad dziećmi do lat 3 sprawowana była przez żłobki publiczne i niepubliczne, kluby dziecięce oraz w formie dziennego opiekuna. Na koniec 2022 r. w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych zarejestrowanych było **175 żłobków** (w tym 18 publicznych i 157 niepublicznych), **32 kluby** dziecięce oraz **87 dziennych opiekunów**. We wszystkich formach opieki łącznie dostępnych było **9755 miejsc opieki** nad dziećmi do 3 lat. W stosunku do 2021 r. **przybyło 675 miejsc**.

Wzrost liczby miejsc w 2022 r. wynikał m.in. z utworzenia dodatkowych miejsc opieki **dla dzieci przybyłych z Ukrainy** w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. **W żłobkach publicznych** utworzono **295 miejsc dodatkowych**, a **w niepublicznych – 64** miejsca dodatkowe.

Liczba miejsc w 2022 r. w ramach poszczególnych form opieki wynosiła:

- w żłobkach wpisanych do rejestru żłobków – **8627 miejsc, w tym 2776 w żłobkach publicznych i 5851 w żłobkach niepublicznych**; (w 2021 r. – 8192, w tym w żłobkach publicznych 2375 i w niepublicznych 5817, a w 2020 r. – 7880, w tym w żłobkach publicznych 2375, w niepublicznych 5505);
- **w klubach dziecięcych – 648** miejsc (w 2021 r. – 542, w 2020 r. – 479);
- w formie **dziennego opiekuna – 480** miejsc (w 2021 r. – 346; w 2020 r. – 418).

Od września 2022 r. **Gmina Wrocław finansowała 3884 miejsca** w żłobkach niepublicznych i klubach dziecięcych. Realizowane były **73 umowy** na dofinansowanie miejsc **w 114 niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych** (w tym 60 miejsc w niepublicznym żłobku o charakterze integracyjnym) prowadzonych przez podmioty gospodarcze oraz organizacje pozarządowe.

PROGRAMY WSPARCIA DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH

W 2022 r. na realizację programów związanych z **profilaktyką i terapią uzależnień** wydatkowano **9 009 690,68 zł** (w 2021 r. – 6 161 545,43 zł), na realizację działań związanych ze **zwalczaniem narkomanii** wydatkowano 921 600 zł (w 2021 r. – 881 600 zł).

Zrealizowano **88 programów**, w tym programy zalecane w ramach krajowego systemu rekomendacji, programy pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz osób zagrożonych uzależnieniem. Zajęcia prowadzone były m.in. w formie treningów umiejętności i zachowań oraz treningów psychologicznych.

Prowadzono poradnictwo i pomoc terapeutyczną dla osób uzależnionych i współuzależnionych od narkotyków i innych środków psychoaktywnych, program substytucyjnego leczenia metadonem oraz program wykrywania wirusa HIV.

W ramach programu z **zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych** przeprowadzono ok. **3492 godzin** poradnictwa (telefonicznego, osobistego i online) oraz blisko **644 godziny grup wsparcia** dla osób uzależnionych od narkotyków i członków ich rodzin. Zrealizowano także **543 godziny indywidualnego programu terapii** dla użytkowników konopii – Candis. Programem **leczenia substytucyjnego** (metadonem) objęto **321 pacjentów** (w 2021 r. – 305), natomiast z Klubu Pacjenta przeznaczonego dla pacjentów objętych leczeniem skorzystało **60 osób**. Klub ma na celu wsparcie **osób leczonych substytucyjnie** w rozwiązywaniu problemów w życiu osobistym, społecznym i zawodowym.

W 2022 r. do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 357 wniosków o objęcie leczeniem odwykowym osób nadużywających alkoholu (w 2021 r. – 408).

Wrocławski Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym przyjął **5930 osób**. W ośrodku kierowcy mogli także sprawdzić stan trzeźwości poprzez bezpłatne badanie alkomatem. Ponadto prowadzone były działania motywujące do zmiany negatywnych postaw i zachowań zdrowotnych oraz społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu, kampanie informacyjne o dostępnych usługach leczniczych, terapeutycznych i socjalnych na terenie Wrocławia. Łącznie **17 860 osób** skorzystało z działalności Klubu Abstynenta, programów wspierających abstynencję oraz programów poradnictwa i pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych, współuzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu (w 2021 r. – 13 963).

W 2022 r. w wyniku przeprowadzonych postępowań administracyjnych wydano łącznie **5148 decyzji** dotyczących sprzedaży alkoholu (w 2021 r. – 4224), złożonych zostało **1970 wniosków** o wydanie zezwoleń stałych na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych oraz zezwoleń cateringowych (w 2021 r. – 1792).

Tabela 67. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2019–2022

Liczba zezwoleń według stanu na ostatni dzień roku	Handel A*	Handel B*	Handel C*	Gastronomia A*	Gastronomia B*	Gastronomia C*
2019	995	991	928	940	769	581
2020	1 026	1 030	963	913	753	552
2021	1 050	1 072	990	907	760	552
2022	1 065	1 096	1 009	910	795	583

* A – do 4,5% alkoholu i piwo, B – od 4,5% do 18% alkoholu z wyjątkiem piwa, C – powyżej 18% alkoholu

Źródło: UMW

W 2022 r. wpływy z tytułu korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wyniosły **21 862 271 zł** i były wyższe o 2 780 997 zł w porównaniu z rokiem 2021. Głównym powodem wzrostu dochodów był powrót po pandemii do działalności gastronomicznej i handlowej bez administracyjnych ograniczeń. Drugim powodem zwiększenia wpływów z opłaty był wzrost cen sprzedaży alkoholu, co skutkowało podawaniem wyższych wartości sprzedaży w corocznych oświadczeniach (opłaty za zezwolenia są pochodną danych wynikających z oświadczeń).

Rok 2022 był drugim rokiem, w którym gminy otrzymały część wpływów z nowej opłaty wnoszonej przez posiadaczy zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi w opakowaniach jednostkowych o pojemności nieprzekraczającej 300 ml (tzw. małpki). Wpływy z tego tytułu wyniosły **8 356 153 zł** (w 2021 r. – 2 028 656 zł).

Tabela 68. Wpływy z tytułu opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2019–2022 (w zł)

2019	2020	2021	2022
18 940 054	20 259 322	19 081 274	21 862 271

Źródło: UMW

PROGRAMY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY

Profilaktyka występowania przemocy, ograniczanie jej skutków, zwiększanie świadomości i wrażliwości społecznej, współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w tym zakresie to ważne działania Gminy Wrocław.

W 2022 r. realizowane były programy przeznaczone dla osób doświadczających przemocy. Świadczone pomoc prawną, ambulatoryjną pomoc psychologiczną i terapeutyczną osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, w szczególności potrzebującym ochrony przed przemocą. Udzielano pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz znajdującym się w sytuacji kryzysowej spowodowanej zachowaniem osób nadużywających alkoholu. Wdrażano działania ograniczające zdrowotne i społeczne następstwa przemocy w rodzinie. Z pomocy i wsparcia skorzystało 3668 osób. Udzielono 3995 porad psychologicznych, 1135 porad prawnych i 801 porad pedagogicznych. Odbyło się 99 spotkań grup wsparcia.

W 2022 r. w ramach internetowej pomocy psychologicznej na stronie *Kampania Przemoc i Psychotekst* udzielono 269 odpowiedzi na zapytania osób poszukujących pomocy. W ramach **Telefonu Zaufania** udzielono **961** porad telefonicznych.

Działał **Zespół Środowiskowej Interwencji Kryzysowej**, którego celem było udzielanie wsparcia psychologicznego ofiarom przemocy domowej w miejscu zdarzenia. W 2022 r. pomocą objęto **285 rodzin, wsparcia udzielono 285 osobom dorosłym oraz 242 dzieciom**. Realizowana była kampania społeczna **Wrocław bez Przemocy**, której celem było nagłośnienie zjawiska przemocy wobec dzieci i wskazanie form świadczenia pomocy dzieciom i rodzicom/opiekunom.

W 2022 r. kontynuowano pilotażowy **Program kompleksowego wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie**, którego celem była pomoc w uzyskaniu stabilizacji życiowej i psychicznej po doświadczeniu przemocy w rodzinie. W ramach zadania udostępniano bezpieczne miejsca pobytu osobom doświadczającym przemocy, zapewniano wsparcie psychologiczne i prawne. W ciągu roku przeprowadzono 46 godzin konsultacji psychologicznych, 23 godziny konsultacji prawnych, 12 godzin konsultacji z pedagogiem specjalnym, 10 godzin z trenerem interwencji kryzysowej. Nawiązano współpracę z 16 hotelami i motelami na terenie miasta, zapewniono **schronienie interwencyjne 6 rodzinom** (16 osób).

W 2022 r. zatwierdzono procedury rekrutacji do programu przydziału schronienia dla osób doświadczających przemocy, zasady korzystania z lokali mieszkalnych, regulamin współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ofiar przemocy w rodzinie. Sytuacja geopolityczna i trwająca wojna w Ukrainie znacznie utrudniły dostęp do odpowiednich lokali na wolnym rynku, dlatego udostępniono 3 lokale mieszkalne (każdy dla dwóch rodzin) – 2 z zasobu komunalnego, 1 z wolnego rynku. Schronienie czasowe w mieszkaniach uzyskało **20 osób**, w tym **8 kobiet i 12 dzieci**. W projekcie pracowało **5 opiekunów** (udzielono **246 godzin wsparcia**).

We Wrocławiu powołano Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy, który odpowiada za prowadzenie skoordynowanych działań przedstawicieli różnych służb i instytucji we Wrocławiu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które pracują bezpośrednio z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi przemocą, realizując zadania związane z procedurą Niebieskiej Karty.

W 2022 r. odbyło się 5 plenarnych posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz 108 spotkań w sprawie powołania grup roboczych. Podjęto **2710** czynnych procedur. W 2022 r. do Zespołu wpłynęło ogółem **2114** formularzy Niebieska Karta – A, monitorowano 2625 środowisk dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

WSPARCIE DLA UCHODźCÓW Z UKRAINY

Od czerwca do grudnia 2022 r. zorganizowano i prowadzono **wsparcie psychologiczne dla uchodźców z Ukrainy**, w tym dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz opiekunów. Zadanie realizowały organizacje pozarządowe: Fundacja Kalejdoskop Kultur, Fundacja Pozytywka, Dolnośląska Fundacja Alzheimerowska oraz Centrum Neuropsychiatrii Neuromed. Z tej formy pomocy skorzystały **883 osoby**.

Od sierpnia do grudnia 2022 r. 6 wrocławskich szpitali otrzymywało wsparcie finansowe przeznaczone na tłumaczenie dokumentacji medycznej hospitalizowanych dzieci i młodzieży uchodźczej z Ukrainy.

Gmina Wrocław partycypowała w zakupie leków i produktów medycznych dla uchodźców z terenów objętych działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy, w szczególności na potrzeby punktów pierwszej pomocy medycznej utworzonych w miejscach noclegowych przeznaczonych dla uchodźców.

PROGRAMY WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Obok programów prowadzonych dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów, ważną rolę w polityce miasta odgrywają programy pomocy i aktywizacji społecznej dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.

W 2022 r. przeprowadzono XII edycję plebiscytu **Wrocław bez Barrier**, przyznano certyfikaty za promocję działań na rzecz dostępności, integracji i braku dyskryminacji. Od 2020 r. nagroda nosi imię Bartłomieja Skrzyńskiego – dziennikarza, społecznika, inicjatora wielu akcji na rzecz osób z niepełnosprawnościami, wieloletniego rzecznika Prezydenta Wrocławia ds. osób niepełnosprawnych.

W 2022 r. opracowano i przyjęto uchwałą Rady Miejskiej **Wrocławski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Bez Barrier” na lata 2023–2029**, którego głównym celem jest stwarzanie osobom z niepełnosprawnością warunków pełnego włączenia i aktywnego udziału w życiu społeczności Wrocławia na równi z innymi osobami.

Po raz czwarty w ramach projektu **Organizacja półkolonii dla wrocławskich dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami** zorganizowano letni wypoczynek dla 70 dzieci, które nie mogą w pełni korzystać z innych ofert spędzenia wakacji.

Zorganizowano i przeprowadzono **Pierwszą Wrocławską Integracyjną Olimpiadę Młodzieży**. Uczestniczyło w niej 150 dzieci i młodzieży.

W 2022 r. ogłoszono pierwszą edycję otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego **Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami w 2022 r.** pod nazwą **Rehabilitacja Społeczna Osób Niepełnosprawnych Zleczana ze Środków PFRON**. W wyniku rozstrzygnięcia konkursu zawarto **34 umowy** z organizacjami pozarządowymi na realizację przez nie zadań publicznych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami.

W 2022 r. kontynuowano program **Asystent osoby niepełnosprawnej**, w ramach którego zrealizowano 45 122 godziny usług asystenckich. Całodobową opieką pielęgnacyjną od sierpnia do grudnia 2022 r. objęto **138 osób**.

W 2022 r. **usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania klienta** organizowała i realizowała **Ekumeniczna Stacja Opieki – Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji i Opieki Paliatywnej**. Z jej pomocy skorzystały 2342 osoby samotne i obłożnie chore.

Opiekę nad osobami, które ze względu na wiek, chorobę lub niezaradność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, sprawowano także w **12 dziennych domach pomocy** (DDP) oraz domach pomocy społecznej (DPS). Dla 12 osób z niepełnosprawnościami udostępniono **2 mieszkania chronione**.

W ramach **aktywizacji zawodowej** Gmina Wrocław, poprzez Wrocławski Zakład Aktywności Zawodowej (WZAZ), prowadziła działania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami. 36 osób świadczyło usługi poligraficzne, gastronomiczne i cateringowe, porządkowe, zajmowało się obsługą techniczną szkoleń, konferencji i imprez okolicznościowych oraz kompletowaniem Wyprawki Wrocławskiej.

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacja społeczna jest ważnym elementem polityki miejskiej. Łączy potencjał sektora organizacji pozarządowych (NGO) i aktywności obywatelskiej lokalnych liderów we współpracy z jednostkami miejskimi i radami osiedli. **Strategia Wrocław 2030** akcentuje potrzebę zwiększania udziału mieszkańców w zarządzaniu miastem.

Do procesów partycypacyjnych realizowanych we Wrocławiu należą m.in. konsultacje społeczne, Wrocławski Budżet Obywatelski, Fundusz Osiedlowy, wykonywanie zadań społecznych, mediacje, Mikrogranty oraz sieć Centrów Aktywności Lokalnej.

W wymiarze formalnym współpraca Gminy Wrocław z liderami społeczności lokalnych oraz sektorem organizacji pozarządowych opierała się w 2022 r. m.in. na *Wieloletnim Programie współpracy Miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi w latach 2018–2022*, *Programie współpracy Miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi w 2022 r.* oraz *Strategii rozwoju współpracy Wrocławia z NGO na lata 2018–2022*.

KONSULTACJE I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

W 2022 r. przeprowadzono **10 procesów konsultacji społecznych** oraz **15 spotkań konsultacyjnych** w istotnych dla mieszkańców sprawach. Było to **łącznie o 8 procesów i spotkań konsultacyjnych mniej** niż w 2021 r. Przyczyną zmniejszenia liczby konsultacji było przeniesienie przez jednostki miejskie realizacji części zadań inwestycyjnych na kolejny rok lub czasowe zawieszenie z powodu wzrostu cen towarów i usług wywołanego kryzysem energetycznym.

W 2022 r. konsultacje dotyczyły m.in. następujących tematów: *Jak urządzić Ogrody Szczytnickie?*, *Jak rozwijać targowisko przy Żmigrodzkiej?*, *Jaki będzie plan transportowy Wrocławia?*, *Jak rozwijać Wrocławski Budżet Obywatelski?* W 2022 r. po raz kolejny do udziału w konsultacjach zostały zaproszone **dzieci i młodzież, które były uczestnikami 7 procesów konsultacyjnych**, m.in.: *Jak urządzić teren TBS-u przy Głubczyckiej?*, *Jaka ma być lokalna polityka integracyjna?*, *Jak odnowić teren rekreacji na podwórku przy Bałuckiego?*, *Jak rozwijać targowisko przy Żmigrodzkiej?*, *Jak rozwijać Wrocławski Budżet Obywatelski?* Większość uwag mieszkańców zgłaszanych w trakcie konsultacji społecznych była w całości uwzględniana. Uwagi nieuwzględnione zostały opatrzone wyjaśnieniem wskazującym przyczynę nieuwzględnienia, najczęściej finansową lub prawną.

Tabela 69. Liczba konsultacji społecznych w latach 2019–2022

Rok	Liczba procesów konsultacyjnych ogółem	Liczba procesów konsultacyjnych przeprowadzonych wspólnie z wrocławskimi organizacjami pozarządowymi
2019	33	19
2020	13	11
2021	19	14
2022	10	9

Źródło: UMW

Z uwagi na masowe przybycie do Wrocławia w 2022 r. uchodźców z Ukrainy specjalny proces konsultacji poświęcono tematowi ***Jaka ma być lokalna polityka integracyjna?***, podczas którego konsultowano założenia międzykulturowej polityki integracyjnej Wrocławia.

W celu wsparcia realizowanych procesów konsultacyjnych w 2022 r., podobnie jak w latach ubiegłych, wykorzystywano funkcjonalność portalu ***Wrocław Rozmawia*** (www.wroclaw.pl/rozmawia). Zamieszczane były tam m.in. pełne informacje o przebiegu prowadzonych konsultacji oraz ich wynikach, ważne aktualności, wszelkie informacje dotyczące Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego oraz współpracy Gminy Wrocław z organizacjami pozarządowymi. Profil ***Wrocław Rozmawia*** prowadzony był również w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter, Instagram).

W 2022 r. liczba odwiedzin strony ***Wrocław Rozmawia*** wyniosła 1 718 833 (w stosunku do 2021 r. wzrosła o 190 268) z przewagą odwiedzin dla podstrony Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.

Tabela 70. Liczba odwiedzin poszczególnych stron internetowych w latach 2019–2022

Strona internetowa	2019	2020	2021	2022
Wrocław Rozmawia	470 000	503 110	487 144	750 507
Budżet Obywatelski	1 200 000	1 329 217	1 041 421	968 326
Łączna liczba odwiedzin	1 670 000	1 832 327	1 528 565	1 718 833

Źródło: UMW

W 2022 r., podobnie jak w 2021 r., Gmina Wrocław przeznaczyła na organizację konsultacji społecznych kwotę **300 tys. zł**. Środki zostały wydatkowane w ramach konkursu na realizację zadania publicznego *Wsparcie procesów konsultacji społecznych na terenie gminy Wrocław w latach 2020–2022*.

CENTRA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Nakoniec 2022 r. we Wrocławiu działało **19 Centrów Aktywności Lokalnej** (CAL) współfinansowanych przez Gminę Wrocław. Ponadto, pomimo braku własnych pomieszczeń, kilkanaście osiedlowych NGO aktywnie wspierało swoje społeczności lokalne.

Centra nadzorowane są przez Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego (9 CAL-i), Wydział Partycypacji Społecznej UMW (9 CAL-i) oraz przez Wydział Kultury UMW (1 CAL).

CAL-e to miejsca i działania współtworzone razem z mieszkańcami, otwarte na różnorodność i solidarne z tymi, którzy potrzebują pomocy lub wsparcia. CAL-e realizują swoje autorskie programy, skierowane bezpośrednio do mieszkańek i mieszkańców okolicy, odpowiadając na ich potrzeby, pasje i zainteresowania. Aby zapewnić tym działaniom trwałość i efektywność, podmioty prowadzące CAL-e są inicjatorami partnerstw lokalnych na swoim terenie, zapraszając do nich rady osiedli, instytucje działające w wymiarze osiedlowym, inne organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, szkoły, przedsiębiorców, lokalnych liderów i aktywistów.

Informacje na temat wrocławskiego modelu CAL, ich lista i mapa lokalizacji znajdują się na stronie www.wroclaw.pl/rozmawia/centra-aktywnosci-lokalnej.

WROCŁAWSKI BUDŻET OBYWATELSKI

Na realizację **Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego (WBO) w 2022 r. przeznaczono 31 mln zł** (o 6 mln zł więcej niż w 2021 r.), z czego **10 mln zł na projekty osiedlowe** o wartości do 1 mln zł każdy, a **21 mln zł na projekty ponadosiedlowe** o wartości do 3 mln zł za pojedynczy projekt.

Wyniki głosowania na projekty zgłoszone do WBO są wiążące dla Prezydenta Wrocławia i Rady Miejskiej Wrocławia. Potwierdzone są stosowną uchwałą budżetową przyjmowaną na dany rok, w której zapisane są wszystkie projekty wybrane do realizacji przez mieszkańców.

Z **362** projektów zgłoszonych do WBO w 2022 r. do etapu głosowania zakwalifikowało się **167** projektów. Ostatecznie do realizacji wybrano **17** projektów.

Akcje promujące zgłaszanie projektów i głosowanie w ramach WBO prowadzono m.in. w radiu, pojazdach komunikacji miejskiej, na przystankach MPK, tablicach Systemu Informacji Miejskiej, na placach zabaw, w szkołach, biuletynie Wrocław.pl i mediach społecznościowych. Formularz do głosowania przygotowano w językach polskim, angielskim i ukraińskim, opisy i lista projektów zostały przygotowane w językach polskim i angielskim.

Tabela 71. Liczba głosów i projektów w ramach WBO w latach 2019–2022

Rok	Łączna liczba zgłoszonych projektów	Liczba dopuszczonych projektów	Liczba projektów oddanych do realizacji	Łączna liczba oddanych głosów
2019	448	235	20	86 484
2020	413	199	20	95 206
2021	368	173	20	89 933
2022	362	167	17	86 750

Źródło: UMW

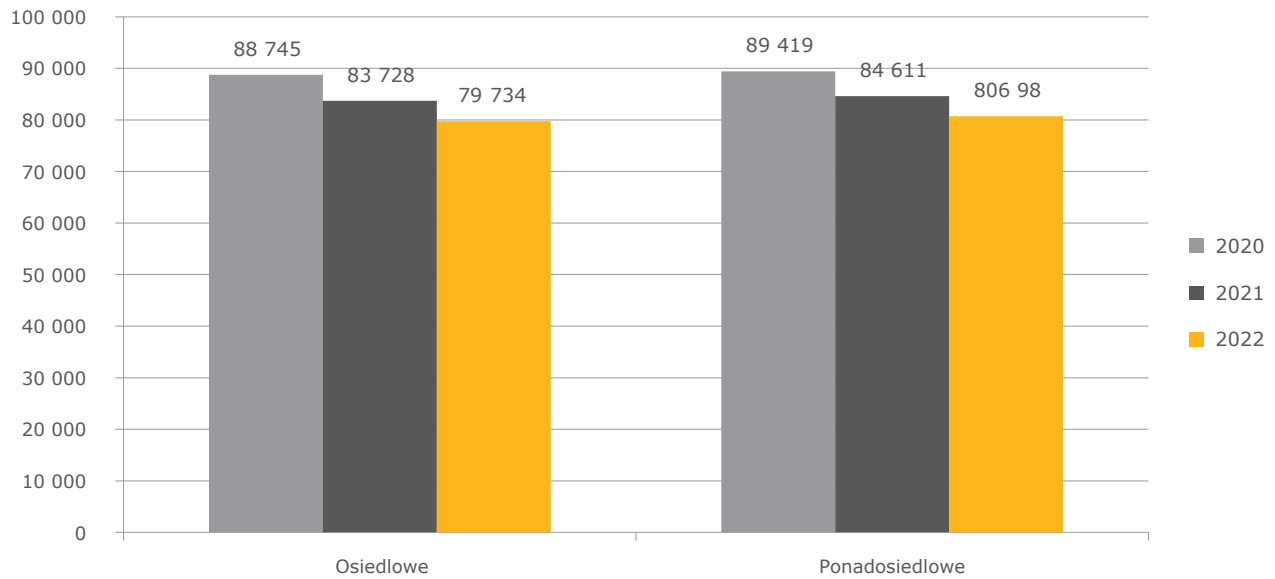
Do WBO 2022 zostało zgłoszonych o 6 projektów mniej niż do WBO 2021. Spadek liczby projektów zgłaszanych do WBO jest zjawiskiem obserwowanym stale od kilku lat. Przyczyn jest kilka: po pierwsze mieszkańcy zgłaszają większą liczbę projektów ponadosiedlowych (które wymagają zaangażowania czasu i pracy wielu osób), po drugie część inicjatyw osiedlowych realizowana jest w ramach Funduszu Osiedlowego, po trzecie zmniejsza się dostępność wolnych terenów gminnych na nowe inwestycje.

W 2022 r. łącznie oddano **86 750 głosów** (o 3183 mniej niż w 2021 r.), z czego zdecydowaną większość oddano drogą elektroniczną. Podobnie jak w poprzednich latach największą liczbę głosów otrzymały projekty dotyczące zieleni i rekreacji. W 2022 r. zakończono 2 z 20 projektów wybranych do realizacji w ramach WBO 2021. Pozostałe 18 projektów jest w trakcie realizacji.

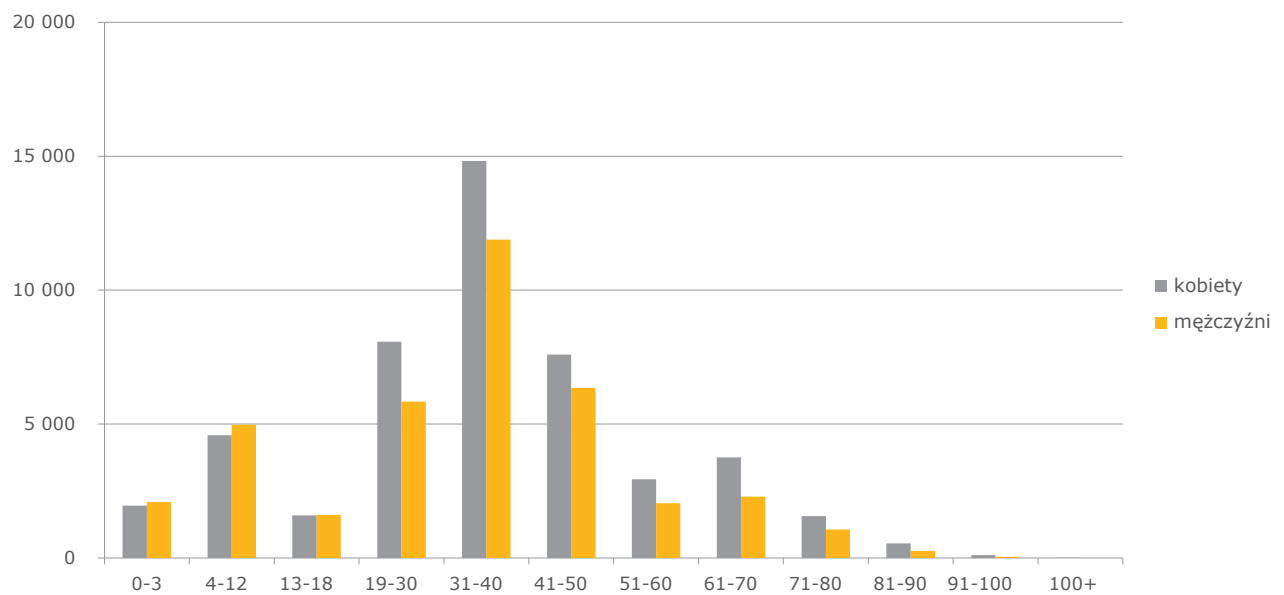
W ramach **Szkoły Liderów WBO 2022** przeprowadzono szereg spotkań informacyjnych dla mieszkańców. Podczas spotkań przedstawiono informacje na temat procesu oceny projektów, zagadnień ochrony środowiska i klimatu w projektach WBO, ogólnodostępności projektów i projektowania uniwersalnego oraz promocji projektów przed głosowaniem. W czerwcu 2022 r., podczas etapu konsultacji wniosków projektowych, informacji udzielano na spotkaniach online, telefonicznie i poprzez pocztę elektroniczną. Zaktualizowano również poradnik dla liderów projektów *Jak wygrać w WBO*.

Przez prawie 10 lat funkcjonowania WBO projekty zgłosiło **3408 liderów**, oddano na nie w sumie **1 002 322 głosy**. Do realizacji wybrano **449 projektów** na łączną kwotę **226 750 000 zł**.

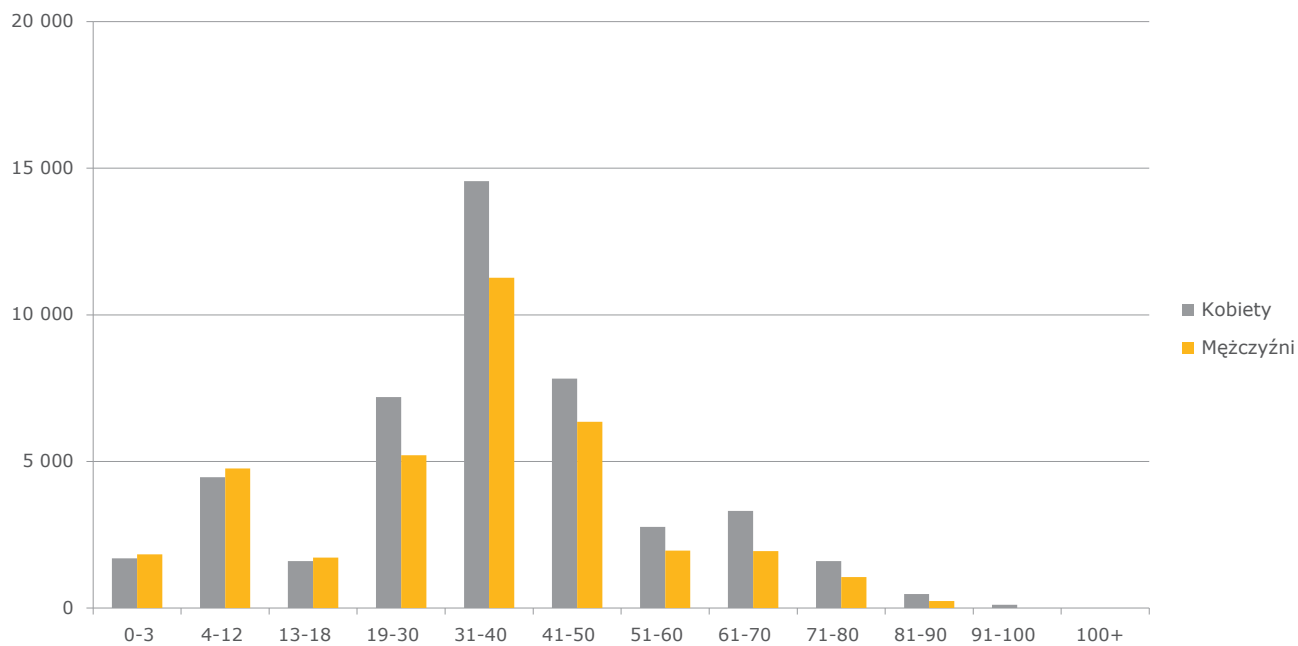
Wykres 40. Liczba oddanych głosów z podziałem na poszczególne typy projektów w WBO w latach 2020–2022

Źródło: www.wroclaw.pl/wbo

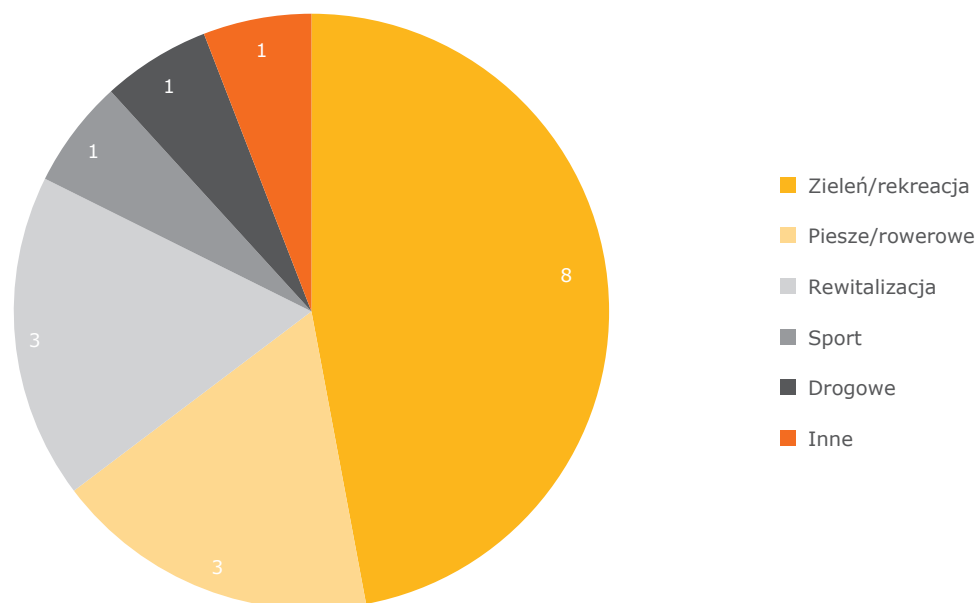
Wykres 41. Podział głosów oddanych przez mieszkańców według grup wiekowych i płci w WBO 2021

Źródło: www.wroclaw.pl/wbo

Wykres 42. Podział głosów oddanych przez mieszkańców według grup wiekowych i płci w WBO 2022

Źródło: www.wroclaw.pl/wbo

Wykres 43. Podział i liczba projektów wybranych do realizacji w danych kategoriach w WBO 2022

Źródło: www.wroclaw.pl/wbo

FUNDUSZ OSIEDLOWY

W 2022 r. kontynuowano realizację zadań zgłoszonych przez rady osiedli do **I edycji Funduszu Osiedlowego 2020–2021 (FO)**. W ramach I edycji FO w 2022 r. zabezpieczono w budżecie miasta kwotę prawie **13 mln zł**.

Ze **143 projektów** skierowanych do realizacji w 2021 r. w trakcie realizacji jest 95 projektów. Do końca 2022 r. ukończono 37 projektów. Przy współpracy z radami osiedli trwają dalsze prace nad ustaleniem zakresów i szacunkowych kosztów pozostałych projektów.

Z dniem 1 marca 2022 r. Wydział Partycypacji Społecznej UMW rozpoczął nabór projektów do **II edycji Funduszu Osiedlowego**. W celu wsparcia procesu zorganizowano szkolenia dla przedstawicieli rad osiedli, komórek Urzędu Miejskiego oraz miejskich jednostek organizacyjnych dotyczące zasad aplikowania, w tym obsługi zaktualizowanej aplikacji FRODO, służącej do zgłaszania i obsługi zadań osiedlowych.

Do 31 grudnia 2022 r. **27 rad osiedli zgłosiło 199 zadań**. 167 zadań zostało formalnie ocenionych przez Wydział Partycypacji Społecznej, w tym 166 oceniono pozytywnie i przekazano do oceny merytorycznej. Pozostałe 22 zadania zostaną poddane formalnej ocenie w 2023 r.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności. Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych odbywa się na podstawie otwartych konkursów ofert ogłaszanych przez Prezydenta Wrocławia.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. w bazie organizacji pozarządowych zarejestrowanych było **5179 podmiotów**, z których 4610 miało siedzibę we Wrocławiu. W stosunku do 2021 r. zaobserwowano wzrost liczby organizacji pozarządowych o 260 podmiotów, w tym o 247 więcej w samym Wrocławiu.

Gmina Wrocław w 2022 r. sprawowała nadzór nad 2450 stowarzyszeniami i 1767 fundacjami z siedzibą we Wrocławiu.

Tabela 72. Liczba organizacji pozarządowych we Wrocławiu w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	2022
Organizacje z siedzibą we Wrocławiu	4 033	4 139	4 363	4 610
Organizacje z siedzibą poza Wrocławiem	490	500	556	569
Łączna liczba organizacji pozarządowych	4 523	4 639	4 919	5 179
Łączna liczba stowarzyszeń, nad którymi Miasto sprawowało nadzór	2 501	2 260	2 388	2 450
Łączna liczba fundacji, nad którymi Miasto sprawowało nadzór	1 419	1 482	1 598	1 767

Źródło: UMW

W 2022 r. organizacje pozarządowe użytkowały łącznie **460 nieruchomości gminnych** na podstawie całorocznych i wieloletnich tytułów prawnych (lokale użytkowe, nieruchomości zabudowane i niezabudowane). Ponadto organizacje pozarządowe korzystały z infrastruktury lokalowej szkół i obiektów sportowych z przeznaczeniem na różnorodne zajęcia sportowe i pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży. W 2022 r. obowiązywało łącznie 781 krótkoterminowych umów na pomieszczenia szkolne, sale gimnastyczne i obiekty sportowe. Ważną rolę w zakresie zapewniania infrastruktury lokalowej dla organizacji pozarządowych pełniło Centrum Organizacji Pozarządowych Paulińska 4, prowadzone w gminnym budynku przez Fundację Przemian Społecznych „Zmiana”.

Kontynuowano *Program bezpłatnego udostępniania organizacjom pozarządowym sal gimnastycznych przez szkoły prowadzone przez Miasto Wrocław w godzinach pozalekcyjnych*. W 2022 r. z programu skorzystały 73 organizacje pozarządowe. Liczba wszystkich godzin przyznanych organizacjom w ramach programu wyniosła 672 godziny tygodniowo w 113 szkołach.

W 2022 r. przeprowadzono **56** wizytacji nieruchomości gminnych użytkowanych przez organizacje pozarządowe.

W ramach konkursu dotacyjnego **Wrocławska Wakacyjna Przygoda** 21 organizacji pozarządowych (w 2020 r. – 14, w 2021 r. – 20 organizacji) zorganizowało zajęcia lub serie krótkich wydarzeń tematycznych dla dzieci i młodzieży mieszkających we Wrocławiu i/lub uczęszczających do wrocławskich przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W zajęciach uczestniczyło łącznie **2488** dzieci i młodzieży (w 2020 r. – 1900, w 2021 r. – 2511 uczestników).

DOTACJE CELOWE NA REALIZACJĘ ZADAŃ PUBLICZNYCH ZLECONYCH ORGANIZACJOM POZARZĄDOWYM

W 2022 r. na podstawie **283 otwartych konkursów ofert** zawarto łącznie **600 umów dotacyjnych** na realizację zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym, w tym 483 umowy jednoroczne i 117 umów wieloletnich.

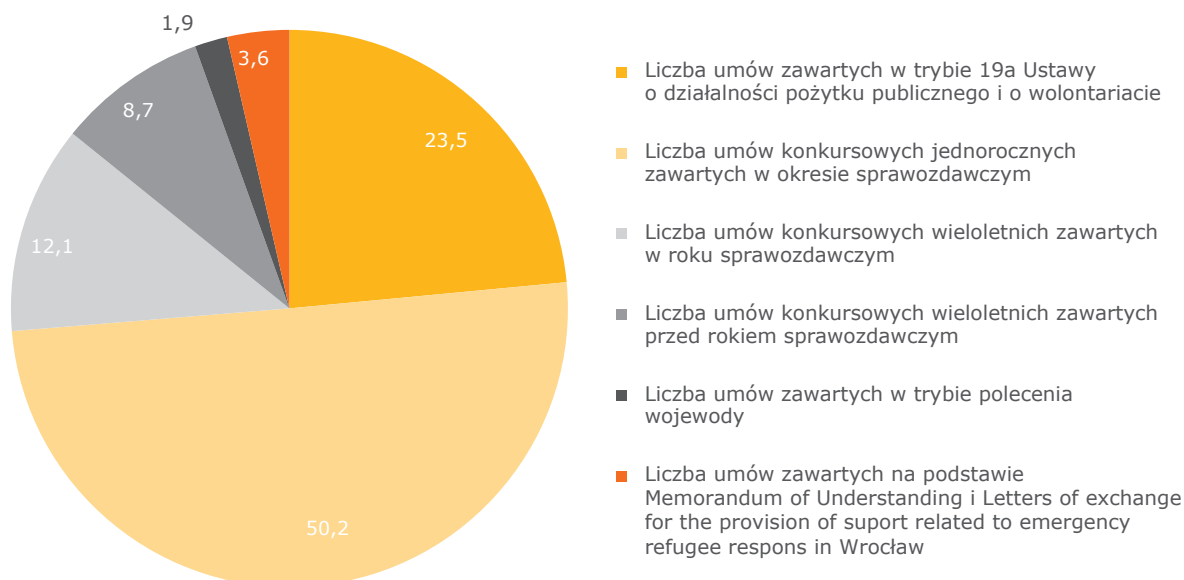
Na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz zgodnie z przepisami wynikającymi z Zarządzenia nr 7406/22 Prezydenta Wrocławia z dnia 28 marca 2022 r. (w sprawie określenia trybu postępowania o udzielenie dotacji, sposobu jej rozliczania oraz sposobu kontroli wykonywania zleconych Prezydentowi Wrocławia, w trybie polecenia wojewody, zadań określonych w Ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa) z pominięciem otwartego konkursu ofert zawarto **18 umów**.

Ponadto w celu pomocy obywatelom Ukrainy podpisano **35 umów** z pominięciem otwartego konkursu na podstawie *Memorandum of Understanding* z dnia 9.06.2022 r. zawartego pomiędzy Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) a Gminą Wrocław oraz *Letters of exchange for the provision of support related to emergency refugee respons in Wrocław* z 09.06.2022.

Na podstawie otwartych konkursów ofert ogłoszonych na realizację zadań w latach poprzednich obowiązywały **84 umowy wieloletnie**. W trybie art. 19a Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zawarto **226 umów**.

Łącznie w 2022 r. obowiązywały **963 umowy dotacyjne** (w 2021 r. – 886).

Wykres 44. Umowy zawarte z organizacjami pozarządowymi na zadania realizowane w 2022 r. (w %)

Źródło: UMW

Tabela 73. Zestawienie liczby konkursów ofert, złożonych ofert oraz zawartych umów z organizacjami pozarządowymi w latach 2019–2022

Lp.	Zestawienie	2019	2020	2021	2022
1.	Liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert	219	212	235	283
2.	Liczba ofert złożonych w otwartych konkursach ofert	858	954	1184	1 344
3.	Liczba umów konkursowych jednorocznych	429	449	486	483
4.	Liczba umów konkursowych wieloletnich zawartych w roku sprawozdawczym	61	102	51	117
5.	Liczba umów zawartych w ramach otwartych konkursów ofert (poz. 3 i 4)	490	551	537	600
6.	Liczba umów konkursowych wieloletnich zawartych przed rokiem sprawozdawczym	177	116	131	84
7.	Liczba umów zawartych w trybie art. 19a Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	251	168	214	226
8.	Liczba wszystkich umów wieloletnich obowiązujących w danym roku (poz. 4, 6)	238	218	182	201
9.	Liczba umów zawartych na podstawie art. 15 zzm Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.) oraz art. 43, art. 47, art. 151 i art. 221 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.)	nd	18	4	0
10.	Liczba umów zawartych na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w trybie polecenia wojewody	nd	nd	nd	18
11.	Liczba umów zawartych na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy realizowanych we współpracy z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) na podstawie <i>Memorandum of Understanding</i> pomiędzy Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) a Miastem Wrocław z dnia 09.06.2022 oraz <i>Letters of exchange for the provision of suport related to emergency refugee respons in Wrocław</i> z 09.06.2022	nd	nd	nd	35
12.	Liczba wszystkich umów obowiązujących w danym roku sprawozdawczym	918	853	886	963

Źródło: UMW

MIKROGRANTY

Mikrogranty to program miejski realizowany od kilku lat we współpracy z sektorem organizacji pozarządowych (NGO), kultury i liderami społecznymi. Jego nadrzędnym celem jest wzmocnienie postaw obywatelskich w społecznościach lokalnych oraz w młodzieżowych grupach nieformalnych. Dzięki programowi mieszkańcy i mieszkanki Wrocławia mogą realizować swoje inicjatywy w zakresie animacji, aktywizacji społecznej, rekreacji i edukacji, różnych dziedzin sztuki oraz inne o charakterze kulturotwórczym i więziotwórczym.

Tabela 74. Liczba zwycięskich projektów w ramach *Mikrograntów* w latach 2019–2022

Program	2019	2020	2021	2022
Mikrogranty	12	37	40	40
Mikrogranty NGO	12	33	30	30
Mikrogranty Młodzieżowe	25	46	45	45
Razem	49	116	115	115

Źródło: UMW

W 2022 r. tematyka zrealizowanych projektów była, jak co roku, bardzo urozmaicona. Pojawiły się inicjatywy związane np. z relacjami polsko-ukraińskimi, fotografią czy florystyką oraz promujące m.in. szeroko rozumiane zdrowie, wielopokoleniowość, tożsamość lokalną oraz ekologię.

WOLONTARIAT

Działania o charakterze wolontaryjnym są wpisane w strukturę sektora organizacji pozarządowych, jak i szeregu instytucji miejskich, co było szczególnie widoczne w czasie pomocy obywatelom Ukrainy po agresji Rosji na terytorium ich państwa w lutym 2022 r.

Wolontariusze pozyskiwani byli m.in. w ramach wolontariatu pracowniczego i poprzez spontaniczne działania motywowane chęcią wsparcia akcji pomagania uchodźcom z Ukrainy, czego przykładem było organizowanie pomocy i **wsparcie punktu informacyjnego dla uchodźców** na Dworcu Głównym PKP.

Gmina Wrocław realizuje od 6 lat projekt społeczny *Wrocław na językach świata*. W ramach projektu mieszkańcy Wrocławia jako wolontariusze uczą obcokrajowców mieszkających – studiujących lub pracujących – we Wrocławiu posługiwania się językiem polskim. Celem projektu jest zwiększenie kompetencji językowych cudzoziemców, a co za tym idzie ułatwienie im funkcjonowania w środowisku pracy oraz we wrocławskiej społeczności. Na potrzeby projektu funkcjonuje platforma internetowa www.wnjs.pl, dostępna w 3 językach: polskim, angielskim i ukraińskim. W 2022 r. do udziału w kampanii społecznej zgłosiło się 190 wolontariuszy oraz 1337 obcokrajowców. Zorganizowano 5828 godzin bezpłatnej nauki języka polskiego dla obcokrajowców z 40 krajów.

Od lat w celu wspierania i promocji wolontariatu funkcjonuje **baza ofert wolontariatu** na stronie www.wolontariat.wroclaw.pl, która umożliwia mieszkańcom zapoznanie się z aktualnymi ofertami różnych podmiotów (m.in. w zakresie sportu, kultury, edukacji, ekologii). W 2022 r. w bazie pojawiło się 151 ofert w różnych kategoriach, co stanowi wynik o 72 wyższy niż w roku poprzednim.

W 2022 r. odbyła się XXVIII edycja **Ogólnopolskiego Samorządowego Konkursu Nastolatków Ośmiu Wspaniałych** adresowanego do dzieci i młodzieży szkolnej. Do konkursu *Ośmiu Wspaniałych* zgłoszono łącznie 257 uczniów (w 2021 r. – 366).

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA

W 2022 r. na realizację zadania **nieodpłatna pomoc prawna** przeznaczono kwotę 1 716 000 zł. We Wrocławiu funkcjonowało **26 punktów pomocy** (podobnie jak w 2021 r.), w tym 13 prowadzonych przez organizacje pozarządowe oraz 13 przez adwokatów i radców prawnych.

W ramach programu nieodpłatnej pomocy prawnej w 2022 r. udzielono **5945 porad prawnych i obywatelskich**, w tym 4446 porad prawnych udzielono w punktach obsługiwanych przez adwokatów i radców prawnych, a 1187 porad prawnych oraz 312 porad obywatelskich udzielono w punktach prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Liczba udzielonych porad wzrosła o 1518 w stosunku do roku 2021, ale była nadal zdecydowanie mniejsza niż w roku 2019 (8123 porad).

W związku z przeciwdziałaniem zagrożeniom związanym z COVID-19 do 11 marca 2022 r. nieodpłatne porady prawne we Wrocławiu były udzielane jedynie w formie telefonicznej, a od 14 marca 2022 r. również w formie stacjonarnej.

Bezpłatne, dofinansowane przez Gminę porady obywatelskie dla osób, które nie kwalifikują się do rządowego programu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczone były przez 5 organizacji,

w 5 lokalizacjach na terenie Wrocławia. W 2022 r. udzielono 3170 porad dla 3093 osób (w 2021 r. z porad skorzystało 3119 osób). Pogotowie Mediacyjne, funkcjonujące w celu pozasądowego rozstrzygania sporów i promowania idei mediacji, odebrało 205 zgłoszeń i przeprowadziło 120 sesji medacyjnych (w 2021 r. przeprowadzono 120 sesji, w 2020 r. 116 sesji). W 2022 r. zorganizowano także 16 spotkań w ramach zarządzania konfliktem i mediacji we wrocławskich szkołach.

DIALOG MIĘDZYKULTUROWY – WSPARCIE INTEGRACYJNE UCHODźCÓW

W 2022 r. działania w ramach dialogu międzykulturowego koncentrowały się na wsparciu uchodźców z Ukrainy. Ponadto kontynuowano zadania w ramach **Wrocławskiej Strategii Dialogu Międzykulturowego 2018–2022**. Rozwijano współpracę międzysektorową z udziałem wielu instytucji, podmiotów i organizacji oraz partnerską wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w ramach Unii Metropolii Polskich oraz Sieci Miast Międzykulturowych (ICC).

Znaczącymi elementami infrastruktury wspomagającej dialog międzykulturowy były punkty informacji i aktywności dla migrantów i uchodźców **WroMigrant** oraz **Przejsięcie Dialogu** – miejsce działań społecznych i wielokulturowych. Od 26 lutego 2022 r., w związku z zaostrzeniem wojny na terytorium Ukrainy i przyjazdem do Polski uchodźców, przestrzeń w Przejsięciu Dialogu w całości zaadaptowana została na potrzeby Punktu Informacji dla Migrantów – WroMigrant.

W 2022 r. w Przejsięciu Dialogu odbyły się łącznie **354 wydarzenia** (2021 r. – 41 wydarzeń). Wsparcie informacyjne w Przejsięciu Dialogu w pierwszych miesiącach masowego napływu uchodźców z Ukrainy udzielane było 7 dni w tygodniu, w godz. 9–20. Wspólnie z Okręgową Izbą Radców Prawnych we Wrocławiu oraz wolontariuszami udzielano konsultacji osobistych, telefonicznych, mailowych. W okresie od marca do sierpnia 2022 r. udzielono łącznie **15 061 konsultacji**. Zorganizowano również superwizje wzmacniające kompetencje społeczne konsultantów. Dystrybuowano wśród uchodźców materiały informacyjne dotyczące oferty wsparcia oraz artykuły pierwszej potrzeby.

W 2022 r. liczba odwiedzających punkty informacji i aktywności dla migrantów i uchodźców wzrosła o 2389% w stosunku do roku 2021 i wyniosła ponad **23 tys. osób**. W punktach informacyjnych udzielano wsparcia migrantom i uchodźcom w sprawach urzędowych związanych z zamieszkaniem we Wrocławiu (m.in. w zakresie legalizacji pobytu i pracy, zameldowania, PESEL, spraw pomocowych, ochrony międzynarodowej, edukacji, opieki zdrowotnej). Pomoc informacyjna udzielana była drogą mailową, telefoniczną, poprzez aplikacje mobilne (Messenger, Viber, WhatsApp) w językach: polskim, angielskim, ukraińskim, białoruskim i rosyjskim. Kontynuowano dystrybucję materiałów informacyjnych, opracowano nowe materiały w formie mapy Wrocławia dla nowych mieszkańców (edycja dla uchodźców z Ukrainy), kontynuowano działania informacyjne w mediach społecznościowych.

W 2022 r. odbyły się dni dialogu i edukacji międzykulturowej **Dialogopolis'22** (dawniej Targi Edukacji Międzykulturowej) pod hasłem *Miasto włączające*. Program wydarzenia obejmował podsumowanie działań wrocławskich instytucji, organizacji pozarządowych i wolontariatu w okresie pierwszych 3 miesięcy masowego napływu uchodźców z Ukrainy, a ponadto debaty, warsztaty specjalistyczne oraz konsultacje społeczne. W wydarzeniu uczestniczyły **644 osoby**.

Ponadto kontynuowano współpracę z Fundacją Ukraina w ramach projektu **reSTART**, obejmującego działania informacyjno-doradcze, działania dla szkół i studentów, naukę języka polskiego, działania adaptacyjne, aktywizację zawodową, działania integracyjne i kampanie informacyjne.

Kontynuowano również realizację projektu **TworzyMy Wrocław**, którego celem jest prezentacja wrocławskich mniejszości etnicznych; w działania zaangażowani byli przedstawiciele społeczności karaimejskiej.

Oprócz działań własnych Wrocław współuczestniczył w realizacji zadań integracji międzykulturowej w oparciu o współpracę z organizacjami pozarządowymi, w tym program integracyjny dla nowych mieszkańców pochodzących z Ukrainy i Białorusi czy promowanie tożsamości kulturowej i dialogu lokalnych wspólnot.

W 2022 r. w ramach środków UNICEF i współpracy z Uniwersytetem Wrocławskim zorganizowano **kursy języka polskiego dla uczniów z Ukrainy i ich rodzin**. Kursy ułatwiły komunikację, umożliwiły osobom dorosłym znalezienie pracy i funkcjonowanie w nowym środowisku, a dzieciom i młodzieży naukę i kontakt z rówieśnikami. Z lekcji języka polskiego prowadzonych na Uniwersytecie Wrocławskim skorzystało **1180 osób**, 229 nauczycieli uczestniczyło w warsztatach metodycznych, które przygotowały ich do pracy z dziećmi obcojęzycznymi.

Tabela 75. Zadania realizowane w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie dialogu międzykulturowego w 2022 r.

Projekt	Obszar tematyczny	Kwota dofinansowania (w zł)
Program integracyjny – razem we Wrocławiu w latach 2022-2023	Nowi mieszkańcy pochodzący z Ukrainy	320 000
Skwer Karaimski na Sępolnie	Poznanie kultury karaimejskiej	5 000
Spotkania integrujące mniejszość białoruską	Nowi mieszkańcy pochodzący z Białorusi	5 000

Źródło: UMW

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO ŚRODOWISKA SENIORÓW

Liczba osób w wieku 55+ od lat kształtuje się na podobnym poziomie w największych miastach Polski i wynosi ok. 33% ludności (wyjątek stanowi Łódź, z udziałem tej grupy wiekowej na poziomie 38%). Konsekwentnie grupa osób starszych zyskuje we Wrocławiu coraz więcej programów wsparcia oraz aktywizacji. Głównym podmiotem odpowiadającym za działania aktywizujące dla seniorów jest Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego, w ramach którego funkcjonują 2 zespoły: Wrocławskie Centrum Seniora (WCS) i Przestrzeń Trzeciego Wieku (PTW). Rokrocznie WCS organizuje liczne projekty i wydarzenia przeznaczone dla tej grupy wiekowej; w 2022 r. były to m.in. *Dni Seniora*, *Dzień Babci i Dziadka*, *Akademia Rozwoju Seniora*, *Szkoła Liderów*, *Radiowy Klub Seniora*, *Kalejdoskop Seniora*. W ramach **Akademii Rozwoju Seniora** odbyło się 168 godzin zajęć online (na platformie Korbanku), w których udział wzięło blisko 3 tys. osób, oraz ok. 300 godzin zajęć stacjonarnych, w których wzięło udział ok. 5 tys. osób.

Najważniejsze inicjatywy w 2022 r. skierowane do seniorów to:

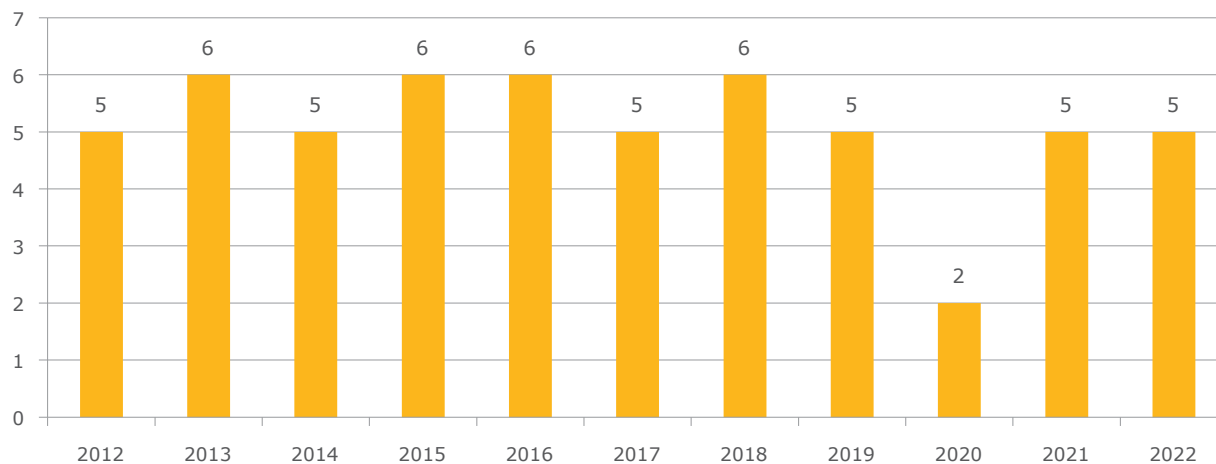
- **Wrocławskie Rada Seniorów** – zajmuje się rozpoznawaniem potrzeb, problemów oraz aktywności najstarszych mieszkańców Wrocławia. W 2022 r. odbyło się 8 posiedzeń Wrocławskiej Rady Seniorów i 2 spotkania z Komisją ds. Polityki Senioralnej, Zdrowia i Bezpieczeństwa Rady Miejskiej Wrocławia (RMW);
- **Rzecznik Seniora i Opiekuna** – w 2022 r. podjęto 16 spraw, 97 interwencji, przeprowadzono 59 spotkań;
- **Dni Seniora 2022** – zorganizowano ponad 150 wydarzeń, w których udział wzięło blisko 5 tys. seniorów;
- **Telefon Seniora** i Punkt Informacyjny – przeprowadzono 12 tys. rozmów telefonicznych i 10 tys. spotkań z klientami;
- **Przestrzeń Trzeciego Wieku** – w ramach projektu funkcjonowało Wrocławskie Filmowe Centrum Seniora, Społeczny Instytut Trzeciej Generacji i wspomniany powyżej Punkt Informacyjny – strefa warsztatów, spotkań i wykładów kierowanych do seniorów (przeprowadzono 1069 spotkań, udział wzięło 34 087 osób);
- **Radiowy Klub Seniora** – cotygodniowe audycje w Radiu Rodzina;
- program telewizyjny **Kalejdoskop Seniora** – 24 odcinki o charakterze informacyjno-poradnikowym na kanale telewizyjnym Echo24;
- **Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW)** – liczba aktywnych słuchaczy: 1264;
- **Kluby Seniora** – 47 klubów przy radach osiedli, 38 klubów prowadzonych przez NGO, 29 dofinansowań do projektów klubowych w ramach działań NGO;
- **Taxi 75+** – 12 578 przejazdów w 2022 r.;
- **Senioralny Fundusz Wyjazdowy** – w 2022 r. dofinansowano 46 projektów;
- **Wrocławski Niezbędnik Senioralny** – 623 rozdysponowane pakiety, koszt: 741 601,78 zł;
- **Wrocławskie Karta Seniora** – wydano w sumie 6966 Kart Seniora.

Tabela 76. Liczba wydanych Wrocławskich Kart Seniora w latach 2019–2022

Wariant	2019	2020	2021	2022
Karta Srebrna	12 592	3 990	2 386	5 025
Karta Złota	7 071	1 576	1 198	1 655
Karta Szmaragdowa	1 027	306	239	286

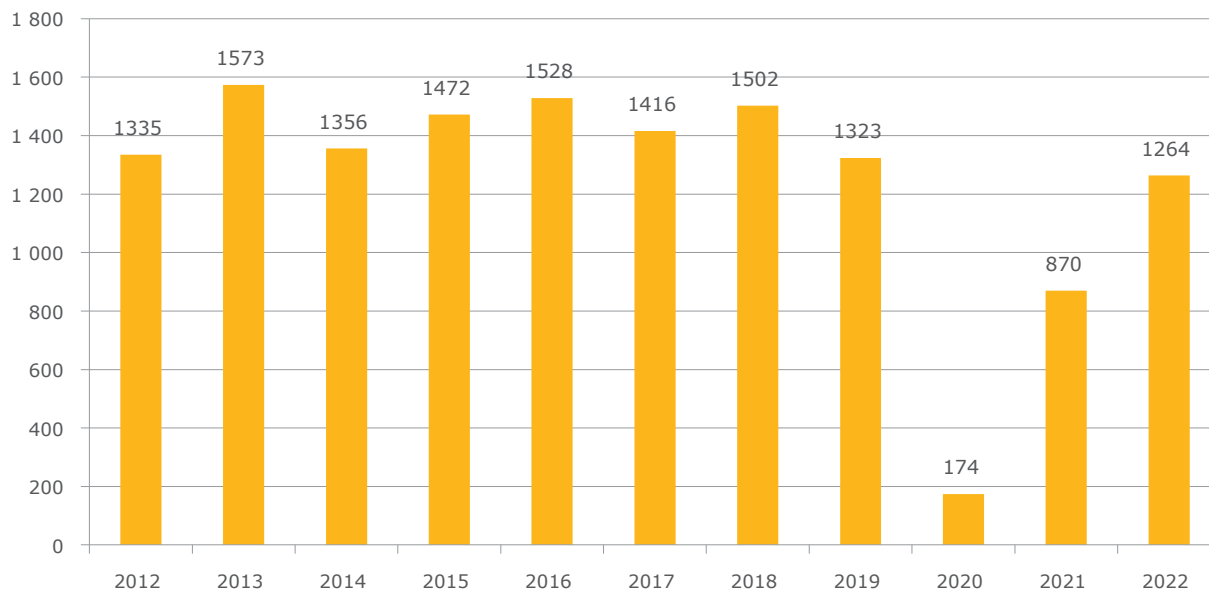
Źródło: UMW

Wykres 45. Liczba UTW dofinansowanych przez Gminę Wrocław prowadzących zajęcia w latach 2012–2022

Źródło: UMW

Wykres 46. Liczba słuchaczy UTW dofinansowanych przez Gminę Wrocław w latach 2012–2022

Źródło: UMW

POZOSTAŁE POLITYKI INTEGRACJI I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

Gmina Wrocław we współpracy z radami osiedli realizuje szereg działań o charakterze integracyjnym, w zakresie edukacji, organizacji czasu wolnego, aktywizacji społecznej i obywatelskiej. Podmiotem tych działań są środowiska społeczne, lokalne społeczności, młodzież, seniorzy. W 2022 r. szczególnego znaczenia nabrały działania prowadzone w ramach dialogu międzykulturowego, wsparcia i integracji społecznej na rzecz społeczności ukraińskiej.

Realizowano szereg zadań z zakresu obsługi i wsparcia wrocławskich osiedli, m.in.:

- **Kluby Seniora, chóry osiedlowe** – w 2022 r. przyznano środki na 47 Klubów Seniora i 30 chórów osiedlowych (w 2021 r. – 43 Kluby Seniora i 22 chóry; 2020 r. – 40 Klubów Seniora i 22 chóry),
- **Fundusz Czasu Wolnego** – w 2022 r. dofinansowano 44 projekty (2021 r. – 33 projekty; 2020 r. – 29 projektów),
- **wigilie i mikołajki osiedlowe** – w 2022 r. dofinansowano organizację 46 imprez mikołajkowych i 45 wigilii (2021 r. – 44 imprezy mikołajkowe, 44 wigilie; 2020 r. – 39 imprez mikołajkowych, 40 wigilii),
- **Rok Dobrych Relacji** – kampania społeczna realizująca zapisy rezolucji RMW ustanawiającej rok 2022 Rokiem Dobrych Relacji, mająca na celu przeciwdziałanie samotności, a także promująca integrację społeczną, międzykulturową i międzynarodową.

Gmina Wrocław realizuje różne formy **wsparcia kombatantów, weteranów i osób represjonowanych**, które opierają się zasadniczo na współpracy z organizacjami pozarządowymi. W 2022 r. wspierano działania stowarzyszenia Dolnośląska Rodzina Katyńska, w ramach których udzielano pomocy m.in. w sprawach urzędowych, informacyjnych i organizacyjnych. W grudniu 2022 r. zorganizowano spotkanie opłatkowe kombatantów i osób represjonowanych, w którym udział wzięły 174 osoby. Ponadto w ramach konkursów dla organizacji pozarządowych zrealizowano zadania upamiętniające historię wrocławskich kombatantów i osób represjonowanych. Łączna kwota dofinansowania wyniosła 177 220 zł.

W 2022 r. podjęto szereg działań na rzecz rodzin uzupełniających działania z zakresu pomocy społecznej w ramach objęcia wsparciem wszystkich członków lokalnej społeczności:

- **WROśnij we Wrocław** – posadzono 600 drzew (tyle samo, co w 2021 r. i 2020 r.); celem projektu jest uhonorowanie nowo narodzonego we Wrocławiu dziecka poprzez symboliczne nasadzenie drzew; liczba nasadzeń nie odzwierciedla liczby urodzeń, a jedynie popularność programu oraz zaangażowanie wrocławian w potrzebę utożsamiania się z miejscem zamieszkania,
- **WROdzina** – projekty wspierające rodziny i budujące więzi między nimi; w 2022 r. w zorganizowanych wydarzeniach wzięło udział ok. 2400 osób,
- **Kluby Ojca** – w 2022 r. działały 3 kluby,
- **Wyprawka wrocławska** – projekt istniejący od 2019 r.; w 2022 r. wydano 5414 wyprawek (w 2021 r. – 5421, w 2020 r. – 5348).

W ramach działań z zakresu edukacji społecznej realizowano edukacyjny nurt społeczny **Wrocławska Koncepcja Edukacyjna**, w ramach którego realizowane były programy:

- Akademia Twórczych Inicjatyw Obywatelskich,
- RAZEM,
- Spotkanie Otwartość Rozmowa.

W 2022 r. w działaniach podejmowanych w ramach Wrocławskiej Koncepcji Edukacyjnej uczestniczyły **9823 osoby** (2021 r. – 7673). Oprócz tego w 2022 r. w ramach programu **Cyfryzacja Odpowiedzialna Społecznie** przeprowadzono 15 zadań i projektów z obszaru uspołecznienia cyfrowego. Ich odbiorcami było łącznie: **2743 osoby** bezpośrednio i ponad **52 tys. osób** pośrednio (za pomocą artykułów, mediów społecznościowych, radia i telewizji).

W 2022 r. kontynuowano realizowanie założeń **Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej** powstałego w wyniku realizacji projektu *Społecznie odpowiedzialny Wrocław*.

Do najważniejszych korzyści z wdrożenia programu należy zaliczyć zwiększenie zatrudnienia osób najbardziej oddalonych od rynku pracy i trwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (tym samym działanie na rzecz zmniejszenia bezrobocia), wzmocnienie postaw przedsiębiorczości i odpowiedzialności społecznej, a także zwiększenie stabilności funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej i tworzenie warunków do ich rozwoju.

SPORT

Gmina Wrocław realizuje programy sportowe i rekreacyjne oraz wspiera aktywność ruchową mieszkańców poprzez organizowanie wydarzeń sportowych i udostępnianie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

INFRASTRUKTURA SPORTOWA

Gmina Wrocław oferuje mieszkańcom możliwość korzystania z licznych obiektów i usług sportowo-rekreacyjnych, m.in. z boisk, pływalni czy kortów tenisowych.

Tabela 77. Liczba obiektów sportowych funkcjonujących we Wrocławiu w 2022 r.

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów
Stadiony sportowe	10
Hale sportowe	5
Boiska sportowe	26
Boiska wielofunkcyjne	20
Pływalnie kryte*	18
Kąpieliska otwarte**	7
Lodowiska	3

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów
Korty tenisowe	16
Strzelnice	1
Ujeżdżalnie***	4
Kręgielnie	3
Ścianki wspinaczkowe	7
Tor Wyścigów Konnych	1
Skateparki	3

* baseny szkolne, uczelniane, aquaparki

** kąpieliska i miejsca do kąpieli

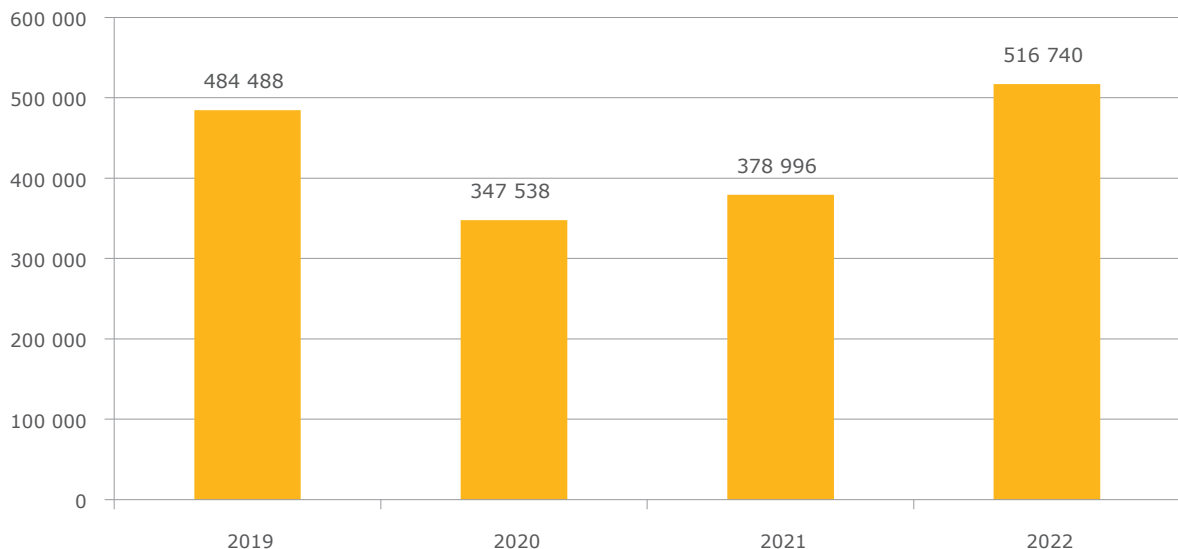
*** 3 ujeżdżalnie kryte, 1 otwarta

Źródło: www.wroclaw.pl

Na terenie Wrocławia prowadzi działalność 149 klubów sportowych i 110 uczniowskich klubów sportowych (stan na koniec 2022 r.). Z bazy sportowej i rekreacyjnej udostępnianej przez Gminę Wrocław korzystają kluby, stowarzyszenia, fundacje, organizacje społeczne.

W 2022 r. **Młodzieżowe Centrum Sportu Wrocław (MCS)** – jednostka Gminy Wrocław – zarządzało 42 obiektami sportowo-rekreacyjnymi. Z obiektów skorzystało niemal 517 tys. osób, co stanowi istotny wzrost w stosunku do lat 2020–2021.

Wykres 47. Liczba osób korzystających z obiektów sportowo-rekreacyjnych MCS w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Do największych i najliczniej odwiedzanych obiektów sportowych we Wrocławiu należą: **Wrocławski Tor Wyścigów Konnych – Partynice, Stadion Olimpijski, Stadion Wrocław oraz Wrocławski Park Wodny.**

W ramach realizowanych w 2022 r. inwestycji w miejską infrastrukturę sportową m.in. docieplono dach na obiekcie Centrum Sportów Ekstremalnych – Skatepark przy ul. Legnickiej 65b, wybudowano budynek sanitarno-szatniowy i zagospodarowano teren przy Stadionie Sportowym „Leśnica” przy ul. Kosmonautów 320, tor pumptrack przy Stadionie Zakrzów-Dobra oraz wielofunkcyjne boisko do jazdy na rolkach, lacrosse, hokeja na rolkach, bike polo i roller derby przy ul. Lotniczej 72. Poniesione w 2022 r. nakłady inwestycyjne wyniosły 4 272 836 zł.

Tabela 78. Nakłady inwestycyjne w infrastrukturę sportową MCS w latach 2019–2022 (w zł)

2019	2020	2021	2022
2 859 455	1 916 772	3 306 617	4 272 836

Źródło: UMW

WROCŁAWSKI TOR WYŚCIGÓW KONNYCH

Największe w regionie centrum rekreacji jeździeckiej i sportu Wrocławski Tor Wyścigów Konnych – Partynice (WTWK) to jeden z ważniejszych ośrodków jeździeckich w Polsce. W 2022 r. dochód WTWK wyniósł 5 667 837,28 zł, co stanowiło wykonanie na poziomie 100,97% planu finansowego.

W 2022 r. WTWK odwiedziło 730 tys. osób (81 tys. to publiczność wyścigów konnych, pozostali goście to uczestnicy festiwali muzycznych i imprez gastronomicznych organizowanych na terenie obiektu). W otwarciu sezonu wyścigowego, 3 maja 2022 r., wzięło udział 21 tys. widzów – największa liczba widzów w powojennej historii wyścigów na Partynicach, a **Wielką Wrocławską – Nagrodę Prezydenta Wrocławia** obejrzało 17 tys. widzów. Podczas sezonu wyścigowego odbyło się 12 mityngów.

Najważniejsze imprezy w 2022 r.:

- II Międzynarodowe Zawody Working Equitation w Polsce,
- dwugwiazdkowe zawody CSI2*/YH Wrocław,
- Grand Prix LR, 145 cm z rozgrywką, pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Wrocławia,
- 8. Międzynarodowe Mistrzostwa w Jeździe Bez Ogłowia Euro Equus,
- kwalifikacja Ogierów Rasy Śląskiej do Polowej Próby Zaprzęgowej,
- Polowa Próba Dzielności Ogierów Rasy Śląskiej,
- V Pokaz Ogierów Hodowlanych,
- Dolnośląski Czempionat Użytkowy Koni Ras Szlachetnych,
- Dzień Polskich Koni Sportowych.

WTWK to profesjonalne centrum jeździeckie z kompleksową bazą treningową. W ciągu roku odbyło się tutaj 8 zawodów rangi okręgowej. WTWK oferuje również usługi **hipoterapii dla dzieci i dorosłych** prowadzone przez pedagoga specjalnego oraz hipoterapeutę.

W 2022 r. na terenie WTWK zakończono remont zabytkowej herbaciarni, w ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego oświetlono ścieżkę rekreacyjną wokół toru, gruntownie zmodernizowano starą stajnię, do której przeniesiono konie Straży Miejskiej. Dla dzieci uruchomiono **Kucykowo, padok, gdzie dzieci, pod okiem instruktorów, mogą jeździć na kucykach**. Na koniec 2022 r. WTWK był właścicielem 55 koni rekreacyjnych, w ciągu roku zakupiono 15 nowych koni.

W związku z zaostrzeniem wojny w Ukrainie w trakcie Dnia Otwarcia Sezonu na WTWK wolontariusze Komitetu Społecznego *My z Wami* **zbierali środki na pomoc Ukrainie**, które przeznaczono dla ludności cywilnej, służb publicznych i pomocowych, personelu medycznego oraz wojska. Od marca do listopada 2022 r. w magazynach zlokalizowanych na terenie WTWK przechowywano artykuły zgromadzone w trakcie zbiórek na rzecz uchodźców z Ukrainy, a w stajniach znalazły schronienie ukraińskie konie.

STADIONY WROCŁAWIA

Stadion Wrocław (Tarczyński Arena Wrocław) oraz Stadion Olimpijski to największe obiekty sportowe we Wrocławiu.

STADION WROCŁAW (Tarczyński Arena Wrocław)

Tarczyński Arena Wrocław to stadion spełniający wymogi czwartej (najwyższej) kategorii UEFA. W 2022 r. ok. 96% z ponad 10 tys. m² powierzchni było wynajęte.

W roku 2022 stadion powrócił do trybu funkcjonowania sprzed pandemii COVID-19. W ciągu roku ponad 250 dni na Tarczyński Arenie Wrocław przeznaczono na organizację wydarzeń, odbyło się 150 imprez branżowych, sportowych i targowych, m.in. mecz reprezentacji Polski przeciwko reprezentacji Walii, koncerty czy wydarzenia plenerowe. WKS Śląsk Wrocław rozegrał na stadionie wszystkie mecze Ekstraklasy. **Obiekt w ciągu minionego roku odwiedziło ok. 550 tys. osób.**

W sezonie zimowym, już 3. rok z rzędu, na terenie stadionu funkcjonowało zadaszone **lodowisko**, położone na jednym z pięter parkingu wielopoziomowego.

W 2022 r. prowadzone były prace budowlane na terenie przestrzeni przeznaczonej na Muzeum Śląska Wrocław, Sport Bar i w strefie aktywności Funfit II Wrocław. Pod koniec 2022 r. rozpoczęto budowę największej w miejskim zasobie **instalacji fotowoltaicznej** – 1240 paneli fotowoltaicznych umieszczono na najwyższej kondygnacji wielopoziomowego parkingu. Pozwolą one wyprodukować nawet do 550 MWh rocznie.

Wiosną na Tarczyński Arenie Wrocław działał punkt zbiórki darów dla uchodźców z Ukrainy.

STADION OLIMPIJSKI

Stadion Olimpijski usytuowany jest w kompleksie sportowym na terenie osiedla Zalesie. Oprócz stadionu głównego z boiskiem do futbolu amerykańskiego (użytkowanego przez klub sportowy Panthers Wrocław) na terenie obiektu znajdują się boiska boczne, korty tenisowe, strzelnica, basen kryty. Bieżnia stadionu głównego (o długości 356 m) służy do rozgrywania zawodów żużlowych (korzysta z niej klub sportowy WTS Sparta Wrocław).

Na Stadionie Olimpijskim w 2022 r. swoje siedziby miały kluby Panthers Wrocław i WTS Sparta Wrocław, a także Polska Federacja Petanque, Volleyball SA, KS Kosynierzy, Clinea Sp. z o.o.

W 2022 r. Stadion Olimpijski udostępniany był podmiotom zewnętrznym, które na jego terenie organizowały wydarzenia sportowe czy treningi sportowe m.in. KS Kosynierzy Wrocław – klub lacrosse, AKŻ Spartanie, AP Futbol, WKS ŚLĄSK, Olympic, Turniej Summer Cup. W salach sportowych Stadionu Olimpijskiego trenowali szpadziści, uczestnicy zajęć sportów gimnastycznych i tanecznych, uczestnicy treningów sportowych.

Ponadto odbywały się również zajęcia z samoobrony, zajęcia sportowe z młodzieżą w ramach zapobiegania uzależnieniom i patologiom społecznym, zajęcia crossfitu.

WROCŁAWSKIE CENTRUM TRENINGOWE SPARTAN (WCT Spartan)

W 2022 r. WCT Spartan realizował projekt **Tanie granie** (w Hali Orbita odbywały się mecze i treningi wrocławskich klubów sportowych występujących w najwyższych ligach – rozegrano 50 meczów). Z obiektów WCT Spartan w czasie ferii zimowych i wakacji skorzystało blisko 1200 dzieci. Na terenie lodowisk w ramach programu miejskiego **Spartan dla szkół** dzieci uczyły się bądź doskonaliły jazdę na łyżwach i rolkach. WCT Spartan organizował szkołyki pływackie, łyżwiarskie, rolkarskie i tenisowe dla dzieci i dorosłych. Zorganizowano Mistrzostwa dla Seniorów w biegach i nordic walking.

W 2022 r. WCT Spartan prowadził prace modernizacyjne w Hali Orbita. Zakończył budowę boisk piłkarskich przykrytych halą pneumatyczną przy ul. Lubińskiej oraz budynku szatniowo-socjalnego wraz z zagospodarowaniem terenu dla przyszłego lodowiska/rolkowiska na torze wrotkarskim przy ul. Sukielickiej; rozpoczęto budowę hali tenisowej przy ul. Pułtuskiej.

W związku z napływem uchodźców wojennych z Ukrainy od 14 marca do 5 kwietnia 2022 r. **Hala Orbita** zmieniła swoją funkcję i **została przeznaczona na schronienie dla 916 uchodźców z Ukrainy.**

Wrocławskie Centrum Treningowe Spartan Sp. z o.o. posiada we Wrocławiu **9 obiektów sportowych**. Znajdują się w nich m.in. siłownie czy sale fitness. Przy ulicach: Lubińskiej, Spiskiej, Krajewskiego i Pułtuskiej usytuowane są korty i hale do tenisa ziemnego ze szkołkami nauki i doskonalenia gry w tenisa dla dzieci i dorosłych, przy ul. Hallera centrum masażu i treningu personalnego. W ofercie sportowej WCT Spartan są także 2 lodowiska (przy ul. Wejherowskiej i Spiskiej), które w okresie wiosenno-letnim oferują możliwość jazdy na rolkach. Ponadto WCT Spartan zarządza torem wrotkarskim przy ul. Sukielickiej i 4 płatnymi obiektami kąpielowymi otwartymi w okresie letnim – basenami letnimi przy ul. Wejherowskiej i Kłokoczyckiej oraz kąpieliskami przy ul. F. Chopina (Morskie Oko) i przy ul. Kosmonautów (Glinianki). W okresie letnim Gmina Wrocław zarządza również bezpłatnymi kąpieliskami przy ul. Narzędziowej, Harcerskiej i Jeziorowej.

WROCŁAWSKI PARK WODNY (WPW Aquapark)

WPW Aquapark to jeden z większych obiektów sportowo-rekreacyjnych w Polsce. Oferuje baseny rekreacyjne, basen sportowy, saunarium, fitness i siłownię. Osoby z problemami układu oddechowego mogą skorzystać z halodarium (pomieszczenia, w którym utrzymywana jest temperatura do 65°C). W ofercie jest również tepidarium, miejsce idealne dla osób, które nie mogą przebywać w wysokich temperaturach.

W 2022 r. oddano do użytkowania nowy obiekt zespołu saunarium – wioskę saunową. Wybudowano 6 saun wolnostojących i 2 budynki wypoczynkowo-sanitarne. Powiększono też ogród saunowy o 3,5 tys m², co czyni to miejsce największym w Polsce. Wyremontowano także wieżę zjeżdżalni, „leniwą rzekę” oraz brodzik, przebudowano zjeżdżalnię multimedialną.

W 2022 r. w WPW Aquapark przeprowadzono 30 wydarzeń sportowo-rekreacyjnych, m.in. półkolonie dla dzieci podczas ferii i wakacji, warsztaty jogi, maratony fitness, noce saunowe, festiwale saunowe, maratony zumbi, zawody pływackie.

W ramach działań społecznych WPW Aquapark angażował się w wiele akcji, wspierając m.in.:

- **wrocławską usportowioną młodzież** – poprzez udział w organizacji wydarzeń sportowych i wspieranie inicjatyw szkolnych, jak lekcje wf-u prowadzone na basenie sportowym,
- **wrocławskich seniorów** – poprzez współpracę z organizacjami działającymi na rzecz seniorów oraz powiązanie oferty WPW Aquapark z Wrocławską Kartą Seniora czy szkolenie pracowników obiektu w zakresie obsługi klienta seniora,
- **organizacje działające charytatywnie** – poprzez **przeprowadzenie zbiórki dla osób dotkniętych wojną w Ukrainie** (wspólna akcja z Biurem Współpracy z Zagranicą UMW, dzięki której osoby dotknięte wojną mogły skorzystać z obiektu, ponadto przekazano środki medyczne i rzeczy pierwszej potrzeby na granicę z Ukrainą, pomagano również w transporcie osób z granicy do Wrocławia),
- **akcje zero waste** – poprzez ekologiczne podejście do segregacji odpadów i używanie ekologicznych naczyń w strefie gastronomii,
- **WOŚP** – przekazanie posiłków dla wolontariuszy,
- **Wrocławski Festiwal Krasnoludków** – współudział w wydarzeniu poprzez organizację zajęć zachęcających dzieci do pływania i warsztatów z pierwszej pomocy,
- **Dzień Odry** – współudział w wydarzeniu poprzez animacje, konkursy, warsztaty dla dzieci oraz organizację warsztatów z pierwszej pomocy,
- **WroWalk 2022** – współudział w organizacji niepodległościowego spaceru po Wrocławiu i przeprowadzanie warsztatów z pierwszej pomocy,
- **Zielony Wrocław** – współudział w wydarzeniu poprzez konkursy i animacje dla rodzin, ekologiczny warsztat kreatywny, pokazanie ekologicznych wartości Aquaparku Wrocław,
- **Dzień Życzliwości** – organizacja na terenie WPW Aquapark animacji wodnych mających na celu propagowanie życzliwości, akcję Bezpieczeństwo na drodze,
- **Dzień Marynarza** – współudział w wydarzeniu poprzez organizację animacji dla dzieci oraz warsztaty z pierwszej pomocy,
- **targi turystyczne** – poprzez promocję oferty WPW Aquapark,
- **Dzień Paszportu** – poprzez warsztaty i animacje dla dzieci.

W lipcu 2022 r. oddano do użytkowania **nowy aquapark**, który znajduje się na Brochowie przy ul. Polnej 10. Na miejscu znajdują się 3 kompleksy basenów – zewnętrzny otwarty sezonowo, sportowy i wewnętrzny do nauki pływania. Można skorzystać z jacuzzi i strefy saunowej. Na budowę miniparku na Brochowie przeznaczono blisko 35 mln zł.

W 2022 r. rozpoczęto budowę kolejnego miniaquaparku, przy ul. Wilanowskiej na Zakrzowie.

WAŻNIEJSZE IMPREZY SPORTOWE I PROGRAMY

W 2022 r. organizacje pozarządowe, związki sportowe, przy wsparciu Miasta, zorganizowały i przeprowadziły m.in.:

- Otwarte Mistrzostwa Wrocławia,
- Mistrzostwa Świata w Brydżu Sportowym,
- Międzynarodowy Turniej Szermierczy do lat 15,
- Turniej Karate Kyokushin,
- Międzynarodowy Turniej Tańca Sportowego,
- Międzynarodowe Zawody Working Equitation,
- Mini Mistrzostwa Świata Przedszkolaków w Piłce Nożnej,

- Międzynarodowy Turniej Piłki Nożnej,
- Międzynarodowy Turniej Piłki Ręcznej,
- Mistrzostwa Europy w Strzelaniach Kulowych z Karabinów i Pistoletów,
- Arcymistrzowski Festiwal Szachowy Kobiet,
- Halowe Zawody w Jeździectwie,
- Ogólnopolski Turniej Tańca z udziałem Par Osób Niepełnosprawnych,
- Puchar Karate Tradycyjnego,
- Międzynarodowe Zawody Pływackie i Mistrzostwa Polski Karate WKF Seniorów.

Większość imprez sportowych ma charakter cykliczny i na stałe wpisała się w kalendarz wydarzeń sportowych Wrocławia.

W 2022 r. zorganizowano 2 biegi uliczne. Po 3 latach przerwy spowodowanej pandemią COVID-19 wystartował 8. PKO Nocny Wrocław Półmaraton. Poprzedził go Bieg Rodzinny. Zorganizowano także jedyną w skali kraju imprezę kulturalno-rekreacyjną WrocWalk Marathon.

Tabela 79. Liczba osób biorących udział w największych imprezach sportowo-rekreacyjnych MCS w latach 2019–2022

Rok	Półmaraton	WrocWalk Marathon
2019	10 701	1 602
2020	–	–
2021	–	1 899
2022	9 200 (+1 750 bieg rodzinny)	2 200

Źródło: UMW

Wrocław współfinansuje liczne projekty i programy sportowe (np. **Basketmania, Footballmania, Voleymania, Wrocławski Football**) poprzez m.in. *Program Szkolenia Podstawowego (Program GPS)* oraz *Program młodzieżowych centrów sportu (Program MCS)* umożliwiające dofinansowanie podstawowego szkolenia sportowego dzieci i młodzieży w ramach sekcji sportowych. W 2022 r. dofinansowaniem objęto dzieci i młodzież z 36 klubów w ramach GPS i 22 klubów w ramach MCS. Dofinansowano również szkolenia dzieci i młodzieży z 21 wrocławskich klubów sportowych trenujących sporty walki.

Łączna kwota przeznaczona w 2022 r. na programy MCS i GPS wyniosła 2 800 000 zł (o 283 tys. zł więcej niż w 2021 r.).

Tabela 80. Nakłady finansowe na programy GPS i MCS w latach 2019–2022 (w zł)

Nazwa programu	2019	2020	2021	2022
Program GPS	1 000 000	1 100 000	1 145 000	1 250 000
Program MCS	1 300 000	1 395 000	1 372 000	1 550 000
Razem	2 300 000	2 495 000	2 517 000	2 800 000

Źródło: UMW

W 2022 r. w ramach **programu Osiedlowy Trener** zorganizowano imprezy i zajęcia sportowo-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży spędzających czas wolny na szkolnych i osiedlowych boiskach oraz terenach zielonych. W 2022 r. zajęcia prowadziło **40 trenerów** osiedlowych w **47** wytypowanych **miejscach** na terenie Wrocławia.

Od 2018 r. dużym zainteresowaniem cieszy się program **Trener Senioralny ze sportową rodziną**. W 2022 r. w ramach programu 10 trenerów senioralnych przeprowadziło zajęcia i imprezy sportowe przeznaczone dla wrocławskich seniorów oraz ich rodzin. Program aktywizuje i integruje społecznie seniorów, wzmacnia więzi międzypokoleniowe i więzy rodzinne.

W 2022 r. kontynuował działalność lokalny ośrodek **Kibice Razem** (celem działalności ośrodka jest minimalizacja zachowań agresywnych i przekonań o charakterze rasistowskim wśród kibiców piłkarskich). Ośrodek prowadził pracę pedagogiczną z kibicami, współpracował z klubami sportowymi, władzami miejskimi i lokalnymi mediami.

W roku 2022 udzielono wsparcia finansowego 9 organizacjom pozarządowym prowadzącym zajęcia i imprezy lub przedsięwzięcia sportowe dla sportowców i osób z niepełnosprawnościami. Dofinansowano m.in. Ogólnopolski Turniej Tańca z udziałem Par Osób Niepełnosprawnych.

PROGRAM STYPENDIÓW I NAGRÓD SPORTOWYCH

W 2022 r. wypłacono stypendia sportowe za wybitne wyniki w dyscyplinach sportowych, a w szczególności za zajęcie miejsca medalowego na Mistrzostwach Polski, Akademickich Mistrzostwach Polski, Europy i Świata. W 2022 r. wypłacono **465 stypendiów** sportowcom z ponad **60 wrocławskich klubów**. Podczas imprez sportowych wrocławscy sportowcy zdobyli 215 medali złotych, 117 medali srebrnych oraz 133 medale brązowe w 45 dyscyplinach indywidualnych, drużynowych i zespołowych. Uhonorowano sportowców i ich trenerów – łącznie przyznano nagrody **123 sportowcom** oraz **45 trenerom**, którzy osiągnęli medalowe miejsca w Mistrzostwach Świata i Europy oraz Pucharze Świata i Europy.

Tabela 81. Sportowcy stypendyści w latach 2019–2022

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Stypendyści	436	532	576	465
Studenci, którzy otrzymali stypendium	170	194	239	191
Uczniowie, którzy otrzymali stypendium	266	338	337	274
Liczba dyscyplin sportowych reprezentowanych przez stypendystów	54	81	54	45
Liczba klubów sportowych reprezentowanych przez stypendystów	38	50	60	60

Źródło: UMW

Tabela 82. Liczba osiągnięć medalowych w latach 2019–2022

Zdobyte medale	2019	2020	2021	2022
Złote	193	199	247	215
Srebrne	101	165	151	117
Brązowe	142	168	178	133
W kategoriach seniorskich	103	156	–	–
W niższych kategoriach (młodzieżowiec, junior kadet, młodzik)	333	376	–	–

Źródło: UMW

Tabela 83. Liczba nagród przyznanych sportowcom i trenerom w latach 2019–2022

Kategoria nagrodzonych	2019	2020	2021	2022
Stypendyści	436	532	247	465
Sportowcy	130	202	97	123
Trenerzy	59	89	40	45

Źródło: UMW

FINANSE

W 2022 r. z budżetu Gminy Wrocław przeznaczono na kulturę fizyczną 181 015 567 zł.

Tabela 84. Kwota przeznaczona na kulturę fizyczną w latach 2019–2022 (w zł)

Rok	2019	2020	2021	2022
Kwota	174 657 448	142 181 183	185 299 488	181 015 567

Źródło: GUS/UMW

TURYSTYKA I PROMOCJA

W 2022 r. ruch turystyczny we Wrocławiu był bliski powrotu do stanu z 2019 r., sprzed pandemii. Liczba turystów we Wrocławiu w 2022 r. wyniosła 4,8 mln (w 2019 r. – ok. 5 mln), a uwzględniając dzieci i młodzież poniżej 18. roku życia – 5,8 mln. Szacowana wielkość wpływów z turystyki dla miasta to ok. 370 mln zł. Ostatnie lata przyniosły zmiany związane z rodzajem turystyki dominującej we Wrocławiu. Ważnym zjawiskiem, jakie zaobserwowano, był spadek liczby turystów (osób nocujących) na rzecz odwiedzających (osób odwiedzających bez noclegu).

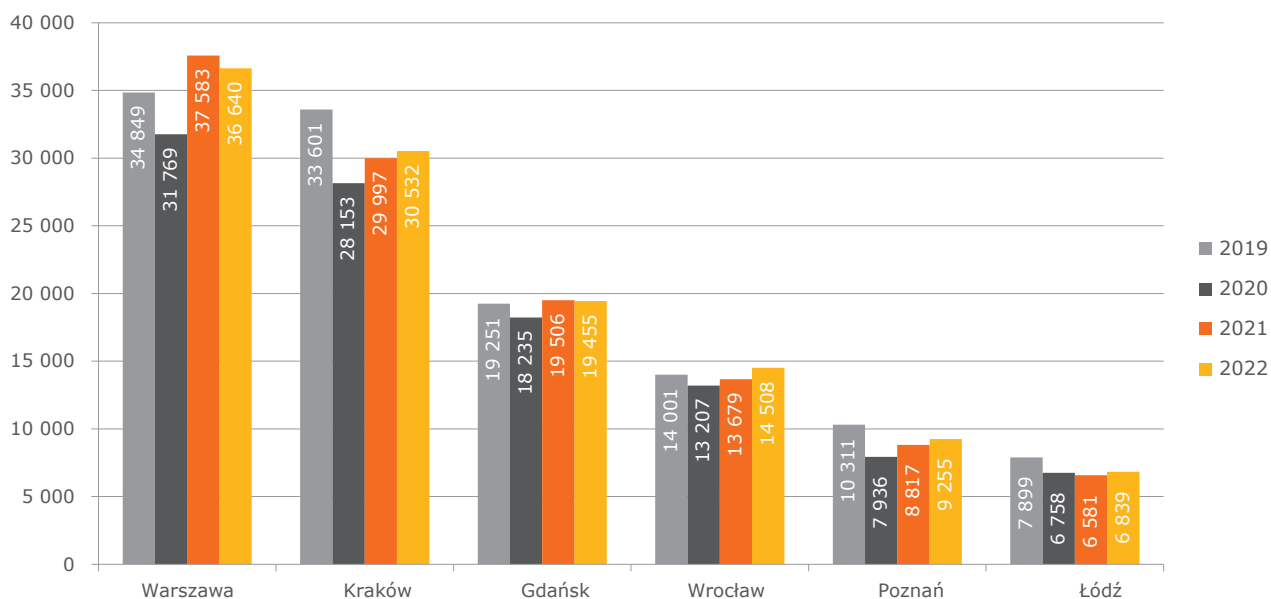
Centrum Edukacji Ekologicznej Hydropolis (CEE Hydropolis), jedna z głównych atrakcji turystycznych Wrocławia, w 2022 r. obchodziło 7. urodziny. Obiekt corocznie zdobywający liczne nagrody, w 2022 r. otrzymał ponownie od użytkowników portalu Tripadvisor tytuł **Travellers' Choice 2022**.

Największe wrocławskie atrakcje odnotowały w 2022 r. rekordowe liczby odwiedzających: **ZOO Wrocław Sp. z o.o.** (ponad 1,73 mln gości), **CEE Hydropolis** (ponad 400 tys. gości) oraz **Panorama Raławicka** (od lipcowego otwarcia po remoncie – 312 tys. gości). Dla **wrocławskiego ogrodu zoologicznego** była to druga, po rekordowym 2015 r. (1,88 mln wejść), najwyższa frekwencja. Najpopularniejszą i największą atrakcją ZOO jest Afrykarium, które w latach 2019–2022 odwiedziło blisko 5,5 mln turystów. Ponadto w 2022 r. ZOO otrzymało także nagrodę Wrocław bez Barier za ciągłe i skuteczne działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

BAZA NOCLEGOWA

Wg danych GUS (stan na 31 lipca 2022 r.) liczba miejsc noclegowych we Wrocławiu wynosiła **14 508** w 95 obiektach, z czego 95% stanowiły obiekty całoroczne. Wg GUS wśród największych miast w Polsce najwięcej miejsc noclegowych funkcjonuje w Warszawie (36 640), gdzie w stosunku do 2021 r. nastąpił spadek liczby miejsc noclegowych o prawie 2,6%. Na 2. miejscu pod względem liczby miejsc noclegowych uplasował się Kraków (30 532), na 3. Gdańsk (19 455), a na 4. miejscu znalazł się Wrocław. W Krakowie, Gdańsku i Poznaniu nastąpił spadek lub wyhamowanie wzrostu liczby miejsc noclegowych. Natomiast we Wrocławiu odnotowano **wzrost liczby miejsc noclegowych** w stosunku do roku 2021 wynoszący **ponad 5,7%** (o 829 miejsc). Baza noclegowa Wrocławia, z liczbą 18,05 całorocznych miejsc noclegowych na 1 tys. ludności, znajduje się na podobnym poziomie, jak baza noclegowa Warszawy (20,11) i Poznania (16,12).

Wykres 48. Liczba miejsc noclegowych ogółem w największych miastach Polski w latach 2019–2022 (stan na 31 lipca 2022 r.)

Źródło: GUS

W zakresie wykorzystania bazy noclegowej w porównaniu z innymi polskimi miastami Wrocław z Gdańskiem zamiennie zajmują 3. miejsce. W 2022 r. Wrocław w stosunku do Gdańska miał większą liczbę turystów od lutego (65 tys.) do maja (112 tys.), natomiast Gdańsk miał większą liczbę turystów w miesiącach wakacyjnych.

W 2022 r. laureatem prestiżowego konkursu World Luxury Hotel Awards 2022 został 5-gwiazdkowy hotel The Bridge Wrocław MGallery położony na Ostrowie Tumskim. Hotel The Bridge Wrocław MGallery zwyciężył w kategorii Luxury Lifestyle Hotel w Europie.

W roku 2022 do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie niebędących obiektami hotelarskimi zgłoszono 304 obiekty. Ewidencja ta nie obejmuje następujących obiektów hotelarskich: hoteli, moteli, pensjonatów, kempingów, domów wycieczkowych, schronisk i schronisk młodzieżowych.

BADANIA RUCHU TURYSTYCZNEGO

W 2022 r. zostały przeprowadzone badania ruchu turystycznego we Wrocławiu w oparciu o różne źródła danych. Firma Beeline Research and Consulting korzystała z danych GUS, Eurostatu oraz informacji pozyskanych z instytucji takich jak ZOO i Hydropolis. Natomiast firma Selectivv Sp. z o.o. swoją analizę oparła na danych pozyskanych na podstawie zmian lokalizacji telefonów komórkowych osób dorosłych.

Wyniki badań wskazały, że ruch turystyczny we Wrocławiu w 2022 r. zbliżył się do stanu z roku 2019. **Wrocław odwiedziło 4,8 mln turystów i odwiedzających w wieku 18+** (tylko o 0,2 mln mniej niż w roku 2019). **Uwzględniając dzieci i młodzież poniżej 18. roku życia – łączna liczba turystów i odwiedzających Wrocław w 2022 r. wyniosła 5,8 mln.** Zmieniły się za to proporcje pomiędzy liczbą turystów nocujących a liczbą turystów odwiedzających (osoby spędzające we Wrocławiu minimum 4 godziny, bez noclegu). W 2022 r. Wrocław odwiedziło 1,7 mln turystów nocujących (spadek o 32% w stosunku do 2019 r.) i 3 mln turystów odwiedzających (wzrost o 30% w stosunku do 2019 r.). Dominował ruch turystyczny spoza Dolnego Śląska – ok. 71,3%, na 2. miejscu z zagranicy – ok. 17,1%, na 3. z Dolnego Śląska – ok. 11,5%. Wśród turystów zagranicznych dominowali Niemcy (35%), Czesi (8%) i Brytyjczycy (8%). Jeśli chodzi o turystów krajowych, Wrocław najchętniej odwiedzany był przez mieszkańców województw mazowieckiego (24%), wielkopolskiego (17%) i zachodniopomorskiego (10%).

Ruch turystyczny we Wrocławiu koncentruje się głównie w obszarze centrum (Rynek, Ostrów Tumski) oraz we wschodniej części miasta, gdzie położone są największe atrakcje – Hydropolis, Wielka Wyspa (ZOO, Hala Stulecia, Pawilon Czterech Kopuł). W celu dywersyfikacji ruchu turystycznego wskazana jest promocja atrakcji turystycznych w innych częściach miasta (południe – Kolejkowo, zachód – Centrum Historii Zajezdnia, Muzeum Współczesne Wrocławia, Tarczyński Arena, północ – nadodrzańskie murale).

W badaniach oszacowano, że turyści (zarówno nocujący i odwiedzający) w 2022 r. wydali we Wrocławiu co najmniej **3,7 mld zł**. Ok. 10% tej kwoty – 370 mln – trafia w podatkach do budżetu Wrocławia. W oparciu o wyniki badań ruchu turystycznego we Wrocławiu zostanie opracowany Programu Rozwoju Turystyki do 2030 r.

TURYSTYKA REKREACYJNA

Wrocław od lat zapewnia wysoki poziom obsługi turystycznej. Cennym źródłem danych i informacji o mieście jest oficjalny serwis turystyczny Wrocławia **visitWroclaw.eu**. Na koniec 2022 r. liczba fanów serwisu wyniosła **55 036** i wzrosła względem ubiegłego roku o **6316** fanów. Według miejskiego serwisu visitWroclaw.eu w 2022 r. największymi atrakcjami turystycznymi Wrocławia były niezmiennie m.in.:

- Rynek z ratuszem,
- Ostrów Tumski,
- Ogród Botaniczny,
- Panorama Raławicka,
- ZOO z Afrykarium,
- Hydropolis,
- Hala Stulecia,
- Park Szczytnicki z Ogrodem Japońskim,
- liczne muzea, w tym nowo otwarte Muzeum Iluzji.

Poza ww. atrakcjami turystycznymi do 10 najczęściej odwiedzanych należą: mostek Pokutnic, kolejka linowa Polinka na Politechnice Wrocławskiej i wrocławskie krasnale.

ZOO wraz z Afrykarium jest jednym z najpopularniejszych ogrodów zoologicznych w Europie. Niezmiennie znajduje się w czołówce miejsc przyciągających najwięcej zwiedzających we Wrocławiu. W 2022 r. **liczba wejść** wyniosła **1 735 109**. Wyremontowane w 2021 r. obiekty na terenie ZOO – Ptaszarnia, mur od strony ul. Wajdy i drewniana altana nad stawem – zdobyły w 2022 r. **wyróżnienie w konkursie Zabytek Zadbany** Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków.

W 2022 r. **CEE Hydropolis** odwiedziła rekordowa liczba gości – **ponad 400 tys.** (w 2021 r. – 275 tys.). CEE Hydropolis ze względu na misję popularyzacji nauki i ekologii uczestniczy również w wielu wydarzeniach w Polsce i za granicą. W 2022 r. było obecne na ponad **70 wydarzeniach w 12 miastach** (10 miast w Polsce, 2 za granicą), w których wzięło udział ponad **300 tys. osób**. W 2022 r. CEE Hydropolis dołączyło do stowarzyszenia Społeczeństwo i Nauka SPIN (jest to grono 30 najważniejszych instytucji, muzeów oraz centrów nauki i kultury w Polsce), a także otrzymało tytuł *Travellers' Choice 2022* od użytkowników portalu Tripadvisor.

Kompleks **Hali Stulecia** – obiekt wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO – to jeden z najpopularniejszych obiektów turystycznych we Wrocławiu oraz regionie. W Hali Stulecia działa **Visitor Centre** – interaktywna, nowoczesna wystawa przybliżająca odwiedzającym historię obiektu, umożliwiającą również zwiedzanie Hali Stulecia w wirtualny sposób. W 2022 r. Visitor Centre oraz Halę Stulecia odwiedziło ponad **28 tys. osób** (w 2021 r. ponad 24 tys. osób). W 2022 r. w kompleksie Hali Stulecia zrealizowano blisko 250 wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, społecznych, naukowych, sportowych i biznesowych (część wydarzeń to wydarzenia z lat 2020 i 2021 przeniesione ze względu na pandemię).

Do niewątpliwych atrakcji turystycznych na mapie Wrocławia należy **Kolejkowo**. To największa w Polsce makieta kolejowa wykonana w skali 1:25 pokazująca codzienne życie mieszkańców Wrocławia i Dolnego Śląska. Na 900 m² znajduje się ponad 3400 figurek ludzi i zwierząt, 242 budynki i inne obiekty architektoniczne, ponad 200 samochodów oraz 510 m torowiska.

W 2022 r. wprowadzono nowy produkt turystyczny **WRO-TA – Wrocławskie Linie Turystyczne**, opracowany w ramach projektu *Find your Greatness. Europe's first strategic brand building program for smart cities* finansowanego z programu Komisji Europejskiej URBACT III. W okresie 29 maja–4 września 2022 r. mieszkańcy i turyści na pokładzie zabytkowych tramwajów i autobusów mogli zwiedzać najważniejsze atrakcje turystyczne Wrocławia. WRO-TA są zarządzane przez Klub Sympatyków Transportu Miejskiego, Towarzystwo Miłośników Wrocławia, MPK Wrocław oraz Centrum Historii Zajeżdźnia.

Rysunek 4. Schemat przebiegu tras Wrocławskich Linii Turystycznych

Źródło: Klub Sympatyków Transportu Miejskiego (KSTM)

W styczniu 2022 r. koncertem prof. Lorenzo Ghielmiego, wybitnego włoskiego organisty, zainaugurowano oddanie **organów Englera w bazylice pw. św. Elżbiety** odbudowanych po 46 latach od pożaru bazyliki w 1976 r., podczas którego organy uległy zniszczeniu. Od dnia inauguracji instrumentu 27 stycznia 2022 r. do końca roku odbyło się **29 bezpłatnych koncertów**, w których wzięło udział łącznie ok. **12 tys. osób**.

TURYSTYKA BIZNESOWA

W 2022 r. przystąpiono do realizacji programu *Rozwój turystyki biznesowej i wzmocnienie potencjału konferencyjno-kongresowego Wrocławia jako lokalnego produktu turystycznego* w latach 2022–2025. Celem programu jest wzmocnienie potencjału konferencyjno-kongresowego Wrocławia jako lokalnego produktu turystycznego poprzez wzbogacenie oferty turystyki biznesowej.

W 2022 r. Fundacja Promocji Turystyki Kongresowej Convention Bureau – Wrocław (Convention Bureau – Wrocław) przystąpiła do jednego z najważniejszych międzynarodowych stowarzyszeń dla turystyki konferencyjno-kongresowej International Congress and Convention Association (ICCA).

Dla rozwoju turystyki biznesowej istotna jest baza obiektów z zapleczem konferencyjnym. W 2021 r. we Wrocławiu było 188 sal konferencyjnych z łączną liczbą 8374 miejsc (w tym zakresie GUS zbiera dane co 4 lata). We Wrocławiu w latach 2017–2021 liczba obiektów konferencyjnych wzrosła, jednakże równolegle nastąpił spadek liczby miejsc w salach łącznie o 7%. Spadki odnotowano również w Łodzi (o 4%) i Poznaniu (o 23%).

Tabela 85. Liczba sal konferencyjnych w latach 2017 i 2021 w największych miastach Polski

Miasto	2017	2021
Wrocław	186	188
Łódź	135	111
Kraków	352	339
Warszawa	525	601
Gdańsk	167	172
Poznań	177	149

Źródło: GUS

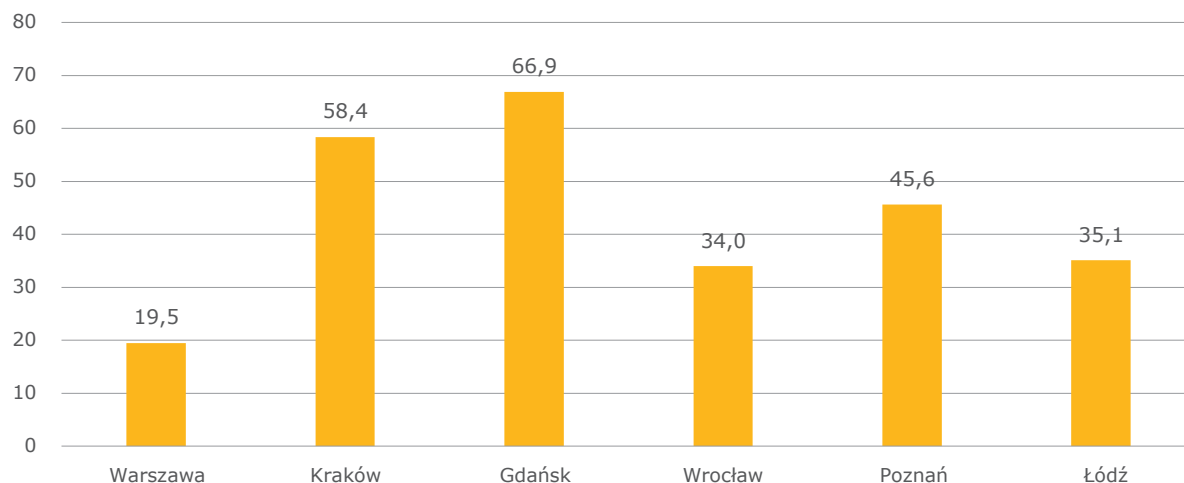
Tabela 86. Liczba miejsc w salach konferencyjnych w latach 2017 i 2021 w największych miastach Polski

Miasto	2017	2021
Warszawa	33 468	33 719
Kraków	19 071	20 897
Łódź	12 272	11 806
Gdańsk	8 963	9 147
Wrocław	8 962	8 374
Poznań	10 316	8 356

Źródło: GUS

We Wrocławiu w latach 2017–2021 wzrosła liczba sal konferencyjnych z dostępem do zestawów do wideokonferencji z 11% do 13%. Natomiast w Krakowie nastąpił wzrost z 13% do 18%, w Łodzi z 5% do 10%. Ponadto w 2021 r. tylko 34% wrocławskich sal konferencyjnych posiadało dostęp do WiFi.

Wykres 49. Sale z siecią WiFi na terenie obiektu w największych miastach Polski w 2021 r.

Źródło: GUS

Jednym z najważniejszych i najbardziej rozpoznawalnych obiektów konferencyjnych we Wrocławiu jest **Hala Stulecia**. W 2022 r. najważniejszymi wydarzeniami konferencyjnymi w tym obiekcie były: Made in Wrocław, SQL Days, SoDA, Boiling Frogs, Automotive Production Support, Wrocflow 4 czy Influencers Live Wrocław. W kompleksie Hali Stulecia odbyły się również liczne kongresy, z czego największym był Kongres Otolaryngologów z udziałem 1500 specjalistów z całego świata. Innymi znaczącymi wydarzeniami były XIV Ogólnopolski Kongres Kobiet (najważniejsze wydarzenie feministyczne i jedno z najważniejszych społecznie w Polsce), Samorządowy Okrągły Stół czy premiera nowej książki noblistki Olgi Tokarczuk. Łącznie w kompleksie Hali Stulecia zrealizowano w 2022 r. **139 wydarzeń**.

Wielofunkcyjnym obiektem oferującym szeroki wachlarz możliwości organizacji różnorodnych wydarzeń oraz spotkań biznesowych jest **Stadion Wrocław** (Tarczyński Arena Wrocław). Kluczowymi wydarzeniami biznesowymi zrealizowanymi w tym obiekcie w 2022 r. były Forum G2 oraz Targi Expo.

PROMOCJA MIASTA

W 2022 r. w celu budowania marki miasta i zwiększenia popularności Wrocławia jako atrakcyjnej destynacji turystycznej wśród turystów z kraju, jak i zza granicy przeprowadzono szereg kampanii. Działaniami popularyzującymi i promującymi Wrocław jako miasto o wysokich walorach turystycznych były m.in.:

- **Wrocławski Rok Dobrych Relacji – Przeciw Samotności** – w ramach obchodów odbyły się m.in. wystawy plenerowe, koncert, 2 Potańcówki Dobrych Relacji;
- **Powódź tysiąclecia. 25 lat później** – wystawa plenerowa, specjalny pokaz fontanny multimedialnej na Pergoli, serial dokumentalny *Powódź tysiąclecia*, koncert *Spotkajmy się we Wrocławiu* – 25 lat od powodzi tysiąclecia;
- **Inauguracja organów Englera** w bazylice św. Elżbiety – od dnia inauguracji instrumentu 27 stycznia 2022 r. do końca roku odbyło się 29 koncertów, w których wzięło udział łącznie ok. 12 tys. osób;
- Projekt **TworzyMY Wrocław** (2. edycja) – przygotowano scenariusze 4 produkcji filmowych, a także nawiązano współpracę z Fundacją Dzielnic Wzajemnego Szacunku;
- **Rok Władysława Bartoszewskiego** – wystawa plenerowa oraz wystawa w Muzeum Pana Tadeusza;
- **Dzień Odry (6. edycja)** – w 2022 r. w wydarzeniu uczestniczyła rekordowa liczba partnerów (ponad 40 organizacji). Liczne wydarzenia zlokalizowane na nadodrzańskich bulwarach (Xawerego Dunikowskiego, Marii i Lecha Kaczyńskiego, Politechniki Wrocławskiej);
- **Rok Wandy Rutkiewicz – Karawana do gwiazd: Wanda Rutkiewicz i jej szczyty marzeń** – cykl spotkań, prelekcji i warsztatów poświęcony Wandzie Rutkiewicz w ramach obchodów 30-lecia jej śmierci, wystawa fotograficzna oraz gra miejska. Spotkania były również dostępne online;
- Międzynarodowy Festiwal Kryminału (14. edycja);
- **Bruno Schulz. Festiwal** (11. edycja) – zorganizowano spotkania autorskie, wykłady, panele dyskusyjne, pokazy filmów. W ramach festiwalu odbyła się **gala wręczania nagrody Angelus**, a przez cały czas trwania festiwalu odbywały się spotkania z pisarzami nominowanymi do nagrody;
- Festiwal kulinarny **Europa na Widelcu (12. edycja)** – hasło przewodnie imprezy w 2022 r. nawiązywało do obchodów Wrocławskiego Roku Dobrych Relacji;
- **Kinomural** (4. edycja) – prezentacja animacji na kamienicach historycznego Przedmieścia Odrzańskiego; w 2022 r. swoje prace zaprezentowało 70 artystów;
- Wydarzenie **Influencers Live Wrocław** – udział wzięło 1300 twórców internetowych, 200 wolnych słuchaczy, 85 prelegentów;
- **Wrocławski Festiwal Krasnoludków** (13. edycja) – największa impreza rodzinna w mieście, ok. 17 tys. uczestników, w konkursach organizowanych dla szkół i przedszkoli udział wzięło 2300 dzieci;
- **Dzień Życzliwości** (17. edycja) – hasło przewodnie w 2022 r. to *Życzliwość ma moc!*;
- **Wspólnie i osobno** – 2. spotkanie samorządowe dotyczące rozwoju i promocji turystyki pod honorowym patronatem Polskiej Organizacji Turystycznej oraz przy współpracy Unii Metropolii Polskich i Convention Bureau – Wrocław. W trakcie spotkania **podpisano deklarację Wspólnie dla turystyki**.

W promocji Wrocławia dużą rolę odgrywają strony internetowe oraz media społecznościowe prowadzone przez Miasto. Oficjalny fanpage Wrocławia **[Wroclowe]** w ciągu 2022 r. zwiększył liczbę obserwujących, która na koniec roku wynosiła ponad 340 tys. (wzrost o ponad 27 tys. osób). Dużym zainteresowaniem cieszył się również portal krasnale.pl, który w 2022 r. zwiększył liczbę fanów o ponad 11 tys. do 61 842 osób. Profil wroclaw_official na Instagramie w 2022 r. obserwowało ponad **163 tys. osób** (wzrost w stosunku do poprzedniego roku o ponad 28 tys. obserwujących). Na profilu w postaci InstaStories (codziennie od kilku do kilkunastu) przedstawiane są informacje o najważniejszych i najciekawszych wydarzeniach organizowanych w mieście.

Tabela 87. Promocja miasta w mediach społecznościowych

Platformy internetowe	Liczba obserwujących/ subskrybentów na koniec 2022 r.	Wzrost liczby obserwujących/ subskrybentów na koniec 2022 r. w stosunku do końca 2021 r.
Wrocław [Wroclowe] (Facebook)	340,32 tys.	+27,15 tys.
krasnale.pl (Facebook)	61,84 tys.	+11,72 tys.
krasnale (Instagram)	4,21 tys.	+0,35 tys.
visitwro (Instagram)	6,54 tys.	+0,80 tys.
wroclaw_official (Instagram)	163 tys.	+28,11 tys.
wroclaw_info (Twitter)	94,45 tys.	+10,19 tys.
wroclaw.pl (Facebook)	18,45 tys.	+14,35 tys.
wroclaw.pl (Instagram)	(założony w 2022 r.)	+3 tys.
wroclaw.pl (TikTok)	(założony w 2022 r.)	+9,5 tys.
Wrocław TV	14 tys.	+3 tys.
Nasz Wrocław	19,36 tys.	+7,26 tys.

Źródło: UMW

W ramach promocji turystycznej Wrocławia przedstawiciele miasta uczestniczyli w wielu targach turystycznych, w tym m.in.:

- **targach zagranicznych** – w Madrycie, Norymberdze, Tel Awiwie, Dubaju, Lipsku, w ramach festiwalu miast partnerskich w Oxfordzie oraz w Dniach Polski w Ołomuńcu i Pradze;
- **targach krajowych** – we Wrocławiu, Katowicach, Wałbrzychu, Szczecinie, Warszawie i Poznaniu.

Podobnie jak w poprzednich latach, zorganizowano wizyty studyjne dziennikarzy, blogerów i touroperatorów. W 2022 r. przeprowadzono **19 wizyt studyjnych** (2021 r. – 20) z łączną liczbą 100 uczestników, z takich krajów jak Izrael, Niemcy, Portugalia, USA, Brazylia, Czechy, Holandia, Hiszpania, Wielka Brytania, Japonia, Indie. W dniach 21–22 grudnia 2022 r. zrealizowano live streaming z Wrocławia dla chińskiej platformy Mafengwo oraz Weibo i Wechat (social media).

W 2022 r. powstała seria 3 **spotów turystycznych** *Wrocław na wyciągnięcie ręki*, przeznaczonych do emisji na targach i konferencjach. Każdy spot pokazywał miasto z innej strony: atrakcji turystycznych, kultury i biznesu. Ponadto powstał spot do ogólnopolskiej kampanii turystycznej wiosna–lato 2023 promującej Wrocław pod hasłem *Wrocław – miasto przygody*.

W 2022 r. kontynuowano prowadzenie działań promocyjno-informacyjnych o wydarzeniach w mieście, które realizowane były poprzez:

- **biuletyn „wroclaw.pl”** – 47 numerów ze stronami w języku ukraińskim, w tym 4 numery w całości w języku ukraińskim;
- Wrocław Video – 812 materiałów;
- cykliczne programy na kanale Wrocław TV, m.in. – *Tarczyński Arena od kuchni*, *Wielka Woda 97*, *Metamorfozy wrocławskich podwórek*;

- podcasty – *Wrocław na dzień dobry* (blisko 100 materiałów od września 2022 r. do końca roku) oraz *Muzyczne spacer po Wrocławiu* (6 odcinków);
- aktywność w mediach społecznościowych – Facebook, Twitter, Instagram, TikTok (z czego na Instagramie oraz TikToku od 2022 r.);
- reklamy w prasie związanej z turystyką;
- **bezpłatne spacer z przewodnikiem** – w 2022 r. od czerwca do września przeprowadzono 124 spacer (w tym wycieczki rowerowe, spacer w języku ukraińskim i angielskim, rodzinne wycieczki, spacer po wybranych osiedlach Wrocławia, spacer z audiodeskrypcją i w polskim języku migowym);
- **przewodnik po Wrocławiu** – w wersji papierowej i online, zawierał propozycje wycieczek dla całej rodziny i zwiedzanie Wrocławia w sposób nieoczywisty;
- **portal internetowy Wrocław.pl** – z artykułami w trzech wersjach językowych: angielskiej, niemieckiej i ukraińskiej (100 mln odsłon w 2022 r., ponad 14 mln użytkowników).

PROGRAM NASZ WROCŁAW

Celem programu **Nasz Wrocław** jest zachęcenie mieszkańców Wrocławia do rozliczania podatku dochodowego w mieście, a także aktywnego spędzania wolnego czasu oraz udziału w życiu miasta. Z oferty programu Nasz Wrocław mogą korzystać osoby, które potwierdziły rozliczenie podatku dochodowego we Wrocławiu. Do końca 2022 r. **użytkowników programu było ponad 240 tys.**, o ponad 50 tys. więcej niż w 2021 r. Korzystając ze wszystkich atrakcji proponowanych w ramach programu, jego uczestnicy mogą zaoszczędzić ponad 1 tys. zł rocznie.

W 2022 r. do grona partnerów programu Nasz Wrocław dołączyli: Muzeum Iluzji Wrocław, Szkoła Tańca No Limits, Joga w Leśnicy, Restauracja Indygo, Interparking, Salon masażu Thai Organic, Bajkowe Okulary, Skawiński Dance Studio, Creator. Łączna liczba partnerów przekroczyła **60 instytucji**, z których 9 instytucji (Aquapark, ZOO, CEE Hydropolis, Hala Stulecia, pływalnia Orbita, Tarczyński Arena Wrocław, WKS Śląsk Wrocław, Panthers Wrocław, Centrum Historii Zajezdnia) **oferuje jedno darmowe wejście** rocznie. W 2022 r. z darmowych wejść skorzystało blisko **80 tys. osób**.

Ponadto uczestnictwo w programie Nasz Wrocław umożliwia zakup biletów okresowych imiennych we wrocławskiej komunikacji miejskiej o 25% taniej oraz korzystanie ze specjalnego biletu Nasz Wrocław Kolej, zniżkę na parkowanie w podziemnym parkingu pod Narodowym Forum Muzyki (pierwsze 2 godziny parkowania – 50% zniżki, abonament – 25% zniżki). Uczestnicy programu Nasz Wrocław otrzymywali również dodatkowe punkty w rekrutacji 2022/2023 do wrocławskich szkół podstawowych i przedszkoli. Z możliwości tej skorzystało 80% kandydatów do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych (pierwszy etap rekrutacji) oraz 49% kandydatów do szkół podstawowych (2. etap rekrutacji).

W kwietniu 2022 r. w ramach programu Nasz Wrocław wprowadzono **Status Nasz Wrocław MAX (Status MAX)**, który ma zachęcić do zameldowania się we Wrocławiu na pobyt stały. Status Max w stosunku do programu Nasz Wrocław wzbogacony został m.in. o 30% zniżki u wybranych partnerów, dodatkowe darmowe wejścia u niektórych partnerów, roczną kartę do ZOO w cenie jednorazowego wstępu, roczny karnet VIP do Aquaparku za pół ceny. Status MAX daje możliwość oszczędności rzędu blisko 2,5 tys. zł rocznie. W 2022 r. Status MAX aktywowało **26 tys. użytkowników**.

WSPARCIE OBYWATELI UKRAINY

W związku z zaostreniem wojny w Ukrainie i przybyciem do Wrocławia uchodźców wojennych realizowano liczne działania edukacyjno-informacyjne pomagające w organizacji pobytu i adaptacji w mieście obywateli ukraińskich w ramach programu *Wrocław solidarny z Ukrainą*. W Przejściu Dialogu utworzono specjalny punkt informacyjny dla migrantów. Wprowadzono ukraińskie wersje językowe w niektórych miejskich portalach internetowych. Prowadzony na stronie wroclaw.pl serwis dla konsumentów udostępniony został w angielskiej i ukraińskiej wersji językowej, a w marcu 2022 r. zamieszczono poradnik konsumencki *Twoje prawa w Polsce*.

Dla najmłodszych uchodźców z Ukrainy opracowano i wydano (nakład 6 tys. egzemplarzy) słowniczek ukraińsko-polski oraz rosyjsko-polski, który dystrybuowany był w punktach noclegowych, punktach informacyjnych (na Dworcu Głównym, w Przejściu Dialogu), placówkach oświatowych, Centrach Obsługi Mieszkańca (COM), a także podczas wydarzeń organizowanych przez Miasto.

Wydano 4 dodatkowe numery biuletynu „wroclaw.pl” w języku ukraińskim z informacjami przydatnymi uchodźcom wojennym, a na kanale Wrocław TV udostępniono programy informacyjne w języku ukraińskim. W biuletynie „wroclaw.pl” wprowadzono na stałe stronę z informacjami w języku ukraińskim.

W 2022 r. wiele materiałów promocyjno-informacyjnych miejskich wydarzeń posiadało ukraińską wersję językową. Do udziału w wydarzeniach zapraszani byli także ukraińscy artyści (m.in. Święto Wrocławia – zespół Kozak System, Dzień Odry – ukraińsko-polski zespół Zazula).

Gmina Wrocław wspólnie z Fundacją Ukraina oraz Fundacją Ptach zorganizowała kolonie letnie dla dzieci z Kijowa pod hasłem *Kalejdoskop Kultur*.

Przeprowadzona została kampania społeczna *Szacunek, wdzięczność, wspólnota* mająca na celu zachęcenie do budowania pozytywnych relacji i więzi społecznych między mieszkańcami pochodzenia ukraińskiego a wrocławianami (kampania sfinansowana w całości ze środków UNICEF). Bohaterkami kampanii zostały kobiety przybyłe do Polski po 24 lutego 2022 r., które dzięki pomocy wrocławian stały się całkowicie samodzielne – pracują, rozwijają się i współtworzą lokalną społeczność. Kampania prowadzona była w prasie, Internecie, w formie reklamy outdoor oraz spotów video wyświetlanych w kinach.

ŚRODOWISKO

W kwietniu 2022 r. decyzją Komisji Europejskiej **Wrocław stał się uczestnikiem Misji Neutralnych i Inteligentnych Miast do 2030.** Celem misji jest wsparcie i promocja blisko 100 europejskich miast w transformacji systemowej w kierunku osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2030 r. Dla potrzeb realizacji misji zawiązano Koalicję Polskich Miast Misji – Wrocławia, Warszawy, Krakowa, Łodzi i Rzeszowa. Jako uczestnik misji Wrocław będzie dążył do podpisania *Kontraktu klimatycznego*, który ma być umową społeczną pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym oraz administracją na poziomie regionalnym i krajowym. *Kontrakt klimatyczny* ma określać wspólne cele i działania, przybliżając miasto do neutralności klimatycznej.

Również w kwietniu 2022 r. Wrocław przystąpił do **Paktu o Miejskiej Polityce Żywnościowej**, zwanego **Paktem Mediolańskim**. Sygnatariuszami Paktu Mediolańskiego jest 225 miast z całego świata (z Polski Wrocław i Warszawa), które zobowiązały się do troski o zrównoważony system żywnościowy. W październiku 2022 r. podczas **8. Światowego Forum Mediolańskiego Paktu Polityki Żywnościowej** w Rio de Janeiro Wrocław otrzymał specjalne wyróżnienie za otwartość mieszkańców Wrocławia i ich społeczne zaangażowanie w pomoc, zapewnienie wyżywienia oraz dostęp do wystarczającej ilości wody do picia uchodźcom z Ukrainy w lutym i marcu 2022 r. w związku z nasileniem agresji Rosji na terytorium ich państwa.

Za działania realizowane w 2022 r. w zakresie transformacji energetycznej podczas Polskiego Kongresu Klimatycznego Wrocław otrzymał tytuł **Lidera Transformacji Energetycznej**. Pierwsze wyróżnienie zostało przyznane za stworzenie instalacji fotowoltaicznej na Stadionie Wrocław (Tarczyński Arena Wrocław) – instalacja może wyprodukować 550 MWh zielonej energii rocznie i pozwala zredukować emisję dwutlenku węgla o ponad 420 ton rocznie. Drugie wyróżnienie Wrocław otrzymał za konsekwentną realizację działań wynikających z Wrocławskiej Strategii Rozwoju Elektromobilności w zakresie rozbudowy we Wrocławiu sieci elektroenergetycznej pod system ładowarek pojazdów elektrycznych (obecnie istnieje 168 punktów do ładowania, planowanych jest kolejne 130).

W 2022 r. Gmina Wrocław kontynuowała realizację kompleksowego programu działań antysmogowych, którego celem jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Prowadzono liczne działania informacyjno-edukacyjne w ramach akcji **Zmień piec** poprzez zachęcanie mieszkańców do wymiany źródeł ogrzewania na bardziej przyjazne środowisku. Gmina Wrocław planuje do 2024 r. zlikwidować wszystkie piece pozaklasowe w miejskim zasobie komunalnym. Na cały program antysmogowy przeznaczy kwotę 330 mln zł. W 2022 r. zlikwidowano rekordową liczbę pieców – **ponad 4 tys. sztuk**.

W 2022 r. kontynuowano działania w zakresie adaptacji miasta do zmian klimatu w zakresie realizacji błękitno-zielonej infrastruktury (BZI) oraz racjonalnego korzystania z wód opadowych. Monitorowano wskaźniki **Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu do roku 2030** (MPA) wyznaczone w 6 obszarach, m.in.: wzrost powierzchni terenów zieleni wpływających na adaptację do zmian klimatu (o 35 ha), zwiększenie powierzchni terenów zieleni w planach miejscowych uchwalonych (o 95 ha), wzrost udziału tras typu greenway wypełniającego sieć wskazaną w Studium (do 50%). W porównaniu do roku poprzedniego Gmina Wrocław zrealizowała niemal dwa razy więcej inwestycji w zakresie BZI.

W celu adaptacji do zmian klimatu realizowanych było wiele projektów i programów: **Złap deszcz, Lubię deszcz, Szare na Zielone, Grow Green**, projekty **Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego** (w większości obejmujące realizację terenów zieleni) i **Funduszu Osiedlowego, FoodSHIFT2030, BioCanteens2, Zielona Kultura, Kalendarz Ekowydarzeń** czy **Zielony Kalendarz Edukacyjny**.

W czerwcu 2022 r. opracowano **Strategiczną mapę hałasu** – kluczowy dokument sporządzany w celu kompleksowej oceny narażenia na hałas pochodzący z różnych źródeł na terenie Wrocławia. Dokument jest wymogiem wynikającym z Prawa ochrony środowiska i nakłada na prezydentów miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. obowiązek sporządzania raz na 5 lat strategicznych map hałasu. Jest to czwarte opracowanie mapy hałasu dla Wrocławia, w tzw. czwartej rundzie mapowania.

Rysunek 5. Mapa terenów, na których są przekroczone dopuszczalne poziomy hałasu drogowego

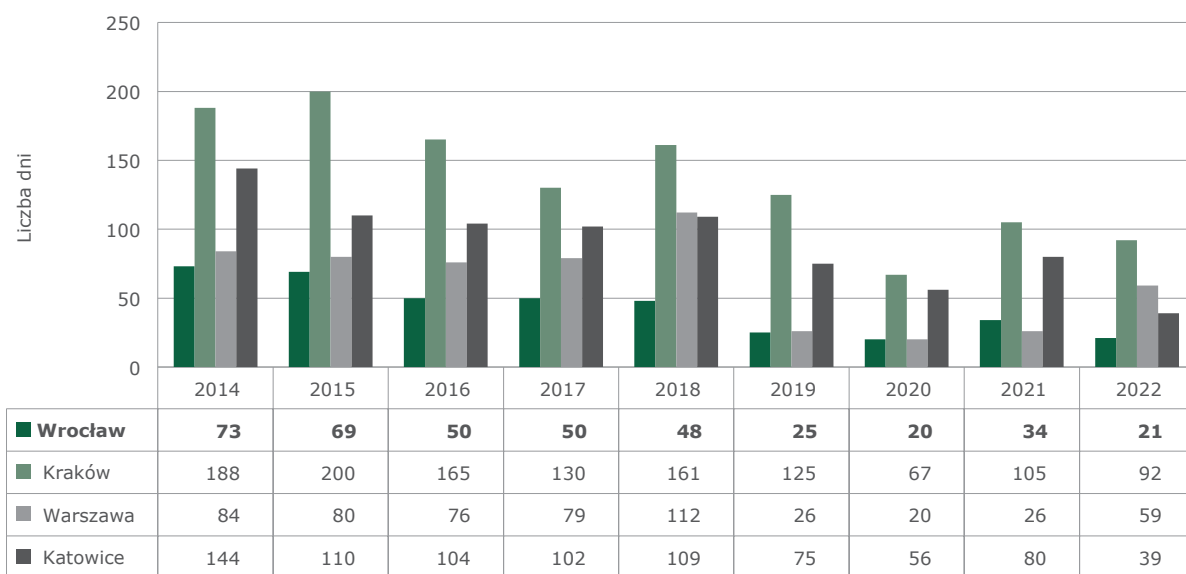

Źródło: UMW

JAKOŚĆ POWIETRZA W MIEŚCIE

Parametry jakości powietrza to wskaźniki wdrażania *Strategii Wrocław 2030*. W 2022 r. według manualnej stacji pomiarowej we Wrocławiu przy ul. Wyb. Conrada-Korzeniowskiego **liczba dni z przekroczeniami normy dobowej pyłu zawieszonego PM₁₀ wynosiła 21** (w 2021 r. były to 34 dni, a w 2020 r. – 20 dni). Dopuszczalna częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀ w roku kalendarzowym wynosi 35 dni. **Stężenie średnioroczne pyłu PM_{2,5} według automatycznej stacji pomiarowej we Wrocławiu przy al. Wiśniowej w 2022 r. wyniosło 20 µg/m³** (w 2021 r. – 21 µg/m³, w 2020 r. – 18 µg/m³). Dopuszczalne stężenie średnioroczne dla PM_{2,5} wynosi 20 µg/m³.

Wykres 50. Porównanie jakości powietrza we Wrocławiu, Krakowie, Warszawie, Katowicach w latach 2014–2022. Liczba dni z przekroczeniami dla pyłu zawieszonego PM₁₀ w poszczególnych miastach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Tabela 88. Jakość powietrza we Wrocławiu, Krakowie, Warszawie, Katowicach w latach 2014–2022 na podstawie Państwowego Monitoringu Środowiska

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022***
PM10 – liczba dni z przekroczeniem, dopuszczalne przekroczenie – 35 dni									
Wrocław*	73	69	50	50	48	25 dotrzymana liczba przekroczeń	20 dotrzymana liczba przekroczeń	34 dotrzymana liczba przekroczeń	21 dotrzymana liczba przekroczeń
Kraków*	188	200	165	130	161	125	67	105	92
Warszawa*	84	80	76	79	112	26 dotrzymana liczba przekroczeń	20 dotrzymana liczba przekroczeń	82 (ze stacji pomiarowej al. Niepodległości; automatyczna)	59 (ze stacji pomiarowej al. Niepodległości; automatyczna)
Katowice*	144	110	104	102	109	75	56	80 (ze stacji pomiarowej automatycznej)	39 (ze stacji pomiarowej automatycznej)

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022***
PM10 – liczba dni z przekroczeniem, dopuszczalne przekroczenie – 35 dni									
PM10 (µg/m³) dopuszczalne stężenie średnioroczne – 40 µg/m³									
Wrocław**	brak przekroczeń 33–38	brak przekroczeń 28,5–36,6	brak przekroczeń 27,9–32,5	brak przekroczeń 28,7–30,3	brak przekroczeń 29,1–31,8	brak przekroczeń 22–26	brak przekroczeń 22–23	brak przekroczeń 24–26	brak przekroczeń 24–25
Kraków**	46–64	45–68	41–57	41–55	33–56	29–50	brak przekroczeń 26–38	27–46	24–48
Warszawa**	42	41	41	42	30–44	brak przekroczeń 22–37	brak przekroczeń 22–35	brak przekroczeń 23–40	brak przekroczeń 20–35
Katowice**	41–51	41–47	43–47	41–52	40–47	33–41	brak przekroczeń 29–34	brak przekroczeń 31–39	brak przekroczeń 28–31
PM2,5 (µg/m³) dopuszczalne stężenie średnioroczne – 20 µg/m³ od roku 2020 i 25 µg/m³ do roku 2019									
Wrocław**	28,6	30,3	27,4	brak przekroczeń 20,7–23,0	brak przekroczeń 21,5–23,3	brak przekroczeń 15–19	brak przekroczeń 15–18	17–21	brak przekroczeń 16–20
Kraków**	31,8–45	33,3–43,8	29,1–37,9	28,4–40,1	27–39	22–29	21–24	24–25	26
Warszawa**	29,9	28,1	25,6	27,6–34,1	brak przekroczeń 20–25	brak przekroczeń 16–25	brak przekroczeń 14–18	16–21	brak przekroczeń 13–17
Katowice**	32,5–37,7	27,3–33,1	26,6–34,2	30,7–39,3	30–35	24–28	20–23	23–26	20–21

* liczba dni z przekroczeniami liczona na stacjach: Wrocław – Wyb. Conrada-Korzeniowskiego (manualna), Kraków – al. Krasińskiego (manualna), Katowice – ul. Plebiscytowa/A4 (manualna/automatyczna), Warszawa – ul. Bajkowa (manualna), Warszawa – al. Niepodległości (automatyczna)

** dane pomiarowe ze stacji manualnych i automatycznych

*** wyniki pomiarów za rok 2022 mają status wyników wstępnie zweryfikowanych, co oznacza, że na kolejnych etapach weryfikacji na poziomie wojewódzkim, a następnie krajowym, mogą ulec zmianie

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza GIOŚ; <https://powietrze.gios.gov.pl/>

W celu poprawy stanu powietrza we Wrocławiu podjęto szereg działań wspomagających ograniczenie emisji szkodliwych substancji. Na tablicach Dynamicznej Informacji Przystankowej (DIP), oficjalnym portalu internetowym Wrocławia, w biuletynie informacji publicznej Urzędu Miejskiego Wrocławia oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych publikowano **informacje o jakości powietrza oraz o przekroczeniach dopuszczalnych norm**, a także o negatywnym wpływie wysokich stężeń zanieczyszczeń na środowisko naturalne i zdrowie ludzi.

W 2022 r. kontynuowano działania realizujące postanowienia Uchwały nr XLI/1405/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze gminy Wrocław ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – tzw. **uchwały antysmogowej**. W ramach kampanii *Wrocław bez smogu* mieszkańcy Wrocławia mogli skorzystać z kompleksowego programu obejmującego:

- dofinansowanie do wymiany źródeł ogrzewania – KAWKAplus (do 12 tys. zł),
- zwolnienia i ulgi w czynszach dla najemców lokali komunalnych, którzy zdecydowali się na wymianę pieca – 100% zwolnienia z czynszu do końca 2023 r. (z wyjątkiem osób, które wymieniły piec do 16 kwietnia 2022 r., dla których obowiązywała data zwolnienia z czynszu do 31 grudnia 2022 r.), a po tym czasie jego obniżenie o 50% do końca 2025 r.,

- dofinansowanie wymiany drewnianych okien zewnętrznych – termoKAWKA (do 5 tys. zł),
- dopłata do rachunków za ogrzewanie dla osób, które zlikwidowały piece na paliwa stałe w ramach Lokalnego Programu Osłonowego (dopłata do 4 tys. zł).

W 2022 r. kontynuowano kampanię informacyjno-edukacyjną **Zmień piec**. Organizowano spotkania z mieszkańcami wrocławskich osiedli, prowadzono działania informacyjne, realizowano doradztwo energetyczne poprzez m.in.:

- porady z zakresu efektywności energetycznej na stronie zmienpiec.pl oraz w mediach społecznościowych, a także prowadzone kampanie outdoorowe i radiowe,
- aktualizację mapy wymienionych pieców, która przedstawia liczbę wymienionych pieców oraz lata wymiany od 2014 r.,
- aktualizację instrukcji dla mieszkańców Wrocławia wraz z kalkulatorem łączenia dofinansowań z programów miejskich oraz Programu Czyste Powietrze – <https://zmienpiec.pl/kalkulator>,
- prowadzenie infolinii energetycznej, która przeznaczona jest dla osób zainteresowanych wymianą ogrzewania i otrzymaniem wsparcia finansowego na ten cel – przeprowadzono 2263 rozmowy oraz udzielono 353 indywidualnych porad za pośrednictwem poczty elektronicznej,
- w punkcie doradztwa energetycznego przy ul. Świdnickiej 53 udzielono 1080 porad w trakcie bezpośrednich spotkań z mieszkańcami.

Na potrzeby *Zmień piec* funkcjonowała **baza instalatorów**, dzięki której można porównać usługi i oferty konkretnych podmiotów – w bazie dostępnych jest 69 firm.

W pierwszej połowie 2022 r. rozpoczęto **badania kamerą termowizyjną** w ramach projektu **Ciepło w domu** – bezpłatnie przebadano kamerą termowizyjną 50 domów jednorodzinnych wybudowanych przed 2010 r. w celu określenia miejsc w budynku najbardziej narażonych na straty ciepła.

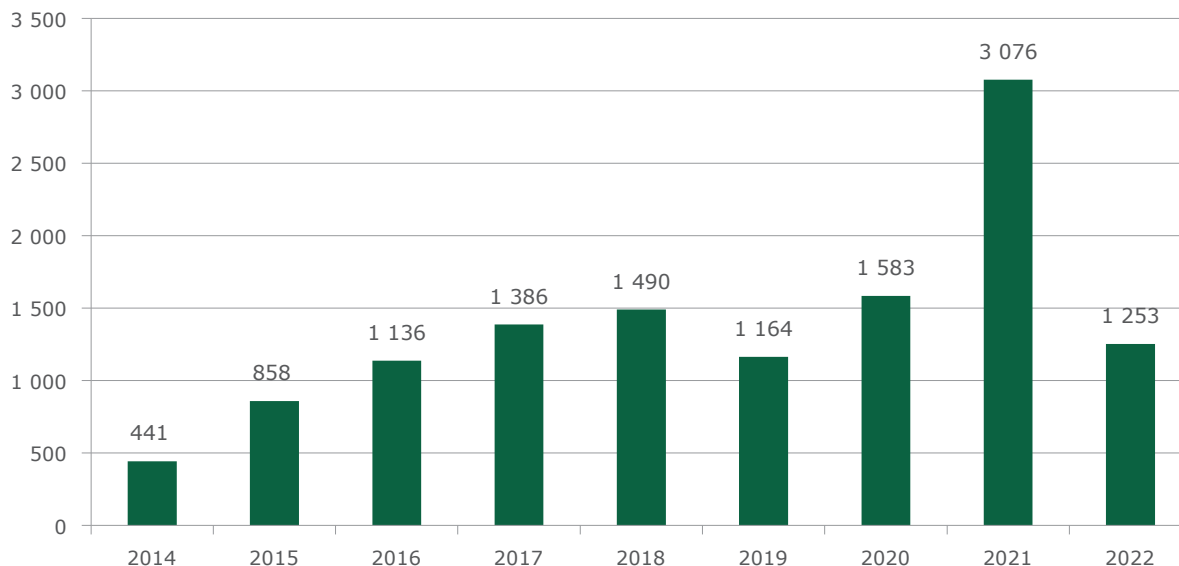
Od 1 lipca 2021 r. każdy właściciel lub zarządca budynku zobowiązany jest złożyć deklarację o sposobie jego ogrzewania do **Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków** (CEEB). Do 31 grudnia 2022 r. do ewidencji wprowadzono ok. 93 tys. deklaracji, w tym ok. 41 tys. przez pracowników miasta.

We wrześniu 2022 r. podpisane zostało porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w zakresie wsparcia i obsługi wnioskodawców programu **Czyste Powietrze**. Wsparcie polega m.in. na udzielaniu informacji, przyjmowaniu wniosków do programu i pomoc wnioskodawcom przy rozliczaniu przyznanego dofinansowania. W 2022 r. Gmina Wrocław pozyskała z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowanie programu **Ciepłe Mieszkanie** w kwocie blisko **20 mln zł** na lata 2023–2025. Z programu będą mogli skorzystać właściciele lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych, którzy do ogrzewania swoich nieruchomości wykorzystują źródła ciepła na paliwa stałe. Program przewiduje dofinansowanie do przedsięwzięć polegających na wymianie nieefektywnych źródeł ciepła na ekologiczne oraz poprawie efektywności energetycznej poprzez wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. Przeciętna wysokość dotacji przypadająca na 1 lokal mieszkalny uzależniona jest od dochodów beneficjenta i może wynieść od 15 tys. zł do 37,5 tys. zł. Dotacje będzie można łączyć z autorskimi wrocławskimi programami KAWKAplus i termoKAWKA.

W ramach porozumienia burmistrzów i monitoringu **Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla miasta Wrocławia** (SECAP) opracowano raport dotyczący emisji gazów cieplarnianych (GHG) w 2021 r. wraz z porównaniem do poprzednich inwentaryzacji emisji (okres 1990–2021). Całkowita wielkość emisji GHG w 2021 r. wyniosła **4 610 069 Mg CO₂e** i była **o 213 816 Mg CO₂e niższa (4,43%) od emisji w roku bazowym** oszacowanej na poziomie 4 823 885 Mg CO₂e (1990 r.). Głównymi źródłami emisji gazów cieplarnianych we Wrocławiu jest sektor budownictwa ze względu na użytkowanie energii w budynkach oraz sektor transportu. W podsektorze budynków mieszkalnych zaznacza się tendencja spadkowa emisji (spadek o ponad 18,8% w stosunku do roku bazowego), która wynika w głównej mierze ze wzrostu efektywności energetycznej budynków (zwłaszcza dzięki termomodernizacji budynków wielorodzinnych przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe), a także ze znacznego ograniczenia wykorzystywania węgla do celów grzewczych (na korzyść niskoemisyjnego gazu oraz ciepła sieciowego). Zużycie węgla stale maleje, co związane jest w ostatnich latach głównie z realizacją polityki ochrony powietrza (m.in. realizacja programów Kawka) oraz postępującym ucieplaniem miasta. Istotnym czynnikiem wzrostu wielkości emisji GHG we Wrocławiu jest transport, dlatego konieczna jest realizacja działań prowadzących do zmniejszenia wykorzystywania indywidualnych pojazdów samochodowych do poruszania się po terenie miasta. Nastąpił także bardzo duży spadek emisji z sektora gospodarki odpadami, co związane jest z wdrożeniem nowoczesnych metod gospodarki odpadami – znaczącym ograniczeniem ilości składowanych odpadów oraz wprowadzeniem odzysku gazu wysypiskowego. Stosowanie kompostowania nieznacznie wpływa na wzrost emisji w tym sektorze.

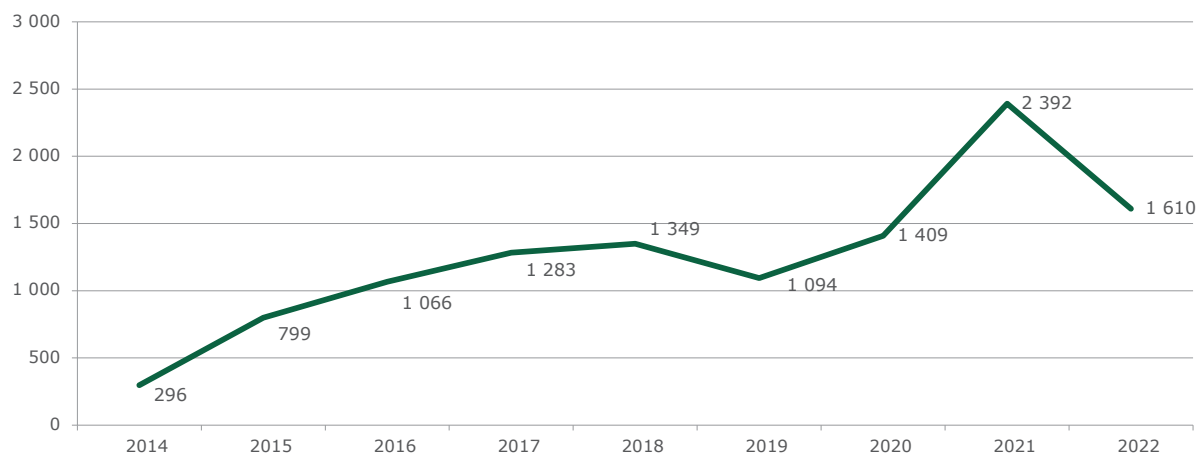
W ramach realizacji **programu KAWKAplus** w 2022 r. rozpatrzono 1253 wnioski. Liczba ta oscyluje wokół średniej z lat ubiegłych, z wyjątkiem 2021 r., który był rekordowy ze względu na zniesienie obostrzeń spowodowanych pandemią COVID-19 oraz możliwością otrzymania dofinansowania w kwocie 15 tys. zł (w 2022 r. – 12 tys. zł). Podpisano 1610 umów, co poza wyjątkowym 2021 r. stanowi drugi najlepszy wynik w historii programu. Wyższa liczba podpisanych umów niż złożonych wniosków spowodowana jest podpisywaniem w 2022 r. umów również dla wniosków złożonych w roku poprzednim.

Wykres 51. Liczba złożonych wniosków o zmianę systemu ogrzewania w latach 2014–2022 w programach KAWKA i KAWKAplus

Źródło: UMW

Wykres 52. Liczba umów podpisanych w programach dotacyjnych na wymianę ogrzewania w latach 2014–2022

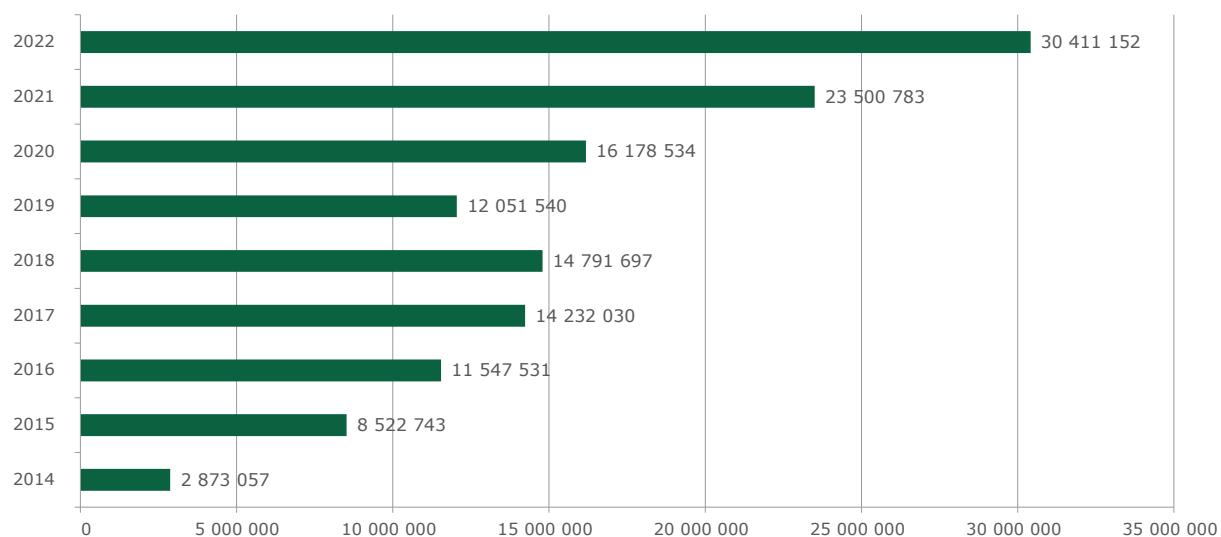

Źródło: UMW

W wyniku udzielonego dofinansowania w 2022 r. zlikwidowano **2820** źródeł ciepła na paliwo stałe, co jest najwyższym wynikiem osiągniętym do tej pory od 2014 r. (w 2021 r. – 2111).

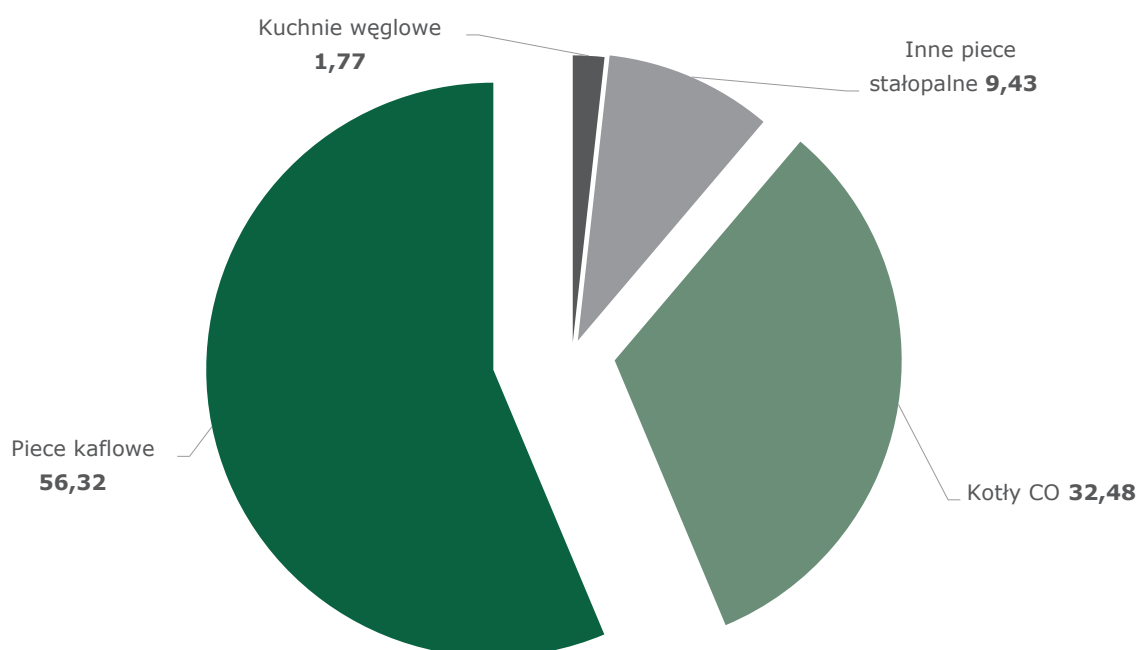
Na realizację programu dotacyjnego KAWKAplus w 2022 r. z budżetu Gminy Wrocław wydatkowano rekordową kwotę **30 411 152,21 zł**.

Wykres 53. Środki wydatkowane na programy dotacyjne na wymianę ogrzewania w latach 2014–2022 (w zł)

Źródło: UMW

Wykres 54. Rodzaj likwidowanych źródeł stałopalnych w 2022 r. (w %)

Źródło: UMW

Tabela 89. Liczba zlikwidowanych stałopalnych źródeł ciepła w ramach programów dotacyjnych prowadzonych przez Gminę Wrocław w latach 2014–2022

Źródła zlikwidowane	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Razem
Piece kaflowe	272	821	1 028	1 196	1 202	891	702	1 122	1 588	8 822
Kotły CO	82	224	298	397	463	415	537	741	916	4073
Kuchnie węglowe	19	35	32	50	35	28	40	43	50	332
Piece do wody	4	6	4	5	5	1	0	0	0	25
Inne piece stałopalne	5	89	149	164	115	92	121	205	266	1 206
Kotłownie lokalne	2	0	1	0	0	0	0	0	0	3
Razem	384	1 175	1 512	1 812	1 820	1 427	1 400	2 111	2 820	14 461

Źródło: UMW

W ramach uzupełnienia programu KAWKAplus wspierającego likwidację niskiej emisji we Wrocławiu w 2022 r. po raz kolejny realizowano program **termoKAWKA** (na podstawie Uchwały nr XV/418/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 listopada 2019 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej osobom fizycznym na zadania służące poprawie efektywności energetycznej polegającej na wymianie okien zewnętrznych). Wpłynęły **122 wnioski** o udzielenie dotacji, podpisano **109 umów dotacyjnych** i wypłacono dotacje na łączną kwotę **487 672,45 zł**.

W 2022 r. wymieniono źródła ogrzewania w 98 budynkach komunalnych (**771 mieszkań**) oraz 25 wspólnotach mieszkaniowych z udziałem Gminy Wrocław (**245 mieszkań komunalnych**), co daje łącznie **1320 pieców** zlikwidowanych w **1016 mieszkaniach komunalnych**.

Tabela 90. Liczba lokali w budynkach będących w 100% własnością Gminy, w których zlikwidowano piece w latach 2019–2022

Rok	Wrocławskie Mieszkania Sp. z o.o.	Zarząd Zasobu Komunalnego
	Liczba lokali	
2019	70	175
2020	168	126
2021	265	444
2022	111	74

Źródło: UMW, ZZK

W 2022 r. w ramach programów miejskich zlikwidowano łącznie ponad **4 tys. pieców** – w ramach KAWKAplus 2820, a w ramach programu wymiany źródeł ogrzewania w gminnym zasobie mieszkaniowym – 1320.

W wyniku realizacji **programów ucieplnienia budynków gminnych** podłączono do miejskiej sieci ciepłowniczej i zamontowano urządzenia do pomiaru zużycia ciepła oraz wody w kolejnych **51 budynkach** stanowiących **własność Gminy Wrocław**, obejmujących **797 lokali** mieszkalnych i użytkowych. W budynkach wspólnot mieszkaniowych **z udziałem Gminy Wrocław** były prowadzone działania analogiczne – w **25 budynkach** podłączono do sieci ciepłowniczej **245 lokali mieszkalnych**.

W 2022 r. patrole Oddziału Ochrony Środowiska Straży Miejskiej Wrocławia prowadziły szereg działań i kontroli mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego. Dokonywano kontroli domowych pieców grzewczych i przydomowych kotłowni oraz miejsc prowadzenia działalności gospodarczej pod kątem wykrycia spalania materiałów niedozwolonych prawem (w tym zużytego oleju samochodowego) i spalania odpadów w przydomowych instalacjach grzewczych. Poza standardowymi kontrolami wykorzystywano także drony, które pozwalają na ujawnienie przypadków spalania na znacznie większym obszarze (nie ograniczają się tylko do jednej ulicy, ale monitorują całe osiedla). Oprócz działań kontrolnych strażnicy prowadzili także wśród mieszkańców działania edukacyjne.

Tabela 91. Liczba i rodzaj sankcji stosowanych wobec sprawców wykroczeń dotyczących spalania odpadów i zakazanych paliw stałych w latach 2018–2022

Opis	2018	2019	2020	2021	2022
Kontrole spalania odpadów i zakazanych paliw stałych	4 394	4 781	4 779	7 528*	28 147*
Środki oddziaływania wychowawczego (art. 41 k.w.)	21	28	29	27	8
Mandaty karne	147	198	169	189	64
Mandaty karne – kwota (w zł)	28 300	50 400	46 145	45 750	21 150
Wnioski do sądu	9	12	15	11	2

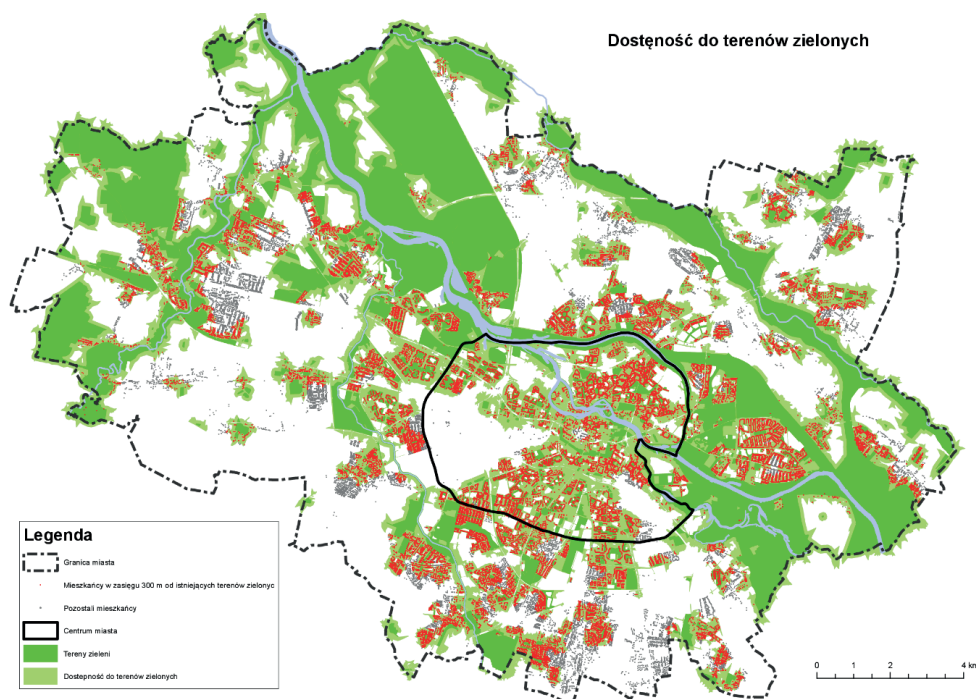
* w tym z wykorzystaniem dronów – 24 770

Źródło: Straż Miejska Wrocławia

ZIELEŃ W MIEŚCIE

Dostępność do terenów zieleni (odsetek ludności mieszkającej w odległości do 300 m od terenów zieleni o dowolnej powierzchni) **jest jednym z głównych wskaźników wdrażania Strategii Wrocław 2030**. Odsetek ludności mieszkającej w odległości do 300 m do terenów zieleni w odniesieniu do 2021 r. wzrósł w 2022 r. (stan na dzień 31 grudnia 2022 r.) odpowiednio z **81,24%** do **83,8%** dla miasta ogółem oraz z **93,7%** do **95,63%** dla obszaru śródmiejskiego.

Rysunek 6. Dostępność do terenów zieleni dla mieszkańców Wrocławia

Źródło: UMW

Bilans powierzchni terenów zieleni we Wrocławiu zarządzanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej (ZZM) przedstawia Tabela 92.

Tabela 92. Powierzchnia terenów zielonych objętych bieżącą konserwacją w latach 2019–2022 (w ha)

Rodzaj obiektu	2019	2020	2021	2022
Parki	623,39	631,41	640,12	660,80
Ulice (bez pow. rowów)	562,46	562,46	562,46	579,52
Lasy, parki leśne, tereny leśne	1 191,73	1 191,73	1 191,73	1 227,10
Zieleńce	151,91	162,54	161,64	164,25
Zieleń tymczasowa i nieurządzona	125,55	129,09	128,49	173,62
Razem	2 655,04	2 677,23	2 684,44	2 805,29

Źródło: UMW

Tabela 93. Zadania w zakresie placów zabaw, oświetlenia oraz urządzeń wodnych w latach 2019–2022

Nazwa czynności	Liczba obiektów			
	2019	2020	2021	2022
Przeglądy, konserwacja i naprawy				
Place zabaw	122	127	131	135
Siłownie terenowe	53	59	63	64
Ścieżki zdrowia	8	11	12	14
Eksploatacja i konserwacja oświetlenia				
Lampy oświetlenia typu parkowego i iluminacje	2 594	2 887	2 989	3 116
Eksploatacja i konserwacja urządzeń wodnych				
Fontanny i systemy nawadniania	35	39	46	46

Źródło: UMW

W 2022 r. w ramach rozwoju terenów zieleni i powiązanej infrastruktury zrealizowano następujące działania:

- zwiększono powierzchnię terenów zieleni miejskiej – większe powierzchnie parków i zieleńców są wynikiem przeprowadzonych inwestycji, zagospodarowania terenów niedostępnych i niedostosowanych do użytkowania, wykonania zadań bieżących, w tym realizacji planu nasadzeń na nowych terenach oraz kontynuacją działań związanych z weryfikacją przyjętej klasyfikacji terenów zieleni miejskiej. Wzrost powierzchni zieleni parkowej wynika z przejęcia do utrzymania parku przy ul. Świeradowskiej w rejonie Górki Bardzkiej od Młodzieżowego Centrum Sportu, nasadzeń w ramach programu *WROśnij we WROcław* w parku Na Skraju, na nowym terenie zieleni. Ponadto włączono do powierzchni terenów zieleni miejskiej park przy ul. Główniej w związku z objęciem terenu bieżącą konserwacją i działaniami związanymi ze zwiększeniem dostępności tego miejsca;

- w ramach zmian dotyczących zieleńców w zakresie działań inwestycyjnych przyjęto do klasyfikacji terenów zieleni miejskiej: skwer przy ul. Kowieńskiej i Litewskiej, skwer przy ul. Arbuzowej, skwer przy ul. Centralnej, zieleniec przy ul. Krośnieńskiej i Nowodworskiej. Ponadto nowe zagospodarowanie powstało na skwerze przy ul. Dyrekcyjnej (realizacja zagospodarowania w ramach inwestycji WI). W ramach modernizacji bazy danych i kategorii terenów zieleni wykazywanych i utrzymywanych w ramach zieleni przyulicznej lub leśnej zmieniono klasyfikację następujących skwerów: park kieszonkowy przy ul. Pereca, park Widawski, zieleniec przy ul. Sanockiej. Włączono zieleniec przy ul. Zefirowej oraz przejęto do zasobu Gminy Wrocław skwer przy ul. Tolkmickiej;
- zmodernizowano tereny zieleni poprzez realizację infrastruktury rekreacyjnej – powstał 1 nowy plac zabaw oraz ścieżka zdrowia, 3 zmodernizowano i doposażono poprzez dostawienie nowych urządzeń w ramach prac inwestycyjnych. Zmodernizowano 2 ścieżki zdrowia poprzez kompleksowe odtworzenie. Zrealizowano 2 nowe strefy do ćwiczeń dla seniorów – zestawy siłowni terenowej, a 13 placów zabaw doposażono. Powstały 2 nowe zestawy do kalisteniki. Doposażono tereny zieleni w elementy małej architektury, tj. ławki i kosze na odpady, tablice informacyjne i edukacyjne. W ramach projektu *Ławeczka mieszkańca* wprowadzono 40 nowych ławek w zgłoszonych lokalizacjach;
- podniesiono standardy bieżącego utrzymania istniejących terenów zieleni miejskiej – w 2022 r. nasadzono 2574 drzewa, ok. 31 600 krzewów i pnączy, ok. 37 tys. bylin i traw ozdobnych, ponad 309 tys. kwiatów rabatowych i cebulowych. Dodatkowo na terenach zieleni miejskiej zrealizowano nasadzenia 1155 drzew wykonane przez inne jednostki gminne i inwestorów prywatnych;
- zrewaloryzowano i zrewitalizowano istniejącą zieleń poprzez m.in. zagospodarowanie skweru Skaczącej Gwiazdy, skweru Konrada Morawieckiego, zieleńców na pl. Orłąt Lwowskich i przy ulicach Szybowcowej, Hynka, Hubskiej, Ogrodu Japońskiego, parku Mamuta, Fosi Miejskiej – zbiornik F;
- zbudowano toalety samoobsługowe dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych w parku Mamuta oraz parku Leśnickim;
- zbudowano oświetlenie w parku Bieńkowickim, na skwerze Skaczącej Gwiazdy, zieleńcach przy ul. Nowodworskiej, Hubskiej i Długosza oraz pomiędzy ul. Żernicką i Objazdową, Norweską i Stanów Zjednoczonych, przy siłowni w lasku Sołtysowickim.

W ramach nasadzeń odbyły się 2 kolejne edycje akcji *WROśnij we WROcław* – w 2022 r. zasadzono 600 drzew. Nasadzenia zostały wykonane na terenie parku Na Skraju – 228 szt. drzew oraz na zieleńcu przy ul. Tczewskiej – 72 szt. drzew, jesienią na terenie przy ul. Rdestowej – 300 szt. drzew.

Tabela 94. Nasadzenia i ukwiecenia terenów zieleni miejskiej w latach 2019–2022 (w szt.)

Rodzaj nasadzeń	Liczba roślin			
	2019	2020 (w tym inwestycyjne)	2021 (w tym inwestycyjne)	2022 (w tym inwestycyjne)
Drzewa	2 125	3 221 (382)	2 406 (361)	2 574 (189)
Krzewy	59 733	79 674 (18 529)	65 588 (26 113)	29 309 (7 443)
Sadzonki leśne	84 900	73 740	81 400	45 150
Rabatowe	121 818	135 837	133 447	136 177
Cebulowe	225 585	176 431 (34 247)	209 550 (29 377)	173 041 (2 779)
Byliny	33 114	67 830 (23 316)	47 338 (19 320)	28 464 (6 288)
Pnącza	1 081	10 613 (564)	1 716 (286)	2 302 (1 072)
Razem	528 356	547 346 (77 038)	506 445 (75 457)	417 017 (17 771)

Źródło: UMW

Kontynuowane jest tworzenie bazy terenów do nasadzeń drzew jako narzędzia pomocniczego, w którym gromadzone są dane dotyczące terenów możliwych pod nowe nasadzenia i terenów, które zostały wskazane do nasadzeń zastępczych. Na podstawie Zarządzenia Prezydenta nr 1217/19 z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie ochrony drzew i rozwoju terenów zieleni Wrocławia zbierane są dane dotyczące m.in. informacji o usunięciach i nasadzeniach drzew, informacji na temat decyzji administracyjnych na wycinkę drzew, informacji o działkach i wyodrębnionych w nich przestrzeniach lub dokładnych miejscach, w których istnieje możliwość nasadzenia drzew, tzw. baza terenów pod nasadzenia, a także informacji o planach nasadzeń i ich aktualizacji oraz zasobów zieleni w Systemie Informacji Przestrzennej. **Baza Zasobów Zieleni zawiera 168 485 zinwentaryzowanych drzew oraz 30 020 obszarów zakrzewionych o powierzchni 103,59 ha.**

W ramach realizacji projektu *Budowa Systemu do zarządzania zasobem zieleni miejskiej we Wrocławiu: e-platforma Zieleń we Wrocławiu – etap 1* w 2022 r. realizowano zadania związane m.in. z inwentaryzacją zieleni na wybranych obiektach ZZM – 1 598 923,13 zł, sporządzono bazę danych o zarządzanych nieruchomościach – 97 470 zł, a także prowadzono działania informacyjne i promocyjne.

W 2022 r. złożono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu **wniosek o ustanowienie na terenie pól irygacyjnych we Wrocławiu rezerwatu przyrody (jednej z najwyższych form ochrony przyrody w Polsce) o powierzchni 751,3 ha.** Podstawę wniosku stanowiło opracowanie Wydziału Nauk Biologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego *Koncepcja zagospodarowania obszaru pól irygacyjnych we Wrocławiu*, które służyło m.in. do wyznaczenia obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym, a także zarekomendowania adekwatnej formy ochrony przyrody.

Rysunek 7. Propozycja wariantu W1 rezerwatu przyrody na polach irygacyjnych Wrocławia na tle zinwentaryzowanych siedlisk przyrodniczych Natura 2000

Ponadto w 2022 r. dokonano odbioru inwentaryzacji przyrodniczych 4 obszarów: starorzecza Łacha Farna, obszaru położonego w lesie Prackim, lesie Stabłowickim oraz w lasku Kuźnickim. W oparciu o odebrane inwentaryzacje przyrodnicze będą prowadzone postępowania administracyjne zmierzające do ustanowienia adekwatnych form ochrony przyrody.

Rada Miejska Wrocławia przyjęła uchwały w sprawie ustanowienia 34 pomników przyrody i jednego użytku ekologicznego. Pracom arborystycznym poddano pomniki przyrody na łączną kwotę **108 480 zł**.

Gmina Wrocław od 2006 r. wdraża **Powiatowy Program Zwiększania Lesistości Miasta Wrocławia**, który zakłada etapowe zwiększanie lesistości miasta z ok. 7% do 11%.

W 2022 r. zalesiono ok. 1,20 ha gruntów nieleśnych (porolnych) znajdujących się na Osobowicach, przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zalesienie poprzez wysadzenie ok. 7800 szt. sadzonek leśnego materiału roślinnego.

Działalność rolnicza w 2022 r. wykonywana była przez 1447 rolników w rodzinnych gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych oraz przez 5586 rolników w gospodarstwach o powierzchni poniżej 1 ha. Łączna powierzchnia gruntów wykorzystywanych we Wrocławiu na cele rolnicze to **6738 ha**. W odniesieniu do 2021 r. należy zauważyć niewielki spadek liczby rolników prowadzących gospodarstwa (odpowiednio o 2,3% i 0,5%), przy czym powierzchnia gruntów rolnych ogółem spadła o 2%.

W oparciu o Uchwałę Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie ustalenia regulaminu utrzymywania czystości i porządku na terenie miasta Wrocławia rozpatrzono 4 sprawy dotyczące zakazu utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej i w wyniku wizji terenowych wydano 4 zalecenia dotyczące poprawy dobrostanu zwierząt. Zagadnienia związane z **ochroną gruntów rolnych** mają istotny wpływ na stan i środowisko Wrocławia. Uzyskanie decyzji zezwalającej na wyłączenie gruntów rolnych z produkcji przed realizacją inwestycji wymaga spełnienia wymogów określonych Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (grunt rolny musi być przeznaczony na cele inne niż rolne w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego; w przypadku braku planu inwestor zobowiązany jest do uzyskania decyzji o warunkach zabudowy). W 2022 r. wydano **372** decyzje administracyjne zezwalające. Zauważalna jest tendencja spadkowa trwałych wyłączeń gruntów rolnych w stosunku do 2021 r., na co pośrednio ma wpływ polityka rozwoju przestrzennego prowadzona we Wrocławiu.

Tabela 95. Powierzchnia gruntów rolnych wyłączona z produkcji rolniczej w oparciu o ustawę o ochronie gruntów rolnych i leśnych w latach 2019–2022 (w ha)

Rok	Trwałe wyłączenie	Nietrwałe wyłączenie
2019	56,43	1,06
2020	37,61	0,32
2021	124,89	2,57
2022	109,16	0,59

Źródło: UMW

DOCHODY I WYDATKI NA ZARZĄDZANIE ZIELENIA

W 2022 r. uzyskano dochody w kwocie **8 261 150,52 zł**, m.in. ze sprzedaży biletów wstępu do Ogrodu Japońskiego, drewna opałowego, kar i odsetek, rozliczeń z lat ubiegłych czy wsparcia bezpośredniego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Na wydatki bieżące związane z bieżącą konserwacją parków, zieleńców, zieleni przyulicznej, oświetlenia, lasów komunalnych oraz realizacji nasadzeń zaplanowano kwotę **39 015 631 zł**. Wykorzystano kwotę 38 414 528,36 zł, co stanowi 99,46% wykonania planu.

Tabela 96. Planowane dochody i wydatki związane z zarządzaniem zielenią we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w zł)

Rok	Dochody	Wydatki
2019	4 288 976,31	26 053 754,02
2020	3 434 450,00	35 591 646,00
2021	4 854 952,17	34 224 215,00
2022	8 261 150,52	39 015 631,00

Źródło: UMW

WODA W MIEŚCIE

Od 2019 r. obowiązuje Zarządzenie nr 1158/19 Prezydenta Wrocławia w sprawie gospodarowania wodami opadowymi we Wrocławiu. Określa ono zadania i kompetencje jednostek miejskich uczestniczących w procesie planowania przestrzennego, przygotowania i realizacji inwestycji miejskich.

W celu wsparcia mieszkańców Wrocławia w efektywnym gospodarowaniu wodą opadową na własnej posesji, jak również przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i zwiększania świadomości mieszkańców w tym zakresie kontynuowano programy **Złap deszcz** i **Lubię deszcz**. W 2022 r. na działania w ramach programów wydatkowano kwotę **626 800 zł**, w ramach której powstały m.in. zbiorniki podziemne (39 szt.), naziemne zbiorniki przyrynnowe (92 szt.), ogrody deszczowe (10 szt.) i studnie chłonne (3 szt.).

W 2022 r. z programu **Szare na Zielone** skorzystało kolejne **18 placówek** edukacyjnych na terenie Wrocławia. Celem programu jest przekształcanie terenów zewnętrznych wokół szkół oraz przedszkoli w obszary zieleni bezpiecznej i przyjaznej dla uczniów z zachowaniem funkcji zwiększania odporności na zmiany klimatu, lokalnego zagospodarowania wód opadowych, zachowania bioróżnorodności oraz ochrony przed hałasem. Łączna kwota dofinansowania przyznanego placówkom oświatowym w 2022 r. to **498 548 zł**.

W celu poszerzania świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. (MPWiK) realizowało liczne projekty edukacyjne, tj. *Akademia H2O*, *Akademia Przyjaciół Wody*. Centrum Edukacji Ekologicznej Hydropolis (CEE Hydropolis) w 2022 r. odnotowało ponad **400 tys.** zwiedzających.

Kontynuowano także kampanię **#PijKranówkę** (kampania mająca na celu edukację ekologiczną i przekonanie do wyboru kranówki jako wody do picia). W 2022 r. wrocławska kranówka była oficjalną wodą takich klubów, jak koszykarski Śląsk Wrocław, WTS Sparta Wrocław czy Śląsk Wrocław S.A. Kampania zyskała również nowych ambasadorów (Panthers Wrocław, Śląsk Wrocław Handball, WKS Śląsk Futsal Wrocław) oraz towarzyszyła ważnym wydarzeniom, jak Nocny Wrocław Półmaraton, Bieg Firmowy, WrocWalk Marathon czy festiwal Europa na Widelcu. W 2022 r. kampania **#PijKranówkę** była obecna łącznie na 363 wydarzeniach sportowych, miejskich, społecznych i kulturalnych. Odbiorcami wydarzeń dzięki transmisjom telewizyjnym i zasięgom social mediów było ponad 8 mln osób.

O systemie gospodarowania, zaopatrzeniu i jakości wody we Wrocławiu więcej informacji w dziale INFRASTRUKTURA na stronie 215.

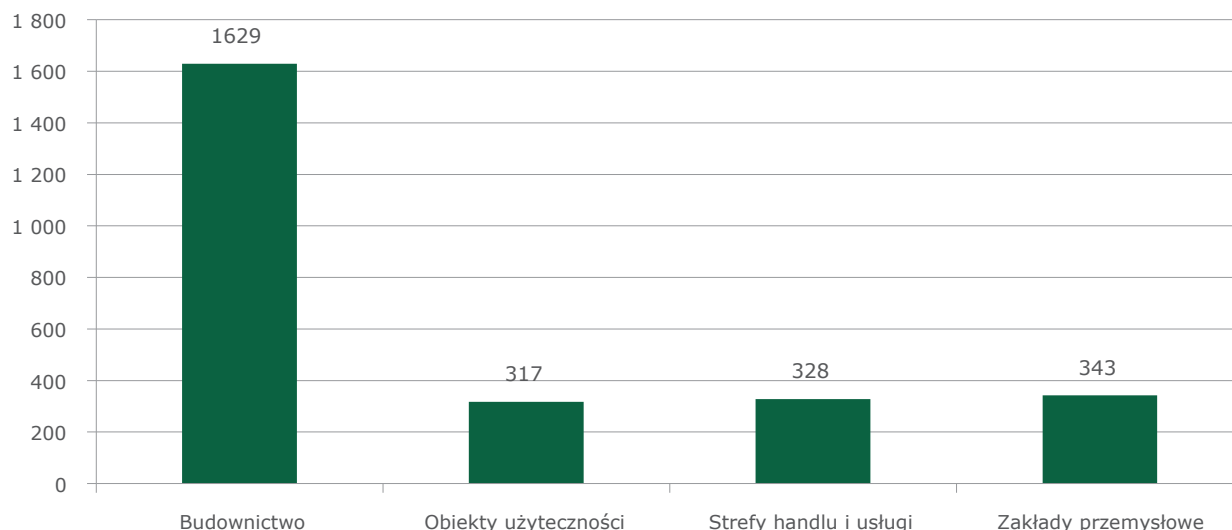
ENERGIA W MIEŚCIE

Rozwój **odnawialnych źródeł energii** to jeden ze sposobów na zatrzymanie zmian klimatycznych. Zielona energia to nie tylko mniejsza ingerencja w środowisko, ale także mniejsze koszty. W 2022 r. przeprowadzono 22 audyty w zakresie analizy możliwości montażu OZE na obiektach będących własnością miasta. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł **199 973,40 zł** brutto. W oparciu o wykonane audyty w okresie 8 sierpnia–8 grudnia 2022 r. zrealizowano 8 instalacji OZE wraz z niezbędnymi remontami dachów na potrzeby 9 obiektów miejskich. Łączna moc instalacji to 140,745 kWp. Na zrealizowanie inwestycji wydatkowano **866 176,24 zł** brutto.

Wrocław jest dobrze zabezpieczony w zakresie dostaw energetycznych, ale nowe wyzwania związane ze zmianami klimatu, rozwojem technologii czy elektromobilnością sprawiają, że ta sytuacja dynamicznie się zmienia. W celu zagwarantowania ciągłości zaspokajania aktualnych

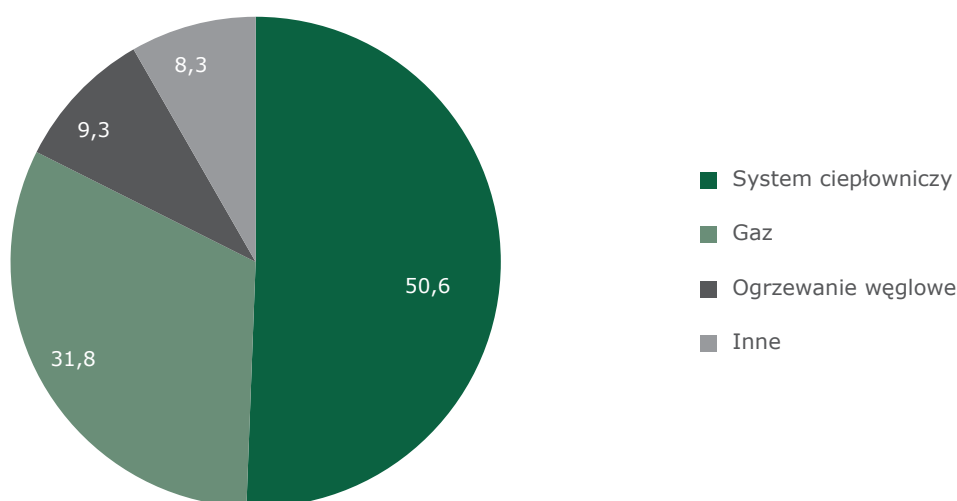
i perspektywicznych potrzeb Wrocławia realizowano działania wynikające z opracowania *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław na lata 2020–2035*. Zgodnie z tym opracowaniem roczne zużycie ciepła, wyrażone jako roczne zapotrzebowanie energii u odbiorców na terenie miasta, oszacowano na ok. 14 526 TJ.

Wykres 55. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław na lata 2020–2035; zapotrzebowanie na ciepło wg grup odbiorców

Źródło: UMW

Wykres 56. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław na lata 2020–2035; sposób pokrycia zapotrzebowania na moc cieplną we Wrocławiu (w %)

Źródło: UMW

Opracowanie *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław na lata 2020–2035* podlega aktualizacji co 5 lat. W grudniu 2022 r. wyłoniono wykonawcę aktualizacji, która planowo będzie opracowana w 2023 r.

Na podstawie Uchwały nr XXXI/789/20 Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości budynków lub ich części podłączonych do instalacji fotowoltaicznej, kolektora słonecznego, pompy ciepła, rekuperatora lub gruntowego wymiennika ciepła we Wrocławiu możliwe jest **zwolnienie od podatku od nieruchomości** budynków lub ich części podłączonych do instalacji fotowoltaicznych po spełnieniu określonych warunków, m.in. wpisaniu inwestycji do *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej*. W związku z Uchwałą nr XXXI/789/20 Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości budynków lub ich części podłączonych do instalacji fotowoltaicznej, kolektora słonecznego, pompy ciepła, rekuperatora lub gruntowego wymiennika ciepła w 2022 r. **do Planu Gospodarki Niskoemisyjnej wpisano 527 nowych inwestycji**.

Więcej informacji na temat energii w mieście w rozdziale INFRASTRUKTURA na stronie 215.

PROGRAMY I PROJEKTY UE

Decyzją Komisji Europejskiej w kwietniu 2022 r. Wrocław stał się uczestnikiem **Misji Neutralnych i Inteligentnych Miast**, przedsięwzięcia, które polega na wsparciu i promocji blisko 100 europejskich miast w transformacji systemowej w kierunku neutralności klimatycznej do 2030 r.

Na potrzeby realizacji zadań zawiązano Koalicję Polskich Miast Misji – Wrocławia, Warszawy, Krakowa, Łodzi i Rzeszowa, a także wyłoniono przedstawicieli lokalnych środowisk, kluczowych dla postępów celów Misji, m.in. z sektora akademickiego, deweloperskiego, firm prywatnych czy organizacji pozarządowych. W efekcie realizacji zadań Wrocław będzie dążył do podpisania Kontraktu Klimatycznego z ww. interesariuszami, aby wspólnie pracować nad realizacją działań przybliżających miasto do neutralności klimatycznej.

W czerwcu 2022 r. Wrocław stał się również uczestnikiem misji **Adaptacja do Zmian Klimatu**. Głównym celem jest przystosowanie miasta do zmian klimatu zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju miasta 3Z (zdrowe, zielone, zadowolone). Uczestnicy misji podpiszą tzw. Kartę Misji, tym samym miasto zostanie włączone do grupy społeczności i jednostek, które wspólnie będą działać w ramach wymiany dobrych praktyk.

Ponadto w 2022 r. realizowano liczne projekty i działania w celu zwiększenia potencjału adaptacyjnego miasta, rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, zwiększenia bioróżnorodności, m.in. **LIFECOOLCITY** (wykorzystanie teledetekcji do zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą miast w procesie adaptacji do zmian klimatu) w ramach programu *LIFE*, zakończono realizację projektu **GrowGreen** w ramach programu *Horizon*, zrealizowano program dotacji dla jednostek kultury na działania związane z rozwojem błękitno-zielonej infrastruktury **Zielona kultura**.

GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM

W 2022 r. kontynuowano realizację kampanii **Wrocław nie marnuje**. Kampania promuje koncepcję gospodarki obiegu zamkniętego – ponowne wykorzystywanie, naprawianie, odnawianie oraz recykling materiałów i produktów w celu redukcji ilości powstających odpadów i zamiany ich w zasoby. Rozpoczęto realizację kampanii na wrocławskich targowiskach przy ul. Niedźwiedziej i Jemiołowej, m.in. prowadzono warsztaty z recyklingu.

BWA Wrocław we współpracy z Gminą Wrocław otworzyło wystawę **EkoEksperymentarium**, podczas której prezentowano możliwości ograniczania marnowania takich zasobów jak ciepło, woda i żywność.

W ramach międzynarodowego projektu **BioCanteens2** (celem jest upowszechnianie idei less waste w powiązaniu ze zdrowym, zbilansowanym żywieniem we wrocławskich szkołach) wspólnie z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu opracowano **Rekomendacje dla placówek oświatowych w zakresie ograniczenia marnowania żywności**.

Kontynuowano realizację projektu **FoodSHIFT2030**, finansowanego z ramowego programu UE *Horyzont 2020*, którego celem jest propagowanie lokalnego rolnictwa ekologicznego i zdrowej żywności oraz skrócenie dystansu pomiędzy producentami i konsumentami. W ramach projektu utworzono kolejne 4 ogrody warzywne na terenie wrocławskich placówek oświatowych. Zorganizowano również konkurs **WroCHEF** skierowany do uczniów wrocławskich szkół podstawowych.

20 kwietnia 2022 r. Wrocław stał się sygnatariuszem Paktu o Miejskiej Polityce Żywnościowej, zwanego Paktem Mediolańskim. Sygnatariuszami paktu jest 225 miast z całego świata. Miasta sygnatariusze zobowiązują się do rozwijania zrównoważonego systemu żywnościowego, w którym wszyscy mieszkańcy mają dostęp do zróżnicowanych produktów. Zobowiązania wynikające z paktu realizowane są w 6 obszarach: zarządzanie, zrównoważona dieta i żywienie, równość społeczna i ekonomiczna, produkcja żywności, dostawy i dystrybucja żywności oraz odpady spożywcze. Uświadomienie sobie, że żywność staje się naszym zasobem strategicznym, to pierwszy krok na drodze do zmiany paradygmatu myślenia o planowaniu przyszłości miasta.

W 2022 r. odbył się międzynarodowy konkurs dobrych praktyk Paktu Mediolańskiego, w którym Wrocław wziął udział po raz pierwszy. Podczas 8. Światowego Forum Mediolańskiego Paktu Polityki Żywnościowej w Rio de Janeiro Wrocław otrzymał specjalne wyróżnienie za otwartość mieszkańców Wrocławia i ich społeczne zaangażowanie w pomoc, zapewnienie wyżywienia oraz dostęp do wystarczającej ilości wody do picia uchodźcom z Ukrainy w lutym i marcu 2022 r., w związku z eskalacją wojny w Ukrainie.

W ramach działań w obszarze gospodarki o obiegu zamkniętym prowadzone były działania związane z podniesieniem poziomu selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów komunalnych oraz usunięciem i właściwym zagospodarowaniem odpadów niebezpiecznych poprzez takie inicjatywy, jak:

- program udostępniania mieszkańcom przydomowych kompostowników – w 2022 r. udostępniono mieszkańcom i placówkom oświatowym 86 kompostowników (o 105 mniej niż w roku 2021 r., w sumie w latach 2012–2022 udostępniono 2194 kompostowniki),
- kontynuowanie programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Wrocławia – w 2022 r. zostało usuniętych 67 125 ton wyrobów azbestowych (o 5,7 ton więcej niż w roku 2021 r.).

O systemie gospodarowania odpadami we Wrocławiu więcej informacji w rozdziale INFRASTRUKTURA na stronie 215.

OPIEKA NAD ZWIERZĘTAMI

Od 2021 r. działa we Wrocławiu Społeczna Rada ds. Zwierząt. W skład Rady wchodzi przedstawiciele organizacji społecznych, instytucji naukowych i dydaktycznych, środowiska lekarzy weterynarii, służb mundurowych oraz wrocławskiego schroniska dla zwierząt bezdomnych. Przedmiotem prac Rady są zagadnienia związane z bezpieczeństwem dzikich zwierząt żyjących na terenie miasta, przeciwdziałaniem bezdomności zwierząt, należytą opieką weterynaryjną wobec zwierząt dzikich, wolno żyjących, jak i właścicielskich, zapewnieniem bezpieczeństwa zwierzętom właścicielskim oraz właścicielom, szczególnie w sytuacji interwencji na skutek podejrzenia znęcania się nad zwierzęciem, statusem prozwierzęcych organizacji społecznych działających na terenie miasta.

W 2022 r. Gmina Wrocław przekazała Schronisku dla Bezdomnych Zwierząt dotację w kwocie **4 mln zł**. Ponadto koordynowano program bezpłatnego znakowania psów i kotów należących do mieszkańców Wrocławia – zaczipowano 1040 zwierząt (koszt 46 800 zł) oraz program bezpłatnej sterylizacji psów i kotów należących do mieszkańców Wrocławia – sterylizacji poddano 756 zwierząt (koszt 210 617,52 zł).

DZIKIE ZWIERZĘTA

W 2022 r. kontynuowano kampanię informacyjną nt. dzikich zwierząt wśród mieszkańców w zakresie postępowania ze zwierzyną dziką przebywającą na terenach zabudowanych. Ponadto rozszerzono zakres informacyjno-dydaktyczny przy współpracy z ZOO Wrocław – *Dzikie w mieście*. Ogród zoologiczny udostępnił tablice edukacyjne dotyczące dzikich zwierząt, utworzono także wystawy plenerowe w parkach miejskich.

Kontynuowano również *Program ograniczania uciążliwości powodowanych przez dzikie zwierzęta bytujące na terenie m. Wrocławia*. W 2022 r. zgłoszono 1548 interwencji, w ramach których odłowiono 79 zwierząt, a 164 zwierzęta przewieziono do ośrodka rehabilitacji.

MOBILNOŚĆ

W 2022 r. kontynuowano działania wdrażające założenia *Wrocławskiej Polityki Mobilności*, polegające m.in. na łączeniu systemu transportu publicznego w spójną całość, przeciwdziałaniu wykluczeniu komunikacyjnemu peryferyjnych osiedli, kształtowaniu przestrzeni przyjaznych pieszym i rowerzystom oraz wspieraniu innowacyjnych środków transportu. Wszystkie te działania mają zachęcać do korzystania z innych środków transportu niż samochód. Ciągłe podnoszenie standardu, bezpieczeństwa i komfortu podróżowania tramwajami, autobusami oraz koleją mają uczynić transport publiczny najbardziej atrakcyjnym sposobem podróżowania po mieście. Dodatkowo budowa i remont infrastruktury oraz usprawnienia organizacyjne mają spowodować, by publiczny transport zbiorowy był dla mieszkańców oczywistym wyborem, a nie przymusem. Wszystko to ma przyczynić się do realizacji jednego z priorytetów, jakie stawia sobie Wrocław, czyli osiągnięcia wskaźnika udziału podróży samochodowych w mieście nieprzekraczającego 35%.

Pomimo priorytetu dla rozwoju transportu innego niż samochodowy prowadzone są liczne działania na rzecz poprawy infrastruktury dla samochodów, podobnie jak dla pozostałych użytkowników ulic. Wszystkie inwestycje są nierozdzielnie związane z działaniami mającymi na celu podnoszenie jakości życia mieszkańców m.in. w zakresie czystszej powietrza, mniejszego hałasu czy przyjaznej przestrzeni dla pieszych.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz projekty piesze i rowerowe zgłaszane do WBO świadczą o potrzebie mieszkańców współtworzenia miasta z przyjaznym transportem.

W 2022 r. odnotowano znaczny wzrost liczby sprzedanych biletów komunikacji miejskiej, co z jednej strony związane jest z powrotem pasażerów do transportu zbiorowego, po załamaniu spowodowanym pandemią, z drugiej natomiast zwiększeniem liczby mieszkańców Wrocławia, wynikającym z napływu uchodźców z Ukrainy. W 2022 r. poziom sprzedaży biletów był tylko o 4% niższy niż w 2019 r., natomiast aż o 25% wyższy niż w 2021 r.

POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI

W 2022 r. przeprowadzono coroczny monitoring realizacji założeń strategicznych dokumentów z zakresu polityki transportowej, tj. **Wrocławskiej Polityki Mobilności** oraz **Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Wrocławia – Ruch Miasta**. W ramach monitoringu powyższych dokumentów przygotowano podsumowanie mierników i czynników za 2021 r. oraz raport z realizacji celów szczegółowych zawartych w *Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej*, których wyniki opublikowano na stronach: <https://bip.um.wroc.pl/artukul/305/39941/plan-zrownowazonej-mobilnosci-miejskiej-dla-wroclawia> oraz <https://bip.um.wroc.pl/artukul/631/22375/wroclawska-polityka-mobilnosci>. Monitoring za 2021 r. pokazuje systematyczną poprawę większości parametrów służących do oceny realizacji założeń polityki mobilności, co oznacza, że podejmowane działania przynoszą pozytywne efekty. Odnotowywany jest stały przyrost długości tras tramwajowych, autobusowych i rowerowych, w tym tras z wydzielonymi korytarzami. Na poprawę jakości świadczenia usług komunikacji publicznej wskazuje rosnąca liczba taboru niskopodłogowego oraz klimatyzowanego, a także liczba kursów.

W dniu 23 czerwca 2022 r. uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia został przyjęty *Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia* (MOFW). Plan obejmuje 38 gmin, w tym miasto Wrocław. To jeden z pierwszych w Polsce tego typu dokumentów, kompleksowo wskazujących nowoczesne i ekologiczne rozwiązania komunikacyjne dla kilkudziesięciu gmin łącznie.

MASTERPLAN DLA CENTRUM

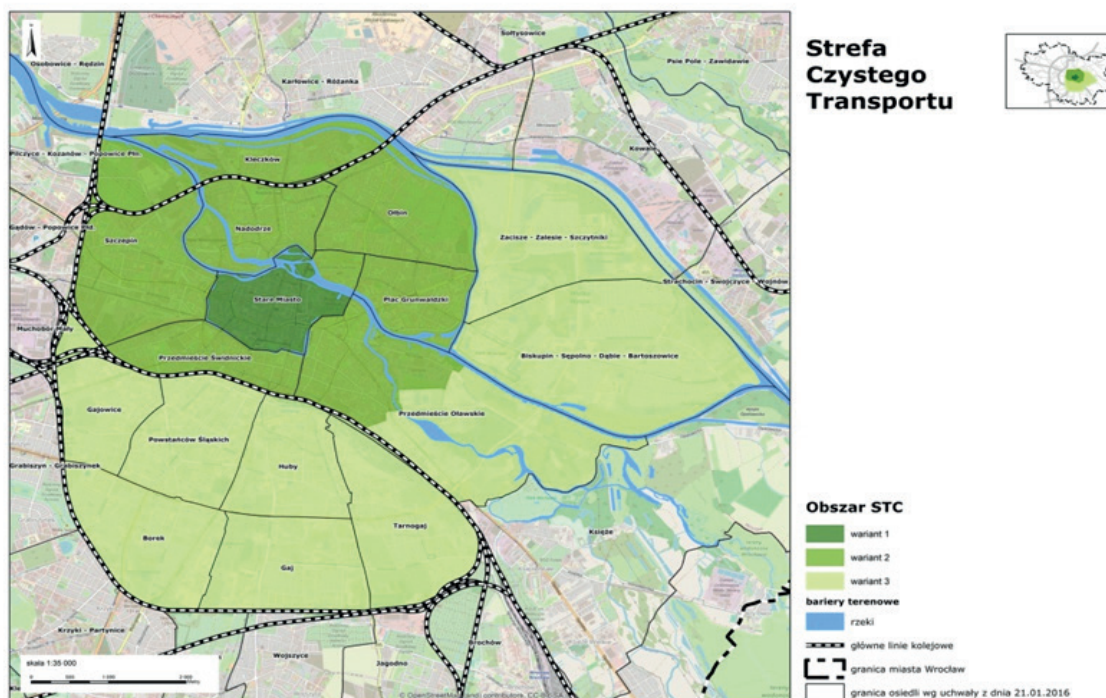
W 2022 r. na podstawie opracowanego w 2021 r. *Masterplanu dla przestrzeni miejskich w Centrum* (<https://www.wroclaw.pl/rozmawia/masterplan-dla-przestrzeni-miejskich-w-centrum>) przygotowano wytyczne w zakresie przebudowy ul. Ruskiej na odcinku od ul. Kazimierza Wielkiego do pl. Solnego. Wytyczne przewidują kompleksową przebudowę ulicy, w tym sieci podziemnych, oraz wykonanie nawierzchni, która byłaby bardziej przyjazna dla pieszych, w tym dla osób z ograniczeniami ruchowymi. W ramach przebudowy miasto planuje również większe zazielenienie ul. Ruskiej poprzez wprowadzenie drzew i krzewów, również w posadzce. Ul. Ruska ma stać się atrakcyjnym zachodnim wejściem do Rynku i pl. Solnego.

STREFA CZYSTEGO TRANSPORTU

Strefa Czystego Transportu (SCT) to wyznaczony i ograniczony teren, na który wjazd mają tylko pojazdy spełniające kryteria określające rodzaju napędu, o których decyduje Gmina. W Europie w okresie ostatnich 20 lat wyznaczono kilkadziesiąt tego typu stref.

Wrocław w ramach prac przygotowawczych do wprowadzenia SCT zlecił wykonanie badań pomiaru emisji tlenku węgla (CO), tlenków azotu (NO_x), węglowodorów (HC) i cząstek stałych (PM) emitowanych przez pojazdy silnikowe w trakcie ruchu. W grudniu 2022 r. przedstawiony został *Raport z badań emisji spalin pojazdów* wraz z rekomendacjami w zakresie utworzenia SCT. Eksperti zaproponowali 3 warianty SCT we Wrocławiu w zakresie zarówno jej granic, jak i zasad w niej obowiązujących. Granice wariantu minimalnego strefy obejmują tylko ścisłe centrum (0,6% powierzchni miasta), wariantu zrównoważonego – ok. 6% powierzchni miasta (Stare Miasto, Przedmieście Świdnickie, zachodnia część Przedmieścia Oławskiego, Plac Grunwaldzki, Ołbin, Nadodrże, Szczepin, Kleczków), a wariantu maksymalnego – 16% powierzchni miasta (obszar wariantu zrównoważonego oraz teren Wielkiej Wyspy i osiedla, aż do nasypu obwodnicy towarowej, wzdłuż której przebiega Promenada Krzycka). 3 warianty ustalające kryteria dla samochodów mogących wjechać do strefy determinowane są przez wiek samochodów benzynowych oraz diesli (normy EURO – Europejski standard emisji spalin), co związane jest z poziomem emisyjności pojazdów. Zgodnie z rekomendacją ekspertów zasady wjazdu do SCT wprowadzane byłaby etapami, począwszy od 2025 r., a skończywszy 2032 r., w którym to roku zasady obowiązywałyby w pełnym zakresie. Wybór dotyczący granic SCT oraz kryteriów jej funkcjonowania poprzedzą konsultacje społeczne, które zostaną przeprowadzone w 2023 r.

Rysunek 8. Warianty Strefy Czystego Transportu

Źródło: UMW

POPRAWA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ I BEZPIECZEŃSTWA RUCHU

Na inwestycje związane z infrastrukturą drogową i transportem w 2022 r. wydatkowano ponad **494 mln zł** (w 2021 r. – 460 mln zł). W ramach poprawy infrastruktury i bezpieczeństwa ruchu przeprowadzono szereg inwestycji drogowych (w tym remonty dróg, wytyczanie i budowa przejść dla pieszych, odpowiednie oznakowanie, wyodrębnione, bezpieczne trasy rowerowe, realizacja oświetlenia i doświetlenia), remontów obiektów inżynierskich oraz działań mających na celu poprawę stanu torowisk.

W 2022 r. na realizację zadań w ramach programów poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej, rowerowej, pieszej, inicjatyw lokalnych, inicjatyw rad osiedli, funduszu osiedlowego, budowy i przebudowy oświetlenia ulic oraz miejsc niebezpiecznych przeznaczono blisko 165 mln zł (w 2021 r. – 180 mln zł).

Program Inicjatyw Rad Osiedli (oraz jego następca **Fundusz Osiedlowy**) i **Program Inicjatyw Lokalnych** dają mieszkańcom możliwość wpływania na rozwój Wrocławia oraz wzmacniają ich rolę w procesie zarządzania zasobami miejskimi. Plan wydatków obejmujący realizację powyższych programów w 2022 r. (również innych zadań, m.in. placów zabaw, boisk sportowych) wyniósł łącznie ponad **13,4 mln zł** (w 2021 r. – 19,6 mln zł), w tym Fundusz Osiedlowy – 4 946 603 zł, Program Inicjatyw Lokalnych – 4 531 777 zł, Program Inicjatyw Rad Osiedli – 3 932 329 zł.

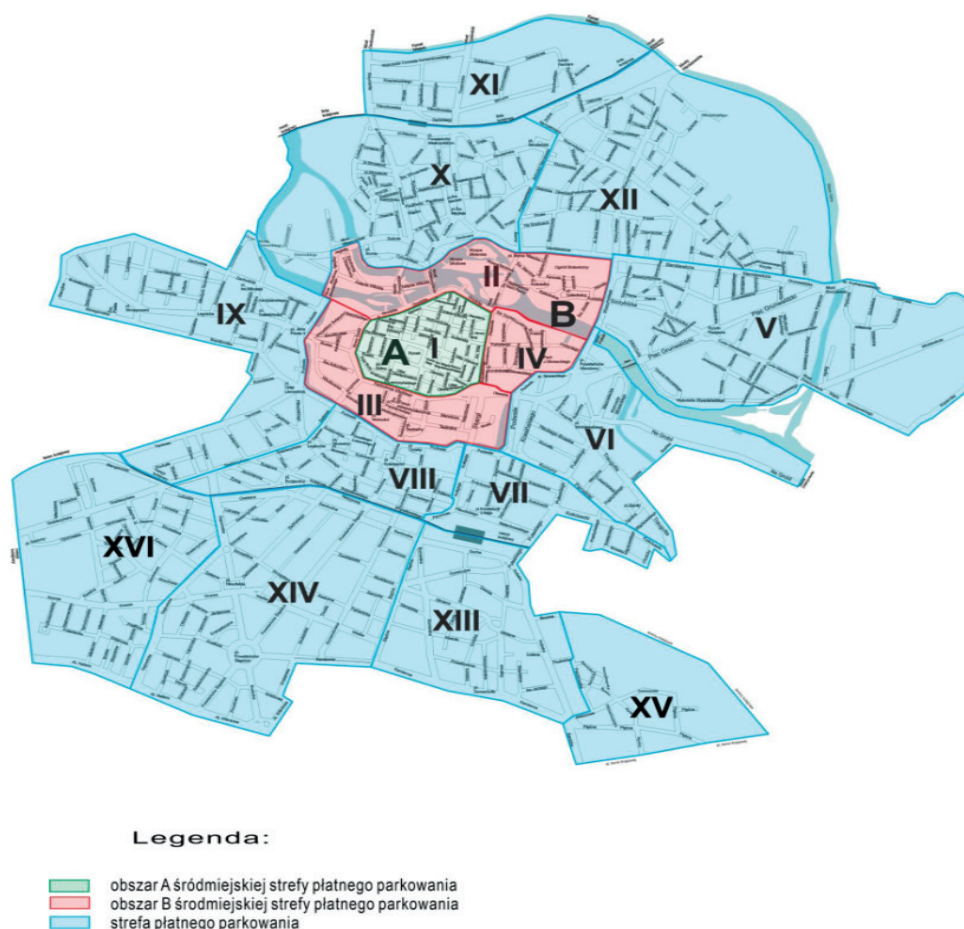
Uczestnictwo w Programie Inicjatyw Lokalnych związane jest z udziałem wspólnoty lokalnej w kosztach realizacji zadania. Ogółem w 2022 r. udział finansowy mieszkańców wyniósł – 554 127,92 zł (w 2021 r. – 578 143,3 zł). W 2022 r. zrealizowane zadania dotyczyły remontów, przebudowy lub budowy infrastruktury drogowej oraz technicznej, których wykonanie zostało wskazane jako priorytetowe przez pełnomocnika mieszkańców, organizacje pożytku publicznego czy radę osiedla.

KOMUNIKACJA SAMOCHODOWA

Strefy płatnego parkowania są elementem polityki transportowej w dużych miastach, ponieważ pozwalają na regulowanie parkowania w obszarach cechujących się niedoborem miejsc parkingowych. Celem Strefy Płatnego Parkowania (SPP) jest uporządkowanie postojów samochodów, poprawa dostępności miejsc postojowych i zwiększenie rotacji, a także stworzenie preferencyjnych warunków do parkowania dla mieszkańców strefy (możliwość skorzystania z abonamentu parkingowego w cenie 100 zł na rok). Celem utworzenia Śródmiejskiej Strefy Płatnego Parkowania (ŚSPP) jest poprawa dostępności miejsc postojowych, a także dalsza estetyzacja centrum Wrocławia. Granice Strefy Płatnego Parkowania w odpowiedzi na wnioski właściwych rad osiedli ulegają zmianom. Granice stref obowiązujące w 2022 r. pokazuje Rysunek 9.

W 2022 r. granice Strefy Płatnego Parkowania rozszerzono, uwzględniając wnioski poszczególnych rad osiedli (granicami SPP objęto osiedla Gajowice, część Tarnogaju – od torów kolejowych do al. Armii Krajowej – oraz skorygowano granice osiedli Ołbin, Szczepin, Nadodrze). Do końca 2022 r. w obszarze SPP oraz ŚSPP we Wrocławiu wyznaczono łącznie **6434** miejsca do parkowania, w stosunku do 2021 r. liczba miejsc wzrosła o 701.

Rysunek 9. Mapa Śródmiejskiej Strefy Płatnego Parkowania oraz Strefy Płatnego Parkowania

Źródło: ZDiUM

Wrocław ma jedną z najmniejszych stref objętych płatnym parkowaniem spośród dużych miast w Polsce. W Poznaniu strefa płatnego parkowania obejmowała 12,7 tys. miejsc, w Krakowie aż 20,8 tys. miejsc postojowych, natomiast w Gdańsku 6,1 tys. (dane pochodzą z Raportów o stanie gminy z poszczególnych miast za 2021 r.).

W 2022 r., zgodnie ze złożonymi wcześniej wnioskami właściwych rad osiedli, objęto opłatami za postój kolejne rejony w granicach SPP (m.in. kwartały: Grabiszyńska – Piłsudskiego – Tęczowa – Wysoka, Sienkiewicza – Grunwaldzka – Piastowska – Bujwida). Zmiany w organizacji ruchu wdrożone w granicach stref (na obszarze kwartałów Grunwaldzka – Piastowska – Sienkiewicza, Piłsudskiego – Tęczowa – Wysoka – Grabiszyńska, na pl. Orłąt Lwowskich, wzdłuż ul. Sienkiewicza, od ul. Bema do Wyszyńskiego oraz wzdłuż ul. Wszystkich Świętych) pozwoliło na utworzenie **851** nowych płatnych miejsc postojowych.

Rozpoczęto prace projektowe nad zmiany organizacji ruchu dla kolejnych obszarów planowanych do objęcia płatnym parkowaniem, zgodnie z wnioskami i opiniami właściwych rad osiedli (Nadodrze, Ołbin, os. Powstańców Śląskich, Tarnogaj, Huby).

Opracowano projekty zmian organizacji ruchu, w ramach których na początku 2023 r. utworzonych zostanie kolejnych 568 płatnych miejsc postojowych na terenie osiedli Szczepin, Przedmieście Oławskie, Powstańców Śląskich.

Tabela 97. Liczba miejsc postojowych i sprzedanych abonamentów w latach 2019–2022

Rok	Liczba płatnych miejsc postojowych	Liczba wydanych abonamentów			Liczba wydanych abonamentów dla mieszkańców		
		Tradycyjne	E-abonamenty	Razem	Tradycyjne	E-abonamenty	Razem
2019	4 606	4 124	5 651	9 775	2 431	735	3 166
2020	4 938	2 316	5 182	7 498	1 841	1 629	3 470
2021	5 733	3 193	9 146	12 339	2 692	4 710	7 402
2022	6 434	3 623	7 949	11 572	3 046	3 567	6 613

Źródło: UMW

W związku z dynamicznym rozwojem stref płatnego parkowania w połowie 2022 r. uruchomiono system automatycznej kontroli opłat za postój (e-kontrola). System przeprowadza kontrolę wyłącznie na odcinkach pasa drogowego z wyznaczonymi płatnymi miejscami postojowymi. Funkcjonuje w oparciu o mechanizm rozpoznawania numerów rejestracyjnych pojazdów, sprawdzaniu w bazach danych faktu wniesienia opłaty za postój oraz dokumentowaniu faktu postoju bez wniesionej opłaty.

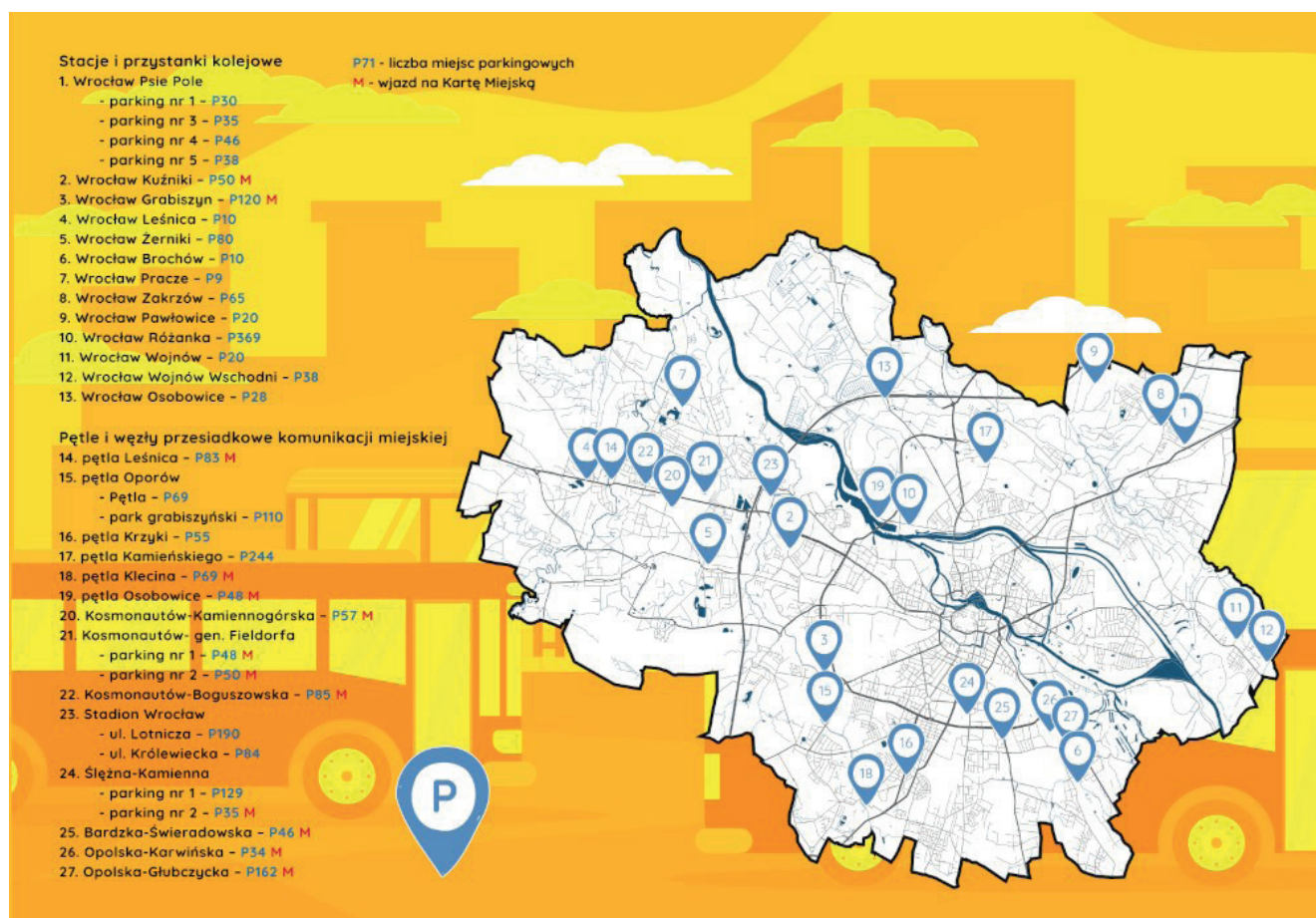
W 2022 r. z tytułu opłat za postój samochodów w SPP osiągnięto dochody w wysokości 25 732 000 zł (w 2020 r. – 20 339 000 zł), w tym w ŚSPP – 14 432 000 zł (w 2020 r. – 10 468 700 zł). Koszt obsługi systemu kontroli opłat wyniósł 8 518 000 zł (w 2021 r. – 5 280 000 zł), w tym wynagrodzenie operatora systemu to 8 099 000 zł (w 2021 r. – 5 035 000 zł).

W granicach ŚSPP oraz SPP bezpłatnie parkować mogą osoby z niepełnosprawnością posiadające identyfikator „0” wystawiony przez Zarząd Dróg i Utrzymania Miasta (ZDiUM) na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności lub osoby przewożące ww. osoby, jednoślady, pojazdy napędzane wodorem, pojazdy elektryczne oraz trwale oznakowane pojazdy Straży Miejskiej. Natomiast w SPP dodatkowe uprawnienia do bezpłatnego parkowania mają pojazdy nisko- lub zeroemisyjne (o napędzie spalinowo-elektrycznym, których emisja CO₂ nie przekracza 100 g/km, sprężonym lub skroplonym gazem ziemnym).

Wrocław dąży do zmniejszenia udziału podróży samochodowych w poruszaniu się po mieście. W tym celu niezbędne jest zapewnienie sprawnej komunikacji miejskiej, a także wygodnego systemu przesiadkowego spójnie łączącego podróże różnymi środkami transportu. Ważnym elementem tego systemu są obiekty parkingowe Parkuj i Jedź (Park & Ride – P&R). Rok 2022 był kolejnym rokiem, w którym kontynuowano prace nad projektem rozbudowy przestrzeni parkingowej w tej formule. Zrealizowano prace koncepcyjne i projektowe dla III etapu projektu *Rozbudowy systemu Parkuj i Jedź*, w którym planowane jest wykonanie **4 parkingów i ok. 400 nowych miejsc postojowych** przy wykorzystaniu węzłów przesiadkowych przy kolei (parkingi przy stacjach kolejowych Wrocław-Leśnica, Pracze, Żmigrodzka/Wołowska, Wrocław-Brochów). W 2022 r. w systemie P&R, podobnie jak w 2021 r., funkcjonowały **34** parkingi w 27 lokalizacjach, o łącznej liczbie **2566 miejsc postojowych**, w tym **80** dla osób z niepełnosprawnościami.

Rozwój wrocławskiego systemu P&R na tle tego typu systemów w innych dużych miastach wypada bardzo dobrze. W Krakowie system P&R obejmował 719 miejsc postojowych, w Szczecinie – 785, w Gdańsku – 963, natomiast w Poznaniu 337 miejsc (dane pochodzą z Raportów o stanie gminy z poszczególnych miast za 2021 r. oraz stron właściwych zarządców dróg).

Rysunek 10. Wrocławski system parkingów Parkuj i Jedź – lokalizacje parkingów

Źródło: UMW

WJAZD DO MIASTA POJAZDÓW CIĘŻAROWYCH

W 2011 r. w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz usprawnienia miejskiej komunikacji, a także poprawy przepustowości dróg na obszarze Wrocławia, wprowadzono w ciągu dróg krajowych organizację ruchu zakazującą wjazdu do Wrocławia pojazdom ciężarowym o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 18 ton w godzinach szczytu komunikacyjnego i w godzinach nocnych. Zezwolenia w formie przepustki uprawniającej do wjazdu na teren miasta wydawane są firmom transportowym spełniającym określone warunki.

Tabela 98. Liczba pojazdów ciężarowych, które otrzymały przepustki na wjazd do Wrocławia w latach 2011–2022

Rok	Liczba pojazdów
2011	6 720
2012	5 200
2013	4 117
2014	4 272
2015	3 793
2016	3 786
2017	3 198
2018	2 820

Rok	Liczba pojazdów
2019	3 696
2020	2 119
2021	1 887
2022	2 723

Źródło: UMW

TRANSPORT DROGOWY OSÓB I RZECZY

W marcu 2022 r. Rada Miejska Wrocławia podjęła uchwałę w sprawie przepisów porządkowych obowiązujących przy przewożeniu osób i bagażu taksówkami oraz przepisów regulujących obowiązek stosowania dodatkowych oznaczeń i dodatkowego wyposażenia technicznego taksówek. Ustalono maksymalne ceny za przewozy taksówkami oraz przepisy porządkowe regulujące m.in. obowiązek stosowania dodatkowych oznaczeń i dodatkowego wyposażenia technicznego taksówek.

W 2022 r. skontrolowano (Policja, Inspektorat Transportu Drogowego, Straż Graniczna, Urząd Celno-Skarbowy) prawie 250 pojazdów, wystawiono 60 mandatów, zatrzymano 4 kierowców, 30 dowodów rejestracyjnych, a także ujawniono 8 osób świadczących usługi w zakresie przewozu osób bez wymaganych dokumentów.

RUCH PIESZY

W 2022 r. w ramach *Programu Ruchu Pieszego* priorytetem były zadania związane z poprawą bezpieczeństwa pieszych, realizowane poprzez budowę i rozbudowę odpowiedniej infrastruktury oraz wprowadzanie elementów bezpieczeństwa ruchu. Realizowano także zadania w zakresie remontów nawierzchni oraz budowy nowych odcinków chodników, a także projektowania kolejnych rozwiązań zwiększających dostępność komunikacji zbiorowej. Na działania inwestycyjne w ramach *Programu Ruchu Pieszego* w tym zakresie w 2022 r. wydatkowano 2 756 791,30 zł. Poprawa infrastruktury pieszej towarzyszy również większości inwestycji.

W 2022 r. jednym z największych zadań inwestycyjnych w tym obszarze była budowa przystanków autobusowych, odcinków chodników oraz poprawa bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych przy ul. Obornickiej. Działania te poprawiły dostęp do komunikacji publicznej mieszkańcom nowych osiedli w tym rejonie. W ramach poprawy bezpieczeństwa pieszych wyznaczono przejścia z azylem przez ul. E. Dembowskiego oraz J. Bajana, zamontowano azyle na przejściach dla pieszych na ul. Jantarowej i Kowalskiej. Ponadto uporządkowano parkowanie na ul. Krętej i Ołbińskiej.

W celu poprawy bezpieczeństwa pieszych przeanalizowano i zidentyfikowano miejsca najbardziej niebezpieczne. Wystąpiono o dofinansowanie ze środków UE w konkursie *Bezpieczny pieszy – doposażenie przejść dla pieszych i doposażenie szkół w zakresie edukacji komunikacyjnej*. Wnioski o dofinansowanie objęły 29 zadań w zakresie poprawy bezpieczeństwa na 55 przejściach dla pieszych, na które Wrocław otrzymał ponad 900 tys. zł.

W ramach poprawy dostępności komunikacji zbiorowej dobudowano brakujące dojście do stacji PKP Wrocław-Kuźniki, doświetlono chodnik łączący ul. Robotniczą z ul. Strzegomską, stanowiący połączenie nowej trasy tramwajowej na Nowy Dwór ze stacją PKP Wrocław-Mikołajów, zakończono projektowanie kolejnych przystanków wiedeńskich, które są już realizowane (ul. Bzowa) lub będą w najbliższych latach.

W 2022 r. w zmienionej formule kontynuowano realizację programu *Szkolna ulica*. W celu wyznaczenia kierunków dalszego rozwoju programu przeprowadzono spotkania, ankiety oraz zajęcia edukacyjne ze społecznościami lokalnymi związanymi z trzema wytypowanymi szkołami.

Pilotażowo w 10 szkołach wprowadzono, nagrodzoną w 2021 r. przez Polski Fundusz Rozwoju dla Miast, aplikację *Aktywnie do szkoły*. Jej celem jest zachęcenie dzieci do podróżowania do szkoły w sposób aktywny: pieszo, rowerem lub na hulajnodze. Ideę projektu zaprezentowano w czerwcu 2022 r. na World Urban Forum w Katowicach.

W 2022 r. kontynuowano również realizację programu *Ławeczka mieszkańca*, w ramach którego na terenie miasta ustawiono 40 ławek w lokalizacjach zaproponowanych przez mieszkańców. Budżet programu w 2022 r. wyniósł 156 tys. zł (w 2021 r. 190 tys. zł – 60 ławek).

RUCH ROWEROWY

W maju 2022 r. opublikowano *Plan działań rowerowych do 2030 roku*. Dokument identyfikuje najważniejsze potrzeby rowerowe Wrocławia na najbliższe lata, priorytetyzuje inwestycje w tym zakresie, a także wskazuje działania promocyjne w tym obszarze.

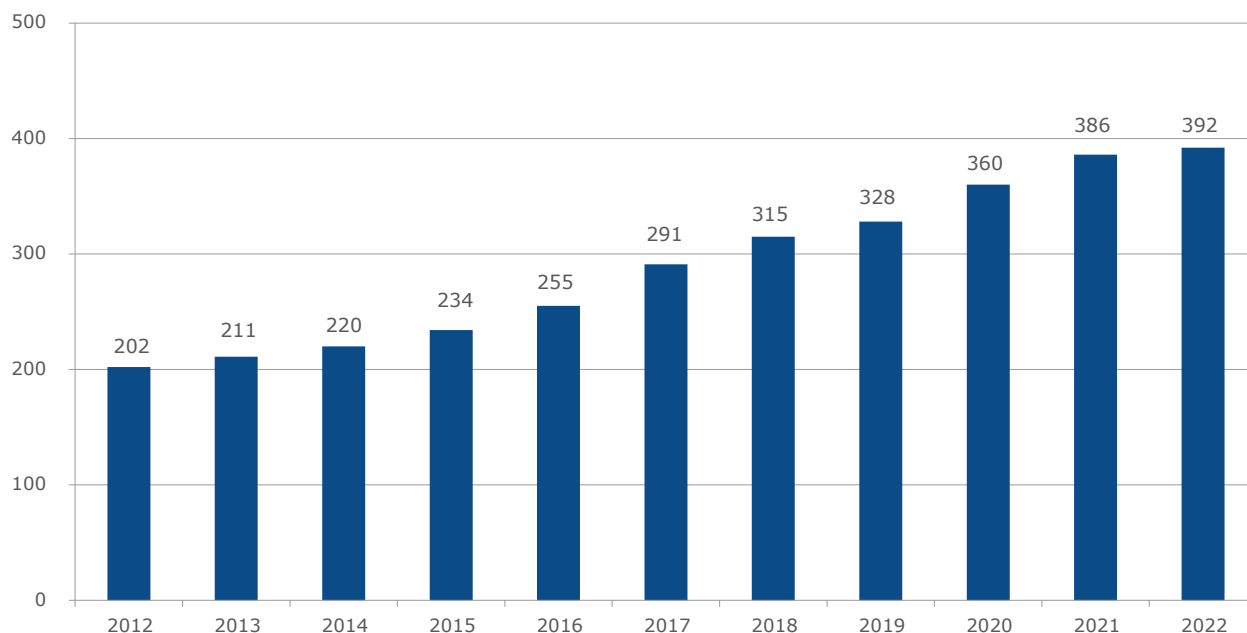
W 2022 r. w ramach *Programu Rowerowego* na rozwój komunikacji rowerowej we Wrocławiu wydano 5 639 853,57 zł. Poprawa infrastruktury rowerowej towarzyszy również większości inwestycji. Budowa nowej i remont istniejącej infrastruktury dla rowerów to jedno z podstawowych narzędzi promowania i wdrażania aktywnej mobilności. Głównym celem podejmowanych działań jest domknięcie istniejącej infrastruktury rowerowej w spójną sieć.

W 2022 r. zrealizowano łącznie prawie **6,5 km nowych tras rowerowych**, w tym 4 km dróg dla rowerów oraz pasów rowerowych, ponad 2 km ciągów pieszo-rowerowych, oraz dopuszczono na ponad 700 m ulic jazdę pod prąd dla rowerzystów. Dodatkowo wprowadzono strefy uspokojonego ruchu na ponad 13 km ulic, dzięki czemu na koniec 2022 r. suma długości **tras przyjaznych rowerzystom** (łącznie twardej infrastruktury rowerowej, tras po parkach i wałach oraz ulic objętych strefami ruchu uspokojonego) wynosiła ponad **1405 km**.

Jedną z ważniejszych inwestycji rowerowych w 2022 r. było wybudowanie trasy po zachodniej stronie ul. Hubskiej, od ul. Glinianej do al. Armii Krajowej, dzięki czemu połączono istniejące trasy rowerowe w okolicach Dworca Głównego z trasami biegnącymi od ul. Bardzkiej aż do osiedla Jagodno. Ważną realizacją w centrum była wybrana przez mieszkańców w ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego droga dla rowerów na ul. Legnickiej między pl. Jana Pawła II a ul. Rybacką. Ponadto wykonano kolejny odcinek Promenady Krzyckiej pomiędzy ul. Bardzką a Gazową. Wartym odnotowania jest fakt nagrodzenia projektu Promenady Krzyckiej w konkursie EcoMiasto 2022 organizowanym przez Centrum UNEP/GRID – Warszawa oraz Ambasadę Francji w Polsce, w kategorii zrównoważona mobilność – miasta powyżej 100 tys. mieszkańców.

W 2022 r. zostały również przeprowadzone badania ruchu rowerowego na 14 skrzyżowaniach we Wrocławiu. Uzyskane wyniki wskazują na przyrost ruchu rowerowego we Wrocławiu. Badania wykazały wzrost ruchu rowerowego od ok. 6% do nawet 17% w porównaniu z rokiem 2018.

Wykres 57. Długość tras rowerowych we Wrocławiu w latach 2012–2022 (w km)

Źródło: UMW

W 2022 r. kontynuowano **udostępnianie wrocławskiego Rynku** dla rowerzystów i dostawców rowerowych bez ograniczeń, przez całą dobę. Utrzymano **ograniczenie prędkości do 30 km/h** na 3 ulicach: Świdnickiej, Sądowej i św. Mikołaja.

Do końca 2022 r. wybudowano **1644 stojaki rowerowe**. Lokalizacje zostały wskazane przez mieszkańców. Stojaki pojawiły się przy szkołach, przedszkolach, lokalach użyteczności publicznej, pętlach tramwajowych i autobusowych oraz na głównych ulicach miasta.

WROCŁAWSKI ROWER MIEJSKI

System samoobsługowej wypożyczalni rowerów publicznych Wrocławski Rower Miejski (WRM) funkcjonuje we Wrocławiu od 12 lat. W 2022 r. system działał od 1 stycznia do 30 listopada. Powodem skrócenia okresu działalności WRM, który od 2019 r. trwał przez cały rok, była konieczność organizacji przetargu w celu wyboru operatora systemu na kolejne 2 lata. Operatorem została firma NextBike. W styczniu i lutym do dyspozycji mieszkańców było 665 rowerów, natomiast w pozostałych miesiącach 2265 rowerów. Dodatkowo udostępniono 100 rowerów elektrycznych. Liczba stacji, na których rower można było wypożyczyć i zwrócić, wynosiła 220, poza tym, za dodatkową opłatą w wysokości 5 zł, można było zwrócić rower poza stacjami. W 2022 r. rowery wypożyczono ponad 2 mln razy (w 2021 r. – 1 960 540), przejechany dystans wyniósł 5 409 625 km. Liczba zarejestrowanych użytkowników w systemie wyniosła ponad 351 tys., z czego 41 tys. to użytkownicy nowo zarejestrowani. Koszty utrzymania systemu WRM w 2022 r. wyniosły **blisko 6,3 mln zł** (w 2021 r. ok. 5,7 mln zł), co sprawia, że Wrocław jest jednym z miast (obok Warszawy), w których dopłaty do utrzymania systemu są najniższe (w 2022 r. najwięcej do jednego wypożyczenia roweru dopłacano w Słupsku, Kędzierzynie-Koźlu i Katowicach).

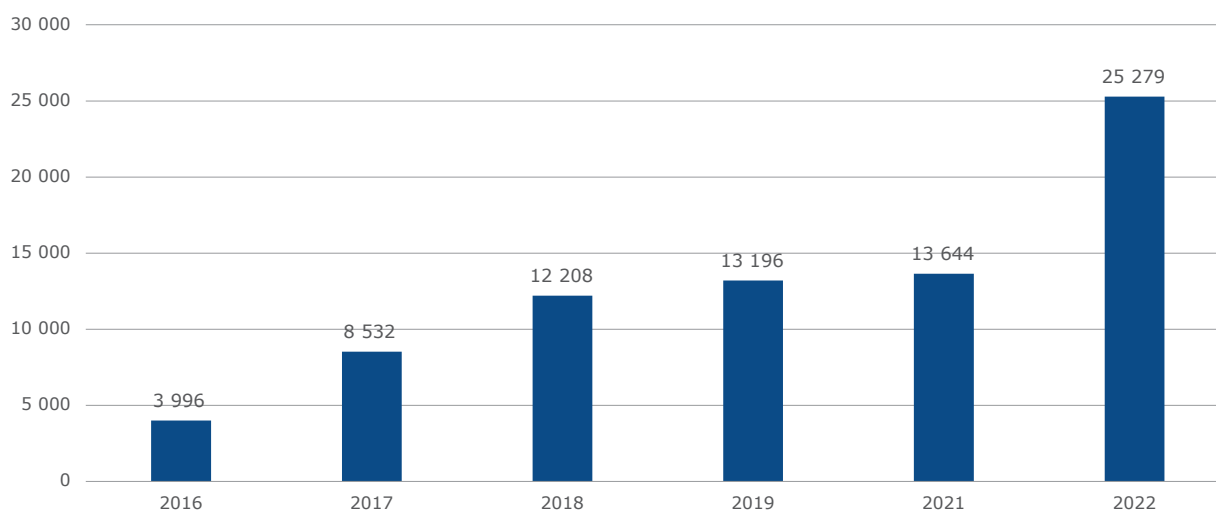
KŁADKA PIESZO-ROWEROWA PRZEZ ŚLĘZĘ

W 2022 r. przystąpiono do budowy kładki pieszo-rowerowej przez rzekę Ślężę, która połączy osiedla Muchobór Wielki i Mały na wysokości ul. Trawowej i Francuskiej. W ramach inwestycji zrealizowana zostanie kładka o długości 30 m oraz ciągi pieszo-rowerowe o długości 112 m. Koszt realizacji inwestycji wynosi prawie 3,8 mln zł. Inwestycja jest współfinansowana z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

EDUKACJA I PROMOCJA MOBILNOŚCI AKTYWNEJ

W 2022 r. kontynuowany był program *Młodzi – Aktywnie zMOBILizowaNI*, w ramach którego realizowane są miejskie rowerowe działania edukacyjno-promocyjne kierowane do dzieci i młodzieży oraz oferowane jest wsparcie dla nauczycieli realizujących zajęcia z wychowania komunikacyjnego. W 2022 r. w ramach programu odbyły się: *Rowerowe działania edukacyjne*, w trakcie których przeszkolono ponad 1000 uczniów i 26 nauczycieli w zakresie zasad i zalet korzystania z roweru w mieście oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym, 50 uczniów wzięło udział w egzaminie na kartę rowerową w stylu holenderskim. Odbyła się kolejna edycja kampanii *Rowerowy Maj* promującej przemieszczanie się do szkoły i przedszkola za pomocą indywidualnych środków transportu (w edycji wiosennej udział wzięło 59 szkół podstawowych i 55 przedszkoli, natomiast w edycji jesiennej udział wzięło 45 przedszkoli i szkół podstawowych). Ponadto w 2022 r. w ramach programu *Młodzi – Aktywnie zMOBILizowaNI* rozpoczął się konkurs na *Najbardziej mobilnie aktywną szkołę we Wrocławiu* (szkoły uczestniczące w konkursie zdobywają punkty za działania związane z edukacją oraz promocją ruchu rowerowego i pieszego), który potrwa do końca roku szkolnego 2022/2023.

Wykres 58. Liczba aktywnych uczestników kampanii *Rowerowy Maj* w latach 2016–2022

Źródło: UMW

W rywalizacji rowerowej *W kółko kręcę* w 2022 r. udział wzięło 1444 uczestników. Przejechali oni w sumie ponad 530 tys. km.

W 2022 r. rozbudowano o piętrowe parkingi rowerowe 2 wiaty rowerowe (przy ul. Szczęśliwej – Jemiołowej oraz Pałuckiej – Dzielnej), które w roku poprzednim powstały w ramach pilotażowego projektu. Dzięki temu pojemność każdej z wiat zwiększyła się z 10 do 28 miejsc postojowych.

KOMUNIKACJA PUBLICZNA

PRIORYTETY KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ

Komfort poruszania się komunikacją publiczną to nie tylko jakość taboru i infrastruktury oraz narzędzia informatyczne, ale przede wszystkim punktualność przyjazdu na przystanek oraz jak najkrótszy czas podróży, konkurencyjny w stosunku do czasu podróży autem. Wszystkie torowiska, możliwe technicznie do wydzielenia z ruchu kołowego, zostały już wydzielone – 95,6% torowisk tramwajowych jest dostępnych tylko dla szynowych pojazdów komunikacji zbiorowej. W ramach nowych inwestycji drogowych, takich jak budowa trasy autobusowo-tramwajowej na Nowy Dwór (TAT) czy tramwaj przez Popowice, torowiska tramwajowe realizowane są od początku jako wydzielone. Na 130 skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną obowiązywał priorytet dla tramwajów.

Na koniec 2022 r. łączna długość buspasów wynosiła 31,82 km, licząc każdy kierunek osobno, z czego 24,91 km to buspasy wydzielone w ramach torowisk.

WROCŁAWSKI PROGRAM TRAMWAJOWY 2.0

W 2022 r. zaprezentowano *Wrocławski Program Tramwajowy 2.0* (WPT 2.0). To dokument aktualizujący i prezentujący wyniki analiz wraz z rekomendacjami dla rozwoju kolejnych kierunków tras tramwajowych.

Podstawę analiz stanowiły wskazane w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia* korytarze potencjalnych tras tramwajowych o długości ok. 175 km, które poddano ocenie pod kątem 16 kryteriów, m.in. efektywności inwestycji, odsetka długości trasy, na której może być wydzielona, czy potencjału pasażerskiego. W wyniku analizy powstała lista priorytetowych inwestycji do realizacji do 2027 r. (z perspektywą do 2030) – wśród tras tramwajowych, które otrzymały rekomendacje do realizacji, znalazły się trasy w kierunku Swojczyc, Maślic, Jagodna (trasa autobusowa – I etap), Kleciny i szpitala przy ul. Borowskiej. Dzięki realizacji tych tras sieć tramwajowa we Wrocławiu wydłuży o ok. 11 km.

W ramach wdrażania rekomendacji WPT 2.0 przygotowano wytyczne dla projektu tramwajowego Tramwaj na Maślice, a także uzyskano z Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych wstępną promesę na realizację wydzielonej trasy autobusowej na Jagodno.

Ponadto w 2022 r. kontynuowano prace analityczne dla tramwaju w kierunku Psiego Pola – przygotowano merytoryczny zakres oraz wytyczne do przetargu dla opracowania studium korytarzowego, którego celem będzie wybór dwóch najkorzystniejszych tras tramwajowych spośród 9 przeanalizowanych w ramach *Wrocławskiego Programu Tramwajowego 2.0*.

MIEJSKA KOMUNIKACJA AUTOBUSOWA I TRAMWAJOWA

Na wydatki bieżące związane z lokalnym transportem publicznym w 2022 r. przeznaczono kwotę 568 mln zł (w 2021 r. – 544 mln zł). Niezmiennie priorytetem w zakresie komunikacji zbiorowej pozostaje zwiększenie dostępności komunikacyjnej wrocławskich osiedli oraz podniesienie standardów obsługi na terenie Wrocławia i podwrocławskich gmin.

Do końca 2022 r. dostarczono i przekazano do eksploatacji **23** nowe tramwaje niskopodłogowe Moderus Gamma o łącznej wartości **180 773 100 zł**. Jest to dodatkowe zadanie MPK finansowane z odrębnych środków.

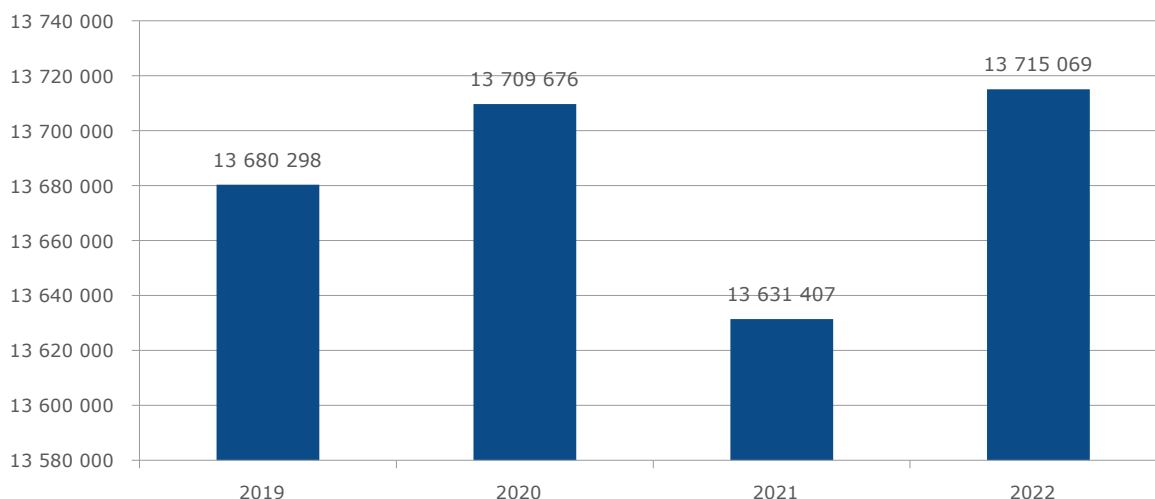
Ponadto w 2022 r. wprowadzono zmiany w trasach przejazdu oraz typie taboru na wybranych liniach miejskich, a także:

- uruchomiono dodatkowe kursy w komunikacji miejskiej oraz na wybranych liniach podmiejskich,
- uruchomiono 2 nowe linie międzygminne (Wrocław–Kąty Wrocławskie – 927, 967),
- zmieniono trasy 5 linii międzygminnych,

- uruchomiono 6 nowych przystanków,
- zmieniono statusy 42 przystanków (z „na życzenie” na „stały” lub na odwrót),
- zawieszono kursowanie 1 linii autobusowej (722) oraz 2 linii międzygminnych (927L, 927P).

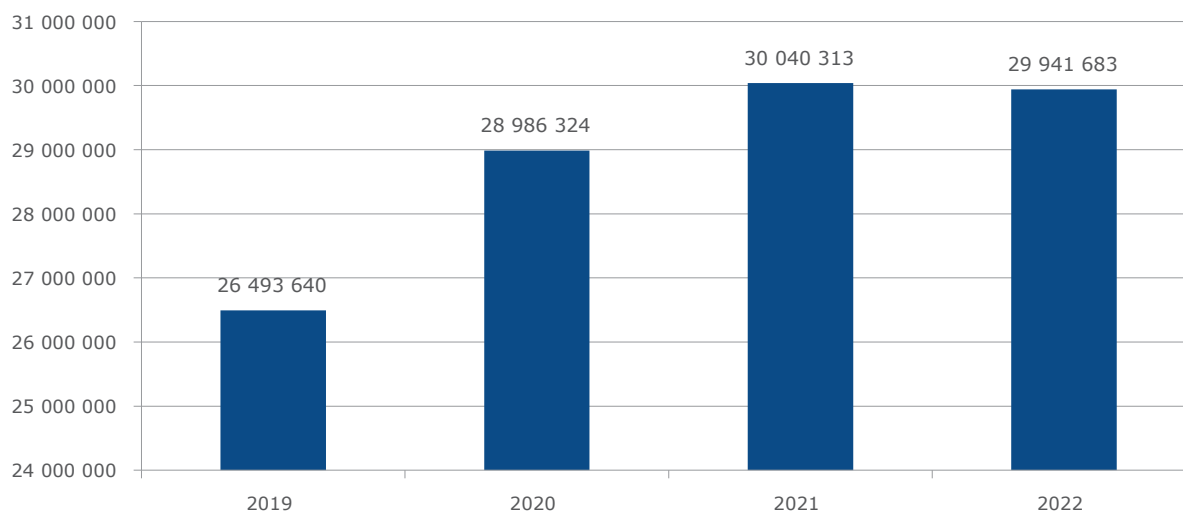
Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. (MPK) zrealizowało w 2022 r. **13 715 069 pociągokilometrów** w komunikacji tramwajowej (w 2021 r. – 13 631 407 pociągokilometrów) oraz **29 941 683 wozokilometrów** w komunikacji autobusowej (w 2021 r. – 30 040 313 wozokilometrów).

Wykres 59. Tramwaje MPK – praca przewozowa w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Wykres 60. Autobusy MPK – praca przewozowa w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Z powodu zakończenia w 2022 r. części prac remontowych sieci torowisk i innych miejskich inwestycji praca przewozowa komunikacji tramwajowej zwiększyła się o ok. 80 tys. pociągokilometrów w porównaniu do roku 2021. Jednocześnie spowodowało to brak potrzeby uruchamiania okresowej komunikacji autobusowej za tramwaj, w związku z czym nastąpił spadek pracy przewozowej w komunikacji autobusowej o ok. 100 tys. wozokilometrów.

W ramach komunikacji zbiorowej we Wrocławiu organizowana jest również komunikacja specjalna, uruchamiana w trakcie cieszących się dużym zainteresowaniem wydarzeń kulturalnych, sportowych i innych odbywających się na terenie miasta. W 2022 r. komunikacja specjalna (linie tramwajowe T oraz linie autobusowe S) organizowana była 24 razy.

NOWE TRASOWANIE LINII TRAMWAJOWYCH I AUTOBUSOWYCH

W związku z realizowanymi inwestycjami trasy autobusowo-tramwajowej na Nowy Dwór (TAT) oraz trasy tramwajowej na Popowice w 2022 r. kontynuowano prace nad optymalizacją nowego trasowania linii autobusowych i tramwajowych, z uwzględnieniem harmonogramu oddania nowych inwestycji tramwajowych i drogowych do użytku mieszkańców i włączenia ich w stałą sieć tramwajową.

ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY KOMUNIKACJI ZBIOROWEJ

W 2022 r. priorytetem było utrzymanie tempa remontów torowisk i rozjazdów w centralnych punktach miasta oraz wielu trwających ważnych inwestycji tramwajowych. MPK kontynuowało akcję TORYwolucja, w ramach której dokonano szeregu napraw, wymian i remontów torów tramwajowych, w tym w 10 lokalizacjach wykonano kompletną wymianę konstrukcji torowisk na łączną kwotę ponad **61,6 mln zł**. Wymienionych zostało prawie **6,94 km szyn** oraz **52 zwrotnice**. Prace prowadzone i koordynowane były w taki sposób, by w jak największym stopniu ograniczać wynikające z nich utrudnienia w ruchu. W ramach prowadzonych inwestycji powstały kolejne zielone torowiska (trasa tramwajowa wzdłuż ul. Popowickiej – Starogroblowej – Długiej czy torowisko przy ul. Kosmonautów oraz na pętli Leśnica) o łącznej długości ponad **1,6 km** (w 2021 r. – 1,4 km).

W ramach zadań dotyczących przebudowy trakcji tramwajowej wykonano m.in. zabezpieczenia przeciwporażeniowe wiaduktu kolejowego nad ul. Powstańców Śląskich/Krzycka, modernizację torowiska tramwajowego, sieci trakcyjnej, konstrukcji wsporczych wraz z przebudową kabli trakcyjnych w ul. Kosmonautów od przystanku Jeleniogórska do pętli Leśnica wraz z pętlą.

ROZBUDOWA SYSTEMU ZARZĄDZANIA RUCHEM WE WROCŁAWIU

Systematycznie rozbudowywany jest System Zarządzania Ruchem w celu zwiększania płynności ruchu oraz podwyższania standardu i warunków przejazdu komunikacją zbiorową. W 2022 r. zakończono rozbudowę systemu sterowania ruchem oraz narzędzi informatycznych, co umożliwi rozbudowę systemu o kolejne tablice Dynamicznej Informacji Pasażerskiej oraz połączenie systemów operatorskich wspólną platformą do obsługi zgłoszeń. Wydatki poniesione na ten cel wyniosły 8 735 tys. zł.

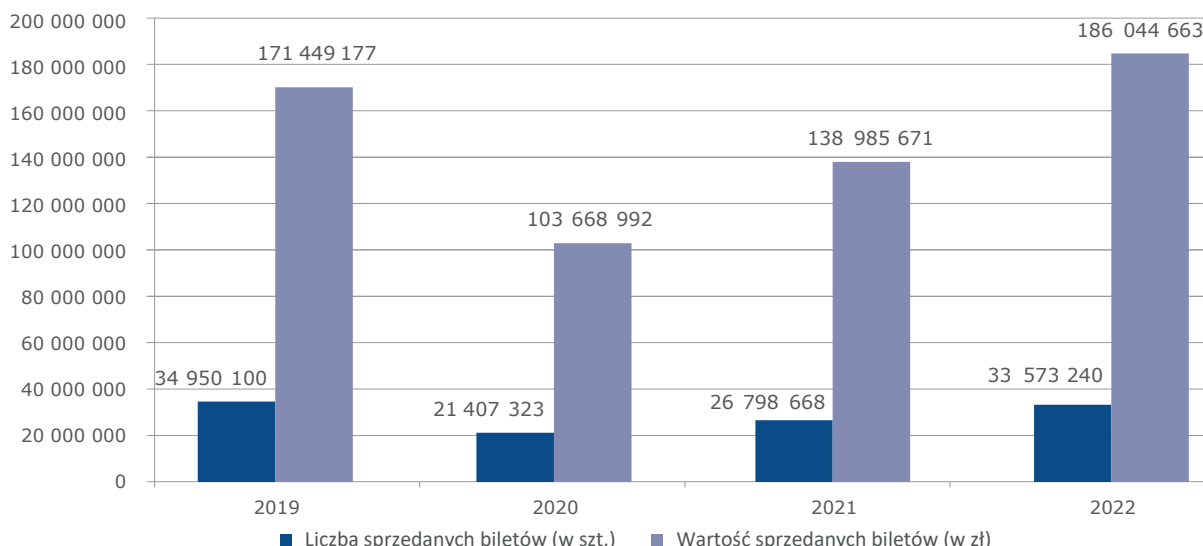
SPRZEDAŻ BILETÓW W SYSTEMIE URBANCARD

Rok 2022 przyniósł wyraźną poprawę w korzystaniu przez mieszkańców z komunikacji miejskiej. Odnotowano wzrost liczby pasażerów, a tym samym wzrost liczby sprzedanych biletów w stosunku do roku poprzedniego. W 2022 r. poprzez system URBANCARD Wrocławska Karta Miejska sprzedano łącznie **33 573 240** biletów (w 2021 r. – 26 798 668 biletów), z czego:

- **24 159 923** biletów czasowych,
- **8 608 768** biletów jednorazowych,
- **803 763** imiennych biletów okresowych,
- **786** biletów okresowych na okaziciela.

W 2022 r. sprzedano 25 465 621 biletów (ok. 76%) za pomocą kasowników zamontowanych w pojazdach komunikacji miejskiej oraz 8 107 619 (ok. 24%) poprzez pozostałe kanały dystrybucji biletów, tj.: automaty biletowe, aplikacje mobilne, stronę WWW oraz punkty stacjonarne.

Wykres 61. Sprzedaż biletów wrocławskiej komunikacji miejskiej w latach 2019–2022

Źródło: UMW

W czerwcu 2022 r. wprowadzono kolejne usprawnienie systemu URBANCARD polegające na wyświetlaniu skróconego numeru Token na ekranie kasowników w momencie płatności zbliżeniową kartą płatniczą lub urządzeniem mobilnym. Umożliwiono również wnoszenie opłat za bilety zakupione w kasownikach zamontowanych w pojazdach komunikacji miejskiej przy użyciu BLIK Zbliżeniowy lub kartami Diners Club/ Discovery. We wrześniu 2022 r. umożliwiono zakup biletów poprzez popularną aplikację *Jakdojade: rozkłady i bilety*. Dodatkowym atutem jest to, że aplikacja pomaga dobrać bilet czasowy do przewidywanej podróży. W grudniu 2022 r. wprowadzono nową funkcjonalność na stronie www.urbancard.pl pozwalającą na zdalne odblokowanie karty płatniczej, która trafiała na listę kart zastrzeżonych i nie mogła być używana w kasownikach. Rozwiązanie to wprowadza możliwość samodzielnego zarządzania kartą bez konieczności wizyty w Biurze Obsługi Klienta URBANCARD.

BEZPŁATNE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ MIEJSKĄ

Do darmowych przejazdów komunikacją miejską na terenie Polski uprawnione są konkretne grupy społeczne (posłowie i senatorowie RP, inwalidzi wojenni i wojskowi oraz ich opiekunowie – tylko I grupa, uczniowie realizujący obowiązek szkolny w szkołach specjalnych oraz ich opiekunowie w przejazdach z miejsca zamieszkania do szkoły, cywilne niewidome ofiary działań wojennych). Dodatkowo samorządy mogą na swoim terenie ustalić bezpłatne przejazdy i wskazać uprzywilejowane grupy pasażerów.

Wrocław od 2017 r. systematycznie obejmował kolejne grupy osób uprawnieniami do darmowych przejazdów komunikacją publiczną. Wrocław jako jedyny z grupy 4 największych polskich miast, które stosują uprawnienia do darmowych przejazdów (Warszawa, Łódź i Kraków), wprowadził bezpłatne przejazdy komunikacją miejską dla uczniów aż do ukończenia 21. roku życia i seniorów, którzy ukończyli 65. rok życia. Uprawnienia dla seniorów wprowadzane były etapowo przez coroczne obniżanie wieku uprawnionych, aż do objęcia bezpłatną komunikacją 65-latków od 1 stycznia 2023 r. Z końcem 2022 r. do bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską uprawnionych było ok. 270 tys. osób.

BEZPŁATNE PRZEJAZDY UCHODźCÓW Z UKRAINY

W ramach pomocy uchodźcom wojennym z Ukrainy przybywającym na teren Polski po 24 lutego 2022 r. w związku z zaostrzeniem konfliktu zbrojnego wprowadzono dla nich prawo do nieodpłatnych przejazdów komunikacją miejską w okresie od 24 lutego do 30 czerwca 2022 r.

Ponadto podjęto działania legislacyjne w celu zrównania praw dzieci i młodzieży z Ukrainy kontynuujących naukę z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w ukraińskim systemie oświaty z tymi, którzy podjęli naukę w szkołach polskich. Obu grupom przyznano prawo do bezpłatnych przejazdów na okres od 1 września 2022 r. do 30 września 2023 r., nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia.

Podjęto także działania mające na celu poprawę jakości obsługi pasażerów narodowości ukraińskiej. Oprócz istniejącej dostępności materiałów informacyjnych w języku ukraińskim na stronie www.urbancard.pl w Biurach Obsługi Klienta URBANCARD zatrudniono osoby posługujące się językiem ukraińskim mogące udzielić pomocy w zakresie obsługi sprzedażowej i reklamacyjnej.

KOMUNIKACJA PODMIEJSKA – MIĘDZYGMINNA

We Wrocławiu linie autobusowe międzygminne zapewniają komunikację publiczną na kluczowych kierunkach podmiejskich. W 2022 r. nastąpił znaczący wzrost pracy przewozowej w komunikacji autobusowej miejskiej i podmiejskiej (o ok. 850 tys. wozokilometrów w stosunku do 2021 r.). Powodem wzrostu jest całoroczna obsługa komunikacyjna m.in. gmin Kąty Wrocławskie i Żórawina, którą rozpoczęto w sierpniu 2021 r.

Tabela 99. Liczba wozokilometrów w komunikacji miejskiej i podmiejskiej w latach 2019–2022

Rok	2019	2020	2021	2022
Praca przewozowa	2 762 677	2 949 461	3 736 950	4 593 682

Źródło: UMW

W 2022 r. w komunikacji międzygminnej organizowanej przez Gminę Wrocław sprzedano 512 662 biletów jednorazowych (w 2021 r. – 411 080) oraz 14 358 biletów okresowych (w 2021 r. – 10 731). Nastąpił zdecydowany wzrost sprzedaży biletów w stosunku do roku 2021: o 25% biletów jednorazowych i o 34% biletów okresowych. Wzrost sprzedaży wynika ze zwiększenia liczby podróżujących w ramach dotychczasowych umów zawartych z Gminami: Miękinia, Wisznia Mała, Długołęka, Siechnice, Kobierzyce, a także całorocznej obsługi komunikacyjnej m.in. Gmin Kąty Wrocławskie i Żórawina (obsługa rozpoczęta od sierpnia 2021 r.).

Tabela 100. Sprzedaż biletów na liniach międzygminnych w latach 2019–2022

Rok	Liczba biletów jednorazowych (w szt.)	Liczba biletów okresowych (w szt.)	Wartość sprzedanych biletów (w zł)
2019	527 889	14 244	3 010 868
2020	305 510	9 044	1 831 141
2021	411 080	10 731	2 606 085
2022	512 662	14 358	3 496 253

Źródło: UMW

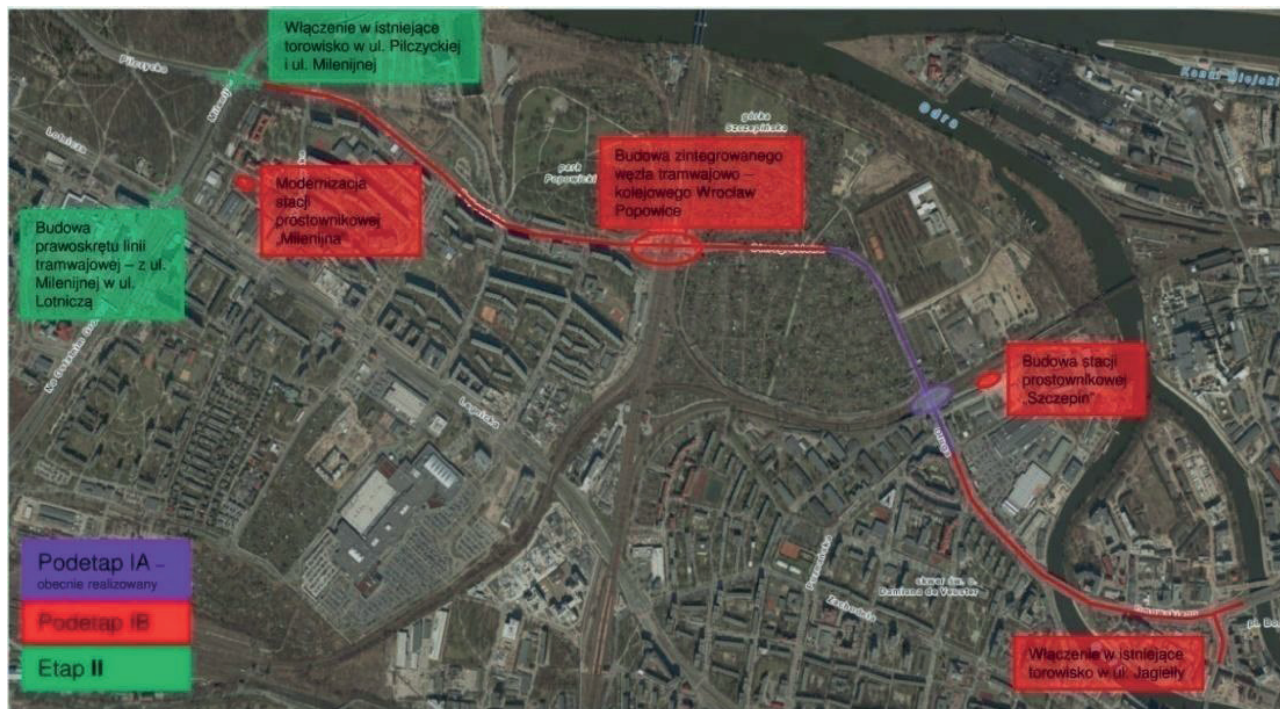
W ramach kontynuowanych umów na dystrybucję biletów aglomeracyjnych, które umożliwiają pasażerom korzystanie z komunikacji na terenie Wrocławia i gmin Czernica, Siechnice, Kobierzyce czy Kąty Wrocławskie, sprzedanych zostało w sumie 5335 biletów, na łączną kwotę 441 840 zł.

Więcej informacji na ten temat w rozdziale WSPÓŁPRACA na stronie 259.

ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTU SZYNOWEGO W AGLOMERACJI I WE WROCŁAWIU – ETAP IIIA (PROJEKT DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014–2020)

W 2022 r. w ramach podetapu IA (kolor fioletowy na rysunku) oddano do użytkowania odcinek układu drogowego od wyjazdu z terenu centrum handlowego przy ul. Długiej poza zjazd na teren Politechniki Wrocławskiej.

Rysunek 11. Trasa tramwajowa wzdłuż ulic Popowickiej, Starogrobłowej i Długiej – cały odcinek

Źródło: UMW

Ponadto nadal trwały prace budowlane w ramach realizacji podetapu IB (kolor czerwony na rysunku) i etapu II (kolor zielony) na odcinku od skrzyżowania ulic Jagiełły i Dmowskiego do wjazdu do centrum handlowego przy ul. Długiej oraz od zjazdu na teren Politechniki Wrocławskiej do ul. Milenijnej (torowisko tramwajowe wraz z trakcją i przystankami, odcinki ciągów pieszych i rowerowych, przebudowa sieci i kolizji, łuk tramwajowy na skrzyżowaniu Milenijna – Lotnicza). Z końcem 2022 r. została oddana do użytkowania jezdnia dla ruchu kołowego na całej długości inwestycji. Zakończenie projektu planowane jest w II kwartale 2023 r. Nakłady poniesione w 2022 r. na realizację zadania wyniosły łącznie **69 578 000 zł** (w 2021 r. – 75 272 000 zł).

**BUDOWA WYDZIELONEJ TRASY AUTOBUSOWO-TRAMWAJOWEJ ŁĄCZĄCEJ OSIEDLE
NOWY DWÓR Z CENTRUM WROCŁAWIA (TAT) – PROJEKT DOFINANSOWANY
ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO 2014–2020**

Rysunek 12. Schemat przebiegu trasy autobusowo-tramwajowej na Nowy Dwór

Źródło: UMW

TAT to największa inwestycja komunikacyjna miasta od 1949 r., kiedy wybudowana została linia tramwajowa do Leśnicy. To 7-kilometrowa trasa autobusowo-tramwajowa oraz 2 wiadukty: 160-metrowy nad torami kolejowymi i 22-metrowy nad ul. Smolecką.

W 2022 r. zakończono budowę konstrukcji jezdni ul. Robotniczej oraz wykonano część robót w ramach budowy wiaduktu przy ul. Robotniczej (etap I), na odcinku od Wrocławskiego Parku Biznesu do ul. Rogowskiej wykonano nawierzchnię trasy, chodniki oraz ścieżki rowerowe, zamontowano wszystkie słupy trakcyjne i oświetleniowe, a także zakończono budowę budynku stacji prostownikowej przy ul. Nowodworskiej (etap II). W ramach etapu III na odcinku od pętli tramwajowej przy skrzyżowaniu ul. Zemskiej i Rogowskiej do ul. Zemskiej wykonano torowisko i umożliwiono ruch komunikacyjny. Ponadto na całej długości trasy TAT dokonano nasadzeń drzew i krzewów oraz zagospodarowania terenów zielonych. Nakłady poniesione w 2022 r. na realizację zadania wyniosły łącznie 59 295 000 zł.

ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTU SZYNOWEGO W AGLOMERACJI I WE WROCŁAWIU – ETAP IV

BUDOWA MOSTÓW CHROBREGO

W 2022 r. kontynuowano realizację budowy nowych mostów Chrobrego w formule „zaprojektuj i wybuduj”. Mosty stanowią część planowanej trasy autobusowo-tramwajowej na Swojczyce i są pierwszą częścią realizacji tego zadania. W 2022 r. uzyskano decyzję administracyjną na realizację inwestycji drogowej (ZRIID). Nasunięto północną część konstrukcji mostu nad kanałem żegludowym i przystąpiono do montażu mostu południowego. Równolegle trwały prace nad układem drogowym. Usunięto kolizje z infrastrukturą podziemną. Zakończenie robót budowlanych planowane jest w III kwartale 2023 r.

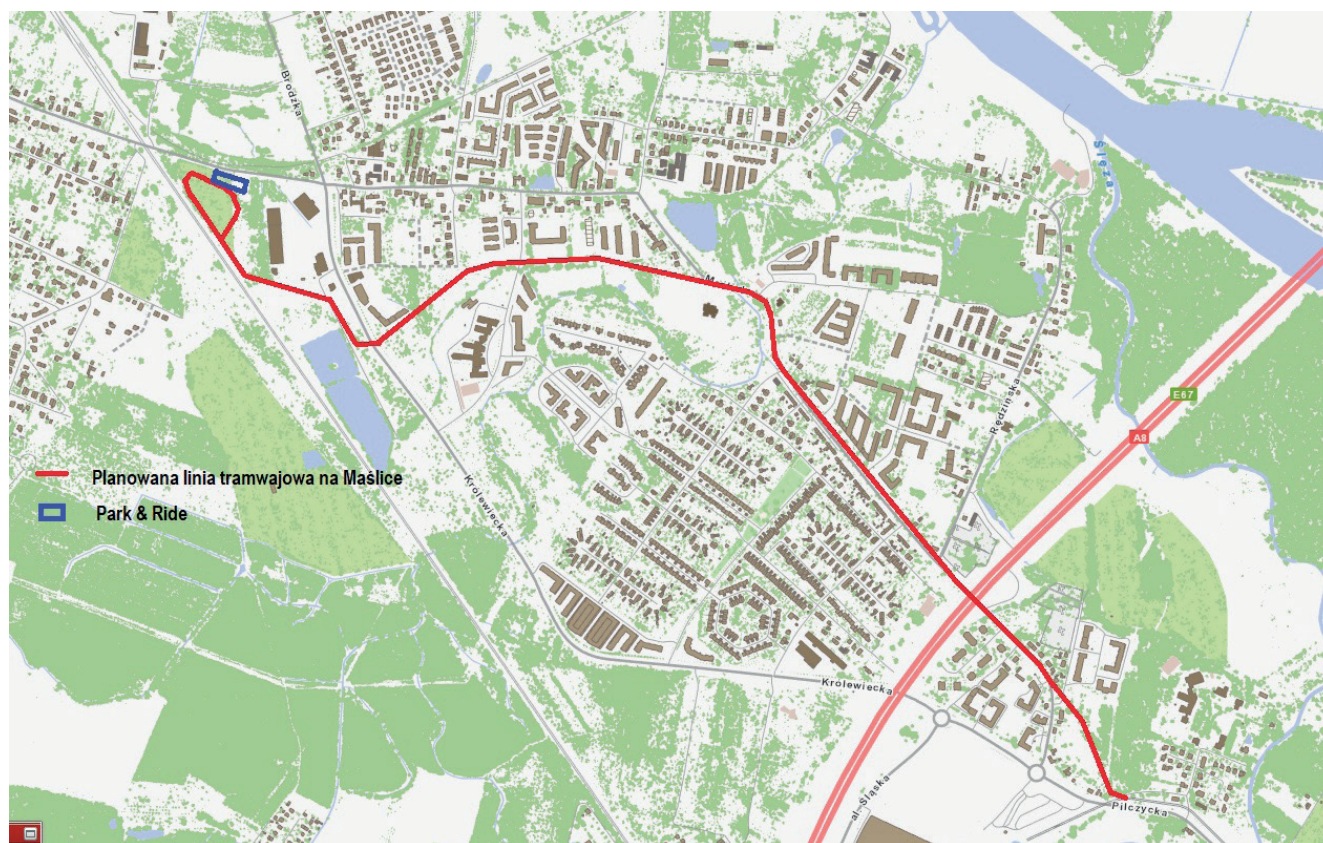
Ponadto kontynuowano prace nad dokumentacją projektową na budowę trasy tramwajowo-autobusowej na osiedle Swojczyce, obejmującej odcinek od pętli Sępólno wraz z przebudową pętli do nowo projektowanej pętli Swojczyce przy ul. Chałupniczej, bez mostów Chrobrego. Planowane zakończenie opracowania dokumentacji to IV kwartał 2023 r. Nakłady poniesione w 2022 r. na realizację zadania wyniosły łącznie 41 013 000 zł.

TRAMWAJ NA MAŚLICE

W grudniu 2022 r. ogłoszono przetarg na sporządzenie dokumentacji projektowej budowy trasy tramwajowej na osiedle Maślice o długości ok. 3,2 km. Przewidywany przebieg trasy rozpoczyna się od skrzyżowania ul. Pilczyckiej i Dworskiej do planowanego przez PKP nowego przystanku kolejowego Wrocław-Maślice, przy którym miałyby zostać zrealizowany parking typu P&R na kilkadziesiąt aut.

Projekt realizowany jest zgodnie z WPT 2.0 ogłoszonym przez Prezydenta Wrocławia w dniu 30 maja 2022 r.

Rysunek 13. Projektowana trasa tramwajowa na osiedle Maślice wraz z parkingiem P&R

Źródło: UMW

TRAMWAJ NA JAGODNO

14 czerwca 2022 r. z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych uzyskano wstępną promesę w wysokości 65 mln zł dofinansowania na wydzieloną trasę komunikacji zbiorowej na Jagodno – etap 1. W 2022 r. ogłoszono postępowanie przetargowe na budowę trasy autobusowej w miejscu docelowego torowiska tramwajowego. Projekt zakłada obecnie budowę buspasa w istniejącej rezerwie terenowej, rozwiązania geometryczne i konstrukcyjne zostały tak dobrane, aby w przyszłości była możliwa dobudowa torowiska i trakcji przy minimalnym zakresie prac straconych.

TRANSPORT KOLEJOWY

We Wrocławiu zbiega się 11 kierunków linii kolejowych normalnotorowych, z czego 10 jest czynnych – 9 obsługuje ruch pasażerski, a jedna towarowy. W połowie 2022 r. uruchomione zostało połączenie na linii 285 z Wrocławia do Świdnicy przez Sobótkę.

Wprowadzony w 2021 r. jako oferta zastępcza Bilet Nasz Wrocław Kolej przeznaczony dla wrocławian łączących przejazdy komunikacją miejską z kolejową na terenie Wrocławia w cenie 1 zł (bilet normalny) oraz 0,50 zł (bilet ulgowy) został sprzedany w 2022 r. w liczbie **6709** sztuk (w 2021 r. – 2110 sztuk).

W ramach integracji transportu miejskiego i kolejowego w 2022 r. kontynuowano działania na rzecz rozwoju systemu parkingów przesiadkowych P&R przy stacjach kolejowych. Wytypowane zostały optymalne lokalizacje pod budowę parkingów przesiadkowych w sąsiedztwie pięciu stacji: Wrocław-Brochów, Wrocław-Leśnica, Wrocław-Osobowice, Wrocław-Pracze i Wrocław-Zakrzów. Dla parkingów przy stacji PKP Leśnica przystąpiono do opracowania dokumentacji projektowej, dla parkingów przy stacji PKP Pracze wykonano prace projektowe z rozwiązaniami wariantowymi.

W 2022 r. **Dworzec Główny we Wrocławiu ponownie zajął 1. miejsce w kategorii najpopularniejszej stacji w 2021 r.** w rankingu opublikowanym przez Urząd Transportu Kolejowego w 2022 r. – w przeciągu roku obsłużył 17,1 mln osób. 2. miejsce zajął Poznań Główny, 3. zaś Kraków Główny.

Tabela 101. Wymiana pasażerska na Dworcu Głównym we Wrocławiu w latach 2018–2021

Rok	Wymiana pasażerska w trakcie roku (l. os. w mln/rok)	Wymiana pasażerska dziennie (l. os. w tys./dzień)	Miejsce w rankingu w kategorii najpopularniejszej stacji
2018	21,2	58,1	1
2019	20,8	57,7	2
2020	12,4	33,6	1
2021	17,1	46,9	1

Źródło: UTK.GOV.PL

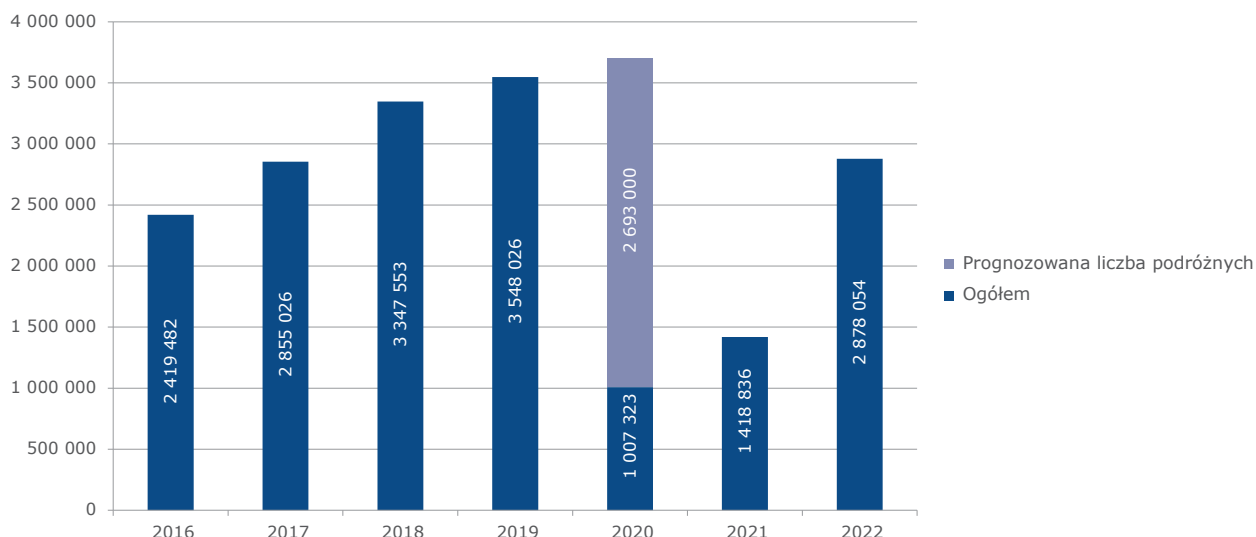
W lutym 2022 r. po eskalacji działań wojennych w Ukrainie Dworzec Główny we Wrocławiu stał się najważniejszym punktem przesiadkowym dla ukraińskich uchodźców, a także pierwszym punktem pomocowym. W dworcowej bibliotece i galerii BWA uruchomiona została poczekalnia oraz punkt pomocy zorganizowany przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki.

Dane dotyczące transportu aglomeracyjnego w rozdziale WSPÓŁPRACA na stronie 259.

PORT LOTNICZY

W 2022 r. Port Lotniczy Wrocław S.A. (Port Lotniczy) pod względem liczby obsłużonych pasażerów utrzymał 5. pozycję wśród lotnisk w Polsce (po Warszawie, Krakowie, Katowicach i Gdańsku) oraz 4. wśród lotnisk regionalnych. W 2022 r. nastąpiła dynamiczna odbudowa rynku transportu lotniczego po kryzysie spowodowanym pandemią. Znoszenie obostrzeń w transporcie lotniczym i przywracanie połączeń oraz częstotliwości lotów spowodowało wzrost zainteresowania podróżami lotniczymi. Port lotniczy oferował 72 połączenia regularne obsługiwane przez 9 przewoźników oraz 21 połączeń czarterowych. Wojna w Ukrainie spowodowała zawieszenie wszystkich bezpośrednich połączeń lotniczych z ukraińskimi miastami, co stanowiło w styczniu prawie 20% ruchu pasażerskiego (w styczniu było to 147 lotów, ponad 21 tys. pasażerów). W to miejsce wprowadzono z czasem nowe połączenia (Sztokholm, Wenecja, Oslo, Turyn, Barcelona oraz połączenia sezonowe Dubrownik, Rodos, Tirana).

Wykres 62. Całkowity ruch pasażerski we Wrocławiu w latach 2016–2022

Źródło: Port Lotniczy Wrocław S.A.

W 2022 r. Port Lotniczy obsłużył prawie **2,9 mln** pasażerów. W porównaniu do 2021 r. to prawie 103% więcej obsłużonych pasażerów i tylko o 19% mniej niż w roku 2019.

W 2022 r. nastąpiła zmiana trendów w podróżowaniu – dominowały podróże typowo wakacyjne, w ramach oferty niskokosztowej i czarterowej. Ruch w tym sektorze kształtował się na poziomie prawie 2,4 mln pasażerów, co daje wzrost o prawie 103% w porównaniu do roku 2021 i spadek w stosunku do 2019 r. jedynie o niecałe 13%.

Ruch regularny w 2022 r. stanowił łącznie **82,5%** ruchu pasażerskiego, w ramach którego przewieziono 2 373 081 pasażerów. Był to wzrost o prawie 114% w stosunku do roku 2021, jednak w stosunku do 2019 r. był to spadek o 20%.

W ruchu czarterowym, lotnictwie ogólnym oraz lotnictwie wojskowym przewieziono 504 973 pasażerów, co stanowiło łącznie **17,5%** ruchu pasażerskiego. W samym ruchu czarterowym przewieziono 491 570 pasażerów, co daje wzrost o 63,9% w stosunku do 2021 r., jednak stanowi spadek o 10% w stosunku do 2019 r. W 2022 r. dominującymi kierunkami w ramach ruchu czarterowego były: Turcja – 41%, Grecja – 28%, Egipt – 14%, Bułgaria – 6%, Hiszpania – 4%.

Pod względem liczby przewiezionych pasażerów przez przewoźników regularnych niezmiennie od 2007 r. na 1. miejscu jest Ryanair, na miejscu 2. znalazł się Wizz Air, na 3. PLL LOT oraz na 4. Lufthansa/Eurowings.

Na terenie Portu Lotniczego zlokalizowany jest dworzec towarowy – terminal cargo, który świadczy kompleksowe usługi logistyczne. W 2022 r. w stosunku do 2021 r. nastąpił znaczny wzrost ilości obsłużonego cargo on board – o 11,7%. Rynek cargo zyskuje na znaczeniu, do czego przyczyniają się m.in. dynamicznie rozwijający się e-handel oraz przewozy artykułów medycznych.

Tabela 102. Cargo on board we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w tonach)

	2019	2020	2021	2022
Liczba obsłużonego cargo on board	281,04	825,35	1 909,55	2 133,88

Źródło: Port Lotniczy Wrocław im. Mikołaja Kopernika

Port Lotniczy oprócz funkcji lotniska użytku publicznego obsługuje wojskowe oraz cywilne operacje lotnicze związane bezpośrednio z ratowaniem zdrowia i życia ludzi. Na mocy porozumienia prezydentów Polski i USA z 2019 r. wrocławski port lotniczy został wskazany jako baza załadunkowo-rozładunkowa Sił Powietrznych USA (Aerial Port of Debarkation – APOD) oraz Główna Baza Operacyjna Sił Zbrojnych USA. Na terenie bazy będą obsługiwane największe samoloty transportowe sił powietrznych USA oraz powstanie wojskowy terminal pasażerski. W 2022 r. w koszarach przy wrocławskim lotnisku wojskowym powstały hale namiotowe, kuchnia polowa, latryny, prysznice i pralnia. W koszarach może mieszkać 450 osób. Realizacja całej inwestycji będzie trwała aż do roku 2035.

W 2022 r. Port Lotniczy otrzymał dofinansowanie w wysokości 175 mln zł (50% wartości całej inwestycji) projektu rozbudowy i modernizacji wrocławskiego lotniska ze środków programu *Łącząc Europę 2021–2027* (CEF). **Pod względem wysokości dofinansowania z UE to największy projekt w branży lotniczej w Polsce i 3. w Europie.** W ramach projektu zrealizowane zostaną: płyta postojowa, równoległa droga kołowania, droga szybkiego zejścia, przebudowa i remont istniejących dróg kołowania oraz budowa płaszczyzny do odladania. Dzięki tej rozbudowie i modernizacji skróci się czas wykonywania operacji lotniczych, co zwiększy przepustowość lotniska, ponadto zwiększy się liczba miejsc postojowych dla samolotów pasażerskich. W 2022 r. rozstrzygnięto przetarg na wykonanie projektu inwestycji.

W 2022 r. w Porcie Lotniczym wdrożono Systemu Bezpieczeństwa Informacji oraz Ciągłości Działania ISO 27001 oraz ISO 2230, dostosowano również sieć infrastruktury informatycznej do akceptowalnych poziomów cyberbezpieczeństwa.

We wrześniu 2022 r. rozpoczęto rozbudowę bazy serwisowej Ryanair o nowy hangar do obsługi technicznej samolotów. Budowa zostanie zakończona w 2023 r. Zespół bazy serwisowej zostanie wzmocniony o 200 inżynierów i mechaników, do końca 2024 r. Ryanair zatrudni ponad 500 osób. Wartość inwestycji szacowana jest na 25 mln euro i jest to największa inwestycja przewoźnika w Polsce.

W związku z wojną w Ukrainie od lutego 2022 r. na terenie dawnego terminalu portu lotniczego przy ul. Skarżyńskiego zorganizowano miejsce tymczasowego pobytu dla uchodźców z Ukrainy (od kilkunastu godzin do kilku dni w oczekiwaniu na znalezienie odpowiedniego miejsca na dłuższy pobyt). **Udostępniono 200 miejsc noclegowych.**

TRANSPORT WODNY

W 2022 r. kontynuowano prace analityczne dotyczące możliwości funkcjonowania tramwaju wodnego na Odrze prowadzone w grupie roboczej przy tzw. **Niebieskim Stole**, skupiającym zespoły powołane w strukturach Urzędu Miejskiego Wrocławia, Państwowym Gospodarstwie Wodnym (PGW) Wody Polskie, Urzędu Żeglugi Śródlądowej oraz Politechniki Wrocławskiej.

W roku 2022 zakończono prace nad koncepcją inwestycyjną tramwaju wodnego wraz z elementami analizy kosztów i korzyści jego wprowadzenia oraz standardami wyposażenia i zagospodarowania przystanków rzecznych, przystani oraz marin na Wrocławskim Węźle Wodnym oraz na obszarze aglomeracji wrocławskiej. Zakończone zostały również prace nad raportem z konsultacji społecznych ws. pilotażowej trasy tramwaju wodnego oraz lokalizacji przystanków w aglomeracji wrocławskiej, folderem promocyjnym dotyczącym terenów przeznaczonych pod nowy port rzeczny – multimodalne centrum logistyczne na Rędzinie. Ponadto kontynuowane były prace dotyczące mariny miejskiej w basenie dawnego portu węglowego przy ujściu rzeki Oławy.

WSPIERANIE ROZWOJU ELEKTROMOBILNOŚCI

W 2022 r. kontynuowano wdrażanie przyjętej w 2020 r. przez Radę Miejską Wrocławia *Wrocławskiej Strategii Rozwoju Elektromobilności*, wypełniając tym samym zobowiązania Gminy Wrocław sformułowane w Ustawie z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych (wykorzystywanie autobusów zeroemisyjnych w transporcie miejskim i pojazdów elektrycznych do zadań publicznych, posiadanie określonej liczby punktów ładowania pojazdów oraz stwarzanie warunków do wspierania rozwoju elektromobilności w mieście).

W 2022 r. Urząd Miejski Wrocławia oraz jego jednostki użytkowały 12 pojazdów elektrycznych (w 2021 r. – 11 pojazdów elektrycznych), co stanowiło 12,37% (w 2021 r. – 12,22%) udziału pojazdów elektrycznych we flocie pojazdów miejskich.

W ramach zgłoszonego w 2022 r. przez spółkę MPK projektu do programu Zielony Transport Publiczny z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) MPK zawarło umowy na dostawę 13 autobusów elektrycznych wraz z niezbędną infrastrukturą ich ładowania. Autobusy zostaną dostarczone na przełomie III/IV kwartału 2023 r.

W 2022 r. w ramach pilotażowego programu *InPost Green City* Towarzystwa Budownictwa Społecznego Wrocław rozpoczęło współpracę z firmami InPost oraz GreenWay Polska dotyczącą budowy infrastruktury ładowania samochodów elektrycznych.

We Wrocławiu liczba pojazdów z napędem alternatywnym wzrasta rok do roku. W ramach wspierania elektromobilności udostępniono kolejne buspasy dla pojazdów elektrycznych oraz napędzanych wodorem. W 2022 r. jako buspas udostępniono odcinek torowiska od ul. Glinianej do zjazdu z ul. Hubskiej do CH Auchan. Na koniec 2022 r. sumaryczna długość buspasów wynosiła ok. 20 km.

Tabela 103. Liczba pojazdów z napędem alternatywnym w latach 2019–2022 we Wrocławiu

Rodzaj napędu	2019	2020	2021	2022
Elektryczny	417 + 447 skuterów	456 + 442 skutery	818 + 510 skuterów	1 383 + 598 skuterów
Hybrydowy	4 976	8 084	14 805	21 298
CNG, LNG	156	161	165	183
Wodorowy	2	3	2	2

Źródło: UMW

OGÓLNODOSTĘPNE PUNKTY ŁADOWANIA POJAZDÓW ELEKTRYCZNYCH I STACJE TANKOWANIA GAZEM ZIEMNYM

W 2022 r. opracowano, poddano konsultacjom społecznym i zatwierdzono *Plan budowy ogólnodostępnych stacji ładowania*. Zaopiniowano ok. 130 nowych lokalizacji. Problemem w rozwoju infrastruktury ładowania we Wrocławiu są odległe terminy przyłączenia stacji ładowania do sieci energetycznej przez operatora systemu dystrybucyjnego. Niezależnie od zaopiniowanych wniosków oddano 18 ogólnodostępnych punktów ładowania pojazdów elektrycznych zlokalizowanych m.in. przy ul. Powstańców Śl., Swojczyckiej czy w Galerii Dominikańskiej.

Gmina Wrocław kontynuowała współpracę z operatorami zewnętrznymi polegającą na udostępnieniu na preferencyjnych warunkach gruntów gminnych pod stacje ładowania pojazdów elektrycznych. Liczba punktów ładowania pojazdów elektrycznych wzrosła ponad dwukrotnie w przeciągu ostatnich pięciu lat.

Tabela 104. Liczba punktów ładowania pojazdów elektrycznych i stacji tankowania gazem ziemnym w latach 2019–2022

Liczba punktów	2019	2020	2021	2022
Punkty ładowania pojazdów elektrycznych, w tym:	123	131 w 42 lokalizacjach	150 w 45 lokalizacjach	168 w 53 lokalizacjach
punkty Gminy Wrocław (w tym wg Ewidencji Infrastruktury Paliw Alternatywnych)	18	18	28 (20)	28 (20)
pozostałe punkty	105	113	122	140
Stacje tankowania gazem ziemnym	1	1	1	1

Źródło: UMW

W 2022 r. w celu wypracowania wspólnych dla polskich miast rozwiązań w obszarze zrównoważonego transportu oraz rozwoju infrastruktury ładowania Wrocław uczestniczył w pracach Komitetu Samorządowego Polskiego Stowarzyszenia Paliw Alternatywnych przy Polskim Stowarzyszeniu Paliw Alternatywnych.

INFRASTRUKTURA

Bezpieczeństwo i monitoring systemów odpowiadających za zaopatrzenie w wodę, odbiór i oczyszczanie ścieków oraz gospodarowanie wodami opadowymi i roztopowymi, a także gospodarowanie odpadami i zapewnienie ciągłości dostaw energii stanowią kluczowe elementy ograniczające skalę zjawisk mogących zdestabilizować życie w mieście. Bezpieczeństwo i pewność funkcjonowania infrastruktury komunalnej jest celem strategicznym. Należy podkreślić, że w 2022 r., który był rokiem kończącej się pandemii, a także wydarzeń związanych z wojną w Ukrainie, dzięki wysokiej jakości usług komunalnych i ciągłości pracy jednostek, spółek i firm zajmujących się utrzymaniem miasta, zapewniono bezpieczeństwo sanitarne infrastruktury miejskiej i jej użytkowników.

W 2020 r. weszła dyrektywa UE w sprawie jakości wody do spożycia (dyrektywa 2020/2184), w ramach której kraje członkowskie zobowiązano do oszacowania wielkości strat wody. Komisja Europejska opracuje progi wycieków, które będą musiały zostać osiągnięte w najbliższych latach. Według raportu z 2022 r. European Benchmarking Co-operation (EBC – międzynarodowe stowarzyszenie prowadzące benchmarking wiodących przedsiębiorstw branży wodno-kanalizacyjnej) Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. we Wrocławiu (MPWiK) znalazło się wśród 15 europejskich przedsiębiorstw pod względem najniższych strat wody (w 2020 r. wśród 10). We Wrocławiu straty te są o ok. kilku punktów procentowych niższe niż średnia dla Europy Zachodniej i w 2022 r. wyniosły 10,4% (w 2021 r. – 9,9%). Dla porównania wg danych GUS udział strat wody w łącznej ilości dostarczonej wody w Polsce wynosił 16,1% w 2021 r. Średnie straty wody w Europie wg raportu EurEau *The European Federation of National Associations of Water Services* wyniosły w 2021 r. 25%.

SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ

System ujmowania i uzdatniania wody dla mieszkańców Wrocławia jest układem złożonym. W skład systemu zaopatrzenia w wodę wchodzi ujęcia wody (pompownie wody powierzchniowej, pompownie wody infiltracyjnej, tereny wodonośne), 2 zakłady produkcji wody, stacja uzdatniania wody oraz obiekty sieciowe (pompownie strefowe, komory dochlorowywania). Wrocław zaopatrywany jest w wodę ujmowaną z rzeki Oławy, której zasoby wzbogacane są wodami z rzeki Nysy Kłodzkiej (system przerzutowy Nysa-Oława). Zasilanie z Nysy Kłodzkiej zapewnia odpowiednią ilość wody, poprawia jakość wody w rzece Oławie i pozwala na optymalizację zużycia środków chemicznych w procesach uzdatniania.

W ramach systemu prowadzony jest monitoring wybranych parametrów jakości wody przerzucanej z Nysy Kłodzkiej, a następnie wody zmieszanej z wodami rzeki Oławy. Cały system w bardzo skuteczny sposób pozwala na podjęcie z dużym wyprzedzeniem działań umożliwiających zabezpieczenie surowca do produkcji wody i ochronę ujęć wody.

Woda uzdatniana jest w dwóch wrocławskich Zakładach Produkcji Wody (ZPW). ZPW Na Grobli zaopatruje głównie mieszkańców centrum i północno-wschodniej części Wrocławia. Zakład zasilany jest wyłącznie wodą infiltracyjną pobieraną z terenów wodonośnych o powierzchni 1 106,65 ha, które położone są na południowy wschód od Wrocławia i objęte są strefą ochronną ujęcia wody powierzchniowej. ZPW Mokry Dwór uzdatnia wodę powierzchniową ujmowaną bezpośrednio z rzeki Oławy i Nysy Kłodzkiej. Wydajność każdego ZPW wynosi maksymalnie 80 tys. m³ na dobę.

Zlokalizowana w Leśnicy Stacja Uzdatniania Wody (SUW) jest lokalną stacją zaopatrującą w wodę mieszkańców okolicznych osiedli. Stacja w Leśnicy zasilana jest głównie wodą podziemną, uzupełnianą okresowo (duże rozbiory w okresie letnim lub działania eksploatacyjne) wodą z ZPW Mokry Dwór.

Tabela 105. Pobór i uzdatnianie wody w MPWiK we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w tys. m³)

1.	Pobór wody	2019	2020	2021	2022
1.1	Ilość pobranej wody powierzchniowej	22 259,97	20 644,68	21 696,72	22 630,41
1.2	Ilość pobranej wody infiltracyjnej	26 753,97	27 517,44	28 602,75	29 808,83
1.3	Ilość pobranej wody głębinowej	464,37	476,30	391,51	319,49
Razem woda pobrana do uzdatniania (bez przerzutów i przepompowywania)		49 478,31	48 638,42	50 690,98	52 758,73
2.	Dostawa uzdatnionej wody				
2.1	ZUW Mokry Dwór	20 963,07	19 472,37	20 872,69	21 641,85
2.2	ZUW Na Grobli	25 181,90	26 036,31	26 896,61	28 442,95
2.3	SUW Leśnica	456,40	479,39	474,05	485,37
Razem woda uzdatniona		46 601,37	45 988,07	48 243,35	50 570,17

Źródło: MPWiK

MPWiK eksploatuje ok. **2200 km** sieci wodociągowej. System dystrybucji wody obejmuje swoim zasięgiem cały Wrocław, MPWiK dostarcza również wodę uzdatnioną poza granice miasta – korzysta z niej 7 gmin ościennych (Kobierzyce, Siechnice, Wisznia Mała, Długołęka, Kąty Wrocławskie, Czernica oraz Miękinia). Oprócz wody uzdatnionej sprzedawana jest woda surowa do wodociągów w Brzegu Opolskim, Elektrociepłowni Czechnica (Kogeneracja S.A.) oraz do nawadniania upraw zakontraktowanych przez przedsiębiorstwo McCain.

SYSTEM ODBIORU I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW

Na system kanalizacyjny Wrocławia składa się sieć kanalizacyjna, przepompownie ścieków, Wroclawska Oczyszczalnia Ścieków Janówek (WOŚ Janówek) oraz zbiorniki retencyjne oddane do użytkowania w IV kwartale 2022 r. WOŚ Janówek jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z chemicznym wspomaganie usuwania związków fosforu, która zgodnie z wydanym pozwoleniem wodnoprawnym może odprowadzać średnio **155 tys. m³** oczyszczonych ścieków na dobę. Ścieki do oczyszczalni są doprowadzane systemem sieci rozdzielczych i ogólnospławnych (w tym kolektorów: Odra, Ślęza, Bystrzyca, Kolektor Południowy, Kolektor Północny) oraz lokalnych przepompowni.

MPWiK eksploatuje ok. **1710 km kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej** wraz z przyłączami (o 25 km więcej niż w 2021 r.). Ścieki odbierane są przez MPWiK z obszaru Wrocławia oraz z gmin Kobierzyce, Siechnice, Wisznia Mała, Długołęka, Kąty Wrocławskie, Czernica i Miękinia.

Na koniec 2022 r. MPWiK eksploatowało **67** przepompowni sanitarnych i ogólnospławnych (w 2021 r. – 66 przepompowni) oraz **4** zlewnie ścieków (w 2021 r. – 3 zlewnie). Przepompownie sanitarne i ogólnospławne (licząc razem z pompownią główną WOŚ Janówek) przepompowały w sumie prawie **108 500 tys. m³** ścieków, jest to prawie o **3 100 tys. m³** ścieków mniej niż w 2021 r.

Tabela 106. Liczba przepompowni ścieków i zlewni w latach 2019–2022

Rok	2019	2020	2021	2022
Liczba przepompowni sanitarnych i ogólnospławnych	62	65	66	67
Liczba zlewni	3	3	3	4

Źródło: MPWiK

W 2022 r. do WOŚ Janówek wpłynęło **53 250 tys. m³** ścieków (w tym z kanalizacji ogólnospławnej), co stanowi wzrost o **2050 tys. m³** w stosunku do 2021 r. Ścieki dopływały w ilości średniodobowej **145,9 tys. m³** na dobę, co stanowi spadek o ok. 3,7% w stosunku do roku 2021.

MIEJSKI SYSTEM GOSPODAROWANIA WODAMI OPADOWYMI I ROZTOPOWYMI

System gospodarowania wodami opadowymi we Wrocławiu tworzą znajdujące się na terenie miasta: sieć kanalizacji deszczowej i drenażowej wraz z urządzeniami, sieć kanalizacji ogólnospławnej wraz z urządzeniami, pompownie wód deszczowych i drenażowych, pompownie ścieków ogólnospławnych, urządzenia do retencjonowania i infiltracji wód opadowych, urządzenia małej retencji połączone funkcjonalnie w system, system rowów wraz z urządzeniami służących odprowadzaniu wód opadowych do odbiornika. Długość rowów zarządzanych przez MPWiK to ok. **600 km**, natomiast długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie Wrocławia wynosi ok. **570 km** (ok. 10 km więcej niż w 2021 r.). Występuje ona na osiedlach kanalizowanych współcześnie, przylegających do terenów śródmiejskich oraz na obszarach peryferyjnych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są do odbiorników naturalnych poprzez wyloty. Na terenie Wrocławia pracuje **17 przepompowni deszczowych** eksploatowanych przez MPWiK (o 4 więcej niż w roku 2021), znajduje się tu również sieć drenaży, których zadaniem jest zbieranie i odprowadzanie wód gruntowych w celu lokalnego obniżenia lub ustabilizowania warunków gruntowo-wodnych. Wody drenażowe są zbierane, przepompowywane i odprowadzane do lokalnych odbiorników. Na terenie miasta zlokalizowanych jest **5 przepompowni drenażowych** (podobnie jak w roku poprzednim).

W 2022 r. w Porcie Południe przy ul. Długiej oddano do użytku **4 zbiorniki retencyjne**, które w razie ulewnych deszczy pozwalają zgromadzić ponad **60 tys. m³ ścieków pogody deszczowej**. Przechwycone ścieki ze zbiorników retencyjnych trafiają do WOŚ Janówek w momencie jej mniejszego obciążenia. Dzięki temu Odra jest zabezpieczona przed skutkami gwałtownych opadów deszczu. Inwestycja kosztowała 80 mln zł i była współfinansowana z Funduszu Spójności ze środków Unii Europejskiej.

W 2022 r. Prezydent Wrocławia powołał Pełnomocnika ds. Gospodarowania Wodami Opadowymi i Roztopowymi.

WOLUMEN I STRUKTURA SPRZEDAŻY WODY I ODBIORU ŚCIEKÓW

W 2022 r. odnotowano wzrost ilości sprzedanej wody uzdatnionej oraz wzrost odebranych ścieków w porównaniu z rokiem poprzednim; największy wzrost dotyczył odbiorców usług spoza Wrocławia (Siechnice, Wisznia Mała, Kobierzyce). Ilość sprzedanej wody w 2022 r. wyniosła **44,83 mln m³** i wzrosła w stosunku do roku 2021 o prawie **4,5%**. Ilość odebranych ścieków w 2022 r. wyniosła **44,14 mln m³** i wzrosła w stosunku do roku 2021 o prawie **4,4%**.

Tabela 107. Wolumen sprzedanej wody uzdatnionej i odebranych ścieków i nieczystości w latach 2019–2022 (w mln m³)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Sprzedaż wody ogółem	42,10	41,69	42,91	44,83
Sprzedaż wody dla Wrocławia	38,79	37,88	38,49	39,95
Ścieki odprowadzone do kanalizacji ogółem	40,66	40,74	42,29	44,14
Ścieki odprowadzone do kanalizacji we Wrocławiu	37,32	36,39	37,00	38,27

Źródło: MPWiK

W 2022 r. sprzedaż ilościowa wody i odbiór ścieków były wyższe od wielkości planowanych. Sprzedaż wody dla Wrocławia, wynosząca 39,95 mln m³, była większa zarówno w przypadku grupy „gospodarstwa domowe”, jak i grupy „pozostali odbiorcy” – łącznie o 2,8% względem planu. Podobnie odbiór ścieków z terenu Wrocławia, który wyniósł 38,27 mln m³, był wyższy względem planu w obu grupach odbiorców i przekroczył plan łącznie o 3,1%.

JAKOŚĆ WODY I ŚCIEKÓW

MPWiK kontroluje jakość wody na wszystkich etapach jej ujmowania, uzdatniania i przesyłania. W 2022 r. laboratorium MPWiK zbadało ponad **10 tys.** próbek wody uzdatnionej, surowej oraz na poszczególnych etapach procesów technologicznych jej uzdatniania. Wykonano z nich blisko **93 tys.** analiz. Jakość wody uzdatnianej w ZPW Na Grobli i ZPW Mokry Dwór jest monitorowana w trybie ciągłym poprzez urządzenia pomiarowe, tak aby woda wychodząca odpowiadała parametrom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2022 r. w ramach monitoringu jakości wody w sieci wodociągowej zbadano **1350** próbek pobranych na wyjściu z zakładów ZPW Na Grobli i ZPW Mokry Dwór (w 2021 r. – 1270). Ponadto w ramach monitoringu jakości wody w sieci wodociągowej zbadano ponad **400** próbek pobranych w 38 stałych punktach kontrolnych sieci miejskiej oraz ponad **400** próbek w ramach działań interwencyjnych, zleceń dodatkowych oraz zleceń zewnętrznych.

MPWiK kontroluje jakość ścieków wprowadzanych do kanalizacji oraz oczyszczanych w oczyszczalni i odprowadzanych do środowiska. W 2022 r. wzmożono kontrole jakości ścieków, zwłaszcza ścieków przemysłowych. Laboratorium MPWiK pobrało **472** próbki ścieków w ramach działalności kontrolnej zakładów przemysłowych (w 2021 r. – 224), w wyniku czego naliczono kary umowne za przekroczenia dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń na ponad 360 tys. zł (w 2021 r. – 180 tys. zł). Laboratorium MPWiK w ramach sterowania pracą oczyszczalni oraz kontroli spełniania wymagań prawnych pobrało ponad **4 tys.** próbek ścieków i osadów z oczyszczalni (w 2021 r. – 2,9 tys.).

INWESTYCJE I REMONTY MPWiK

W 2022 r. nakłady inwestycyjne MPWiK wyniosły **182,1 mln zł**, dodatkowo na remont infrastruktury wydatkowano **44,3 mln zł** (w 2021 r. – 19,8 mln zł).

W 2022 r. kontynuowano realizację *Wieloletniego Planu Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych we Wrocławiu* uchwalonego przez Radę Miejską Wrocławia 14 stycznia 2021 r. Plan przewiduje realizację inwestycji w latach 2021–2025 o łącznej wartości 761,3 mln zł. W 2022 r. prowadzono prace:

- dotyczące ujęć i produkcji wody – renowacja i przebudowa 10 studni infiltracyjnych na terenach wodonośnych; kontynuacja remontu rurociągów tłocznych DN 850 Świątniki-Grobla na odcinku od Alei Wielkiej Wyspy do ZPW Na Grobli; przebudowa armatury filtrów piaskowych, przebudowa instalacji dozowania i neutralizacji dezynfektantów w ZPW Mokry Dwór, remont stawu osadowego oraz rowów melioracyjnych,
- dotyczące systemu dystrybucji wody, odbioru ścieków oraz zagospodarowania wód opadowych – budowa oraz/lub przebudowa sieci wodociągowych w ulicach: Otyńskiej, Gospodarskiej, Ledóchowskiego; budowa sieci kanalizacji sanitarnej na ulicach: Sulistrowskiej, Będkowskiej, Strzeblowskiej, Jaźwińskiej, Lewej, Trójkątnej, Kosmonautów, Żółtej, Przebiśniegowej, Białoszewskiego, Mokrzańskiej; budowa sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i sieci wodociągowej na osiedlach Świniary oraz Jerzmanowo-Jarnołów; remont sieci wodociągowej

- i/lub kanalizacji sanitarnej w ulicach: Milickiej, Michalczyka, Zielińskiego, Hirszfelda, Sądowej, Przystankowej oraz alei Róż; wybudowanie dwóch rurociągów tłocznych kanalizacji sanitarnej z pompowni Polanka do kolektora Północnego, z przejściem pod Odrą; budowa sieci kanalizacji sanitarnej, ogólnospławnej oraz deszczowej na trasie tramwajowej na Popowice oraz Trasie Tramwajowo-Autobusowej na Nowy Dwór oraz budowa sieci kanalizacji deszczowej w Alei Wielkiej Wyspy i Osi Zachodniej w ciągu drogi krajowej nr 94; zakończenie budowy zbiorników retencyjnych o łącznej pojemności ok. 61 500 m³; remont kolektora deszczowego na Kępie Mieszczańskiej; wykonanie przyłączy do 2 toalet w parkach miejskich,
- dotyczące oczyszczalni ścieków – 2. etap remontu kotłów biogazowych; remont wnętrza drugiej z dwóch najstarszych, 26-metrowych, Wydzielonych Komór Fermentacyjnych (WKF), modernizacja instalacji odprowadzania osadu przefermentowanego z WKF oraz dyfuzorów ceramicznych na bloku F2/5, remont zasuw w jednej z WKF, słupów podpierających pomosty na WKF.

INWESTYCJE WSPÓŁFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW UE

W 2022 r. MPWiK kontynuowało realizację projektu *Docelowe rozwiązanie gospodarki ściekowej dla miasta Wrocławia – Faza I*, który uzyskał dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Działanie 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach. Projekt obejmuje 22 zadania inwestycyjne, a jego realizacja, po zmianie wprowadzonej w 2022 r., zakończy się w 2023 r. Wartość projektu wynosi 197,5 mln zł, z czego dofinansowanie wyniesie 102,2 mln zł. Najważniejszymi zadaniami realizowanymi w ramach projektu była budowa kanalizacji sanitarnej wraz budową i przebudową sieci wodociągowej na osiedlach Jerzmanowo i Jarnołów, budowa układu retencyjnego na terenie przepompowni Port Południe oraz przebudowa instalacji dozowania dezynfektantów i neutralizacji ZPW Mokry Dwór.

Kontynuowano również realizację projektu *Zagospodarowanie wód opadowych na terenie miasta Wrocławia – Etap I*, który uzyskał dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne, oraz monitoring środowiska. Projekt w 2022 r. został rozszerzony i obejmuje 5 zadań inwestycyjnych, z czego 3 zadania w 2022 r. zostały zakończone:

- gospodarowanie wodami opadowymi w obszarze ul. Raławickiej i ul. Skarbowców,
- budowa sieci kanalizacji deszczowej w ul. Otyńskiej i Fabrycznej oraz drodze 5KD,
- przebudowa pompowni wód opadowych przy ul. Fabrycznej,
- zagospodarowanie wód opadowych na ZPW Na Grobli,
- budowa zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Kajdasza.

Wartość projektu wynosi 31,6 mln zł, a wartość dofinansowania – 21,9 mln zł. Projekt zostanie zakończony 2023 r.

Powyższe projekty stanowią inwestycje MPWiK objęte Wieloletnim Planem Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych we Wrocławiu.

W 2022 r. kontynuowano ponadto realizację projektu *Rozwój E-usług MPWiK S.A.* wdrażającego 2 nowe systemy informatyczne: wspomagający proces obsługi klienta (EBOK) oraz służący poprawie procesów zarządzania gospodarką wodomierzową (SGW). Dofinansowanie projektu pozyskano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020, Działanie 2.1 E-usługi publiczne. Wartość projektu wynosi 2,17 mln zł, a dofinansowanie – 1,5 mln zł. Zakończenie realizacji projektu planowane jest na I kw. 2023 r.

DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA

W 2022 r. MPWiK kontynuowało działalność badawczo-rozwojową (B+R). Do najważniejszych projektów należały:

- analizy i badania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa dostawy wody dla Wrocławia w aspekcie zmian klimatycznych,
- *Wykorzystanie kwasu azotowego (III) w celu poprawy jakości ścieków oczyszczonych i bilansu energetycznego oczyszczalni ścieków (FNA) oraz W kierunku gospodarki cyrkularnej – technologie odzysku wody i surowców ze ścieków oczyszczonych (SEMS)* – oba projekty dofinansowane ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój,

- *Shortcut nitrification in activated sludge process treating domestic wastewater – key technology for low-carbon and clean wastewater treatment (SNIT)* – projekt dofinansowany z Funduszy Norweskich, mający na celu opracowanie oszczędnej technologii usuwania azotu ze ścieków,
- *Wyparne oczyszczanie wody (WOW)* – projekt dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój,
- badanie możliwości i efektywności zastosowania kofermentacji na Wrocławskiej Oczyszczalni Ścieków,
- projekty w ramach programu akceleracyjnego IndustryLab II,
- badania możliwości wykrywania uderzeń hydraulicznych na sieci.

UDOSKONALENIA DZIAŁANIA SYSTEMU WODNO-ŚCIEKOWEGO MIASTA WROCŁAWIA

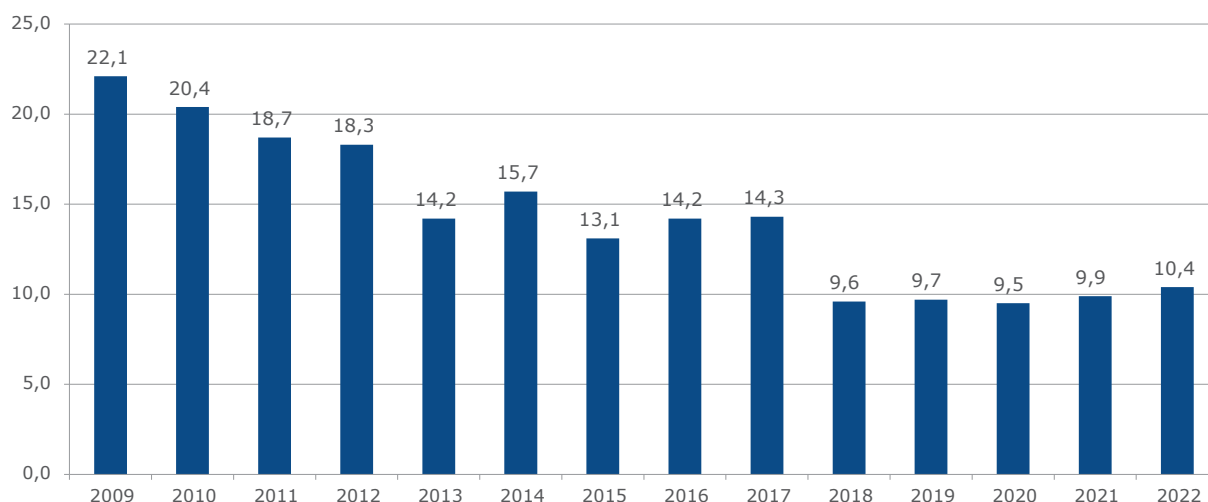
MPWiK stale prowadzi działania zmierzające do usprawnienia systemu wodno-ściekowego. Wśród najistotniejszych znajdują się projekty zmierzające do poprawy efektywności energetycznej oraz obniżenia strat wody. W 2022 r. w ramach poprawy efektywności energetycznej m.in. zakończono działania umożliwiające wykorzystanie ciepła odpadowego z suszarni osadów ściekowych na cele grzewcze Wrocławskiej Oczyszczalni Ścieków (WOŚ).

Od 2009 r. przeprowadzono szereg działań ograniczających straty wody, takich jak: optymalizacja ciśnienia w sieci, implementacja metodyki ograniczania strat wody IWA, rozbudowa sieci stacjonarnych loggerów szumu oraz systemu zdalnego odczytu wodomierzy, a także wytworzenie we współpracy z firmami Future Processing i Microsoft autorskiego oprogramowania do monitoringu sieci wodociągowej SmartFlow.

Działania prowadzone w 2022 r. miały na celu utrzymanie strat wody na poziomie zbliżonym do poprzednich lat. Było to możliwe m.in. przez prowadzenie stałego monitoringu sieci wodociągowej, dzięki opomiarowaniu jej z wykorzystaniem ponad 100 przepływomierzy i rejestratorów ciśnienia, ok. 1200 urządzeń akustycznych służących do wykrywania ukrytych wycieków. Dane zbierane są również z ponad 60 tys. wodomierzy u odbiorców końcowych. System SmartFlow, którego współautorem jest MPWiK, zbiera i analizuje dane spływające z urządzeń pomiarowych, a następnie bilansuje je i ewentualne nieprawidłowości lokalizuje na mapie Wrocławia.

W 2022 r. rozbudowano system SmartFlow o nowe funkcjonalności w zakresie obsługi danych z wodomierzy, a także wprowadzono usprawnienia zwiększające efektywność analiz oraz prezentacji zbiorczych danych i wskaźników. Ponadto wytworzono nową funkcjonalność, która pozwoli na obsługę nowego urządzenia (oryginalne rozwiązanie powstałe przy współpracy MPWiK z firmą AKSEL) do monitorowania uderzeń hydraulicznych na sieci wodociągowej. Rozwiązanie pozwoli na szybką identyfikację źródła anomalii ciśnienia na sieci wodociągowej i szybsze podjęcie działań zapobiegawczych.

Wykres 63. Straty wody w sieci wodociągowej notowane przez MPWiK w latach 2009–2022 (w %)

Źródło: MPWiK

Wg raportu *European Benchmarking Co-operation* straty wody we Wrocławiu są o ok. kilka punktów procentowych niższe niż średnia dla Europy Zachodniej.

W 2022 r. MPWiK znalazło się w **gronie laureatów konkursu Dolnośląski Gryf – Nagroda Gospodarcza**, otrzymując nagrodę w kategorii Najlepsza współpraca biznesu i nauki – za wykorzystanie wspólnych działań badawczo-rozwojowych MPWiK i Politechniki Wrocławskiej dotyczących rozwoju gospodarki obiegu zamkniętego w MPWiK. Projekt zakłada wykorzystanie ścieków oczyszczonych jako surowca do produkcji wody przemysłowej, wykorzystanie odpadów organicznych do produkcji biopaliwa oraz poprawę bilansu energetycznego procesu oczyszczania ścieków. W konkursie Dolnośląski Gryf wyróżnienie otrzymują najlepsze przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego oraz instytucje, które tworzą gospodarczą, naukową i społeczną przyszłość Dolnego Śląska.

Nagrodę Klucz Sukcesu w branży wodno-kanalizacyjnej w 2022 r. otrzymał **Witold Ziomek, Prezes MPWiK**. Jest to wyróżnienie przyznawane przez firmę BMP Sp. z o.o. sp. k. osobom, firmom czy instytucjom za całokształt pracy i wybitne osiągnięcia w danej branży – przełomowe inwestycje czy osiągnięcia rynkowe.

W **Benchmarking Co-ordinator of the Year EBC 2021** nagrodę otrzymała **Aleksandra Cichoń**, koordynatorka benchmarkingu w MPWiK, za wzorową współpracę z EBC w procesie benchmarkingu i dzielenia się wiedzą.

GOSPODAROWANIE ODPADAMI

W 2022 r. we Wrocławiu masa odpadów komunalnych zbieranych w ramach gminnego systemu, **zgodnie z danymi z Ekosystemu**, wyniosła **327 199,774 Mg** (megagram = tona). W podziale na poszczególne frakcje odpadów, podobnie jak w 2021 r., dominowały odpady zmieszane.

Tabela 108. Odpady komunalne zebrane w ramach gminnego systemu w latach 2019–2022 (w Mg)

Rok	Zmieszane	Bioodpady	Papier	Zmieszane opakowaniowe	Szkło	Leki	Wielko-gabarytowe	Łącznie
2019	204 109,45	22 593,04	24 087,32	25 483,48	15 855,830	34,084	14 734,13	306 897,332
2020	190 338,36	29 731,70	24 092,08	23 718,12	17 471,030	32,977	16 556,37	301 940,637
2021	201 313,83	38 138,16	26 956,07	25 219,71	20 365,740	39,195	16 111,16	328 143,865
2022	202 083,94	37 935,65	27 211,60	25 243,15	20 619,762	37,412	14 068,26	327 199,774

Źródło: Ekosystem

Odpady komunalne odebrane w ramach gminnego systemu trafiają do przeznaczonych na nie instalacji komunalnych lub zakładów zajmujących się zagospodarowywaniem odpadów, w których segregowane są zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, tj. przygotowywanie do ponownego użycia, recykling, inne procesy odzysku i unieszkodliwianie.

W latach poprzednich poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła był zgodny z obowiązującą w danym okresie normą i wynosił odpowiednio: w 2015 r. – 25,8%, w 2016 r. – 24,29%, w 2017 r. – 30%, w 2018 r. – 35%, w 2019 r. – 51%, w 2020 r. – 52,16%.

W ostatnich latach udział odpadów komunalnych odebranych i zebranych selektywnie w masie odpadów komunalnych ogółem sukcesywnie rośnie, mimo braku odgórnie narzuconych norm. Niemniej jednak dąży się do tego, aby wskaźnik był możliwie jak największy. Im wyższy stopień segregacji, tym większe możliwości późniejszego recyklingu i przygotowania do ponownego użycia. W 2022 r. masa odpadów selektywnie zebranych była porównywalna z rokiem poprzednim.

Tabela 109. Udział odpadów komunalnych odebranych i zebranych selektywnie w masie odpadów komunalnych ogółem we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)

2019	2020	2021	2022
33,28	36,59	39,78	39,45

Źródło: Ekosystem (wyliczone na podstawie danych posiadanych przez Ekosystem)

W 2022 r. kontynuowano obowiązkową segregację odpadów, na odpady z papieru, szkła, metali i tworzyw sztucznych oraz bioodpady. Pozostałe odpady, takie jak zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony czy tekstylia oraz inne odpady problemowe, dostarczane były przez mieszkańców do Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) przy ul. Janowskiej 51 i przy ul. K. Michalczyka 9. W 2022 r. w PSZOK zebrano łącznie 7 489,629 Mg odpadów. W ciągu ostatnich lat ilość odpadów zebranych w PSZOK znacząco wzrasta. W 2022 r. kontynuowano usługę SZOP – Samochód Zbierający Odpady Problemowe, w ramach której zebrano łącznie 93,505 Mg odpadów. Przeterminowane leki zbierane są w specjalistycznych pojemnikach w 145 aptekach na terenie miasta.

Tabela 110. Ilość odpadów zebranych w PSZOK we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w Mg)

2019	2020	2021	2022
4 892,510	5 102,802	6 975,633	7 489,629

Źródło: Ekosystem

W 2022 r. za **odbiór odpadów** odpowiedzialne były: Konsorcjum Wrocławskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania ALBA S.A. oraz Alba Dolny Śląsk Sp. z o.o. (Sektor IV – Psie Pole), Chemeko System Sp. z o.o. Zakład Zagospodarowania Odpadów (Sektor III – Fabryczna) oraz Konsorcjum Chemeko System Sp. z o.o. Zakład Zagospodarowania Odpadów oraz ENERIS Ekologiczne Centrum Utylizacji Sp. z o.o. (Sektor I – Stare Miasto i Śródmieście, Sektor II – Krzyki). Za **utrzymanie czystości** odpowiedzialne były w okresie 1 stycznia–31 marca 2022 r.: WPO ALBA S.A. (zadanie II – Śródmieście, zadanie IV – Fabryczna oraz zadanie V – Psie Pole), FB Serwis Wrocław Sp. z o.o. (Sektor I – Stare Miasto i Sektor III – Krzyki), natomiast w okresie 1 kwietnia–31 grudnia 2022 r.: WPO ALBA S.A. (zadanie II – Śródmieście), FB Serwis Wrocław Sp. z o.o. (zadanie I – Stare Miasto oraz zadanie III – Krzyki) oraz konsorcjum Eneris Ekologiczne Centrum Utylizacji, Chemeko System Sp. z o.o., FAGUS Usługi Ogrodnicze Rafał Pawlak, Iglicznia Zakład Usług Ogrodniczych inż. Sylwester Pawlak, Zieleń – Pawlak Spółka Jawna, Cleanart Artur Durda oraz Polsuper Sp. z o.o. (zadanie IV – Fabryczna oraz zadanie V – Psie Pole). Za oczyszczanie terenu przy ul. Pleszewskiej, wykonywane na podstawie odrębnej umowy, odpowiedzialne były konsorcjum Eneris Ekologiczne Centrum Utylizacji, Chemeko System Sp. z o.o., FAGUS Usługi Ogrodnicze Rafał Pawlak, Iglicznia Zakład Usług Ogrodniczych inż. Sylwester Pawlak, Zieleń – Pawlak Spółka Jawna, Cleanart Artur Durda oraz Polsuper Sp. z o.o.

W roku 2022 sprzątnięciem w sezonie letnim (kwiecień–październik) objęte były: jezdnie (**1043 km**), wydzielone torowiska tramwajowe (**89,14 kmtp**), chodniki i ciągi pieszo-rowerowe (**1 736 460 m²**), przejścia podziemne (**24**), ścieżki rowerowe (**188 162 m²**), przystanki (**1827**), parkingi (**130 439 m²**), zieleńce (**6 666 222 m²**) oraz kosze na odpady (**7423**). Sprzątnięcie w sezonie zimowym (listopad–marzec) obejmowało: jezdnie (**1 147,66 km**), wydzielone torowiska tramwajowe (**89,14 kmtp**), chodniki i ciągi pieszo-rowerowe (**1 848 594 m²**), przejścia podziemne (**24**), ścieżki rowerowe (**189 623 m²**), przystanki (**1825**), parkingi (**134 475 m²**), zieleńce (**6 669 832 m²**) oraz kosze na odpady (**7314**). Okolice Rynku sprzątnięte są przez cały rok.

W okresie kwiecień–październik 2022 r. ustawiono 132 kosze na odpady, w tym 104 kosze na wałach oraz 28 w pasie drogowym bezpośrednio przy wejściu na wały. Dodatkowo, w związku ze zniesieniem ograniczeń związanych z **COVID-19** i wzmożonym ruchem pieszym ustawiono dodatkowo 15 koszy w okolicach Rynku.

W związku z postępującym procesem urbanizacji Wrocławia, a także zgłoszeniami mieszkańców nieustannie zwiększany jest zakres zleczanych usług sprzątnięcia miasta. W 2022 r. sprzątnięciem objęto także **2 651 235 m²** powierzchni wewnątrz podwórzowych, chodników, dróg i jezdni wewnątrzsiedlowych oraz terenów zielonych pozostających w zarządzie Zarządu Zasobu Komunalnego i Spółki Wrocławskie Mieszkania oraz **7755 m²** terenu przy ul. Pleszewskiej, objętego odrębną umową na sprzątnięcie. Przeprowadzono prace porządkowe obejmujące usuwanie odpadów i konserwację zieleni na terenach gminy Wrocław – posprzątnięto 14 170 m² oraz wykoszono roślinność na powierzchni 139 501 m².

W celu zapobiegania emisji pyłów do środowiska stosowane jest polewanie jezdni. W 2022 r. tą formą oczyszczania objęto 379 km jezdni.

W 2022 r. z nielegalnych wysypisk usunięto łącznie **825 m³** odpadów o masie 232,8 Mg. Odpady wielkogabarytowe zbierane są do specjalnych kontenerów, których w 2022 r. podstawiono **16 499 sztuk**. Na stronie internetowej Ekosystemu udostępniono interaktywną mapę z ich lokalizacją, co

umożliwia mieszkańcom wyszukiwanie aktualnie rozstawionych **kontenerów** i planowanie pozbycia się odpadów wielkogabarytowych. Łączna ilość odebranych odpadów wielkogabarytowych wynosiła **14 068,26 Mg**. W stosunku do roku 2021 odnotowano ok. **13-procentowy** spadek.

Równolegle realizowano **2113** interwencyjnych podstawień kontenerów na bioodpady zielone. Kontenerowa zbiórka odpadów ulegających biodegradacji ułatwia ich późniejsze zagospodarowanie, a także pomaga zwalczać powstawanie dzikich wysypisk na terenie miasta.

W 2022 r., w oparciu o przepisy ustawy o odpadach, kontynuowano działania mające na celu usunięcie pojazdów wycofanych z eksploatacji pozostawionych na terenie Wrocławia poza drogą. Rzeczoznawcy wykonali ekspertyzy 49 pojazdów, z których 42 uznano za odpady. Koszt wykonanych ekspertyz wyniósł 13 431,60 zł. W 2022 r. stacja demontażu zlikwidowała 34 pojazdy wycofane z eksploatacji znajdujące się na terenie gminy Wrocław.

Łącznie w 2022 r. w przypadku 209 pojazdów wycofanych z eksploatacji podjęto działania mające na celu uznanie ich za odpad, z czego usuniętych zostało 97 pojazdów.

W 2022 r. Kompostownia Odpadów Zielonych zlokalizowana przy ul. Janowskiej przyjęła odpady zielone o łącznej masie 2 900,78 Mg. W 2022 r. podpisano 21 umów na odbiór odpadów ulegających biodegradacji i 34 umowy na zakup kompostu, a sprzedano 1 262,52 Mg e-kompostu.

W związku z utrzymującą się na znacznym poziomie populacją szczurów zmieniono okres letniej deratyzacji. Usługi realizowano nieprzerwanie od dnia 25 stycznia 2022 r. do dnia 30 listopada 2022 r. na obszarze osiedli Przedmieście Świdnickie i Oławskie oraz Nadodrże, jak również od dnia 28 marca 2022 r. do dnia 30 listopada 2022 r. na obszarze osiedla Stare Miasto. Łączny koszt usług wyniósł 200 987,78 zł. W ramach umów zabiegami deratyzacji objęto obszar o łącznej powierzchni 50,86 ha.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE DOTYCZĄCE SEGREGACJI ODPADÓW

W 2022 r. wśród mieszkańców Wrocławia prowadzone były intensywne działania edukacyjne i informacyjne dotyczące właściwej gospodarki odpadami komunalnymi. Spotkania odbywały się bezpośrednio z mieszkańcami, podczas wydarzeń plenerowych oraz warsztatów. Kampanie edukacyjne prowadzono także za pomocą mediów, w tym mediów społecznościowych, Internetu, radia i prasy. Ponadto rady osiedli, zarządcy oraz właściciele nieruchomości zaopatrywani byli w materiały edukacyjne dotyczące zasad selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Duży nacisk położony został na edukację dzieci – przeprowadzono warsztaty dla ok. **11 tys. dzieci** z wrocławskich szkół podstawowych oraz przedszkoli. Warsztaty prowadzone były na terenie placówek oświatowych oraz na terenie PSZOK przy ul. K. Michalczyka 9.

ENERGIA – PLANOWANIE ENERGETYCZNE W GMINIE WROCŁAW

W 2019 r. Rada Miejska Wrocławia uchwaliła *Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław na lata 2020–2035*. Jest to dokument strategiczny w aspekcie bezpieczeństwa energetycznego gwarantującego ciągłość zaspokajania aktualnych i perspektywicznych potrzeb gminy Wrocław w powyższym zakresie. Dokument sporządzany jest co 15 lat i podlega aktualizacji co 3 lata.

W 2022 r. przeprowadzono procedurę przetargową w celu wybrania wykonawcy aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław. Aktualizacja zostanie przeprowadzona w 2023 r.

Wysokie podwyżki cen energii elektrycznej w związku z kryzysem energetycznym (przedstawiona w postępowaniu przetargowym na dostawę energii elektrycznej oferta była wyższa o ok. 500% w stosunku do cen za rok 2022) spowodowały konieczność wprowadzenia mechanizmów oszczędzania energii elektrycznej w budynkach Gminy Wrocław i jednostek miejskich. 29 września 2022 r. wprowadzone zostało Zarządzenie Nr 8665/22 Prezydenta Wrocławia w sprawie oszczędnego i racjonalnego gospodarowania energią elektryczną, ciepłem i gazem przez Urząd Miejski Wrocławia, miejskie jednostki organizacyjne i spółki Gminy Wrocław.

GRUPA ZAKUPOWA ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Od 2012 r. Gmina Wrocław kupuje energię w ramach tzw. grup zakupowych. W 2022 r. przeprowadzono 2 przetargi dla IX Grupy Zakupowej, których przedmiotem była dostawa energii elektrycznej dla jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław i innych podmiotów w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. Pierwsze postępowanie przetargowe zostało unieważnione w związku z tym, że jedyna złożona

oferta (405 683 945,61 zł brutto) znacząco przewyższała szacowany koszt (271 195 137,41 zł brutto). Była ok. 339 mln wyższa w stosunku do kwoty, jaką Gmina Wrocław zapłaciła za energię elektryczną w roku 2022. Drugie postępowanie przetargowe zostało unieważnione ze względu na brak ofert.

W wyniku braku rozstrzygnięcia drugiego przetargu na dostawę energii elektrycznej dla jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław i innych podmiotów spółki energetyczne zostały zaproszone do negocjacji mających na celu podpisanie umowy na dostawę energii. Do negocjacji na I część zamówienia obejmującą oświetlenie przestrzeni publicznej przystąpiło PGE Obrót S.A., z którym w grudniu 2022 r. została zawarta umowa. Cena za 35 189,109 MWh zamówionej energii wyniosła 58 062 029,85 zł netto (dla porównania w 2021 r. łączny szacowany koszt energii dla VIII Grupy Zakupowej wyniósł ok. 77 mln zł brutto za łączny wolumen zamówionej energii 139 017 MWh).

Liczba jednostek objętych ww. umową:

- 4 jednostki organizacyjne Gminy Wrocław (Zarząd Dróg i Utrzymania Miasta, Zarząd Zasobu Komunalnego, Zarząd Zieleni Miejskiej oraz Zarząd Cmentarzy Komunalnych),
- 2 jednostki posiadające osobowość prawną (Towarzystwo Budownictwa Społecznego Wrocław Sp. z o.o. oraz Wrocławskie Mieszkania Sp. z o.o.).

GRUPA ZAKUPOWA PALIWA GAZOWEGO

W 2022 r. Gmina Wrocław dokonała po raz 3. zakupu paliwa gazowego w ramach tzw. III Grupy Zakupowej. Przeprowadzono przetarg nieograniczony, którego przedmiotem był zakup w ramach umowy kompleksowej paliwa gazowego i jego dystrybucji na potrzeby jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław i innych podmiotów w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych. W jej skład weszło łącznie **187 podmiotów**, w tym:

- 174 jednostki organizacyjne Gminy Wrocław nieposiadające osobowości prawnej (szkoły, przedszkola, jednostki oświaty i inne),
- 13 jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław posiadających osobowość prawną (spółki, jednostki kultury, centra zdrowia).

Łączny wolumen III Grupy Zakupowej to **79 757,8 MWh**. Łączny szacowany koszt zakupu paliwa gazowego na 2023 r. wyniesie ok. **33,2 mln zł brutto** (dla porównania w 2021 r. łączny szacowany koszt paliwa gazowego wyniósł ok. 24,5 mln zł brutto za łączny wolumen 61 452 MWh).

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII – PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ

We Wrocławiu możliwe jest zwolnienie od podatku od nieruchomości budynków lub ich części podłączonych do instalacji fotowoltaicznych na podstawie Uchwały nr XXXI/789/20 Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości budynków lub ich części podłączonych do instalacji fotowoltaicznej, kolektora słonecznego, pompy ciepła, rekuperatora lub gruntowego wymiennika ciepła. Jednym z warunków uzyskania i korzystania ze zwolnienia od podatku od nieruchomości budynku lub jego części jest wpisanie inwestycji do *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej* (PGN). W 2022 r. do PGN na podstawie nadesłanych formularzy zgłoszeniowych wpisano **527** nowych inwestycji.

DODATKI ENERGETYCZNE

W związku z kryzysem ekonomicznym, energetycznym i trudną sytuacją na rynku paliw wprowadzona została Ustawa z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw, która nałożyła na gminy obowiązek wypłaty dodatków energetycznych podmiotom wrażliwym, m.in. podmiotom udzielającym świadczeń z zakresu opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, oświaty. Z 47 złożonych wniosków pozytywnie zweryfikowano 25 wniosków i wypłacono dodatki o łącznej wartości 650 392,72 zł. Dla pięciu wniosków wydano decyzje odmowne. Pozostałe wnioski zostaną rozliczone w 2023 r.

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 października 2022 r. o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych gminy mogły przystąpić do procesu dystrybucji węgla dla mieszkańców po cenie preferencyjnej – 2 tys. zł za tonę. Do końca grudnia 2022 r. przyjęto 1339 wniosków dotyczących preferencyjnego zakupu paliwa stałego. 1243 wnioski zweryfikowano pozytywnie, pozostałe ze względu na braki formalne wymagały dalszej weryfikacji.

DOTACJE NA WYKONANIE PRZYŁĄCZY KANALIZACYJNYCH

Rok 2022 był kolejnym rokiem realizacji programu skierowanego do właścicieli domów jednorodzinnych we Wrocławiu, w ramach którego mogli otrzymać dotację na wykonanie przyłączy kanalizacyjnych w wysokości 50% (nie więcej niż 2 tys. zł) poniesionych i udokumentowanych kosztów podłączenia nieruchomości do miejskiej sieci kanalizacyjnej.

W 2022 r. wpłynęło 36 wniosków o udzielenie dotacji, podpisano 32 umowy dotacyjne na łączną kwotę 71 080,59 zł.

MIENIE KOMUNALNE

ZASÓB KOMUNALNY

Zasób komunalny we Wrocławiu w 2022 r. obejmował: budynki w 100% gminne (**1450**), budynki stanowiące wspólnoty mieszkaniowe, w których Gmina jest jednym z właścicieli (**3996**), gminne lokale mieszkalne (**31 747**), gminne lokale użytkowe (**2050**), gminne garaże (**1877**) oraz nieruchomości gruntowe (w tym tereny zewnętrzne i ogródki przydomowe).

Tabela 111. Wielkość zasobu komunalnego w latach 2019–2022

Zasoby	2019	2020	2021	2022
Liczba budynków w 100% gminnych	1 553	1 515	1 482	1 450
Liczba budynków stanowiących wspólnoty mieszkaniowe, w których Gmina jest jednym z właścicieli	4 029	4 022	4 013	3 996
Liczba gminnych lokali mieszkalnych	34 244	33 493	32 642	31 747
Powierzchnia użytkowa gminnych lokali mieszkalnych (w m ²)	1 672 926,86	1 630 063,13	1 591 357,17	1 546 575,40
Liczba gminnych lokali użytkowych	2 187	2 132	2 086	2 050
Powierzchnia użytkowa gminnych lokali użytkowych (w m ²)	260 079,62	269 873,19	270 411,66	256 337,21
Liczba garaży w gminnym zasobie komunalnym	1 939	1 923	1 890	1 877

Zasoby	2019	2020	2021	2022
Powierzchnia użytkowa garaży w gminnym zasobie komunalnym (w m ²)	32 269,20	31 962,08	31 189,99	31 069,64
Tereny zewnętrzne (w m ²)	4 560 856	4 524 515	4 075 602	3 991 738
Ogródki przydomowe (w m ²)	495 355	490 572	473 069	474 425

Źródło: UMW

ZARZĄDZANIE ZASOBEM KOMUNALNYM

Działania z zakresu zarządzania zasobem komunalnym wykonywane są przez Zarząd Zasobu Komunalnego (ZZK) – jednostkę budżetową Gminy nieposiadającą osobowości prawnej, oraz Wrocławskie Mieszkania Sp. z o.o. (WM).

Tabela 112. Wielkość zasobu komunalnego na dzień 31 grudnia 2022 r. w podziale na zasób zarządzany przez ZZK i WM

Zasoby	Zarządzane przez ZZK	Zarządzane przez WM	Zasób komunalny ogółem
Liczba budynków w 100% gminnych	881	569	1 450
Liczba budynków stanowiących wspólnoty mieszkaniowe, w których Gmina jest jednym z właścicieli	2 587	1 409	3 996
Liczba gminnych lokali mieszkalnych	20 321	11 426	31 747
Powierzchnia użytkowa gminnych lokali mieszkalnych (w m ²)	996 636,14	549 939,26	1 546 575,40
Liczba gminnych lokali użytkowych	1 432	618	2 050
Powierzchnia użytkowa gminnych lokali użytkowych (w m ²)	193 020,28	63 316,93	256 337,21
Liczba garaży w gminnym zasobie komunalnym	1 217	660	1 877
Powierzchnia użytkowa garaży w gminnym zasobie komunalnym (w m ²)	19 742,08	11 327,56	31 069,64
Tereny zewnętrzne (w m ²)	2 208 144	1 783 594	3 991 738
Ogródki przydomowe (w m ²)	110 839	363 586	474 425

Źródło: UMW

Zakres zarządzania, zarówno ZZK, jak i WM, obejmuje m.in. administrowanie i obsługę klientów, prowadzenie ewidencji księgowej z tytułu rozrachunków z użytkownikami lokali, windykacje i udzielanie ulg, konserwacje i usuwanie awarii oraz okresowe kontrole budynków, eksploatacje budynków i terenów zewnętrznych, planowanie i wykonywanie remontów, inwestycji, rozbiórek i dokumentacji technicznej, wykwaterowanie budynków i lokali, funkcje inwestora zastępczego przy remontach, inwestycjach, rozbiórkach i dokumentacjach technicznych.

GOSPODAROWANIE KOMUNALNYM ZASOBEM LOKALI MIESZKALNYCH

Uchwałą nr LI/1326/22 z dnia 24 marca 2022 r. Rady Miejskiej Wrocławia zmieniono Uchwałę nr XV/420/19 z dnia 21 listopada 2019 r. Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wrocław na lata 2020–2025* w zakresie regulacji dotyczących sprzedaży lokali komunalnych oraz wydłużenia do dnia 31 grudnia 2023 r. zwolnienia z obowiązku uiszczania czynszu przez najemców, którzy we własnym zakresie i za zgodą Gminy dokonali trwałej zmiany systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na niskoemisyjny system ogrzewania.

GOSPODAROWANIE WOLNYMI LOKALAMI MIESZKANIOWYMI

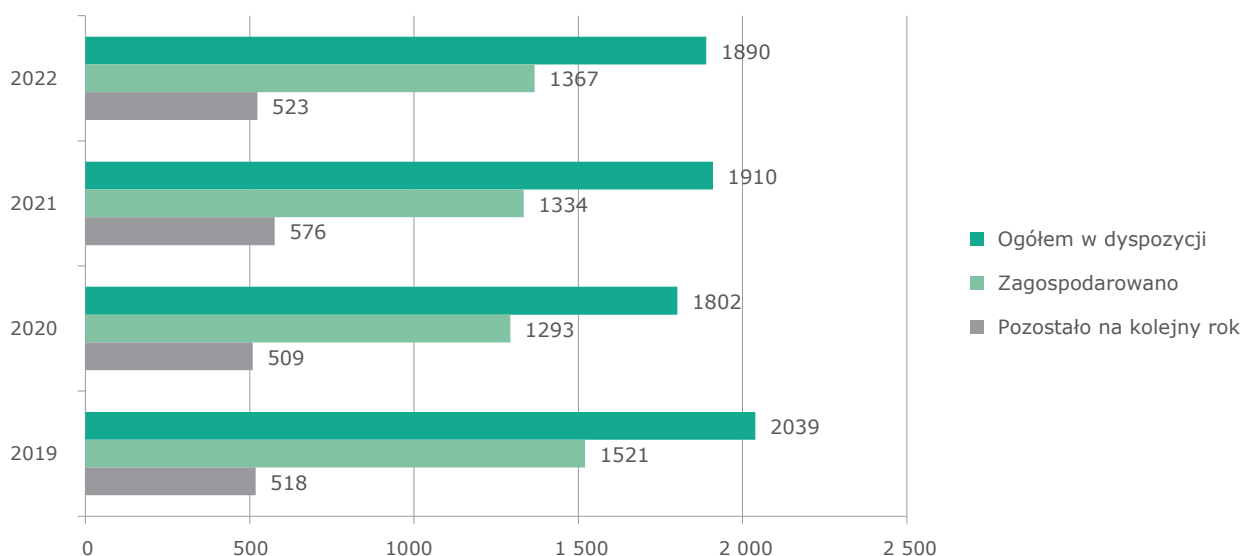
W 2022 r. Gmina Wrocław dysponowała **1890** lokalami mieszkalnymi pochodzącymi z tzw. ruchu ludności, z których zagospodarowano **1367**. Według stanu na koniec 2022 r. na kolejny rok w dyspozycji Gminy pozostały **523** lokale mieszkalne, w tym:

- **126** niesamodzielnym, w stosunku do których prowadzone są postępowania zmierzające do uregulowania sytuacji prawnej,
- **83** posiadające wady techniczne dyskwalifikujące je z zagospodarowania w 2022 r.

Uwzględniając powyższe, Gmina dysponuje **314** mieszkaniem, z czego:

- **123** przeznaczono dla osób uprawnionych do otrzymania lokalu do remontu wykonywanego we własnym zakresie i na koszt przyszłego najemcy,
- **53** przeznaczono dla osób uprawnionych do otrzymania lokalu objętego najmem socjalnym,
- **138** przeznaczonych jest na realizację pozostałych zadań, w szczególności wykwaterowań, zamian i realizacji wyroków eksmisyjnych.

Wykres 64. Gospodarowanie wolnymi komunalnymi lokalami mieszkalnymi w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Ponadto Gmina Wrocław korzysta z **287** mieszkań należących do Towarzystwa Budownictwa Społecznego Wrocław Sp. z o.o. (TBS). W powyższej liczbie zawiera się **57** lokali zlokalizowanych na osiedlu Nowe Żerniki, objętych programem mieszkań dla seniorów.

Realizując zapisy *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wrocław na lata 2020–2025* dotyczące prywatyzacji mieszkań komunalnych, w 2022 r. przekazano celem wprowadzenia do obrotu cywilnoprawnego **111** lokali mieszkalnych (w tym **40** lokali o powierzchni powyżej 80 m²) oraz **19** budynków przeznaczonych w całości do sprzedaży.

Ponadto:

- przekazano **3** lokale Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej we Wrocławiu,
- przekazano **5** lokali repatriantom, realizując uchwały Rady Miejskiej Wrocławia w tym zakresie,
- wydano **5** pism kierujących repatriantów do zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego (realizacja uchwał z lat poprzednich).

Lokale objęte najmem socjalnym i tymczasowe pomieszczenia

31 grudnia 2022 r. **571** lokali było objętych umową najmu socjalnego. O statusie lokalu jako objętego najmem socjalnym stanowi rodzaj zawartej i obowiązującej umowy.

Tabela 113. Liczba lokali objętych umową najmu socjalnego w latach 2019–2022 (stan na koniec danego roku)

2019	2020	2021	2022
1 650	604	582	571

Źródło: UMW

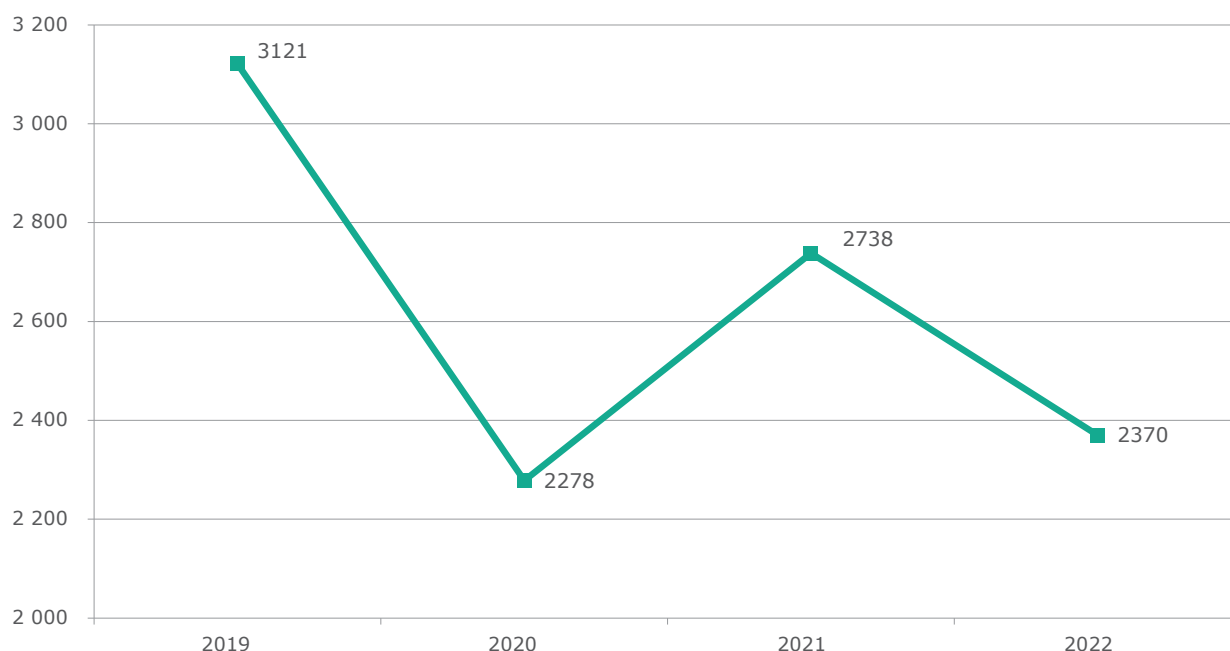
Według stanu na koniec 2022 r. zasób pomieszczeń tymczasowych (czyli pomieszczeń, dla których umowy najmu zawierane są na czas oznaczony wyłącznie z osobami, wobec których sąd orzekł obowiązek opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych, bez prawa do najmu socjalnego lokalu) wynosił **98**.

Realizacja wniosków mieszkaniowych

W 2022 r. wpłynęło **2370** wniosków o najem lokalu mieszkalnego, w tym:

- **1107** z tytułu prowadzonych postępowań dotyczących lokali zamieszkałych,
- **948** o najem lokalu przez osoby nieposiadające mieszkań, a ubiegające się o najem socjalny lokalu, lokal z najmem na czas nieoznaczony bądź do remontu,
- **208** dotyczących przydzielenia lokalu zamiennego (z tytułu wykwaterowania lub zamiany „z urzędu”),
- **107** o najem lokalu mieszkalnego w inwestycji Leśnica IX realizowanej przez TBS.

Wykres 65. Liczba wniosków o najem lokali mieszkalnych w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Zamiany lokali

W 2022 r. zrealizowano **85** zamian lokali, w tym:

- **19** zamian między kontrahentami,
- **66** zamian z urzędu.

W wyniku zamian między kontrahentami z tzw. przejęciem długu odzyskano zaległe należności w wysokości **574 942,15 zł**.

Tabela 114. Wysokość odzyskanego zadłużenia w wyniku zamiany lokali w latach 2019–2022 (w zł)

2019	2020	2021	2022
284 811,24	52 207,65	145 337,02	574 942,15

Źródło: UMW

ZASÓB LOKALI SPÓŁKI TOWARZYSTWO BUDOWNICTWA SPOŁECZNEGO WROCŁAW SP. Z O.O.

W 2022 r. liczba mieszkań na wynajem w zasobie TBS wynosiła **4133**. Na koniec 2023 r. liczba ta wzrosła do **4434** mieszkań na wynajem w związku z planowanym zakończeniem inwestycji w Leśnicy (nieruchomość położona między ulicami Błońska, Uraska, Dolnobrzeską i Marszowicką), pod nazwą Leśnica IX.

Tabela 115. Liczba mieszkań na wynajem w zasobie TBS w latach 2019–2022 (stan na koniec danego roku)

2019	2020	2021	2022
3 863	4 133	4 133	4 133

Źródło: UMW

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. liczba lokali usługowych w zasobie Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TBS) wynosiła **48**, wszystkie te lokale były wynajęte. Po oddaniu do użytku osiedla Leśnica IX w 2023 r. liczba lokali usługowych należących do spółki zwiększy się o **10**.

Tabela 116. Liczba lokali usługowych na wynajem w zasobie TBS w latach 2019–2022 (stan na koniec danego roku)

2019	2020	2021	2022
33	48	48	48

Źródło: UMW

SPOŁECZNA INICJATYWA MIESZKANIOWA WROCŁAW SP. Z O.O.

Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa Wrocław Sp. z o.o. (SIM) to wspólny projekt Skarbu Państwa i Gminy Wrocław. Spółkę powołano 3 sierpnia 2021 r. w celu zaspokojenia zapotrzebowania na lokale mieszkalne wśród osób, których dochody nie pozwalają na zakup mieszkania na wolnym rynku.

Celem SIM Wrocław jest budowa mieszkań o umiarkowanej wysokości czynszu z gwarancją długoterminowego najmu, zgodnie z Ustawą z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego. SIM Wrocław działa na zasadzie non-profit, co oznacza, że osiągnięte dochody przeznaczone są wyłącznie na działalność statutową.

Pierwszą inwestycją SIM Wrocław będzie kompleks budynków mieszkalno-usługowych położonych przy ulicy **Asfaltowej**, gdzie docelowo ma powstać **656 lokali mieszkalnych**.

Pierwszy etap inwestycji obejmuje obszar ponad **2,5 ha** w kwartale ulic: **Buforowa – Lutosławskiego – Drabika – Asfaltowa**. Koncepcja zakłada powstanie **400** lokali mieszkalnych, a także lokali usługowych, miejsc parkingowych, placów zabaw, infrastruktury towarzyszącej. Oddanie do użytkowania budynków planowane jest na IV kwartał 2026 r.

REALIZACJA PROGRAMU WYMIANY ŹRÓDEŁ OGRZEWANIA W GMINNYM ZASOBIE MIESZKANIOWYM

W 2022 r. kontynuowano *Program wymiany źródeł ogrzewania w gminnym zasobie mieszkaniowym*. Program ten został opracowany w IV kwartale 2019 r. i obejmuje likwidację źródeł ogrzewania na paliwo stałe (pieców) w mieszkaniach komunalnych w budynkach należących w 100% do Gminy Wrocław do końca 2024 r. Likwidacja pieców zostanie przeprowadzona w ok. 4 tys. mieszkań komunalnych znajdujących się w 600 budynkach zarządzanych przez ZZK oraz WM.

W 2022 r. ZZK i WM łącznie dokonały wymiany źródeł ogrzewania w **98** budynkach stanowiących w 100% własność Gminy Wrocław (w **771** mieszkaniach). Dodatkowo zarządcy komunalni sfinansowali likwidację pieców w mieszkaniach komunalnych znajdujących się we wspólnotach mieszkaniowych, **25** wspólnot mieszkaniowych zostało podłączonych do sieci ciepłowniczej (**245** mieszkań komunalnych). Łącznie w 2022 r. zlikwidowano **1320** pieców (2021 r. – 1250; 2020 r. – 382) w **1016** mieszkaniach komunalnych (2021 r. – 947; 2020 r. – 294) znajdujących się w **98** budynkach w 100% gminnych (2021 r. – 74; 2020 r. – 33) oraz w **25** wspólnotach mieszkaniowych z udziałem Gminy Wrocław (2021 r. – 26).

Na 2023 r. zaplanowana jest wymiana źródeł ogrzewania w **103** budynkach w 100% gminnych; będzie ona obejmować **1057** mieszkań, a likwidacji ulegnie **1370** pieców.

W 2022 r. kontynuowano współpracę z firmą Fortum będącą właścicielem sieci ciepłowniczej oraz dostawcą ciepła systemowego do budynków mieszkalnych, podpisano kolejne umowy pomiędzy ZZK, WM oraz Fortum, gwarantujące podłączenie przez Fortum wybranych budynków gminnych do sieci ciepłowniczej. Do końca 2023 r. Fortum podłączy łącznie **264** budynki w 100% gminne do sieci ciepłowniczej (na koszt firmy Fortum).

Więcej informacji na ten temat znajduje się w rozdziale ŚRODOWISKO na stronie 175.

POMOC OBYWATEŁOM UKRAINY PRZYBYŁYM DO WROCŁAWIA W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM NA TERYTORIUM UKRAINY

W związku z zaostreniem konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy do Polski zaczęli napływać obywatele Ukrainy – uchodźcy wojenni. Wymagało to podjęcia szeregu niezwłocznych działań w celu zapewnienia pomocy w zakresie zakwaterowania i wyżywienia obywateli Ukrainy szukających schronienia w Polsce.

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE OŚRODKA ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA DLA UCHODźCÓW Z UKRAINY „PRZYSTANEK GROCHOWA”

W wyniku decyzji Wojewody Dolnośląskiego budynek przy ul. Grochowej 13, będący w zarządzie ZZK, został wyznaczony jako miejsce zakwaterowania dla uchodźców wojennych – obywateli Ukrainy. 8 marca 2022 r. decyzją Prezydenta Wrocławia ZZK rozpoczęło przygotowania nieruchomości na potrzeby przyjęcia ukraińskich uchodźców. Nieruchomość przy ul. Grochowej wymagała ekspertyzy stanu technicznego, uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia budynku, wielu prac remontowych i konserwacyjnych, projektu zagospodarowania wnętrza obiektu, wyposażenia w niezbędne urządzenia, sprzęty i meble. Koszty dostosowania i wyposażenia obiektu wyniosły łącznie **705 273,68 zł**.

12 marca 2022 r. budynek przy ul. Grochowej 13 został przygotowany na przyjęcie **400** osób. Dnia 13 marca 2022 r. zostało zakwaterowanych w nim **204** obywateli Ukrainy.

W okresie od 13 marca 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. w budynku przy ul. Grochowej 13 łącznie zakwaterowano **5775** osób. W 2022 r. budynek opuściło **5599** osób (relokacji z urzędu było **1991**, wyjazdów prywatnych – **3608**).

DOM STUDENCKI „PANCERNIK” PRZY UL. TRAMWAJOWEJ 2B I HOTEL ASYSTENTA „SEZAM” PRZY UL. M. CURIE-SKŁODOWSKIEJ 83-85

W oparciu o przepisy Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa Wojewoda Dolnośląski zlecił Prezydentowi Wrocławia zadanie organizacji zakwaterowania, całodziennego wyżywienia oraz zapewnienia środków czystości i higieny osobistej, a także innych niezbędnych przedmiotów w obiektach: Dom Studencki „Pancernik” przy ul. Tramwajowej 2B i w Hotelu Asystenta „Sezam” przy ul. M. Curie-Skłodowskiej 83-85. Zadanie to Gmina Wrocław powierzyła do realizacji spółce Wrocławskie Mieszkania, która zawarła 31 maja 2022 r. z Uniwersytetem Wrocławskim umowę użyczenia nieruchomości (na czas nieoznaczony) oraz przeprowadziła prace remontowe. Łączny koszt przygotowania i przystosowania budynków wyniósł **574 826,92 zł**.

Dom studencki „Pancernik” został przygotowany 16 marca 2022 r. na przyjęcie **250** osób, łącznie w 2022 r. przyjęto **400** osób.

Hotel asystenta „Sezam” został przygotowany 17 marca 2022 r. na przyjęcie **292** osób, a łączna liczba przyjętych w 2022 r. osób wyniosła **436**.

REALIZACJA WNIOSKÓW O ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE ZA ZAPEWNIENIE ZAKWATEROWANIA I WYŻYWIENIA OBYWATEŁOM UKRAINY PRZEBYWAJĄCYM NA TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W ZWIĄZKU Z DZIAŁANAMI WOJENNYMI NA TERYTORIUM UKRAINY

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa Departament Nieruchomości i Eksploatacji Urzędu Miejskiego Wrocławia został wyznaczony do realizacji wniosków o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Polski w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy. Zgodnie z art. 13 wspomnianej ustawy świadczenie takie przysługiwało każdemu podmiotowi, szczególnie osobie fizycznej prowadzącej gospodarstwo domowe, który zapewnił zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy przybyłym do Polski w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, początkowo za okres nie dłuższy niż 60 dni od daty przekroczenia granicy RP przez uprawnionego, a po zmianie ustawy dnia 27 kwietnia 2022 r. przez 120 dni. Wysokość świadczenia została określona na **40 zł** za dzień pobytu jednej osoby (przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy oraz warunków przyznawania tego świadczenia i przedłużania jego wypłaty).

21 marca 2022 r. rozpoczęto przyjmowanie ww. wniosków we wszystkich Biurach Obsługi Klienta ZZK oraz Centrach Obsługi Mieszkańca WM. Centrum Usług Informatycznych przygotowało bazę, w której każdy złożony wniosek był rejestrowany. We Wrocławiu do wypełnionego wniosku (wprowadzonego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 marca 2022 r. w sprawie wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy) dodatkowo poproszono wnioskodawców o wypełnienie krótkiej ankiety, która miała na celu weryfikację warunków zakwaterowania i wyżywienia uchodźców.

W 2022 r. zostało złożonych **22 245** wniosków. Pozytywnie rozpatrzonych zostało **19 282** wniosków i łącznie w ramach świadczeń wypłacono kwotę **86 402 480 zł**.

OBRÓT NIERUCHOMOŚCIAMI GMINY WROCŁAW

Rok 2022 był trudnym czasem na polskim rynku nieruchomości. Wojna w Ukrainie, olbrzymi wzrost stóp procentowych, kryzys energetyczny, a wreszcie galopująca inflacja spowodowały wyhamowanie decyzji zakupowych inwestorów. Sytuację dodatkowo pogorszyła rekomendacja Komisji Nadzoru Finansowego zmniejszająca zdolność kredytową Polaków, która przełożyła się na drastyczny spadek liczby udzielanych przez banki kredytów hipotecznych. W przetargach na sprzedaż nieruchomości gruntowych odnotowano czterokrotnie mniej uczestników niż w 2021 r., a znaczna część działek nie znalazła nabywców pomimo przeprowadzonych 3 lub 4 licytacji. Niezależnie od niekorzystnych warunków wiele znaczących przetargów udało się rozstrzygnąć, m.in. przetarg na sprzedaż – w ramach projektu *Wzorcowe Osiedle Mieszkaniowe Nowe Żerniki* – WUWA 2 – działki o powierzchni blisko **4 ha** położonej przy al. Architektów za cenę **62,3 mln zł**.

Dochód ze sprzedaży nieruchomości gminnych w 2022 r. wyniósł ponad **264 mln zł**. Było to możliwe dzięki zwiększonej sprzedaży lokali mieszkalnych – sprzedano ich **679** (najwięcej od 4 lat), a dochód osiągnięty z tego tytułu był najwyższy w historii i wyniósł ponad **60,5 mln zł** – oraz sprzedaży terenów na osiedlu Nowe Żerniki.

Dla potrzeb realizacji przez Miasto kluczowych inwestycji kontynuowano nabywanie gruntów pod układ komunikacyjny – w tym drogi, trasy tramwajowe i autobusowo-tramwajowe (TAT), trasy rowerowe i ciągi pieszko-rowerowe, parkingi Park & Ride, tereny rekreacji, edukację. Powiększono zasób Gminy o kolejne **19,1 ha** terenów (o 7,6 ha więcej w stosunku do 2021 r.).

SPRZEDAŻ NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWYCH

W 2022 r. procedurą przygotowania do sprzedaży objęto **72** nowe nieruchomości. Do sprzedaży skierowano tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jedno- i wielorodzinną oraz komercyjną: biura, usługi, aktywność gospodarczą.

Sprzedaż nieruchomości gruntowych w trybie przetargowym

W 2022 r. przeprowadzono **137** przetargów na zbycie nieruchomości gruntowych. Wzięło w nich udział **167** uczestników – to zaledwie 23% frekwencji odnotowanej w 2021 r. (721 uczestników).

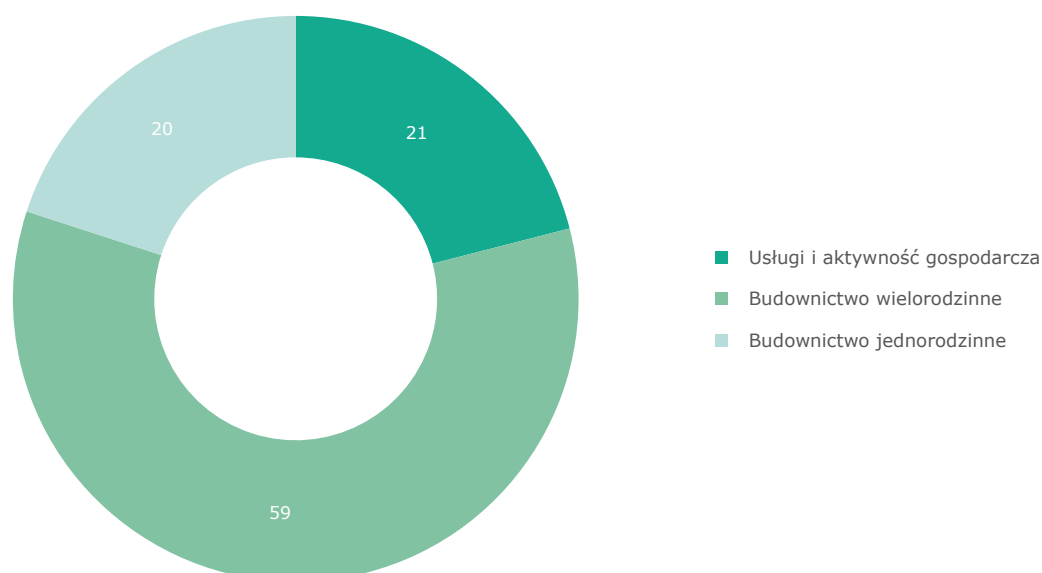
Sprzedano **54** spośród 85 wystawionych ofert, tj. 63% (w 2021 – 86%). Łączna powierzchnia sprzedanych terenów wyniosła **14,4 ha** (w 2021 r. – 34,5 ha).

Tabela 117. Analiza nieruchomości sprzedanych w 2022 r.

Przeznaczenie w MPZP	Liczba nieruchomości	Powierzchnia gruntu (w ha)	Liczba oferentów	Wartość sprzedanych nieruchomości (w zł)
Budownictwo jednorodzinne	32	2,8	125	19 567 280
Budownictwo wielorodzinne	18	8,5	35	126 246 390
Usługi i aktywność gospodarcza	4	3,1	7	19 319 820
Razem	54	14,4	167	165 133 490

Źródło: UMW

Wykres 66. Powierzchnia nieruchomości sprzedanych w trybie przetargowym w 2022 r. (w %)

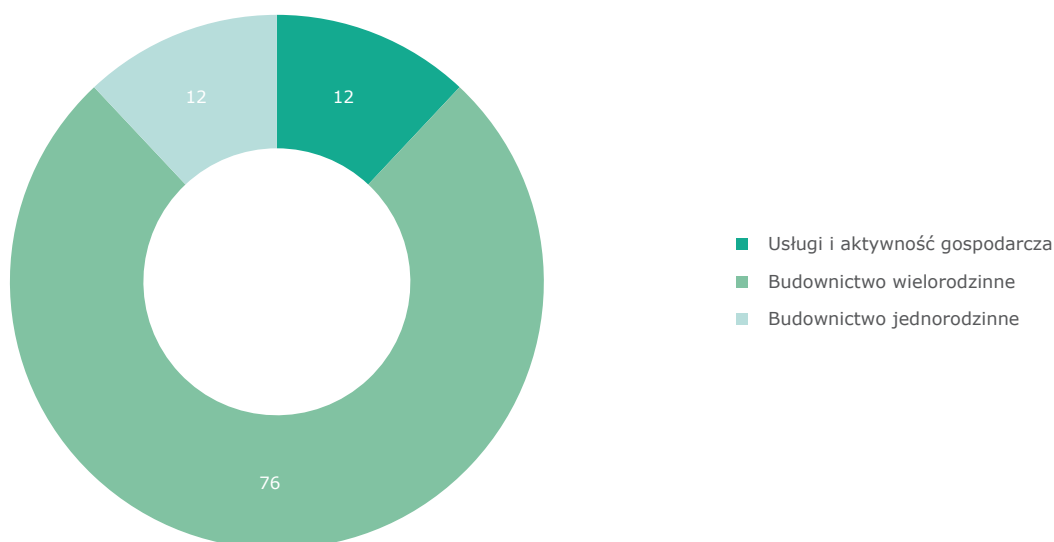
Źródło: UMW

Tabela 118. Wpływy ze sprzedaży nieruchomości w latach 2019–2022 z podziałem na przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (w zł)

Rok	Budownictwo jednorodzinne	Budownictwo wielorodzinne	Usługi i aktywność gospodarcza	Dochód ogółem
2019	17 907 525	20 068 800	49 249 285	87 225 610
2020	22 612 260	45 778 890	24 606 811	92 997 961
2021	37 873 290	117 866 950	107 404 400	263 144 640
2022	19 567 280	126 246 390	19 319 820	165 133 490

Źródło: UMW

Wykres 67. Wartość nieruchomości sprzedanych w trybie przetargowym w 2022 r. (w %)

Źródło: UMW

W 2022 r. odnotowano spadek średniej ceny 1 m² nieruchomości sprzedanych w przetargach, zarówno działek pod budownictwo wielorodzinne, jak i usługi oraz aktywność gospodarczą.

Wykres 68. Średnia cena 1 m² nieruchomości gminnych w podziale na przeznaczenie w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Sprzedaż nieruchomości gruntowych w trybie bezprzetargowym

Nieruchomości, które w świetle przepisów prawa nie mogą być zagospodarowane jako samodzielne działki budowlane z uwagi na parametry czy brak dostępu do drogi publicznej, zgodnie z Ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami zbywane są w trybie bezprzetargowym na poprawę warunków zagospodarowania nieruchomości sąsiednich. Przedmiotem „dosprzedaży” były przede wszystkim grunty, które dołączone do działek zabudowanych domami mieszkalnymi, poprawiały warunki ich zagospodarowania, przyczyniając się do zwiększenia terenów zielonych w zabudowie mieszkaniowej.

W 2022 r. sprzedano **29** nieruchomości o łącznej powierzchni **10 145 m²** i wartości **2 883 839,08 zł**, po uwzględnieniu przysługującej bonifikaty, którą zastosowano w 14 przypadkach (bonifikata przyznawana zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia nr XLIX/697/98 z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie zasad gospodarowania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy).

W 2022 r. przeprowadzono **6** „dosprzedaży” na rzecz wspólnot mieszkaniowych, z przysługującą nabywcom 95-procentową bonifikatą (bonifikata przyznawana zgodnie z Ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami).

Aport nieruchomości

W 2022 r. zostały zrealizowane **2** aporty na rzecz spółek gminnych. Na rzecz TBS Wrocław wniesiono nieruchomość zabudowaną o wartości **3 035 745 zł** położoną przy **ul. Dolnobrzeskiej 34**. Planowana jest na niej budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Do spółki Wrocławskie Centrum Treningowe SPARTAN sp. z o.o. wniesiono działkę zabudowaną położoną przy **ul. Pułtuskiej 13** o wartości **10 541 000 zł**, na której powstaną nowe zadaszony korty tenisowe wraz z zapleczem, dzięki czemu z obiektu będzie można korzystać przez cały rok.

SPRZEDAŻ GMINNYCH LOKALI MIESZKALNYCH

Realizując zadania własne Gminy w zakresie gospodarowania komunalnym zasobem mieszkaniowym i zaspakajania potrzeb mieszkańców, podobnie jak w latach ubiegłych, kontynuowano sprzedaż lokali mieszkalnych w trybie bezprzetargowym – na rzecz dotychczasowych najemców, oraz w trybie przetargowym. Działania podejmowane w 2022 r. odpowiadały założeniom wynikającym z Uchwały nr XV/420/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 listopada 2019 r. w sprawie *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wrocław na lata 2020–2025*.

W 2022 r. sprzedano **679** lokali mieszkalnych w domach wielolokalowych i jednorodzinnych domach mieszkalnych, w tym:

- **619** lokali mieszkalnych w trybie bezprzetargowym,
- **58** wolnych lokali mieszkalnych w trybie przetargowym,
- **2** części nieruchomości przyległych niestanowiących samodzielnych lokali w trybie „dosprzedaży” do wcześniej wyodrębnionych lokali, w celu poprawy ich funkcjonalności.

Tabela 119. Dochód i liczba sprzedanych lokali mieszkalnych w latach 2019–2022

Rok	Liczba sprzedanych lokali mieszkalnych	Dochód na podstawie podpisanych aktów notarialnych (w zł)
2019	429	26 173 022
2020	443	35 012 312
2021	582	50 104 935
2022	679	60 557 612

Źródło: UMW

Sprzedaż lokali mieszkalnych w trybie bezprzetargowym

Rok 2022 to kolejny rok, w którym odnotowano wzrost liczby sprzedanych mieszkań na rzecz najemców – **619** (dla porównania: w 2021 r. – 513, w 2020 r. – 394).

Na wielkość sprzedaży zasadniczy wpływ ma zainteresowanie najemców nabyciem na własność zajmowanego lokalu – w 2022 r. wpłynęło **1190** takich wniosków. Większość chętnych zadeklarowała wolę wykupu już w 2021 r. (3169 wniosków) z uwagi na upływający z dniem 31 grudnia 2021 r. termin udzielania bonifikat najemcom. Uchwałą nr XLVI/1223/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 listopada 2021 r. termin ten został wydłużony do 31 grudnia 2023 r.

Od 2015 r. obserwuje się stały wzrost dochodów z tytułu sprzedaży lokali mieszkalnych, który związany jest zarówno z wielkością sprzedaży, jak i ze wzrostem średniej ceny 1 m² lokalu mieszkalnego. Rok 2022 był kolejnym, w którym wzrosła średnia cena 1 m² (o 11%), osiągając poziom **7154 zł**, przy czym największy wzrost odnotowano w dzielnicy Krzyki – o 898 zł, czyli o 14%. Średnia cena nabycia lokalu przez najemcę mieszkania – po udzieleniu bonifikaty – kształtowała się na poziomie **52 948 zł** (dla porównania: w 2021 r. – 44 204 zł; w 2020 r. – 37 924 zł).

Wykres 69. Średnia cena 1 m² lokalu mieszkalnego według wyceny w latach 2019–2022 (w zł)

Źródło: UMW

Tabela 120. Zestawienie średnich cen 1 m² (w zł) oraz liczby lokali sprzedanych na rzecz najemców w 2022 r. w podziale na dzielnice

Dzielnica	Stare Miasto	Śródmieście	Krzyki	Fabryczna	Psie Pole	Wrocław
Średnia cena	8 401	7 061	7 189	6 542	5 892	7 154
Liczba lokali sprzedanych na rzecz najemców	103	265	118	92	41	619

Źródło: UMW

Powierzchnia mieszkań sprzedanych na rzecz najemców mieściła się w przedziale 16–128 m². Najwięcej transakcji dotyczyło lokali o średniej wielkości – od 30 do 70 m², najmniej – dużych, powyżej 100 m².

Stosując przepisy Uchwały nr XLIX/697/98 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie zasad gospodarowania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy Wrocław, w przypadku **583** sprzedanych mieszkań obniżono bonifikatę o 0,3% za każde pełne 1000 zł nakładów Gminy Wrocław, w udziale przypadającym na sprzedawany lokal, w którym po dniu 1 stycznia 2009 r. zakończono roboty budowlane, budowę, remont lub przebudowę dotyczące nieruchomości wspólnej. Z tego tytułu Gmina Wrocław odzyskała zainwestowane środki w wysokości **9 438 089,43 zł**. Zwaloryzowaną kaucję mieszkaniową – o łącznej wartości 126 722,69 zł – zaliczono 44 nabywcom.

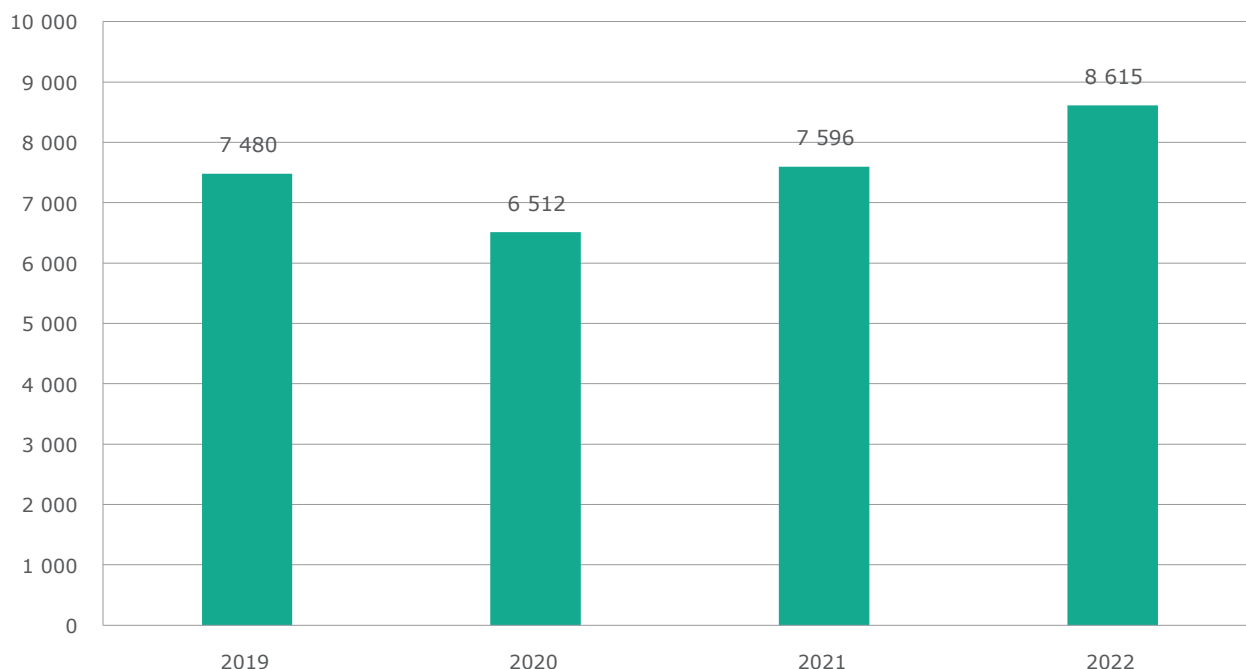
Sprzedaż lokali mieszkalnych w trybie przetargowym

W 2022 r. **54** spośród 95 ogłoszonych przetargów zakończyło się wyłonieniem nabywcy. Łącznie brało w nich udział **363** zainteresowanych, a wskaźnik frekwencji wzrósł do 6,72, co oznacza, że jeden lokal licytowało średnio prawie **7** osób (w 2021 r. – 5,54, w 2020 r. – 3,20). W roku 2022 zawarto 58 umów notarialnych dotyczących sprzedaży mieszkań w trybie przetargu nieograniczonego oraz 2 umowy dotyczące sprzedaży niesamodzielnych pomieszczeń w trybie przetargu ograniczonego. Dochód z tego tytułu wyniósł **27 671 777,65 zł**, co stanowi 46% uzyskanych dochodów ze sprzedaży lokali mieszkalnych. Łączna powierzchnia sprzedanych lokali wyniosła **3 567,69 m²**, a uzyskane ceny mieściły się w przedziale 4657–14 649 zł/m².

Najistotniejszy wpływ na wysokość cen ma położenie lokalu oraz cechy rynkowe, tj. stan techniczny budynku, kondygnacja, rozkład pomieszczeń oraz standard lokalu. Największym zainteresowaniem

cieszą się niewielkie nieruchomości, do 30 m², szczególnie te zlokalizowane w strefie ścisłego centrum. Średnia cena jednego metra kwadratowego powierzchni użytkowej uzyskana w przetargach wyniosła **8615 zł** i była wyższa o 13% w stosunku do 2021 r.

Wykres 70. Średnia cena 1 m² lokalu mieszkalnego uzyskana w przetargach w latach 2019–2022

Źródło: UMW

SPRZEDAŻ GMINNYCH LOKALI NIEMIESZKALNYCH

Sprzedaż lokali przeznaczonych na cele inne niż mieszkalne stanowi istotny element gospodarowania nieruchomościami komunalnymi. W podobny sposób jak w przypadku lokali mieszkalnych prowadzono sprzedaż w dwóch trybach: przetargowym oraz bezprzetargowym – na rzecz najemców.

W 2022 r. zawarto **27** umów sprzedaży lokali niemieszkalnych: **18** w trybie przetargowym, **8** w trybie bezprzetargowym (na rzecz najemców) oraz **1** umowę sprzedaży 5 wolnych pomieszczeń niestanowiących samodzielnych lokali w trybie „dosprzedaży” do wcześniej wyodrębnionego lokalu w celu poprawy jego funkcjonalności.

Tabela 121. Liczba sprzedanych lokali niemieszkalnych i dochód z ich sprzedaży w latach 2019–2022

Rok	Liczba sprzedanych lokali niemieszkalnych	Dochód na podstawie podpisanych aktów notarialnych (w zł)
2019	24	5 626 470
2020	33	5 259 378
2021	32	7 340 067
2022	27	7 391 429

Źródło: UMW

Sprzedaż lokali niemieszkalnych w ostatnich latach kształtuje się na podobnym poziomie. Należy podkreślić, że zasób komunalnych lokali niemieszkalnych, które mogłyby stanowić przedmiot sprzedaży, powoli się wyczerpuje. Powierzchnia sprzedanych lokali niemieszkalnych mieściła się w przedziale 3,30 m²–256,91 m², większość transakcji dotyczyła lokali o powierzchni do 50 m², a łączna powierzchnia użytkowa sprzedanych lokali wyniosła 1 302,28 m². W ramach przygotowanej oferty dominowały lokale usytuowane w dzielnicy Krzyki.

Sprzedaż lokali niemieszkalnych w trybie przetargowym

Zaledwie **18** z 46 ogłoszonych przetargów na sprzedaż lokali niemieszkalnych zakończyło się wynikiem pozytywnym – najmniej w ciągu ostatnich 10 lat.

Łącznie w przetargach wzięły udział **34** osoby – to o ponad połowę mniej niż w 2021 r.

Średnia cena sprzedaży 1 m² powierzchni użytkowej wyniosła **6534 zł**.

Sprzedaż lokali niemieszkalnych w trybie bezprzetargowym

W 2022 r. wpłynęło **30** wniosków o wykup lokalu niemieszkalnego stanowiącego przedmiot najmu oraz **21** wniosków o nabycie garażu; ostatecznie zawarto **8** umów sprzedaży oraz wydano **13** zarządzeń w sprawie przeznaczenia lokali niemieszkalnych stanowiących przedmiot najmu do sprzedaży w trybie bezprzetargowym.

PRZEKSZTAŁCENIE PRAWA UŻYTKOWANIA WIECZYSTEGO GRUNTU W PRAWO WŁASNOŚCI

W 2022 r. kontynuowano zadania wynikające z przepisów Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów. W 2022 r. wydano **3029** zaświadczeń potwierdzających przekształcenie prawa użytkowania wieczystego gruntu zabudowanego na cele mieszkaniowe w prawo własności, udzielono **5861** bonifikat od jednorazowej opłaty za przekształcenie oraz wydano **11** decyzji administracyjnych.

Zaświadczenia są sporządzane z urzędu albo na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli lokali. Z tytułu przekształcenia właściciel ponosi opłatę przekształceniową, z reguły przez okres 20 lat, a w każdym czasie trwania obowiązku wnoszenia opłaty może zgłosić zamiar jej jednorazowego uregulowania w kwocie pozostającej do spłaty. Na podstawie Uchwały Nr III/29/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie bonifikat od opłat z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów osobom fizycznym będącym właścicielami lokali mieszkalnych udziela się 90-procentowej bonifikaty od opłaty przekształceniowej. Warunkiem jej udzielenia jest brak zaległości finansowych z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste.

Dodatkowo przy realizacji tego zadania nałożony został obowiązek stosowania przepisów o pomocy publicznej w sytuacjach, w których przedsiębiorca wnioskuje o udzielenie bonifikaty od opłaty z tytułu przekształcenia lub o zmianę okresu pozostałego do wnoszenia opłaty przekształceniowej. W **560** przypadkach zaistniały podstawy do udzielenia pomocy de minimis.

W ramach prowadzonych postępowań na podstawie Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości na wniosek użytkowników wieczystych nieruchomości zabudowanych garażami wydano **8** decyzji administracyjnych o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności tych nieruchomości oraz **11** decyzji administracyjnych o zmianie decyzji w zakresie skrócenia okresu płatności.

Podsumowując, w 2022 r. wydano:

- **3029** zaświadczeń potwierdzających przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości,
- **5861** informacji o opłacie jednorazowej i udzieleniu bonifikaty od opłaty jednorazowej,
- **560** zaświadczeń o pomocy de minimis,
- **11** decyzji administracyjnych w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.,
- **8** decyzji administracyjnych w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.,
- **11** decyzji administracyjnych o zmianie decyzji w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.

NABYWANIE NIERUCHOMOŚCI DO ZASOBU GMINY

W 2022 r. realizowano zadania z zakresu wypłat odszkodowań za grunty, które wydzielone zostały pod budowę nowych dróg publicznych, poszerzenie już istniejących lub planowanych do budowy. W związku z realizacją inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej kontynuowane były postępowania odszkodowawcze obejmujące zadania:

- budowa trasy autobusowo-tramwajowej (TAT) łączącej Nowy Dwór z centrum Wrocławia,
- budowa drogi powiatowej – Aleja Wielkiej Wyspy,
- budowa mostów Bolesława Chrobrego w ciągu drogi wojewódzkiej nr 455 we Wrocławiu,
- rozbudowa ul. Dolnobrzeskiej od ul. Krępickiej do ul. Polkowickiej,
- budowa drogi rowerowej w ul. Legnickiej,
- rozbudowa ul. Sądowej (Projekt nr 05060 – drogi rowerowe na ul. Sądowej – Etap I).

Na potrzeby realizacji celów rozwojowych i publicznych pozyskano do gminnego zasobu nieruchomości niezabudowane oraz zabudowane. Całkowita kwota wydatkowana przez Miasto na ten cel wyniosła blisko **27,5 mln zł**.

Wyплата odszkodowań – w trybie art. 98 ustawy o gospodarce nieruchomościami

Za grunty wydzielone na podstawie art. 98 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami pod drogi publiczne, które z mocy prawa przeszły na własność Gminy Wrocław, byłym właścicielom i użytkownikom wieczystym przysługuje odszkodowanie. Wyплата odszkodowań na rzecz właściciela lub użytkownika wieczystego może być realizowana poprzez wypłatę środków finansowych, jak również przyznania nieruchomości zamiennych.

Tabela 122. Wyплата odszkodowań na podstawie art. 98 ustawy o gospodarce nieruchomościami w 2022 r.

	Liczba postępowań	Powierzchnia przejętych gruntów (w ha)	Kwota wypłaconych odszkodowań (w zł)
Porozumienia	39	3,92	3 166 608,07
Porozumienia – kwota symboliczna	2	0,18	2,23
Zrzeczenie się odszkodowania	3	0,35	0,00
Razem	44	4,45	3 166 610,30

Źródło: UMW

W 2022 r. prowadzono **234** postępowania, z których **41** zakończyło się podpisaniem porozumienia i wypłatą odszkodowań na kwotę ponad **3 mln zł** za grunty o powierzchni **4,45 ha**. W trzech przypadkach podmioty zrzekły się odszkodowania za nieruchomości o łącznej powierzchni 0,35 ha. W dwóch postępowaniach za tereny o powierzchni ok. 0,18 ha uzgodniono w sumie odszkodowania na symboliczną kwotę 2,23 zł. W jednym postępowaniu w zamian za odszkodowanie byłemu właścicielowi przyznano, za jego zgodą, nieruchomość zamienną z zasobu komunalnego. Miasto zobowiązane było do wypłaty odszkodowań za grunty, jak również za części składowe znajdujące się na nich w chwili przejęcia nieruchomości. Średnia wartość jednostkowa gruntu przeznaczonego pod drogi publiczne, za które uzgodniono odszkodowania w trybie art. 98 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, bez części składowych gruntu wyniosła **69,42 zł/m²**.

Wyплата odszkodowań za grunty przejęte w trybie ustawy o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (ZRID)

W związku z realizacją przez Wrocław inwestycji infrastrukturalnych budowy, rozbudowy i modernizacji układu komunikacyjnego (dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych oraz rozwoju tras rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych w ramach przebudowy dróg) kontynuowano postępowania odszkodowawcze rozpoczęte w latach ubiegłych, jak również nowe, zainicjowane w 2022 r.

Za nieruchomości przejęte z mocy prawa pod drogi publiczne na podstawie Ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (ZRID) odszkodowania dla byłych właścicieli, użytkowników wieczystych oraz osób, którym przysługiwały do nieruchomości ograniczone prawa rzeczowe, ustalane były w trybie administracyjnym. W przypadku terenów przeznaczonych pod drogi wojewódzkie i krajowe odszkodowania ustalane były przez Wojewodę Dolnośląskiego, a w przypadku dróg gminnych i powiatowych – przez starostów wskazanych przez Wojewodę. Do wypłaty odszkodowań za nieruchomości przyjęte pod drogi publiczne do zasobu Gminy Wrocław, Skarbu Państwa oraz Województwa Dolnośląskiego zobowiązany był

Prezydent Wrocławia jako zarządca dróg w mieście na prawach powiatu. Pełnomocnicy Prezydenta uczestniczyli w **230** postępowaniach prowadzonych przez organy administracji publicznej w sprawie ustalenia odszkodowań na podstawie ustawy ZRID. W **92** postępowaniach doszło do wydania decyzji administracyjnych i wypłaty odszkodowań.

Tabela 123. Postępowania administracyjne dotyczące ustalenia odszkodowań na podstawie ustawy ZRID

	Liczba prowadzonych postępowań	Liczba postępowań, w których doszło do wypłaty odszkodowania	Powierzchnia gruntów, za które wypłacano odszkodowania (w ha)	Kwota wypłaconych odszkodowań (w zł)
Drogi gminne i powiatowe	197	78	10,33	20 661 272,13
Drogi wojewódzkie	26	10	1,88	1 081 619,36
Drogi krajowe	7	4	0,55	1 467 906,00
Razem	230	92	12,76	23 210 797,49

Źródło: UMW

Nabywanie nieruchomości do zasobu Gminy

W 2022 r. prowadzono **152** postępowania dotyczące nabycia i zamiany nieruchomości, z których **15** zakończyło się podpisaniem umów w formie aktów notarialnych. Pozyskano tereny o łącznej powierzchni **1,93 ha**, w tym 0,35 ha gruntów przeznaczonych pod drogi publiczne w obrębach: Klecina, Muchobór Mały, Brochów, Swojczyce, Południe, Kowale, Stare Miasto, Jagodno. W dwóch postępowaniach pozyskano nieodpłatnie nieruchomości w Leśnicy na realizację parkingu przesiadkowego w systemie Park & Ride od Polskich Kolei Państwowych S.A. oraz na Jagodnie od osób fizycznych pod drogę publiczną. Ponadto za symboliczną odpłatnością pozyskano działki na Maślicach przeznaczone pod zieleń i tereny ogólnodostępne o łącznej powierzchni 0,4 ha. W wyniku przeprowadzonej zamiany na Tarnogaju dopłata na rzecz Gminy wyniosła 994 050,80 zł. W wyniku przeprowadzonej zamiany na Psim Polu dopłata na rzecz podmiotu wyniosła 765 tys. zł.

Tabela 124. Umowy nabycia nieruchomości w trybie cywilnym

	Liczba umów	Powierzchnia (w ha)	Koszt nabycia (w zł)
Po cenie rynkowej	8	0,57	311 673,48
Za symboliczną odpłatnością	3	0,49	125,46
Nieodpłatnie	2	0,48	0,00
W drodze zamiany	2	0,39	765 000,00
Razem	15	1,93	1 076 798,94

Źródło: UMW

Ponadto w wykonaniu postanowień umowy leasingu zostały zawarte umowy nabycia do zasobu Gminy zabudowanych nieruchomości w obrębie Stare Miasto.

W 2022 r. uczestniczono w **3** postępowaniach o wypłatę odszkodowania na rzecz Gminy za grunty, które z mocy prawa przeszły na własność Skarbu Państwa w związku z wydaniem decyzji dla budowy nowej stacji gazowej redukcyjno-pomiarowej SRP Wrocław Serowska wraz z infrastrukturą towarzyszącą i rozbiórki istniejącej stacji gazowej redukcyjno-pomiarowej SRP Leśnica realizowanej w ramach przedsięwzięcia *Opracowanie dokumentacji projektowej dla zadania SRP Wrocław Serowska*, gdzie wydano decyzję Wojewody Dolnośląskiego o ustaleniu lokalizacji inwestycji towarzyszącej w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu

ziemnego w Świnoujściu. Ustalono odszkodowania na łączną kwotę **300 263,25 zł** za grunty o powierzchni **0,15 ha** położone przy ul. Serowerskiej.

DOCHODY Z TYTUŁU SPRZEDAŻY NIERUCHOMOŚCI

Uchwała nr XLVII/1232/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 grudnia 2021 roku w sprawie budżetu Miasta na 2022 rok określiła dla Wydziału Nabywania i Sprzedaży Nieruchomości Urzędu Miejskiego Wrocławia poziom dochodów ze sprzedaży składników majątkowych w wysokości **227 900 000 zł**. Decyzją Rady Miejskiej Wrocławia w ciągu roku zwiększono plan dochodów majątkowych o kwotę 28 115 529 zł, do wysokości **256 015 529 zł**. Na koniec 2022 r. osiągnięto dochody w kwocie **264 219 564,98 zł**, tj. 103,2% planu.

Tabela 125. Wykonanie planu dochodów według źródeł i działów klasyfikacji budżetowej

Wyszczególnienie	Plan 2022 r. (w zł)	Wykonanie za 2022 r. (w zł)	Wykonanie planu (w %)
Użytkowanie wieczyste	4 850 000	4 878 646,06	100,6
Wpływy z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	200 000	350 224,18	175,1
Wpływy z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności*, w tym:	250 965 529	258 990 694,74	103,2
sprzedaż nieruchomości w trybie przetargowym	207 065 529	186 041 676,91	89,8
sprzedaż nieruchomości w trybie bezprzetargowym	2 900 000	4 650 340,00	160,4
sprzedaż lokali mieszkalnych	36 000 000	60 702 791,92	168,6
sprzedaż lokali użytkowych	5 000 000	7 595 885,90	151,9
Razem	256 015 529	264 219 564,98	103,2

* na podstawie rozstrzygniętych przetargów oraz zawartych aktów notarialnych wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

Źródło: UMW

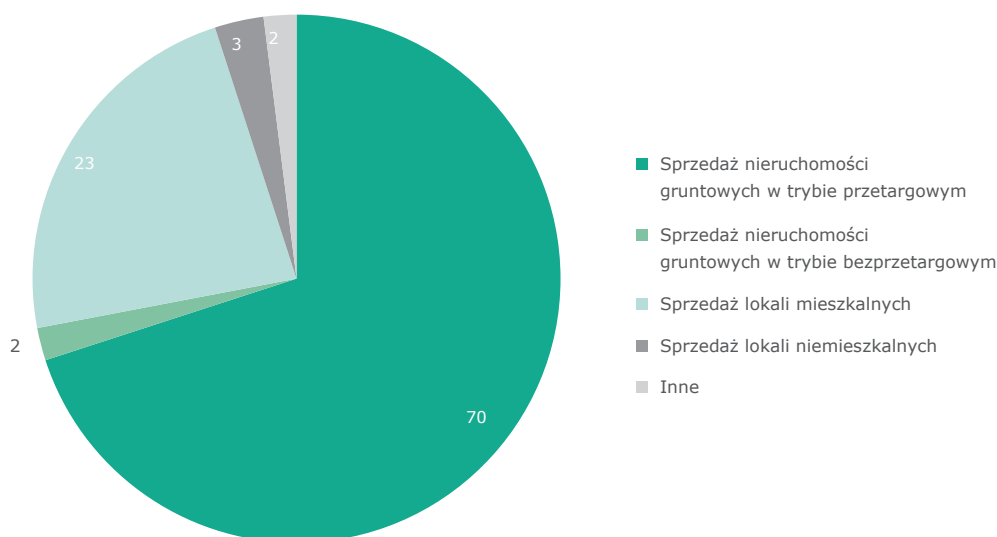
Ponadto do budżetu miasta wpłynęły środki finansowe (dochody nieplanowane) w wysokości 710 323,69 zł.

Tabela 126. Dochody nieplanowane, które wpłynęły w 2022 r. (w zł)

Wyszczególnienie	Wykonanie za 2022 r.
Wpływy z opłat za trwały zarząd, użytkowanie i służebności	100 600,00
Wpływy z tytułu odszkodowania za przejęte nieruchomości pod inwestycje celu publicznego	246 155,77
Wpływy z pozostałych odsetek	294 966,65
Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	1 401,27
Wpływy z różnych dochodów	67 200,00
Razem	710 323,69

Źródło: UMW

Wykres 71. Struktura dochodów ze sprzedaży składników majątkowych w 2022 r. (w %)

Źródło: UMW

Informacje dotyczące sprzedaży nieruchomości niebędących zasobem gminnym (rynek pierwotny i wtórny) znajdują się w rozdziale PLANOWANIE PRZESTRZENNE, ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO na stronie 57.

CMENTARZE KOMUNALNE

Zestawienie ogólnej liczby dostępnych miejsc grzebalnych na cmentarzach komunalnych z liczbą pochówków wykonywanych w ciągu roku pokazuje, że za ok. 8 lat wyczerpie się liczba miejsc na cmentarzach komunalnych, co stanowi istotne wyzwanie inwestycyjne dla Wrocławia.

Tabela 127. Zestawienie liczby pochówków na cmentarzach komunalnych we Wrocławiu oraz wykonanych kremacji w latach 2019–2022

Informacja o wykonaniu zadań		2019	2020	2021	2022
	Razem	4 898	5 504	5 880	5 570
Liczba pochówków na cmentarzach komunalnych we Wrocławiu	tradycyjnych	1 253	1 385	1 081	1 042
	urnowych	3 645	4 119	4 799	4 528
	W tym:				
Liczba pochówków na cmentarzach komunalnych we Wrocławiu na wolnych miejscach grzebalnych		1 412	1 530	1 544	1 578
Liczba zgonów wg rocznika demograficznego GUS dla Miasta Wrocławia		6 926	7 878	8 505	b.d.
Liczba kremacji wykonanych przez Zarząd Cmentarzy Komunalnych		2 348	2 562	2 914	2 536

Źródło: UMW

Tabela 128. Zestawienie liczby miejsc na cmentarzach komunalnych we Wrocławiu na koniec 2022 r.

Cmentarz	Liczba miejsc grzebalnych ogółem	Liczba dostępnych miejsc grzebalnych		
		Ogółem	Tradycyjnych	Urnowych
Osobowice	124 050	100	50	50
Grabiszyn	59 000	70	20	50
Psie Pole	26 000	12 050	10 350	1 700
Jerzmanowo	3 800	100	-	100
Pawłowice	3 900	210	80	130
Leśnica	2 800	20	-	20
Razem	219 550	12 550	10 500	2 050

Źródło: UMW

Zarząd Cmentarzy Komunalnych zrealizował w 2022 r. w ramach zadań powierzonych Gminie Wrocław prace w zakresie utrzymania cmentarzy i kwater wojennych położonych na terenie Wrocławia zgodnie z porozumieniem zawartym między Wojewodą Dolnośląskim a Gminą Wrocław. W zakres powyższego zadania wchodziły prace pielęgnacyjno-porządkowe, naprawcze i konserwacyjne na terenie cmentarzy i kwater wojennych oraz przygotowanie cmentarzy do uroczystości. Wartość prac w 2022 r. wyniosła **144 000,05 zł brutto**. Powyższe zadanie jest finansowane z dotacji celowej otrzymywanej z budżetu państwa.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

System bezpieczeństwa publicznego w mieście tworzą instytucje państwowe (Komenda Miejska Policji oraz Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej) i samorządowe (Straż Miejska Wrocławia, jak również Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego Wrocławia), współdziałające i współpracujące ze sobą. Na terenie miasta działają także 4 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Dolnośląskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

W marcu 2022 r. na mocy zarządzenia Prezydenta Miasta powołana została Komisja Bezpieczeństwa i Porządku we Wrocławiu. Jej członkowie to osoby dysponujące fachową wiedzą, doświadczeniem zawodowym oraz kwalifikacjami nabytymi w związku z pełnioną funkcją. Działalność Komisji służy lepszemu współdziałaniu służb, inspekcji i straży w wykonywaniu nałożonych na nie zadań i obowiązków w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

KOMENDA MIEJSKA POLICJI WE WROCŁAWIU

W ciągu całego 2022 r. na terenie Wrocławia odnotowano 8480 zdarzeń (w 2021 r. – 7675) w 7 podstawowych kategoriach przestępstw: rozboje, bójki i pobicia, uszkodzenia ciała, kradzieże, kradzieże pojazdów, włamania oraz niszczenie cudzej rzeczy. Wzrost w stosunku do 2021 r. odnotowano w 3 kategoriach: uszkodzenia ciała – o 13 zdarzeń więcej, kradzieże ogółem – o 722 zdarzenia więcej, uszkodzenia mienia – o 113 zdarzeń więcej. W 2022 r. w grupie najcięższych przestępstw doszło do 8 zabójstw (o jedno mniej niż w roku poprzednim); podobnie jak w 2021 r. współczynnik ich wykrywalności wyniósł 100%. Ogólna liczba przestępstw wzrosła na terenie 9 z 10 komisariatów. Największy wzrost nastąpił na terenie podległym Komisariatowi Policji Wrocław Stare Miasto, a spadek liczby przestępstw odnotowano na terenie Komisariatu Policji Krzyki.

Tabela 129. Liczba przestępstw w poszczególnych kategoriach we Wrocławiu w latach 2019–2022

Kategoria przestępstwa	2019	2020	2021	2022
Rozboje	171	152	153	120
Bójki i pobicia	62	44	60	59
Uszkodzenia ciała	99	120	91	104

Kategoria przestępstwa	2019	2020	2021	2022
Włamania ogółem	1 805	1 825	1 517	1 508
Kradzieże ogółem	5 780	4 506	4 909	5 631
Uszkodzenia mienia	991	889	945	1 058
Razem	8 098	7 536	7 675	8 480

Źródło: KMP

W zakresie bezpieczeństwa na drogach w 2022 r. na terenie Wrocławia odnotowano ogółem 10 226 zdarzeń drogowych – o 1303 mniej niż w 2021 r. Doszło do 720 wypadków drogowych (o 215 więcej niż w 2021 r.) i 9506 kolizji drogowych (o 1518 mniej niż w 2021 r.). W porównaniu z 2021 r. liczba ofiar śmiertelnych (17) wzrosła o 7, natomiast liczba rannych (795) wzrosła o 243.

Tabela 130. Liczba zdarzeń drogowych we Wrocławiu w latach 2019–2022

Kategoria	2019	2020	2021	2022
Wypadki drogowe	508	400	505	720
Kolizje drogowe	12 245	9 943	11 024	9 506
Razem	12 753	10 343	11 529	10 226

Źródło: KMP

Tabela 131. Liczba ofiar zdarzeń drogowych we Wrocławiu w latach 2019–2022

Kategoria	2019	2020	2021	2022
Zabici	16	14	10	17
Ranni	551	424	552	795

Źródło: KMP

Wrocławscy policjanci wykonali 79 799 służb patrolowych i obchodowych. Przeprowadzili 96 996 wszystkich rodzajów interwencji, wylegitymowali 318 682 osoby, zatrzymali na gorącym uczynku 5478 sprawców, zatrzymali 2499 osób poszukiwanych.

W 2022 r. na terenie Wrocławia ujawniono ogółem 106 069 wykroczeń. Nałożono 49 386 mandatów karnych oraz sporządzono 5051 wniosków do sądu o ukaranie sprawców. W 35 381 przypadkach zastosowano środki oddziaływania pozakarnego.

Zabezpieczono 237 imprez o charakterze masowym – 135 imprez sportowych (w tym 18 meczów piłki nożnej) i 102 imprezy artystyczno-rozrywkowe. Do ich zabezpieczenia zaangażowano 8679 funkcjonariuszy policji. Do zabezpieczenia 364 zgromadzeń publicznych skierowano 5535 funkcjonariuszy.

KOMENDA MIEJSKA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Łączna liczba interwencji jednostek Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu (KMPSP) w 2022 r. wyniosła 8397, w tym 1826 pożarów, 4991 miejscowych zagrożeń oraz 1580 fałszywych alarmów. Liczba wszystkich interwencji zmalała w porównaniu z rokiem poprzednim o 40. Nastąpił spadek liczby miejscowych zagrożeń o 387, odnotowano natomiast wzrost liczby pożarów o 252 i alarmów fałszywych o 95. Przeciętna liczba interwencji każdego dnia w roku wynosiła 24.

Tabela 132. Liczba interwencji we Wrocławiu w latach 2019–2022

Rodzaj interwencji	2019	2020	2021	2022
Pożary	2 123	1 697	1 574	1 826
Miejskowe zagrożenia	4 783	5 442	5 378	4 991
Fałszywe alarmy	1 499	1 315	1 485	1 580
Razem	8 405	8 485	8 437	8 397

Źródło: GUS

Tabela 133. Liczba pożarów we Wrocławiu w latach 2019–2022 sklasyfikowanych według wielkości

Wielkość pożaru	2019	2020	2021	2022
Małe	2 102	1 677	1 558	1 786
Średnie	16	17	13	33
Duże i bardzo duże	5	3	3	7
Razem	2 123	1 697	1 574	1 826

Źródło: GUS

Tabela 134. Liczba pożarów we Wrocławiu w latach 2019–2022 sklasyfikowanych według przyczyny powstania

Przyczyna	2019	2020	2021	2022
Razem, w tym:	2 123	1 697	1 574	1 826
nieostrożność dorosłych	667	613	526	618
nieostrożność nieletnich	16	17	17	15
wady urządzeń i instalacji elektrycznych i ogrzewczych oraz nieprawidłowa ich eksploatacja	171	134	153	153
wady i nieprawidłowa eksploatacja środków transportu	76	82	79	77
podpalenia umyślne	135	99	86	77

Źródło: GUS

STRAŻ MIEJSKA WROCŁAWIA

W 2022 r. budżet Straży Miejskiej Wrocławia (SM) wyniósł 35 471 325 zł (w tym wydatki majątkowe – 937 150 zł) i był wyższy o 4 822 735 zł w porównaniu z rokiem poprzednim. W końcu 2022 r. w SM służbę pełniło 244 strażników miejskich na planowaną liczbę 369 etatów (323 strażników i 46 osób wsparcia). Rok 2022 zakończono wakatem w liczbie 79 nieobsadzonych strażniczych miejsc pracy, co stanowi blisko 21% planowanego stanu kadrowego jednostki.

W 2022 r. SM przyjęła 57 982 zgłoszenia interwencyjne, co stanowi wzrost o ok. 6,94% w stosunku do roku 2021. Liczba zgłaszanych interwencji uległa wzrostowi ze względu na większą liczbę zgłoszeń dotyczącą ochrony środowiska oraz zgłoszeń niesklasyfikowanych.

Tabela 135. Kategorie i liczba zgłoszeń interwencyjnych w latach 2019–2022

Kategoria	2019	2020	2021	2022
Zakłócenia porządku publicznego	19 684	8 243	4 480	2 018
Zagrożenia w ruchu drogowym	34 929	27 793	37 214	36 875
Ochrona środowiska i gospodarki odpadami	7 672	9 939	4 919	9 425
Zagrożenia życia i zdrowia	2 071	3 058	3 799	3 511
Zagrożenia pożarowe (katastrofy)	8	11	31	2
Awarie techniczne	25	15	1	0
Zwierzęta	732	564	771	700
Pozostałe zgłoszenia	20 319	6 547	2 740	5 451

Źródło: SM

Najczęściej stosowanym rodzajem sankcji w stosunku do sprawców wykroczeń były mandaty karne. Łączna kwota nałożonych mandatów karnych wyniosła 7 092 597 zł, a średnia kwota mandatu to 243 zł. Podobnie jak w latach ubiegłych strażnicy miejscy najczęściej ujawniali wykroczenia w kategorii bezpieczeństwa i porządku w komunikacji.

Tabela 136. Liczba wykroczeń w wybranych kategoriach w latach 2019–2022

Kategoria wykroczenia	2019	2020	2021	2022
Ustawa kodeks wykroczeń – przeciwko:				
porządkowi i spokojowi publicznemu	1 589	1 181	711	560
bezpieczeństwu osób i mienia	93	68	114	65
bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	26 759	18 513	28 520	30 886
urządzeniom użytku publicznego	1 837	1 310	1 204	1 411
Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	323	239	274	494
Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych	23	67	11	7
Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	266	176	353	416
Ustawa o odpadach	390	230	293	156
Ustawa – Prawo o miarach	245	150	87	35
Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	641	354	411	139

Źródło: SM

W 2022 r. kontynuowano program *Nasz Strażnik* skierowany do rad osiedli. W ramach programu Komendant SM oddelegowuje funkcjonariusza do pracy przy radzie osiedla. Strażnik osiedla zajmuje się problemami ważnymi dla mieszkańców danego osiedla, które wskazuje przewodniczący rady osiedla. Obecność strażnika osiedla na osiedlu w znacznym stopniu podnosi poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

W trakcie roku szkolnego funkcjonariusze SM nadzorowali przejścia dla pieszych w rejonach placówek oświatowych. W celu poprawy bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Wrocławia SM przy współpracy rad osiedli, parafii, placówek oświatowych i innych jednostek realizowała wiele programów, w ramach których prowadzono zajęcia profilaktyczno-informacyjno-edukacyjne. Były one przeznaczone dla różnych grup wiekowych – od najmłodszych po seniorów. Aktywnością objęto zarówno środowisko szkolne, jak i mikrospołeczności na osiedlach mieszkaniowych. W sumie przeprowadzono 1231 godzin zajęć, w których udział wzięło 26 472 uczestników.

Straż Miejska kontynuowała w ograniczonym zakresie działania związane z zapobieganiem i przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się choroby zakaźnej COVID-19. W związku z tymi działaniami – polegającymi na nadzorowaniu obiektów Urzędu Miejskiego Wrocławia oraz miejsc gromadzenia się ludności – Straż Miejska poniosła wydatki na łączną kwotę 2 186 361 zł.

W 2022 r. SM podjęła w 10 lokalizacjach na terenie Wrocławia działania wspierające i zabezpieczające, udzielając doraźnej pomocy obywatelom Ukrainy, którzy przyjechali do Wrocławia w związku z wojną toczącą się na terytorium ich państwa. Pracownicy SM przepracowali ok. 17 947,5 godzin w ramach prowadzonych działań. Straż Miejska poniosła wydatki na łączną kwotę 1 196 047 zł z tytułu kosztów związanych z akcją pomocy uchodźcom z Ukrainy, którzy przybyli do Wrocławia.

WYDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA I ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIU

W 2022 r. w ramach *Programu Poprawy Bezpieczeństwa we Wrocławiu* wspierano finansowo programy prewencyjne realizowane przez miejskie służby i instytucje. Ich celem jest ograniczenie przestępczości wśród nieletnich, poprawa ochrony bezpieczeństwa mieszkańców i osób odwiedzających miasto, kształtowanie postawy społecznej dezaprobaty wobec zachowań przestępczych, przeciwdziałanie patologiom społecznym, edukacja dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa w domu, w szkole i na drodze. Przy współpracy z Komendą Miejską Policji (KMP) wdrażano następujące programy prewencyjne: *Dzielnicowy Bliżej Nas*, *Twój rower – Twoja własność*, *Komisarz Lew Dzieciom*, *Bezpieczny senior*, *Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa*. Na ich przeprowadzenie oraz zakup materiałów prewencyjnych przekazano KMP 200 tys. zł. W minionym roku dofinansowano również zakup 3 pojazdów dla jednostek policji w kwocie 315 tys. zł.

Na zakup indywidualnego specjalistycznego wyposażenia policjanta (zawieszenia do broni, noszy ewakuacyjnych, pasa specjalistycznego do wyposażenia bojowego, oświetlenia taktycznego do broni, kabur specjalistycznych, sprzętu szkoleniowego do strzelania taktycznego oraz obuwia taktycznego antypoślizgowego) przekazano 35 tys. zł.

Na wykonanie zadań związanych z realizacją *Programu Poprawy Bezpieczeństwa* Straż Miejska Wrocławia (SM) otrzymała 45 tys. zł. SM w 2022 r. kontynuowała przedsięwzięcia z lat ubiegłych: *Bezpieczne Osiedle*, *Bezpieczna szkoła*, *Czyste miasto*, *Bezpieczne ferie i wakacje*. Kwotę 30 tys. zł przeznaczono na pokrycie kosztów związanych z organizacją szkoleń dla strażników miejskich.

W związku z rozliczeniem dochodów z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w obrocie hurtowym i wydatków nimi finansowanych w roku 2021 w celu realizacji lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu kwotę 200 tys. zł, przekazano w 2022 r. na dodatkowe patrole funkcjonariuszy Straży Miejskiej Wrocławia.

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej otrzymała 250 tys. zł dofinansowania na zakup samochodu pożarniczego do działań z zakresu zwalczania zagrożeń dla środowiska oraz 250 tys. zł dofinansowania na zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego typu średniego z funkcją ograniczania stref skażeń chemicznych i ekologicznych. Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) – Jednostka Ratownictwa Specjalistycznego otrzymała 24 tys. zł z przeznaczeniem na pokrycie kosztów wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej. Jednostkę Ochotniczej Straży Pożarnej – Oddział Ratownictwa Wodnego wsparto kwotą w wysokości 24 tys. zł. Środki na utrzymanie gotowości uzyskała również jednostka OSP Grupa Ratownictwa Specjalistycznego „Starówka” – w wysokości 23 tys. zł.

Dotację w wysokości 140 tys. zł przekazano Wodnemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu (WOPR), co umożliwiło funkcjonowanie patroli wodnych WOPR na terenie miasta w drugiej połowie

roku 2022. Ponadto w 2022 r. dofinansowano kwotą 170 tys. zł zadanie publiczne *Promocja Wrocławia poprzez zakup łodzi z przyczepą na potrzeby ratownictwa wodnego – Bezpiecznie nad Odrą przez cały rok*.

Straży Granicznej przekazano kwotę 10 tys. zł na zakup 9 sztuk systemu treningowego wraz z opakowaniem zbiorczym. W związku z pandemią COVID-19 udzielono wsparcia finansowego wrocławskim jednostkom służby zdrowia w wysokości 1 259 115 zł, w szczególności przeznaczonego na adaptację pomieszczeń oraz zakup specjalistycznego sprzętu medycznego.

Tabela 137. Środki finansowe wydatkowane w latach 2019–2022 (w zł)

Służby i instytucje	2019	2020	2021	2022
Komenda Miejska Policji	1 007 813	761 537	600 000	550 000
Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej	390 600	419 765	770 000	500 000
Straż Miejska Wrocławia	70 000	45 000	65 000	275 000
Ochotnicze straże pożarne	388 000	227 000	134 000	71 000
Wrocławska Bezpieczna Szkoła (KMP + szkoły)	40 000	z powodu zamknięcia szkół program został zawieszony	40 000	40 000
Bezpiecznie nad wodą (letnie patrole wodne)	140 000	140 000	140 000	140 000
Straż Graniczna			7 000	10 000

Źródło: UMW

W związku z pandemią COVID-19 udzielono wsparcia finansowego wrocławskim jednostkom służby zdrowia w wysokości 1 259 115 zł, w szczególności przeznaczonego na adaptację pomieszczeń oraz zakup specjalistycznego sprzętu medycznego.

W działającym w ramach Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego (WBZ) Centrum Zarządzania Kryzysowego (CZK) pracują przedstawiciele służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo Wrocławia: Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Miejskiej oraz dyspozytorzy medyczni. W tym miejscu są przyjmowane zgłoszenia od mieszkańców dotyczące zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Centrum Zarządzania Kryzysowego, w którym dyspozytorzy pracują w trybie ciągłym, 24 godz. na dobę, na bieżąco monitorowało i reagowało na pojawiające się zagrożenia, prognozowało rozwój sytuacji oraz podejmowało i koordynowało działania związane z bezpieczeństwem mieszkańców. W dniach 12–13 października 2022 r. po otrzymaniu informacji o znalezieniu dużego niewybuchu przy ul. Osobowickiej 114 we Wrocławiu koordynowano działania związane z ewakuacją. 2 sierpnia 2022 r. otrzymano pierwsze zgłoszenie dotyczące problemu śniętych ryb w Odrze. Natychmiast zawiadomiono właściwe służby, inspekcje i straże. Mieszkańców poinformowano o konieczności unikania kontaktu z wodą z rzeki Odry i zbiorników z nią połączonych, a także koordynowano wymianę informacji w zakresie zabezpieczenia ujęć wody pitnej przed kontaktem z zanieczyszczoną wodą.

W 2022 r. CZK opracowywało i aktualizowało plany zarządzania kryzysowego: *Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Wrocławia* zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, procedury realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP, procedury reagowania kryzysowego dla dyżurnych Centrum Zarządzania Kryzysowego.

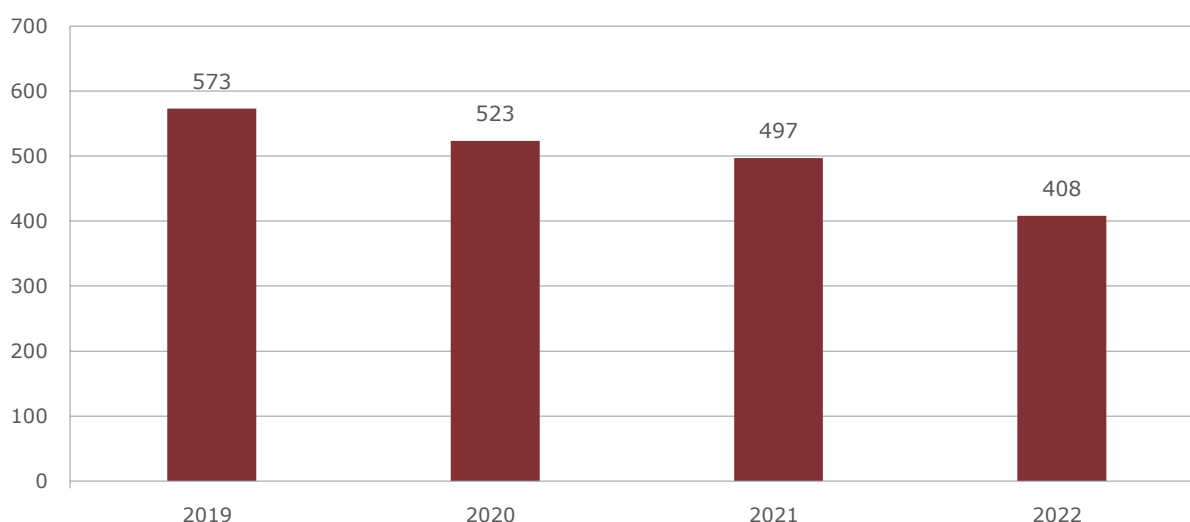
W ramach *Monitoringu Prewencyjnego Wrocławia* w 2022 r. zrealizowano m.in. następujące zadania: wybudowano 5 nowych punktów kamerowych, zainstalowano 8 nowych kamer monitoringu, wybudowano punkt retransmisyjny łączności radiowej LMDS, zakupiono 4 stacje robocze na potrzeby modernizacji stanowisk operatorskich w Lokalnych Centrach Monitoringu, wymieniono 7 wyeksploatowanych kamer monitoringu.

W ramach bezpośrednich działań przeciwepidemicznych zakupiono oraz pozyskano 3 212 000 maseczek jednorazowych oraz 50 tys. rękawic medycznych. W ramach wsparcia działań związanych z walką i zapobieganiem epidemii COVID-19 przekazano służbom oraz instytucjom 1 859 000 maseczek jednorazowych, 9 tys. maseczek typu KN95/FFP2, 1000 fartuchów jednorazowych, 54 900 rękawic jednorazowych, 350 płynów do dezynfekcji.

W celu realizacji procedury dystrybucji jodku potasu na wypadek zdarzenia radiacyjnego prowadzono działania polegające na wyznaczeniu 30 miejsc magazynowania, do których dostarczono 859 tys. tabletek, oraz 176 miejsc dystrybucji preparatu na terenie Wrocławia.

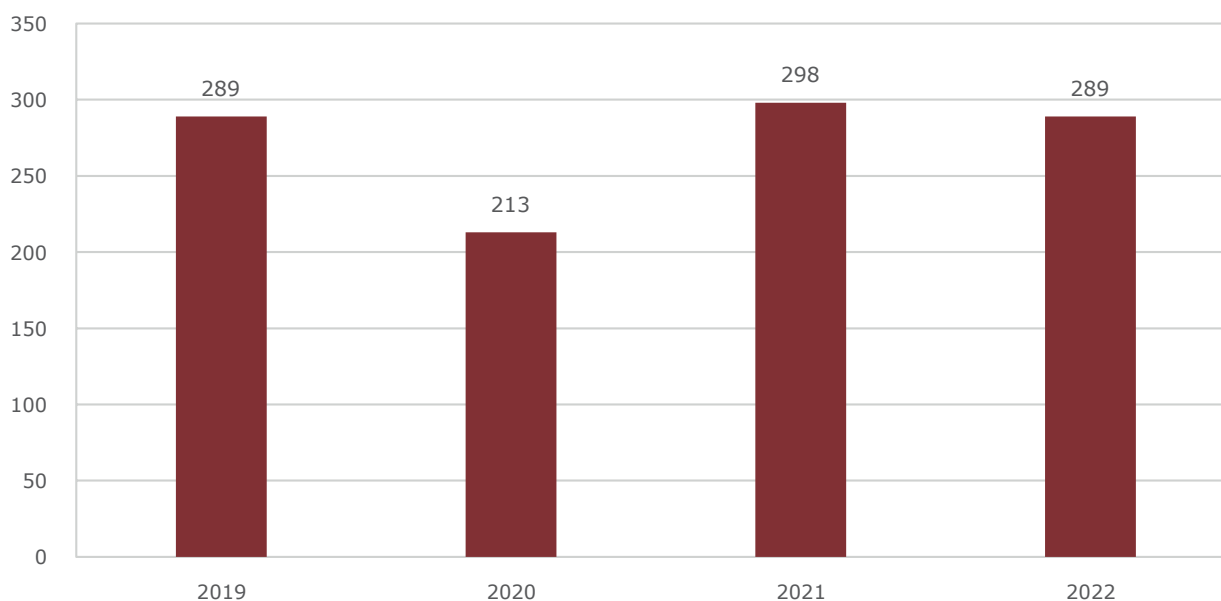
W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. zarejestrowano 405 zawiadomień o zgromadzeniach publicznych organizowanych na terenie Wrocławia, z tego 45 w trybie zwykłym oraz 363 w trybie uproszczonym. Liczba zgromadzeń, które się odbyły, wyniosła 367. Pracownicy WBZ uczestniczyli w 21 zgromadzeniach publicznych. Każdorazowo przewodniczący zgromadzeń byli pouczeni przez przedstawiciela organu Gminy (w obecności funkcjonariusza Komendy Miejskiej Policji) o przysługujących im prawach i obowiązkach wynikających z ustawy Prawo o zgromadzeniach. Zgromadzenia przebiegały spokojnie, zgodnie ze złożonymi wcześniej zawiadomieniami.

Wykres 72. Liczba zarejestrowanych zgromadzeń w latach 2019–2022

Źródło: UMW

Wykres 73. Liczba pozwoleń na zajęcie terenu Rynku i okolic oraz pl. Wolności we Wrocławiu wydanych w latach 2019–2022

Źródło: UMW

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. wpłynęło 129 wniosków o wydanie zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej lub zmianę wydanego już zezwolenia. W wyniku ich rozpatrzenia wydanych zostało 75 zezwoleń jednorazowych, 28 zezwoleń na imprezy odbywające się według ustalonego terminarza, 26 zezwoleń zmieniających.

Decyzje wydane w powyższym okresie zezwoliły na przeprowadzenie ok. 216 imprez masowych, w tym 8 imprez masowych podwyższonego ryzyka. Były to mecze piłki nożnej.

Przeprowadzono kontrolę 23 imprez masowych. Kontrolą objęto:

- liczebność, uprawnienia, oznakowanie, wyposażenie i rozmieszczenie służby porządkowej i informacyjnej,
- organizację zabezpieczenia i ewakuacji wynikającą z planu graficznego,
- umieszczenie regulaminu imprezy i regulaminu obiektu,
- funkcjonowanie monitoringu,
- spełnienie warunków wynikających z opinii organów, o których mowa w art. 26 ust. 2 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych.

Stwierdzone odstępstwa nie powodowały zagrożenia dla bezpieczeństwa uczestników imprez, dlatego nie było przypadku ich przerwania. Do najczęstszych nieprawidłowości podczas imprez masowych dochodziło na stadionie podczas meczów piłki nożnej w związku z odpalaniem rac świetlnych i hukowych przez kibiców oraz rozkładanie tzw. sektorówek.

Tabela 138. Liczba wydanych zezwoleń oraz organizowanych imprez masowych w latach 2019–2022

Imprezy masowe	2019	2020	2021	2022
Liczba imprez	260	99	208	216
Liczba zezwoleń	136	50	60	129

Źródło: UMW

WSPARCIE OBYWATELI UKRAINY W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM NA TERYTORIUM UKRAINY

W pierwszych miesiącach 2022 r. roku CZK podjęło działania na rzecz przybywających do Wrocławia uchodźców wojennych z Ukrainy. Organizowano dla nich zakwaterowanie, całodzienne wyżywienie zbiorowe, zapewniono środki czystości, higieny osobistej, materace, łóżka polowe, śpiwory, karimaty, pościel (kołdry, prześcieradła, poduszki, poszewki na pościel), ręczniki, koce.

Zorganizowano punkt recepcyjno-przesiadkowy oraz całodzienne wyżywienie zbiorowe na Dworcu Głównym PKP we Wrocławiu, a także transport dla uchodźców. W punkcie żywieniowym przy Dworcu Głównym PKP w okresie marzec–maj 2022 r. wydano: 517 tys. posiłków regeneracyjnych, 451 200 kanapek, 20 tys. butelek 500 ml z wodą niegazowaną, 250 tys. herbat, 170 tys. kaw.

W szczytowym momencie napływu uchodźców współpracowano z 23 podmiotami świadczącymi dla nich zakwaterowanie. Łącznie udzielono uchodźcom 343 831 noclegów. Najwyższą liczbę miejsc noclegowych (3281) zapewniono w dniach 29–30 kwietnia 2022 r. W miejscach zakwaterowania zakupiono i wydano 132 136 posiłków.

W procesie zakwaterowania uchodźców współpracowano z hotelami, hostelami, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami. Przygotowywano poszczególne obiekty do przyjęcia uchodźców. Dostarczano łóżka, koce, pościel jednorazowe. Współpracowano ze służbami w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w miejscach zakwaterowania. Koordynowano odbiór oraz dystrybucję na rzecz uchodźców materiałów uzyskanych z różnych źródeł. Zlecano sprzątanie, pranie, dezynfekcję w miejscach zakwaterowania. Organizowano powierzchnie magazynowe do przechowywania rezerwowych łóżek i materaców. Uczestniczono w procesie relokacji uchodźców do miejsc stałego zakwaterowania zlokalizowanych na terenie Wrocławia. Zapewniano transport za pośrednictwem MPK Wrocław przy relokacjach uchodźców we Wrocławiu oraz poza miastem.

Zorganizowano wsparcie w zakresie transportu medycznego z Dworca Głównego PKP we Wrocławiu do placówek medycznych dla rannych żołnierzy z Ukrainy oraz ich rodzin. Prowadzono stałą współpracę z Pogotowiem Ratunkowym we Wrocławiu oraz Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w przypadku zachorowań na COVID-19 wśród uchodźców zakwaterowanych w stałych punktach zakwaterowania.

W zakresie pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa wydano kwotę w wysokości 21 751 696,08 zł, z czego:

- 943 267,86 zł – wydatki własne Gminy Wrocław,
- 19 606 538,26 zł – wydatki z Funduszu Pomocy w ramach zleconych zadań Gminy Wrocław,
- 1 201 889,96 zł – wydatki z dotacji Wojewody Dolnośląskiego w ramach zadań powierzonych Gminie Wrocław.

W ramach realizowanych zadań wydano:

- 10 936 980,20 zł – na zakwaterowanie obywateli Ukrainy,
- 8 957 535,02 zł – na zapewnienie całodziennego wyżywienia zbiorowego (w tym 6 791 875,14 zł przeznaczono na wyżywienie na Dworcu Głównym PKP),
- 457 742,12 zł – na zapewnienie środków czystości i higieny osobistej oraz innych produktów,
- 384 990,05 zł – na zapewnienie transportu do miejsc zakwaterowania,
- 1 014 448,69 zł – na inne potrzeby.

OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

W 2022 r. zaktualizowano *Plan Operacyjny Ochrony przed Powodzią*. Istniejący plan wymagał aktualizacji ze względu na zmieniające się okoliczności: rozpoczęcie przebudowy drogi przy ul. Ślężoujście pełniącej jednocześnie funkcję wału przeciwpowodziowego oraz zakończenie remontu bulwarów przy ul. Michalczyka. Zorganizowano przegląd wału Kozanów. Przeprowadzono przegląd tzw. słabych punktów – miejsc najsłabiej zabezpieczonych w infrastrukturze hydrotechnicznej miasta. Zorganizowano szkolenie teoretyczno-praktyczne dla liderów powodziowych.

KWALIFIKACJA WOJSKOWA

W 2022 r. na terenie Wrocławia przygotowano i przeprowadzono kwalifikację wojskową dla rocznika 2003 i roczników 1998–2002. Wezwano 1956 mężczyzn podlegających kwalifikacji wojskowej rocznika podstawowego, z czego zgłosiło się 1579 osób. Wezwano również 799 mężczyzn ze starszych roczników – zgłosiło się 213 osób. Wezwano 183 kobiety, z których zgłosiło się 156. Wszyscy otrzymali orzeczenia o zdolności do czynnej służby wojskowej, a zgłaszający się po raz pierwszy – książeczkę wojskową.

ŚWIADCZENIA NA RZECZ OBRONY

Realizowano zadania związane z nakładaniem świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz Sił Zbrojnych oraz jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na potrzeby obrony państwa. Dokonano oględzin stanu utrzymania nieruchomości i rzeczy ruchomych przeznaczonych na cele świadczeń. Oględziny przeprowadzono w 19 przedsiębiorstwach i jednostkach organizacyjnych Wrocławia. Uczestniczyli w nich przedstawiciele WBZ oraz przedstawiciele jednostek wojskowych Sił Zbrojnych RP, a także jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na potrzeby obrony państwa.

Tabela 139. Liczba wydanych decyzji nakładających świadczenia na rzecz obrony w latach 2019–2022

Świadczenia na rzecz obrony (osobiste i rzeczowe)	2019	2020	2021	2022
Świadczenia na rzecz obrony	1 430	316	302	895

Źródło: UMW

OBRONA CYWILNA

W ramach utrzymania w stałej gotowości powszechnego systemu o zagrożeniach i stanach kryzysowych zamontowano nową syrenę alarmową (ul. Kowalska 105), dokonano wymiany akumulatorów w pięciu punktach fonicznego alarmowania i ostrzegania ludności oraz naprawy serwisowej 3 punktów alarmowych. Dokonano zmian organizacyjnych w strukturach Systemu Wykrywania i Alarmowania w 4 jednostkach administracyjnych, zakładach pracy i instytucjach. Opracowano Plan działania w zakresie obrony cywilnej na 2022 r. Zaktualizowano *Plan Ochrony Zabytków Wrocławia*.

Przeprowadzono 18 wizji lokalnych oraz oceny stanów technicznych obiektów ochronnych. Przeprowadzono remont adaptacyjny pomieszczeń magazynowych przy ul. Legnickiej 65 (była zajezdnia tramwajowa) na potrzeby magazynowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.

OCHRONA PRZECIWOPOŻAROWA

W ramach ochrony przeciwpożarowej realizowano zadania obejmujące ochronę przeciwpożarową w obiektach własnych Gminy Wrocław, kontrolę realizacji wydanych zaleceń, uczestnictwo w praktycznym sprawdzeniu organizacji i warunków ewakuacji w obiektach użyteczności publicznej, okresowe analizy stanu ochrony przeciwpożarowej, analizę ochrony przeciwpożarowej obiektów przeznaczonych dla uchodźców z Ukrainy.

Przeprowadzono 105 kontroli w obiektach użyteczności publicznej: szkołach, przedszkolach, żłobkach, obiektach kultury, obiektach sportowych, obiektach UMW. W 2022 r. zgłoszono do WBZ 383 treningi ewakuacji w obiektach, uczestniczono w 355 sprawdzeniach organizacji i warunków ewakuacji. Ponadto uczestniczono w sprawdzeniach warunków ewakuacji w 2 obiektach dla uchodźców z Ukrainy oraz 4 obiektach niepublicznych.

Tabela 140. Uczestnictwo pracowników WBZ w praktycznym sprawdzeniu organizacji i warunków ewakuacji w obiektach użyteczności publicznej w 2022 r.

Liczba zgłoszonych ewakuacji	Liczba ewakuacji bez udziału pracowników WBZ	Liczba ewakuacji z udziałem pracowników WBZ
383	28	335

Źródło: UMW

ZADANIA W ZAKRESIE USUWANIA I PRZECHOWYWANIA POJAZDÓW USUWANYCH Z DRÓG WROCŁAWIA NA PODSTAWIE USTAWY PRAWO O RUCHU DROGOWYM

W 2022 r. z dróg publicznych Wrocławia usunięto 4826 pojazdów. Porównując rok 2022 z poprzednimi latami (z wyłączeniem specyficznego roku 2020), odnotować należy sukcesywny wzrost liczby usuwanych z dróg pojazdów, zarówno tych usuwanych z dróg na podstawie art. 130a ustawy Prawo o ruchu drogowym – w związku z popełnianiem przez kierujących wykroczeń i przestępstw, jak również pojazdów długotrwale nieużytkowanych (art. 50a). Nadal wysoka jest liczba pojazdów nieodbieranych przez właścicieli. Czynniki te wpływają na wzrost wydatków na ten cel po stronie Gminy Wrocław.

Tabela 141. Liczba pojazdów usuniętych z dróg na podstawie ustawy Prawo o ruchu drogowym w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	2022
Liczba usuniętych pojazdów (art. 50a)	369	416	427	485
Liczba usuniętych pojazdów (art. 130a)	4 216	3 164	4 381	4 341
RAZEM	4 585	3 580	4 808	4 826

Źródło: UMW

Tabela 142. Liczba pojazdów przejętych na własność przez Gminę Wrocław na podstawie postanowienia o przepadku pojazdu (art. 130a) i z mocy prawa (art. 50a) przekazanych do stacji demontażu pojazdów w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	2022
Postanowienie sądu o przepadku pojazdu	86	18	38	30
Przepadek z mocy prawa	317	343	324	433
Razem	403	361	362	463

Źródło: UMW

Tabela 143. Liczba przeprowadzonych postępowań administracyjnych w sprawie ustalenia kosztów usunięcia i przechowywania pojazdów usuwanych z dróg na podstawie art. 130a nieodebranych przez właścicieli w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	2022
Liczba decyzji ostatecznych	62	19	9	55
Kwota kosztów wynikająca z decyzji (w zł)	158 539,68	74 913,94	24 114,35	194 370,48

Źródło: UMW

Tabela 144. Wydatki związane z usuwaniem pojazdów z dróg w latach 2019–2022 (w zł)

	2019	2020	2021	2022
Usuwanie i przechowywanie pojazdów	2 391 852,94	1 561 127,44	2 329 468,73	3 426 090,06
Wycena pojazdów	209,10	627,30	1 574,40	1 230,00
Razem	2 392 062,04	1 561 754,74	2 331 043,13	3 427 320,06

Źródło: UMW

Tabela 145. Przychody związane z usuwaniem pojazdów z dróg w latach 2019–2022 (w zł)

	2019	2020	2021	2022
Usuwanie i przechowywanie pojazdów	1 628 615	1 131 911	1 754 542	1 360 625
Demontaż pojazdów	94 650	86 620	99 150	72 500
Razem	1 723 265	1 218 531	1 853 692	1 433 125

Źródło: UMW

WSPÓŁPRACA

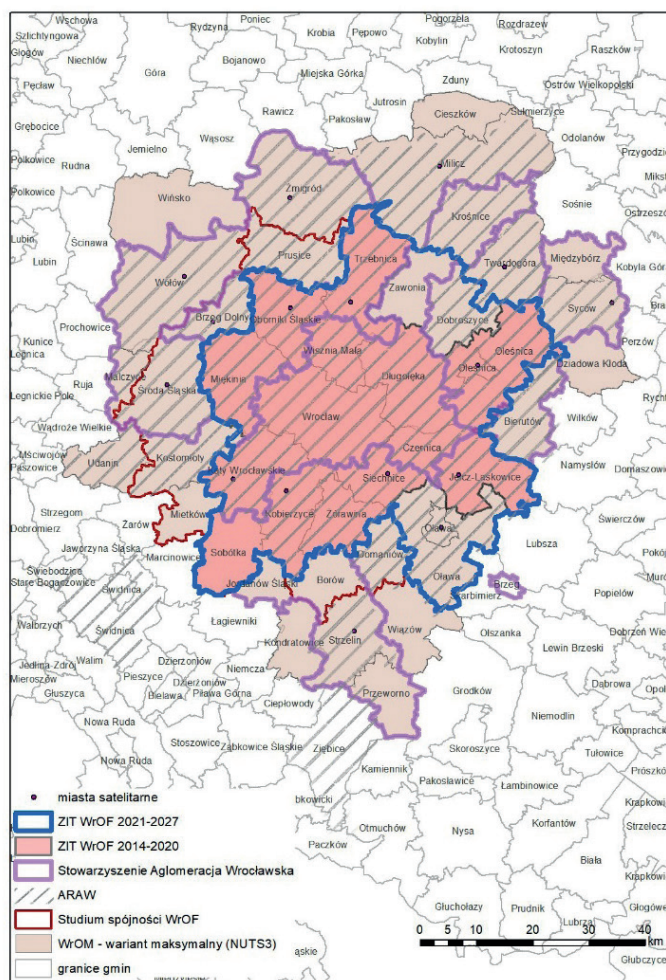
WSPÓŁPRACA SAMORZĄDOWA

W roku 2022 kontynuowana była współpraca Wrocławia z miastami w ramach Związku Miast Polskich (ZMP) oraz Unii Metropolii Polskich (UMP). Prezydent Wrocławia Jacek Sutryk jest członkiem zarządu ZMP – najstarszej polskiej organizacji skupiającej obecnie ponad 350 miast polskich – oraz Rady UMP, fundacji zrzeszającej 12 największych miast w Polsce.

Prezydent Wrocławia jest również przedstawicielem strony samorządowej (jako delegat Związku Miast Polskich) w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRiST). Głównym zadaniem KWRiST, składającej się z przedstawicieli rządu i samorządu, jest opiniowanie projektów ustaw i rozporządzeń. W 2022 r. pracownicy komórek i jednostek merytorycznych Gminy Wrocław skonsultowali ok. 900 projektów aktów prawnych, apeli i stanowisk przesłanych w ramach KWRiST.

Rok 2022 był także kolejnym rokiem zacieśniania współpracy Gminy Wrocław z gminami i powiatami Dolnego Śląska w celu efektywniejszej koordynacji procesów rozwojowych w regionie. Przedstawiciele Gminy Wrocław kontynuowali spotkania z samorządowcami Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego (WrOM) – obszaru obejmującego 44 gminy i 8 powiatów dawnego województwa wrocławskiego. Wyrazem sformalizowanej współpracy międzygminnej Wrocławia były działania Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej S.A. (ARAW), Stowarzyszenia Aglomeracja Wrocławska (StAW) oraz Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT WrOF).

Rysunek 14. Delimitacje WrOM – różne warianty i instytucje

Źródło: UMW

W 2022 r. głównymi obszarami współpracy nadal pozostawały transport oraz planowanie przestrzenne. Spotkania samorządów gminnych i powiatowych dotyczyły m.in. porozumień w zakresie transportu autobusowego i rozwiązań w zakresie wzmocnienia idei *Wrocławskiej Kolei Metropolitalnej* oraz zakończenia prac nad *Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia*.

Ważnym zagadnieniem był również projekt ustawy metropolitalnej dla WrOM, który po poddaniu konsultacjom gmin i powiatów w 2021 r. w roku 2022 był tematem dalszych dyskusji nad kształtem projektu i wymiany doświadczeń, również z innymi metropoliami w Polsce.

Pod koniec 2020 r. z inicjatywy Prezydenta Wrocławia w ramach StAW został utworzony **Fundusz Solidarnościowy Aglomeracji Wrocławskiej** – program, na który corocznie przekazywana jest część środków ze składek członkowskich. Gminy będące członkami StAW (oprócz Wrocławia) mogą liczyć na dotacje w wysokości 50–200 tys. zł. Wysokość dotacji uzależniona jest od wysokości budżetu danej gminy – najmniejsze gminy otrzymują proporcjonalnie większe wsparcie.

Program realizowany jest w cyklu dwuletnim, a w pierwszym okresie, tj. w latach 2021–2022, pula na dotacje dla gmin członkowskich wyniosła 2 375 000 zł (tylko w 2022 r. wydatkowano **575 tys. zł**). Środki te przeznaczono na dofinansowanie zadań inwestycyjnych w gminach: Bierutów, Borów, Brzeg, Czernica, Długołęka, Dziadowa Kłoda, Jordanów Śląski, Kąty Wrocławskie, Kondratowice, Krośnice, Malczyce, Mietków, Międzybórz, Prusice, Przeworno, Strzelin, Syców, Środa Śląska, Wiązów, Wisznia Mała, Wołów, Zawonia, Żmigród. Ponadto w 2022 r., w związku potrzebami gmin będących skutkiem sytuacji wojennej w Ukrainie, StAW przekazało dodatkowo kwotę 590 tys. zł wsparcia finansowego oraz (we współpracy z Wrocławskim Centrum Rozwoju Społecznego) wsparcie rzeczowe, przede wszystkim sprzęt AGD. Sukces pierwszej edycji **Funduszu Solidarnościowego Aglomeracji Wrocławskiej** sprawił, że decyzją członków StAW program będzie kontynuowany w latach 2023–2024, a łączna kwota dotacji wyniesie 3 mln zł.

ZINTEGROWANY TRANSPORT

W 2022 r. kontynuowano działania w zakresie rozwoju transportu aglomeracyjnego, m.in. współpracę z gminami w celu uruchamiania połączeń na nowych trasach i zakupu pojazdów do ich obsługi.

Głównym celem rozwoju systemu transportowego we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym (WrOF) jest poprawa i zwiększenie dostępności dojazdów do Wrocławia transportem zbiorowym, na poziomie co najmniej konkurencyjnym wobec samochodu osobowego. Punktem odniesienia do działań w powyższym zakresie były *Kompleksowe Badania Ruchu we Wrocławiu i otoczeniu – KBR 2018 (KBR). Rekomendacje dla gmin ZIT w zakresie kierunków działań prowadzących do kształtowania zrównoważonej mobilności na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego*. Opracowane w 2019 r., wskazują, że podstawowym środkiem transportu zbiorowego we WrOF będzie kolej i linie szybkich autobusów. Dzięki węzłom przesiadkowym powinny one zapewnić możliwość dojazdu w szczycie porannym z obszarów centralnych gmin do centrum Wrocławia w czasie nie dłuższym niż 45 minut.

W czerwcu 2022 r. Rada Miejska Wrocławia przyjęła uchwałą (a do końca 2022 r. wszystkie pozostałe gminy, z wyłączeniem, ze względów formalnych Gminy Brzeg, woj. opolskie) **Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia** (ang. *Sustainable Urban Mobility Plan – SUMP*). SUMP przygotowywany został dla 38 gmin będących w obszarze funkcjonalnym Wrocławia, w tym 37 gmin z obszaru województwa dolnośląskiego: Wrocław, Bierutów, Brzeg Dolny, Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Międzybórz, Oborniki Śląskie, Prusice, Siechnice, Sobótka, Strzelin, Syców, Środa Śląska, Trzebnica, Wołów, Żmigród, Miasto Oleśnica, Miasto Oława, Borów, Czernica, Długołęka, Dobroszyce, Domaniów, Dziadowa Kłoda, Jordanów Śląski, Kobierzyce, Kostomłoty, Krośnice, Malczyce, Mietków, Miękinia, Oleśnica, Oława, Przeworno, Wisznia Mała, Zawonia, Żórawina oraz Brzeg z województwa opolskiego.

Zgodnie z zaleceniem Europejskiego Trybunału Obrachunkowego oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej **dostęp do środków finansowych UE na rzecz mobilności w perspektywie finansowej na lata 2021–2027** będzie uzależniony od posiadania ww. planu. Wszystkie realizowane projekty z zakresu mobilności dofinansowane ze środków europejskich w latach 2021–2027 muszą być zgodne z założeniami SUMP. SUMP dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia nie tylko jest odpowiedzią na wyzwania transportowe, ale w dużej mierze dotyczy stworzenia spójnej wizji rozwoju przestrzennego dla 38 gmin.

Przebieg ważnych korytarzy transportowych w regionie ma kluczowe znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego Wrocławia i całego Dolnego Śląska. W 2022 r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) kontynuowała prace nad przebiegiem tras autostrady A4 i drogi ekspresowej S5 – odbyła się II tura spotkań informacyjnych. Aktualnie GDDKiA jest na etapie opracowań projektowych wykonanych w ramach *Studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowego dla autostrady A4 i drogi ekspresowej S5* – brany jest pod uwagę nowy przebieg A4, jak i modernizacja jej obecnego przebiegu.

W 2022 r. **uruchomiono 2 nowe linie międzygminne** kursujące w obrębie granic administracyjnych Wrocławia oraz gminy Kąty Wrocławskie. Uruchomiono **dodatkowe kursy na wybranych liniach podmiejskich**. Zawieszono kursowanie 2 linii międzygminnych. Wprowadzono również zmiany w trasach przejazdu 5 linii międzygminnych.

Kontynuowano bieżące konsultacje, modyfikacje przebiegów linii, badania napełnień pasażerów, zmiany rozkładów jazdy w celu dostosowania ich do aktualnych potoków pasażerskich i potrzeb gmin. Rozpoczęto prace nad przygotowaniem postępowania przetargowego mającego na celu rozszerzenie oferty przewozowej (nowe linie, obsługa dodatkowych miejscowości, modyfikacja tras linii oraz zwiększenie liczby kursów) dla gmin: Czernica, Długołęka, Siechnice, Wisznia Mała i Wrocław. Uruchomienie nowych linii międzygminnych planowane jest na pierwszy kwartał 2024 r.

W ramach przygotowania do wdrożenia jednolitego systemu biletowego w wybranych gminach aglomeracji wrocławskiej (technologicznie oraz taryfowo zintegrowanego z systemem funkcjonującym w komunikacji miejskiej Wrocławia) przeprowadzono **wstępne konsultacje** rynkowe pod nazwą **Zaprojektowanie, wdrożenie i obsługa systemu sprzedaży biletów na liniach strefowych łączących gminę Wrocław z gminami sąsiadującymi uruchomionych na mocy zawartych porozumień międzygminnych**.

O organizacji sprzedaży biletów w komunikacji więcej informacji w rozdziale MOBILNOŚĆ na stronie 193.

Na liniach aglomeracyjnych testowano elektryczne autobusy przegubowe Mercedes-Benz Conecto G, Solaris Urbino 18 oraz Ikarus 120E. Zaprezentowano również projekt zmian technicznych w autobusach, które będą wprowadzone do obsługi linii łączących Wrocław z sąsiednimi gminami i mają na celu poprawę dostępności do wspólnie organizowanej komunikacji zbiorowej dla osób o ograniczonej mobilności oraz osób z niepełnosprawnością sensoryczną.

W 2022 r. kontynuowano ze spółką POLREGIO S.A. umowę na dystrybucję 30-dniowych aglomeracyjnych imiennych biletów miejskiej komunikacji zbiorowej, wchodzących w skład **Biletu Zintegrowanego**, w ramach której sprzedano **16 174 szt.** biletów, co stanowiło niemal trzykrotny wzrost w stosunku do roku poprzedniego (w 2021 r. – 5881 szt.).

W 2022 r. kontynuowano ze spółkami Koleje Dolnośląskie S.A. oraz POLREGIO S.A. rozpoczęte w 2021 r. rozmowy dotyczące ponownego zawarcia umowy na honorowanie w przewozach kolejowych wybranych rodzajów biletów zakupionych w systemie URBANCARD oraz ulg przysługujących pasażerom we wrocławskiej komunikacji miejskiej. Do końca 2022 r. umowy nie podpisano, ponieważ przedstawione przez spółki oczekiwania finansowe, tj. znaczny wzrost wynagrodzenia umownego, nie zostały poparte możliwym do zaakceptowania uzasadnieniem oraz daleko wykraczały poza możliwości finansowe Gminy Wrocław.

W celu wdrożenia we WrOM idei **Wrocławskiej Kolei Metropolitalnej** (WKM) przeprowadzono szereg spotkań i konsultacji z samorządami, dążąc do podpisania porozumienia w sprawie finansowania tzw. **Dolnośląskich Kolei Aglomeracyjnych** – połączeń kolejowych w ramach oferty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego (UMWD) dla aglomeracji wrocławskiej.

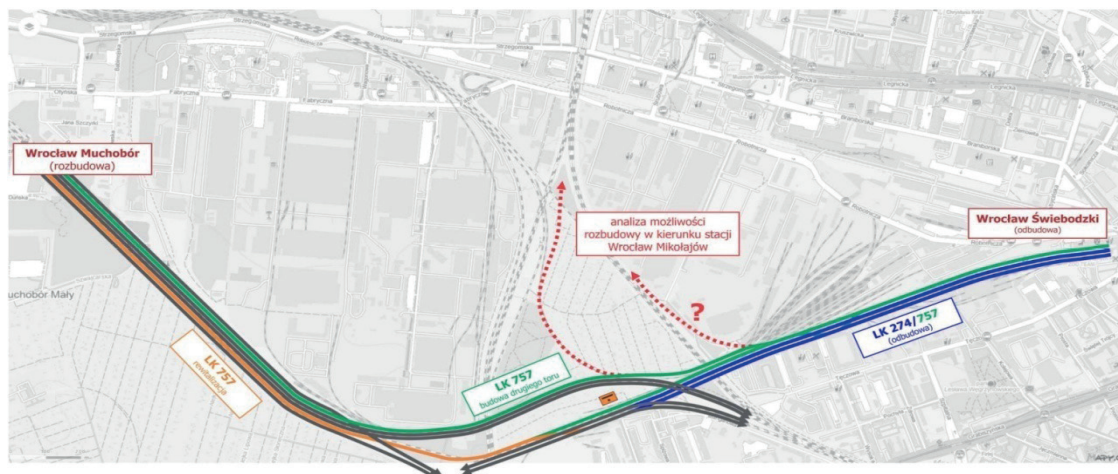
Kontynuowano współpracę z UMWD, organizatorem przewozów kolejowych w regionie i w aglomeracji wrocławskiej, w zakresie dofinansowania dodatkowych połączeń kolejowych w 2022 r.

Gmina Wrocław partycypuje w kosztach kursowania linii kolejowych w granicach administracyjnych miasta od roku 2017. W 2022 r. przyjęto Uchwałę Rady Miejskiej Wrocławia (numer LIX/1559/22 z dnia 20 października 2022 r.), na podstawie której Gmina Wrocław zawarła 5 umów z UMWD na dofinansowanie połączeń o charakterze aglomeracyjnym. Gmina Wrocław przekazała UMWD środki w łącznej kwocie **1 389 383,07 zł** w formie dotacji celowej na dofinansowanie połączeń na liniach kolejowych: nr 271 Wrocław Główny–Żmigród, nr 273 Wrocław Główny–Wołów, nr 274 Wrocław Główny–Kąty Wrocławskie, nr 292 Wrocław Główny–Dobrzykowice Wrocławskie–Jelcz-Laskowice–Wrocław Główny, nr 326 Wrocław Główny–Trzebnica.

W 2022 r. kontynuowano współpracę z UMWD oraz 4 gminami sąsiadującymi z gminą Wrocław na rzecz realizacji projektu **Budowa bazowej infrastruktury do uruchomienia Wrocławskiej Kolei Metropolitalnej. Poprawa jakości połączeń z Legnicy do Wrocławia**. Projekt zostanie dofinansowany z rządowego **Programu uzupełniania lokalnej i regionalnej infrastruktury kolejowej KOLEJ+ do roku 2028**. W pierwszym kwartale 2023 r. planowane jest podpisanie umów dotyczących sposobu realizacji tej inwestycji przez PKP PLK S.A. Projekt zakłada budowę infrastruktury kolejowej niezbędnej dla uruchomienia nowej linii relacji Wrocław Świebodzki–Środa Śląska, co jednocześnie umożliwi poprawę jakości połączeń regionalnych z Legnicy do Wrocławia. Zakres prac obejmuje rozbudowę stacji Środa Śląska w celu przystosowania jej do kończenia biegu pociągów aglomeracyjnych oraz na terenie Wrocławia: odbudowę odcinka linii kolejowej nr 274/757 z infrastrukturą konieczną do uruchomienia stacji Wrocław Świebodzki, rozbudowę do dwóch torów odcinka linii nr 757 i stacji Wrocław-Muchobór.

Udział Gminy Wrocław w kosztach inwestycji zaplanowanej na lata 2023–2028 wyniesie **8 955 tys. zł**.

Rysunek 15. Planowany zakres rozbudowy linii kolejowej Wrocław Świebodzki–Środa Śląska na terenie Wrocławia

stan po inwestycji

Źródło: UMW

W 2022 r. kontynuowano realizowane od kilku lat działania na rzecz **rozwoju systemu parkingów przesiadkowych Parkuj i Jedź** przy stacjach kolejowych. Wykonano projekty geodezyjnych podziałów nieruchomości kolejowych przeznaczonych do przejęcia przez Gminę Wrocław pod budowę parkingów przesiadkowych w sąsiedztwie pięciu stacji: **Wrocław-Brochów, Wrocław-Leśnica, Wrocław-Osobowice, Wrocław-Pracze i Wrocław-Zakrzów**.

Utrzymano realizowane od 2020 r. formy współpracy z jednostkami organizacyjnymi Grupy PKP polegające m.in. na:

- regularnych konsultacjach i uzgodnieniach stanowisk pomiędzy Gminą Wrocław oraz jednostkami organizacyjnymi PKP w ramach tzw. **Stołu Kolejowego** (odbyło się 5 posiedzeń, podczas których analizowano m.in. zagadnienia z zakresu relacji własnościowych w nieruchomościach, planowania zagospodarowania terenów, funkcjonowania skrzyżowań kolejowo-drogowych oraz planowania i realizacji przedsięwzięć modernizacyjnych na infrastrukturze kolejowej),
- analizach i ocenach rozwiązań projektowych przygotowywanych przez firmy opracowujące *Studium Wykonalności Wrocławskiego Węzła Kolejowego*, a także koncepcję rozwiązań w zakresie przebiegu kolei dużych prędkości w ramach Projektu **Centralnego Portu Komunikacyjnego** (CPK).

ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE WROCŁAWSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO (ZIT WrOF) W PERSPEKTYWIE 2014–2020

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to instrument planowania i wdrażania środków unijnych na obszarach funkcjonalnych dużych miast. Jest to narzędzie pobudzające rozwój lokalny, wynikające ze strategii terytorialnych. ZIT jest przeznaczony dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w strategiach rozwoju województw, w tym MOF ośrodków wojewódzkich. Podstawą realizacji ZIT WrOF w perspektywie 2014–2020 była Strategia ZIT.

W skład ZIT WrOF 2014–2020 wchodziły: gmina Wrocław, miasto i gmina Jelcz-Laskowice, miasto i gmina Kąty Wrocławskie, gmina Siechnice, gmina Trzebnica, miasto i gmina Sobótka, miasto Oleśnica, gmina Długołęka, gmina Czernica, gmina Kobierzyce, gmina Miękinia, gmina Oleśnica, gmina Wisznia Mała, gmina Żórawina, miasto i gmina Oborniki Śląskie.

Od początku funkcjonowania ZIT WrOF do końca 2022 r. ogłoszono 81 naborów wniosków o dofinansowanie projektów (2 z nich anulowano, 9 miało tryb pozakonkursowy), w ramach których ocenie strategicznej poddano 683 wnioski. Spośród wszystkich rozstrzygniętych konkursów wybrano do dofinansowania **469** projektów (podpisano 469 umów, z czego 46 rozwiązano). Wartość wkładu UE w obowiązujących umowach na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosiła **1 147 981 422,40 zł**, co odpowiada **91,35%** wykorzystania alokacji dla ZIT WrOF na lata 2014–2020. W 2022 r. nie podpisano nowych umów.

Tabela 146. Liczba podpisanych umów i wartość wkładu UE w latach 2016–2022

Rok	Liczba podpisanych umów	Wartość wkładu UE(w zł)	Wykorzystanie alokacji (w %)
2016	38	52 453 047,69	4,17
2017	180	488 497 451,83	38,87
2018	88	269 755 311,86	21,47
2019	60	124 637 726,86	9,92
2020	42	184 897 277,19	14,71
2021	15	27 740 606,97	2,21
2022	0	0	0
Razem	423	1 147 981 422,40	91,35

Źródło: UMW

Tabela 147. Liczba podpisanych umów i wartość wkładu UE według osi priorytetowych w latach 2016–2022 (w zł)

	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Liczba umów	Wkład UE	Liczba umów	Wkład UE	Liczba umów	Wkład UE	Liczba umów	Wkład UE	Liczba umów	Wkład UE	Liczba umów	Wkład UE	Liczba umów	Wkład UE
Oś 1.	8	3 114 120,08	29	59 820 705,13	11	3 890 090,48	5	33 599 987,25	10	12 948 222,57				
Oś 2.			12	8 963 613,28							14	24 085 606,97		
Oś 3.			29	207 717 222,89	2	6 016 339,81	3	25 102 010,86	13	125 486 700,77				
Oś 4.			15	39 532 249,78	10	25 942 211,63	2	3 263 542,56	7	32 926 120,28	1	3 655 000,00		
Oś 5.			2	60 302 770,67	7	153 277 175,99	1	8 533 093,37						
Oś 6.			13	28 486 701,58	48	68 025 177,84	18	10 603 123,31						
Oś 7.	5	18 565 925,66	21	28 998 172,62			7	11 190 941,85						
Oś 8.	1	591 982,50	15	11 917 902,72										
Oś 9.	7	13 250 899,65	10	10 346 577,27	1	282 937,37								
Oś 10.	17	16 930 119,80	34	32 411 535,89	9	12 321 378,74	24	32 345 027,66	12	13 536 233,57				
Razem	38	52 453 047,69	180	488 497 451,83	88	269 755 311,86	60	124 637 726,86	42	184 897 277,19	15	27 740 606,97	0	0

Źródło: UMW

W ramach ZIT WrOF od 2014 r. zrealizowano projekty, które przyczyniły się do poprawy życia mieszkańców w wielu istotnych obszarach, m.in. e-usług, edukacji, infrastruktury technicznej i społecznej, atrakcyjności inwestycyjnej i turystyczno-rekreacyjnej, rewitalizacji, ochrony środowiska, otoczenia biznesu oraz infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób starszych.

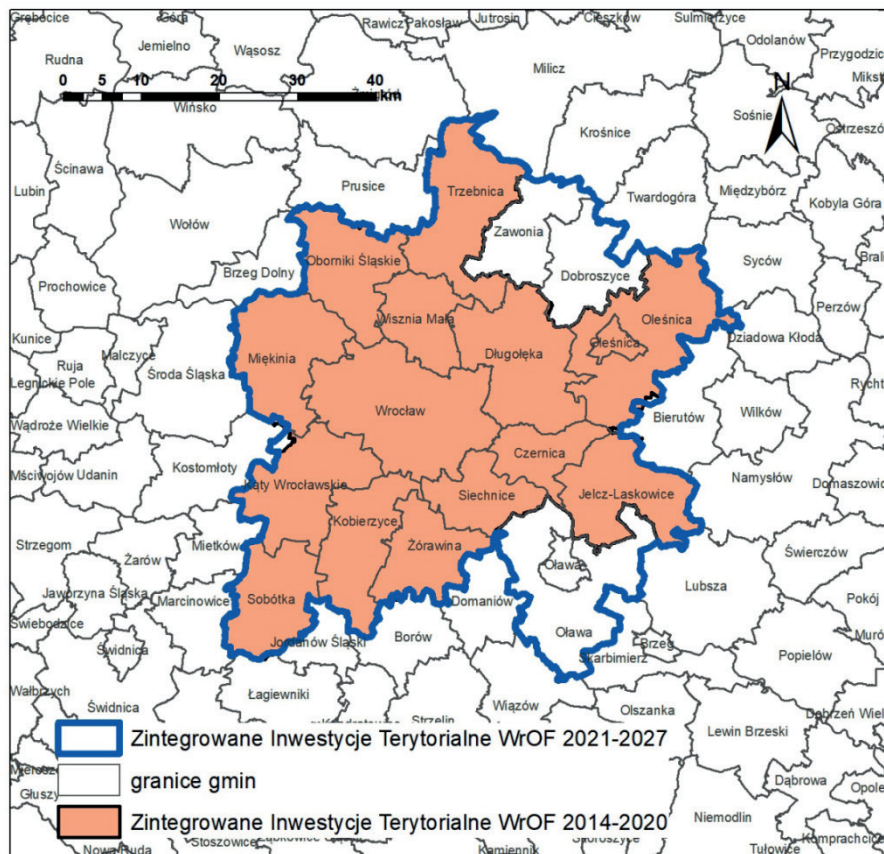
Instrument ZIT WrOF w perspektywie finansowej 2014–2020 potwierdził, że realizacja inwestycji i projektów wykraczających poza obszar jednej gminy możliwa była tylko dzięki współpracy i współdziałaniu, a realizacja wspólnych inicjatyw wzmacnia potencjał WrOF, przyciągając zarówno inwestorów, jak i nowych mieszkańców.

ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE WROCŁAWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO (ZIT WrOF) W PERSPEKTYWIE 2021–2027

W grudniu 2021 r. zostało podpisane *Porozumienie w sprawie zasad współpracy Stron przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji, uzgadnianiu wspólnych inwestycji, bieżącej obsłudze i rozliczeniach ZIT WrOF na perspektywę UE 2021–2027*. **Obszar ZIT WrOF został powiększony o 4 kolejne gminy** i obejmuje obecnie 19 gmin: gmina Wrocław, gmina Czernica, gmina Długołęka, **gmina Dobroszyce**, gmina Jelcz-Laskowice, gmina Kąty Wrocławskie, gmina Kobierzyce, gmina Miękinia, gmina Oborniki Śląskie, gmina Siechnice, gmina Sobótka, gmina Trzebnica, miasto Oleśnica, **miasto Oława**, **gmina Oława**, gmina Oleśnica, gmina Wisznia Mała, **gmina Zawonia**, gmina Żórawina.

Zgodnie z umową partnerską na lata 2021–2027 instrument ZIT służy planowaniu działań związanych m.in. z ochroną środowiska, promowaniem czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej oraz błękitno-zielonej infrastruktury, gospodarką o obiegu zamkniętym, łagodzeniem zmian klimatu i przystosowaniem się do nich, zapobieganiem ryzyku i zarządzaniem ryzykiem, zrównoważoną mobilnością miejską, ochroną, rozwojem i promowaniem publicznych zasobów turystycznych, ochroną, rozwojem i promowaniem dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, ochroną, rozwojem i promowaniem dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki, fizyczną regeneracją i bezpieczeństwem przestrzeni publicznych.

Rysunek 16. Granice Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego – perspektywa finansowa UE 2014–2020 i 2021–2027

Źródło: UMW

28 kwietnia 2022 r. Marszałek Województwa Dolnośląskiego poinformował o wysokości przyznanej ZIT WrOF alokacji środków UE w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska (FEDS) 2021–2027* wraz z podziałem na poszczególne Cele Polityki (CP), która wynosi **54 337 636 euro** (241 998 096 zł – wg przyjętego kursu 4,4536 zł).

Tabela 148. Alokacja FEDS dla ZIT WrOF z dnia 28 kwietnia 2022 r.

Alokacja FEDS dla ZIT WrOF z dn 28 kwietnia 2022 r.			
CP	Nazwa	Alokacja ZIT WrOF (w euro)	Alokacja w zł wg kursu 4,4536
CP2	Efektywność energetyczna	2 590 000	11 534 824
	Gospodarka wodno-ściekowa	13 557 254	60 378 586
	Ochrona przyrody i klimatu	2 966 747	13 212 704
	Mobilność miejska i aglomeracyjna	9 655 092	42 999 918
CP5	Zrównoważony rozwój terytorialny	17 140 829	76 338 396
Razem EFRR		45 909 922	204 464 429

Alokacja FEDS dla ZIT WrOF z dn 28 kwietnia 2022 r.			
CP	Nazwa	Alokacja ZIT WrOF (w euro)	Alokacja w zł wg kursu 4,4536
CP4 EFS+	Dostęp do edukacji w zakresie przedszkoli	1 700 000	7 571 120
	Dostęp do edukacji w zakresie szkół zawodowych	1 500 000	6 680 400
	Usługi społeczne	4 800 000	21 377 280
Razem EFS		8 000 000	35 628 800
PT EFS+	Pomoc techniczna EFS+	427 714	1 904 867
Alokacja ZIT WrOF EFRR + EFS		54 337 636	241 998 096

Źródło: UMW na podstawie informacji Marszałka Województwa Dolnośląskiego dot. alokacji środków UE w ramach programu FEDS

W 2022 r. Gmina Wrocław reprezentująca ZIT WrOF była członkiem grupy roboczej przy Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIRP) powołanej w celu wypracowania optymalnego modelu współpracy na rzecz nowo powstałych związków ZIT w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. W ramach spotkań sieci współpracy ZIT przygotowano się do perspektywy finansowej 2021–2027 oraz uczestniczono w spotkaniach dotyczących rozwoju ZIT organizowanych przez m.in. MFIRP, UMWD oraz UMP. Zaangażowano się również w prace nad konsultacją i analizą dokumentów związanych z wdrożeniem perspektywy finansowej 2021–2027, takich jak: europejskich – umowa partnerstwa, krajowych – tzw. ustawa wdrożeniowa, regionalnych – projekt FEDS 2021+.

W 2022 r. kontynuowano prace nad opracowaniem **projektu Strategii ZIT WrOF**. Warunkiem realizacji ZIT w latach 2021–2027 jest *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027* (zwana dalej *Strategią ZIT WrOF 2021–2027*), będąca w ujęciu formalno-prawnym strategią terytorialną. Jednocześnie należy podkreślić, że struktura dokumentu wpisuje się w definiowany kształt strategii o charakterze ponadlokalnym. Zostały wykonane liczne **diagnozy tematyczne**, m.in. w zakresie edukacji, odpadów komunalnych, zaopatrzenia w wodę, bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, energii i zanieczyszczenia powietrza, rynku pracy. Powstała również kompleksowa diagnoza społeczno-gospodarcza do *Strategii ZIT WrOF*, przygotowano także 2 opracowania analityczne: **Analiza energetyczna wraz z wytycznymi kierunkowymi dla gmin ZIT WrOF** oraz **Plan transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym w gminach ZIT WrOF**.

Planowany termin zakończenia prac nad *Strategią ZIT WrOF*, włącznie z przeprowadzeniem procedury Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ), to lipiec 2023 r.

Trwały także prace nad podpisaniem nowego porozumienia międzygminnego w zakresie wdrażania **Planu Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia**, którego podpisanie planowane jest na kwiecień 2023 r.

PLANOWANIE PRZESTRZENNE

W grudniu 2022 r. w ramach prac nad *Strategią Wrocław 2050* z inicjatywy Gminy Wrocław odbyły się warsztaty planistyczne w celu konsultacji opracowania **Diagnoza przestrzenna dla wybranych gmin Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego** (analizie powiązań przestrzennych poddano gminy obszaru ZIT WrOF w perspektywie 2021–2027 i gminę Środa Śląska).

W 2022 r. współpraca gmin WrOM w zakresie planowania przestrzennego opierała się głównie na ustawowych wymogach opiniowania planów miejscowych oraz studiów gmin sąsiednich. Starano się wzmocnić kontekst WrOM jako elementu formalnych i nieformalnych działań mających wpływ na kształtowanie przestrzeni na styku gmin. W procesie opiniowania gmina Wrocław wykorzystywała również opracowania niestanowiące aktów prawa miejscowego (m.in. *Studium spójności funkcjonalnej WrOF, Wrocławska Polityka Mobilności, SUMP*).

W celu spójnego planowania przestrzennego we WrOF w 2022 r. przyjęto SUMP. Jest to pierwszy dokument w skali 38 gmin WrOM, który kompleksowo integruje zagadnienia mobilności z ochroną środowiska i rozwojem przestrzennym. Przyjmowanie formalnych dokumentów, ale i podejmowanie nieformalnej współpracy międzygminnej jest pierwszym krokiem ku spójnej polityce funkcjonalno-przestrzennej gmin WrOM.

ZINTEGROWANA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej w 2022 r. kontynuowano współpracę w ramach porozumienia międzygminnego dotyczącego współdziałania gmin wchodzących w skład aglomeracji wrocławskiej na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Sporządzono również sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w 2021 r. w Aglomeracji Wrocław (zgodnie z Uchwałą nr XXXI/794/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Wrocław na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych). Wykonano także przegląd Aglomeracji Wrocław we współpracy z gminami wraz z przygotowaniem oświadczenia do PGW Wody Polskie.

WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA

Na koniec 2022 r. Wrocław był członkiem 16 sieci i organizacji międzynarodowych.

Kontynuowana była współpraca w **METREX** – Sieci Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych. METREX działa od 1996 r., a jego członkami jest ok. 50 miast, regionów i obszarów metropolitalnych z całej Europy. Głównym celem sieci jest wymiana wiedzy i doświadczeń między miastami partnerskimi, szczególnie w zakresie planowania przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Zadaniem organizacji jest także promowanie spójnej polityki terytorialnej w Europie. METREX jest partnerem instytucji europejskich, środowisk naukowych, organizacji rządowych i innych sieci międzynarodowych.

W 2022 r. w ramach sieci METREX odbyły się liczne seminaria i konferencje poświęcone m.in. tworzeniu metropolitalnych wizji rozwoju, kwestii bezpieczeństwa energetycznego, ładu przestrzennego i mobilności. W ramach działania sieci przedstawiciele Wrocławia aktywnie uczestniczyli w wydarzeniach o charakterze międzynarodowym, podczas których prezentowano osiągnięcia Wrocławia w zakresie przedsiębiorczości, ekologii i zrównoważonego rozwoju (m.in. w maju na międzynarodowych konferencjach w Strasburgu oraz Turynie, w lipcu na międzynarodowym kongresie StadtLandBio 2022).

W 2022 r. Wrocław jako członek organizacji The International Council for Local Environmental Initiative (ICLEI) brał m.in. udział w spotkaniach w zakresie wymiany praktyk dotyczących zrównoważonego rozwoju. 15 września 2022 r. Wrocław został wybrany jako jeden z globalnych ośrodków Resilience Hubs inicjatywy Making Cities Resilient 2030 (MCR2030) i dołączył do członków ICLEI: Barcelony (Hiszpania), Helsingborga (Szwecja), Malmö (Szwecja) i Matosinhos (Portugalia) jako jedno z ośmiu europejskich centrów odporności.

Wrocławia jako członek **Eurocities** uczestniczył również w konferencji *Eurocities Culture Forum* (organizowanej przez miasto Lille, obszar metropolitalny Lille oraz sieć miast Eurocities). Podczas konferencji Wrocław wspólnie z innymi miastami, m.in. Turynem, Leeds i Liège, stał się sygnatariuszem apelu do innych samorządów o podjęcie pilnych działań na rzecz zrównoważonej, ekologicznej i bardziej inkluzyjnej kultury, uznając, że obecny kryzys energetyczny nie powinien powstrzymać miast przed dalszym inwestowaniem w edukację, kulturę i zrównoważony rozwój lokalnych społeczności.

Miasto Wrocław realizowało również liczne działania związane z promocją Wrocławia i aglomeracji, m.in. podczas Międzynarodowych Targów FITUR w Madrycie (Hiszpania), IMTM w Tel Awiwie (Izrael), ATM w Dubaju (Zjednoczone Emiraty Arabskie), Międzynarodowych Targów Turystycznych w Lipsku (Niemcy), Międzynarodowych Targów Turystyki i czasu wolnego we Wrocławiu.

Na koniec 2022 r. Wrocław miał **15 miast partnerskich**, w większości europejskich: Drezno, Wiesbaden, Breda, Lwów, Kowno, Hradec Králové, Lille, Wilno, Reykjavik, Oxford, Batumi oraz Departament La Vienne, ale także spoza naszego kontynentu: Charlotte (USA), Guadalajara (Meksyk) i Ramat Gan (Izrael).

2 marca 2022 r. z powodu wspierania przez Białoruś rosyjskiej agresji w Ukrainie Rada Miejska Wrocławia podjęła uchwałę w sprawie zerwania współpracy ze społecznością lokalną miasta

Grodno. Jednocześnie wyrażono solidarność i wolę dalszej współpracy z organizacjami polonijnymi działającymi na Białorusi, prześladowanymi obywatelami Białorusi i innymi organizacjami walczącymi o poszanowanie demokracji, pokoju i tolerancji na Białorusi.

W 2022 r. nastąpiła intensyfikacja kontaktów Wrocławia z Kijowem. W maju 2022 r. radni miejscy z Kijowa wzięli udział w obradach Samorządowego Okrągłego Stołu odnoszącego się do pomocy Ukrainie i uchodźcom; w trakcie wizyty wyrazili oni chęć sformalizowania współpracy pomiędzy miastami. W sierpniu 2022 r. Wrocław wspólnie z Fundacją Ukraina oraz Fundacją Ptach zorganizował kolonie letnie dla dzieci z Kijowa pod hasłem *Kalejdoskop Kultur*. W listopadzie 2022 r. radni Rady Miejskiej Wrocławia podjęli uchwałę w sprawie współpracy gminy Wrocław ze społecznością lokalną miasta Kijów. Uroczyste podpisanie umowy o współpracy Wrocławia z Kijowem nastąpiło 15 marca 2023 r.

Od marca 2022 r. Gmina Wrocław koordynuje bardzo ważną w kontekście pomocy dla uchodźców ukraińskich **współpracę z UNICEF** (biurem koordynatora UNICEF ds. Reagowania Kryzysowego w Polsce) i **UNHCR** (biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. uchodźców).

W związku z zaostreniem konfliktu zbrojnego w Ukrainie i przybyciem do miasta tysięcy uchodźców Wrocław zwrócił się do swoich **miast partnerskich o wsparcie i pomoc humanitarną dla Ukraińców**, zarówno tych, którzy pozostali w Ukrainie, jak i tych, którzy uciekli przed wojną do Wrocławia. Pozytywnie na apel odpowiedziały Wiesbaden, Drezno, Breda i Lille.

Ponadto gmina Wrocław, we współpracy z gminami i organizacjami z zagranicy, koordynowała także **relokację uchodźców z Ukrainy do zagranicznych destynacji** (Włochy, Szwajcaria, Hiszpania, Niemcy, Holandia). Z oferty relokacji skorzystało 267 osób w kryzysie uchodźczym. W listopadzie i grudniu 2022 r. w związku z poważnym kryzysem energetycznym w Ukrainie gmina Wrocław ufundowała i wysłała **3 generatory prądu**: 2 szt. trafiły do Lwowa, 1 szt. do Kijowa.

WYDARZENIA

We Wrocławiu w 2022 r. odbywały się liczne wydarzenia o różnorodnym charakterze i skali na rzecz mieszkańców oraz świata nauki i biznesu. Bez wątpienia w 2022 r. skupione one były na niesieniu pomocy ogarniętej wojną Ukrainie. Ponadto miasto Wrocław uczestniczyło w ok. 40 wydarzeniach w ramach współpracy z miastami partnerskimi.

8 i 9 maja 2022 r. we Wrocławiu odbył się **Samorządowy Okrągły Stół**. Ponad 120 ekspertów, samorządowców, działaczy NGO, związkowców, przedstawicieli nauki, świata biznesu i nauki przez 2 dni pracowało nad rekomendacjami zmian prawnych w związku z przybyciem do Polski ponad 3 mln uchodźców z Ukrainy. Efektem obrad Samorządowego Okrągłego Stołu we Wrocławiu była tzw. biała księga, która została przekazana Prezydentowi RP Andrzejowi Dudzie oraz Prezesowi Rady Ministrów RP Mateuszowi Morawieckiemu.

W 2022 r. minęła 25. rocznica powodzi tysiąclecia we Wrocławiu. Pod hasłem **Powódź tysiąclecia. 25 lat później** w lipcu i sierpniu odbywały się różnorodne wydarzenia w przestrzeni miejskiej, które miały na celu przybliżenie wydarzeń z 1997 r.

W 2022 r. **Nagrodę Jana Nowaka-Jeziorańskiego** otrzymało Międzynarodowe Stowarzyszenie Historyczno-Oświatowe, Dobroczynne i Obrony Praw Człowieka „Memoriał” za „Nieustanną walkę o prawdę historyczną, obronę praw człowieka i pielęgnowanie pamięci o ofiarach sowieckich represji”. W uroczystości udział wzięli m.in. Marc Brzeziński, Ambasador USA w Polsce. Kilka miesięcy później Stowarzyszenie „Memoriał”, jako jeden z trzech Laureatów, otrzymało Pokojową Nagrodę Nobla za 2022 r.

W sierpniu 2022 r. Prezydent Wrocławia odebrał we Lwowie tytuł Doctora Honoris Causa Narodowego Uniwersytetu Rolniczego we Lwowie.

We wrześniu 2022 r. miasto Lwów wzięło udział w Forum Ekonomicznym w Karpaczu, gdzie promowało projekt UNBROKEN. Odbyło się także spotkanie z UNICEF z udziałem Wrocławia, Lwowa i Bredy poświęcone pomocy dla Lwowa, m.in. poprzez wsparcie uchodźców czy budowę Krajowego Centrum Rehabilitacji we Lwowie.

W kwietniu 2022 r. Narodowy Instytut Demokratyczny, Unia Metropolii Polskich oraz Gmina Wrocław zorganizowały we Wrocławiu warsztaty dla krajów Grupy Wyszehradzkiej (Czech, Węgier, Polski i Słowacji) celem wsparcia Wrocławia w opracowaniu strategii komunikacyjnej w związku z wojną w Ukrainie i falą uchodźców oraz ograniczenia rozwoju sytuacji kryzysowej i minimalizacji negatywnych jej skutków.

KONSULATY

Na koniec 2022 r. we Wrocławiu działało 25 placówek konsularnych: 2 konsulaty generalne (Republiki Federalnej Niemiec oraz Ukrainy), 1 wicekonsulat (Węgier) i 22 konsulaty honorowe: Austrii, Bułgarii, Brazylii, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Gruzji, Hiszpanii, Indii, Kazachstanu, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Malty, Meksyku, Norwegii, Słowacji, Szwecji, Turcji, Włoch. 17 stycznia 2022 r. miało miejsce oficjalne otwarcie Konsulatu generalnego Ukrainy we Wrocławiu.

WYKAZ STRATEGII, POLITYK I PROGRAMÓW MIEJSKICH

W 2022 r. Wrocław kontynuował główne kierunki polityki miejskiej; realizowane były strategie, polityki i programy zainicjowane przez wrocławski samorząd oraz programy realizowane przez organizacje pozarządowe – finansowane lub dofinansowane przez samorząd gminny.

Prezydent Wrocławia kontynuował realizację programu *Cały Wrocław bliżej domu*, którego założeniem jest zwiększanie dostępności usług, obiektów, terenów we wszystkich częściach miasta. Działania dotyczą głównych dziedzin funkcjonowania miasta, takich jak:

- społeczeństwo i rodzina,
- przestrzeń,
- środowisko,
- edukacja i kultura,
- transport i infrastruktura,
- innowacje i przedsiębiorczość,
- sport i rekreacja,
- bezpieczeństwo.

Strategia Wrocław 2030 to najważniejszy dokument Wrocławia o perspektywie wieloletniej. Wskazuje podstawowe kierunki rozwoju miasta, szczegółowo opisane w politykach i programach sektorowych.

W 2022 r. kontynuowano prace nad **Strategią Rozwoju Wrocławia Wrocław 2050**. Strategia określi długofalowe cele rozwoju miasta z perspektywą do 2050 r. w aspekcie społeczno-gospodarczym i przestrzennym.

W perspektywie krótkoterminowej opracowywane są corocznie **Założenia polityki społeczno-gospodarczej** na kolejne lata budżetowe. Założenia polityki społeczno-gospodarczej Wrocławia na rok budżetowy 2022 przyjęto w 2021 r.

W 2022 r. przyjęto **Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia (MOFW) oraz wyrażenia woli współdziałania z innymi gminami w zakresie jego wdrożenia**. Dokument obejmuje wszystkie aspekty mobilności MOFW, tj. obszaru gmin zlokalizowanych w województwie dolnośląskim oraz jednej gminy z województwa opolskiego, która ze względów funkcjonalnych została włączona w obszar opracowania.

W 2022 r. przyjęto również **Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Wrocławia na lata 2023–2027**, wskazujący priorytety rozwoju organizowanego przez Gminę Wrocław publicznego transportu zbiorowego na najbliższe lata, aby docelowo stał się on realną alternatywą dla transportu indywidualnego – dzięki wysokiej dostępności, jakości i efektywności działania.

Lokalny program osłonowy **Wsparcie Seniorów we Wrocławiu** przyjęty w 2022 r. obowiązywał do końca 2022 r. Celem głównym programu było zapewnienie usług wsparcia na rzecz seniorów, osób w wieku 65+, m.in. udzielanie wsparcia społecznego poprzez uruchomienie i organizację wolontariatu na rzecz seniorów, organizację dostępu do podstawowej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz organizację i wsparcie seniorów w czynnościach życia codziennego.

W 2022 r. przyjęto **Założenia i kierunki działań w zakresie polityki zdrowotnej w latach 2022–2026**. Dokument wskazuje plan działań mających na celu ochronę i promocję zdrowia oraz poprawę jakości życia mieszkańców Wrocławia.

W związku z zaostrzeniem wojny w Ukrainie i masowym napływem ludności ukraińskiej do Polski, w tym do Wrocławia, uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia przyjęto program **Pomoc obywatelom Ukrainy, którzy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przebywają na terenie Wrocławia**.

WYBRANE STRATEGIE, POLITYKI I PROGRAMY MIEJSKIE

PROGRAMY OGÓLNE	
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia	Uchwała nr L/1177/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 11 stycznia 2018 r.
Strategia Wrocław 2030	Uchwała nr LI/1193/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 15 lutego 2018 r.
Założenia polityki społeczno-gospodarczej Wrocławia na rok budżetowy 2022	Uchwała nr XLIV/1122/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 16 września 2021 r.
Program Prezydenta Wrocławia	
FINANSE	
Uchwała w sprawie budżetu Miasta	Uchwała nr LXIII/1623/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 grudnia 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr XLVII/1232/21 Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie budżetu Miasta na 2022 r.
Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta	Uchwała nr LXIII/1624/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 grudnia 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr XLVII/1233/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 grudnia 2021 r.
OBSZAR SPOŁECZNY	
Przyjęcie od Ministra Edukacji i Nauki zadań z zakresu administracji rządowej, wynikających z programu kompleksowego wsparcia dla rodzin <i>Za życiem</i>	Uchwała nr XLIX/1292/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 lutego 2022 r.
Wrocławski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych <i>Bez barier</i> na lata 2018–2022	Uchwała nr XLVIII/1129/17 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 listopada 2017 r.
Program Pomocy dla Rodzin Wielodzietnych <i>Dwa plus trzy i jeszcze więcej</i>	Uchwała nr LVI/1501/22 z dnia 14 lipca 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr XXXV/2333/05 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 17 marca 2005 r.

OBSZAR SPOŁECZNY

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Wrocławia na lata 2018–2030

Uchwała nr LIX/1378/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2018 r.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019–2024

Uchwała nr LXIII/1517/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 11 października 2018 r.

Gminny program wspierania osób w podeszłym wieku, niepełnosprawnych oraz niesamodzielnych

Uchwała nr LXIII/1518/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 11 października 2018 r.

Wrocławskie standardy dostępności przestrzeni miejskich

Zarządzenie Prezydenta nr 249/19 z dnia 21 stycznia 2019 r.

Lokalny program pomocy społecznej o nazwie Lokalny Program Osłony dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów niskoemisyjnych

Uchwała nr LI/1364/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 marca 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr LIX/1375/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2018 r.

Lokalny program osłony Wsparcie Seniorów we Wrocławiu

Uchwała nr LI/1363/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 marca 2022 r.

Program leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców Wrocławia

Uchwała nr XV/430/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 listopada 2019 r.

Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)

Uchwała nr XXV/673/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 lipca 2020 r. zmieniająca Uchwałę nr XLI/1277/09 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 19 listopada 2009 r.

Wrocławska Strategia Dialogu Międzykulturowego 2018–2022

Zarządzenie nr 3721/20 Prezydenta Wrocławia z dnia 4 września 2020 r. zmieniające Zarządzenie nr 9125/18 Prezydenta Wrocławia z dnia 15 lutego 2018 r.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021–2023

Uchwała nr XXVIII/757/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 października 2020 r.

Gminny program wspierania rodziny we Wrocławiu na lata 2021–2023

Uchwała nr XXVIII/758/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 października 2020 r.

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii dla miasta Wrocławia na lata 2022–2025

Uchwała nr XLIX/1298/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 lutego 2022 r.

Program Aktywności Lokalnej dla Wrocławia na lata 2021–2022

Uchwała nr XXXVIII/1020/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 maja 2021 r.

Założenia i kierunki działań w zakresie polityki zdrowotnej w latach 2022–2026

Uchwała nr XLIX/1299/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 lutego 2022 r.

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I WSPÓŁPRACA Z NGO

Wieloletni program współpracy Miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi w latach 2018–2022

Uchwała nr XLVII/1095/17 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 19 października 2017 r.

Strategia rozwoju współpracy Wrocławia z organizacjami pozarządowymi na lata 2018–2022

Uchwała nr LI/1208/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 15 lutego 2018 r.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Wrocławia na lata 2018–2030

Uchwała nr LIX/1378/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2018 r.

Program współpracy Miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi w 2022 r.

Uchwała nr XLV/1159/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 października 2021 r.

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I WSPÓŁPRACA Z NGO

Program Aktywności Lokalnej dla Wrocławia na lata 2021–2022

Uchwała nr XXXVIII/1020/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 maja 2021 r.

Wrocławski Budżet Obywatelski

Uchwała nr XLV/1158/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 października 2021 r. zmieniająca Uchwałę nr LXII/1440/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 13 września 2018 r.

POLITYKA MIESZKANIOWA

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wrocław na lata 2020–2025

Uchwała nr LI/1326/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 marca 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr XV/420/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 listopada 2019 r.

EDUKACJA

Wrocławska Strategia Edukacyjna

Uchwała nr XV/271/15 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 3 września 2015 r.

SZKOLNICTWO WYŻSZE

Miejski Program Wsparcia Partnerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki oraz Sektora Aktywności Gospodarczej

Uchwała nr XLVIII/1272/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 stycznia 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr XXIX/652/12 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2012 r.

KULTURA

Dokument Programowy Rozwoju Kultury w perspektywie 2020+ Kultura – Obecna!

Zarządzenie nr 10012/18 Prezydenta Wrocławia z dnia 28 czerwca 2018 r.

Wrocławskie Standardy Dostępności Kultury i Wydarzeń

Zarządzenie nr 5201/21 Prezydenta Wrocławia z dnia 14 maja 2021 r.

OBSZAR OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI KOMUNALNEJ

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla miasta Wrocławia na lata 2012–2032

Uchwała nr XXIII/528/12 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 15 marca 2012 r.

Program Ochrony Środowiska dla miasta Wrocławia na lata 2021–2025 z perspektywą do roku 2030

Uchwała nr XLVI/1194/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 listopada 2021 r.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Wrocławia

Uchwała nr LIX/1379/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2018 r.

Ochrona drzew i rozwój terenów zieleni Wrocławia

Zarządzenie Prezydenta Wrocławia nr 1217/19 z dnia 28 czerwca 2019 r.

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Wrocławia

Uchwała nr XII/300/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 4 lipca 2019 r. zmieniająca Uchwałę nr XVIII/345/15 Rady Miejskiej Wrocławia

Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu

Uchwała nr XII/301/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 4 lipca 2019 r.

Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu do roku 2030

Uchwała nr XIII/342/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 września 2019 r.

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Wrocław

Uchwała nr LI/1341/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 marca 2022 r.

SPORT, TURYSTYKA I REKREACJA

Określenie warunków oraz trybu finansowania rozwoju sportu na terenie Gminy Wrocław	Uchwała nr XV/425/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 listopada 2019 r. zmieniająca Uchwałę nr LXII/1586/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 4 września 2014 r.
---	--

REWITALIZACJA I OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	Uchwała nr XXXVIII/1019/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 maja 2021 r.
--	--

Park Kulturowy „Stare Miasto”	Uchwała nr XLVI/1213/21 z dnia 25 listopada 2021 r. zmieniająca Uchwałę nr LVI/1465/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 10 kwietnia 2014 r. w sprawie utworzenia Parku Kulturowego „Stare Miasto”
-------------------------------	--

GOSPODARKA, INNOWACYJNOŚĆ

Lokalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej miasta Wrocławia	Zarządzenie Prezydenta 10640/18 z dnia 8 października 2018 r.
--	---

Strategia rozwoju Wrocławia pod nazwą <i>Przedsiębiorczy Wrocław 2030</i>	Uchwała nr XV/416/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 listopada 2019 r.
---	---

Program pomocy dotyczący zwolnienia z podatku od nieruchomości budynków lub ich części oraz budowli zajętych na potrzeby działalności gospodarczej prowadzonej przez mikroprzedsiębiorców i małych przedsiębiorców rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Wrocławia w ramach programu pomocy de minimis	Uchwała nr XXXV/910/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 marca 2021 r. zmieniająca Uchwałę nr LXIV/1643/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 16 października 2014 r.
--	---

Program pomocy dotyczący zwolnień od podatku od nieruchomości na wspieranie nowych inwestycji w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej przeznaczonych dla małych, średnich i dużych przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie Wrocławia	Uchwała nr XLVI/1189/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 listopada 2021 r. zmieniająca Uchwałę nr LXIV/1639/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 16 października 2014 r.
--	--

Program pomocy dotyczący zwolnień od podatku od nieruchomości na wspieranie nowych inwestycji w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w obrębie parków przemysłowych, parków technologicznych oraz specjalnych stref ekonomicznych usytuowanych na terenie Wrocławia	Uchwała Nr XLVI/1190/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 listopada 2021 r. zmieniająca Uchwałę nr LXIV/1641/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 16 października 2014 r.
---	--

Program pomocy dotyczący zwolnień od podatku od nieruchomości w zakresie regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach programu EIT+ na wspieranie nowych inwestycji dla przedsiębiorców innowacyjnych lub prowadzących działalność badawczo-rozwojową na terenie Wrocławia	Uchwała nr XLVI/1191/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 listopada 2021 r. zmieniająca Uchwałę nr LXIV/1642/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 16 października 2014 r.
---	--

Program transformacji cyfrowej Urzędu Miejskiego Wrocławia i miejskich jednostek organizacyjnych na lata 2021–2027	Zarządzenie nr 5295/21 Prezydenta Wrocławia z dnia 31 maja 2021 r.
--	--

KOMUNIKACJA I TRANSPORT	
Program inicjatyw lokalnych	Uchwała nr LIV/1554/10 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 9 września 2010 r.
Polityka rowerowa Wrocławia	Uchwała nr LV/1688/10 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 14 października 2010 r.
Wrocławska polityka mobilności (WPM)	Uchwała nr XLVIII/1169/13 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 19 września 2013 r.
Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Wrocławia	Uchwała nr VIII/194/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 11 kwietnia 2019 r.
Wrocławska Strategia Rozwoju Elektromobilności	Uchwała nr XXV/675/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 lipca 2020 r.
Opracowanie i monitorowanie realizacji Planu Eksploatacji Miejskiej Infrastruktury Drogowej	Zarządzenie Prezydenta 4614/21 z dnia 12 lutego 2021 r.
Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Wrocławia na lata 2023–2027	Uchwała nr LXI/1598/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 listopada 2022 r.
Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia oraz wyrażenia woli współdziałania z innymi gminami w zakresie jego wdrożenia	Uchwała nr LIV/1471/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 czerwca 2022 r.
INFRASTRUKTURA	
Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław	Uchwała nr XV/421/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 listopada 2019 r.
Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych we Wrocławiu na lata 2021–2025	Uchwała nr XXXIII/835/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 14 stycznia 2021 r.
BEZPIECZEŃSTWO	
Program Poprawy Bezpieczeństwa we Wrocławiu w latach 2021–2024	Uchwała nr XXXIII/836/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 14 stycznia 2021 r.
WSPÓŁPRACA	
Przystąpienie Miasta Wrocławia do Związku Miast Polskich	Uchwała nr V/77/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 lutego 2019 r.
Przystąpienie Miasta Wrocławia do Europejskiej Koalicji Miast Przeciwko Rasizmowi	Uchwała nr XXVI/715/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 17 września 2020 r.
Przystąpienie Miasta Wrocławia do Globalnego Parlamentu Burmistrzów	Uchwała nr XXVI/716/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 17 września 2020 r.
Przystąpienie Miasta Wrocławia do Europejskiego Stowarzyszenia na Rzecz Demokracji Lokalnej	Uchwała nr XXVI/717/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 17 września 2020 r.
Przystąpienie Miasta Wrocławia do programu Rady Europy „Miasta międzykulturowe”	Uchwała nr XLII/1085/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 8 lipca 2021 r.
Wyrażenie woli współdziałania z innymi gminami i zawarcia przez Gminę Wrocław porozumienia międzygminnego dotyczącego zasad współpracy w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego	Uchwała nr XLVI/1199/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 listopada 2021 r.
Zerwanie współpracy ze społecznością lokalną miasta Grodno	Uchwała nr L/1320/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 2 marca 2022 r.

WSPÓŁPRACA

Pomoc obywatelom Ukrainy, którzy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przebywają na terenie Wrocławia

Uchwała nr LVI/1503/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 14 lipca 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr LI/1324/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 marca 2022 r.

Współpraca Gminy Wrocław ze społecznością lokalną miasta Kijów

Uchwała nr LXI/1583/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 24 listopada 2022 r.

Źródło: UMW

AKTY PRAWNE WYDANE PRZEZ RADĘ MIEJSKĄ WROCŁAWIA I PREZYDENTA WROCŁAWIA

W 2022 r. Rada Miejska Wrocławia uchwaliła łącznie **406 aktów prawnych**, w tym:

- **395 uchwał**,
- **4 stanowiska** (w sprawach: 25. rocznicy przyjęcia przez Zgromadzenie Narodowe Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegania zasad współżycia społecznego oraz wystrzegania się komunikacji pogardy i mowy nienawiści, sprzeciwu wobec języka pogardy w życiu publicznym, wysokości opłaty planistycznej stosowanej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego),
- **7 apele** (m.in. o pokój w Ukrainie, o wdrożenie mechanizmów osłonowych dla jednostek samorządu terytorialnego w związku z drastycznym wzrostem cen energii, o opracowanie i wdrożenie reformy systemu finansowania jednostek samorządu terytorialnego, o przyspieszenie zmian systemowych dotyczących funkcjonowania i finansowania domów pomocy społecznej oraz utworzenia subwencji społecznej).

Tabela 149. Akty prawne wydane przez Radę Miejską Wrocławia w obecnej kadencji

Rok	Ogółem	W tym:			
		uchwały	apele	stanowiska	rezolucje
Kadencja VIII (2018–2024)					
2019	450	444	2	4	–
2020	352	346	2	–	4
2021	435	428	–	3	4
2022	406	395	7	4	–
Razem	1643	1613	11	11	8

Źródło: UMW

Ponad **23,8%** podjętych w 2022 r. uchwał przedmiotowo obejmowało sprawy z zakresu **ustroju, organizacji i zarządzania** i były to m.in.:

- udzielenie **wotum zaufania** Prezydentowi za rok 2021,
- określenie kierunków działania dla Prezydenta w zakresie **Założeń polityki społeczno-gospodarczej Wrocławia na rok budżetowy 2023**,
- zatwierdzenie wniosków Prezydenta o wsparcie z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa działań polegających na objęciu udziałów w spółkach: **SIM Wrocław i Towarzystwo Budownictwa Społecznego Wrocław**,
- przejęcie zadań z zakresu administracji rządowej od Wojewody Dolnośląskiego dotyczących kwalifikacji wojskowej oraz od Ministra Edukacji i Nauki wynikających z kompleksowego programu wsparcia dla rodzin **Za życiem**, wyrażenie woli przystąpienia Wrocławia do Stowarzyszenia Wrocławska Organizacja Turystyczna i do międzynarodowego zrzeszenia **Sieć DELICE** (Sieć Miast na rzecz Żywności i Gastronomii),

- **podjęcie współpracy** partnerskiej ze społecznością lokalną miasta Kijowa,
- **zerwanie współpracy** ze społecznością miasta Grodna.

Problematyka **planowania i zagospodarowania przestrzennego, ładu przestrzennego, rewitalizacji i polityki rozwoju miasta** była w minionym roku treścią blisko **20,8%** i dotyczyła następujących uchwał – uchwalenie 24 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp) oraz 4 zmian mpzp oraz przystąpienie do sporządzenia 25 mpzp.

Problematyka **gospodarki odpadami, czystości i porządku oraz ochrony środowiska, w tym ochrony przyrody i zwierząt**, była treścią **12,4%** podjętych w poprzednim roku uchwał, m.in.:

- przyjęto nowy program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Wrocław,
- w sferze **gospodarki odpadami oraz utrzymania czystości i porządku na terenie miasta** uregulowano opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz zmieniono regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta.

Tematyka **finansów i rachunkowości** stanowiła przedmiot prawie **10,9%** podjętych uchwał i dotyczyła m.in.:

- udzielenia Prezydentowi absolutorium z tytułu wykonania budżetu za 2021 r.,
- dokonania zmian w budżecie miasta na 2022 r. i uchwalenia budżetu na 2023 r.,
- wprowadzenia zmian w wieloletniej prognozie finansowej oraz przyjęcie nowej wieloletniej prognozy finansowej miasta,
- udzielenia dotacji na rzecz Województwa Dolnośląskiego związanej z opracowaniem Studium Projektowo-Technicznego oraz realizacją projektu **Budowa bazowej infrastruktury do uruchomienia Wrocławskiej Kolei Metropolitalnej**,
- wprowadzenia **nowych zasad udzielania dotacji** na zadania służące ochronie zasobów wodnych, polegające na gromadzeniu wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania,
- wprowadzenia **nowego trybu udzielania dotacji** dla publicznych i niepublicznych przedszkoli, szkół i placówek oświatowych oraz innych form wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez osoby fizyczne i prawne oraz z wyrażeniem zgody na udzielenie dotacji w podwyższonej wysokości dla publicznych przedszkoli integracyjnych i specjalnych i dla niepublicznych ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych,
- udzielenia **pomocy finansowej** Gminie Michałowo w związku z sytuacją kryzysową na granicy z Białorusią,
- udzielenia pomocy Województwu Dolnośląskiemu na realizację zadania w zakresie **organizowania publicznego transportu zbiorowego** w wojewódzkich kolejowych przewozach pasażerskich.

Sprawy **ochrony zdrowia, polityki społecznej i pomocy społecznej**, w tym jednostki ochrony zdrowia i placówki pomocy społecznej, były przedmiotem **10,6%** uchwał i dotyczyły m.in.:

- przyjęcia **Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniu narkomanii dla miasta Wrocławia na lata 2022–2025**,
- przyjęcia lokalnego programu osłonowego **Wsparcie Seniorów we Wrocławiu**,
- przyjęcia **Wrocławskiego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Bez barier”**,
- przyjęcia **Programu współpracy Miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi w 2023 r.**,
- założeń i kierunków działań w zakresie **polityki zdrowotnej** w latach 2022–2026,
- **zmiany Lokalnego Programu Osłonowego** dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów niskoemisyjnych,
- **zmiany Programu Pomocy dla Rodzin Wielodzietnych Dwa plus trzy i jeszcze więcej**,
- zlikwidowania **Rodzinnych Domów Dziecka** nr 13, 18, 21, 23, 24,
- zwiększenia wysokości **środków finansowych na utrzymanie dziecka** w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego funkcjonujących na terenie Wrocławia,
- podniesienia wysokości **świadczeń** pieniężnych dla **rodzin zastępczych** zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
- **zakresu pomocy obywatelom Ukrainy**, którzy w związku z działaniami wojennymi przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przebywają na terenie Wrocławia; regulacja stanowiła podstawę do określenia przez Prezydenta form i trybu udzielania pomocy (na podstawie szczególnej ustawy z dnia 12 marca 2022 r.),
- zapewnienia warunków do osiedlenia się we Wrocławiu 1 repatriantowi i 4 rodzinom **repatriantów z Kazachstanu**.

Zagadnienia **edukacji, nauki i szkolnictwa wyższego** były treścią ok. **8,9%** podjętych w ubiegłym roku uchwał i dotyczyły m.in.:

- spraw związanych z **funkcjonowaniem jednostek oświatowych, tj. planu sieci** publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, publicznych szkół podstawowych, publicznych szkół specjalnych oraz publicznych szkół ponadpodstawowych, od 1 września 2022 r.,
- **likwidacji jednostek**, po uprzednim ogłoszeniu zamiaru likwidacji: Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Zespole Centrum Edukacji Kulturalnej Dzieci i Młodzieży, Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 100 dla Niepełnosprawnych Ruchowo w Zespole Szkół nr 17,
- wprowadzenia nowego **regulaminu przyznawania dodatków oraz innych składników wynagrodzenia** dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych, który następnie znowelizowano w zakresie funduszu nagród,
- znowelizowania **Miejskiego Programu Wsparcia Partnerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki oraz Sektora Aktywności Gospodarczej**,
- określenia warunków, trybu i wysokości **stypendiów solidarnościowych** dla obywateli polskich i cudzoziemców studiujących we Wrocławiu, działających na rzecz wolności obywatelskich oraz przemian demokratycznych.

Przedmiotem pozostałych **12,6%** uchwał były sprawy dotyczące następujących dziedzin:

- **gospodarki nieruchomościami**, w tym darowizny nieruchomości położonych w obrębie Karłowice na rzecz Województwa Dolnośląskiego z przeznaczeniem na budowę **Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży**,
- **gospodarki zasobem mieszkaniowym**, w tym nowelizacji **Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wrocław na lata 2020–2025**,
- **transportu, komunikacji, dróg i ruchu drogowego**:
 - uchwalenie *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Wrocławia na lata 2023–2027*,
 - uchwalenie **Planu Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia na czas do końca 2035 r.** i wyrażenie woli współdziałania z innymi gminami w zakresie jego wdrożenia,
 - nowelizacja uchwały dotyczącej ustalenia **Strefy Płatnego Parkowania** oraz **Śródmiejskiej Strefy Płatnego Parkowania**,
 - nowelizacja uchwały dotyczącej cen za usługi przewozowe świadczone środkami lokalnego transportu zbiorowego organizowanego przez Gminę Wrocław oraz **nadanie uprawnień do bezpłatnych przejazdów uczniom będącym uchodźcami wojennymi z terytorium Ukrainy**, którzy przybyli do Polski po dniu 24 lutego 2022 r., oraz **umożliwienie nieodpłatnych przejazdów komunikacją miejską uchodźcom wojennym z Ukrainy** na podstawie posiadanych dokumentów potwierdzających wjazd na terytorium Polski od dnia 24 lutego 2022 r.,
- **kultury i sztuki oraz instytucji kultury**,
- **kultury fizycznej, sportu, rekreacji i wypoczynku**,
- **handlu**.

Tabela 150. Uchwały według przedmiotu regulacji w latach 2019–2022 (w %)

Podział tematyczny	2019	2020	2021	2022
Ustrój, organizacja i zarządzanie	28,4	33,8	41,1	23,8
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, ład przestrzenny	20,9	26,3	18,7	20,8
Finanse i rachunkowość	9,7	11,3	12,4	10,9
Edukacja i jednostki oświaty	17,8	10,7	7,5	8,9
Repatriacja	2,3	2,0	1,2	1,2
Inne	20,9	15,9	19,1	34,4
Razem	100	100	100	100

Źródło: UMW

W sumie w latach 2018–2022 w bieżącej **VIII kadencji samorządu** wydano **11 125** aktów prawnych (**Rada** – 1687, **Prezydent** – 9438).

Od I kadencji do końca 2022 r. VIII kadencji podjęto ogółem **81 519 aktów prawnych**, z czego:

- **13 429** przez **Radę** Miejską Wrocławia (13 312 uchwał, 71 stanowisk, 31 apeli i 15 rezolucji),
- **13 549** przez **Zarząd** Miasta Wrocławia (13 548 uchwał i jedno zarządzenie porządkowe związane z powodzią w 1997 r.),
- **54 541** przez **Prezydenta** Wrocławia (53 200 zarządzeń organu oraz zbiór wewnętrznych aktów liczący 1341 dokumentów, w tym 1155 zarządzeń kierownika, 23 zarządzenia starosty z lat 1999–2002, 115 postanowień z lat 1990–2002 oraz 48 pism okólnych).

Tabela 151. Akty prawne wydane w okresie od 27 maja 1990 r. do 31 grudnia 2022 r. przez organy miasta, bez aktów wewnętrznych

Okres	Liczba uchwał Rady Miejskiej Wrocławia	Liczba stanowisk Rady Miejskiej Wrocławia	Liczba apeli Rady Miejskiej Wrocławia	Liczba rezolucji Rady Miejskiej Wrocławia	Liczba uchwał Zarządu Miasta Wrocławia	Liczba zarządzeń porządkowych Zarządu Miasta Wrocławia	Liczba zarządzeń Prezydenta Wrocławia jako organu wykonawczego Miasta	Liczba ogółem
Kadencja I 1990–1994	538	3	0	0	2 144	0	0	2 685
Kadencja II 1994–1998	820	24	3	3	4 743	1	0	5 594
Kadencja III 1998–2002	1 878	8	0	1	6 661	0	0	8 548
Kadencja IV 2002–2006	3 390	8	2	0	0	0	9 120	12 520
Kadencja V 2006–2010	1 738	1	3	0	0	0	11 200	12 942
Kadencja VI 2010–2014	1 711	7	6	0	0	0	12 684	14 408
Kadencja VII 2014–2018	1 581	9	5	3	0	0	10 919	12 517
Kadencja VIII 2018–2024	1 656	11	12	8	0	0	9 277	10 964
Razem kadencje I–VIII	13 312	71	31	15	13 548	1	53 200	80 178

Źródło: UMW

Tabela 152. Akty prawne wydane w okresie od 27 maja 1990 r. do 31 grudnia 2022 r. przez organy miasta i kierownika urzędu

Okres	Liczba aktów prawnych organów Miasta	Liczba aktów wewnętrznych kierownika Urzędu	Liczba ogółem
1990–2022	80 178	1 341	81 519

Źródło: UMW

W 2022 r. Prezydent Wrocławia wydał ogółem 2556 aktów prawnych, w tym:

- **2526 zarządzeń organu** wykonawczego miasta,
- **30 aktów wewnętrznych kierownika urzędu** w tym 28 zarządzeń kierownika i 2 pisma okólne.

Tabela 153. Akty prawne wydane przez Prezydenta Wrocławia w kadencji 2018–2024

Rok	Liczba ogółem wydanych	w tym zarządzenia organu	w tym zarządzenia kierownika	w tym pisma okólne
2018	171	163	8	0
2019	2 187	2 148	39	0
2020	2 101	2 059	41	1
2021	2 423	2 381	42	0
2022	2 556	2 526	28	2
Ogółem kadencja 2018–2023	9 438	9 277	158	3

Źródło: UMW

Przedmiotem wydanych w 2022 r. zarządzeń organu były sprawy związane z: gospodarką nieruchomościami, edukacją, nauką i szkolnictwem wyższym, finansami i rachunkowością, gospodarką komunalną, organizacją, zarządzaniem i administracją, planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym, gospodarką zasobem mieszkaniowym, kulturą, ochroną zdrowia, polityką i pomocą społeczną, transportem i komunikacją, drogami, ochroną środowiska.

Tabela 154. Zarządzenia Prezydenta Wrocławia jako organu wykonawczego wydane w 2022 r. według przedmiotu regulacji w porównaniu do lat poprzednich

Podział tematyczny	2019		2020		2021		2022	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Gospodarka nieruchomościami	1 407	65,5	1 528	74,2	1 902	79,9	1 847	73,1
Edukacja, nauka, szkolnictwo wyższe	305	14,2	153	7,4	174	7,3	323	12,8
Finanse i rachunkowość	118	5,5	131	6,4	105	4,4	159	6,3
Organizacja, zarządzanie i administracja	118	5,5	59	2,9	50	2,1	40	1,6
Gospodarka komunalna	69	3,2	55	2,7	49	2,1	61	2,4
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	55	2,6	38	1,8	41	1,7	38	1,5
Inne	76	3,7	95	4,6	60	2,5	58	2,3
Razem	2 148	100	2 059	100	2 381	100	2 526	100

Źródło: UMW

Przedmiotem **30 wewnętrznych aktów prawnych kierownika** urzędu wydanych w 2022 r. były zagadnienia z zakresu organizacji i zarządzania, finansów i rachunkowości oraz spraw pracowniczych.

Sprawy **organizacji i zarządzania** regulowało **56,7% dokumentów**. W drodze zarządzania kierownika urzędu m.in. znowelizowano przepisy dotyczące realizacji czynności kancelaryjnych oraz postępowania z dokumentacją spraw ostatecznie załatwionych w urzędzie, ochrony danych osobowych i bezpieczeństwa informacji, Regulamin zgłoszeń wewnętrznych. **Sprawy pracownicze** były przedmiotem **23,3% zarządzeń kierownika urzędu**. Regulacją objęto zagadnienia związane m.in. z pracą zmianową, wykonywaniem pracy zdalnej, powołano Komisję bezpieczeństwa i higieny pracy. Problematyka **finansów i rachunkowości** stanowiła treść **20% zarządzeń kierownika urzędu**, w których unormowano sprawy m.in. zarządzania ryzykiem w ramach systemu kontroli zarządczej w sektorze finansów publicznych.

Tabela 155. Wewnętrzne akty Prezydenta Wrocławia jako kierownika urzędu w podziale tematycznym w latach 2019–2022

Podział tematyczny	Liczba w 2019	% w 2019	Liczba w 2020	% w 2020 r.	Liczba w 2021	% w 2021	Liczba w 2022	% w 2022
Organizacja i zarządzanie	20	51,3	21*	50,0	12	28,6	17*	56,7
Sprawy pracownicze	14	35,9	14	33,3	21	50,0	7	23,3
Finanse i rachunkowość	5	12,8	7	16,7	9	21,4	6	20,0
Razem	39	100	42	100	42	100	30	100

* w tym pismo okólne

Źródło: UMW

POROZUMIENIA W SPRAWACH WYKONYWANIA ZADAŃ PUBLICZNYCH ZAWARTE Z JEDNOSTKAMI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO I ORGANAMI ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ

W 2022 r. w sprawach wykonywania zadań publicznych zawarto **1 porozumienie i 11 aneksów do porozumień**, w tym:

- **1 porozumienie** z Wojewodą Dolnośląskim w zakresie powierzenia Miastu niektórych zadań związanych z przeprowadzeniem kwalifikacji wojskowej w 2022 r.,
- **18 aneksów do porozumień**, w tym:
 - 8 aneksów do porozumień w sprawach realizacji wspólnej komunikacji miejskiej w ramach lokalnego transportu zbiorowego **z gminami**: Czernica (1), Kąty Wrocławskie (1), Kobierzyce (2) i Siechnice (4),
 - 4 aneksy do porozumienia z Powiatem Wrocławskim w sprawie powierzenia Miastu Wrocław niektórych zadań publicznych należących do Powiatu Wrocławskiego (Powiatowy Urząd Pracy).

Tabela 156. Porozumienia i aneksy do porozumień zawarte w latach 2003–2022 w ujęciu przedmiotowym

Porozumienia i aneksy dotyczą wykonywania zadań w zakresie:	Liczba porozumień	Liczba aneksów	Liczba ogółem
realizacji obowiązku szkolnego i przedszkolnego	1	0	1
transportu	10	100	110
realizacji infrastruktury technicznej	1	0	1
Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – ZIT WrOF	2	4	6
Planu Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia	1	0	1

Porozumienia i aneksy dotyczą wykonywania zadań w zakresie:	Liczba porozumień	Liczba aneksów	Liczba ogółem
zadań Powiatu, w tym Powiatowego Urzędu Pracy	3	38	41
wychowania przedszkolnego dzieci niesłyszących	1	4	5
cmentarzy	9	11	20
kwalifikacji wojskowej	15	1	16
Centrum Powiadamiania Ratunkowego	3	0	3
obsługi ruchu w zw. z przewodnictwem Polski w Radzie UE	1	0	1
Programu <i>Bezpieczna i przyjazna szkoła</i>	1	0	1
zadań Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	1	0	1
szkół artystycznych	4	0	4
programu na rzecz społeczności romskiej	4	0	4
Razem	57	158	215

Źródło: UMW

Tabela 157. Porozumienia i aneksy do porozumień zawarte w latach 2003–2022 w ujęciu podmiotowym

Porozumienia i aneksy do porozumień zawarte z:	Liczba w latach 2003–2021	Liczba w roku 2022	Razem
gminami	110	8	118
Powiatem Wrocławskim	37	4	41
Województwem Dolnośląskim	6	0	6
Wojewodą Dolnośląskim	41	1	42
ministrami	8	0	8
Razem	202	13	215

Źródło: UMW

ŹRÓDŁA INFORMACJI

Raport o stanie gminy za rok 2022 opracowano w oparciu o materiały źródłowe komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego Wrocławia, miejskich jednostek organizacyjnych i spółek oraz na podstawie przywołanych w tekście Raportu materiałów instytucji zewnętrznych i portali internetowych.

Na okładce wykorzystano zdjęcie autorstwa Artura Sobolewskiego, które zwyciężyło w konkursie „Pokaż mosty Pomorskie w fotograficznej perspektywie”.

Spis tabel

Tabela 1. Programy monitorowane w 2022 r.	27
Tabela 2. Zestawienie środków europejskich pozyskanych dla projektów infrastrukturalnych w latach 2017–2022 (w zł)	29
Tabela 3. Zestawienie środków europejskich pozyskanych dla projektów społecznych oraz międzynarodowych w latach 2017–2022 (w zł)	29
Tabela 4. Wpływy na konto Gminy Wrocław z tytułu realizacji projektów infrastrukturalnych w latach 2019–2022 (w zł)	30
Tabela 5. Wpływy na konto Gminy Wrocław z tytułu realizacji projektów społecznych i międzynarodowych w latach 2019–2022 (w zł)	30
Tabela 6. Udziały i akcje Gminy Wrocław w spółkach prawa handlowego, stan na 31 grudnia 2022 r.	35
Tabela 7. Produkt krajowy brutto w wybranych miastach w Polsce w latach 2019–2020 (w zł) (ceny bieżące)	42
Tabela 8. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem w wybranych miastach w Polsce w latach 2019–2022 (w %)	44
Tabela 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto we Wrocławiu w sektorze przedsiębiorstw dla wybranych branż w latach 2020–2022 (w zł)	46
Tabela 10. Inwestycje na polskim rynku nieruchomości w 2022 r. (w euro)	48
Tabela 11. Podaż powierzchni biurowej w miastach regionalnych w 2022 r. (w m ²)	49
Tabela 12. Wybrane zadania i programy inwestycyjne realizowane przez Gminę Wrocław w 2022 r. (w tys. zł)	51
Tabela 13. Wybrane projekty infrastrukturalne rozpoczęte w 2022 r., których beneficjentem jest Gmina Wrocław	52
Tabela 14. Liczba miejsc do sprzedaży na targowiskach i w handlu ulicznym organizowana na nieruchomościach komunalnych we Wrocławiu w latach 2019–2022	55
Tabela 15. Udział mpzp w ogólnej powierzchni Wrocławia na dzień 31 grudnia 2022 r.	59
Tabela 16. Tereny objęte mpzp uchwalonymi po 1 stycznia 1995 r. do 31 grudnia 2022 r.	59
Tabela 17. Liczba mpzp lub zmian mpzp uchwalonych w latach 2019–2022 (z uwzględnieniem mpzp w międzyczasie uchylonych)	59
Tabela 18. Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w m ²)	61
Tabela 19. Powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych sprzedawanych w ramach transakcji rynkowych we Wrocławiu w latach 2018–2021 (w m ²)	62
Tabela 20. Powierzchnia użytkowa budynków zbiorowego zamieszkania oddanych do użytkowania w latach 2019–2022 (w m ²)	63
Tabela 21. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w m ²)	63
Tabela 22. Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w największych miastach w Polsce w latach 2017–2021	64
Tabela 23. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w %)	64
Tabela 24. Powierzchnia użytkowa hoteli oddanych do użytkowania w największych miastach w Polsce w latach 2019–2022 (m ²)	65
Tabela 25. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych w największych miastach w Polsce oddanych do użytkowania w latach 2019–2022 (w m ²)	65
Tabela 26. Mediana cen za 1 m ² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w zł)	67
Tabela 27. Zestawienie średnich cen za 1 m ² lokalu (w zł) oraz liczba lokali sprzedanych na rzecz najemców w 2022 r. (z podziałem na dzielnice)	67
Tabela 28. Liczba wydanych decyzji o pozwoleniu na budowę ogółem w latach 2019–2022	68
Tabela 29. Kwoty dotacji do remontów kamienic wpisanych do rejestru zabytków w latach 2019–2022 (w zł)	74
Tabela 30. Kwoty dotacji do prac konserwatorskich i remontowych obiektów sakralnych i świeckich wpisanych do rejestru zabytków w latach 2019–2022 (w zł)	74
Tabela 31. Liczba usuniętych naruszeń przepisów uchwały o Parku Kulturowym Stare Miasto w latach 2019–2022	75
Tabela 32. Liczba szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Miasto w latach 2019–2022	79
Tabela 33. Struktura przedszkoli we Wrocławiu w latach 2020–2022	82
Tabela 34. Liczba miejsc w placówkach przedszkolnych we Wrocławiu w latach 2019–2022	82
Tabela 35. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat uczęszczających do przedszkoli w stosunku do demografii we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)	83
Tabela 36. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 10 największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w %)	83
Tabela 37. Odsetek miejsc w przedszkolach publicznych we Wrocławiu w relacji do demografii w latach 2019–2022 (w %)	84
Tabela 38. Struktura szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Wrocław w roku szkolnym 2022/2023	85
Tabela 39. Struktura szkół ponadpodstawowych prowadzonych przez Gminę Wrocław w roku szkolnym 2022/23	85
Tabela 40. Wyniki matur z przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym w latach 2019–2022	86
Tabela 41. Zdawalność egzaminu maturalnego we Wrocławiu na tle Dolnego Śląska i Polski – stan na wrzesień 2022 r.	86
Tabela 42. Zdawalność matur w wybranych polskich miastach na tle Polski i Dolnego Śląska – stan na wrzesień 2022 r.	87
Tabela 43. Doskonalenie zawodowe nauczycieli – finansowanie w latach 2019–2022 (w zł)	91
Tabela 44. Miejsce w rankingu szkół wyższych w rankingu „Perspektyw” w latach 2019–2022	93
Tabela 45. Miejsce wrocławskich szkół wyższych w rankingu CUWR w latach 2019–2022	93
Tabela 46. Instytucje artystyczne i wystawiennicze oraz liczba widzów i odwiedzających w latach 2019–2022	101

Tabela 47. Liczba odbiorców zajęć w latach 2019–2022	104
Tabela 48. Liczba widzów imprez kulturalnych w latach 2019–2022	105
Tabela 49. Wysokość kwoty przekazanej na kulturę na inicjatywy organizacji pozarządowych w latach 2019–2022 (w zł)	110
Tabela 50. Zasoby pomocy społecznej samorządu Wrocławia w latach 2019–2022	115
Tabela 51. Wydatki na pomoc społeczną różnych szczebli administracyjnych w latach 2019–2022 (w zł)	118
Tabela 52. Środki zewnętrzne pozyskane przez MOPS w latach 2019–2022 (w zł)	119
Tabela 53. Liczba miejsc w placówkach pomocy społecznej dziennej i całodobowej w 2022 r.	119
Tabela 54. Liczba dzieci przyjętych do różnych form rodzinnej pieczy zastępczej prowadzonych przez samorząd Wrocławia w latach 2019–2022	121
Tabela 55. Rodzinna piecza zastępcza we Wrocławiu w latach 2019–2022	121
Tabela 56. Wydatki na świadczenia związane z utrzymaniem różnych form rodzinnej pieczy zastępczej we Wrocławiu w 2022 r. (w zł)	122
Tabela 57. Liczba rodzin i asystentów rodzin funkcjonujących w ramach wsparcia pomocy społecznej w latach 2019–2022	122
Tabela 58. Realizacja jednorazowego świadczenia pieniężnego dla obywateli Ukrainy w 2022 r. (w zł)	123
Tabela 59. Rodzaje świadczeń finansowanych z budżetu Gminy Wrocław w latach 2019–2022 (w zł)	124
Tabela 60. Rodzaje i wysokość świadczeń finansowanych z budżetu państwa w 2022 r. (w zł)	125
Tabela 61. Praca socjalna i poradnictwo specjalistyczne w latach 2019–2022	125
Tabela 62. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2019–2022	126
Tabela 63. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2019–2022	126
Tabela 64. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców w największych miastach w Polsce w latach 2019–2021	131
Tabela 65. Liczba par, które skorzystały z <i>Programu leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego</i> w latach 2019–2022 (dane liczbowe wg stanu z ostatniego dnia każdego roku realizacji zadania)	132
Tabela 66. Liczba wydarzeń, podczas których przeprowadzono szkolenia z udzielania pierwszej pomocy w latach 2019–2022	136
Tabela 67. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2019–2022	138
Tabela 68. Wpływy z tytułu opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2019–2022 (w zł)	139
Tabela 69. Liczba konsultacji społecznych w latach 2019–2022	143
Tabela 70. Liczba odwiedzin poszczególnych stron internetowych w latach 2019–2022	143
Tabela 71. Liczba głosów i projektów w ramach WBO w latach 2019–2022	144
Tabela 72. Liczba organizacji pozarządowych we Wrocławiu w latach 2019–2022	147
Tabela 73. Zestawienie liczby konkursów ofert, złożonych ofert oraz zawartych umów z organizacjami pozarządowymi w latach 2019–2022	149
Tabela 74. Liczba zwycięskich projektów w ramach <i>Mikrograntów</i> w latach 2019–2022	150
Tabela 75. Zadania realizowane w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie dialogu międzykulturowego w 2022 r.	152
Tabela 76. Liczba wydanych Wrocławskich Kart Seniora w latach 2019–2022	153
Tabela 77. Liczba obiektów sportowych funkcjonujących we Wrocławiu w 2022 r.	156
Tabela 78. Nakłady inwestycyjne w infrastrukturę sportową MCS w latach 2019–2022 (w zł)	158
Tabela 79. Liczba osób biorących udział w największych imprezach sportowo-rekreacyjnych MCS w latach 2019–2022	161
Tabela 80. Nakłady finansowe na programy GSP i MCS w latach 2019–2022 (w zł)	161
Tabela 81. Sportowcy stypendyści w latach 2019–2022	162
Tabela 82. Liczba osiągnięć medalowych w latach 2019–2022	162
Tabela 83. Liczba nagród przyznanych sportowcom i trenerom w latach 2019–2022	163
Tabela 84. Kwota przeznaczona na kulturę fizyczną w latach 2019–2022 (w zł)	163
Tabela 85. Liczba sal konferencyjnych w latach 2017 i 2021 w największych miastach Polski	170
Tabela 86. Liczba miejsc w salach konferencyjnych w latach 2017 i 2021 w największych miastach Polski	170
Tabela 87. Promocja miasta w mediach społecznościowych	172
Tabela 88. Jakość powietrza we Wrocławiu, Krakowie, Warszawie, Katowicach w latach 2014–2022 na podstawie Państwowego Monitoringu Środowiska	178
Tabela 89. Liczba zlikwidowanych stałopalnych źródeł ciepła w ramach programów dotacyjnych prowadzonych przez Gminę Wrocław w latach 2014–2022	183
Tabela 90. Liczba lokali w budynkach będących w 100% własnością Gminy, w których zlikwidowano piece w latach 2019–2022	183
Tabela 91. Liczba i rodzaj sankcji stosowanych wobec sprawców wykroczeń dotyczących spalania odpadów i zakazanych paliw stałych w latach 2018–2022	184
Tabela 92. Powierzchnia terenów zielonych objętych bieżącą konserwacją w latach 2019–2022 (w ha)	185
Tabela 93. Zadania w zakresie placów zabaw, oświetlenia oraz urządzeń wodnych w latach 2019–2022	185
Tabela 94. Nasadzenia i ukwiecenia terenów zieleni miejskiej w latach 2019–2022 (w szt.)	186
Tabela 95. Powierzchnia gruntów rolnych wyłączona z produkcji rolnej w oparciu o ustawę o ochronie gruntów rolnych i leśnych w latach 2019–2022 (w ha)	188
Tabela 96. Planowane dochody i wydatki związane z zarządzaniem zielenią we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w zł)	189
Tabela 97. Liczba miejsc postojowych i sprzedanych abonamentów w latach 2019–2022	198

Tabela 98. Liczba pojazdów ciężarowych, które otrzymały przepustki na wjazd do Wrocławia w latach 2011–2022	199
Tabela 99. Liczba wozokilometrów w komunikacji miejskiej i podmiejskiej w latach 2019–2022	207
Tabela 100. Sprzedaż biletów na liniach międzygminnych w latach 2019–2022	207
Tabela 101. Wymiana pasażerska na Dworcu Głównym we Wrocławiu w latach 2018–2021	211
Tabela 102. Cargo on board we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w tonach)	212
Tabela 103. Liczba pojazdów z napędem alternatywnym w latach 2019–2022 we Wrocławiu	214
Tabela 104. Liczba punktów ładowania pojazdów elektrycznych i stacji tankowania gazem ziemnym w latach 2019–2022	214
Tabela 105. Pobór i uzdatnianie wody w MPWiK we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w tys. m ³)	217
Tabela 106. Liczba przepompowni ścieków i zlewni w latach 2019–2022	218
Tabela 107. Wolumen sprzedanej wody uzdatnionej i odebranych ścieków i nieczystości w latach 2019–2022 (w mln m ³)	219
Tabela 108. Odpady komunalne zebrane w ramach gminnego systemu w latach 2019–2022 (w Mg)	222
Tabela 109. Udział odpadów komunalnych odebranych i zebranych selektywnie w masie odpadów komunalnych ogółem we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)	222
Tabela 110. Ilość odpadów zebranych w PSZOK we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w Mg)	223
Tabela 111. Wielkość zasobu komunalnego w latach 2019–2022	228
Tabela 112. Wielkość zasobu komunalnego na dzień 31 grudnia 2022 r. w podziale na zasób zarządzany przez ZZK i WM	229
Tabela 113. Liczba lokali objętych umową najmu socjalnego w latach 2019–2022 (stan na koniec danego roku)	231
Tabela 114. Wysokość odzyskanego zadłużenia w wyniku zamiany lokali w latach 2019–2022 (w zł)	232
Tabela 115. Liczba mieszkań na wynajem w zasobie TBS w latach 2019–2022 (stan na koniec danego roku)	232
Tabela 116. Liczba lokali usługowych na wynajem w zasobie TBS w latach 2019–2022 (stan na koniec danego roku)	232
Tabela 117. Analiza nieruchomości sprzedanych w 2022 r.	235
Tabela 118. Wpływy ze sprzedaży nieruchomości w latach 2019–2022 z podziałem na przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (w zł)	235
Tabela 119. Dochód i liczba sprzedanych lokali mieszkalnych w latach 2019–2022	237
Tabela 120. Zestawienie średnich cen 1 m ² (w zł) oraz liczby lokali sprzedanych na rzecz najemców w 2022 r. w podziale na dzielnice	238
Tabela 121. Liczba sprzedanych lokali niemieszkalnych i dochód z ich sprzedaży w latach 2019–2022	239
Tabela 122. Wpłata odszkodowań na podstawie art. 98 ustawy o gospodarce nieruchomościami w 2022 r.	241
Tabela 123. Postępowania administracyjne dotyczące ustalenia odszkodowań na podstawie ustawy ZRID	242
Tabela 124. Umowy nabycia nieruchomości w trybie cywilnym	242
Tabela 125. Wykonanie planu dochodów według źródeł i działów klasyfikacji budżetowej	243
Tabela 126. Dochody nieplanowane, które wpłynęły w 2022 r. (w zł)	243
Tabela 127. Zestawienie liczby pochówków na cmentarzach komunalnych we Wrocławiu oraz wykonanych kremacji w latach 2019–2022	244
Tabela 128. Zestawienie liczby miejsc na cmentarzach komunalnych we Wrocławiu na koniec 2022 r.	245
Tabela 129. Liczba przestępstw w poszczególnych kategoriach we Wrocławiu w latach 2019–2022	248
Tabela 130. Liczba zdarzeń drogowych we Wrocławiu w latach 2019–2022	249
Tabela 131. Liczba ofiar zdarzeń drogowych we Wrocławiu w latach 2019–2022	249
Tabela 132. Liczba interwencji we Wrocławiu w latach 2019–2022	250
Tabela 133. Liczba pożarów we Wrocławiu w latach 2019–2022 sklasyfikowanych według wielkości	250
Tabela 134. Liczba pożarów we Wrocławiu w latach 2019–2022 sklasyfikowanych według przyczyny powstania	250
Tabela 135. Kategorie i liczba zgłoszeń interwencyjnych w latach 2019–2022	251
Tabela 136. Liczba wykroczeń w wybranych kategoriach w latach 2019–2022	251
Tabela 137. Środki finansowe wydatkowane w latach 2019–2022 (w zł)	253
Tabela 138. Liczba wydanych zezwoleń oraz organizowanych imprez masowych w latach 2019–2022	255
Tabela 139. Liczba wydanych decyzji nakładających świadczenia na rzecz obrony w latach 2019–2022	256
Tabela 140. Uczestnictwo pracowników WBZ w praktycznym sprawdzeniu organizacji i warunków ewakuacji w obiektach użyteczności publicznej w 2022 r.	257
Tabela 141. Liczba pojazdów usuniętych z dróg na podstawie ustawy Prawo o ruchu drogowym w latach 2019–2022	257
Tabela 142. Liczba pojazdów przejętych na własność przez Gminę Wrocław na podstawie postanowienia o przepadku pojazdu (art. 130a) i z mocy prawa (art. 50a) przekazanych do stacji demontażu pojazdów w latach 2019–2022	258
Tabela 143. Liczba przeprowadzonych postępowań administracyjnych w sprawie ustalenia kosztów usunięcia i przechowywania pojazdów usuwanych z dróg na podstawie art. 130a nieodebranych przez właścicieli w latach 2019–2022	258
Tabela 144. Wydatki związane z usuwaniem pojazdów z dróg w latach 2019–2022 (w zł)	258
Tabela 145. Przychody związane z usuwaniem pojazdów z dróg w latach 2019–2022 (w zł)	258
Tabela 146. Liczba podpisanych umów i wartość wkładu UE w latach 2016–2022	264
Tabela 147. Liczba podpisanych umów i wartość wkładu UE według osi priorytetowych w latach 2016–2022 (w zł)	265
Tabela 148. Alokacja FEDS dla ZIT WroF z dnia 28 kwietnia 2022 r.	266
Tabela 149. Akty prawne wydane przez Radę Miejską Wrocławia w obecnej kadencji	278

Tabela 150. Uchwały według przedmiotu regulacji w latach 2019–2022 (w %)	280
Tabela 151. Akty prawne wydane w okresie od 27 maja 1990 r. do 31 grudnia 2022 r. przez organy miasta, bez aktów wewnętrznych	281
Tabela 152. Akty prawne wydane w okresie od 27 maja 1990 r. do 31 grudnia 2022 r. przez organy miasta i kierownika urzędu	281
Tabela 153. Akty prawne wydane przez Prezydenta Wrocławia w kadencji 2018–2024	282
Tabela 154. Zarządzenia Prezydenta Wrocławia jako organu wykonawczego wydane w 2022 r. według przedmiotu regulacji w porównaniu do lat poprzednich	282
Tabela 155. Wewnętrzne akty Prezydenta Wrocławia jako kierownika urzędu w podziale tematycznym w latach 2019–2022	283
Tabela 156. Porozumienia i aneksy do porozumień zawarte w latach 2003–2022 w ujęciu przedmiotowym	283
Tabela 157. Porozumienia i aneksy do porozumień zawarte w latach 2003–2022 w ujęciu podmiotowym	284

Spis wykresów

Wykres 1. Dochody i wydatki Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	21
Wykres 2. Dochody Wrocławia na 1 mieszkańca w latach 2019–2022 (w zł)	22
Wykres 3. Struktura dochodów Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	22
Wykres 4. Struktura dochodów majątkowych Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	23
Wykres 5. Wydatki Wrocławia na 1 mieszkańca w latach 2019–2022 (w zł)	23
Wykres 6. Struktura wydatków Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	24
Wykres 7. Struktura wydatków majątkowych Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	24
Wykres 8. Nakłady inwestycyjne Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	25
Wykres 9. Udział Wrocławia w PIT w latach 2019–2022 (w zł)	25
Wykres 10. Dochody Wrocławia z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2019–2022 (w zł)	26
Wykres 11. Stopień pokrycia wydatków bieżących związanych z finansowaniem oświaty we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)	26
Wykres 12. Zadłużenie ogółem Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	31
Wykres 13. Koszt obsługi zadłużenia Wrocławia w latach 2019–2022 (w zł)	31
Wykres 14. Liczba wniosków skierowanych do UMW i CUI w latach 2019–2022	38
Wykres 15. Liczba zgłoszeń w sprawach konsumenckich w latach 2019–2022	40
Wykres 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto we Wrocławiu w sektorze przedsiębiorstw w latach 2019–2022 (w zł)	46
Wykres 17. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w wybranych miastach Polski w latach 2019–2022 (w zł)	47
Wykres 18. Podaż powierzchni biurowej w miastach regionalnych w 2022 r. (w m ²)	49
Wykres 19. Podaż nowej powierzchni biurowej we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w m ²)	50
Wykres 20. Podaż powierzchni handlowej w miastach regionalnych w 2022 r. (w m ²)	50
Wykres 21. Powierzchnia miasta pokryta obowiązującymi mpzp w grupie 10 największych miast w Polsce w 2021 r. (w %)	58
Wykres 22. Liczba mieszkań ogółem w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021	61
Wykres 23. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w największych miastach w Polsce w latach 2018–2021	62
Wykres 24. Decyzje udzielające pozwoleń na budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne w latach 2019–2022	68
Wykres 25. Liczba przyjętych wniosków i wydanych dokumentów przez Wydział Architektury i Zabytków UMW w latach 2019–2022	69
Wykres 26. Stopień pokrycia wydatków bieżących związanych z finansowaniem oświaty we Wrocławiu w latach 2019–2022 (w %)	80
Wykres 27. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 10 największych miastach w Polsce w latach 2018–2021 (w %)	84
Wykres 28. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na kulturę w Gminie Wrocław w latach 2015–2022 (w zł)	99
Wykres 29. Profil działalności instytucji kultury prowadzonych przez Gminę Wrocław w 2022 r. (w %)	100
Wykres 30. Grupy odbiorców, do których wrocławskie instytucje kultury w 2022 r. kierowały swoją ofertą (w %)	100
Wykres 31. Liczba czytelników MBP oraz wypożyczeń z oferty MBP online w latach 2019–2022	107
Wykres 32. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w największych miastach Polski w latach 2016–2021	115
Wykres 33. Podmioty współpracujące z MOPS w realizacji działań środowiskowych w 2022 r.	116
Wykres 34. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej we Wrocławiu w latach 2016–2022	117
Wykres 35. Odsetek mieszkańców Wrocławia korzystających z pomocy społecznej w latach 2019–2022 (w %)	118
Wykres 36. Liczba osób pobierających zasiłki w latach 2019–2022	124
Wykres 37. Liczba uczestników zadań dofinansowanych w ramach pomocy osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom w latach 2019–2022	127
Wykres 38. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w największych miastach w Polsce w latach 2019–2021	131
Wykres 39. Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w największych miastach w Polsce 2018–2021 (w %)	137
Wykres 40. Liczba oddanych głosów z podziałem na poszczególne typy projektów w WBO w latach 2020–2022	145
Wykres 41. Podział głosów oddanych przez mieszkańców według grup wiekowych i płci w WBO 2021	145
Wykres 42. Podział głosów oddanych przez mieszkańców według grup wiekowych i płci w WBO 2022	146
Wykres 43. Podział i liczba projektów wybranych do realizacji w danych kategoriach w WBO 2022	146
Wykres 44. Umowy zawarte z organizacjami pozarządowymi na zadania realizowane w 2022 r. (w %)	148
Wykres 45. Liczba UTW dofinansowanych przez Gminę Wrocław prowadzących zajęcia w latach 2012–2022	153
Wykres 46. Liczba słuchaczy UTW dofinansowanych przez Gminę Wrocław w latach 2012–2022	153
Wykres 47. Liczba osób korzystających z obiektów sportowo-rekreacyjnych MCS w latach 2019–2022	157
Wykres 48. Liczba miejsc noclegowych ogółem w największych miastach Polski w latach 2019–2022 (stan na 31 lipca 2022 r.)	167
Wykres 49. Sale z siecią WiFi na terenie obiektu w największych miastach Polski w 2021 r.	170
Wykres 50. Porównanie jakości powietrza we Wrocławiu, Krakowie, Warszawie, Katowicach w latach 2014–2022. Liczba dni z przekroczeniami dla pyłu zawieszonego PM10 w poszczególnych miastach	178

Wykres 51. Liczba złożonych wniosków o zmianę systemu ogrzewania w latach 2014–2022 w programach KAWKA i KAWKAplus	181
Wykres 52. Liczba umów podpisanych w programach dotacyjnych na wymianę ogrzewania w latach 2014–2022	181
Wykres 53. Środki wydatkowane na programy dotacyjne na wymianę ogrzewania w latach 2014–2022 (w zł)	182
Wykres 54. Rodzaj likwidowanych źródeł stałopalnych w 2022 r. (w %)	182
Wykres 55. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław na lata 2020–2035; zapotrzebowanie na ciepło wg grup odbiorców	190
Wykres 56. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław na lata 2020–2035; sposób pokrycia zapotrzebowania na moc cieplną we Wrocławiu (w %)	190
Wykres 57. Długość tras rowerowych we Wrocławiu w latach 2012–2022 (w km)	201
Wykres 58. Liczba aktywnych uczestników kampanii <i>Rowerowy Maj</i> w latach 2016–2022	202
Wykres 59. Tramwaje MPK – praca przewozowa w latach 2019–2022	204
Wykres 60. Autobusy MPK – praca przewozowa w latach 2019–2022	204
Wykres 61. Sprzedaż biletów wrocławskiej komunikacji miejskiej w latach 2019–2022	206
Wykres 62. Całkowity ruch pasażerski we Wrocławiu w latach 2016–2022	212
Wykres 63. Straty wody w sieci wodociągowej notowane przez MPWiK w latach 2009–2022 (w %)	221
Wykres 64. Gospodarowanie wolnymi komunalnymi lokalami mieszkalnymi w latach 2019–2022	230
Wykres 65. Liczba wniosków o najem lokali mieszkalnych w latach 2019–2022	231
Wykres 66. Powierzchnia nieruchomości sprzedanych w trybie przetargowym w 2022 r. (w %)	235
Wykres 67. Wartość nieruchomości sprzedanych w trybie przetargowym w 2022 r. (w %)	236
Wykres 68. Średnia cena 1 m ² nieruchomości gminnych w podziale na przeznaczenie w latach 2019–2022	236
Wykres 69. Średnia cena 1 m ² lokalu mieszkalnego według wyceny w latach 2019–2022 (w zł)	238
Wykres 70. Średnia cena 1 m ² lokalu mieszkalnego uzyskana w przetargach w latach 2019–2022	239
Wykres 71. Struktura dochodów ze sprzedaży składników majątkowych w 2022 r. (w %)	244
Wykres 72. Liczba zarejestrowanych zgromadzeń w latach 2019–2022	254
Wykres 73. Liczba pozwoleń na zajęcie terenu Rynku i okolic oraz pl. Wolności we Wrocławiu wydanych w latach 2019–2022	254

Spis rysunków

Rysunek 1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego we Wrocławiu w 2022 r.	60
Rysunek 2. Ceny transakcyjne 1 m ² mieszkań za II kwartał w latach 2007–2022 r. w największych miastach w Polsce	66
Rysunek 3. Ceny transakcyjne 1 m ² mieszkań za III kwartał w latach 2006–2022 w największych miastach w Polsce	66
Rysunek 4. Schemat przebiegu tras Wrocławskich Linii Turystycznych	169
Rysunek 5. Mapa terenów, na których są przekroczone dopuszczalne poziomy hałas drogowego	177
Rysunek 6. Dostępność istniejących terenów zieleni dla mieszkańców Wrocławia	184
Rysunek 7. Propozycja wariantu W1 rezerwatu przyrody na polach irygacyjnych Wrocławia na tle zinwentaryzowanych siedlisk przyrodniczych Natura 2000	187
Rysunek 8. Warianty Strefy Czystego Transportu	196
Rysunek 9. Mapa Śródmiejskiej Strefy Płatnego Parkowania oraz Strefy Płatnego Parkowania	197
Rysunek 10. Wrocławski system parkingów Parkuj i Jedź – lokalizacje parkingów	199
Rysunek 11. Trasa tramwajowa wzdłuż ulic Popowickiej, Starogrobłowej i Długiej – cały odcinek	208
Rysunek 12. Schemat przebiegu trasy autobusowo-tramwajowej na Nowy Dwór	209
Rysunek 13. Projektowana trasa tramwajowa na osiedle Maślice wraz z parkingiem P&R	210
Rysunek 14. Delimitacje WrOM – różne warianty i instytucje	261
Rysunek 15. Planowany zakres rozbudowy linii kolejowej Wrocław Świebodzki–Środa Śląska na terenie Wrocławia	263
Rysunek 16. Granice Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego – perspektywa finansowa UE 2014–2020 i 2021–2027	266

